

JUSTITIEOMBUDSMANNENS
ÄMBETSBERÄTTELSE

AVGIVEN TILL LAGTIMA RIKSDAGEN

ÅR 1948

SAMT

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS
BERÄTTELSE

STOCKHOLM 1948
IVAR HÄGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
472655

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

	Sid.
Inledning	7
I. Redogörelse för åtal, anställda mot nedannämnda tjänstemän:	
1) landsfiskalen R. Enhammar för olaga kvarhållande (ämbetsberättelserna 1945 s. 49 och 1946 s. 10)	8
2) t. f. taxeringsintendenten J. M. Zingmark för kränkande uttalanden i tjänsteskrivelse (ämbetsberättelsen 1946 s. 142)	9
3) t. f. inspektionskonstapel'n R. Ståhl i fråga om olaga kvarhållande å polisstation för fylleri (ämbetsberättelsen 1947 s. 12)	9
4) häradshövdingen O. Bäcksin för felaktigt beslut om häktning (ämbetsberättelsen 1947 s. 45)	11
5) t. f. landsfiskalen O. Hedenius för försummelse att till överåklagares prövning hänskjuta fråga om åtal eftergift beträffande underårig (ämbetsberättelsen 1947 s. 52).	12
6) landsfiskalen E. Noring i fråga om försummelse att till överåklagare hänskjuta avgörandet, huruvida underårig skulle åtalas för begångna brott eller åtalet eftergivnas (ämbetsberättelsen 1947 s. 71)	13
7) t. f. taxeringsintendenten G. Andersson för felaktigt förfarande genom anhållan att tandläkare måtte för granskning ställa kortregister över sina patienter till taxeringsmyndighets föfogande (ämbetsberättelsen 1947 s. 87)	14
8) polismästaren S. Mannergren i fråga om olaga kvarhållande	14
9) kommunalborgmästaren A. Hemminger för felaktigt förfarande genom införande i ortstidning av kungörelse om att vissa personer av honom anmälts till åtal för ordningsförseelse	36
II. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtal.	
1) Felaktigt beslut av länsstyrelse på framställning av allmän åklagare om tillstånd till åtal för försök till olovlig varuutförsel m. m.	41
2) Felaktigt förfarande vid införskaflande av uppgifter från enskild person för annans taxering m. m.	48
3) Åtgärder för tillgodoseende av pressens och allmänhetens berättigade krav på möjlighet att tillfredsställande kunna följa rättegångsförhandlingar	55
4) Bötfdäld person har efter böternas ädömande blivit sinnessjuk. Fråga om vid utebliven betalning av böterna förvandling av dessa bör ske	62
5) Felaktigt förfarande vid kyrkobokföring.	67
6) Felaktig tillämpning av bestämmelserna i lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling	74
7) Då medicinalstyrelsen förklarar någon icke sinnessjuk eller sinnesslö person vid brotts begäende ha lidit av själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämfäställd med sinnessjukdom, skall utlåtandet därom innehålla skälen till att sådan jämfäställdhet anses föreligga	80

	Sid.
8) Fråga huruvida i visst fall rättegångsombud bort tillåtas föra talan för aktiebolag på grund av fullmakt, utfärdad av suppleant i bolagets styrelse	89
9) Fråga huruvida den, som erhållit hyresgästs uppdrag att biträda denne vid avhysning, må vägras att övervara vräkningsförrättningen	93
10) Fråga på vilken distriktsåklagare det ankommit att hos överåklagare inhämta erforderligt medgivande till åtal	99
11) Fråga om möjligheten för häktad person att erhålla kännedom om innehållet i ett av hovrätt inhämtat läkarutlåtande eller yttrande från interneringsnämnden. — Tillämpningen av 9 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m.	102
12) Fråga huruvida en person obehörigen intagits och kvarhållits å sinnessjukhus	104
13) Intagning i fängvårdsanstalt på grund av notis i Polisunderrättelser, utvisande att dömd person efterlysts för undergående av straff eller skyddsåtgärd	113
14) Kungörelser om lediga lärartjänster vid folk- och småskolor böra innehålla uppgift om att vid ansökan till tjänst skall fogas merit- och tjänsteförteckning, upprättad enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär	117
15) Fråga huruvida den, som i egenskap av god man för ett barn har att föra dess talan i mål om äktenskaplig börd, må jämlikt lagen om fri rättegång förordnas till rättegångsbiträde åt barnet	120

III. Framställningar till Konungen m. m.

1) Ang. åtgärder för undanröjande av sådana missförhållanden vid fängvårdens sinnessjukavdelningar, som medföra dröjsmål med avgivande av utlåtanden rörande häktade personers sinnesbeskaffenhet	126
2) » åtgärder för undvikande av anhopning av undersökningsfall vid vissa av de till sinnessjukhusen förlagda rättspsykiatriska undersökningsavdelningarna	162
3) » utfärdande av bestämmelser om tid för upptagande efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande av mål eller ärende, som utsatts till fullföljd å rättegångsdag bestämd enligt tidigare gällande tingsordning	164
4) » en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med utkast till militär rättegångslag	167
5) » åstadkommande av enhetligt förfarande vid bötesindrivning, då influtet belopp icke förslår till fulla gäldandet av samtliga den bötfällda genom flera domar ådömda böter	168
6) » upprättad promemoria med förslag till ny förordning om straff för olovlig varuutförelse	184
7) » förtydligande bestämmelser i 3 § lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt för beredande av ökat skydd mot kränkning av föreningsrätten	185

IV. Inspektionsresor under år 1947 217

V. Under år 1947 handlagda klagomål och anställda åtal m. m. 218

Berättelse av tryckfrihetskommittén 220

Bilagor till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I. Tabell över samtliga av 1947 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt riksdagens protokoll	221
II. Förteckning över de av 1947 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser: 223	
1) Justitiedepartementet	223
2) Utrikesdepartementet	229
3) Försvarsdepartementet	232
4) Socialdepartementet	235
5) Kommunikationsdepartementet	243
6) Finansdepartementet	247
7) Ecklesiastikdepartementet	258
8) Jordbruksdepartementet	263
9) Handelsdepartementet	268
10) Inrikesdepartementet	272
11) Folkhushållningsdepartementet	274
III. Särskild förteckning över sådana i förteckningen under bilaga II upptagna ärenden, som vid utgången av år 1947 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende	276
IV. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1947 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling dessa ärenden undergått under år 1947: 282	
1) Justitiedepartementet	282
2) Utrikesdepartementet	293
3) Försvarsdepartementet	294
4) Socialdepartementet	295
5) Kommunikationsdepartementet	303
6) Finansdepartementet	305
7) Ecklesiastikdepartementet	320
8) Jordbruksdepartementet	326
9) Handelsdepartementet	331
10) Inrikesdepartementet	335
11) Folkhushållningsdepartementet	342
V. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1947 och vari under år 1947 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling	343

Till RIKSDAGEN.

Jämlikt 14 § i den för riksdagens justitieombudsman gällande instruktionen får jag härmed avlämna berättelse angående justitieombudsmans-ämbetets förvaltning under år 1947. Jag får därvid meddela, att jag begagnat mig av semester under tiden den 30 juni—den 2 augusti samt att under nämnda tid min av riksdagen utsedde ställföreträdare hovrättsrådet, numera justitierådet Nils Beckman förestått ämbetet.

Berättelsen kommer enligt vedertagen ordning att först innehålla redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

I. Redogörelse för anställda åtal.

1. Olaga kvarhållande.

I 1945 års ämbetsberättelse (s. 49 o. f.) och 1946 års ämbetsberättelse (s. 10 o. f.) redogöres för ett av mig anbefallt åtal mot landsfiskalen i Bollebygds distrikt R. Enhammar för olaga kvarhållande av chauffören Sven Andersson i Lobo samt åkeriägaren Einar Olssons i Storegården underårige son Rolf Olsson. Av redogörelsen framgår, att Ås, Vedens och Bollebygds tingslags häradsrätt, jämte det häradsrätten ogillat ett av Andersson utöver den av mig anbefallda ansvarstalan framställt yrkande om ansvar å Enhammar för falskt åtal, i utslag den 29 september 1944 yttrat följande: I målet vore upplyst, att sedan Enhammar påbörjat utredning angående förment olovligt tillgrepp av Södra Älvsborgs läns skogsägareförening tillhörig ved i Mårtensbacka, Andersson av Enhammar kvarhållits såsom misstänkt för tillgreppet under tiden den 17 november 1942 klockan 16.45—den 21 november 1942 klockan 17 och Rolf Olsson såsom misstänkt för delaktighet i tillgreppet under tiden den 18 november 1942 klockan 12.30—den 21 november 1942 klockan 15, att Enhammar därefter ställt Andersson under åtal för det han under senare hälften av september 1942 i Mårtensbacka olovligen tillgripit omkring 11 kubikmeter föreningen tillhörig ved, att häradsrätten genom utslag den 11 februari 1944 ogillat detta åtal, i vilket utslag Göta hovrätt, där Andersson fullföljt talan, genom utslag den 25 maj 1944, mot vilket talan icke fick föras, icke funnit skäl att göra ändring, samt att Olsson icke ställts under åtal. Enhammar hade underlåtit, på sätt honom ålegat, att först utreda, huruvida föreningen vid Mårtensbacka blivit frånhänd någon ved. Detta hade bäst skett genom att den kvarvarande veden uppmätts. Någon sådan uppmätning hade icke förekommit vare sig från Enhammars eller föreningens sida. Det vore därför icke utrett, att föreningen i Mårtensbacka blivit frånhänd någon ved. Tvärtom talade åtskilliga omständigheter för att så icke skulle vara fallet. Att under sådana förhållanden kvarhålla Andersson och Rolf Olsson hade Enhammar saknat fog. Häradsrätten prövade förty lagligt döma Enhammar för sagda kvarhållanden, som jämväl innefattade oförstånd i tjänsten, jämlikt 4 kap. 1 och 2 §§, 15 kap. 22 § och 25 kap. 17, 18 och 22 §§, allt strafflagen, att utgiva 15 dagsböter å 10 kronor. Enhammar förpliktades att gottgöra Andersson för mistad arbetsförtjänst och personligt lidande med skäligen ansedda 140 kronor och Rolf Olsson för personligt lidande med skäligen ansedda 100 kronor, men lämnades övriga skadeståndsyrkanden såsom obestyrkta utan bifall. Därjämte förpliktades Enhammar att gottgöra Andersson och Rolf Olsson deras kostnader å målet med skäligen ansedda 475 kronor jämte vad de visade sig hava utgivit för ett gemensamt exemplar av häradsrättens protokoll i målet.

Såväl Enhammar som Andersson och Einar Olsson hade anfört besvär

över häradsrättens utslag. Enhammar hade sedermera avlidit den 9 december 1944.

Göta hovrätt hade i utslag den 22 mars 1945 yttrat följande: Vidkommande själva målet funne hovrätten, att Enhammar så förfarit, som i överklagade utslaget angivits, samt att han därjämte åtalat Andersson för det denne den 30 september 1942 i Storegården olovligen tillgripit 8,89 kubikmeter föreningen tillhörig ved. Emellertid hade Enhammar endast genom kvarhållandet av Andersson och Rolf Olsson gjort sig skyldig till straffbart förfarande och, då Enhammar numera avlidit, hade frågan om hans dömande till straff förfallit. I fråga om skadestånd och rättegångskostnader gjorde hovrätten ej ändring i det överklagade utslaget.

Över hovrättens utslag hade Andersson och Einar Olsson anfört besvär.

Kungl. Maj:t har genom utslag den 15 april 1947 ej funnit skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

2. Kränkande uttalanden av taxeringsintendent i tjänsteskrivelse.

I 1946 års berättelse (s. 142 o. f.) redogöres för ett av mig, efter klagomål av Västerbottens-Kurirens Aktiebolag, anbefallt åtal mot t. f. taxeringsintendenten i Västerbottens län J. M. Zingmark för det denne i avgiven förklaring över besvär, som av bolaget anförts i kammarrätten över länsprövningsnämndens beslut år 1943 i fråga om bolagets taxering, yttrat sig kränkande om bolagets verkställande direktör J. M. Bäckström. Hovrätten för Övre Norrland hade i utslag den 18 oktober 1945 funnit, att Zingmark i sin förklaring över nämnda besvär om Bäckströms person och verksamhet gjort uttalanden, som vore kränkande för Bäckström och som icke varit påkallade av det i förklaringen behandlade ärendet, samt dömt Zingmark jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen för oförstånd i ämbetet att utgiva 10 dagsböter å 15 kronor. Över hovrättens utslag hade Zingmark anfört besvär.

Kungl. Maj:t har genom utslag den 5 februari 1947 ej funnit skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

3. Fråga om olaga kvarhållande å polisstation för fylleri.

Av 1947 års berättelse (s. 12 o. f.) framgår, att jag, efter klagomål av svarvaren Sixten Svensson i Södertälje, förordnat om åtal mot, förutom annan polisman, t. f. inspektionskonstapeln Robert Ståhl för olaga kvarhållande av klagandens son förre svarvaren Baltzar Svensson å polisstationen i staden. Rådhusrätten i Södertälje hade i utslag den 18 april 1946 funnit utrett, att — sedan en polisman den 26 oktober 1945 å Turingegatan i Södertälje anhållit Baltzar Svensson för att denne skulle hava varit överlastad

av starka drycker samt klockan 23.45 infört honom å polisstationen, där Ståhl vid tillfället tjänstgjort såsom jourhavande inspektionskonstapel — Ståhl, som av Svenssons uppträdande fått den uppfattningen, att han varit av starka drycker överlastad, beordrat hans insättande i arrest; *att* Svensson inför Ståhl och den andre polismannen bestämt förnekat, att han vore onykter, och påyrkat läkarundersökning för bekräftande av att så ej vore förhållandet; *att* Svensson, som sedan ett flertal år tillbaka lede av epilepsi, vid här ifrågavarande tillfället ostridigt varit nykter, men på grund av sin ifrågavarande sjukdom företett symptom — raglande gång, dimmig blick och sluddrigt tal — som skenbart givit vid handen att han vore berusad; *samt att* Svensson fått kvarstanna i arresten till klockan 5.15 påföljande morgon, då han frigivits. Då Ståhl med hänsyn till Svenssons bestämda förnekande av att han var onykter, hans fordran å läkarundersökning samt frånvaron av spritlukt från Svenssons andedräkt, haft grundad anledning att, innan han beordrat Svenssons insättande i arrest, ägna fallet mera grundlig uppmärksamhet än som skett, samt Ståhl förty genom uraktlåtenhet därutinnan gjort sig skyldig till vårdslöshet och oförstånd i sin tjänsteutövning, prövade rådhusrätten, jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, lagligt döma Ståhl att för vad han sålunda låtit komma sig till last böta 25 dagsböter om 4 kronor till Kronan. Rådhusrätten förpliktade Ståhl att till Svensson utgiva dels skadestånd för lidande i följd av förvaringen i polisarresten med skäliga ansedda 50 kronor, dels ock ersättning för utrednings- och rättegångskostnader i saken med 200 kronor, förutom vad Svensson kunde visa sig hava utgivit till lösen av rådhusrättens protokoll i målet. Av klaganden i målet förd talan om skadestånd fann rådhusrätten icke skäl bifalla. Det skulle åligga Ståhl att gottgöra statsverket därifrån i målet förskjutna vittneslöner med tillhoppa 29 kronor.

Efter besvär av Ståhl hade Svea hovrätt i utslag den 26 juli 1946 yttrat följande: Av utredningen i målet framginge, att Svenssons uppträdande givit grundad anledning till antagande, att Svensson var överlastad av starka drycker. Ståhl hade därför varit berättigad att utan företagande av noggrannare undersökning utgå från att Svensson vid införandet å polisstationen varit sålunda överlastad. Ehuru frågan om Svenssons tillstånd därefter diskuterats före Svenssons insättande i arresten, hade Svensson likväl icke förrän påföljande morgon omtalat, att han lede av epilepsi, eller gjort gällande, att hans tillstånd vid anhållandet och införandet å polisstationen berodde på nämnda sjukdom, men endast under bestridande av att han vore onykter utan angivande av något skäl för sin begäran påkallat läkarundersökning eller tagande av blodprov. Med hänsyn till vad sålunda upptagits kunde det icke läggas Ståhl till last, att han icke villfarit Svenssons begäran eller företagit en noggrannare undersökning av Svenssons tillstånd. Hovrätten prövade därför rättvist att, med ändring av rådhusrättens utslag,

ogilla den mot Ståhl förda talan; och skulle vittnesersättningarna stanna å statsverket.

Över hovrättens utslag hade tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman anfört besvär hos Kungl. Maj:t under yrkande om bifall till den mot Ståhl förda ansvarstalan. Jämväl Baltzar Svensson hade besvärat sig.

Sedan högsta domstolen vid föredragning av målet den 23 januari 1947 beslutat inhämta medicinalstyrelsens yttrande beträffande den närmare beskaffenheten av Svenssons sjukdom och dess yttringar, jämförda med verkningarna av alkoholförtäring, avgav medicinalstyrelsen den 20 mars 1947 det utlåtandet, att det av den förebragta utredningen framginge, att Svensson till följd av kronisk fenemal- och antilepsinmedikation företett vissa med berusning av alkohol identiska symptom och att det därför varit omöjligt för polismännen att avgöra, huruvida de påtalade gång- och talrubbningsar, som Svensson företett vid anhållandet den 26 oktober 1945, varit att hänföra till medicinpåverkan eller alkohol.

Kungl. Maj:t har genom utslag den 11 juli 1947 ej funnit skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

Om detta beslut voro fyra justitieråd ense. Ett justitieråd anförde:

”Enär frånvaron av spritlukt från Svenssons andedräkt vid ifrågavarande tillfälle inneburit grundad anledning för Ståhl att, till utrönande av huruvida Svensson var överlastad av starka drycker, ägna fallet mera grundlig uppmärksamhet än som skett, prövar jag lagligt att, med ändring av hovrättens utslag, fastställa det slut rådhusrättens utslag innehåller.”

4. Felaktigt beslut av häradsrätt om häktning.

I 1947 års berättelse (s. 45 o. f.) redogöres för ett av mig, efter klagomål av försäljaren Albert Theodor Hansson i Trollhättan, anbefallt åtal mot häradshövdingen Orvar Bäcksin för det Flundre, Väne och Bjarke domsagas häradsrätt under Bäcksins ordförandeskap i utslag den 11 januari 1945, jämte det häradsrätten med stöd av 5 kap. 5 § strafflagen förklarar Hansson straffri för åtalade gärningar, förordnat att Hansson, som var på fri fot, omedelbart skulle träda i häkte. Göta hovrätt, varest Hansson fordrat skadestånd av Bäcksin med 900 kronor för förlorad arbetsförtjänst under den tid Hansson på grund av häktningsbeslutet varit berövad friheten samt med 600 kronor för det psykiska lidande, som intagningen å väntavdelningen vid kronohäktet i Jönköping vållat Hansson, hade i utslag den 8 juli 1946 yttrat följande: Hovrätten funne väl, att häradsrätten vid den utgång, som åtalet mot Hansson fått i häradsrätten, förfarit felaktigt genom det av häradsrätten meddelade häktningsbeslutet; men enär med

hänsyn till omständigheterna — särskilt därtill att Hansson kunnat före den dag, då häradsrätten meddelat slutligt utslag i målet, på föreliggande, giltiga skäl av åklagarmyndighet eller häradsrätten häktas för de brottsliga gärningar, som häradsrätten fört honom till last och vilka delvis förövats under tiden mellan rättegångstillfällena den 31 augusti 1944 och den 10 januari 1945 — häradsrättens felaktiga förfarande icke borde för Bäcksin såsom häradsrättens ordförande föranleda ansvar eller ersättningskyldighet, lämnade hovrätten den mot Bäcksin i målet förda talan utan bifall.

Över hovrättens utslag hade Hansson anfört besvär.

Kungl. Maj:t har i utslag den 2 augusti 1947 yttrat följande.

Enär Hansson icke är behörig att fullfölja ansvarstalan i målet, lämnar Kungl. Maj:t besvären i denna del utan prövning.

Vidkommande Hanssons skadeståndstalan finner Kungl. Maj:t ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

5. Försummelse av distriktsåklagare att till överåklagares prövning hänskjuta fråga om åtalseftergift beträffande underårig.

Av 1947 års berättelse (s. 52 o. f.) framgår, att jag förordnat om åtal mot t. f. landsfiskalen O. Hedenius för försummelse att till överåklagares prövning hänskjuta fråga om åtalseftergift beträffande underårig. Rådhusrätten i Härnösand hade i utslag den 29 juli 1946 yttrat följande: I målet vore utrett, att Hedenius i egenskap av t. f. landsfiskal i Säbrå distrikt den 18 juli 1945 instämt däcksmannen Gunnar Emanuel Sjödin, född den "31" juli 1928, till Ångermanlands södra domsagas häradsrätts sammanträde den 29 augusti 1945 med yrkande om ansvar å Sjödin jämlikt 20 kap. 6 § strafflagen för grovt egenmäktigt förfarande utan att, såsom vederbort, dessförrinnan hava underställt landsfogden i länet frågan om eftergift av åtalet. Genom häradsrättens sedermera lagakraftvunna utslag den 26 september 1945 hade Sjödin dömts jämlikt anmärkta lagrum samt 5 kap. 2 § strafflagen för grovt egenmäktigt förfarande att böta 60 dagsböter om 1 krona 50 öre till Kronan. Rådhusrätten funne väl, att Hedenius genom vad sålunda förekommit gjort sig skyldig till felaktigt förfarande i tjänsten. Med hänsyn emellertid till i saken upplysta omständigheter, särskilt att — såsom även av häradsrättens utslag framginge — Sjödens förbrytelse icke kunde anses hava varit av ringa beskaffenhet, funne rådhusrätten Hedenius' underlåtenhet icke skäligen böra för honom medföra ansvar. Rådhusrätten lämnade förty åtalet utan bifall.

Efter anmodan av tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman hade advokatfiskalen vid Svea hovrätt anfört besvär över rådhusrättens utslag.

Svea hovrätt har i utslag *den 13 mars 1947* yttrat följande.

Enär Hedenius, såsom rådhusrätten funnit, gjort sig skyldig till felaktigt förfarande i tjänst såsom t. f. landsfiskal i Säbrå distrikt, ty och då sådana omständigheter icke blivit i målet förebragta, att Hedenius bör undgå ansvar för vad honom sålunda ligger till last, prövar hovrätten lagligt att, med ändring av rådhusrättens utslag, döma Hedenius jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen för tjänstefel att utgiva 5 dagsböter, varje dagsbot fastställd till 5 kronor, vilka böter skola tillfalla Kronan.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

6. Fråga om försummelse av landsfiskal att till överåklagare hänskjuta avgörandet, huruvida underårig skulle åtalas för begångna brott eller åtalet eftergivnas.

I 1947 års berättelse (s. 71 o. f.) redogöres för ett av mig anbefallt åtal mot landsfiskalen i Kinnefjärdings distrikt Erik Noring för det han under senare halvåret 1945 ställt jordbruksarbetaren Lennart Pettersson, född den 4 september 1928, under åtal vid Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsagas häradsrätt för brott, som kunnat förskylla frihetsstraff, utan att dessförinnan underställa landsfogden i Skaraborgs län frågan om åtalseftergift. Enligt redogörelsen hade rådhusrätten i Lidköping i utslag den 30 september 1946 yttrat följande: Noring hade numera uppgivit, att han telefonledes överlagt med landsfogden i frågan, huruvida åtalseftergift borde äga rum i förevarande fall eller ej, och att han därefter av förbiseende anhängiggjort åtalet, utan att landsfogdens uttryckliga beslut i ärendet förelegat. Landsfogden, som ansett sig icke böra bestrida förstnämnda uppgift, hade vidare förklarat, att han numera vore av den uppfattningen, att han icke skulle hava beviljat åtalseftergift i fallet ifråga, vid vilket förhållande Norings förfarande icke kunde anses hava tillskyndat den åtalade skada. Med hänsyn till angivna omständigheter funne rådhusrätten Norings felaktiga förfarande att anhängiggöra åtalet utan att beslut av landsfogden förelåg, huruvida åtalet skulle eftergivnas eller ansvarstalan föras, icke vara av beskaffenhet att för Noring föranleda ansvar. Rådhusrätten prövade förty lagligt lämna mot Noring förd ansvarstalan utan bifall.

På anmodan av mig hade advokatfiskalen vid Göta hovrätt anfört besvär över rådhusrättens utslag under yrkande, att hovrätten måtte bifalla åtalet.

Göta hovrätt har i utslag *den 6 februari 1947* yttrat följande.

Noring har uppgivit, att han före anhängiggörandet av åtalet mot Pettersson vid telefonsamtal med landsfogden Emil Nyström berört frågan om åtalseftergift och att Nyström därvid uttalat, att åtalseftergift icke komme att meddelas för de av Pettersson begångna brotten. Denna Norings uppgift har

lämnats obestridd. Med hänsyn härtill ävensom till övriga omständigheter i målet finner hovrätten Norings felaktiga förfarande att anhängiggöra åtalet utan att i den ordning, som stadgas i 13 § andra punkten fjärde stycket landsfiskalsinstruktionen, hava underställt landsfogden frågan om åtals- eftergift och erhållit dennes förklaring, att åtalet ej borde eftergivnas, icke böra för Noring föranleda ansvar. På grund härav fastställer hovrätten det slut, vartill rådhusrätten kommit i målet.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

7. Felaktigt förfarande av taxeringsintendent genom anhållan att tandläkare måtte för granskning ställa kortregister över sina patienter till taxeringsmyndighets förfogande.

Såsom av 1947 års berättelse (s. 87 o. f.) framgår hade — sedan jag efter anmälan av Sveriges tandläkarförbund förordnat om åtal mot t. f. taxeringsintendenten Gunnar Andersson för det han i en den 3 oktober 1945 till tandläkaren Per Carl Josef Ahlqvist i Malmö avlåten skrivelse anhållit, att Ahlqvist måtte för granskning ställa kortregister över sina patienter till taxeringsmyndighets förfogande — hovrätten över Skåne och Blekinge i utslag den 9 december 1946 yttrat följande: Med hänsyn därtill, att tandläkares patientkort huvudsakligen vore avsedda att tjäna till ledning vid patienternas tandbehandling, kunde stadgandet i 32 § 3 mom. första stycket andra punkten taxeringsförordningen icke anses tillämpligt på dylika kort, och följaktligen anmaning att tillhandahålla sådana för granskning, varom i första punkten av samma stycke förmäles, icke lagligen ske. Vid sådant förhållande och då Anderssons i skrivelsen den 3 oktober 1945 gjorda anhållan, att Ahlqvist måtte ställa eventuellt befintligt (kort-)register över patienter till förfogande, måste betraktas som sådan anmaning som ovan nämnts, funne hovrätten Andersson genom avlåtandet av skrivelsen hava gjort sig skyldig till felaktigt förfarande i tjänsten, men enär Anderssons berörda förfarande skäligen icke borde för honom medföra ansvar, lämnade hovrätten den mot Andersson förda ansvarstalan utan bifall. Tandläkarförbundet skulle självt vidkännas sina kostnader å målet inför J. O. och i hovrätten.

Med hänsyn till att hovrätten i sitt utslag betecknat Anderssons förfarande såsom felaktigt fann jag icke anledning fullfölja talan mot hovrättens utslag, som därefter vann laga kraft.

8. Fråga om olaga kvarhållande.

Av handlingarna i ett genom klagomål av kommunalarbetaren Paul Johansson, Backen 507 i Jönköping, härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Enligt en av kriminalpolisen i Jönköping den 21 februari 1946 upprättad polisrapport anmäldes söndagen den 17 februari 1946 till polisstationen, att personbilen F 8490, vilken förts Backgatan i sydvästlig riktning för att vidare framföras på Inre Ljungarumsvägen, omedelbart före framkomsten till den senare vägen kommit av vägbanan och stannat med båda högra hjulen utanför densamma. Bilen hade framförts av en för anmälaren obekant person, men bussägaren Claes Johanson i Jönköping hade medföljt som passagerare. Såväl föraren som Claes Johanson hade varit överlastade av starka drycker.

I anledning därav beordrades två poliskonstaplar att med polisverkets tjänstebil begiva sig till platsen och anhålla föraren av personbilen.

Klockan 14.55 införde konstaplarna klaganden å polisstationen, varvid konstaplarna rapporterade, att de anhållit klaganden på Jönköpings flygfält, dit han vid polisbilens ankomst springande tagit sin tillflykt.

Klaganden, som vid införandet på polisstationen var överlastad av starka drycker, erkände enligt rapporten, att han i spritpåverkat tillstånd fört personbilen, som tillhörde Claes Johanson.

Konstaplarna rapporterade vidare, att de vid framkomsten till vägskälet mellan Inre Ljungarumsvägen och Backgatan icke kunnat finna personbilen, vilken då varit förd från platsen. Vid efterspaning hade bilen återfunnits parkerad framför villan Vårbacka i Fridhem. Såväl föraren som passageraren hade varit försvunna, men startnycklarna hade fortfarande suttit kvar i bilen, varför konstaplarna omhändertagit desamma. Av tillstädeskommande skolbarn hade konstaplarna fått veta, att de båda personerna begivit sig till en familj Lambert Nyström i Turelund, Fridhem. Vid verkställd efterspaning hade konstaplarna funnit Claes Johanson hos nämnda familj, där han suttit, till synes överlastad av starka drycker. Klaganden däremot hade vid polisbilens ankomst springande begivit sig ut i riktning mot flygfältet, tydligen i avsikt att begiva sig till sin bostad. Kort därefter hade klaganden upphunnits av konstaplarna samt anhållits.

Efter klagandens införande å polisstationen togs av tillkallad läkare blodprov.

Sedan klaganden blivit nykter, hördes han och berättade: Klaganden, vilken sedan år 1933 vore anställd som kommunalarbetare vid Jönköpings stads byggnadskontor, hade vid 11-tiden samma dag begivit sig från hemmet till Järnvägstorget. Han hade medfört en halv liter brännvin i en flaska. Å Järnvägstorget hade han sammanträffat med Claes Johanson. I sällskap hade de förtärt var sin flasksup av det medförda brännvinet. Därefter hade de satt sig i Claes Johansons personbil F 8490, varefter Claes Johansons son, Curt Claesson, kört bilen fram till hörnet av Klostergatan och Brunngatan, där han stigit ur. Klaganden hade då övertagit ratten, medan Claes Johanson suttit bredvid som passagerare. De hade därefter fortsatt färden till Ljungarumsskogen, där de tillsammans förtärt ytter-

ligare brännvin ur den medförda flaskan. Därefter hade klaganden kört till sin bostad i Backen för att tala med sin hustru. Vid ankomsten dit hade gott och väl hälften av innehållet i halvliterflaskan varit urdrucknen. Klagandens hustru hade vid tillfället icke varit hemma, varför klaganden och Claes Johanson omedelbart, fortfarande med klaganden som förare, fortsatt Backgatan i sydvästlig riktning fram mot Inre Ljungarumsvägen. Omedelbart innan de kommit upp på Inre Ljungarumsvägen hade bilen i det hala väglaget slirat av vägbanan och med båda högerhjulen blivit stående utanför den högra delen av Backgatan. Samtidigt hade en personbil kommit på Inre Ljungarumsvägen. Claes Johanson hade frågat passagerarna i denna, om de ville hjälpa dem upp på vägen igen. De hade svarat, att de icke hade någon kedja till hands. Claes Johanson hade då gått ur bilen och stöttat densamma, varefter de åter kommit upp på vägbanan och sedan fortsatt till Fridhemsområdet. Där hade de parkerat bilen och gått till Nyströms bostad. Väl inkomna dit hade klaganden märkt, att polisbilen anlant. Då han misstänkt, att polisen var på spaning efter honom, hade han lämnat brännvinsflaskan hos Nyströms samt begivit sig ut ur lägenheten. Dessförinnan hade han icke förtärt någon ytterligare sprit. Han hade haft för avsikt att över flygfältet begiva sig hem till sin bostad. Emellertid hade han blivit upptäckt av polismännen, vilka sprungit i fatt honom och anhållit honom.

Claes Johanson uppgav vid senare anställt förhör, efter att ha redogjort för bilfärden och dikeskörningen, att han och klaganden efter ankomsten till Nyströms blivit bjudna på kaffe och därvid druckit ur större delen av den medförda spriten. Efter en stund hade de fått se polisbilen komma och fru Nyström, som lede av starkt hjärtfel, hade då blivit förskräckt och undrat, vad klaganden och Claes Johanson gjort, eftersom polisbilen kommit till platsen. Då klaganden känt till att fru Nyström vore sjuklig och icke tålde några sinnesrörelser, hade han ansett det bäst att avlägsna sig från lägenheten. Claes Johanson ville särskilt framhålla, att klaganden icke förtärt mer än en mindre kvantitet spritdrycker vid Järnvägstorget och att han under körningen icke förtärt någon sprit. De övriga spritdryckerna hade de förtärt i Nyströms bostad efter körningen vid omkring klockan 13.15-tiden, då de anlant till Fridhem.

Enligt ett av föreståndaren för statens rättskemiska laboratorium utfärdat analysbevis hade alkoholkoncentrationen i klagandens blod vid provtagningstillfället den 17 februari 1946 med säkerhet överstigit 1,5 promille.

Sedan stadsfiskalen Sven Mannergren därefter instämt klaganden till rådhusrätten i Jönköping den 4 mars 1946 med yrkande om ansvar å honom för rattfylleri å sabbatstid, handlades målet å utsatt dag, därvid klaganden i åklagarens närvaro inställde sig personligen.

Hörd i saken uppgav klaganden, att han vid 19-tiden den 16 februari 1946 sammanträffat med Claes Johanson, i vilkens sällskap han sedan för-

tärt två supar om 10 centiliter och senare en flasksup. — Under uppehållet hos Nyströms hade klaganden ej förtärt någon sprit. På vägen hem från Nyströms hade klaganden druckit ur resten av innehållet i flaskan och sedan slängt bort denna. Klaganden bestred, att han varit spritpåverkad då han fört bilen.

Till styrkande därav ingav klaganden ett så lydande

”Intyg.

Härmed intygas under edlig förpliktelse att Paul Johansson, vilken besökte oss söndagen den 17 februari i sällskap med Claes Johanson vid ankomsten till vårt hem var absolut nykter. Vi har känt Johansson i 15 år, så vi bör ju om någon se, om han varit påverkad av spritdrycker. Fridhem den 2 mars 1946.

Högaktningfullt.

Lambert Nyström.

Margit Nyström.

Ovanstående egenhändiga namnteckningar bevittnas.

Eric Wendel.

Greta Wendel.”

Mannergren anförde: Klagandens historia om att han förtärt sprit efter det han lämnat Nyströms lägenhet vore uppdiiktad. Då klaganden efter anhållandet införts till polisstationen, hade Mannergren själv hört klaganden och därvid direkt frågat honom, om han förtärt sprit mellan bilkörningen och anhållandet. Klaganden hade förnekat detta och erkänt, att han gjort sig skyldig till rattfylleri.

Mannergren yrkade utöver stämningen ansvar å klaganden dels jämlikt 3 § lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon för det han sökt undandraga sig att uppgiva namn och hemvist och dels för det han under körningen ej medhaft sitt körkort.

På Mannergrens begäran uppskötts målet till den 18 mars 1946.

Vid förnyad handläggning av målet sistnämnda dag ingav Mannergren en den 8 mars 1946 upprättad rapport över förhör, som i anledning av makarna Nyströms intyg hållits med dem av t. f. överkonstapeln G. Are-skough.

Enligt rapporten hade Lambert Nyström vid sagda förhör uppgivit följande: Vid 14-tiden den 17 februari hade klaganden i sällskap med Claes Johanson kommit till Nyströms lägenhet i Turelund. Claes Johanson hade därvid varit märkbart påverkad av starka drycker. Klaganden hade omtalat, att han kört Claes Johansons bil, vilken han parkerat på vägen utanför Nyströms bostad. Han hade även omtalat, att han kort förut ”blivit sittande” med bilen vid vägkorsningen mellan Backgatan och Inre Ljungarumsvägen. Klaganden hade till Nyströms lägenhet medfört en halv-literflaska innehållande brännvin. Nyström kunde icke erinra sig, huru mycket flaskan innehållit, ty omedelbart därefter hade det uppstått en förfärlig villervalla. Någon av sällskapet hade nämligen fått se polisbilen komma från Kämpevägen och stanna utanför Turelund. Då någon undrat,

vad det var frågan om, hade klaganden yttrat något, som Nyström nu icke kunde erinra sig, varefter han lämnat lägenheten. Nyström kände icke till vart klaganden sedan tagit vägen. Kort därefter hade två polismän kommit upp i lägenheten och frågat efter klaganden, varvid Nyström svarat, att han nyss gått därifrån.

På särskild fråga hade Nyström uppgivit, att han "icke trodde" att klaganden varit påverkad av sprit, då han kommit upp till Nyströms lägenhet. Skälet härtill vore, att klaganden kört bil samt att han vid ett tidigare tillfälle förklarar, att han icke brukade taga någon sprit i samband med bilkörning. Vidare hade Nyström förklarar, att han skrivit på ovannämnda intyg, enär klaganden uppgivit att han haft flera vittnen, bland andra en polisman, som kunde intyga, att han vid tillfället var nykter. Slutligen hade Nyström emellertid på det bestämdaste förklarar, att han icke vore villig att gå ed på att innehållet i intyget vore riktigt.

Beträffande klagandens spritförtäring i Nyströms lägenhet hade Nyström uppgivit, att han icke med bestämdhet kunde yttra sig om huruvida klaganden förtärt någon sprit, innan polisen kommit. Klaganden hade uppehållit sig endast ett par minuter i Nyströms lägenhet, innan han efter polisbilens ankomst gått därifrån.

Margit Nyström hade enligt rapporten berättat följande: Då klaganden och Claes Johanson kommit upp i familjen Nyströms lägenhet, hade Claes Johanson varit märkbart påverkad av spritdrycker. Däremot trodde Margit Nyström icke, att klaganden var påverkad av dylika drycker. Detta kunde dock ha berott på att klaganden endast vistats i lägenheten omkring två minuter, innan han åter lämnat densamma. Dessutom hade Margit Nyström och hennes man legat och sovit middag, varför båda varit yrvakna då klaganden och Claes Johanson kommit in i lägenheten. Klaganden hade medfört en halvliterbutelj med brännvin, vilken, enligt vad hon nu kunde erinra sig, varit "oskårad". Margit Nyström visste bestämt, att klaganden icke inne i Nyströms lägenhet förtärt några spritdrycker, innan han gått därifrån. Margit Nyströms man hade nämligen upptäckt polisbilen, vilken stannat utanför villan. De hade då undrat, varför polisbilen stannade där, och omedelbart därefter hade klaganden gått ut från lägenheten. Han hade därvid lämnat kvar brännvinsbuteljen. Ett par dagar efter denna händelse hade klaganden frågat, om han, i det fall det skulle behövas, kunde få ett intyg av makarna Nyström, att han varit nykter den 17 februari, då han träffat dem. Makarna Nyström hade svarat ja, och efter ytterligare några dagar hade klaganden kommit till dem, varvid han medfört ett redan färdigskrivet intyg, som makarna Nyström skrivit under. Intyget hade "nog inte varit som de själva menat". Margit Nyström hade icke haft för avsikt att gå ed på intygets riktighet. Detta hade Margit Nyström och hennes man senare kommit överens om, enär de vid tillfället sammanträffat

med klaganden under en så kort stund och varit så yrvakna, att de icke hunnit bilda sig en riktig uppfattning om klaganden.

Makarna Nyström hördes därefter såsom vittnen i målet.

Lambert Nyström uppgav därvid följande: Han hade ej på något sätt märkt, att klaganden varit spritpåverkad, då han anlant till Nyströms bostad. Då klaganden emellertid själv uppgivit, att han tidigare tagit en snaps, kunde han ej, som i intyget angivits, ha varit absolut nykter. Av denna anledning hade Nyström ej ansett sig kunna beediga intyget. Han hade emellertid, som nämnts, ej märkt att klaganden varit spritpåverkad. Klaganden hade uppehållit sig i Nyströms bostad 5—10 minuter. Vid ankomsten hade klaganden medfört en butelj konjak och hållt upp tre glas. Nyström hade tömt sitt glas innan polisen kommit, men om klaganden och Claes Johanson druckit ur sina glas kunde Nyström ej säga.

Margit Nyström berättade: Hon hade ej märkt, att klaganden varit påverkad av spritdrycker. Efter ankomsten hade klaganden och Claes Johanson samt Lambert Nyström gått in i lägenheten, under det Margit Nyström stannat kvar i köket. Hon hade därför ej sett, om de förtärt några spritdrycker. Uppgiften i polisrapporten att klaganden bett att få ett intyg av makarna Nyström vore ej riktig. Det hade i stället varit så, att Margit Nyström själv sagt till klaganden, att hon kunde intyga, att han varit nykter.

Genom utslag samma dag prövade rådhusrätten lagligt på det sätt bifalla mot klaganden i målet för d talan, att rådhusrätten jämlikt 1 § 1 mom. lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon jämte 7 kap. 4 § strafflagen dömde klaganden att för onykterhet vid förande av motorfordon under sabbatstid hållas i fängelse en månad.

Göta hovrätt, där såväl åklagaren som klaganden besvärade sig, fann i utslag den 29 juni 1946 ej skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag.

I en den 17 juli 1946 till mig inkommen skrift anförde klaganden, Paul Johansson, klagomål mot Mannergren för det denne i egenskap av polismästare i staden kallat klaganden till förhör angående av Claes Johanson förövade brott m. m. samt kvarhållit klaganden å polisstationen över en natt.

Enligt vad handlingarna i ett annat härstädes provat ärende utvisa handlades vid rådhusrätten den 18 mars 1946 ett av Mannergren anhängiggjort mål mot Claes Johanson för det denne den 12 januari 1946 gjort sig skyldig till rattfylleri m. m.

Claes Johanson, som vid polisförhör uppgivit att han vid omstämda tillfället, klockan mellan 15 och 16 den 12 januari, kört sin bil en viss sträcka, gjorde vid rådhusrätten gällande, att bilen därvid förts icke av honom utan av sågaren Eric Anderson i Hovslätt. Till stöd härför ingav

och återopade Johanson *dels* ett av Anderson den 14 mars 1946 utfärdat intyg att Anderson vid tiden ifråga fört Johansons bil från Järnvägstorget till Djurläkareleden och åter, *dels* ett av trafikbiträdet K. A. Andersson i Jönköping utfärdat intyg att han den 12 "februari" 1946 omkring klockan 16 sett Eric Anderson stiga in i en Johanson tillhörig bil och *dels* ett av chauffören Gustav Adolfsson i Jönköping utfärdat intyg att han den 12 januari 1946 träffat Eric Anderson å Järnvägstorget vid 15-tiden.

Vid förnyad handläggning av målet den 1 april 1946 hördes på Mannergrens begäran Eric Anderson ävensom Adolfsson och K. A. Andersson såsom vittnen i målet. Med anledning av vad som upplysts om tillkomsten av ovanberörda intyg yrkade Mannergren ansvar å Claes Johanson för försök till anstiftan av mened. På yrkande av Mannergren förklarade rådhusrätten samma dag Claes Johanson skyldig att omedelbart träda i häkte, varefter målet uppsköts till den 8 april 1946.

Sedan Eric Anderson den 5 april 1946 av Mannergren häktats för mened, handlades målet mot Claes Johanson den 8 april gemensamt med målet mot Eric Anderson. Mannergren bestämde därvid sitt ansvarsyrkande mot Claes Johanson att avse anstiftan av mened såvitt avsåg Eric Anderson och försök till anstiftan av mened beträffande Adolfsson och K. A. Andersson. Å Eric Anderson yrkade Mannergren ansvar för mened.

Därefter handlades målet mot Claes Johanson och Eric Anderson ånyo vid flera rättegångstillfällen. Sedan Johanson och Anderson undergått sinnesundersökning och därefter av rådhusrätten försatts på fri fot, meddelade rådhusrätten den 8 juli 1946 utslag i målet. Rådhusrätten fann därvid av utredningen framgå bland annat följande. Claes Johanson hade den 12 januari 1946 fört bil i Jönköping och därunder gjort sig skyldig till vårdslöshet. Vid förandet av bilen hade Johanson varit så påverkad av starka drycker, att det kunde antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet. Vid ett flertal sammanträffanden med Eric Anderson under tiden från slutet av januari till och med den 28 mars 1946 hade Johanson — i syfte att undgå straff för rattfylleri — sökt förmå Eric Anderson att som vittne vid rådhusrätten uppgiva, att Eric Anderson vid nyssnämnda tillfälle den 12 januari 1946 fört Johansons bil. Tillika hade Johanson i mars 1946 sökt förmå Adolfsson och K. A. Andersson att som vittnen inför rådhusrätten lämna oriktiga uppgifter till stöd för påståendet, att Eric Anderson fört bilen. Då Eric Anderson den 1 april 1946 hörts såsom vittne i målet mot Johanson, hade Eric Anderson under laga ed osant förnekat, att Johanson bett Eric Anderson påtaga sig att hava fört bilen, samt jämväl i andra avseenden lämnat osanna uppgifter om Johansons påverkan.

På dessa och i övrigt i utslaget anförda skäl dömde rådhusrätten dels Claes Johanson för försök till anstiftan av mened, rattfylleri m. m. till ett gemensamt straff av straffarbete ett år fyra månader, dels ock Eric Anderson för mened m. m. till straffarbete tio månader.

Eric Andersons straff nedsattes sedermera av hovrätten till straffarbete sex månader.

Under den tid målet var anhängigt vid rådhusrätten höllos polisförhör med ett flertal personer angående vad som förekommit vid de tillfällen efter den 12 januari 1946, då Claes Johanson och Eric Anderson träffat varandra. Därvid utröntes bland annat, att de i sällskap med klaganden samt poliskonstapeln Gunnar Liljenvall och korvhandlaren Georg Rehn den 12 mars 1946 företagit en bilresa till Ulricehamn ävensom att klaganden den 28 mars 1946 i Claes Johansons bostad sammanträffat med Eric Anderson, Liljenvall och Claes Johansons hustru Märta Johanson.

Till upplysning om vad som förefallit vid berörda tillfällen den 12 och den 28 mars återopade Mannergren vid rättegångstillfället den 8 april 1946 en den 6 i samma månad upprättad polisrapport över förhör, som av t. f. överkonstapeln Carl-Axel Ahlberg hållits med bland andra stationskarlen Pontus Johansson i Smålands Taberg, fru Hillie Nygård i Hovslätt, Eric Anderson och klaganden.

Enligt rapporten hade Pontus Johansson, vilken den 27 och den 28 mars 1946 tjänstgjort å järnvägsstationen i Hovslätt och därunder i likhet med Eric Anderson bott hos Hillie Nygård, lämnat vissa uppgifter om samtal, som Pontus Johansson den 28 mars haft med Hillie Nygård och Eric Anderson rörande den sistnämndes intyg åt Claes Johanson. Pontus Johansson hade enligt rapporten vidare uppgivit: Under samtalet hade Eric Anderson och Hillie Nygård nämnt namnen "Bussa-Claes", Märta, Curt, Liljenvall och Paul Johansson. Pontus Johansson hade av det sätt, på vilket Eric Anderson talat, bibragts den uppfattningen, att Liljenvall var polisman samt stått på Claes Johansons sida. Däremot hade icke framkommit något, som tytt på att Liljenvall med råd bistått Claes Johanson. Klagandens namn hade nämnts endast i förbigående. Anderson hade även talat om, att han och Claes Johanson, klaganden samt Liljenvall vid ett tillfälle ämnat besöka Stora Hotellet i Ulricehamn. Under vägen dit hade de hälsat på en släkting till Claes Johanson. När de sedan kommit till Stora Hotellet, hade de blivit stoppade, enär släktingen ringt och uppmanat personalen att vägra sällskapet tillträde, varför de gått på restaurang Sten Sture. Vem i sällskapet, som fört bilen vid detta tillfälle, kände Pontus Johansson ej till. Under detta och ett kort samtal föregående dag med Eric Anderson hade Pontus Johansson fått den uppfattningen, att Claes Johanson genom påtryckning förmått Eric Anderson att underteckna ett intyg om att Anderson fört bilen i stället för Claes Johanson.

Hillie Nygård hade vid förhör vitsordat Pontus Johanssons uppgifter med tillägg, att den resa Eric Anderson gjort till Ulricehamn ägt rum den 5 eller den 6 mars 1946. Anderson hade vid ett tidigare tillfälle angående denna resa yttrat: "Jag fick betala för både mej och Claes."

Vid ett med anledning av Pontus Johanssons och Hillie Nygårds upp-

gifter den 6 april 1946 hållet förhör hade Eric Anderson vitsordat, att han vid ett tillfälle i början av mars 1946 i Claes Johansons bil färdats till Ulricehamn i sällskap med Claes Johanson, klaganden, Liljenvall och Rehn, vilken kört bilen till Ulricehamn. På vägen dit hade de stannat med bilen medan Claes Johanson hälsat på hos en släkting. Det övriga sällskapet hade under tiden suttit kvar i bilen. Claes Johanson hade luktat sprit. Däremot hade det icke förmärkts någon spritluktt från de övriga. Rehn och Liljenvall hade uppgivit, att de ej smakat "en droppe". När sällskapet anlant till Stora Hotellet i Ulricehamn, hade de icke fått tillträde, enär Claes Johansons släkting ringt till hotellet och uppmanat personalen stoppa sällskapet. De hade därför åkt till restaurang Sten Sture i staden, där de till mat beställt full spritranson. Enär Liljenvall skolat köra bilen hem, hade denne icke velat ha all spriten, varför Claes Johanson tagit en av Liljenvalls supar. Huruvida även Rehn erhållit en av Liljenvalls supar kunde Anderson ej minnas med säkerhet. Var och en i sällskapet hade betalat för sig. Under denna resa hade Claes Johansons rattfylleri ej förts på tal.

Klaganden hade vid förhör berättat följande: Någon av de närmaste dagarna efter Claes Johansons anhållande den 12 januari 1946 hade klaganden sammanträffat med denne. Därvid hade Claes Johanson yttrat: "Nu har jag åkt fast för rattfylleri." Någon vecka senare hade klaganden återigen träffat Johanson, varvid denne sagt: "Fan, jag har ju inte kört bilen, utan det är ju Eric Anderson som kört den." Rätt lång tid efter dessa sammanträffanden hade klaganden vid ett tillfälle varit tillsammans med Eric Anderson och Johanson i den sistnämndes bostad. Därvid hade Johanson och Anderson talat om att Anderson den 12 januari 1946 fört Johansons bil. Samtalet hade förts i en så övertygande ton, att vem som helst skulle kunnat tro, att det varit Anderson, som fört bilen. Trots detta hade klaganden misstänkt, att det hela ej stod rätt till, enär han väl kände både Anderson och Johanson. Ända sedan Johanson anhållits för rattfylleri hade han varit mycket nervös samt förtärt rätt mycket spritdrycker. Vid de tillfällena, klaganden varit tillsammans med Johanson, hade klaganden ej hört Johanson påverka någon person att i rattfylleri målet vittna till Johansons förmån. Klaganden hade ej känt till några andra vittnen än Anderson, förrän målet påropats inför rådhusrätten. Han hade ingen kännedom om vem, som givit impulsen till att Anderson skulle påtaga sig körningen.

Vidare ingav Mannergren en den 7 april 1946 upprättad tilläggsrapport rörande samma dag hållna ytterligare förhör med Pontus Johansson, Hillie Nygård, Eric Anderson och klaganden.

Pontus Johansson hade enligt rapporten berättat: På kvällen den 28 mars 1946 hade Eric Anderson bett Pontus Johansson köra honom i Hillie

Nygårds bil till Claes Johansons bostad. Såvitt Pontus Johansson kände till hade ingen ringt till Anderson omedelbart innan denne framställt sin begäran. Vid 19.45-tiden hade Pontus Johansson och Anderson åkt in till Jönköping. Anderson hade icke talat om vad han hade för ärende, men innan de skilts hade Anderson bett Pontus Johansson komma och hämta honom senare. Pontus Johansson hade därefter återvänt till Hovslätt, där han hämtat Hillie Nygård, varefter båda åkt in till Jönköping och sedan till Claes Johansons bostad, dit de anlät vid 20.30-tiden. Pontus Johansson hade parkerat bilen, varefter han ringt på dörren, som öppnats av Märta Johanson. Sedan han framfört sitt ärende, hade han blivit ombedd att stiga in och sitta i hallen. Under tiden hade han hört några män och en kvinna samtala i ett annat rum. Han hade ej kunnat urskilja, vad de talat om. Efter 5 à 10 minuter hade Eric Anderson kommit, varefter de åkt till Hovslätt. Vid något tillfälle under kvällen, antingen omedelbart i bilen eller senare i bostaden, hade Anderson berättat, att Liljenvall och troligen klaganden ävenledes uppehållit sig hos Märta Johanson. När Pontus Johansson ringt på dörrklockan "gick Liljenvall och Paul och gömde sig för de trodde att det var poliser (snutar) som kommo". Anderson hade vidare omtalat, att "de varit i förbindelse med en mycket styv advokat". Det hade varit efter denna resa som Hillie Nygård och Pontus Johansson haft det förut omförmälda samtalet med Eric Anderson.

Hillie Nygård hade berättat att, sedan Eric Anderson på kvällen den 28 mars 1946 hämtats i Claes Johansons bostad, hade Hillie Nygård vid något tillfälle samma kväll hört talas om att Liljenvall och klaganden skulle ha gömt sig, när Pontus Johansson ringt på hos Claes Johanson, enär Liljenvall och klaganden befarat, att det varit poliser som kommit. Därvid hade Eric Anderson yttrat: "De sprang och gömde sig, när du ringde på dörrklockan."

Eric Anderson hade uppgivit att, då han den 28 mars 1946 kommit till Claes Johansons bostad, hade Liljenvall och klaganden redan befunnit sig där. De hade samtalat om att Claes Johanson tidigare på dagen blivit anhållen, varvid Anderson yttrat: "Jag kan ej stå vid mitt." Liljenvall och klaganden, som deltagit i samtalet, hade troligen bett Anderson hjälpa Claes Johanson, så "att det ej skulle bli tubbning". Om det varit klaganden eller Liljenvall, som fällt yttrandet, kunde Anderson ej erinra sig. När det sedan efter en stund ringt på dörren, hade Liljenvall stigit upp från stolen under det att klaganden suttit kvar. Liljenvall hade därvid yttrat: "Det kanske är polisen." Anderson, som vid förhöret uppgivit att han ej lämnats i fred av vare sig Claes Johanson direkt eller hans bekanta indirekt genom att de talat om att de tyckt synd om Claes Johanson och framhållit, att Claes Johanson behövde hjälp för att icke straffas för "tubbning", hade förklarat, att han ej kunde erinra sig allt vad som förevarit i saken.

Klaganden hade vid förhöret den 7 april 1946 berättat: Den 28 mars 1946, när klaganden efter arbetstidens slut kommit hem, hade Liljenvall och chauffören E. J. Broheden suttit i klagandens kök och druckit kaffe. Liljenvall hade berättat, att Claes Johanson anhållits i Hovslätt av polisen. Huruvida Curt Claesson sedan besökt Liljenvall och anmodat denne medtaga klaganden till Claes Johansons bostad senare på kvällen eller om Claesson lämnat detta meddelande till klagandens hustru, som i sin tur hämtat Liljenvall, kunde klaganden ej erinra sig. Sedan klaganden klätt om sig, hade han och Liljenvall cyklat till Märta Johanson. Enligt vad klaganden ville minnas, hade Anderson befunnit sig hos Märta Johanson, när de anlät dit. Klaganden kunde nu ej minnas, om Curt Claesson varit med och deltagit i det samtal, som därefter följt. Därvid hade Anderson talat om, att Claes Johanson besökt honom på arbetsplatsen i Hovslätt, där han sedan blivit anhållen av Ahlberg och en annan polisman. Anderson hade vidare berättat, att han hörts ett flertal gånger. Innan Claes Johanson blivit anhållen hade Anderson yttrat till honom: ”Nu kan jag ej hålla fast vid det här längre, för att nu har de andra talat om’et” eller något liknande. Anderson hade vidare yttrat något om att han sagt till polisen, att intyget vore sanningslöst, och att det han sagt till polisen vore sant. Märta Johanson, som gråtit, hade troligen bett Liljenvall ringa till Claes Johansons rättegångsbiträde. Något annat ärende kunde klaganden ej minnas hon bett dem utföra. För övrigt hade klaganden ej kunnat förstå, att hon velat dem något särskilt. Klaganden hade undvikit ställa några frågor till Claes Johanson i saken, enär han ej önskat veta något, för att han icke själv skulle ”komma med i klabbet”. Under tiden de suttit hos Märta Johanson hade det ringt på dörrklockan, varefter Märta Johanson tillsagt Anderson, att det vore någon som sökte honom. Klaganden kunde ej erinra sig, att Liljenvall rest sig från stolen eller lämnat rummet, när signalen hörts från dörrklockan. Han kunde ej heller minnas, att Liljenvall yttrat något om, att det kanske vore någon polis.

I klagoskriften till mig anförde klaganden, bland annat, följande.

Lördagen den 6 april 1946 klockan omkring 9 hade klaganden kallats att inställa sig hos kriminalpolisen för att höras rörande vissa förhållanden i samband med Claes Johansons häktning. Klaganden hade infunnit sig hos kriminalpolisen, där förhör med honom genast börjat. Klaganden hade framhållit, att han hade svårighet att stanna längre tid på grund av sitt arbete och att han vore villig återkomma efter arbetstidens slut. Någon hänsyn hade emellertid icke tagits till klagandens erbjudande, utan klaganden hade kvarhållits till klockan omkring 13. Förhöret hade till en början letts av Ahlberg och senare av poliskommissarien Ernst Gustavsson. Det hade gått ut på att få uttrönt, om klaganden hade någon kännedom om huruvida Claes

Johanson sökt påverka Eric Anderson att avgiva falskt vittnesmål inför rätta. Dagen därpå eller söndagen den 7 april hade polisen uppsökt klaganden i hans bostad. Vid detta tillfälle hade klaganden icke varit hemma. Då klaganden kommit hem och fått höra att polisen sökt honom, hade han gått ned till polisstationen, dit han anlät klockan omkring 13. Klaganden hade omedelbart underkastats förhör av Ahlberg och Gustavsson om bilresan till Ulricehamn den 12 mars. Förhöret hade varat omkring två timmar. Under måndagen den 8 april hade klaganden vid två tillfällen ånyo sökts av polisen. Klaganden hade därvid icke varit hemma, men när han sedan fått höra att polisen sökt honom, hade han genast gått till polisstationen, dit han anlät mellan klockan 15 och 16. Klaganden hade omedelbart underkastats nytt förhör. Detta hade rört sig om det i målet mot klaganden ingivna intyget av makarna Nyström. Förhöret hade letts av kriminalkommissarien C. O. Sjöqvist. Makarna Nyström hade redan tidigare på dagen blivit hörda av polisen. Förhöret med klaganden hade varat omkring två timmar. Sedan förhöret avslutats, hade Sjöqvist yttrat: "Johanssons uppgifter stämmer ju med vad vittnena sagt." Sjöqvist hade där- efter ringt till Mannergren i dennes bostad. Efter telefonsamtalet med denne hade Sjöqvist meddelat klaganden, att klaganden skulle kvarstanna å polisstationen över natten. Klaganden hade då för Sjöqvist framhållit, att han själmant infunnit sig på polisstationen och att han omedelbart ville gå hem, samt lovat att återkomma dagen därpå för förnyat förhör. Sjöqvist hade då svarat, att det vore Mannergrens order att klaganden skulle stanna kvar över natten. Dagen därpå hade förhör med klaganden påbörjats klockan omkring 10 samt varat endast en kort stund. Förhöret hade även nu letts av Sjöqvist. Under förhöret hade Mannergren kommit in i rummet och i skarp ton sagt: "Tala nu sanning Paul och tänk på familjen." Mannergren hade därpå avlägsnat sig. Klaganden hade omedelbart för förhørsledaren framhållit, att beträffande vad klaganden nu hörts om hade klaganden redan på lördagen och söndagen underkastats förhör av Ahlberg och Gustavsson. Sjöqvist hade då satt sig i förbindelse med Ahlberg, och denne hade därvid bekräftat, att klaganden redan under lördagen och söndagen blivit hörd rörande samma saker. Med anledning därav hade förhöret avslutats. Klaganden hade emellertid fortfarande kvarhållits på polisstationen och ej fått lämna denna förrän omkring klockan 13. Enligt vad klaganden inhämtat hade klagandens kvarhållande icke blivit antecknat i den å polisstationen förda liggaren över för brott kvarhållna personer. Med hänsyn till omständigheterna och särskilt till att klaganden måst stanna över natten på polisstationen kunde klaganden icke finna annat, än att ett kvarhållande i lagens mening föreläge. Något som helst laga skäl för ett sådant kvarhållande hade enligt klagandens uppfattning icke förefunnits. Med anledning av vad sålunda förekommit hem-

ställde klaganden, att J. O. måtte vidtaga de åtgärder, vartill saken kunde föränleda.

Sedan jag i anledning av innehållet i klagoskriften anmodat Mannergren att inkomma med förklaring, överlämnade och åberopade Mannergren två av Ahlberg och Sjöqvist i saken avgivna promemorior, varjämte Mannergren avgav eget yttrande.

Ahlberg anförde i sin promemoria följande: Under utredningen angående Claes Johansons rattfylleri och menedsbrott hade ett flertal personer blivit hörda som vittnen, allt eftersom nya uppgifter lämnats i saken. Det hade framkommit, att klaganden varit tillsammans med Claes Johanson under tiden efter det denne gjort sig skyldig till rattfylleri. För att få utrönt om klaganden kände till något, som kunde vara av betydelse för den fortsatta utredningen, hade han kallats till förhör den 6 april 1946. Klaganden hade hörts om sina sammanträffanden med Claes Johanson. Vid denna tidpunkt hade det även framkommit, att Liljenvall varit mycket tillsammans med såväl Claes Johanson som klaganden. Den senare hade därför samtidigt hörts om de sammanträffanden, vilka Liljenvall haft med Claes Johanson och vid vilka klaganden varit närvarande. Sedan förhöret avslutats och de av klaganden lämnade uppgifterna i görligaste mån kontrollerats, hade klaganden omedelbart fått lämna polisstationen. Något kvarhållande hade det därvid aldrig varit tal om. Söndagen den 7 april hade från Pontus Johansson inkommit telefonmeddelande att han, som tidigare hörts i saken, önskade lämna ytterligare uppgifter. Ahlberg hade därför i radiobilen farit till Smålands Taberg, där Pontus Johansson tjänstgjorde, och hört honom. Då det därvid framkommit sådana uppgifter, att klaganden behövt höras på nytt, hade Ahlberg genom radion uppmanat poliskontoret att låta söka klaganden och kalla honom till förhör vid Ahlbergs återkomst. Ahlberg hade anlänt till polisstationen klockan 13. Klaganden, som icke anträffats men kallats genom hustrun, hade då icke kommit till kontoret. Ahlberg hade gjort sig beredd att åka hem, men utanför kontoret hade han sammanträffat med klaganden, som då var på väg dit för att höras. Ahlberg hade omedelbart hört honom angående den bilresa till Ulricehamn, som Liljenvall och Claes Johanson deltagit i. Dessutom hade klaganden hörts om huruvida han hade något att tillägga till sina vid tidigare förhör lämnade uppgifter, vilket dock icke varit fallet. Sedan förhöret med klaganden slutförts, hade han även denna gång fått lämna polisstationen utan att det varit tal om hans kvarhållande. Vad anginge klagandens förhör på ordningspolisavdelningen, hade dessa endast varit rena vittnesförhör, och något tal om hans kvarhållande hade aldrig förekommit. Någon som helst anledning att anteckna klaganden i den å polisstationen förda journalen över för brott kvarhållna personer hade således ej funnits.

Sjöqvists promemoria innehöll följande: Den 8 april 1946 hade Sjöqvist

av Mannergren erhållit order att verkställa förhör med bland andra klaganden rörande tillkomsten av det i målet mot honom för rattfylleri ingivna vittnesintyget. På grund därav hade Sjöqvist beordrat en kriminalkonstapel att uppsöka klaganden och kalla honom till förhör å polisstationen. Konstapeln hade emellertid återkommit och rapporterat, att klaganden icke kunnat anträffas. Klockan 17.05 samma dag hade klaganden inställt sig å Sjöqvists tjänsterum. Sjöqvist hade upplyst klaganden om vad saken gällt samt omedelbart anställt förhöret, vilket pågått till klockan 17.50, då Sjöqvist telefonledes underrättat Mannergren om förhørsresultatet. Mannergren hade då meddelat, att klaganden skulle kvarstanna å polisstationen över natten i avvaktan på vidare beslut inom 24 timmar. Påföljande dag, den 9 april, hade Sjöqvist erhållit order av Mannergren att höra klaganden angående vissa förhållanden i målet mot Claes Johanson, vari utredning verkstälts av Ahlberg. Avsikten med förhöret hade varit att få utrett, huruvida klaganden och Liljenvall voro delaktiga i Claes Johansons anstiftan av mened. Förhöret hade sålunda närmast skolat avse att klarlägga den av klaganden, Liljenvall och Johanson m. fl. den 12 mars 1946 företagna bilfärden till Ulricehamn. Sedan klaganden hörts och avgivit sin berättelse om Ulricehamnsresan, hade Sjöqvist i erforderliga delar låtit kontrollera hans uppgifter, varefter ett kort kompletterande förhör med klaganden verkstälts. Av Sjöqvists vid förhöret gjorda anteckningar att döma hade Sjöqvist tydligen under samtalet med klaganden kommit in på ett av honom och Liljenvall den 28 mars 1946 avlagt besök i Claes Johansons hem. Det vore mycket sannolikt, att klaganden då påpekat, att han tidigare av Ahlberg blivit hörd i denna sak, och att Sjöqvist, som icke varit insatt i detaljerna i den av Ahlberg gjorda utredningen, genom en förfrågan hos Ahlberg erhållit en bekräftelse därpå. Sjöqvist hade nämligen i denna del gjort följande anteckning: "Beträffande besöket i Claes Johansons hem den 28/3 1946 vitsordar Johansson vad han därom förut uppgivit vid förhör inför Ök Ahlberg, med följande tillägg. Han kan icke minnas om Eric Anderson var kommen då han och Liljenvall anlände till Claes Johansons bostad eller om Anderson kom strax efter." Något dubbelförhör i denna sak hade sålunda icke förekommit. Efter Mannergrens order hade klaganden frigivits den 9 april klockan 13.25. På vad sätt klaganden gjort sig underrättad om, att hans kvarhållande icke blivit infört i liggaren över för brott kvarhållna personer, kände Sjöqvist icke till. Klaganden vore nämligen under nr 26/1946 av Sjöqvist vederbörligen införd i nämnda liggare.

I det avgivna yttrandet anförde Mannergren, bland annat, följande.

Vid polisutredningen i målet mot Claes Johanson, vilken utredning omhänderhafts av Ahlberg under överinseende av Gustavsson i egenskap av kommissarie vid ordningspolisavdelningen, hade framkommit, att utom

Claes Johanson ett flertal andra personer kunde misstänkas för att ha påverkat Eric Anderson till menedsbrottet. Misstankarna hade särskilt varit riktade mot klaganden och Liljenvall. Starkast hade misstankarna varit mot klaganden, eftersom han i sitt mål åberopat ett intyg, som sedermera visat sig vara oriktigt. På grund därav hade Mannergren ansett sig icke kunna underlåta att höra klaganden ånyo. Då den Claes Johansonska härvan syntes bliva allt mera omfattande, hade Mannergren uppdragit åt Sjöqvist, som besuttede större vana och rutin än Ahlberg, att handha utredningen såvitt avsåg klaganden. Att lämna uppdraget till Ahlberg hade Mannergren ansett icke möjligt, eftersom Ahlberg redan var överhopad av arbete med utredningen rörande Claes Johanson. Beträffande de närmare omständigheterna i samband med förhören med klaganden och vad därvid framkommit åberopade Mannergren vad Sjöqvist och Ahlberg anfört i sina promemorior samt konceptanteckningar och polisrapporter. Av konceptanteckningarna för den 8 april 1946 framginge, bland annat, att det av makarna Nyström undertecknade och av klaganden åberopade intyget utskrivits i Claes Johansons bostad och på dennes skrivmaskin av Claes Johansons son Curt Claesson. Resultatet av förhöret hade meddelats Mannergren den 8 april vid 18-tiden. Klaganden hade emellertid bestritt, att han försökt påverka makarna Nyström att lämna oriktiga uppgifter till hans förmån. På grund av vad som framkommit mot klaganden hade Mannergren ansett skäl föreligga för klagandens kvarhållande över natten för att man skulle få tillfälle att kontrollera riktigheten av hans berättelse och få honom ytterligare hörd angående hans förhållande till Claes Johanson. Att fortsätta förhöret redan samma kväll hade Mannergren ansett icke möjligt med hänsyn till den relativt sena timmen. Utredningsmaterialet i de båda målen hade varit betydande och både Sjöqvist och Mannergren hade såväl denna dag som dagarna dessförinnan varit i strängt arbete, varför de varit i behov av vila. Att frigiva klaganden hade Mannergren ansett icke tillrädligt på sakens dåvarande ståndpunkt, när Mannergren befarat, att klaganden komme att konferera med övriga i saken hörda på fri fot varande personer. Det vore riktigt, att Mannergren följande dag, den 9 april, inställt sig å Sjöqvists tjänsterum medan förhöret med klaganden pågått, och det vore mycket möjligt, att Mannergren därvid uppmanat klaganden att hålla sig till sanningen. Därtill kunde Mannergren icke anses ha saknat fog. Mannergren bestrede emellertid bestämt, att han i samband därmed uppträtt skarpt och obalanserat. Vad slutligen beträffade klagandens påstående, att han icke skulle blivit införd i den å kriminalavdelningen förda liggaren över för brott kvarhållna personer, saknade detta påstående all grund.

Vid yttrandet var fogad en av Sjöqvist den 17 april 1946 avgiven rapport rörande av honom den 8 i samma månad anställda förhör med klaganden och Lambert Nyström. Enligt rapporten hade klaganden, efter

att ha redogjort för vad som den 17 februari 1946 förekommit i samband med det rattfylleribrott, för vilket han dömts till ansvar, berättat följande: Måndagen den 18 februari 1946 hade en fru Karlsson, som vore granne med klaganden och som tydligen sett honom vid besöket i hemmet omedelbart före avfärden till Nyströms, till klagandens hustru uttalat sin förvåning över att klaganden blivit anhållen för rattfylleri, ty, hade hon tillagt, "han var ju som vanligt", varmed hon tydligen menat, att klaganden var nykter. Antingen på torsdagen eller fredagen därefter hade klaganden hälsat på hos Nyström. Han hade träffat Nyström i dennes källare, varifrån de åtföljts upp i Nyströms bostad, där även Margit Nyström uppehållit sig. Där hade de kommit att tala om bilkörningen, och klaganden hade tyckt det vara konstigt, att de av polisen hörda vittnena kunnat uppgiva, att klaganden vid tillfället varit spritpåverkad, ty fru Karlsson hade sagt så och så. Nyström hade därvid yttrat, att såväl han som hans fru även kunde intyga, att klaganden varit nykter vid ankomsten till deras bostad på söndagen. Av denna anledning hade det blivit tal om, att makarna Nyström skulle lämna ett skriftligt intyg därom, men huruvida det varit de själva eller klaganden, som kommit upp med förslag därom, kunde han nu ej erinra sig. Det hade emellertid även talats om, att ett sådant intyg borde skrivas på maskin, men då någon sådan icke funnits tillgänglig i makarna Nyströms hem, hade något intyg då icke blivit skrivet. Vid detta tillfälle hade makarna Nyström icke varit hörda i saken av polisen. Klaganden hade sedermera blivit instämd till rådhusrättens sammanträde den 4 mars 1946. Söndagen den 3 mars hade han beslutat sig för att anskaffa det förut omtalade intyget från makarna Nyström. Av denna anledning hade klaganden gått till Claes Johansons hem, där han visste att det fanns en skrivmaskin. Claes Johanson hade icke varit hemma, men däremot hade han sammanträffat med dennes hustru och sonen Curt Claesson. Någon mera hade icke varit närvarande i Claes Johansons hem. Klaganden hade utträttat sitt ärende och bett Claesson att skriva ut ett intyg på skrivmaskin. Claesson hade satt sig vid skrivmaskinen och klaganden hade suttit på en soffa intill. Claes Johansons hustru hade sannolikt varit upptagen av något arbete i köket, ty hon hade icke deltagit i samtalet om intyget eller i utskriften av detta. Efter klagandens diktamen hade Claesson på skrivmaskinen skrivit ett intyg av den lydelse, det till rådhusrätten ingivna intyget utvisade. Det hade icke varit tal om, att intyget skulle dateras för någon särskild dag, och det förhållandet att intyget daterats den 2 mars, ehuru det utskrivits den 3 mars, hade säkerligen berott på ett ofrivilligt misstag på dagens datum. Klaganden hade sedan tagit med sig intyget och åkt ut till makarna Nyströms hem och förelagt dem intyget för underskrift. Båda makarna Nyström hade läst igenom intyget samt därefter utan att uttala någon tveksamhet undertecknat detsamma med sina namn. Namnteckningarna hade därefter bevitnats av ett par

grannar till Nyström, Erik och Greta Wendel. Klaganden, som haft för avsikt att själv svara i målet, hade upplyst makarna Nyström om att intyget skulle inlämnas till domstolen. Det hade dock icke varit något tal om, att makarna Nyström skulle av klaganden kallas som vittnen i målet, och detta hade ej heller varit klagandens avsikt. Han hade endast tänkt avlämna intyget i rådhusrätten till styrkande av sitt eget påstående att han vid ifrågavarande tillfälle icke varit berusad. Då klaganden den 4 mars 1946 kommit till rådhusrätten, hade han utanför rättssalen träffat saksföraren G. Malmros samt uppdragit åt honom att biträda klaganden vid rättsförhandlingen. Samtidigt hade klaganden överlämnat såväl ett exemplar av polisrapporten i saken som det av makarna Nyström under-tecknade intyget till Malmros, som därefter ingivit intyget till domstolen. Vid ett senare rättegångstillfälle hade makarna Nyström på åklagarens tillskyndan blivit hörda såsom vittnen. Klaganden förnekade slutligen bestämt, att han påverkat makarna Nyström i något avseende, utan dessa hade handlat fullständigt efter eget bedömande.

Lambert Nyström hade enligt rapporten redogjort för vad som förekommit vid klagandens och Claes Johansons besök i makarna Nyströms bostad söndagen den 17 februari 1946, varvid han på klagandens upp-trädande icke kunnat finna något tecken på spritpåverkan, samt vidare berättat: Efter det klaganden den 17 februari avlägsnat sig från Lambert Nyströms hem, hade Nyström icke träffat honom förrän troligen på torsdagen eller fredagen därefter. Då hade klaganden kommit till Nyström i hans vedbod, där han vid tillfället höll på att hugga ved. Såvitt Nyström förstätt, hade klaganden icke haft något särskilt ärende. De hade talat om alldagliga saker. Det vore möjligt, att de i sitt samtal även berört söndagens händelser, men dessa hade dock icke varit anledningen till klagandens besök. Klaganden hade stannat blott några få minuter, och det hade icke nämnts ett ord om intyg eller vittnesmål. Påföljande lördag eller den 23 februari hade klaganden återkommit till Nyströms hem. Icke heller då hade han, såvitt Nyström förstätt, haft något särskilt ärende, men han hade dock börjat tala om bilkörningen under söndagen. I samband därmed hade han påstått, att det vore ett par poliser, en fru på Backen samt en familj i Fridhem, som kunde intyga, att han varit nykter vid tillfället. Nyström hade då sagt, att även han kunde intyga detsamma, därest så skulle behövas. Även Margit Nyström, som varit närvarande, hade sagt något om, att ej heller hon kunnat finna annat än att klaganden varit nykter vid ifrågavarande tillfälle. Klaganden hade emellertid icke vid detta besök medhaft något skriftligt intyg, och det hade ej vidare talats om saken. En söndag därefter, antingen den 24 februari eller möjligen den 3 mars 1946, hade klaganden på eftermiddagen ensam ånyo kommit till makarna Nyströms hem. Klaganden hade då meddelat, att han hade "det där intyget". Lambert Nyström hade förstätt, att klaganden åsyftat ett

skriftligt intyg om sin nykterhet vid besöket i Nyströms hem den 17 februari. Klaganden hade tagit fram ett maskinskrivet intyg och överlämnat detta till Nyström, som läst igenom innehållet och därefter överräckt intyget till Margit Nyström. Även hon hade säkerligen läst igenom intyget. Därefter hade båda makarna Nyström skrivit sina namn under intyget, varefter namnteckningarna bevitnats av en grannfamilj, makarna Wendel. Det hade dock icke varit något tal om vem som skrivit intyget eller var detta skett. Sedan klaganden erhållit namnteckningarna å intyget, hade han medtagande detta avlägsnat sig. Någon vecka senare hade makarna Nyström av åklagaren blivit instämnda såsom vittnen i målet mot klaganden. Under målets handläggning hade Lambert Nyström fått veta, att klaganden själv erkänt, att han före besöket hos Nyström den 17 februari förtärt sprit, ett förhållande som förut varit för Nyström obekant. På grund därav hade Nyström i sitt vittnesmål icke kunnat taga intygets ordalydelse, att klaganden vid ankomsten till makarna Nyströms hem "var absolut nykter", på sin ed. Han hade därför i sitt vittnesmål ändrat uppgiften såtillvida, att det varit hans uppfattning, att klaganden varit nykter vid tillfället ifråga.

Vid sitt yttrande fogade Mannergren vidare konceptanteckningar vid det av Ahlberg den 7 april 1946 med klaganden hållna förhöret om Ulricehamnsresan. Enligt vad som framgick av konceptanteckningarna hade klaganden därvid lämnat följande uppgifter.

En kväll i början av mars 1946 hade klaganden och Liljenvall varit ute i staden och därvid träffat Claes Johanson och Rehn, vilka suttit i den förres på Bredgränd parkerade bil. Claes Johanson hade varit påverkad av sprit. Rehn hade föreslagit, att de tillsammans skulle åka till Ulricehamn och äta. På Claes Johansons förslag hade de först rest till Hovslätt och där hämtat Eric Anderson, varefter de fortsatt till Ulricehamn. På vägen dit hade de stannat vid Torhult, där Claes Johanson besökt sin svägerska samt ringt till Ulricehamn och beställt bord på Stora Hotellet. Klaganden hade hämtat Claes Johansons svåger, vilken Claes Johanson ombett medfölja till Ulricehamn. Svågern hade emellertid vägrat att följa med. Då sällskapet anlant till Stora Hotellet hade ett bord stått dukat för dem, men hovmästaren hade vägrat dem servering av sprit. De hade då åkt till restaurang Sten Sture, där de ätit och druckit sprit till maten. Klaganden hade fått två supar och sannolikt en grogg. Huruvida de övriga i sällskapet tagit ut sin ranson visste klaganden icke. Ej heller hade klaganden sett om någon i sällskapet druckit av sprit, som beställts åt någon annan av dem. Klaganden trodde icke, att Claes Johanson fått ut hela sin ranson. Claes Johanson hade nämligen talat högröstat och klaganden hade fått taga hand om honom. Sedan de intagit sin förtäring, hade Rehn betalat för sig och klaganden. Liljenvall hade betalat sin egen förtäring och Eric Anderson hade betalat för sig och Claes Johanson. Såväl under resan till

Ulricehamn som under hemresan hade Rehn och Liljenvall växlat om att föra bilen, därvid Rehn börjat körningen. Någon sprit hade icke medförts till Ulricehamn och klaganden hade ej druckit någon sprit förrän i Ulricehamn. Under resan hade det icke talats något om rattfylleriet.

I avgivna påminnelser anförde klaganden följande.

Mannergren gjorde gällande, att klaganden och Liljenvall varit misstänkta för att ha påverkat Eric Anderson till det av honom begångna menedsbrottet samt att misstankarna varit starkast mot klaganden, enär han i ett tidigare handlagt mål åberopat ett intyg, som visat sig vara oriktigt. Av handlingarna framginge tydligt, att omständigheterna beträffande detta intyg varit åskilligt annorlunda än vad Mannergren ville göra gällande. Makarna Nyström hade själva erbjudit sig att intyga, att klaganden varit nykter vid ankomsten till deras bostad. Klaganden hade för dem icke omnämnt, att han redan före sin ankomst dit förtärt någon sprit. Då makarna Nyström sedermera av klaganden själv fått höra, att han före sin ankomst till deras bostad druckit cirka 5 centiliter sprit, hade de ansett, att de icke kunde taga intyget, på grund av dess ordalydelse, på sin ed. I intyget stod nämligen "absolut nykter". Inför rådhusrätten hade båda makarna Nyström vittnat, att de ej på något sätt märkt att klaganden var spritpåverkad. På grund av intygets definitiva formulering hade de emellertid icke velat taga detsamma på sin ed, då de efter intygets undertecknande erfarit att klaganden förtärt sprit före sin ankomst till deras bostad. Denna omständighet jämte den, att klaganden vore god vän med Claes Johanson och ofta plägat sammanträffa med honom, hade alltså för Mannergren varit tillräckliga för att klaganden skulle anses vara skäpligen misstänkt att ha anstiftat Eric Andersons menedsbrott. Skälet till klagandens kvarhållande efter förhöret den 8 april vore enligt Mannergren *dels* att tillfälle bort beredas polisen att kontrollera klagandens vid förhöret avgivna berättelse och *dels* att klaganden skulle ytterligare höras angående sitt förhållande till Claes Johanson. Vad det första skälet anginge hade, då Mannergren beslöt klagandens kvarhållande, Lambert Nyström samma dag blivit hörd om det intyg han skrivit rörande klaganden. Vid detta förhör hade icke framkommit något, som ytterligare behövt kontrolleras eller som ställt klagandens uppgifter i tvivelaktig dager. Vad det andra skälet beträffade, så hade ju icke Mannergrens önskan att ytterligare höra klaganden angående hans förhållande till Claes Johanson behövt motivera, att klaganden kvarhållits å polisstationen över natten. Enligt uppgift av Sjöqvist hade förhöret avslutats klockan 17.50. Först nästa dag hade förhöret återupptagits och uteslutande gällt nöjesresan till Ulricehamn, som klaganden i sällskap med Claes Johanson och några andra personer företagit. Klaganden vidhölle bestämt, att Mannergren saknat laga skäl för klagandens kvarhållande å polisstationen från omkring kloc-

kan 17 den 8 april till omkring klockan 13 nästa dag. Klaganden ville tillägga, att han hade familj, vore fast anställd i stadens tjänst och ägde fastighet. Genom polisens åtgärd att kvarhålla klaganden under arbetstid den 8 och den 9 april 1946 cirka 5 timmar hade klaganden gått miste om arbetsförtjänst.

I en till landsfogden i Jönköpings län avlåten skrivelse anförde jag där-
efter följande.

I 19 § 12 punkten kungl. förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall, sådant lagrummet lyder enligt lag den 12 maj 1933, äro bestämmelser meddelade om den befogenhet, som må tillkomma polismyndighet att vid undersökning rörande begånget brott taga i förvar för brottet misstänkt person utan att häktning sker. Enligt dessa bestämmelser är för kvarhållande i dylikt fall en förutsättning, att det brott, varom fråga är, kan leda till häktning. Vid tillkomsten av ovannämnda lag den 12 maj 1933, varigenom uttryckliga föreskrifter om kvarhållande av misstänkt person första gången meddelades i lag, framhölls särskilt, att kvarhållande borde få ske allenast, då ej fulla skäl till häktning föreläge utan därför erfordrades ytterligare utredning samt det funnes vara av synnerlig vikt, att den misstänkte toges i förvar i avvaktan på utredningens fullständiggande.

I 19 § 8 punkten samma promulgationsförordning stadgas såsom en allmängiltig regel, att ej må någon såsom misstänkt häktas, där ej misstanke på sannolika skäl grundad är.

Vad sålunda stadgas om häktning måste även gälla i fråga om kvarhållande. Det är alltså icke tillåtet att efter förhör kvarhålla en person under annan förutsättning än att det föreligger på sannolika skäl grundad misstanke att brott blivit begånget och förövats av den hörde.

I förevarande fall har, efter det förhör med klaganden anställdes den 6 och den 7 april 1946 rörande hans förhållande till häktade Claes Johanson samt den 8 april angående tillkomsten av makarna Nyströms intyg, klaganden efter förhörets avslutande sistnämnda dag klockan 17.50 på order av polismästaren Mannergren kvarhållits å polisstationen till påföljande dag, då klaganden efter nytt förhör frigivits klockan 13.25. Till stöd för kvarhållandet har Mannergren åberopat, att klaganden, med hänsyn till att han i målet mot honom själv åberopat ett oriktigt intyg till sitt fredande, varit starkt misstänkt för att ha påverkat Eric Anderson till det menedsbrott, för vilket denne ställts under åtal. Vad som förekommit i det redan den 18 mars 1946 vid rådhusrätten slutbehandlade målet mot klaganden, däri makarna Nyström hörts såsom vittnen, synes mig emellertid ha givit en tillfredsställande förklaring till den oriktighet, som vidlått det av klaganden åberopade intyget. Vad detta intyg beträffar synes alltså till-

komsten av detsamma icke vid den tid, varom här är fråga, ha bort för-
anleda någon misstanke mot klaganden för försök till anstiftan av Eric
Andersons brott. I all synnerhet måste detta ha varit förhållandet, sedan
Lambert Nyström ånyo hörts den 8 april 1946. Ej heller har vad som
framkommit under utredningen i målet mot Claes Johanson kunnat grunda
skäl till antagande att klaganden sökt påverka Eric Anderson att avgiva
falskt vittnesmål. Erinras må också, att Ahlberg betecknat de av honom
hållna förhören med klaganden såsom "rena vittnesförhör", d. v. s. avsedda
att åstadkomma utredning till styrkande av åtalen mot Claes Johanson och
Eric Anderson.

Enligt min mening har Mannergren därför icke ägt befogenhet att efter
avslutandet av förhöret med klaganden den 8 april 1946 låta kvarhålla
honom till påföljande dag. Genom att icke desto mindre giva order om
klagandens kvarhållande har Mannergren alltså överskridit sin befogen-
het på ett sätt, som icke kan undgå beivran.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid
vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Man-
nergren för tjänstefel i anmärkta hänseende. Tillfälle borde beredas kla-
ganden att i målet föra talan, och borde av honom framställda ersätt-
ningsanspråk, i den mån de funnes befogade, av landsfogden understödjas.

Rådhusrätten i Jönköping, varest åtalet anhängiggjordes och klaganden
fordrade skadestånd av Mannergren, yttrade i utslag *den 5 maj 1947* föl-
jande.

Mannergren kan med hänsyn till i målet förekomna omständigheter icke
anses hava saknat fog för sitt beslut att kvarhålla klaganden å polis-
stationen från den 8 april 1946 klockan 17.50 till påföljande dag, och
lämnas förty mot Mannergren i målet förd talan utan bifall.

Som jag ansåg mig icke böra åtnöjas med den utgång målet fått i råd-
husrätten, anmodade jag advokatfiskalen vid Göta hovrätt att anföras
besvär över rådhusrättens utslag under yrkande, att hovrätten måtte bi-
falla åtalet. I skrivelsen till advokatfiskalen anförde jag, bland annat,
följande.

Rådhusrätten har i sitt utslag funnit, att Mannergren icke saknat fog för
sitt påtalade beslut att kvarhålla klaganden å polisstationen från den 8 april
1946 klockan 17.50 till påföljande dag. Då genom vad Mannergren till för-
svar för sagda beslut andragit inför rådhusrätten icke i någon mån visats,
att Mannergren den 8 april haft verkliga skäl till antagande att klagan-
den sökt påverka Eric Anderson att avgiva falskt vittnesmål i målet mot
Claes Johanson, synes mig den uppfattningen att Mannergren icke saknat
fog för kvarhållningsbeslutet icke böra godtagas. Klagandens umgänge med

Claes Johanson och Anderson kan icke utgöra något skäl för misstanke mot klaganden för brottslighet i det angivna hänseendet. För att kvarhålla en person för brott erfordras påtagbara skäl mot honom att han begått gärningen och ej blotta förmodanden.

Förhöret med klaganden den 8 april 1946 avslutades redan klockan 17.50, då kvarhållningsbeslutet meddelades. Att avsluta förhöret för dagen redan vid 18-tiden utan att anställa det förhör om Ulricehamnsresan, som Mannergren ansåg erforderligt, är redan i och för sig anmärkningsvärt. Mannergren borde ha förstått, att det vid en så tidig tidpunkt icke kunde anses tillåtet att uppskjuta förhöret till följande dag, när utredningens fortsättande på kvällen icke hindrades av andra tjänstegöromål och uppskovet skulle medföra ett så hårt ingrepp i klagandens frihet som ifrågakomna kvarhållande. Härutinnan må anmärkas, att tidigare en polisuppsyningsman av J. O. ställts under åtal för det han vid utredning rörande ett brott "redan vid 8-tiden på aftonen avslutade undersökningen för dagen" utan att efter ett vittnes hörande anställa nytt förhör med den misstänkte och kvarhöll denne över natten. (Jfr ämb.-ber. 1927 s. 151.) Om Mannergren ansett uppskov med förhöret böra ske, borde det i allt fall stått klart för honom, att detta icke kunde få medföra ett kvarhållande av klaganden över natten i arrest. Någon fara för att klaganden, om han efter förhöret den 8 april försattes på fri fot, skulle genom undanröjande av bevis eller på annat sätt försvåra sakens utredning, intill dess nytt förhör kunde anställas med honom, torde icke ha förelegat, i synnerhet som både Claes Johanson och Anderson voro häktade. Enligt min mening kan Mannergrens förfarande icke heller rättfärdigas av de i saken agerande personernas uppträdande. Då alltså för det meddelade kvarhållningsbeslutet fog ej kan anses ha förelegat, synes mig Mannergren icke böra undgå ansvar för det därigenom begångna tjänstefelet.

I en till hovrätten den 4 juni 1947 ingiven skrift förklarade klaganden sig vidhålla sina vid rådhusrätten framställda skadeståndsanspråk.

Göta hovrätt har i utslag den 27 november 1947 yttrat följande.

Enär det enligt lag och meddelad besvärshänvisning ålegat klaganden att, därest han ville söka ändring i rådhusrättens utslag, till hovrätten inkomma med besvär över detsamma sist före tjänstetidens slut den 27 maj 1947, kan vad klaganden anfört och yrkat i den till hovrätten den 4 juni 1947 ingivna skriften icke komma under bedömande.

Vidkommande målet i övrigt finner hovrätten ej skäl göra ändring i rådhusrättens utslag.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

9. Felaktigt förfarande av kommunalborgmästare genom införande i ortstidning av kungörelse om att vissa personer av honom anmäls till åtal för ordningsförseelse.

Handlingarna i ett genom klagomål av bankdirektören Erik Hallström, handlanden Erik Notting, löjtnanten Knut Landö, fru Julia Wester, packmästaren Axel Olsson, fru Nanny Thür och fröken Gertrud Rytter, alla i Borgholm, hos mig anhängiggjort ärende utvisa följande.

I en i tidningen Ölandsbladet för den 7 maj 1946 intagen annons uppmanade kommunalborgmästaren i Borgholm hundägarna i staden att ovillkorligen tillse, att deras hundar icke vistades i stadens planteringar. Överträdelse av förbudet skulle, enligt annonsen, komma att medföra åtal.

Den 21 november 1946 var i samma tidning införd en så lydande kungörelse:

”Hundägare. För kännedom meddelas härmed, att jag till åtal anmält följande hundägare, som icke tagit rättelse av tidigare vädjanden i denna tidning att taga tillbörlig vård om hundarna:

bankdirektör Erik Hallström, handlanden Erik Notting, löjtnanten Knut Landö, fru Julia Wester, herr Axel Olsson, fru Nanny Thür och fröken Gertrud Rytter.

Hundarna ha i strid mot bestämmelserna i Ordningsstadgan vistats å stadens planteringar vid Torget vid ett eller flera tillfällen under tiden 10—16 november.

Åtal torde framdeles säkrast undvikas, om hundarna alltid föras i band.
Kommunalborgmästaren.”

I en till mig inkommen klagoskrift anförde klagandena följande.

Genom den i Ölandsbladet den 21 november 1946 införda kungörelsen, som utfärdats av kommunalborgmästaren A. Hemminger, hade klagandenas anseende blivit i hög grad kränkt. Det måste väl anses strida mot normal sedvana, att en stads högste tjänsteman i tidningspressen kungjorde namn och titel å ett antal medborgare, vilka gjort sig skyldiga till en så obetydlig förseelse som där ifrågasatts. Det vore för övrigt icke styrkt, att någon förseelse föreläge. De flesta av klagandena hade sålunda ingen säker kännedom om, huruvida deras hundar vistats i planteringarna, och i åtminstone två fall hade ingen förseelse av ifrågavarande art ägt rum. Detta oaktat hade Hemminger dels låtit kungöra klagandenas namn och dels till allmänne åklagaren ingivit anmälan mot klagandena. Anmälan till åklagaren hade för övrigt skett först sedan kungörandet ägt rum. För den händelse ett kungörande skulle anses berättigat, ansåge klagandena, att detta bort ske först sedan dom fallit. Det kunde även framhållas, att Hemminger icke hade någon som helst skyldighet att övervaka efterlevnaden av utfärdade ordningsföreskrifter. Han hade icke någon befattning vid stadens polisväsende och

hade icke åtalsrätt. Han kunde sålunda icke åberopa tjänsteplikt som stöd för sina ifrågavarande åtgärder, varför de måste anses så mycket mera oomtviverade. Det vore emellertid icke första gången Hemminger visat stadens hundägare sitt speciella intresse, såsom framginge av annonsen den 7 maj 1946. Hans åtgärd att i tidningen kungöra klagandenas namn hade väckt stor uppmärksamhet, och två ortstidningar hade i en eller annan form berört saken.

I ett med anledning av klagoskriften infordrat yttrande anförde Hemminger följande.

Sedan många år tillbaka hade ett stort antal hundar i Borgholm utan någon som helst tillsyn av ägarna fått springa omkring i parker samt på gator och torg, varvid de särskilt å torget åstadkommit ohägn och otrevnad genom skadegörelse å planteringarna. Såväl hälsovårdsnämnden som polismyndigheten hade därjämte haft sin uppmärksamhet riktad på de olägenheter, som dessa hundar medfört för torghandeln i allmänhet och livsmedelsförsäljningen i synnerhet. Trots upprepade vädjanden till hundägarna i ortspressen och trots att flera hundägare vid skilda tillfällen blivit bötfälda för överträdelse av bestämmelserna rörande tillsyn av hundar, hade alla försök att åstadkomma drägliga förhållanden i detta hänseende blivit resultatlösa. Som ett sista försök att åstadkomma en bättre tingens ordning utan att införa strängare och mera restriktiva bestämmelser till nackdel för de hundägare, som väl vårdade sig om sina hundar, hade Hemminger i tidningen Ölandsbladet låtit införa det meddelande, som föranlett de sju djupt kränkta hundägarna att påkalla J. O:s bistånd för att få sitt skamfilade anseende fullt återställt. Att någon skolat kunna äventyra sitt anseende genom att det bragtes till allmän kännedom att hans hund vistats i planteringarna å torget hade Hemminger faktiskt icke kunnat tänka sig. Däremot hade Hemminger varit väl medveten om att han skulle ådraga sig dessa hundägars ovilja genom sin oförsynthet att icke tröttna i försöken att åstadkomma trivsel också för dem, som icke ägde några hundar eller väl toge vård om dem. Hemminger vore alltså av den uppfattningen, att hans åtgärd rimligen icke kunde sägas vara ägnad att kränka dessa medborgare, vilkas oförvitlighet icke på något sätt kunnat sättas i tvivelsmål genom tidningsmeddelandet. Det borde också i detta sammanhang framhållas, att åtgärden medfört just det resultat Hemminger åsyftat. Numera hade hundarna fullständigt försvunnit från torget, och även Hallströms hund, som tidigare varit till störst ohägn, hade från och med den 21 november 1946 endast setts i band vid ägarens sida. På grund av vad sålunda anförts hemställde Hemminger, att klagomålen icke måtte föranleda någon J. O:s åtgärd.

Av införskaffade utdrag av Ölands domsagas häradsrätts dombok för den 13 januari 1947 inhämtades, att Hemminger i en till landsfiskalen i Borg-

holms distrikt den 18 november 1946 avlåten skrivelse till åtal anmält klagandena "för att dem tillhöriga hundar i strid mot 2 § 2 st i till Ordningsstadgan för Borgholms stad fogade bestämmelser rörande tillsyn av hundar vistats i stadens planteringar vid Torget vid ett eller flera tillfällen under tiden 10—16 november 1946".

Efter verkställd utredning hade landsfiskalen K. Botesgård instämt Hallström, Notting, Landö, Julia Wester, Olsson och Nanny Thür till häradsrättens sammanträde den 13 januari 1947. Sedan upplysts, att på grund av Gertrud Rytters vistelse å annan ort vårdnaden om hennes hund omhänderhafts av hennes svärson köpmannen Friedrich Reinhold Kuppe, samt denne förnekat, att sagda hund under i anmälningen angiven tid vistats på torget eller i planteringarna därstädes, men medgivit, att en honom själv tillhörig hund möjligen vid något tillfälle vistats lös å nämnda platser, hade Botesgård till samma dag instämt Kuppe med yrkande om ansvar för förseelsen i fråga om hans egen hund.

Häradsrätten yttrade i utslag den 13 januari 1947 i fråga om åtalet mot Notting följande: Enär i målet icke blivit styrkt, att en Notting tillhörig hund, vilken, såsom utrett blivit, i Nottings följte vid passerande av Stora torget under november månad 1946 vid något tillfälle avlägsnat sig på kortare avstånd från Notting och sprungit över planteringar vid torget, uppehållit sig däri under sådana omständigheter, att enligt gällande ordningsstadga för staden ansvar kunde ådömas ägare av hund, som "vistats" i planteringarna, lämnade häradsrätten åklagarens yrkande om ansvar å Notting utan bifall.

Göta hovrätt, varest besvär anfördes från åklagarsidan, dömde i utslag den 6 maj 1947, enär Notting i hovrätten medgivit att han förbrutit sig i det hänseende, varom i målet var fråga, Notting jämlikt § 5 ordningsstadgan för rikets städer att böta 4 kronor.

Beträffande åtalet mot Landö fann häradsrätten i utslag den 13 januari 1947 genom vad Landö erkänt och övrigt i målet förekommit utrett, att en honom tillhörig hund vistats lös och utan tillsyn vid olika tillfällen under åren 1945 och 1946 i planteringar vid Stora torget i Borgholm. På grund därav dömde häradsrätten Landö jämlikt § 5 ordningsstadgan för rikets städer jämförd med 2 och 3 §§ i "Av stadsstyrelsen jämlikt 5 § i ordningsstadgan för rikets städer utfärdade bestämmelser rörande tillsyn av hundar" att för nämnda förseelse böta 6 kronor. Men enär i målet icke styrkts, att Landös hund uppehållit sig i ifrågavarande planteringar å den tid, som i stämningen avsåges, ogillades åklagarens yrkande om ansvar å Landö för det en honom tillhörig hund vid sagda tid vistats lös i ovan omförmälda planteringar.

I målet mot Nanny Thür meddelade häradsrätten utslag samma dag och dömde henne jämlikt erkännande att för åtalade förseelsen böta 6 kronor.

Jämväl Kuppe dömdes i utslag samma dag för den åtalade förseelsen till böter 6 kronor.

Målen mot Hallström, Julia Wester och Olsson handlades likaledes den

13 januari 1947, varvid svarandena genom ombud förklarade sig icke kunna medgiva, att deras hundar under omstämd tid uppehållit sig i planteringarna vid Stora torget. På åklagarens begäran uppskötos målen till den 10 februari 1947.

Å uppskovsdagen, till vilken t. f. landsfiskalen Arthur Jansson utfärdat nya stämningar å Hallström, Julia Wester och Olsson med yrkande om ansvar för det de vid olika tillfällen under tiden den 1 januari—den 1 november 1946 låtit sina hundar vistas lösa i nyssnämnda planteringar, handlades målet mot dem gemensamt, varvid tre personer hördes såsom vittnen. Hemminger, som var tillstädes, hördes upplysningsvis. I därefter meddelat utslag fann häradsrätten utrett, att Hallström, Julia Wester och Olsson tillhöriga hundar år 1946 dels under tiden den 1 januari—den 1 november, dels under november såvitt anginge Julia Westers och Olssons hundar och dels under tiden den 10—den 16 november såvitt anginge Hallströms hund vid olika tillfällen vistats lösa och utan tillsyn i planteringar vid Stora torget. På grund därav dömde häradsrätten envar av Hallström, Julia Wester och Olsson att böta 6 kronor.

I en till landsfogden i Kalmar län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Enligt § 5 jämförd med § 29 i ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 är ägare av hund pliktig att iakttaga vad kommunalborgmästare i stad, där magistrat ej finnes, med avseende å sådant kreaturs utelöpande i stad, till förekommande av olägenhet därav, förordnar. Underlåtenhet därutinnan straffas med böter från och med 2 till och med 20 kronor.

Innan kommunalborgmästarebefattning inrättades i fögderistad, ankom det på stadsstyrelse att meddela förordnande, som nu sagts.

Med stöd av nämnda bestämmelser har stadsstyrelsen i Borgholm utfärdat föreskrifter rörande tillsyn av hundar. Enligt dessa föreskrifter, som fortfarande gälla, må å Stora torget de dagar, försäljning av livsmedel därstädes äger rum, hund icke gå lös från klockan 6 på morgonen till klockan 3 e. m. Å stadens planteringar vid samma torg må hund icke vistas.

Om kommunalborgmästaren, som ej är polischef i staden, iakttagar eller erhåller kännedom om att av honom eller stadsstyrelsen utfärdade föreskrifter om tillsyn av hundar icke iakttagas av hundägare i staden, står det honom givetvis öppet att därom göra anmälan till allmän åklagare för åtals anställande mot den försumlige. Den av Hemminger i förevarande fall till landsfiskalen i Borgholms distrikt gjorda anmälan emot klagandena torde alltså i och för sig icke kunna göras till föremål för anmärkning, även om Hemminger möjligen bort innan anmälan gjordes förskaffa sig större visshet om att envar av de anmälda gjort sig skyldig till försummelse under den tid, som i anmälan avsågs.

Utöver sin anmälan mot klagandena har emellertid Hemminger vidtagit den uppseendeväckande åtgärden att utfärda en särskild kungörelse om att klagandena anmäls till åtal för angivna förseelser samt införa denna kungörelse såsom annons i en i staden utkommande tidning. Härigenom har Hemminger uppenbarligen överskridit sin befogenhet på ett betänkligt sätt. Syftet med kungörandet må ha varit vilket som helst, åtgärden måste i allt fall betraktas såsom omdömeslös. Genom kungörandet på sätt som skett av de anmäldas namn har saken väckt vida större uppseende än som eljest skolat bli fallet. Att förfarandet ifråga måste anses kränkande för klagandena synes mig stå utom tvivel. För Gertrud Rytter, som ej ställts under åtal av landsfiskalen, måste kungörandet i tidningen ha varit särskilt kränkande.

Vad Hemminger anfört till försvar för det påtalade förfarandet kan icke lända honom till ursäkt. Genom att utfärda och i ortens tidning låta införa ifrågakomna kungörelse har Hemminger visat sådant oförstånd i tjänsten, att detsamma icke bör undgå beivran.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Hemminger för tjänstefel i angivna hänseende. Tillfälle borde beredas klagandena att föra talan i målet.

Ölands domsagas häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag den 25 augusti 1947 följande.

I egenskap av kommunalborgmästare i Borgholm utfärdade Hemminger och lät i tidningen *Ölandsbladet* för den 21 november 1946 införa en kungörelse, att han till åtal anmält sju namngivna personer för det att dem tillhöriga hundar ”i strid mot bestämmelserna i ordningsstadgan vistats å stadens planteringar vid Torget vid ett eller flera tillfällen under tiden 10—16 november”. Uti en till landsfiskalen i Borgholms distrikt den 18 i samma månad avlåten skrivelse anmälde Hemminger samma personer till åtal för i kungörelsen åsyftade förseelser. Sedan landsfiskalen ställt samtliga personer med undantag av en under åtal, blevo fem av häradsrätten den 13 januari och den 10 februari 1947 samt en — efter av åklagaren anförda besvär — av hovrätten den 6 maj samma år ådömda böter för åtalade förseelser. Genom sin åtgärd att offentlig kungöra, att han till åtal för angivna förseelser anmält ifrågavarande personer, har Hemminger överskridit sin befogenhet såsom kommunalborgmästare samt utsatt nämnda personer för onödigt obehag, alltså prövar häradsrätten jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen rättvist döma Hemminger att för oförstånd i sin tjänst såsom kommunalborgmästare utgiva 25 dagsböter, envar å 6 kronor, till Kronan.

Över häradsrättens utslag har Hemminger anfört besvär i Göta hovrätt. Målet är beroende på hovrättens prövning.

II. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtal.

För nedbringande av tryckningskostnaderna för berättelsen har jag, i likhet med vad tidigare skett, under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1947 behandlade ärenden.

1. Felaktigt beslut av länsstyrelse på framställning av allmän åklagare om tillstånd till åtal för försök till olovlig varuutförelse m. m.

Enligt en av tullvakten Helmer Mathsson den 11 juli 1946 avgiven rapport iakttog Mathsson under tjänstgöring som dagvakt vid hamnen i Ronneby den 8 juli 1946 klockan 18.30, att ett sällskap på fem personer, tillhörande besättningen på två vid kajen liggande holländska motorfartyg, Heron och Elisabeth, ämnade begiva sig ombord på respektive fartyg. Mathsson hade tillfrågat personerna, om de inköpt några varor under besöket i land. Samtliga hade besvarat denna fråga nekande. Då Mathsson misstänkt, att de hade på sig förstucket till utförelse förbjudet gods, hade Mathsson anmodat dem att medfölja till tullkammaren för undersökning. Vid därefter företagen undersökning hade hos besättningsmännen påträffats förstuckna i deras kläder 1,45 kilogram ullgarn, 12 par damsilkestrumpor, 3 par skor och en blus av charmeuse. De anträffade varorna hade enligt förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförelse m. m. tillvaratagits av Mathsson. Vid därefter företaget förhör hade kaptenen Arie van Sluis, boende i Wilkinson Street 16, Ellesmere, England, erkänt sig vara ägare till i hans kläder anträffade 550 gram ullgarn. Kocken A. Bijl, boende i Mauritsstraat 98, Rotterdam, hade förklarat sig vara ägare till hos honom anträffade 200 gram ullgarn och 6 par damsilkestrumpor och förste maskinisten W. N. Dantuma, boende i Kapelstraat 150, Antwerpen, till hos honom anträffade 2 par skor. Vidare hade kaptenen Harm Bartelds, boende under adress J. J. Onnes, Krannesweg 61, Groningen, erkänt sig vara ägare till de i hans kläder anträffade 700 gram ullgarn och 4 par damsilkestrumpor och maskinisten J. Velda, boende i Bedammerstraat 21 A, Groningen, till hos honom anträffade 1 par barnskor, 2 par damsilkestrumpor och en blus av charmeuse. Samtliga de hörda personerna hade erkänt, att det varit deras avsikt att olovligen utföra de av Mathsson anträffade varorna, varom jämväl skriftliga erkännanden lämnats.

Det tillvaratagna godset överlämnades den 9 juli 1946 till tullkammaren i Ronneby.

Rapporten, vari Mathsson framställde anspråk på honom i egenskap av angivare tillkommande beslagsandelar enligt 7 § förordningen om straff för olovlig varuutförelse m. m., överlämnades av tullkammaren den 11 juli 1946

till stadsfiskalen i Ronneby för vederbörlig åtgärd. Tullkammaren vitsordade därvid, att de omhändertagna varorna voro till utförsel förbjudna.

Under hänvisning till innehållet i 8 § 2 mom. ovannämnda förordning överlämnade stadsfiskalen i staden Knut Norrman genom resolution på följande dag rapporten till länsstyrelsen i Blekinge län.

Sedan länsstyrelsen anmodat landsfogden i länet att avgiva yttrande i anledning av rapporten, anförde t. f. landsfogden C. W. Sjögren, att han inhämtat, att samtliga de ifrågavarande besättningsmännen den 9 juli 1946 lämnat Ronneby med utländsk hamn som destinationsort. Det vore ovisst, om de framdeles skulle återkomma till Sverige. Med hänsyn därtill samt till övriga omständigheter funne Sjögren skäl icke föreligga till åtal.

Med tillkännagivande att länsstyrelsen med hänsyn till förekomna omständigheter icke funnit skäl lämna lov till åtal återställde länsstyrelsen den 17 juli 1946 rapporten till Norrman.

I skrivelse den 17 oktober 1946 till stadsfiskalen i Ronneby begärde Mathsson avskrifter av samtliga handlingar i ovanberörda ärende, varjämte Mathsson anhöll om upplysningar rörande de åtgärder, som myndigheterna vidtagit eller komme att vidtaga i fråga om behandlingen av de omhändertagna varorna.

Då Mathsson icke erhöll något svar å sagda skrivelse, förnyade han i skrivelse den 5 november 1946 till stadsfiskalen sin framställning om avskrifter och upplysningar i ovannämnda hänseende.

I en den 10 december 1946 hit inkommen klagoskrift anförde Mathsson, vilken i anledning av nyssnämnda skrivelser allenast erhållit de begärda avskrifterna, följande.

I betraktande av omständigheterna vid ifrågavarande beslag syntes länsstyrelsens beslut ofattbart. Besättningsmännens förnekande av fakta och resultatet av den därpå följande undersökningen samt besättningsmännens erkännande om avsikten att ur riket olovligen utföra ifrågavarande varor hade enligt Mathssons tolkning av bestämmelserna i varuutförsel förordningen bort utgöra ett mycket tungt vägande skäl till åtal. Den omständigheten att besättningsmännen dagen efter beslaget lämnat Ronneby med utländsk hamn som destinationsort samt ovissheten huruvida de framdeles skulle återvända till Sverige kunde enligt Mathssons förmenande icke utgöra skäl för länsstyrelsens ställningstagande. I sin egenskap av tullbevakningstjänsteman skulle Mathsson i en objektiv bedömning av frågan se en händelse av största principiella betydelse. Mathsson hemställde därför, att J. O. måtte taga vad i saken förekommit under omprövning. I samband därmed kunde Mathsson icke underlåta att fästa uppmärksamheten därpå, att han, trots upprepad och enträgen anhållan, icke kunnat få något svar på frågan, huru det skulle förfaras med de beslagtagna varorna.

I ett med anledning av klagoskriften infordrat yttrande anförde Norrman, att han till Mathsson avsänt de begärda avskriften men i brådskan förbisett att bekräfta, att de omhändertagna varorna alltjämt förvarades på stadsfiskalskontoret i Ronneby. Norrman hade därför i skrivelse till Mathsson den 28 december 1946 underrättat denne därom ävensom anført följande: "Enligt vad jag funnit råder ovisshet hur med dylikt gods skall förfaras, då åtal ej skett. Jag har emellertid för avsikt att tillskriva ägarna med förfrågningar huruvida de önska på något sätt disponera över varorna här i landet."

Sedan jag därefter anmodat länsstyrelsen att avgiva yttrande i ärendet, inkom länsstyrelsen med däri av landsfogden Stig Kaijser verkställd utredning ävensom med eget utlåtande.

Kaijser anförde i yttrande den 7 januari 1947: Genom beslutet den 17 juli 1946 hade länsstyrelsen icke funnit skäl medgiva åtal mot de utländska medborgare, som av Mathsson rapporterats för försök till olovlig varuutförsel. I samband därmed hade länsstyrelsen icke yttrat sig i frågan om varornas beslagtagande eller icke. Men det måste väl ha varit för Norrman klart, att länsstyrelsen, då den icke medgivit åtal, ej heller funnit skäl medgiva beslag. Vid sådant förhållande hade Norrman med tillämpning analogivis av föreskrifterna för det fall, att beslag av domstol upphävts, snarast efter mottagandet av beskedet om länsstyrelsens beslut bort underrätta godsets ägare, vilkas adresser funnos angivna i rapporten, om att godset för deras räkning förvarades av honom. Detta hade Norrman underlåtit. Däremot kunde Kaijser icke finna någon skyldighet stadgad för Norrman att om länsstyrelsens beslut, som icke ginge att överklaga, underrätta Mathsson och i ett fall som detta tullmyndigheten i orten. Av handlingarna framginge vidare, att Norrman icke, som han bort, inom rimlig tid besvarat Mathssons skrivelser med förfrågan om varornas behandling och med begäran om avskrifter av handlingarna i ärendet.

På därefter av Kaijser gjord förfrågan meddelade Norrman i skrivelse den 11 januari 1947, att han samma dag till samtliga ägare av de omhändertagna varorna avlåtit skrivelser med underrättelse, att varorna för vederbörande ägares räkning förvarades hos Norrman, samt med anhållan om besked, huruvida ägaren hade någon särskild önskan i fråga om förfarandet med varorna, som icke utan licens finge utföras ur riket.

Länsstyrelsen anförde i det avgivna utlåtandet följande.

Av handlingarna framginge att, sedan Mathsson den 8 juli 1946 omhändertagit ifrågavarande varor, Norrman den 13 i samma månad överlämnat ärendet till länsstyrelsen enligt 8 § förordningen om straff för olovlig varuutförsel m. m. Sedan t. f. landsfogden i länet den 16 juli avgivit yttrande i ärendet, hade länsstyrelsen påföljande dag förklarar, att länsstyrelsen med hänsyn till förekomna omständigheter icke funnit skäl lämna

lov till åtal. Det hade nämligen upplysts, att fartygen med de fem utlänningarna ombord redan den 9 juli lämnat Ronneby med utländsk hamn som destinationsort, varjämte det varuvärde, som belöpt på respektive utlänning, varit ringa. Vid sådant förhållande syntes näppeligen anmärkning med fog kunna framställas mot länsstyrelsens ståndpunkttagande. Länsstyrelsen, som vid skilda tillfällen tidigare — och senast efter tagen del av protokoll över den 11—den 13 november 1946 hos Norrman företagen inventering — förmärkt dröjsmål vid ärendens handläggning och redovisning, kunde icke finna annat än att Norrman i nu förevarande fall gjort sig skyldig till anmärkningsvärt dröjsmål genom sin underlåtenhet att, trots påminnelse från Mathsson och först sedan dennes ovannämnda skrivelse remitterats till Norrman för yttrande, helt besvara Mathssons brev till honom. Sedan länsstyrelsen funnit skäl att genom landsfogden införskaffa särskild uppgift, huruvida varuägarna underrättats om läget, hade Norrman den 11 januari 1947 inkommit med besked, att meddelande samma dag avsänts till dem.

I en till länsstyrelsen i Blekinge län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 1 § 1 mom. kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. stadgas, att den, som i strid mot gällande, av Konungen i utfärdad författning meddelat förbud utför gods ur riket, skall böta för olovlig varuutförsel från och med 10 till och med 10 000 kronor.

Enligt 2 mom. samma paragraf skall olovligen utförd gods vara förverkat och enligt 3 mom. i vissa fall jämväl forslingsredskap.

Vad som stadgas om olovlig varuutförsel gäller, enligt 5 §, även om försök därtill.

I 8 § 1 mom. meddelas bestämmelser om rätt domstol för anhängigörande av åtal för brott mot förordningen.

I 8 § 2 mom. heter det:

”Vederbörande allmänna åklagare åligger att åtala brott, vilka enligt denna förordning äro belagda med straff, ävensom att verkställa beslag å gods och forslingsredskap, som enligt förordningens bestämmelser anses förbrutna; dock må åtal och beslag ej äga rum, utan att K. B. i det län, där åtalet skall utföras, därtill giver lov. Vid sådan prövning skall hänsyn tagas jämväl därtill, om synnerlig svårighet förelegat för gärningsmannen att vid den tidpunkt, då den olovlige varuutförseln eller försöket därtill ägde rum, förskaffa sig kännedom om det utförsel förbud, som överträtts, eller att avgöra, om förbudet avsett gods av sådan beskaffenhet som det ifrågavarande. Mot K. B:s beslut i ärende angående tillstånd till åtal och beslag må talan ej fullföljas.”

I 3 mom. samma paragraf stadgas att, då fråga om beslag underställes K. B:s prövning, skola godset och i fall, som i 1 § 3 mom. sägs, forslingsredskapen kvarhållas av vederbörande myndighet i avvaktan på beslut i ärendet.

Beträffande tillkomsten av stadgandet i 8 § 2 mom. om inhämtande av länsstyrelsens tillstånd till åtal för brott mot förordningen och till beslag må följande här erinras.

Enligt de efter första världskrigets utbrott i juli 1914 utfärdade kungörelserna angående förbud mot utförsel från riket av varor utav skilda slag gällde i huvudsak följande. Den som i strid mot förbudet ur riket utförde eller sökte utföra varor ådömdes böter intill ett belopp av 1 000 kronor och hade tillika förbrutit varan eller skulle, där den ej kunde tillrättaskaffas, gälda dess värde. Allmän åklagare hade att verkställa beslag å vara, som ansågs förbruten. Fanns särskild angivare, tillföll en tredjedel av utdömda böter och av värdet av förbruten vara angivaren och en tredjedel åklagaren. Exportförbuden trädde i regel i kraft redan dagen efter det kungörelsen om förbudet i svensk författningssamling utkommit från trycket.

Hos J. O. påtalades under år 1915 att den alltför knappa tiden mellan exportförbudens utfärdande och deras trädande i tillämpning i ett flertal fall förorsakat exporterande affärsmän, förutom böter och obehag, tillika stora ekonomiska förluster, ehuru de, i fullkomlig saknad av vetskap om förbud, icke med vett och vilja sökt överträda gällande författning.

I en till Konungen den 31 december 1915 avlåten framställning anförde J. O., att det syntes alldeles ovedersägligt att beträffande exportörer, som vore i god tro, bestämmelserna vore obilliga och för stränga. Lika ense som alla torde vara därom, att jobberi såväl med livsmedel som med andra förnödenheter borde med all kraft av statsmakterna stävjas, lika uppenbart torde vara, att det ej borde ifrågakomma att genom strängare bestämmelser än av föreliggande förhållanden med nödvändighet krävdes ingripa mot lojalt bedriven handel. Och i de fall, där en affärsman, exempelvis ute i landsorten, utan vetskap om ett nyss utfärdat exportförbud och således i god tro, för utförsel ur riket avsände i förbudet avsedd vara, borde avsändaren rimligen icke drabbas av bötesansvar och påföljden av varans förverkande. — Enligt gällande bestämmelser ålåde det de underordnade tullmyndigheterna att hos vederbörande allmänna åklagare angiva skedd överträdelse av förbud. Ingen föreskrift funnes därom, att frågan, huruvida angivelse borde göras eller ej och beslag borde ske eller ej, skulle underställas vederbörande tullkammares prövning, utan ägde den underlydande tulltjänstemannen befogenhet att själv på eget ansvar göra direkt angivelse hos åklagaren. Då angivaren ägde uppbära viss del av utdömda böter och av förbruten varas värde, låge däri givetvis en eggelse för vederbörande tulltjänstemän att ej försumma något tillfälle till angivelse, således

ej heller i de fall, där god tro hos avsändaren finge presumeras. På denna punkt ansåge J. O. en ändring i bestämmelserna både möjlig och lämplig. — På sålunda och i övrigt anförda skäl föreslog J. O., förutom frihet från ansvar i vissa fall av utförsel i god tro av exportförbudet gods, att där åklagare tagit vara i beslag, densamma omedelbart skulle överlämnas till närmaste tullförvaltning, som bland annat hade att om beslaget underrätta generaltullstyrelsen för prövning, huruvida beslaget skulle äga bestånd och åtal mot vederbörande anställas eller ej.

I ett därefter av särskilda sakkunniga upprättat förslag till förordning om straff för olovlig varuutförsel m. m. upptogos i 8 § 2 mom. bestämmelser därom, att det skulle åligga allmän åklagare att åtala brott mot förordningen ävensom att verkställa beslag å gods och forslingsredskap, dock att åtal och beslag ej finge äga rum utan att länsstyrelsen i det län, där åtalet skulle utföras, därtill gäve lov. I övrigt innehöll förslaget enahanda bestämmelser som äro intagna i 8 § 2 mom. nu gällande förordning.

Över förslaget avgavs utlåtande av, bland andra, statens handelskommission, som anförde, att den i 8 § 2 mom. omförmälda underställningen under högre administrativ myndighet i första rummet måste ha till ändamål att garantera en sakkunnig prövning, huruvida så starka skäl för att en förseelse blivit begången vore för handen, att ett åtal kunde anses på sin plats. Enligt förslaget skulle emellertid vid prövningen "hänsyn tagas jämväl därtill, om synnerlig svårighet förelegat för gärningsmannen att vid den tidpunkt, då den olovliga varuutförseln eller försöket därtill ägde rum, förskaffa sig kännedom om det utförselbud, som överträtts, eller att avgöra, om förbudet avsett gods av sådan beskaffenhet som det ifrågavarande". Kommissionen ville ej motsätta sig ett stadgande av dylikt innehåll, men ansåge sig ej böra underlåta att framhålla, att här lades i administrativ myndighets hand befogenhet att genom uraktlåtenhet att förordna om åtal befria från ansvar även i sådana fall, då enligt myndighetens egen uppfattning en förseelse — låt vara under förmildrande omständigheter — verkligen blivit begången. Att härigenom den i allmänhet uppträda gränsen för åtalsmyndighets befogenhet överskredes syntes obestridligt.

Justitiekanslersämbetet anförde i ett över förslaget avgivet utlåtande, bland annat, följande: Enligt 8 § 2 mom. skulle det åligga allmän åklagare att åtala brott, vilka i förordningen vore belagda med straff, ävensom verkställa beslag å gods och forslingsredskap, som enligt förordningens bestämmelser skulle anses förbrutna. Samtidigt hade emellertid stadgats, att åtal och beslag ej finge äga rum, utan att K. B. därtill gäve lov. En dylik inskränkning i åklagarens befogenhet innebure en avvikelse från vad i allmänhet eljest gällde. Särskilt kunde erinras, att enligt åtskilliga författningar, exempelvis skogsvårdsförfattningar, allmän åklagare ägde befogenhet verkställa beslag och att jämväl i dylika fall fråga kunde vara om

betydliga värden. Något stadgande om tillstånd till åtalet eller beslaget hade ej där ansetts erforderligt, och det kunde nog ifrågasättas, om mera behov av särskild prövning av överordnad myndighet erfordrades i förevarande fall. I J.O:s framställning, som närmast torde föranlett vad i nu ifrågakomna hänseende föreslagits, hade väl omnämnts ett fall, då åtal anstälts mot person, som skulle i god tro utfört exportförbudet gods och, därest mera hänsyn tagits till billighetens fordringar, möjligen bort gå fri från åtal och beslag, men detta hade ej av J. O. ansetts innebära, att ett missbruk av åtalsrätten ägt rum. Befunnes emellertid att fråga, huruvida beslag finge äga rum, borde prövas av en åklagaren överordnad myndighet, ville justitiekanslersämbetet för sin del icke motsätta sig en anordning sådan som den föreslagna, då ju uti ifrågavarande fall stora värden äventyrades genom beslaget. Det kunde likväl erinras, att den önskade prövningen kunde jämväl på det sätt åstadkommas, att den, vilkens rätt vore i fråga, tillätes att hos K. B. anföra besvär över det av åklagaren verkställda beslaget. Däremot föreläge icke enligt justitiekanslersämbetets mening tillräckliga skäl för att stadga, att *åtal* ej finge äga rum utan att K. B. därtill givit lov; en stämning till domstol medförde i och för sig icke annat, än att den stämde själv eller genom ombud skulle inställa sig vid domstol och svara; några stora ekonomiska intressen äventyrades icke genom blotta instämningen. Även för åklagarna kunde föreskrivas, att vid prövning av fråga, huruvida åtal finge ske, hänsyn skulle tagas till de i detta moment omförmälda omständigheter, vilka K. B. ålagts beakta vid prövning av dylik fråga.

Generaltullstyrelsen förklarade sig icke ha något att erinra mot det upprättade förslaget.

Sedan förslaget överarbetats i vissa delar, utfärdades den 3 mars 1916 förordning om straff för olovlig varuutförsel m. m., i vilken förordning såvitt angår 8 § därefter icke skett någon ändring.

Av vad som förekommit vid tillkomsten av här ifrågavarande bestämmelse i 1916 års förordning framgår, att det icke varit lagstiftarens avsikt att giva länsstyrelse en rent diskretionär prövningsrätt i frågan, om åtal och beslag skulle äga rum, då exportförbudet gods omhändertagits vid försök till utförsel av sådant gods. Närmast synes man ha haft i tanke att förhindra, att överträdelse skulle medföra straff och stora ekonomiska förluster i sådana fall, då godsets ägare icke varit underkunnig om utfärdandet eller omfånget av ett exportförbud samt påföljden därför skulle te sig alltför obillig. Det torde sålunda vara uppenbart, att det icke varit meningen, att överträdelsens beskaffenhet av större eller mindre förseelse med hänsyn till den för utförsel avsedda varans värde skulle vara av någon avgörande betydelse. Detsamma måste gälla i fråga om möjligheten att till svensk domstol instämna vederbörande och efter dom utkräva ett ådömt straff.

I förevarande fall har, sedan stadsfiskalen i Ronneby underställt länsstyrelsen i Blekinge län frågan om åtal och beslag skulle ske i anledning därav, att fem utländska medborgare, anställda å utländska fartyg som anlöpt stadens hamn, sökt utföra vissa för utförsel förbjudna varor, länsstyrelsen genom beslut den 17 juli 1946 förklarar åtal icke skola äga rum. Anledningen till att åtal icke medgivits har varit, att utlänningarna med fartygen vid beslutets meddelande redan lämnat landet samt att värdet av de ifrågakomna varorna varit ringa. I enlighet med vad jag ovan anfört kunna nämnda omständigheter icke ha utgjort tillräcklig anledning att avslå den gjorda framställningen om tillstånd att anställa åtal. Genom att icke lämna medgivande till åtal har länsstyrelsen därför enligt min mening förfarit felaktigt. Länsstyrelsen har därjämte förfarit oriktigt genom att icke meddela beslut i fråga om varornas beslagtagande. Detta förhållande synes i sin tur ha medverkat till det anmärkningsvärda dröjsmål, som sedan förelupit i fråga om varornas återställande. Norrman synes nämligen ha varit oviss om huru med varorna skulle förfaras, då något besked icke erhållits från länsstyrelsen. Han har emellertid även efter det besked erhållits från landsfogden gjort sig skyldig till ett dröjsmål med ärendets behandling, som icke bort förekomma. Därjämte har Norrman gjort sig skyldig till försummelse genom att icke inom rimlig tid besvara Mathssons till Norrman avlätna skrivelser.

Med hänsyn till omständigheterna lät jag bero vid mina ovan gjorda uttalanden, av vilka jämväl Norrman erhöll del.

2. Felaktigt förfarande vid införskaffande av uppgifter från enskild person för annans taxering m. m.

I en till mig inkommen skrift anförde fabrikören Oscar Waern i Eksjö klagomål i fråga om åtgärder, som efter det klaganden hos prövningsnämnden i Jönköpings län anført besvär över taxeringsnämndens i Eksjö stads östra taxeringsdistrikt beslut rörande klagandens taxering år 1945 till inkomst- och förmögenhetsskatt vidtagits av taxeringstjänstemän för inhämtande av upplysningar om klagandens och hans hustrus levnadskostnader m. m. Därjämte påtalade klaganden, att han först efter lång väntan kunnat återfå till taxeringstjänstemän för granskning överlämnade räkenskapshandlingar, varvid han dock icke fått besked om resultatet av bokföringsgranskningen, m. m.

I klagoskriften uppgav klaganden därjämte, bland annat, att för kontrollerande av huruvida en av klaganden lämnad uppgift om att han år 1941 erhållit ett lån av sin svärfader, f. d. stationsinspektoren Victor Rost i Alingsås, vore riktig, denne blivit underkastad förhör i saken av en tjänsteman vid länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Sedan jag i anledning av innehållet i klagoskriften anmodat länsstyrelsen i Jönköpings län att efter vederbörandes hörande inkomma med yttrande, överlämnade länsstyrelsen infordrade förklaringar från taxeringsintendenten F. Psilander och taxeringsassistenten Ivan Svensson, varjämte länsstyrelsen avgav eget utlåtande.

I den avgivna förklaringen anförde Svensson i den del varom här närmast är fråga, nämligen det hos Rost företagna förhøret, följande.

Vid granskning av klagandens deklaration och räkenskapshandlingar hade Svensson av klaganden skriftligen fått vissa upplysningar angående ett lån (gåva), som klaganden skulle ha erhållit av Rost. I anledning därav hade Psilander på Svenssons muntliga hemställan från länsstyrelsen i Älvsborgs län rekvirerat Rosts deklarationer, vilka kommit Svensson tillhanda den 25 maj 1946. Då Svensson av Rosts deklarationer icke kunnat utläsa några förhållanden, som syntes styrka de av klaganden lämnade uppgifterna om ifrågavarande lån (gåva), hade Svensson per telefon förhørt sig hos sin kollega i Älvsborgs län, taxeringsassistenten Sven Olvegård, huruvida någon av granskningspersonalen därstädes inom den närmaste tiden skulle göra något besök i Rosts hemstad, Alingsås. Svensson hade erhållit besked, att så icke skulle ske förrän efter midsommar samt att ifrågavarande personals arbetsbörda intill denna tidpunkt vore mycket stor, varför den utredning som Svensson önskat utförd i Älvsborgs län icke skulle kunna företagas före sagda tidpunkt. Den 1 juli 1946 hade Svensson till Olvegård översänt de handlingar, som kunde vara behövlige för den i Älvsborgs län begärda utredningen. I avvaktan på det slutliga resultatet av denna undersökning hade Svensson icke företagit något väsentligt i ärendet, men en gång under sommarens lopp, troligen den 6 augusti, hade Svensson sökt Olvegård per telefon, varvid Svensson erhållit upplysning att denne var på semester. Senare hade Svensson omkring månadsskiftet augusti—september ett par gånger haft samtal med Olvegård i ärendet.

Rost inkom sedermera till mig med en redogørelse för vad som förekommitt vid det hos honom anställda förhøret. Rost anförde därutinnan följande.

Den 28 augusti 1946 hade Rost per telefon blivit uppringd av en tjänsteman vid länsstyrelsen i Vänersborg, vilken hemställt om ett sammanträffande, helst påföljande dag, för åstadkommande av utredning, huruvida klaganden för några år sedan av Rost erhållit ett lån å 7 000 kronor. Då Rost påföljande dag måste resa till Göteborg vid 18-tiden, hade överenskommit, att sammanträffandet skulle äga rum klockan 16.30 i Rosts bostad i Alingsås. Rost hade nämligen förutsatt, att sammanträffandet ej skulle behöva taga mera än högst en timme i anspråk. Den 29 augusti klockan 16.30 hade Rost inväntat vederbörandes ankomst i bostaden men fått vänta förgäves till klockan 17.35. Vid tjänstemannens ankomst då hade Rost på-

pekat, att han på grund av resa till Göteborg endast kunde disponera en mycket kort tid. Före förhörets början hade Rost frågat, om tjänstemannen hade någon legitimationshandling, som styrkte att han vore den person som ringt från länsstyrelsen. Dylig legitimation hade han ej kunnat förete, men han hade visat ett större konvolut med adress länsstyrelsen i Vänersborg, och därmed hade Rost låtit sig nöja. Därefter hade Rost frågat, om tjänstemannen vore lagligen berättigad att komma och utfråga eller anställa förhör med Rost på detta sätt. Rost hade nämligen varit av den uppfattningen, att dylika förhör endast kunde anställas genom vederbörlig polismyndighet. Tjänstemannen hade utan tvekan uppgivit, att han vore berättigad därtill, varpå han omedelbart börjat förhöret. Han hade därvid uppgivit, att Rost år 1941 skulle ha givit klaganden ett räntefritt lån å 7 000 kronor, tillsvidare utan återbetalningsskyldighet, och i samband därmed framtagit Rosts deklARATIONER för åren 1940 och 1941. Rost hade svarat, att han givit klaganden nämnda lån, varpå tjänstemannen frågat, hur Rost kunnat ge sin svärson ett så stort belopp, då hans egen förmögenhetsdeklaration för 1940 ej upptog någon dylig summa. Därtill hade Rost förklarat, att han under år 1940 haft inestående på bank åtminstone 3 000 å 4 000 kronor och att han i början av år 1941 av en sedermera avliden syster oberäknat återbekommit 3 000 kronor, som hon tidigare i olika poster fått av Rost. Rost hade aldrig räknat med att någonsin återfå dessa pengar utan fastmer betraktat dem som hjälp till henne, sedan hon blivit änka. Då Rost gott klarat sig på sin inkomst, hade han ansett sin svärson vara i bättre behov av dem, då denne inköpt en fastighet, och alltså överlämnat beloppet till honom. Att Rost ej upptagit banktillgodohavandet i sin förmögenhetsdeklaration hade berott på att han haft för avsikt att överlämna beloppet före årsskiftet, men att överlämnandet på grund av mellankommande hinder skett först år 1941. Vad som fattats i 7 000 kronor hade Rost tagit av under år 1941 intjänade medel, då hans inkomst detta år varit avsevärt högre än tidigare. Rost kunde nu ej erinra sig, att något vidare förekommit. Vid sitt uppbrott hade tjänstemannen emellertid frågat, om Rost icke hade flera barn och om dessa ej gjort invändningar mot att han givit sin dotter och hennes man ett så stort belopp. Rost hade då upplyst, att han ytterligare endast hade en son och att denne fått hela sin utbildning — studentexamen, examen från Göteborgs handelsinstitut och reservofficersexamen — helt bekostad av Rost, varför någon orättvisa ej vore begången. Därmed hade förhöret varit slut, och om Rost ej missminde sig, hade klockan då varit ej fullt 18.

På anmodan av mig inkom därefter länsstyrelsen i Älvsborgs län med infordrat yttrande från Olvegård ävensom med eget utlåtande.

Olvegård anförde i sitt yttrande följande.

Någon gång under juni 1946 hade Olvegård fått en telefonförfrågan från

Svensson, huruvida Olvegård eller någon annan på landskontorets bokgranskningsavdelning hade tillfälle biträda med utredning av bland annat vissa lånetransaktioner mellan klaganden och dennes svärfader Rost i Alingsås. Vid telefonsamtalet hade Olvegård meddelat, att ifrågavarande utredning icke kunde göras inom den närmaste tiden på grund av överhoppning av arbete på avdelningen, men lovat att göra utredningen i samband med någon resa till Alingsås längre fram. En av de första dagarna i juli hade Olvegård från Svensson erhållit vissa handlingar, som kunde vara behövliga för utredningen, bland annat Rosts deklARATIONER för vissa år. Med ledning av uppgifterna i dessa hade för år 1941 uppgjorts en kontantberäkning, varvid hänsyn tagits till de 7 000 kronor, som klaganden enligt uppgift skulle ha lånat av Rost under sagda år. Hänsyn hade däremot icke tagits till Rosts och hans familjs utgifter för levnadskostnader under året. Den sålunda uppgjorda kontantberäkningen hade utvisat ett underskott på 1 699 kronor. För att erhålla förklaring på underskottet enligt nämnda kontantberäkning hade ett sammanträffande med Rost syntts vara lämpligt. På grund av önskvärdheten av att utföra vissa bokföringsgranskningar av brådskande natur samt vissa andra omständigheter hade Olvegård telefonledes satt sig i förbindelse med Rost den 28 augusti och anhållit om ett besök vid tidpunkt som vore lämplig för denne. Vid telefonsamtalet hade Olvegård upplyst Rost om vad saken gällde. Överenskommelse hade träffats, att Olvegård skulle infinna sig i Alingsås dagen därpå, alltså den 29 augusti, klockan 16.30. Det hade emellertid visat sig, att tåget var framme i Alingsås först klockan 17.19. För att i möjligaste mån reducera Rosts väntetid hade Olvegård omedelbart tagit en droskbil till Rosts bostad. Vid sammanträffandet med Rost hade Olvegård uttryckt sitt beklagande över att han låtit Rost vänta och förklarat sin försening med att han misstagit sig på tågtiderna. Omedelbart därefter hade Rost meddelat, att de hade mycket kort tid till förfogande för en diskussion, enär Rost hade för avsikt att åka till Göteborg klockan 18. Därom hade Rost icke nämnt något dagen förut. Med anledning av den korta tid som stod till buds för samtalet hade Olvegård föreslagit Rost, att detta skulle uppskjutas. Rost hade emellertid ansett, att så icke skulle behöva ske. Innan "förhöret" börjat, hade Rost frågat, om Olvegård kunde förete någon legitimation. Olvegård hade svarat, att så icke vore fallet. Av en tillfällighet hade Olvegård emellertid i sin portfölj haft en försändelse, som var ställd till Olvegård under adress länsstyrelsen. Han hade visat Rost denna, och denne hade tyckts vara nöjd därmed. Rosts förfrågan, huruvida Olvegård hade rättighet att framställa frågor av den art det här gällde, hade besvarats jakande. Då Rost icke tyckts ha något ytterligare att tillägga, hade Olvegård ånyo lämnat en förklaring till sitt besök. Han hade därvid uppgivit, att vissa omständigheter framkommit i samband med granskning av klagandens räkenskaper, vilka tarvat en närmare förklaring. Olvegård

hade nämnt, att det bland annat skulle ha framkommit, att Rost under år 1941 lånat klaganden 7 000 kronor i kontanter. Detta hade Rost bekräftat. Olvegård hade då frågat, hur detta varit möjligt, och samtidigt visat den förut omnämnda kontantberäkningen, vilken utvisat ett underskott på 1 699 kronor. Förhållandet hade förklarats på följande sätt. Rost hade sedan en längre tid tillbaka haft 3 000 kronor utlånade till en sedermera avliden syster. Denna fordran hade icke upptagits i deklARATIONERNA beroende på att den ansetts osäker. Under år 1941 skulle systemen emellertid ha återbetalat lånet. För att ha någon möjlighet att kontrollera Rosts uppgift hade Olvegård anhållit om systemens namn och adress och då fått veta, att hon hette Gerda Uller och varit bosatt i Ryssby samt senast i Karlshamn. Hennes fullständiga adress i Karlshamn hade Rost icke kunnat erinra sig, och han hade sagt sig ej heller vara i stånd att taga reda på den. Av återstoden av de utlånade 7 000 kronorna skulle 3 000 kronor ha tagits av tidigare besparingar och 1 000 kronor av 1941 års inkomst. På fråga hur de 3 000 kronorna varit placerade hade Rost uppgivit, att de funnits i kontanter och att dessa förvarats i bostaden. Olvegård hade uttryckt sin förvåning över att ett så stort belopp förvarats på så osäkert ställe. Senare under samtalets gång hade Rost ändrat sin uppgift, varvid han påstått, att pengarna varit insatta i bank men att han av glömska icke medtagit desamma i deklARATIONERNA. Med anledning av detta påstående hade Olvegård anhållit om uppgift på de banker, vari Rost under senare år haft pengar innestående. Av bankbesked från dessa syntes emellertid framgå, att Rost icke haft större banktillgodohavanden än som uppgivits i deklARATIONERNA.

Länsstyrelsen anförde i sitt utlåtande, att något felaktigt förfarande icke syntes kunna läggas Olvegård till last, samt hemställde på grund därav, att anmälan för dennes del måtte lämnas utan avseende.

Klaganden avgav påminnelser.

Från landskontoret i Jönköpings län införskaffades därefter den skriftväxling, som i förevarande taxeringsärende förts mellan Svensson och Olvegård.

Av skriftväxlingen framgick, att Svensson i skrivelse den 1 juli 1946 till Olvegård begärt, att denne skulle utreda "hur det kan förhålla sig med de belopp, som fabrikör Oscar Waern i Eksjö uppger sig ha fått av sin svärfader Victor Rost i Alingsås". I skrivelsen hade Svensson beträffande en klagandens uppgift om hustruns förmögenhet vid äktenskapets ingående vidare anför: "Då han uppger att förmögenheten varit placerad i aktier, som förvaltats av Rost, bör denne kunna uppge vilka aktier det varit fråga om, när de köpts och sålts, huruvida de varit belånade etc. Likaså vore det bra om Du kunde reda ut hur fru Waern fått dessa medel. Likaså bör ju Rost, därest han vitsordar Waerns upplysning, kunna uppgiva hur

han tidigare haft de 7 000 kronor placerade, som han år 1941 lånade (skänkte?) Waern. Då Rost har flera barn synes det måhända märkligt, att Waern inte ens känner till om beloppet avser lån eller gåva."

I svarsskrivelse den 8 oktober 1946 till Svensson hade Olvegård anfört följande: "Jag återsänder härmed papperen för Rost i Alingsås. Som jag tidigare nämnt vid telefonsamtal har jag haft ett personligt sammanträffande med honom, vilket dock blev mycket kort, beroende på att han samtidigt med besöket hade ordnat med en resa till Göteborg. Vid mitt besök försökte jag så gott sig göra lät få klarhet i de frågor, Du bett mig utreda. Vad först angår frågan om det kapital, dottern (fru Waern) ägde vid sitt giftermål, skulle hon enligt Rosts uppgift ha förvärvat detsamma under den tid av 12—14 år, som hon haft egen anställning. Rost vitsordade, att ifrågavarande kapital varit placerat i aktier — huvudsakligen S. K. F.-aktier — och att desamma förvaltats av honom. Några andra upplysningar om aktierna t. ex. när de köpts eller sålts, inköpspris eller försäljningspris kunde han icke lämna." I övrigt innehöll skrivelsen upplysningar i de hänseenden, som av Olvegård angivits i ovanberörda yttrande.

Sedan taxeringsintendenten i Älvsborgs län tillfrågats, huruvida nyssnämnda utredning verkstälts på uppdrag av honom, uppgav taxeringsintendenten Gunnar Hjort, att utredningen verkstälts utan hans särskilda uppdrag. Framställningen därom hade riktats direkt till Olvegård utan förmedling av taxeringsintendenten i Jönköpings län och av Olvegård direkt besvarats. Det vore ovisst, när framställningen, som vore daterad den 1 juli 1946, kommit Olvegård tillhanda. Hjort hade haft semester under tiden den 4—den 27 juli 1946. Taxeringsinspektören T. Wigardt, som under sagda ledighet uppehållit taxeringsintendentstjänsten, hade ej heller lämnat Olvegård uppdrag att utföra ifrågavarande undersökning. Sådan torde emellertid ha beordrats, därest begäran därom framstälts av taxeringsintendenten i Jönköpings län, så mycket hellre som anledning förelåg misstänka, att Rost undanhållit tillgångar från beskattning. Olvegård hade vid 1947 års början lämnat sin anställning såsom taxeringsassistent i Älvsborgs län och övergått till privat verksamhet.

I en till länsstyrelsen i Älvsborgs län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 33—35 §§ taxeringsförordningen den 28 september 1928 äro bestämmelser meddelade om skyldighet för arbetsgivare och rörelseidkare m. fl. att lämna uppgifter till ledning för annans taxering. I 35 § 3 mom. stadgas sålunda bland annat, att om rörelseidkare från rörelsen till annan utbetalt ränta å gäld och fråga ej är om lån mot obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, åligger honom att efter anmaning av taxeringsintendent tillhandahålla sina handelsböcker med

därtill hörande handlingar eller, därest handelsböcker icke förts, förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen för kontroll av lämnad uppgift om borgenären eller för att bereda beskattningsmyndighet upplysning i sådant avseende. Hörsammas icke anmaning att avlämna uppgifter enligt ovanberörda stadganden eller anmaning enligt 35 § 3 mom. att tillhandahålla handelsböcker eller andra handlingar, må enligt 40 § 2 mom. för uppgiftens införskaffande eller handlingarnas tillhandahållande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite.

Försummelse att efterkomma anmaning i nämnda hänseende är i vissa fall belagd med bötesstraff.

Genom dessa bestämmelser har man alltså avsett att reglera skyldigheten för enskild person att lämna uppgift för taxering av annan person. Härmed måste också taxeringsmyndighets befogenhet att fordra dylik uppgift vara bestämd och inskränkt till sådana fall, i vilka uppgiftsskyldighet föreligger. Tydligt är, att taxeringsmyndigheten därutinnan också måste vara bunden av de stadgade formerna för uppgifters införskaffande. Vägrar uppgiftsskyldig att lämna infordrad uppgift, har taxeringsmyndigheten att anlita vitesförfarandet. Någon i lag medgiven befogenhet för taxeringsmyndighet att anställa förhör med en person för inhämtande av upplysningar till ledning för annans taxering förefinnes icke. I den mån taxeringsintendent anmanat uppgiftspliktig att lämna upplysningar kunna dessa visserligen lämnas muntligen, men något förhör i vanlig mening är det ej heller i dylikt fall fråga om. Har vederbörande över huvud taget icke någon uppgiftsskyldighet, kan han givetvis icke på något sätt tvingas att lämna vare sig muntliga eller skriftliga upplysningar. Att framställa frågor i sådant fall kan ingiva vederbörande den föreställningen, att han är skyldig besvara dem, därest samtidigt icke meddelas honom, att någon upplysningsplikt icke förefinnes.

I förevarande fall är utrett att, sedan klaganden i ett besvärsmål hos prövningsnämnden i Jönköpings län för taxeringsassistenten Svensson uppgivit att klaganden under år 1941 skulle ha fått ett lån (gåva) å 7 000 kronor av sin svärfader, f. d. stationsinspektoren Rost i Alingsås, Svensson efter tagen del av Rosts självdeklaration för sagda år hos taxeringsassistenten i Älvsborgs län Olvegård begärt, att genom dennes försorg utredning skulle verkställas rörande nämnda lån och angående viss av klagandens hustru uppgiven förmögenhet, som hon ägt vid äktenskapets ingående. Med anledning härav har Olvegård den 29 augusti 1946 infunnit sig i Rosts hem i Alingsås samt, efter att på Rosts förfrågan ha förklarat att Olvegård ägde befogenhet att i saken framställa frågor av den art det här gällde, anställt förhör med Rost angående lånet och Rosts möjligheter att lämna ett dylikt lån under år 1941 ävensom rörande den klagandens hustru vid äktenskapets ingående tillhöriga förmögenheten.

Därest undersökning skolat ske i och för en eftertaxering av Rost själv, torde något hinder icke ha förelegat för inhämtande av upplysningar angående Rosts förmögenhetsförhållanden vid den tid, varom här var fråga. Avgörandet härutinnan hade emellertid icke ankommit på Olvegård, utan hade denne i sådant fall bort underställa frågan vederbörande taxeringsintendent och avvakta dennes besked i saken. Olvegård har emellertid uppenbarligen i första hand varit inriktad på att tillmötesgå Svenssons anhållan om undersökning i och för klagandens taxering inom Jönköpings län. Av vad jag ovan anfört torde framgå, att gällande bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter för taxering av annan person icke kunna grunda någon dylik plikt för Rost i fråga om klagandens taxering. Har Rost ej varit pliktig att lämna uppgifter efter anmaning av taxeringsintendent, kan han ej heller ha varit skyldig att besvara frågor av taxeringstjänsteman rörande klagandens tillgångar och skulder. Genom att på sätt som skett anställa förhör med Rost har därför Olvegård överskridit sin befogenhet. Väl är det av stor vikt att taxeringstjänstemän söka erhålla så fullständiga upplysningar som möjligt för ernående av ett riktigt taxeringsresultat, men anskaffandet av dessa upplysningar måste hållas inom den ram taxeringsförordningen angiver. Undersökningar, som likna polisförhör, kunna icke anses tillåtliga.

Jag kunde alltså icke dela länsstyrelsens i Älvsborgs län uppfattning att Olvegård i förevarande fall förfarit riktigt. Med hänsyn till omständigheterna lät jag emellertid bero vid mina i skrivelsen gjorda uttalanden, vilka delgavs Olvegård genom avskrift av skrivelsen. Med hänsyn till den del Svensson tagit i tillkomsten av ifrågavarande förhör lät jag därjämte genom länsstyrelsen i Jönköpings län bringa mina uttalanden till Svenssons kännedom.

Vad angår klagomålen såvitt de avsågo befattningshavare vid länsstyrelsen i Jönköpings län lät jag bero vid i ärendet avgivna förklaringar och vidtagna åtgärder samt en erinran om vikten därav, att i fall, då bokföringsgranskning verkstälts hos taxeringsmyndighet, granskade handelsböcker och handlingar så fort ske kan återställas och meddelande om resultatet av granskningen snarast lämnas den, vars bokföring varit föremål för granskningen.

3. Åtgärder för tillgodosende av pressens och allmänhetens berättigade krav på möjlighet att tillfredsställande kunna följa rättegångsförhandlingar.

I en hit den 27 maj 1947 inkommen skrift anförde redaktören T. F. Winqvist, Tidningarnas telegrambyrå, klagomål mot rådmannen E. Holmstrand såsom ordförande å Stockholms rådhusrätts extra avdelning för det rätte-

gångsförhandlingarna i ett därstädes anhängigt rannsakningsmål den 22 maj 1947 förts i en alltför lågmäld ton. Vid klagoskriften var fogat ett ur tidningen Dagens Nyheter för den 23 samma månad gjort urklipp av ett referat från handläggningen av ifrågavarande mål. Referatet innehöll bland annat följande: "Till slut måste sägas att rannsakningen fördes i en så lågmäld ton att den var ytterst svår att följa. Om något missförstånd från en sådan rättegång insmyger sig i ett referat, är det inte bara referentens fel." Klaganden framhöll, att det i tidningsartikeln påtalade fallet icke vore isolerat samt att klagomål i angivet hänseende då och då förekomme.

I avgiven förklaring anförde Holmstrand huvudsakligen följande: Något avsiktligt åsidosättande av offentlighetsgrundsatsen hade vid handläggningen av målet icke ägt rum. I den mån svårighet förelegat för någon tidningsman att följa förhandlingarna i målet, måste sådan svårighet, försävt den ej varit att tillskriva någon rent subjektiv omständighet, i allt väsentligt berott på tillfälliga ogynnsamma förhållanden. Vad anginge förment lågmäldhet under rannsakningen ville Holmstrand framhålla, att han den 22 maj hade haft den uppfattningen att han talat tillräckligt högt ända till dess att vid början av lunchpausen, vilken tagits efter det rannsakningen pågått omkring två timmar, en av de närvarande tidningsmännen till Holmstrand framställt anmärkning om att svårighet förelegat att följa förhandlingarna på grund av att de i målet tilltalade personerna talat lågmäلت samt att även Holmstrands röst hörts dåligt. Detta yttrande hade berett Holmstrand stor överraskning, då Holmstrand under rannsakningen använt sig av en röststyrka som, såvitt han förstode, i varje fall icke varit mindre än den han tidigare plägat såsom domstolsordförande nyttja under liknande förhållanden. Holmstrand hade aldrig förut under den långa tid han tjänstgjort såsom ordförande i rådhusrätten försport, att hans röst skulle ha varit otillräcklig. Då Holmstrand fört ordet i rätten hade det alltid varit honom angeläget att söka genom tydligt tal med en efter förhållandena lämpad röststyrka bidra till att icke minst för pressens närvarande representanter underlätta möjligheterna att följa rättegångsförhandlingarna. Något avsteg från denna princip hade Holmstrand ej heller avsett att göra vid rättegångstillfället den 22 maj 1947. Efter mottagandet av nämnda klagomål hade Holmstrand emellertid talat med högre röst.

Holmstrand uppgav vidare, att det ifrågavarande målet handlagts under hans ordförandeskap, förutom den 22 maj, vid ytterligare tre tillfällen, nämligen den 14 och den 29 maj samt den 5 juni. Den 14 maj hade det i målet endast varit en tilltalad. Vid övriga rättegångstillfällen hade det varit två. Båda de tilltalade hade varit lågmälda. Den ene hade talat svenska med för svensktypiskt tonfall men liksom väst fram vad han yttrat. De tilltalades lågmäldhet under rannsakningarna hade upprepade gånger givit Holmstrand anledning att i bestämd ton uppmana dem att tala högre. Hans upp-

maningar hade emellertid, i den mån de åtlytts, endast haft kortvarig effekt, ty snart hade de tilltalade återfallit i sitt tidigare lågmälda sätt att tala. Deras lågmäldhet hade icke sällan varit så avsevärd, att Holmstrand själv haft svårt att höra vad de yttrat. Vid rannsakingen den 22 maj hade särskilt den ene av de tilltalade berett Holmstrand bekymmer därutinnan. Det vore därför helt naturligt, att Holmstrand uppmanat dem att tala högre. Förhöret hade för övrigt varit av den art, att det krävt oavslätlig kraftig tankekoncentration från Holmstrands sida. Till en början hade Holmstrand fått det intrycket, att de tilltalades röstresurser varit otillräckliga för att de tilltalade skulle under mera än en kort stund kunna tala med normal röststyrka. Omsider hade det emellertid visat sig, att åtminstone den ene av dem i verkligheten haft goda röstresurser. Styrcan i hans röst hade kommit fram vid ett tillfälle den 5 juni, då han av Holmstrand anmodats att yttra sig över två av åklagaren åberopade brev från honom till hans vid brevens avlåtande i Finland vistande hustru. Den tilltalade hade därvid förefallit högeligen besvärad samt höjt rösten till förut oanad styrka. På annat sätt än genom uppmaningar kunde givetvis en domare icke söka förmå en lågmäld part att tala högre. Från rannsakingen den 29 maj erinrade sig Holmstrand, att han på grund av störningar vid två tillfällen nödgats giva tillsägelse om tystnad i rättssalen. Under rannsakingarna den 22 och den 29 maj hade de tilltalade stått endast undantagsvis på kortare avstånd från dombordet än 1½ till 2 m. Under rannsakingen den 5 juni hade de däremot, då de yttrat sig, fått stå helt nära en på dombordets framsida uppsatt mikrofon till en högtalaranläggning för att deras tal skulle kunna uppfångas av mikrofonen. Båda de tilltalade hade, såvitt Holmstrand kunde minnas, utan svårighet uppfattat hans frågor och yttranden.

Vad angår frågan, huruvida Holmstrand kunde anses ha gjort sig skyldig till försummelse beträffande vidtagandet av lokala anordningar för att underlätta arbetet för tidningspressens representanter under rannsakingarna, hävdade Holmstrand, att han under målets behandling försökt att i rättssalen ordna för tidningsmännen så, att de skulle kunna på bästa sätt följa rättegångsförhandlingarna. Vid rannsakingstillfället den 22 maj hade Holmstrand sålunda, sedan det meddelats honom att tidningsmännen haft svårt att uppfatta vad som yttrats, låtit stadstjänarna å avdelningen flytta referentbordet från dess dåvarande, dittills vanliga plats i salen — från dombordet räknat — något snett till vänster bakom men helt nära de tilltalade till en plats alldeles vid sidan om dombordet snett till höger framför de tilltalade för att på det sättet bereda tidningsmännen tillfälle att bättre höra vad de tilltalade yttrade. Under den fortsatta ungefär en och en halv timme långa rannsakingen samma dag hade tidningsmännen suttit på den för dem sålunda anvisade nya platsen. Denna placering hade tidningsmännens bord även haft under rannsakingen den 29 maj. Till rannsakingen den 5 juni hade Holmstrand i ändamål närmast att för tidningsmännen förstärka de tilltalades

röster låtit i rättssalen tillfälligt uppmontera en högtalaranläggning med en för de tilltalade gemensam mikrofon anbringad å framsidan av dombordet och helt vänd mot de tilltalade, varför högtalaren icke i någon mån återgivit Holmstrands röst, samt en annan högtalare på omkring en meters avstånd från tidningsmännens bord, vilket då flyttats tillbaka till sin tidigare plats i salen. Efter det omförmälda tillfället den 22 maj hade till Holmstrand icke av någon tidningsman eller annan person framförts klagomål över att Holmstrand talat för lågt eller att eljest svårighet förelegat att följa förhandlingarna i målet. Några andra åtgärder än de av Holmstrand vidtagna för att för tidningsmännen underlätta uppfattandet av yttrandena under rannsakingen hade näppeligen stått honom till buds. Holmstrand framhöll slutligen, att i medvetandet om den stora betydelsen av tidningsmännens närvaro vid rättegångsförhandlingar hade han under utövning av ordförandeskap i rådhusrätten vinnlagt sig om att på olika sätt skapa gynnsamma betingelser för tidningsmännens arbete.

Holmstrand åberopade ett flertal intyg, däribland ett utfärdat av t. f. rådmannen Richard Kettner och t. f. assessorn Bruno Åkesson, vilka vid handläggningen av berörda mål tjänstgjort såsom ledamöter i rätten. Dessa lämnade en med Holmstrands uppgifter i huvudsak överensstämmande redogörelse för rättegångens yttre förlopp men tillade, att det förefölle dem som om de tilltalades yttranden, oavsett den lägmälda ton varmed de sålunda ofta avgivits, bort kunna uppfattas av samtliga i rättssalen närvarande. Att svårigheter i sådant avseende tydligen förelegat måste åtminstone delvis ha berott på andra omständigheter. Rådhusrättens extra avdelning hade vid handläggningen av målet använt sig av familjerättsavdelningens sessionssal. Denna vore icke så stor som sessionssalarna å brottmålsavdelningarna och vore till formen kvadratisk. Detta medförde, att allmänhetens platser och dörrarna till salen vore belägna relativt nära dombordet. Under målets handläggning hade tillströmningen av åhörare varit stor och det hade varit ett ständigt gående i dörrarna av åhörare, pressreferenter, polismän m. fl. Det vore troligt, att dessa förhållanden medverkat till den påtalade svårigheten att följa handläggningen. Vad beträffade Holmstrands egna frågor till de tilltalade hade dessa framställts klart och tydligt, och detta gällde även hans övriga yttranden såsom rättens ordförande. Kettner och Åkesson tillade vidare, att de närvarit vid ett stort antal handläggningar av mål, som letts av Holmstrand, och aldrig funnit någon tendens hos honom att tala så lågt, att det varit svårt för någon i rättssalen närvarande, med normal hörsel utrustad person att höra honom. Det vore också en allmän uppfattning inom domstolen, att Holmstrand såsom ordförande i rätten vore synnerligen distinkt och klar i sina yttranden.

Övriga intyg, vartill Holmstrand hänvisade, hade avgivits av uppvaktande åklagaren i målet, två vid rådhusrättens extra avdelning tjänstgörande assessorer, en stadstjänare, en tidningsman samt en pensionerad kamrer, som en-

ligt egen utsago sedan mitten av år 1946 dagligen såsom åhörare bevisat Stockholms rådhusrätts sessioner och mestadels dem å extra avdelningen. Den sistnämnde förklarade, att i såväl ifrågavarande som övriga av Holmstrand handlagda mål hade han aldrig trots sin av hög ålder något nedsatta hörsel haft svårighet att uppfatta vad Holmstrand yttrat.

I avgivna påminnelser framhöll klaganden, att vad han åsyftat med sin anmälan hade varit att fästa uppmärksamheten på ett missförhållande vid rådhusrätten, som begränsade pressens möjligheter att prestera korrekta referat av rättsförhandlingarna. Att förhandlingarna ofta fördes i en lågmäld ton hade framhållits vid flera tillfällen, då rättegångsreferaten diskuterats och senast vid ett möte med Publicistklubben och Stockholms juristförening. När sedan missförhållandet påtalats i en stor huvudstadstidning i ett konkret fall, hade klaganden ansett sig i egenskap av klubbens pressombudsman böra fästa J. O:s uppmärksamhet på att skäl kunde föreligga till ett ingripande. Vad Holmstrand anfört rörande vid den ifrågavarande rättegången omsider träffade särskilda anstalter för förbättrande av hörmöjligheterna vore mycket tillfredsställande. Det vore föranstaltningar av den arten klaganden delvis tänkt sig. Men klaganden kunde icke se, att Holmstrand därmed jävade vad klaganden tidigare anfört. Tvärtom syntes de vidtagna extraåtgärderna visa, att förhållandena icke varit tillfredsställande. Den omnämnda högtalaren vore för övrigt numera borttagen. Syftet med framställningen till J. O. hade varit att påkalla åtgöranden, som kunde varaktigt förbättra möjligheterna för tidningsreferenterna att uppfatta förhören. Förhørsledaren borde lägga sig vinn om att tala så högt och tydligt som möjligt, och han borde allvarligt tillhålla parterna att göra detsamma. De tekniska anordningar, som därjämte kunde tillitas för att ytterligare öka uppfattningsmöjligheterna, borde också i möjlig mån komma till användning.

I en till Stockholms rådhusrätt den 29 juli 1947 avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman därefter följande.

I kungl. förordningen den 22 april 1881 om offentlighet vid underdomstolarna, vilken erhöll sin nu gällande lydelse genom lag den 9 maj 1913, stadgas, att vid allmän underrätt rättegång skall hållas offentligen. Grundsatzen att förhandling vid domstol skall vara offentlig, vilken enligt 5 kap. 1 § nya rättegångsbalken från och med den 1 januari 1948 skall gälla alla domstolar, är alltså för allmän underrätt fastslagen redan i nu gällande lag. Vad överrätterna angår har processen där hittills till övervägande del varit skriftlig. Till den del en process är skriftlig finnes laglig möjlighet att följa densamma på grund av den i tryckfrihetsförordningen fastslagna regeln om allmänna handlingars offentlighet. Offentlighetsregeln vid domstolarna, vilken

har djupa rötter i svensk rättsuppfattning, avser vad den muntliga processen beträffar att fylla samma funktion som regeln om allmänna handlingars offentlighet vad den skriftliga processen beträffar. Vilken betydelse offentlighetsgrundsatsen intager i svensk rätt framgår av att densamma, såvitt angår allmänna handlingar, givits grundlags helgd. Meningen med offentligheten är att denna skall underlätta ett sakligt bedömande från allmänhetens sida av statsorganens åtgärder. Offentligheten har betecknats såsom ett till allmänhetens förfogande ställt hjälpmedel att bedöma allmänna angelägenheter. Den utgör ett viktigt led i det medborgarna tillförsäkrade rättsskyddet. (Jfr Herlitz: Förvaltningsrättsliga grunddrag, s. 59 o. f.)

J. O. har vid flera tillfällen understrukt vikten av rättskipningens offentlighet. I den till lagtima riksmötet år 1880 avgivna berättelsen göres (s. 84—88) en betraktelse över detta ämne, däri det bland annat heter: Är det nu så, att allmänheten, folket, har en urgammal, från vårt samhällsskick oskiljaktig och följaktligen obestridlig rättighet att få kännedom om vad i lagskipningen vid våra domstolar försiggår, och är numera tidningspressen det medel, varigenom folket fullständigast kan komma i åtnjutande av denna sin rättighet, så har dock lagskiparen en oavvislig skyldighet att tillse, att återgivandet av domstolsförhandlingarna, så vitt detta sker genom tidningspressen, må bliva så fullständigt och tillförlitligt som möjligt, och detta ej mindre för allmänhetens skull utan även för sitt ämbetes och för sin egen persons skull. Det är följaktligen också hans skyldighet att ej allenast icke lägga hinder för, utan tvärtom, i vad på honom ankommer och så vitt ske kan, främja uppnåendet av nämnda ändamål. Och detta sker därigenom, att varje domare låter sig angeläget vara, att åt tidningspressens utskickade beredas platser i domsalen, från vilka de kunna höra och se vad vid målens och ärendenas handläggning förefaller, och att dem tillhandahållas upplysningar ur akter och protokoll, som av dem äskas, utan annan inskränkning än, vad åhörareplatserna beträffar, att andras bättre rätt — d. v. s. deras, som i rättsförhandlingarna deltaga, såsom domare, parter, deras lagliga biträden, åklagare, vittnen och ordningens upprätthållare — icke kränkes, ty bland dem, som endast äro åhörare eller åskådare, bör ingen tillåtas att göra dem platserna stridiga, emedan dessa utskickade företråda de många tusen, som måst stanna utanför tingssalen men äga rätt att där vara tillstädes, och emedan dessa pressens tjänare, bättre än alla övriga åhörare tillsammans, giva offentlighetens prägel åt förhandlingarna.

Sedermera har J. O. i ämbetsberättelsen 1928 s. 128 framhållit, att grundsatsen om offentlighet vid underdomstolarna innebär icke blott en rätt för allmänheten att såsom åskådare *närvara* vid rättegångsförhandlingarna utan också en rätt att därvid i verklig mening vara *åhörare*. För att offentlighetsgrundsatsen i båda dessa hänseenden skall komma till sin fulla rätt i tillämpningen, heter det i J. O:s sist angivna uttalande, fordras dels för ändamålet lämpliga lokaler, vilka medgiva ett tillräckligt antal representanter för

allmänheten att såväl se som höra förhandlingarna, dels att handläggningen av rättegångsmålen sker på sådant sätt, att offentligheten i ena eller andra avseendet icke åsidosättes.

Med hänsyn till att förfarandet vid domstolarna efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande kommer att i huvudsak och långt mer än enligt hittillsvarande rättegångsordning vara muntligt, är det nu mer än någonsin av vikt att regeln om offentlighet vid domstolarna icke blir illusorisk genom att domstolsförhandlingarna föras i så lågmäld ton eller eljest på sådant sätt att de i vilkas intresse regeln tillkommit, d. v. s. allmänheten, äro ur stånd att uppfatta vad som förehaves vid domstolarna. Av särskild betydelse är att representanterna för pressen, genom vars referat från rättegångsförhandlingarna allmänheten främst erhåller kännedom om rättskipningen i landet, utan svårighet kunna göra detta. Enär det huvudsakligen är genom pressens förmedling som allmänheten erhåller kännedom om domstolarnas förhandlingar, är det ett viktigt intresse att pressens referat av dessa bliva så goda som möjligt. Domstolarna hava därför att sörja för att sådana anordningar vidtagas, att pressens representanter — och naturligtvis även den tillstädesvarande allmänheten — utan besvär kunna följa förhandlingarna. Främst åligger det därvid vederbörande ordförande att iakttaga, att det talade ordet, såväl hans eget som parter, vittnens m. fl., tydligt kan höras av alla vid domstolen närvarande med normal hörsel utrustade personer.

Processnämnden har i ett av sina "Meddelanden" (nr 3) lämnat anvisningar om inredning av domstolarnas sessionssalar m. m. Därest dessa anvisningar följas, synes det mig föreligga goda möjligheter för pressen och allmänheten att följa förhandlingarna. Genom de föreslagna yttre arrangemangen tvingas den talande att använda en sådan röststyrka, att alla vid rätten närvarande kunna höra honom utan att han fördenskull behöver anstränga rösten. I meddelandet heter det bland annat: En grundprincip för inredningen bör vara, att samtliga vid en huvudförhandling inför domstolen agerande — parter, advokater och vittnen — om möjligt erhålla sina platser så att de kunna övervara förhandlingen utan att vända ryggen mot någon av de övriga. De böra därvid placeras på sådant avstånd från varandra att ytt-randen, som äro avsedda att höras av samtliga, också kunna utan svårighet uppfattas av dessa. Det är fördenskull angeläget såväl att avstånden icke bli för små som att de icke bli för stora. Ett visst avstånd framtvingar ett tydligare och klarare tal. Utan en fast placering enligt dessa principer kan en huvudförhandling svårligen genomföras på det sätt som nya rättegångsbalken avser. Mest önskvärt är att nämndemännen — i häradsrätt och rådhusrätt — sitta vid själva dombordet vid ordförandens sida. Med denna anordning måste, eftersom även protokollföraren i nämndmål bör sitta vid ordförandens sida, elva platser finnas vid dombordet. För att bäst tillfredsställa ovan angivna krav bör ett sådant dombord vara något svängt. Där nämndemännen icke placeras vid själva dombordet, måste i vart fall iakttagas, att

de få sitta så att de alla kunna lätt följa förhandlingarna och se de agerande. Dombordet bör stå på ett plan, 15 à 20 cm högre än salen i övrigt. Bakom dombordet böra lämpligen utmed väggen finnas några sittplatser. För parter med ombud bör finnas ett bord å vardera sidan och av sådan längd att parten kan sitta invid ombudet. Närmast rätten bör å vardera bordet finnas en talarpulpet (lämpligen löstagbar, med belyningsanordning), som kan begagnas av advokat eller åklagare som så önskar. Vid vardera bordet bör finnas plats för tre personer. Utrymme bör finnas för extra sittplatser bakom eller vid sidan av borden, då flera parter eller advokater uppträda på samma sida. För vittnesförhör och för avhörande av part under sanningsförsäkran bör helst anordnas en särskild pulpet el. dyl. framför dombordets mitt och mellan partsborden. Avståndet från dombordet bör vara 2 à 3 m. Anordnas icke särskild vittnespulpet, måste tillses, att den hörde ändock kommer på lämpligt avstånd från dombordet och i övrigt står så att han icke vänder ryggen åt någon av domarna, advokaterna eller parterna. Anlitas stenograf för ordagrant återgivande av utsaga enligt nya rättegångsbalken 6: 9, bör denne placeras nedanför podiet i kretsens mitt. I övriga fall torde stenograf lämpligen böra placeras å ledig plats vid dombordet. I varje sessionssal bör plats beredas för så många åhörare som lämpligen kunna rymmas i salen, och det bör tillses, att allmänheten erhåller så goda möjligheter att följa förhandlingarna som omständigheterna medgiva. För pressreferenter bör finnas ett särskilt bord.

Vad klagomålen mot Holmstrand beträffar framgår av utredningen i ärendet, att förhandlingarna i målet tidvis förts i alltför lågmäld ton. Holmstrand tyckes dock ha gjort vad på honom ankommit för att tillgodose såväl pressens som allmänhetens berättigade krav på möjlighet att tillfredsställande kunna följa rättegången. Holmstrands åtgärd att låta uppmontera en högtalaranläggning i sessionssalen finner jag vara efterföljansvärd i sådana fall, då parter, vittnen och övriga i rättegången agerande hava svårt att göra sig hörda.

På grund av vad sålunda anförts finner jag ärendet icke föranleda vidare åtgärd från min sida än att rådhusrätten erinras om angelägenheten av att grundsatsen om rättegångars offentlighet för framtiden noga upprätthålles.

4. Bötfälld person har efter böternas ådömande blivit sinnessjuk. Fråga om vid utebliven betalning av böterna förvandling av dessa bör ske.

Vid en av mig den 17 juni 1946 verkställd inspektion av rådhusrätten i Hälsingborg antecknades bland annat följande.

Till den 4 oktober 1945 hade stadsfiskalen John Sjögren instämt agenten Axel Edvard Nilsson med yrkande om förvandling av böter, som ådömts honom dels den 5 april 1945 av polisdomstolen i staden för förfallolös ute-

varo, 15 kronor, dels den 9 maj 1945 av rådhusrätten för enahanda förseelse, 15 kronor, dels ock den 17 maj 1945 av polisdomstolen för fylleri, 20 kronor, ävensom förvandling av försuttet vite 50 kronor, som utdömts av rådhusrätten den 3 maj 1945. Nilssons advokat, som påstod att Nilsson var sinnessjuk, hade i målet ingivit ett av biträdande överläkaren vid psykiatriska kliniken i Lund Carl Erik Uddenberg utfärdat intyg, däri Uddenberg såsom sin åsikt uttalat, att Nilsson "beträffande eventuella rättsstridiga handlingar, som han vid tiden för sin utskrivning från polikliniken den 8 juli 1945 gjort sig skyldig till, bör bedömas enligt strafflagen 5 kap. 5 §". I egenskap av bötesförvandlingsdomare hade rådmannen Sigfrid Lundgren i målet meddelat följande beslut: "Då det måste för visst antagas att Nilsson genom sjukdom är berövad förståndets bruk, finner bötesförvandlingsdomaren åklagarens talan om förvandling av ifrågavarande böter och vite icke för närvarande kunna bifällas."

Sedan jag med anledning av vad sålunda iakttagits anmodat Lundgren att inkomma med yttrande, anförde denne följande.

Uttalandet i Lundgrens ovannämnda beslut att det måste för visst antagas, att Nilsson genom sjukdom vore berövad förståndets bruk, torde ha varit välgrundat. Huruvida nämnda förhållande bort föranleda till att åklagarens talan om förvandling av ifrågavarande böter och vite för det dåvarande lämnades utan bifall syntes emellertid vara diskutabelt. Anledning hade icke förelegat, att Nilssons bristande åt betalningen av böterna och vitet berott på tredska eller uppenbar vårdslöshet. Åklagaren hade däremot i stämningen påstått, att verkställighet av förvandlingsstraff erfordrades för Nilssons tillrättaförande. I sådant hänseende hade varit att märka, att Nilsson i augusti 1943 dömts villkorligt för bedrägeri och förfalskning vid 34 olika tillfällen att undergå straffarbete i fyra månader. Då det emellertid med hänsyn till Nilssons sinnesförfattning kunnat antagas, att verkställighet av förvandlingsstraff skulle vara otjänligt såsom medel för Nilssons tillrättaförande, skulle det ha varit oegentligt att påstå, att verkställighet "erfordrades" för tillrättaförande. Alternativet till det av Lundgren meddelade beslutet skulle således ha varit, att vitet å 50 kronor förvandlats till fängelse med föreskrift om anstånd med straffet, medan åklagarens talan i övrigt ogillats. Lundgren hade varit mycket tveksam om, hur han borde förfara. I ett tidigare liknande fall hade åklagaren nedlagt sin talan, och i det mål, varom nu vore fråga, hade åklagaren förklarat, att han icke hade något att erinra mot att med hänsyn till Nilssons sinnessjukheten förvandlingsbeslut icke för det dåvarande meddelades. Å ena sidan hade icke i lag eller författning funnits någon föreskrift, som kunnat stödja ett beslut i sådan riktning, och kanske hade med fog kunnat göras gällande, att beslutet skolat stå i motsättning till grunderna för 48 § sinnessjuklagen. Å andra sidan hade Lundgren funnit det motbjudande att döma en otillräknelig person till fängelse, låt vara vill-

korligt. Förvandlingsstraff hade i detta fall knappast kunnat fylla något förnuftigt ändamål. Lagens bestämmelser om när förvandling av småböter finge äga rum och när förvandlingsstraff beträffande andra böter icke finge göras villkorligt passade dåligt in på otillräknelig person. Tredska eller vårdslöshet med avseende å betalningen kunde knappast räknas sådan person till last såsom skuld, och det syntes ganska meningslöst att överväga, huruvida straffverkställigheten erfordrades för hans tillrättaförande eller icke. Den frågan inställde sig också, hur bötesförvandlingsdomare skulle förfara med otillräknelig person, som efter att upprepade gånger ha fått villkorligt förvandlingsstraff återkomme med böter, som måste förvandlas. Skulle de villkorliga förvandlingsstraffen hopas på varandra till obegränsat antal? Och i jakande fall, till vad nytta? Att Lundgren bestämt sig för att lämna åklagarens talan för det dåvarande utan bifall hade vidare i ej ringa mån berott därpå, att Lundgren ansett sig finna stöd för sådant tillvägagångssätt i ett uttalande av dåvarande hovrättsrådet, numera militieombudsmannen Nils Regner, vilken i egenskap av sekreterare kontrasignerat den promemoria, som låge till grund för gällande lag om verkställighet av bötesstraff. I Sv. J. T. 1942, s. 718—723, hade Lundgren behandlat några spörsmål berörande nämnda lag, däribland även frågan om förfaringssättet när bötfälld person efter bötesbeslutet blivit i annat mål förklarad straffri. Lundgren hade därvid uttalat följande: ”I ett fall har fråga uppkommit hur i bötesförvandlingsmål bör förfaras, när den bötfälde efter bötesbeslutet blivit i annat mål förklarad straffri jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen. Gäller det andra böter än småböter synes förvandlingsdomstolen, i brist på föreskrift av annat innehåll, icke kunna underlåta att förordna om förvandling, varvid på omständigheterna får bero, huruvida förvandlingsstraffet skall göras villkorligt eller icke. Då emellertid de i verkställighetslagen givna reglerna dåligt passa in på en otillräknelig person och då ju förvandlingsstraff under inga förhållanden bör verkställas mot en sådan, skulle man gärna önska ett stadgande, som fritoge domstol från skyldighet att förordna om förvandlingsstraff beträffande otillräknelig.” Härtill hade Regner i samma tidskrift, s. 725, anmärkt följande: ”Om en bötfälld senare befinnes vara sinnessjuk, torde mot verkställigheten (d. v. s. bland annat anhängiggörande av mål om förvandling) få anses föreligga ett hinder, som kan berättiga vederbörande myndighet att låta anstå med verkställighetsåtgärd. Sedan böterna efter tre år preskriberats, kunna de avkortas (§ 13 mom. 2 bötesindrivningsförordningen).”

Vid tiden för beslutets meddelande — anförde Lundgren vidare i yttrandet — hade Lundgren mest lutat åt den uppfattningen, att Regner haft rätt och han själv orätt i ovanberörda meningsutbyte. Den 29 augusti 1946 hade Lundgren ånyo i sin egenskap av bötesförvandlingsdomare måst taga ställning till en liknande fråga. Det hade då gällt talan om förvandling av fylleböter, 30 kronor, ådömda en person som i slutet av 1945 förklarats straffri för tukt och sedlighet sårande gärning och som sedan början av 1946 vår-

dats på sinnessjukhus. Fortfarande tveksam om hur fallet rätteligen borde behandlas hade Lundgren nu valt den i 16 § bötesverkställighetslagen anvisade utvägen att hänskjuta saken till rådhusrätten. Denna hade förordnat om villkorligt förvandlingsstraff. Det vore Lundgrens avsikt att i framdeles förekommande liknande fall följa den mening, åt vilken rådhusrätten sålunda givit uttryck. För honom framstode det emellertid alltjämt såsom önskvärt, att i författningsväg måtte givas klart besked, huru frågor av denna art skulle behandlas.

I 7 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff stadgas, att om böter ej till fullo bliva guldna, skall — med vissa undantag — vad oguldet är förvandlas till fängelse. Det heter vidare i paragrafen, att om villkorlig dom i fråga om sådant förvandlingsstraff stadgas i lagen angående sådan dom.

Enligt 8 § må bötesstraff, som ådömts till belopp ej överstigande 5 dagsböter eller 25 kronor omedelbart i penningar, ej förvandlas. Har bötesstraff med tillämpning av 4 kap. 1 § strafflagen ådömts gemensamt för flera brott, må förvandling ej ske med mindre straffet överstiger 10 dagsböter eller 50 kronor omedelbart i penningar. Då flera bötesstraff sammanträffa, skall vad sålunda stadgas gälla de särskilda straffen. Utan hinder härav skall förvandling dock äga rum, såframt omständigheterna föranleda till antagande att den bötfällda av tredska eller uppenbar vårdslöshet underlåtit gälda böterna eller att straffets verkställighet erfordras för hans tillrättaförande eller ock bötesstraffet ådömts för fylleri samt den bötfällda under de före förvandlingen senast förflutna två åren tre eller flera gånger fällt till ansvar för sådan förseelse.

Enligt 21 § skall vad i lagen är stadgat om böter även gälla viten.

I 4 § lagen den 22 juni 1939 om villkorlig dom stadgas, att när beslut meddelas om förvandling av böter, må genom villkorlig dom beviljas anstånd med förvandlingsstraffets verkställande, såframt omständigheterna ej föranleda till antagande att den bötfällda av tredska eller uppenbar vårdslöshet underlåtit gälda böterna eller att straffets verkställighet erfordras för hans tillrättaförande.

Förslaget till lagen om verkställighet av bötesstraff, som är grundat på en av särskilt tillkallade sakkunniga den 15 november 1935 avgiven promemoria angående ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff, framlades i proposition nr 35 till 1937 års riksdag. I samma proposition föreslogos även vissa av förstnämnda lagförslag föranledda ändringar i den då gällande lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom.

Av förarbetena till nämnda lagförslag framgår, att man vid lagens tillkomst avsett, att vid ådömande av förvandlingsstraff villkorlig dom skulle

användas i största möjliga utsträckning. Villkorlig dom angavs sålunda som den regelmässiga domsformen. För densamma skulle huvudsakligen gälla samma begränsningar som för den i 8 § bötesverkställighetslagen givna regeln att småböter icke skulle förvandlas. Härutinnan träder sålunda den bötfälldes förhållande till böternas betalande i förgrunden, även om en förutsättning för den villkorliga domens användning också bör vara, att viss sannolikhet föreligger att den brottslige skall utan straffets undergående låta sig rättas.

Hur man bör förfara i fall som det här förevarande, då den bötfälde efter bötesstraffets ådömande blivit sinnessjuk, synes vid sådant förhållande lämna rum för tvekan. Att den bötfälde icke erlagt böterna kan bero på sjukdomen, och då det gäller småböter behöva dessa i sådant fall regelmässigt icke förvandlas. I fråga om större böter skola dessa vid utebliven betalning förvandlas utan hänsyn till den bötfälldes visade större eller mindre villighet att erlægga dem. Att göra undantag från denna regel i händelse den bötfälde är sinnessjuk synes dock vara önskvärt, även om något direkt stöd i lag icke torde finnas för något särskilt, å alla fall tillämpligt förfarande.

Därest i dylikt fall på grund av åklagarens yrkande ådömande av förvandlingsstraff icke kan underlåtas, torde i regel villkorlig dom kunna komma till användning. Såsom jag redan förut berört torde den bötfälldes underlåtenhet att erlægga böterna kunna anses orsakad av sjukdomen och ej bero på tredska eller vårdslöshet. Ur denna synpunkt bör sålunda icke möta något hinder att vid förvandling av böterna låta förvandlingsstraffet bli villkorligt. Möjligen skulle kunna invändas, att ingen sannolikhet föreligger för att den dömde skall utan straffets undergående låta sig rättas. Denna invändning synes mig dock väga mindre, då det i allt fall torde vara klart, att en sinnessjuk persons tillrättaförande icke kan ha större utsikt att främjas genom undergående av ett straff. Med hänsyn till vad jag nu anfört synes det mig därför riktigast att i fall av förevarande beskaffenhet förvandla böterna och med begagnande av de möjligheter lagen om villkorlig dom erbjuder lämna anstånd med förvandlingsstraffet.

I vissa fall kan det också vara till den bötfälldes fördel, att böterna utan hänsyn till hans sinnessjukdom förvandlas och förvandlingsstraffet verkställas. Ett sådant förfarande kan tänkas böra komma till användning, om den brottslige häktats för annat brott och skall sinnesundersökas å sinnessjukavdelning vid fångvården. Om han därvid samtidigt får avtjäna förvandlingsstraffet, ändrar detta icke något i fråga om hans vård å avdelningen. Genom att straffet sålunda verkställas undgår den bötfälde alltså det framtida straffhot, som en villkorlig dom alltid innebär.

Skulle åklagaren erhålla upplysning om att den bötfälde uppenbarligen är sinnessjuk, kan det ifrågasättas, huruvida icke åklagaren på grund härav kan underlåta att väcka talan om böternas förvandling. I och för sig läser sinnessjukdom icke utgöra hinder mot verkställighet av frihetsstraff. Av inne-

hållet i 48 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 framgår, att fånge, som befinnes lida av sinnessjukdom, skall intill strafftidens slut vårdas å sinnessjukavdelning vid fångvården. Detta förhållande kunde väl tala emot lämpligheten av att behandla en bötfälld, som befinnes vara sinnessjuk, på annat sätt än bötfällda i allmänhet. Det synes mig dock — i överensstämmelse med den mening som uttalats av Regner i hans ovan återgivna anförande — icke böra förmenas en åklagare att i fall, som här avses, dröja med talans anhängiggörande och avvakta, om icke den bötfälde tillfrisknar. En förutsättning härför torde emellertid vara, att den bötfälldes sjukdom styrkes genom läkarintyg eller på annat betryggande sätt. Om den bötfälde icke återvinner hälsan å sådan tid, att talan om förvandling av böterna kan ske inom den för verkställighet av bötesstraff stadgade preskriptionstiden, bör avkortning av böterna kunna äga rum efter utgången av sistnämnda tid.

Vad här förevarande fall beträffar hade Lundgren alltså enligt min mening förfarit oriktigt genom att förklara åklagarens talan om förvandling av Nilsson ådömda böter och vite ”icke för närvarande kunna bifallas”. Enligt vad jag ovan anført hade vitet rätteligen bort förvandlas till fängelse och anstånd med förvandlingsstraffet ha medgivits enligt lagen om villkorlig dom. Jämlikt 8 § lagen om verkställighet av bötesstraff torde någon förvandling av böterna icke kunnat ifrågakomma. Av Lundgrens förklaring framgick, att han dåmera själv kommit till en liknande uppfattning och att han hade för avsikt att i framdeles förekommande fall av dylik beskaffenhet förfara i överensstämmelse därmed. Med hänsyn därtill lät jag bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Lundgren avlåten skrivelse.

5. Felaktigt förfarande vid kyrkobokföring.

I en till M. O. insänd klagoskrift anförde värnpliktige nr 194-16-39 Sten Agne Osvald Samuelsson klagomål däröver, att han den 4 juni 1946 genom polismyndighetens i Jönköping försorg blivit inställd för chefen för Norra Smålands inskrivningsområde nr 12 i Eksjö.

Vid utredning, som i anledning av klagomålen verkställdes på M. O:s föranstaltande, förekom bland annat följande.

Chefen för Västgöta-Bohus inskrivningsområde nr 17 uppgav i avgivet yttrande, att till honom i januari 1942 från pastorsämbetet i Göteborgs Gamlestads församling inkommit inskrivningskort för Samuelsson, vilken därefter tilldelats registernummer 9101-17-39. Såsom inskrivningsskyldig hade Samuelsson under av pastorsämbetet uppgiven adress kallats till inskrivning år 1942. Då Samuelsson icke inställt sig, hade han jämlikt 43 § värnpliktslagen blivit uppförd i förteckning över inskrivningsskyldiga, som utan laga förfall uteblivit från inskrivningsförrättning 1942. Han hade sedan ånyo kallats till inskrivning under åren 1943—1946 men icke inställt

sig. Jämlikt hämningskungörelsen den 2 oktober 1942 hade efterspaning av Samuelsson begärts hos statens kriminaltekniska anstalt. I början av juni 1946 hade inskrivningsexpeditionen erhållit telefonmeddelande från polisen i Jönköping, att Samuelsson anträffats där. Vid samtalet hade överenskommits, att Samuelsson skulle inställas inför närmaste inskrivningschef, chefen för inskrivningsområdet nr 12 i Eksjö, för inskrivning. Detta hade också skett.

Chefen för centrala värnpliktsbyrån anförde i avgivet yttrande: Samuelsson hade varit fast anställd vid Göta artilleriregemente under tiden den 1 november 1936—den 28 februari 1937. På grund av denna anställning hade genom regementets försorg flyttningsbetyg för Samuelsson uttagits från Slättåkra församling till Göteborgs Gamlestads församling. Enligt meddelande från pastorsämbetet i Slättåkra församling hade anteckning därom icke gjorts i den duplettbok, som förts för det inom församlingen belägna municipalsamhället Oskarström. Samuelsson hade därigenom efter den 30 november 1936 varit kyrkobokförd i två församlingar. Efter avskedet hade han erhållit flyttningsbetyg från Slättåkra (Oskarström) till Vissefjärda och sedermera den 1 januari 1939 till Emmaboda. Sistnämnda år hade han inskrivits inom rullföringsområdet nr 16 under nr 194-16-39, varefter han fullgjort militärtjänstgöring åren 1940—1945. Då Samuelsson emellertid samtidigt varit kyrkoskriven inom Göteborgs Gamlestads församling, hade han därifrån anmälts till inskrivningsområdet nr 17 för inskrivning. Denna anmälan hade skett först år 1942. Han, som tilldelats registreringsnummer 9101-17-39, hade i vanlig ordning efterspanats men anträffats först i början av juni 1946, varefter han inställts för chefen för inskrivningsområdet nr 12 för inskrivning. Enligt anvisningarna å blankett till efterspaningssedel hade Samuelsson vid anträffandet genom inskrivningsboken bort kunna styrka, att han redan var inskriven. Hämningsförfarandet hade då icke behövt tillgripas.

Samuelsson, som var född den 29 mars 1919, uppgav vid anställt förhör, att han intill den 1 november 1936 varit kyrkoskriven i Slättåkra församling under adress Nissaborg 1 i Oskarström. Sistnämnda dag hade Samuelsson flyttat till Göteborg, där han fått fast anställning vid Göta artilleriregemente. Samuelsson hade icke själv flyttat kyrkoskrivningen från Oskarström till Göteborg, utan detta hade troligen verkställts genom batteriadjutanten. Den 28 februari 1937 hade Samuelsson begärt avsked från regementet och åter flyttat till Oskarström. Han kunde icke nu påminna sig, om han själv uttagit flyttningsbetyg från Göteborg till Oskarström eller om adjutanten hade ordnat detta. I Oskarström hade Samuelsson varit bosatt tre månader, varefter han flyttat till Emmaboda. Samuelsson hade icke begärt något flyttningsbetyg från pastorsämbetet i Oskarström vid denna sista flyttning, men han hade bött så länge i Emmaboda, att han med säkerhet visste att han blivit skriven därstädes. Från Emmaboda hade

Samuelsson i augusti 1941 flyttat till Bromölla. Han hade bott i Bromölla till mars 1946, då han flyttat till Jönköping. Den 3 juni 1946 hade en polisman kommit till Samuelssons bostad i Jönköping vid klockan 17-tiden och anmodat honom medfölja till polisstationen. Samuelsson hade begärt att få veta, av vilken anledning han skulle medfölja, och blivit upplyst om att han vore efterlyst för att han icke fullgjort militärtjänst. Samuelsson hade vid tillfället icke haft sin värnpliktsbok tillgänglig och hade därför icke kunnat visa, att han fullgjort militärtjänst de senaste åren, men han hade omtalat detta förhållande för polismannen. Samuelsson hade fått följa med till polisstationen, där han måst kvarstanna ett par timmar. Natten hade han emellertid fått tillbringa i bostaden. Påföljande morgon hade han transporterats till Eksjö, där han inställts för inskrivningsför rättaren. Genom diverse telefonsamtal med olika regementen hade miss taget blivit uppkärlat, och Samuelsson hade samma dag fått resa tillbaka till Jönköping. Att Samuelsson under flera år efter november 1936 varit kyrkobokförd i två församlingar hade han icke haft någon vetskap om. Vid flyttningen från Göteborg till Oskarström hade han visserligen icke begärt något flyttningensbetyg, men då batteriadjutanten ordnat denna sak från Oskarström till Göteborg, hade Samuelsson varit av den uppfattningen, att batteriadjutanten skulle sköta om flyttningen av betyget även då Samuelsson flyttade från regementet. Samuelsson yrkade ersättning för honom genom införpassningen tillskyndad skada med 23 kronor för förlorad arbetsförtjänst, 5 kronor i dagtraktamente och 10 kronor för obehag.

Enligt av Samuelsson företedd inskrivningsbok hade han fullgjort militärtjänst vid ovannämnda regemente och artilleriskjutskolan sammanlagt 409 dagar under tiden den 6 april 1940—den 30 juni 1945.

M. O. fann den företagna utredningen icke giva vid handen, att anmärkning med fog kunde framställas mot de militära befattningshavarnas förfarande i saken. Då det emellertid kunde ifrågasättas, huruvida icke någon myndighet, som stod under min tillsyn, förfarit felaktigt, överlämnade M. O. handlingarna i ärendet till mig för den åtgärd jag kunde finna påkallad.

Sedan jag därefter anmodat polismästaren i Jönköping att avgiva yttrande i ärendet, överlämnade och återopade polismästaren Sven Mannergren ett av poliskommissariern Ernst Gustavsson avgivet yttrande jämte annan utredning.

I yttrandet anförde Gustavsson följande.

Samuelsson hade varit efterlyst i kriminaltekniska anstaltens spärrlista för maj månad 1946 för frånvaro vid inskrivning. Någon efterspaningsedel hade icke, såvitt vore känt, utfärdats å honom. Den 3 juni 1946 hade Samuelsson inställt sig på kriminalpolisens i Jönköping utlänningsavdelning och begärt pass för resa utomlands. Vid utredning, som i anledning

därav verkstälts, hade t. f. kriminalkonstapeln Thorild Garton upptäckt, att Samuelsson var efterlyst i spärrlistan. Garton hade satt sig i telefonförbindelse med militärmyndigheten i inskrivningsområdet nr 17, som utfärdat efterlysningen, och fått besked att efterlysningen fortfarande gällde. Garton hade därefter överlämnat ärendet till jourhavande överkonstapeln å ordningsavdelningen Berthold Sterner. Denne hade anmält ärendet för Gustavsson, som därvid anmodat Sterner att av militärmyndigheten begära telegrafiskt eller skriftligt besked om önskad åtgärd mot Samuelsson. Därefter hade från chefen för inskrivningsområdet nr 17 ankommit ett telegram av innehåll, att Samuelsson "torde införpassas insch io 12 för prövning inskrivning". Sedan detta telegram ankommit, hade Samuelsson genom poliskonstapeln K. E. Cederquist kallats till polisstationen och av Sterner underrättats om efterlysningen och telegrammet med begäran om hans inställelse i Eksjö. Då Samuelsson därvid uppgivit, att han fullgjort sin inskrivningsskyldighet, hade Sterner förhört sig hos vederbörande vid Smålands artilleriregemente i Jönköping och fått till svar att Samuelsson lämpligast borde inställas i Eksjö. Samuelsson hade ej på något sätt kunnat styrka sina uppgifter att han redan blivit inskriven och att han fullgjort sin militärtjänst. För att Samuelsson lättare skulle kunna styrka dessa uppgifter hade Gustavsson låtit honom lämna polisstationen på eftermiddagen den 3 juni med tillsägelse till honom att återkomma dit följande morgon så tidigt, att avresa till Eksjö kunde ske med tåg klockan 6.⁵⁸. Därefter hade Gustavsson utfärdat förpassning och anmodat Cederquist att inställa Samuelsson inför inskrivningschefen i Eksjö. Då Samuelsson ej heller på morgonen den 4 juni kunnat styrka, att han blivit inskriven och att han fullgjort sin militärtjänst, hade han blivit överförd till Eksjö. Militärmyndigheten hade i avgivet yttrande utgått från det antagandet att Samuelsson med sin inskrivningsbok kunnat styrka, att han redan var inskriven, och att anvisningarna å efterspaningssedeln skolat leda till klarhet i saken. Nu hade det emellertid icke funnits vare sig inskrivningsbok eller efterspaningssedel att tillgå i ärendet. Anvisningarna å efterspanings-sedel innehölle endast uppgift om skyldighet för den, som verkställde hämtningen, att uppmana efterspanad, som gjorde invändning mot inställelse, att förete intyg eller bevis, som styrkte hans påstående. Detta hade även gjorts så effektivt, att Samuelsson fått lämna polisstationen och återkomma dit först följande morgon för att kunna införskaffa erforderligt bevis. Någon begäran om uppskov med inställelsen för införskaffande av bevis hade Samuelsson icke framställt. Han hade ju även ämnat resa till utrikes ort. Då inställelsen orsakats av den sällsynt olyckliga omständigheten att Samuelsson blivit kyrkoskriven i två olika församlingar samt sedan icke kunnat styrka, att han blivit inskriven och fullgjort sin militärtjänst, samt inställelsen grundats på vederbörande militärmyndighets efterlysning och telegrafiska begäran, hemställde Gustavsson, att ärendet icke måtte föran-

leda någon vidare åtgärd. Skulle det likväl anses, att något fel blivit begånget, påtoge Gustavsson sig ensam ansvaret därför.

Sterner uppgav i en avgiven promemoria att, sedan ovanberörda telegram inkommit, Cederquist fått order att begiva sig till Samuelssons bostad och anmoda honom medfölja till polisstationen för att därefter inställas hos militärmyndigheterna i Eksjö. Sedan Samuelsson inkommit på polisstationen, hade han sagt sig vara förvånad över att han vore efterlyst, då han ej hade sig bekant, att han försummat någon militärtjänst. Sterner hade då läst upp meddelandet i spärrlistan rörande honom och meddelat honom innehållet i telegrammet. Samuelsson hade ansett, att efterlysningen rörde honom, men sagt, att värnpliktsnumret antagligen vore felaktigt, enär han ville minnas, att han hade ett annat värnpliktsnummer. Sterner hade i anledning därav ringt upp löjtnanten Victor Sandberg å personalavdelningen vid Smålands artilleriregemente och frågat honom, hur man skulle förfara i dylikt fall. Sandberg hade ansett det bäst, att Samuelsson inställdes i Eksjö, där saken finge klaras upp. Strax därefter hade Gustavsson kommit in på polisstationen, varvid han underrättats om förhållandet. Samuelsson hade frågat Gustavsson, om han behövde tillbringa natten på polisstationen, vilket Gustavsson sagt att han ej behövde, om han lovade att påföljande morgon inställa sig där för att förpassas till Eksjö. Därefter hade Samuelsson lämnat polisstationen. Samuelsson hade icke haft någon värnpliktsbok eller annan handling, varmed han kunnat styrka sina uppgifter angående värnpliktsnumret, fullgjord militärtjänst eller mönstring.

På förfrågan meddelade därefter pastorsämbetet i Göteborgs Gamlestads församling att, sedan Samuelssons flyttningsbetyg från Slättåkra församling år 1936 inlämnats å pastorsexpeditionen i förstnämnda församling, betyget avböckats såsom aviserat till Slättåkra församling. Detta innebure, att avis om inflyttningen avsänts till Slättåkra församling, så snart betyget inkommit från mantalskontoret i Göteborg. Vilken dag detta skett kunde dock ej uppgivas, då ankomstdagen vid ifrågavarande tidpunkt icke plägat antecknas på betygen.

Sedan därefter hos pastorsämbetet i Slättåkra församling begärts upplysning, huruvida meddelande om flyttningsbetygets avlämnande å pastorsexpeditionen i Göteborgs Gamlestads församling inkommit till pastorsämbetet, samt om de anteckningar, som i anledning därav verkstälts i kyrkoböckerna, meddelade kyrkoherden i förstnämnda församling Gustaf Hederström, att avis om Samuelssons inflyttning i Göteborgs Gamlestads församling inkommit till pastorsexpeditionen i Slättåkra den 2 december 1936 med upplysning tillika, att Samuelssons adress vore Göta artilleriregemente. Anteckning därom hade gjorts i Slättåkra församlings utflyttningsbok. Samuelsson hade strukits i församlingsboken, varvid i kolumnerna

16 och 17 antecknats, att han utflyttat till Göteborgs Gamlestads församling den 30 november 1936.

I infortrade yttranden anförde Hederström därefter följande.

I gällande löneregleringsresolution för prästerskapet i Slättåkra och Kvibille församlingars pastorat vore föreskrivet, att för invånarna i municipalsamhället Oskarström inom Slättåkra församling pastorexpedition skulle i Oskarström hållas öppen en gång i veckan. Med anledning därav förde sedan många år tillbaka den i Oskarström boende kyrkoadjunkten i pastoratet duplettböcker, varvid det ålåg honom att omedelbart rapportera varje kyrkobokföringsåtgärd till kyrkoherden i Slättåkra för anteckning. Då en person flyttade från Oskarström, utfärdade kyrkoadjunkten flyttningsbetyget och anmälde åtgärden till kyrkoherden för anteckning. I fallet Samuelsson hade en avvikelse från det normala förfarandet skett i så måtto, att flyttningsbetyget begärts hos kyrkoherden och expedierats av denne. I ett sådant fall måste kyrkoherden underrätta kyrkoadjunkten i Oskarström, så att böckerna stämde överens. Genom ett beklagligt förbiseende hade Samuelsson vid flyttningen till Gamlestadsförsamlingen i Göteborg icke blivit struken i duplettboken i Oskarström. Antingen hade kyrkoherden råkat glömma att anmäla flyttningen hos pastor i Oskarström eller också hade pastor i Oskarström mottagit dylik anmälan men förbisett att göra anteckning. Hur som helst därmed; ansvaret för kyrkobokföringsfelet måste åvila kyrkoherden, som svarade för pastoralvården. Den omständigheten att Samuelsson icke blivit struken i duplettboken hade medfört, att flyttningsbetyg för honom sedermera kunnat utfärdas av pastor i Oskarström till annan församling, ehuru Samuelsson i verkligheten redan utflyttat från Slättåkra församling. Det förtjänade även uppmärksammas att, om Samuelsson själv sört för sina kyrkoskrivningsförhållanden och alltså själv avhämtat flyttningsbetyg till Göteborg och vid avflyttningen därifrån uttagit flyttningsbetyg till Slättåkra och inlämnat det i Oskarström, felet i hans kyrkoskrivning säkerligen kunnat undvikas. Skulle ifrågakomna fel i kyrkobokföringen emellertid anses vara den enda orsaken till den polisåtgärd, som företagits mot Samuelsson — något som Hederström icke kunde anse vara fullt klarlagt — då måste det vara rätt, att den som hade ansvaret för kyrkobokföringsfelet ersatte Samuelsson för den skada han lidit.

I ärendet är utrett, att sedan för Samuelsson den 26 november 1936 utfärdats flyttningsbetyg från Slättåkra församling till Göteborgs Gamlestads församling, Samuelsson den 30 i samma månad genom militärmyndighets medverkan kyrkoskrivits såsom inflyttad i sistnämnda församling. Här om har meddelande i vederbörlig ordning expedierats till pastors-

ämbetet i Slättåkra församling. Genom förbiseende på sätt Hederström förklarar har Samuelssons utflyttning emellertid icke blivit antecknad i det av pastor i Oskarström förda duplettexemplaret av församlingsboken, varigenom Samuelsson kommit att i denna duplettbok kvarstå såsom kyrkoskriven i Slättåkra församling. Då Samuelsson den 28 februari 1937 slutat sin anställning i Göteborg, har han återflyttat till Oskarström. Därvid har han, som icke själv ombesörjt den tidigare kyrkoskrivningen i Göteborg, icke uttagit flyttningsbetyg från Göteborgs Gamlestads församling och följaktligen kommit att kvarstå såsom kyrkoskriven i denna församling. Då Samuelsson sedermera flyttat från Oskarström, har med hänsyn till att han fortfarande var upptagen i det av pastor därstädes förda duplettexemplaret av församlingsboken nytt flyttningsbetyg kunnat utfärdas för honom från Slättåkra församling. Samuelsson har alltså där- efter varit kyrkoskriven i såväl Göteborgs Gamlestads församling som annan församling. Då Samuelsson sedermera inskrivits såsom värnpliktig, har detta skett på grund av uppgift från den församling, där han senast kyrkoskrivits, varefter Samuelsson på grund av denna inskrivning fullgjort honom åliggande militär tjänstgöring. I Göteborgs Gamlestads församling har han emellertid vid en senare tidpunkt i vederbörlig ordning anmälts för inskrivning men icke inställt sig vid inskrivningsförrättning. Till följd härav har han efterspanats år efter år utan att anträffas förrän vid ovan omnämnda tillfälle, då han å polisstationen i Jönköping begärt pass för utrikes resa. Då Samuelsson vid detta tillfälle icke kunnat visa, att han redan blivit inskriven och fullgjort sin värnplikt, har han av polismyndigheten förts till Eksjö för inställelse inför chefen för närmaste inskrivningsområde. Sedan genom verkställd utredning samma dag rätta förhållandet i fråga om värnpliktstjänstgöringen blivit klarlagt, har Samuelsson fått återvända till sitt hem.

Genom förpassningen till Eksjö har Samuelsson gått förlustig arbetsinkomst ävensom haft kostnader och obehag. Härför har Samuelsson begärt ersättning med 38 kronor, mot vilket yrkande såvitt angår beloppet icke framställts någon erinran.

Vid prövning av ärendet har jag funnit de av polismyndigheten vidtagna åtgärderna för Samuelssons införpassande till inskrivningschefen i Eksjö icke vara av den beskaffenhet, att något felaktigt förfarande kan läggas någon befattningshavare hos polismyndigheten till last. Det fel, som föranlett införpassningen, måste enligt vad utredningen visar hänföras till den dubbla kyrkobokföringen och ursprungligen till det fel, som blivit begånget därigenom att Samuelsson efter inflyttningen till Göteborgs Gamlestads församling icke i de i Oskarström förda kyrkoböckerna antecknats såsom utflyttad från Slättåkra församling utan fått kvarstå i den därstädes förda församlingsboken, till dess han efter återvändandet till Oskarström år 1937 ånyo utflyttat därifrån. På grund härav syntes det mig icke mer än rimligt,

att den skada, som åsamkats Samuelsson genom hans ovan berörda inställande i Eksjö, gottgjordes honom av den för den felaktiga kyrkobokföringen ansvarige befattningshavaren.

Då Hederström i sitt yttrande förklarar sig vara ansvarig för kyrkobokföringen i Slättåkra församling, fann jag mig böra, innan förevarande ärende av mig slutbehandlades, bereda honom tillfälle att till Samuelsson utgiva ersättning i berörda hänseende. Med anledning därav upptog jag i en till Hederström avlåten skrivelse vad jag ovan anfört och beredde honom tillfälle att till mig inkomma med bevis, att han till Samuelsson översänt ett belopp av 38 kronor.

Sedan därefter Hederström till mig inkommit med bevis, att den av Samuelsson begärda ersättningen blivit till honom översänd med posten, fann jag ärendet icke föranleda någon min vidare åtgärd.

6. Felaktig tillämpning av bestämmelserna i lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling.

I Post- och Inrikes Tidningar för den 2 januari 1946 fanns införd en kungörelse av följande lydelse:

”Offentlig stämning.

Skomakarmästaren Gabriel Sjöborg har hos rådhusrätten härstädes ansökt om dödning av en i fastigheten nr 9 i kvarteret Dalkarlen i Landskrona den 2 februari 1944 under § 74 i inteckningsprotokollet meddelad inteckning till säkerhet för 2 500 kronor jämte sex procent ränta enligt skuldebrev den 1 februari 1944 av A. Malmström till innehavaren med därå av Ida Malmström tecknat inteckningsmedgivande. Som sökanden visat sannolika skäl, att inteckningen förkommit, har rådhusrätten förelagt sökanden att fullfölja ansökningen å andra ordinarie rättegångsdagen i januari månad 1947.

Om någon innehar fordringshandlingen eller har kännedom om, att den finnes i behåll, har han därom, vid äventyr att inteckningen eljest dödas, hos rätten göra anmälan sist å den för ärendets fullföljande utsatta dagen. Landskrona rådhus den 17 december 1945.

På rådhusrättens vägnar:

H. F. Klinghammer.”

Då tio år icke förflutit från det den i kungörelsen omförmälda fordringshandlingen företetts i inteckningsärende och 13 § lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling följaktligen icke vore i förevarande fall tillämplig, infortrade jag förklaring av stadsnotarien Klinghammer.

I avgivet yttrande förklarade Klinghammer, att 1 § nämnda lag tillämpats samt att den omständigheten, att skuldebrevet vore intecknat, icke

ansetts utgöra hinder för handlingens dödande. Riktigast hade dock varit, framhöll Klinghammer vidare, att handlingen betecknats som in-tecknat skuldebrev i stället för in-teckning.

Sedan utdrag av rådhusrättens protokoll i ärendet införskaffats, inhämtades därav, att Sjöborg vid tiden för ärendets anhängiggörande vid rådhusrätten varit lagfaren ägare till in-tecknade fastigheten. I protokollet fanns intaget den av Sjöborg gjorda, i ovannämnda kungörelse åsyftade ansökningen, så lydande:

”Till Landskrona rådhusrätt.

Undertecknad ägare av fastigheten nr 9 kvarteret Dalkarlen i Landskrona får härmed vördsamt anhålla, att den i fastigheten den 2 februari 1944, § 74, fastställd in-teckning till säkerhet för 2 500 kronor med 6 % ränta enligt skuldebrev den 1 februari 1944 av A. Malmström med med-givande av Ida Malmström måtte varda dödad jämlikt bestämmelserna i lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling. In-teckningen har varit pantförskriften hos trävaruhandlaren Anders Svensson i Landskrona men blev den 7 juni 1944 av Svensson återställd till Malmström. Denne har den emellertid icke i sin besittning och kan ej lämna annan uppgift än att den blivit förlagd och förkommit. Innehavaren befullmäktigas att ingiva denna ansökan och utföra min talan i ärendet. Landskrona den 20 november 1945.

Gabriel Sjöborg.

Bevittnas: Olle Larsson A. S. Barrhed.

Härmed intygas, att här lämnade uppgifter äro riktiga. Jag har intet att erinra mot bifall till denna ansökan.

A. Malmström.”

Såvitt av protokollet framgick, syntes Sjöborg varken ha vid rådhusrätten styrkt, att han varit behörig innehavare av handlingen, eller visat sannolika skäl att handlingen för honom förstörts eller eljest förkommit. Enligt anteckning i protokollet hade rådhusrätten beslutat, att den offentliga stämningen skulle genom rättens försorg införas i allmänna tidningarna.

På grund av vad sålunda förekommit anmodade jag borgmästaren A. Munck af Rosenschöld samt rådmännen Edvin Richter och Sigurd Hånell, vilka vid ärendets handläggning tjänstgjort såsom ledamöter i rådhusrätten, att inkomma med förklaring. I anledning därav anförde Munck af Rosenschöld, Richter och Hånell i avgivet yttrande, bland annat, följande: Då den av Sjöborg gjorda ansökningen om in-teckningshandlingens dödande av dennes ombud, advokaten Gunnar Wihlborg, ingivits till rådhusrättens kansli, hade Wihlborg av Klinghammer anmodats att anskaffa påskrift av byggmästaren A. Malmström, att denne såsom siste innehavare av in-teckningen instämde i ansökningen. I anledning därav hade på an-

sökningen tillkommit tillägget: "Härmed intygas, att här lämnade uppgifter äro riktiga. Jag har intet att erinra mot bifall till denna ansökan. A. Malmström." Formuleringen av påskriften hade ej ansetts lägga hinder i vägen för att därefter, i enlighet med Wihlborgs hemställan, Malmström betraktades som medsökande. Angående ärendets behandling i rådhusrätten hade ingen av ledamöterna något bestämt minne. Av Wihlborgs intyg framginge vilka omständigheter, som föranlett honom att ingiva ansökan om handlingens dödande. Ansökningen hade tydligen uppfattats som ett led i den utredning av Malmströms trassliga affärer, som anförtrotts åt Wihlborg, och av vad i ansökningen uppgivits och under hand kommit till ledamöternas kännedom hade de funnit sannolika skäl föreligga till antagandet, att handlingen förkommit. Det medgäves gärna, att en fyllig redogörelse för de omständigheter, varå ansökningen grundats, bort inflyta i protokollet. Vid ärendets fullföljande i januari 1947 komme rådhusrätten emellertid att noga pröva alla de omständigheter, som kunde tjäna till upplysning i saken, innan rådhusrätten fattade slutligt beslut i ärendet. Rådhusrätten komme sålunda att noga tillse, att alla de omständigheter, varå rådhusrätten grundade sitt beslut, inflöte i protokollet. Slutligen framhölls i yttrandet, att det vore en omdömessak, huruvida de skäl som åberopats skulle anses så starka, att de motiverat att kungörelse utfärdats.

Vid yttrandet var fogat ett av Wihlborg utfärdat intyg, däri denne bland annat anförde: I september 1945 hade Wihlborg av Malmströms fordringsägare erhållit uppdrag att i anledning av Malmströms obestånd biträda vid utredningen av dennes affärer. Ställningen hade varit mycket invecklad. Bland annat hade Malmström till Sjöborg försålt fastigheten nr 1 i kvarteret Herkules i Landskrona, varå skulle uppföras ett större bostadshus med skyldighet för Malmström att färdigställa huset till den 1 oktober 1945, så att det då kunde övertagas av Sjöborg. Emellertid hade Malmström på grund av sitt obestånd icke kunnat fullgöra detta åtagande. Efter långa förhandlingar hade mellan Malmström och Sjöborg träffats avtal om återgång av fastighetsköpet. Vid dessa förhandlingar hade Wihlborg företrätt Malmström. I avtalet hade Sjöborg begärt, att den i fastigheten nr 9 i kvarteret Dalkarlen den 2 februari 1944, § 74, fastställda inteckningen å 2 500 kronor skulle överlämnas till Sjöborg. Sjöborg hade nämligen av Malmström på sin tid inköpt denna fastighet och häftade i skuld till Malmström härför med 5 210 kronor. Nu hade överenskommit, att Sjöborg skulle befrias från skyldighet att betala detta belopp, och såsom en följd därav skulle till Sjöborg överlämnas de inteckningar, som Malmström innehade till säkerhet för skulden, nämligen dels den ifrågavarande inteckningen och dels en annan i samma fastighet fastställd inteckning å 2 110 kronor. Den senare hade påträffats hos Malmström, men den andra å 2 500 kronor hade icke kunnat återfinnas. Det

hade utrönt, att den varit av Malmström pantförskriven till en trävaruhandlare Svensson i Landskrona, men denne hade visat kvitto från Malmström, att han i juni 1944 återlämnat handlingen. Malmström hade då förmodat, att inteckningen lämnats som säkerhet till Skånska Intecknings Aktiebolaget i Malmö, där han hade flera lån, men bolaget hade lämnat det beskedet, att det icke innehade inteckningen. Då Malmström trots ihärdigt sökande icke kunnat återfinna inteckningen och han bestämt förklarat, att han icke lämnat den till någon annan person, måste det antagas att den förkommit. Detta vore också i högsta grad sannolikt med hänsyn till den utomordentliga oordning, som varit rådande på Malmströms kontor. Då Sjöborg bestämt fordrat att få sitt mellanhavande med Malmström ordnat på fullt betryggande sätt, hade intet annat återstått än att föranstalta om ansökan till rådhusrätten om inteckningens dödning.

Sedan ärendet fullföljts vid rådhusrätten å den i kungörelsen utsatta dagen samt rådhusrätten därefter företagit ärendet till fortsatt handläggning den 15 januari 1947, meddelade rådhusrätten sistnämnda dag följande beslut i ärendet: Enär ingen omständighet förekommit, som utvisade, att handlingen funnes i behåll, eller gäve skälig anledning till antagande, att så vore fallet, funne rådhusrätten skäl förklara ifrågavarande den 1 februari 1944 av A. Malmström med inteckningsmedgivande av Ida Malmström utfärdade skuldebrev å 2 500 kronor jämte sex procent ränta dödadt; och erinrades sökanden därom, att detta beslut ej innebure dödande av den till säkerhet för ifrågavarande skuldebrev i fastigheten nr 9 kvarteret Dalkarlen den 2 februari 1944 § 74 fastställda inteckning.

Av protokollen över ärendets fullföljd framgick vidare, att vid rådhusrätten då förebragts utredning i saken samt att Malmström med ed betygat, att sedan inteckningshandlingens återlämnats av firman J. O. Abrahamssons Efterträdare, den ej av Malmström utlämnats till någon och att därefter ej heller något krav eller påminnelse framställts hos honom på grund av handlingen vare sig å ränta eller kapital.

I en till rådhusrätten i Landskrona avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman följande.

I 1 § lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling stadgas, bland annat, att löpande skuldebrev må, där antagas kan att handlingen förstörts eller eljest förkommit, dödas på begäran av den, som förlorat handlingen. En sådan begäran kan sålunda exempelvis framställas av ägaren till en fastighet, då det är fråga om ett intecknat skuldebrev, som har karaktären av ägarhypotek.

Enligt 3 § skall vid ansökingen fogas avskrift av handlingen eller sådan uppgift om dess innehåll, som är nödig för dess säkra igenkännande.

Enligt 6 § skall, om sökanden visat sannolika skäl att handlingen för honom förstörts eller eljest förkommit, rätten förelägga honom att å viss dag fullfölja ansökningen. Rätten har att i samband med föreläggandet utfärda offentlig stämning, vilken skall anslås å rättens dörr och införas i allmänna tidningarna ävensom, om rätten finner det lämpligt, i tidning inom orten. Införandet i tidningarna skall enligt vad i stadgandet angivits ske genom sökandens försorg och i enlighet med vad rätten bestämmer äga rum i första numret för januari, april, juli eller oktober månad. Vid utsättande av dag för ansökningens fullföljande har rätten att iakttaga, att minst ett och högst två år komma att förflyta mellan dagen för införandet och den dag, som utsättes för ärendets fullföljande. Slutligen anges i paragrafen, att stämningen skall innehålla, jämte beskrivning av handlingen, att sannolika skäl visats för sökandens uppgift att den för honom förkommit, ävensom tillkännagivande att, om någon innehar handlingen eller vet att den finnes i behåll, han bör därom hos rätten eller domaren göra anmälan sist å den dag, som utsatts för ärendets fullföljd.

Finner rätten, vid den slutliga prövningen av ansökningen, att någon omständighet ej har förekommit, som utvisar att handlingen finnes i behåll eller giver skäligen anledning till antagande att så är fallet, har rätten enligt 8 § att besluta om handlingens dödande. Genom en den 29 mars 1946 vidtagen lagändring har till 8 § fogats ett tillägg av det innehåll, att beträffande in-tecknad handling rättens beslut tillika skall innehålla erinran, att beslutet ej innebär dödande av in-teckningen. Denna föreskrift har enligt motiven till lagändringen tillkommit för att icke rättens beslut om in-tecknad handlingens dödande skall kunna verka vilseledande.

13 § mortifikationslagen innehåller bestämmelser om dödande av in-teckning utan in-teckningshandlingens företeende. Denna form av in-teckningsdödning genomfördes i samband med att förnyelseregeln i 19 § in-teckningsförordningen upphävdes 1934. Vid in-teckningsförnyelsens avskaffande måste nämligen tillses att, om en in-teckningshandling förstörts eller förkommit, in-teckningen icke för all framtid förbleve gällande på den grund att tillräcklig utredning ej kunde presteras i dödningens ärendet. Någon sannolikhetsbevisning för att handlingen förkommit erfordras ej vid dödning enligt 13 § mortifikationslagen. För att dödning enligt denna paragraf skall kunna ske räcker det att tio år förflutit från det den in-tecknade fordringshandlingens — om vilken det ej är känt var den finnes — blivit uppvisad för anteckning om innehav eller eljest företedd i in-teckningsärende. Under denna förutsättning kan den in-tecknade egendomens ägare — men heller ingen annan än denne — begära dödning av in-teckningen. Sedan ansökningen, där så ske kan, genom sökandens försorg delgivits den senast antecknade innehavaren av handlingen, utfärdar rätten offentlig stämning. Denna skall kungöras på enahanda sätt

som i 6 § sägs samt innehålla beskrivning av handlingen ävensom tillkännagivande att, om någon innehar handlingen eller har kännedom om att den finnes i behåll, han bör därom, vid äventyr att inteckningen eljest dödas, hos rätten eller domaren göra anmälan sist å dag som för ärendets fullföljande utsättes. Sådan dag må ej sättas tidigare än sex månader efter kungörelsens införande i allmänna tidningarna.

J. O. har tidigare (ämb.-ber. 1944 s. 150 o. f.) framhållit, att ärenden om dödande av förkommen handling av många domstolar icke handlagts med tillbörlig omsorg och noggrannhet utan i ett stort antal fall givit anledning till anmärkningar. Särskilt har J. O. påtalat det förhållandet, att man vid domstolarna icke strängt skilt mellan, å ena sidan, ärenden rörande dödning av inteckningshandling samt, å andra sidan, ärenden enligt 13 §. Medan dödningen i det förra fallet innebär, att en handling, vars företeende utgör villkor för att betalning skall kunna krävas, blir förklarad kraftlös, så att betalning kan sökas utan handlingens företeende och ny handling sättes i den gamlas ställe, innebär dödning enligt 13 §, att själva inteckningen dödas, d. v. s. betalningsrätten i fastigheten bringas att upphöra. (Olivecrona: Inteckningsförordningen, 2 uppl. s. 47.)

Förevarande ärende har i flera hänseenden behandlats felaktigt.

Till en början giver sålunda den av rådhusrätten i ärendet utfärdade offentliga stämningen icke klart vid handen, huruvida dödning av inteckningshandlingen eller av inteckningen åsyftas. Såsom sökande angives i stämningen fastighetsägaren, Sjöborg, vilken varit behörig att göra ansökan om dödning av inteckningen men icke av inteckningshandlingen. I sin ansökan har Sjöborg anhållit, "att den i fastigheten den 2 februari 1944, § 74, fastställda inteckningen måtte varda dödad". Sökandens begäran går alltså enligt ordalagen ut på att ernå en dödning av själva inteckningen. Att så även varit sökandens verkliga avsikt synes utredningen om de förhållanden, som föranlett ansökningen, giva vid handen. Enär tio år ännu ej förflutit från det inteckningen meddelats, hade ansökan om inteckningens dödning enligt 13 § bort omedelbart avslås. Vid ansökningens ingivande till domstolens kansli borde ingivaren därför ha erhållit besked, att en sådan ansökan icke kunde bifallas samt att enda vägen att uppnå ett positivt beslut vore att låta inteckningshandlingens siste innehavare, Malmström, göra en ny ansökning, avseende dödning av skuldebrevet. I stället har Klinghammer, som mottagit ansökningen, anmodat ingivaren anskaffa påskrift av Malmström, att denne som siste innehavare av inteckningen instämde i ansökningen. Malmström har sedermera också å ansökningen gjort en påskrift av detta innehåll. Såvitt jag kan finna, har Klinghammer genom denna åtgärd snarare trott sig komplettera ansökningen i enlighet med bestämmelserna i 13 § än avsett att, som rådhusrättens ledamöter synas vilja göra gällande, göra Malmström — i egenkap av den som förlorat handlingen — till medsökande.

För att den genom Malmströms påskrift kompletterade ansökningsen skulle kunna bifallas hade det varit nödvändigt att betrakta den såsom en av Malmström gjord ansökan om dödning av skuldebrevet. Så ha också rådhusrättens ledamöter enligt den av dem avgivna förklaringen uppfattat saken i fortsättningen av ärendets handläggning. Vid sådant förhållande är det emellertid felaktigt, att i den av rådhusrätten utfärdade stämningen Sjöborg angivits som sökande samt att föremålet för dödningsåtgärden på flera ställen betecknats som "inteckningen" med uttryckligt angivande av det i 13 § stadgade äventyret att inteckningen dödas för den händelse föreskriven anmälan ej sker.

Däremot har rådhusrätten bestämt tiden för ärendets fullföljd enligt reglerna om dödning av skuldebrev. Vidare har den i 6 § men icke i 13 § upptagna föreskriften, att stämningen skall innehålla att sannolika skäl visats för sökandens uppgift att handlingen för honom förkommit, såtillvida följts, att i stämningen uppgivits att sökanden visat sannolika skäl att inteckningen förkommit. Emellertid har handlingen, enligt vad utredningen utvisar, icke förkommit för den i stämningen angivne sökanden, Sjöborg, vilken fastmer aldrig innehåft densamma. Icke heller har, såvitt av protokollen i ärendet framgår, utredning om att skuldebrevet förkommit för Malmström blivit förebragt förrän vid ärendets fullföljd. Då sannolika skäl härför borde ha visats före stämningens utfärdande, synes försummelse även i detta hänseende ligga rådhusrättens ledamöter till last. Vad dessa till förklaring härutinnan anmärkt därom, att sådana skäl under hand kommit till deras kännedom, kan jag icke godtaga, eftersom den utredning varpå en dödningsåtgärd skall grundas givetvis måste protokollföras eller på annat lika betryggande sätt bevaras till framtida kännedom.

Med hänsyn till att någon skada i förevarande fall varken synes ha uppkommit eller såvitt av omständigheterna framgår är att befara genom rådhusrättens behandling av ärendet, låter jag emellertid bero vid att giva rådhusrätten del av mina ovan gjorda uttalanden i saken.

Ärendet var därmed av J. O. slutbehandlat.

7. Då medicinalstyrelsen förklarar någon icke sinnessjuk eller sinnesslö person vid brotts begående ha lidit av själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, skall utlåtandet därom innehålla skälen till att sådan jämställdhet anses föreligga.

I 42 § fjärde stycket sinnessjuklagen den 19 september 1929 stadgas beträffande utlåtande över sinnesundersökning av den, som förvaras i häkte, att undersökningsläkaren skall i sådant utlåtande angiva den under-

söktes sinnestillstånd vid gärningens begående, så ock huruvida han är i behov av vård å sinnessjukhus. Finnes den undersökte eljest böra på grund av sin sinnesbeskaffenhet bliva föremål för särskild åtgärd, bör sådant anmärkas. I utlåtandet skola ock angivas de skäl och omständigheter, på vilka däri givet omdöme grundas.

I sista punkten av samma stycke heter det: "Förklaras någon, som ej är sinnessjuk eller sinnesslö, vid gärningens begående hava lidit av annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, skall utlåtandet tillika innehålla skälen till att sådan jämställdhet anses föreligga."

Enligt 43 § skall vad sålunda stadgas lända till efterrättelse jämväl i fråga om utlåtande över sinnesundersökning av den, som befinner sig på fri fot.

Av hit införskaffade koncept till utlåtanden, som medicinalstyrelsen under år 1946 på domstolars begäran avgivit över sinnesundersökningar av personer, som tilltalats för brott, fann jag, att den i sista punkten av 42 § fjärde stycket sinnessjuklagen meddelade föreskriften om angivande av skäl icke städse iakttagits i de utlåtanden, som medicinalstyrelsen, utan att kunna hänvisa till av undersökningsläkare angivna skäl, själv avgivit.

Såsom exempel må anföras följande.

Den 21 juni 1946 avgav överläkaren Gunnar Adell utlåtande över sinnesundersökning av diversearbetaren Tage Gustav Adolf Börjesson, vilken ställts under åtal vid rådhusrätten i Sala. I utlåtandet yttrade Adell, att Börjesson begått de åtalade brotten under inflytande av själslig abnormitet, som dock icke vore av så djupgående natur att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, att han sannolikt vore föga mottaglig för den med straff avsedda verkan, att han vore i viss mån farlig för annans säkerhet till egendom, att han efter strafftidens slut borde bli föremål för behandling enligt alkoholistlagen samt att han icke vore i behov av vård å sinnessjukhus.

Sedan rådhusrätten därefter beslutat inhämta medicinalstyrelsens utlåtande i saken, anförde styrelsen i utlåtande den 3 juli 1946, att Börjesson begått de åtalade brotten under inflytande av själslig abnormitet, vilken vore av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, samt att han vore i behov av vård å sinnessjukhus.

I ett den 28 juni 1946 avgivet utlåtande över sinnesundersökning av diversearbetaren Knut Emil Allan Linderöth, vilken stod under åtal vid samma rådhusrätt, yttrade t. f. överläkaren N. Ohlsson, att Linderöth vid tiden för brottens begående led av psykisk abnormitet (psychopathia) men att denna ej kunde anses jämställd med sinnessjukdom samt att Linderöth icke vore i behov av vård å sinnessjukhus.

På begäran av rådhusrätten avgav medicinalstyrelsen därefter den 9 juli

1946 utlåtande angående Linderoth, däri styrelsen anförde, att Linderoth begått brotten under inflytande av själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, samt att han vore i behov av vård å sinnessjukhus.

I intetdera av berörda två fall hade medicinalstyrelsen i utlåtandet angivit skälen till att Börjessons och Linderoths själsliga abnormitet ansetts jämställd med sinnessjukdom. Detsamma var förhållandet i fråga om utlåtanden, som avgivits av medicinalstyrelsen den 3 april 1946 angående Karl August Jansson, den 24 april 1946 angående Olof Bertil Olsson, den 8 maj 1946 angående David Torbjörn Bråth, den 24 juli 1946 angående Bror Arne Zetterström och den 20 november 1946 angående Alfred Joakim Utterstedt.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag medicinalstyrelsen att till mig inkomma med yttrande.

I ett den 17 mars 1947 hit inkommet yttrande anförde medicinalstyrelsen följande.

Det kunde först andragas, att det i lagtexten icke återfunnes någon uttrycklig bestämmelse om skyldighet för medicinalstyrelsen att redovisa skälen för sin uppfattning att den undersöktes själsliga abnormitet respektive själsliga rubbningar måste anses jämställda med sinnessjukdom. Vid tolkningen av fjärde stycket i 42 § sinnessjuklagen hade styrelsen kommit till den uppfattningen, att föreskriften om angivande av ovannämnda skäl avsåge undersökningsläkare, vilken omnämndes i detta styckes första mening. I den lagtext, som berörde styrelsens skyldigheter vid s. k. ytterligare psykiatrisk granskning av ett rättspsykiatriskt utlåtande eller vid behandlingen av de fall, där domstolen, ändå att styrelsen granskat läkarens utlåtande utan åtgärd, begärt styrelsens utlåtande, vore icke heller något utsagt om formen för styrelsens yttrande. Tveksamhet kunde ävenledes råda, om styrelsen i sin egenskap av slutlig instans vid den *medicinska* bedömningen av ett rättspsykiatriskt ärende borde bindas av samma föreskrifter, som gällde för undersökningsläkare, vilkens slutsatser till väsentlig del grundades på personlig kontakt med den undersökte. Om styrelsen i sitt slutliga utlåtande, helt grundat på uppgifter i det samlade skrivna materialet och icke på personkännedom, skulle på ett mer eller mindre ingående sätt redovisa skälen, varför exempelvis i ett givet fall jämställdhet med sinnessjukdom ansåges föreligga, kunde detta i så måtto verka till förfång för den slutligt dömande instansen, att denna då psykologiskt sett måste känna sig starkare bunden av styrelsens utlåtande. Vid sådant förhållande syntes det styrelsen föreligga risk just för det, som man syntes ha särskilt velat undvika, nämligen att den juridiska bedömningen av ärendet föregreps av den medicinska, rådgivande instansen. Styrelsen funne det vara ofrånkomligt, att domstolen måste fälla sitt utslag även i dessa, ofta

de mest intrikata rättspsykiatriska ärendena, främst på grundval av sin egen bedömning av totalmaterialet. En annan omständighet, som därvidlag även syntes böra beaktas, vore den, att det rättspsykiatriska undersökningsförfarandet under år 1946 befunnit sig i ett övergångsskede mellan lagbestämmelser gällande före respektive efter den 1 januari 1946. En ny praxis hölle på att utbildas. Juridiskt sett vore lagtillämpningen mera fixerad till datum än den rättspsykiatriska och medicinska bedömningen av naturliga skäl kunde vara. Detta hade i några av de berörda fallen för styrelsen icke varit oväsentligt. En annan väsentlig anledning till att medicinalstyrelsen ofta icke närmare motiverat sitt utlåtande vore den från vetenskaplig synpunkt diffusa och föga exakta formuleringen i 5 kap. 5 § strafflagen: "av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom". Därmed syntes avses abnormitet av sådan natur, att den medförde vårdbehov å sinnessjukhus eller att den med avseende på sin inverkan på handlandet hade samma kausala betydelse som vissa s. k. sinnessjukdomar ibland kunde ha. Då styrelsen efter granskning av läkarens utlåtande och övriga handlingar funnit, att en abnormitet visat sig vara av sådan klinisk och social dignitet, att den i ovanberörda avseenden haft denna betydelse, hade styrelsen ansett abnormiteten vara så "djupgående, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom". Att koncist motivera detta omdöme utan att mera omfattande överarbeta det ej sällan vidlyftiga materialet vore ibland ej möjligt och oftast förenat med ej obetydliga vanskligheter. En fråga, som visserligen låge något vid sidan om det principiella i det av J. O. berörda spörsmålet men som, om det från juridiskt håll ansåges önskvärt att styrelsen mera utförligt motiverade sina utlåtanden, i detta sammanhang måste vidröras, vore den, att styrelsens hittillsvarande organisation för handläggningen av dessa ärenden knappast vore mäktig att i den form, som antytts, leverera ett sådant utlåtande över rättspsykiaterns utlåtande. Förutsättningen för att ett dylikt krav skulle kunna effektueras vore, att styrelsen kunde bereda sina inom den rättspsykiatriska specialiteten arbetande tjänstemän ökad arbetsro d. v. s. att tjänsterna hade karaktären av heltidstjänster och icke som nu av bisysslor.

Vid behandlingen i rättspsykiatriska nämnden av samtliga ovanberörda fall — anförde medicinalstyrelsen vidare — hade sådan enighet rått bland nämndens ledamöter, att nämnden icke ansett det behövt att styrelsens vetenskapliga råd i psykiatri inkallats. Styrelsen hade ur undersökningsläkarnas utlåtande och övriga tillgängliga handlingar ansett sig kunna utläsa, att den undersöktes psykiska tillstånd varit sådant, att styrelsen ansett sig böra frångå undersökningsläkarens rättspsykiatriska bedömning av fallet. Efter rent medicinska bedömningsgrunder hade även samtliga fall ansetts vara i behov av vård å sinnessjukhus. Av de sju undersökta personerna hade sex vid tidigare tillfällen straffriförklarats; två av dem hade

straffriförklarats vardera tre gånger; i det sjunde fallet vore åtal väckt för första gången.

Sammanfattningsvis anförde medicinalstyrelsen slutligen, *att* på grunder som styrelsen ovan anført föreskriften i sista punkten av 42 § fjärde stycket sinnessjuklagen angående skyldighet för undersökningsläkaren att i vissa fall angiva skäl för sin uppfattning icke gällde eller lämpligen borde gälla för medicinalstyrelsen, *att* en närmare motivering för styrelsens i utlåtandet avgivna omdöme i flertalet fall fordrade en överarbetning av det ej sällan vidlyftiga materialet, vilken krävde tillgång till arbetskrafter som styrelsen icke hade till sitt förfogande, samt *att* därför anställandet av sådana vore ett oundgängligt villkor för att möjliggöra en ändrad praxis därvidlag från styrelsens sida.

I en till medicinalstyrelsen avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I en till 1945 års riksdag avlåten proposition, nr 207, med förslag till lag om ändring i 5 kap. strafflagen m. m. föreslog Kungl. Maj:t omfattande ändringar i de bestämmelser, som tidigare gällt i fråga om befrielse från ansvar för brott begånget under inflytande av rubbad själsverksamhet. I 5 § i förslaget stadgades, förutom att sinnessjukdom och sinnesslöhet skulle föranleda straffrihet, att gärning, som beginges av den som till sin sinnesbeskaffenhet vore att jämställa med sinnessjuk, skulle vara strafflös. Första lagutskottet, som avgav utlåtande över propositionen, anförde i utlåtande nr 36 i denna del bland annat: "Av den i ärendet föreliggande utredningen har framgått, att inom fackkretsar olika meningar synas råda om innebörden och avgränsningen av begreppet psykopati och att många läkare härunder innefatta icke endast de rent konstitutionella psykopatierna utan även vissa organiska defekttillstånd och svårare neurotiska sjukdomstillstånd. Även strafflagberedningen har ansett, att dessa defekt- och sjukdomstillstånd böra medföra straffrihet. Beredningen har emellertid menat, att det medicinska språkbruket skulle medgiva att också beteckna dem som sinnessjukdom. Det är främst dylika och andra därmed jämförliga, med sinnessjukdom nära likartade fall, som utskottet åsyftar, när det förordar en bestämmelse om att även vissa andra psykiskt abnorma än sinnessjuka och sinnesslöa skola kunna på grund av sin sinnesbeskaffenhet helt frias från ansvar. I likhet med lagrådet anser utskottet det emellertid omöjligt att ens genom vetenskaplig beskrivning draga en klar skiljelinje mellan de fall som här avses och övriga fall av psykopati." På grund av vad sålunda anförts föreslog första lagutskottet, att de psykiska abnormtillstånd, vilka vid sidan av sinnessjukdom och sinnesslöhet skulle kunna medföra straffriande verkan, i lagtexten betecknades såsom "annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjuk-

dom". I enlighet med utskottets hemställan erhöll 5 kap. 5 § första stycket strafflagen sin nu gällande lydelse.

Vid samma riksdag framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 239 förslag till lag om ändring i sinnessjuklagen den 19 september 1929. I fråga om innehållet i utlåtande angående tilltalads sinnesbeskaffenhet anförde chefen för justitiedepartementet i propositionen följande: "Då ändamålet med en sinnesundersökning är att giva domstolen ett sakkunnigt utlåtande rörande den undersöktes sinnesbeskaffenhet, bör givetvis utlåtandet innehålla en medicinsk beskrivning och bestämning av vederbörandes psyke. Däremot erfordras icke att i utlåtandet utsäges, huruvida det sinnestillstånd, som förelegat hos den undersökte vid åtalade gärningens begående, är av beskaffenhet att böra föranleda tillämpning av 5 kap. 5 eller 6 § strafflagen. Detta avgörande tillkommer domstolen. Till ledning för domstolens bedömning erfordras emellertid jämväl att i utlåtandet angives det vårdbehov som föreligger; — — — Att utlåtandet innehåller upplysning om vårdbehovet är vidare av betydelse för frågan huru det skall förfaras med den undersökte därest han straffriförklarar. Beträffande den som av läkaren finnes icke vara i behov av särskild vård synes det önskvärt, att i utlåtandet angives huruvida vid bestämmande av påföljden för brottet särskild hänsyn bör tagas till hans sinnesbeskaffenhet. Sålunda torde, när formella förutsättningar för ådömning av förvaring föreligga, utlåtandet böra lämna besked, huruvida den tilltalade till sin sinnesbeskaffenhet avviker från det normala och är att anse såsom vådlig för annans säkerhet till person eller egendom. I fråga om tilltalad, som kan komma i åtnjutande av villkorlig dom, kan det vara av värde för domstolen, att läkaren i utlåtandet angiver i vad mån med hänsyn till den tilltalades sinnesbeskaffenhet särskilda föreskrifter böra knytas till den villkorliga domen. På grund av det anförda vill jag föreslå, att bestämmelse införes därom att undersökningsläkaren i utlåtandet skall ange den undersöktes sinnestillstånd vid gärningens begående samt att han därjämte skall ange, huruvida den undersökte är i behov av vård å sinnessjukhus. Härutöver synes böra föreskrivas, att om den undersökte eljest på grund av sin sinnesbeskaffenhet finnes böra bliva föremål för särskild behandling, sådant bör anmärkas i utlåtandet. Läkaren är sålunda i sistnämnda hänseende icke ovillkorligen skyldig att avgiva något omdöme. I likhet med strafflagberedningen finner jag lämpligt att läkaren, om han så önskar, skall kunna underlåta att uttala sig rörande den kriminalpolitiskt lämpliga behandlingen av den undersökte. Avgörandet härutinnan kan påverkas av faktorer som ligga utanför läkarens verksamhetsområde. De föreslagna bestämmelserna om utlåtandets innehåll synas böra upptagas i 42 § sinnessjuklagen såsom fjärde stycke."

I enlighet med departementschefens uttalande erhöll 42 § fjärde stycket sinnessjuklagen i det för riksdagen framlagda förslaget följande lydelse:

"I utlåtandet skall undersökningsläkaren ange den undersöktes sinnes-

tillstånd vid gärningens begående, så ock huruvida han är i behov av vård å sinnessjukhus. Finnes den undersökte eljest böra på grund av sin sinnessbeskaffenhet bliva föremål för särskild åtgärd, bör sådant anmärkas. I utlåtandet skola ock angivas de skäl och omständigheter, på vilka däri givet omdöme grundas.”

Över propositionen avgav första lagutskottet utlåtande, nr 37, däri utskottet beträffande ifrågavarande stycke i 42 § anförde följande: ”I utlåtandet skola enligt Kungl. Maj:ts förslag angivas de skäl och omständigheter, på vilka däri givet omdöme grundas. Utskottet finner det föreslagna stadgandet lämpligt och ändamålsenligt men vill föreslå visst tillägg till det samma. Enligt utskottets förslag till ändrad lydelse av 5 kap. 5 § strafflagen skola vissa andra abnormtillstånd än sinnessjukdom och sinnesslöhet kunna föranleda straffrihet. Dessa fall ha i lagtexten angivits såsom ’annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom’. Prövningen av dessa fall erbjuder stora svårigheter och fordrar särskild uppmärksamhet från domstolarnas sida. För att möjliggöra för domstolen att draga en självständig konklusion av sakkunnigutlåtandet föreslår utskottet sådant tillägg till 42 § fjärde stycket sinnessjuklagen, att utlåtandet, om någon, som ej är sinnessjuk eller sinnesslö, förklaras vid gärningens begående hava lidit av annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, tillika skall innehålla skälen till att sådan jämställdhet anses föreligga. I samband härmed må framhållas att om undersökningsläkaren skulle finna att den undersökte vid gärningens begående lidit av själslig abnormitet, men att gärningen icke begåtts under inflytande härav, detta uppenbarligen bör angivas i utlåtandet. Någon uttrycklig föreskrift härom i lagen synes icke erforderlig. Utskottet vill i detta sammanhang uttala sin anslutning till departementschefens åsikt, att undersökningsläkaren icke har att yttra sig i frågan, huruvida den undersöktes sinness tillstånd bör föranleda tillämpning av 5 kap. 5 eller 6 § strafflagen. Detta rättsliga avgörande tillkommer, såsom departementschefen uttalat, domstolen.”

På grund av vad sålunda anförts föreslog utskottet, att till det i propositionen föreslagna fjärde stycket i 42 § skulle läggas följande stadgande: ”Förklaras någon, som ej är sinnessjuk eller sinnesslö, vid gärningens begående hava lidit av annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, skall utlåtandet tillika innehålla skälen till att sådan jämställdhet anses föreligga.”

Sedan utskottets förslag i nämnda delar antagits av riksdagen, utfärdades lag i ämnet den 22 juni 1945 att såvitt angår 42 § träda i kraft den 1 januari 1946.

Såsom departementschefen och utskottet framhållit ankommer det utslutande på domstol att avgöra frågan om den psykiska abnormitetens inverkan på det straffrättsliga bedömandet av brottsliga gärningar. För att

erhålla önskvärd ledning vid tillämpandet av bestämmelserna i 5 kap. 5 och 6 §§ strafflagen äga domstolarna att anlita medicinsk sakkunskap genom inhämtande av utlåtande av rättspsykiater rörande gärningsmannens sinnesbeskaffenhet. Dessa utlåtanden äro emellertid endast rådgivande, och domstolarna intaga till de rättspsykiatriska utlåtandena samma ställning som till andra sakkunniguttalanden, som i bevisningshänseende förebringas vid rättegång. Denna domstolarnas ställning medför, att domstolarna böra söka tränga in i de rättspsykiatriska frågorna och bilda sig en självständig uppfattning om den riktiga lösningen av de i varje särskilt fall uppkomna spörsmålen. För att så skall kunna ske är det självfallet nödvändigt, att slutsatserna i de rättspsykiatriska utlåtandena äro i erforderlig grad motiverade. Är ett utlåtande bristfälligt motiverat, saknar domstolen möjlighet att ägna utlåtandet en självständig och kritisk prövning, och domstolen är då hänvisad att grunda sitt omdöme om utlåtandet främst på auktoriteten hos den, som avgivit detsamma.

Denna fordran på motivering av de rättspsykiatriska utlåtandena gör sig särskilt gällande vid bedömandet av de ofta svåra gränsfall, som i 5 kap. 5 § strafflagen betecknas såsom annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom. Av vad som förekommit vid tillkomsten av de år 1945 vidtagna ändringarna i 42 § sinnessjuklagen framgår, att lagstiftaren velat skapa garantier mot att domstolen på grund av bristande motivering av ett rättspsykiatriskt utlåtande ställes utan möjlighet att själv bedöma riktigheten av ett psykiaterns uttalande att en sådan jämställdhet får anses föreligga.

Att den i 42 § sinnessjuklagen för fall av dylik beskaffenhet meddelade särskilda föreskriften om skyldighet att angiva skäl för uttalandet intagits i lagtexten i anslutning till bestämmelserna om innehållet i undersökningsläkares utlåtande kan med hänsyn till vad nu anförts icke innebära, att medicinalstyrelsen skulle vara befriad från sådan skyldighet. Härutinnan kan icke göras någon skillnad mellan utlåtande av undersökningsläkare och av medicinalstyrelsen. 42 § fjärde stycket sinnessjuklagen innefattar allmänna bestämmelser rörande omfattningen av den utredning, som i anledning av verkställd sinnesundersökning skall framläggas för domstolen, och om beskaffenheten i övrigt av denna utredning. Det åligger uppenbarligen medicinalstyrelsen likaväl som undersökningsläkaren att tillse, att utredningen har den fullständighet, som lagen anger. Härtill kommer, att medverkan av den centrala medicinska instansen är ett nödvändigt villkor för åstadkommande av den fasta och enhetliga praxis, som är önskvärd på ifrågavarande område. Den av medicinalstyrelsen uttalade uppfattningen om den från vetenskaplig synpunkt diffusa och föga exakta formuleringen av 5 kap. 5 § strafflagen gör, att en sådan medverkan framstår såsom än mera behövlig.

Vad medicinalstyrelsen anfört till försvar för underlåtenheten att i ovanbe-

rörda undersökningsfall motivera sina utlåtanden kan jag alltså icke godtaga. Denna min uppfattning vinner stöd av vad första lagutskottet i utlåtande nr 1 till 1947 års riksdag i här förevarande ämne anfört i anledning av att medicinalstyrelsen i fallen Börjesson och Linderoth icke angivit skälen för att den själsliga abnormiteten hos dem ansetts jämställd med sinnessjukdom. Första lagutskottet har däri såsom sin mening uttalat, att de skäl, som av riksdagen åberopats för föreskriften om de rättspsykiatriska utlåtandenas innehåll, uppenbarligen hade samma betydelse i fråga om medicinalstyrelsens som i fråga om undersökningsläkarnas utlåtanden. En underlåtenhet av medicinalstyrelsen att i fall som här avses motivera sina utlåtanden, framhöll utskottet, medförde, att domstolarna i sitt bedömande saknade den vägledning, som lagstadgandet avsetts skola tillförsäkra dem. Enligt utskottets mening torde det för övrigt även för undersökningsläkarnas bedömande av nya fall av ifrågavarande art vara av vikt, att medicinalstyrelsen angåve motivering för sin avvikelse från undersökningsläkarens slutsats.

Vid behandlingen av omförmälda utlåtande i första kammaren uttalade den ledamot av kammaren, som år 1945 i egenskap av chef för justitiedepartementet framlagt förslaget till propositionen nr 239, att vad anginge medicinalstyrelsens förfarande, då styrelsen hade att avge utlåtande över verkställd sinnesundersökning, ansåge ledamoten det utan tvivel av värde att första lagutskottet understrukt, att därvidlag borde bliva en ändrad praxis i förhållande till den som nu rådde. Det uttalande, som första lagutskottet här gjort, stode ju helt i överensstämmelse med tidigare uttalanden från utskottet i samband med lagstiftningens genomförande.

I sitt yttrande till mig har medicinalstyrelsen anfört, att en närmare motivering för styrelsens omdöme i flertalet fall fordrade en överarbetning av det ej sällan vidlyftiga materialet, vilken krävde ökade arbetskrafter utöver dem som styrelsen hade till sitt förfogande. Även om en sådan omständighet som bristen på arbetskrafter kan vara förtjänt av beaktande i vissa fall, synes den mig dock icke få åberopas såsom skäl för underlåtenhet att i begärda utlåtanden över sinnesundersökningar lämna upplysningar, som i lag särskilt förutsatts skola där lämnas. I den mån ökning av arbetskrafterna måste ske ankommer det på medicinalstyrelsen att vidtaga de åtgärder, som på grund därav äro erforderliga.

I enlighet med vad jag sålunda anfört fann jag alltså att den praxis, som av medicinalstyrelsen tillämpades i fall av omförmälda beskaffenhet, icke stod i överensstämmelse med gällande lag i ämnet. Med hänsyn till omständigheterna lät jag emellertid bero vid mina i skrivelsen gjorda uttalanden under förväntan, att medicinalstyrelsen i framdeles förekommande fall, då medicinalstyrelsen förklarade någon icke sinnessjuk eller sinnesslös person vid brotts begående ha lidit av själslig abnormitet av så djupgående

natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, skulle i utlåtandet därom särskilt angiva på vilka speciella omständigheter i det föreliggande fallet medicinalstyrelsen grundat sitt omdöme.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

8. Fråga huruvida i visst fall rättegångsombud bort tillåtas föra talan för aktiebolag på grund av fullmakt, utfärdad av suppleant i bolagets styrelse.

Vid rådhusrättens i Malmö tredje avdelning handlades den 6 februari 1947 ett av Aktiebolaget Svenska Shell i Stockholm instämt mål angående fordran. I målet inställde sig bolaget genom ombud, som till stöd för sin behörighet åberopade en av bolaget utställd rättegångsfullmakt. Å fullmakten hade bolagets firma tecknats av direktören E. J. Gustafson och civilingenjören Eiffel Mattsson, båda i Stockholm. Av vederbörligt i målet företett registreringsbevis rörande bolaget framgick, att bolagets styrelse utgjordes av sex i beviset namngivna personer med Gustafson som suppleant samt att firman tecknades, förutom av styrelsen, av styrelsens ledamöter, två i förening, eller av en styrelseledamot i förening med endera av fyra ytterligare i beviset till namnet angivna personer, däribland Mattsson.

För ombudet påpekades vid rådhusrätten, att bolagets firma i underskriften å den åberopade fullmakten — liksom även i underskriften å stämningsansökan — tecknats av suppleanten i bolagets styrelse, men att enligt registreringsbeviset firman tecknades, förutom av styrelsen, av styrelsens ledamöter två i förening eller av en styrelseledamot i förening med Mattsson eller tre andra i beviset namngivna personer. Häremot genmälde ombudet, att enligt bolagets förmenande vore Gustafson såsom suppleant i styrelsen behörig att i stället för styrelseledamot utöva denne enligt registreringsbeviset tillkommande rätt att teckna bolagets firma. Bolaget ansåge förty, att Gustafson i förening med Mattsson ägde teckna dess firma. Rörande denna fråga påkallade bolaget rättens beslut. Skulle rätten anse, att Gustafson icke ägde dylik firmateckningsrätt, önskade bolaget komplettera handlingarna med ny fullmakt för ombudet att företräda bolaget i målet.

Rådhusrätten yttrade i beslut samma dag, att det bemyndigande, som enligt registreringsbeviset angående bolaget givits ledamöterna av bolagets styrelse att två i förening eller en styrelseledamot i förening med någon av andra i beviset namngivna personer teckna bolagets firma, icke kunde anses innefatta rätt för Gustafson såsom suppleant i styrelsen att i stället för styrelseledamot utöva denne på grund av sagda bemyndigande tillkommande firmateckningsrätt. Rådhusrätten fann för den skull, att ombudet icke genom den av honom åberopade fullmakten styrkt sin behörighet att företräda bolaget. För att emellertid bereda bolaget tillfälle att komplettera handlingarna med ny vederbörlig fullmakt beslöt rådhusrätten att meddela slutligt utslag

i målet först nästföljande dag, den 7 februari. Denna dag inställde sig bolaget genom sitt tidigare ombud, som nu återopade en ny rättegångsfullmakt. Denna godtogs av rådhusrätten, vilken därefter meddelade slutligt utslag i huvudsaken.

I en hit den 15 april 1947 inkommen klagoskrift hemställde Aktiebolaget Svenska Shell, att J.O. i anledning av rådhusrättens ovannämnda beslut ville vidtaga den åtgärd, som kunde anses påkallad. Bolaget anförde därefter i huvudsak följande: Man finge antaga att rådhusrätten icke ifrågasatt, huruvida förutsättning i detta fall förelegat för Gustafson att över huvud handla såsom ledamot i styrelsen. Att förutsättning därför saknats hade icke från något håll gjorts gällande, och rådhusrättens beslut innehölle icke någon antydning om att beslutet skulle grunda sig på en dylik omständighet. Någon skyldighet att ex officio fastställa förefintligheten av en sådan förutsättning hade icke heller ålegat rådhusrätten. Aktiebolagslagen (§ 71) utginge i stället från den presumptionen, att då en suppleant handlade i stället för en styrelseledamot, giltig grund för suppleantens befogenhet därtill förelegat. Bolaget bleve bundet av hans handlande gentemot envar, som icke till äventyrs visades ha ägt kännedom om att förutsättningen för hans handlande saknats, och förbudet mot registrering av sådan förutsättning vore uppenbarligen tillkommet för att den, som förhandlade med bolaget, icke skulle behöva undersöka, huruvida förutsättningen vore för handen. Enligt sagda 71 § i aktiebolagslagen skulle vad i denna lag funnes stadgat om styrelseledamot äga motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen. När alltså finge antagas att allmänna förutsättningar vore för handen för att en suppleant skulle kunna fungera som styrelseledamot, bestämdes innehållet och omfattningen av hans befogenheter av vad i lagen stadgades i fråga om de befogenheter, som tillkomme styrelseledamot. Så långt syntes saken alltså vara klar. Gustafson måste förutsättas ha ägt samma behörighet att handla å Aktiebolaget Svenska Shells vägnar som enligt aktiebolagslagen tillkomme styrelseledamot. Rådhusrättens beslut kunde sålunda förklaras endast med antagande av att rådhusrätten icke funnit skäl att tillerkänna Gustafson den firmateckningsrätt, som närmast grundades på de av bolagets styrelse beslutade och hos patent- och registreringsverket registrerade bestämmelserna om huru bolagets firma skulle tecknas i andra fall än då firman tecknades av styrelsen. Man finge kanske antaga att rådhusrätten därvid resonerat på följande sätt. Den firmateckningsrätt, som tillerkänts två styrelseledamöter i förening eller en ledamot jämte någon av andra i anmälningen uppgivna personer, innebure en utvidgning av den rätt i detta hänseende, som enligt lagen omedelbart tillkomme styrelseledamot. Enligt förutnämnda 71 § i aktiebolagslagen hade styrelsesuppleant emellertid endast tillerkänts den befogenhet, som enligt aktiebolagslagen tillkomme ledamot. Den utvidgade firmateckningsrätt, som enligt bolagets registrerade bestämmelser tillkomme leda-

mot, kunde alltså icke tillerkännas suppleant i styrelsen. En sådan tolkning torde dock enligt bolagets mening vara felaktig. Bolagets uppfattning i saken vore den, som av bolagets ombud framförts vid rådhusrätten. Den bolagsledning, som icke önskade medgiva suppleant att inträda i stället för ledamot vid annan firmateckning än då densamma verkställdes av styrelsen, torde alltid ha möjlighet därtill genom att ange namnen å de ledamöter, som finge utföra sådan teckning. Men hade så ej skett utan bestämmelserna om firmateckningen hänförde sig till en eller flera "ledamöter", saknades all anledning till antagande att avsikten varit att utesluta suppleant från substitutionsrätt. Ett sådant tolkningsalternativ tedde sig så mycket mera främmande som ett uteslutande av suppleants substitutionsrätt, då firman tecknades av styrelsen, förefölle oförenligt med bestämmelserna i 71 § aktiebolagslagen och alltså icke skulle få registreras.

På grund av vad sålunda förekommit anmodade jag rådmannen Einar Welin, t. f. rådmannen Helge Forkman och assessorn Göte Liedholm, vilka vid målets handläggning tjänstgjort såsom ledamöter i rådhusrätten, att till mig inkomma med yttrande.

I avgivet yttrande anförde nämnda ledamöter bland annat följande: Deras uppfattning om den förevarande frågan framginge av det av rådhusrätten fattade beslutet. Denna uppfattning vunne stöd av vad lagberedningen anförde därom under 88 § i den nya lagen om aktiebolag (N. J. A. 1945 avd. II s. 481 samt Stenbeck-Wijnblad-Nial: Den nya aktiebolagslagen, s. 287). Därest Aktiebolaget Svenska Shell hade ett verkligt behov av firmateckningsrätt för suppleanten i bolagets styrelse, kunde detta behov lätt tillgodoses genom att styrelsen meddelade suppleanten samma rätt att teckna firman, som tillkomme styrelsens ledamöter.

I en till rådhusrätten i Malmö den 28 juli 1947 avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman därefter följande.

I 1910 års aktiebolagslag, vars bestämmelser det i första hand gäller att taga ställning till, stadgas i 58 §, bland annat, att styrelsen, så ock den eller de särskilda styrelseledamöter, som bemyndigats teckna bolagets firma, äga att själva eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å bolagets vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda bolaget.

Enligt 60 § må styrelsen, där ej annat blivit bestämt i bolagsordningen eller av bolagsstämman, meddela bemyndigande för styrelseledamot att teckna bolagets firma. I 63 § sägs, att i bolagsordningen må bestämmas, att styrelsen äger bemyndiga annan än styrelseledamot att teckna firman. I Skarstedts kommentar till lagen (Allmänna aktiebolagslagen, 7 uppl. s.

206) framhålles under hänvisning till 71 § bland annat att med "annan än styrelseledamot" menas i 63 § annan än ledamot eller suppleant i styrelsen. Vid meddelande av rätt till firmateckning må enligt 64 § kunna föreskrivas, att denna rätt endast får utövas av flera i förening, s. k. kollektiv firmateckning.

71 § innehåller en generell bestämmelse, som uttalar att vad i lagen finnes stadgat om styrelseledamot, äger motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen. Har suppleant utövat styrelseledamots befogenhet, är den omständigheten, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot envar, som ej visas hava ägt kännedom därom. Bestämmelse rörande den förutsättning, under vilken suppleant äger utöva styrelseledamots befogenhet, får ej registreras. — Skarstedt har i sin ovannämnda kommentar (s. 223) berört frågan om styrelsesuppleants firmateckningsrätt. Han uttalar i anslutning till 71 § bland annat följande: "Likasom suppleanten i vederbörande ordinarie ledamots ställe deltagar i bolagets inre förvaltning, övertager han dennes befogenhet utåt. Detta innebär, att suppleanten tillsammans med ordinarie styrelseledamöter företräder bolaget utåt på sätt i 58 § sägs samt att suppleanten äger mottaga stämning eller annat meddelande jämlikt 68 §. Beträffande frågan om firmateckningsrätt läser det ställa sig olika för olika fall. Är det bestämt, att envar av styrelsens ledamöter, vilka de än äro, äger teckna firman, torde suppleanten utan särskilt bemyndigande hava samma firmateckningsrätt som den av honom ersatte ledamoten. Skulle åter vara stadgat, att av styrelsens ledamöter endast X äger firmateckningsrätt, läser suppleanten, även om han inträder just för X, näppeligen allenast på grund av suppleantskapet hava firmateckningsrätt."

Vad nya aktiebolagslagen beträffar synes denna intaga samma ställning till ifrågavarande spörsmål. I 88 § stadgas, att bemyndigande för styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör att teckna bolagets firma må meddelas av styrelsen, där ej i bolagsordningen blivit bestämt, att sådant bemyndigande icke må meddelas. Firmatecknare kunna endast utses av styrelsen, ej som enligt tidigare rätt av bolagsstämman. (Nial: Aktiebolagsrätt, s. 115 o. f.) I den av Stenbeck, Wijnbladh och Nial gjorda av rättens ledamöter åberopade kommentaren till nya aktiebolagslagen framhålles under 88 § (s. 287), att styrelsesuppleant och vice verkställande direktör, som bemyndigats att teckna bolagets firma, äger firmateckningsrätt även då han ej inträtt såsom styrelseledamot eller verkställande direktör. Rådhusrättens ledamöter synas hava i dessa ord funnit ett stöd för sin uppfattning i saken. Motsättningsvis framgår ju emellertid av uttalandet att styrelsesuppleant och vice verkställande direktör även utan särskilt bemyndigande kan äga firmateckningsrätt, nämligen vid det fall att han inträtt såsom styrelseledamot eller verkställande direktör. Detta gäller naturligtvis endast under förutsättning, att åt ordinarie styrelseledamot och verkställande direktör givits bemyndigande att teckna

bolagets firma. Vidare heter det i samma kommentar, att om firmateckningsrätt meddelats viss, vissa eller samtliga styrelseledamöter, gäller be- myndigandet icke till förmån för suppleant, som inträder i styrelseledamots ställe. I kommentaren framhålles alltså uttryckligen, att den firmateckningsrätt, som tillerkänts en viss till namnet angiven styrelseledamot, icke utan vidare tillkommer suppleant för honom; härav torde framgå, att författarna av kommentaren till den nya aktiebolagslagen, liksom Skarstedt i ovan citerade uttalande för äldre lags del, utgå ifrån att styrelsesuppleant eljest äger samma firmateckningsrätt som den av honom ersatte ledamoten. — I 80 § innehåller den nya lagen en motsvarighet till bestämmelsen i 71 § gällande lag. Det heter nämligen i 80 §, att vad i lagen är stadgat om styrelseledamot skall i tillämpliga delar gälla beträffande suppleant.

I förevarande fall har rätt att teckna Aktiebolaget Svenska Shells firma icke meddelats viss eller vissa till namnet angivna styrelseledamöter, utan rätt att jämte annan teckna firman har tillkommit varje styrelseledamot såsom sådan. Samma firmateckningsrätt måste förty anses ha tillkommit suppleanten vid inträde i styrelsen. Huruvida förutsättningarna för suppleantens inträde i styrelsen varit för handen har rådhusrätten icke haft att pröva, utan rådhusrätten borde ha utgått från att så varit förhållandet. Rådhusrätten har alltså förfarit felaktigt genom att icke godtaga den av bolaget i målet först åberopade fullmakten.

Med hänsyn till omständigheterna och under erinran att rådhusrätten framdeles hade att förfara i enlighet med vad som av det anförda framginge lät J. O. emellertid bero vid att giva rådhusrätten del av sina ovan gjorda uttalanden i saken.

9. Fråga huruvida den, som erhållit hyresgästs uppdrag att biträda denne vid avhysning, må vägras att övervara vräkningsförrättningen.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Hyresgästföreningen i Östersund med omnejd genom föreningens ordförande, överpostiljonen B. O. Brändfors, hos mig anhängiggjort ärende inhämtas, bland annat, följande.

I en till överexekutor i Östersund den 13 november 1946 ingiven skrift förmälde Fastighetsaktiebolaget Hjorten, att köpmannen Thorsten Falk, vilken jämlikt hyreskontrakt den 9 september 1943 på ett års tid från den 1 oktober sagda år i bolagets fastighet med adressnummer 24 vid Storgatan i Östersund förhyrde ett rum och kök i nedre våningen samt ett verkstadsrum i källarvåningen mot att Falk åtog sig i kontraktet närmare omförmälda gårdsskarlssysslor, uraktlåtitt att avflytta från bostaden trots att kontraktet på grund av uppsägning upphört att gälla från och med den 1 november 1946. Bolaget yrkade, att Falk ävensom i bostadslägenheten då-

mera inflyttade eldaren Knut Reinhold Stolt och i verkstadsrummet boende guldsmeden P. H. Gidlöw måtte med husfolk från lokalerna avhysas.

Genom utslag den 17 december 1946 förpliktade överexekutor jämlikt 192 § utsökningslagen Falk ävensom Stolt och Gidlöw att med husfolk avflytta från lägenheten och verkstadsrummet, vid äventyr att eljest bliva därifrån på egen bekostnad avhysa, därtill stadsfogden ägde att efter anmodan lämna erforderlig handräckning.

Den 4 januari 1947 anhöll bolaget hos stadsfogden S. Å. Fogelberg om utslagets verkställande. Sedan ansökningen delgivits Stolts hustru Hanna Kristina Stolt samt anstånd med verkställigheten av Fogelberg beviljats till en början till den 10 januari och senare intill dess Svea hovrätt, där utslaget överklagats och yrkande om inhibition framstälts, den 16 januari meddelat beslut i fråga om detta yrkande, som avslagits, verkställde Fogelberg den 17 januari 1947 förrättning för avhysning av Stolt och hans familj från ifrågavarande lägenhet.

I en till mig insänd klagoskrift anförde sedermera hyresgästföreningen, bland annat, följande.

Vid den för omförmälda avhysningsförrättning utsatta tidpunkten hade Brändfors och föreningens ombudsman B. Thideman, vilka av fru Stolt genom en den 15 januari 1947 utfärdad fullmakt befullmäktigats att tillvarataga hennes intressen vid förrättningen, infunnit sig i makarna Stolts lägenhet tillsammans med en fotograf, som för Länstidningens i Östersund räkning ämnade taga några fotografier vid förrättningen. Vid Fogelbergs ankomst till platsen hade Brändfors och Thideman uppgivit, att de på grund av nämnda fullmakt ämnade övervara förrättningen. Fru Stolt vore nämligen på grund av invaliditet mindre rörlig. Fogelberg hade därvid visat stor irritation och förbjudit dem att närvara. De hade sedan uppmanats att avlägsna sig, vilken uppmaning också åtlutts. Enär föreningen ansåge, att förrättningen var av sådan natur att de med fullmakt utrustade representanterna för föreningen haft rättighet att närvara, ville föreningen bringa vad sålunda förekommit till J. O:s kännedom för den åtgärd detta kunde föranleda.

Vid klagoskriften var i bestyrkt avskrift fogad en så lydande fullmakt:

”Fullmakt

för Hyresgästföreningen i Östersund m. o., köpman B. Thideman och överpostiljon B. O. Brändfors, att övervara och tillvarataga mina intressen vid förestående avhysning i enlighet med föreläggande från stadsfogden av den 4 januari 1947. Östersund d. 15/1 1947.

Hanna Kristina Stolt.

Hanna Kristina Stolts egenhändiga namnteckning bevittna:

E. Gustavsson.

A. Nordström.”

Sedan jag i anledning av klagoskriften anmodat Fogelberg att inkomma med yttrande, anförde denne till en början, att bolaget den 4 januari 1947 genom juris kandidaten Sixten Brolén låtit till stadsfogden ingiva ansökan om verkställighet av överexekutors utslag. Därom hade Fogelberg i vederbörlig ordning låtit underrätta hyresgästerna Falk och Gidlöw. Då Stolt icke kunnat anträffas i staden, hade underrättelsen delgivits hans hustru Hanna Kristina Stolt. Den 7 januari hade Brändfors och Thideman infunnit sig å Fogelbergs expedition och hört sig för, huruvida det funnes någon möjlighet att undvika verkställighet av utslaget beträffande familjen Stolt.

Efter att ha redogjort för det därvid lämnade svaret och utslagets överklagande ävensom för utverkandet genom Fogelbergs bemedling av anstånd med verkställigheten till den 16 januari 1947, då hovrätten beräknades ha meddelat beslut i anledning av inhibitionsyrkandet, anförde Fogelberg vidare: På förmiddagen den 16 januari hade Fogelberg per telefon erhållit besked från hovrätten, att fru Stolts inhibitionsansökan avslagits. Han hade omedelbart underrättat hennes biträde i besvärsmålet, advokaten D. Cappelen-Smith, därom och förklarat, att utslaget skulle komma att verkställas påföljande dag. Därefter hade Fogelberg satt sig i förbindelse med fattigvårdssysslomannen H. Pihl, med vilken han tidigare rådgjort om anskaffandet av bostad åt fru Stolt, därest hon komme att avhysas. Pihl hade upplyst, att fru Stolt skulle beredas bostad å stadens ålderdomshem. Fogelberg hade bett Pihl att vittala fru Stolt att godvilligt avflytta från lägenheten, så att någon avhysning beträffande henne icke behövde komma till stånd. Någon stund senare hade han blivit uppringd av Thideman, vilken undrat, huruvida hovrätten fattat något beslut i målet. Fogelberg hade upplyst Thideman, att fru Stolts inhibitionsansökan avslagits och att fru Stolt sålunda vore skyldig att avflytta från lägenheten. På Thidemans förfrågan, när avhysningen skulle komma att äga rum, hade Fogelberg uppgivit, att densamma, därest fru Stolt icke godvilligt avflyttade, måste ske påföljande dag. Thideman hade förklarat, att det vore av synnerlig vikt för honom att få reda på den exakta tiden för förrättningen, enär han ämnade övervara och filma förrättningen. Då Fogelberg förstätt, att Thideman verkligen hade för avsikt att filma förrättningen, hade han framhållit för Thideman, att han komme att förbjuda filmning å förrättningsplatsen, enär sådan skulle inverka störande å förrättningen. Thideman hade genmält, att Fogelberg saknade all befogenhet att meddela något sådant förbud och att Thideman, oavsett vad Fogelberg hade för inställning i frågan, komme att närvara vid förrättningen och filma densamma. Sedan Fogelberg på förmiddagen den 17 januari av Pihl underrättats om att fru Stolt icke komme att avflytta från lägenheten, hade han utsatt förrättningen att äga rum samma dag klockan 15. Å den utsatta tiden hade Fogelberg inställt sig å förrättningsplatsen, åtföljd av exekutionsbiträdet Tage Sjölin såsom vittne samt tre män från Östersunds stadsbudskontor

såsom handräkningsmanskap. I sällskap med Sjölin hade han därefter gått in i köket till den av familjen Stolt bebodda lägenheten, där fru Stolt och hennes 25- å 30-årige son befunno sig. I dörröppningen till ett angränsande rum uppehöll sig Brändfors och Thideman samt en person, vilken senare på Fogelbergs förfrågan sagt sig vara journalisten Halling och närvarande som representant för Länstidningen. Omedelbart efter det Fogelberg inträtt i köket hade Thideman höjt en kamera mot honom i avsikt att fotografera honom. Fogelberg hade då vänt sig mot Thideman och yttrat: "Tag bort den där. Vad är det för dumheter. Jag förbjuder all fotografering vid denna förrättning." Sedan Thideman åtlytt tillsägelsen och sänkt ned kameran, hade Fogelberg vänt sig till fru Stolt och hennes son och klargjort för dem, att sedan hovrätten avslagit hennes ansökan om verkställighetens inställande, de hade att åtlyda myndigheternas beslut och avflytta från lägenheten. Under det Fogelberg varit i färd med att läsa upp överexekutors utslag för fru Stolt, hade Halling hoppat upp på ett i köket stående bord och fotograferat honom och fru Stolt. Något ögonblick därefter hade Thideman från dörröppningen till det angränsande rummet tagit ett fotografi av Fogelberg. Sedan Fogelberg avslutat uppläsningen av utslaget, hade han förklarat, att avhysningen skulle taga sin början. Han hade därefter uppmanat Brändfors, Thideman och Halling att genast lämna lägenheten. Brändfors och Thideman hade då förklarat, att de innehade av fru Stolt utfärdad fullmakt att närvara vid förrättningen. Sedan Fogelberg upplyst Brändfors och Thideman, att fullmakten saknade all betydelse och att en avhysning innebure att hyresgästen med husfolk och tillhörigheter skulle avlägsnas från lägenheten, hade han ånyo uppmanat Brändfors, Thideman och Halling att begiva sig av. Brändfors, Thideman och Halling hade då under svaga protester lämnat lägenheten och gått ut på gårdsplanen. Avhysningen av familjen Stolt hade därefter fullföljts och familjens tillhörigheter utflyttats på gårdsplanen, varifrån dessa genom Pihls medverkan forslats till ett av denne anvisat rum. Genom Pihls försorg hade fru Stolt och hennes son erhållit husrum för natten å ett pensionat i staden. Påföljande dag skulle fru Stolt, som icke ville flytta till ålderdomshemmet, erhålla bostad hos bekanta. Beträffande avhysningen av Gidlöw så hade denne av fastighetsaktiebolaget lämnats anstånd med avflyttningen från verkstadsrummet till den 1 februari 1947.

Vad anginge klagomålen över att Fogelberg icke låtit Brändfors och Thideman övervara förrättningen — anförde Fogelberg vidare — så torde till en början bära fastslås, att en vräkningsförrättning icke hade offentlig karaktär i annat avseende än att densamma verkställdes av offentlig myndighet. Allmänheten ägde sålunda icke tillträde till förrättningsplatsen. För att Brändfors och Thideman ävensom Halling skolat äga rätt att närvara vid avhysningen av familjen Stolt hade därför fordrats, att de kunnat åberopa ett bärande skäl därtill. Enligt Fogelbergs uppfattning hade ingen

av dem haft något sådant skäl. Brändfors och Thideman hade uppgivit sig skola närvara för att iakttaga fru Stolts intressen, och Halling hade motiverat sin närvaro med att han vore representant för Länstidningen. Den av Brändfors och Thideman åberopade fullmakten syntes i detta sammanhang sakna all betydelse. Då fru Stolt, vilkens invaliditet endast syntes bestå i att hon vore halt på ena foten, haft sin son närvarande, hade denne i alla avseenden kunnat iakttaga sin moders intressen. Därest Brändfors och Thideman emellertid visat sig ha haft för avsikt att hjälpa fru Stolt med nedpackandet och omhändertagandet av hennes tillhörigheter, hade Fogelberg icke ifrågasatt deras rätt att närvara, men då Brändfors och Thideman under hela ärendets gång klart låtit Fogelberg förstå, att deras intresse av förrättningen enbart var att "söka komma åt" en för dem misshaglig hyresvärd, hade han måst finna deras syften ogrannlaga. Förrättningen hade avsett att bringa ett av laga myndigheter prövat beslut till verkställighet, och såväl Brändfors och Thideman som Halling hade saknat all anledning att blanda sig i densamma. Fogelberg ville framhålla, att han, trots Brändfors', Thidemans och Hallings motiv, dock säkerligen låtit dem övervara förrättningen, därest Thideman och Halling icke brutit det av Fogelberg meddelade fotograferingsförbudet å förrättningsplatsen. Då Thideman och Halling icke följt Fogelbergs direktiv, hade han ansett, att de störde förrättningen. Det borde påpekas, att Fogelberg icke reagerat mot att två representanter för Jämtlands Folkblad under förrättningens senare förlopp uppehållit sig i en till lägenhetens kök gränsande tambur, enär dessa personer icke gjort några ansatser till att fotografera eller att på annat sätt störa förrättningen. På grund av vad han sålunda anfört hemställde Fogelberg, att klagomålen måtte lämnas utan avseende.

Vid yttrandet var fogat ett av Sjölin den 26 februari 1947 utfärdat intyg, att de av Fogelberg i yttrandet lämnade uppgifterna om händelseförloppet vid ifrågavarande förrättning vore fullt överensstämmande med vad som passerat.

I ett vid yttrandet likaledes fogat, den 20 februari 1947 dagtecknat intyg av Pihl anförde denne bland annat följande: Under ett besök, som Pihl den 17 januari 1947 gjort hos fru Stolt, hade Thideman infunnit sig hos henne. Thideman hade vid ankomsten varit utrustad med kamera och blytljuslampa. Pihl hade vid tillfället för Thideman framhållit, att fru Stolts intressen bäst bleve tillgodosedda, om hennes bostadsfråga kunde ordnas så, att vräkningsdomen icke behövde verkställas. Thideman hade genmält, att han en vecka tidigare kunnat skaffa fru Stolt en bostad men icke gjort detta, enär han aldrig trott, att vräkningen skulle kunna fullföljas. Pihl hade därigenom fått den uppfattningen att Thideman ville driva saken till sin spets och även framhållit detta för honom. Därtill hade Thideman svarat, att han givetvis i första hand ville hjälpa fru Stolt, men att om vräkning skulle ske, han skulle tillse, att densamma komme att väcka upp-

seende i tidningspressen över hela landet. Då Pihl framhållit, att Fogelberg väl hade vissa möjligheter att ordna så att förrättningen verkställdes utan fotografering, hade Thideman genmält, att han vore utrustad med sådan befogenhet, att Fogelberg icke kunde avvisa honom.

I avgivna påminnelser anförde hyresgästföreningen, att Fogelberg icke haft rätt att avvisa fru Stolts ombud, förrän förrättningen avslutats. Hans påstående att de båda ombuden icke tänkt medverka med nedpackningen av fru Stolts tillhörigheter bestredes. Då de omedelbart efter Fogelbergs ankomst uppmanats att lämna lägenheten, hade självfallet ingen möjlighet därtill givits. Det syntes som om Fogelbergs avvisande hållning till de båda ombuden sammanhängt med att en av dessa varit utrustad med kamera. Det borde då påpekas, att Brändfors icke varit försedd med någon sådan. Att Thideman tagit ett fotografi kunde icke anses på något sätt ha hindrat eller stört förrättningen. I sin egenskap av ombud hade Thideman i stället haft rätt att därigenom komplettera sitt bevismaterial beträffande sättet för förrättningens genomförande. Alla påståenden att ombuden velat filma förrättningen tillbakavisades. Deras åtgöranden i saken hade endast betingats av strävan att hjälpa den svagare parten att tillvarataga sin rätt samt att skapa klarhet kring ett vräkningsfall, vars juridiska och sociala konsekvenser krävde allmän uppmärksamhet.

Enligt 192 § utsökningslagen äger överexekutor, om hyresgäst enligt fastighetsägarens mening förverkat legorätten, förordna om hyresgästens vräkande, där överexekutor finner uppenbart, att rätten är förverkad.

I 193 § samma lag stadgas, att sådant förordnande ej må verkställas, med mindre underrättelse därom, att verkställighet är sökt, blivit genom utmätningsmans försorg meddelad den, som ansökningen avser, sist fyra dagar före vräkningen. Har underrättelsen, av utmätningsmannen skriftligen utfärdad, bevisligen kommit den, som ansökningen avser, annorledes till handa inom tid, som nyss är sagd, eller ock, om han, i sitt hemvist sökt, ej kunnat där anträffas, blivit inom samma tid meddelad hans make eller husfolk eller, om de ej anträffas, anslagen å hans husdörr, är detta ock gilt.

Utmätningsmannen äger, där förhållandena därtill föranleda, medgiva skäligt anstånd med vräkningen, dock högst sex dagar utöver den ovan nämnda tiden.

Vad i utsökningslagen sålunda stadgas om vräkning avser ju närmast betingelserna för verkställighetens åvägbringande. I fråga om själva förrättningens utförande torde emellertid vissa civilprocessuella principer få anses gälla. En av utmätningsman företagen handräckning för vräkning måste sålunda betraktas såsom en allmän förrättning, vid vilken den sökan-

de fastighetsägaren och hyresgästen äro att anse såsom parter. Även om offentlighetsprincipen icke är tillämplig med avseende å en dylik förrättning, är det dock klart, att sagda parter äga närvara vid densamma, personligen eller genom ombud. Givetvis står det också part fritt att inför utmätningsmannen andraga vad han aktar nödigt till bevakande av sin rätt. Härav torde även följa, att parten, liksom vid domstol, måste anses berättigad att vid förrättningen anlita biträde av annan person. Den som av hyresgäst erhållit uppdrag i sådant hänseende bör alltså få övervara vräkingsförrättningen intill dess denna är slutförd.

Den av Fogelberg i förevarande fall verkställda vräkningen av Knut Reinhold Stolt och hans familj har, såvitt av handlingarna framgår, skett i överensstämmelse med föreskrifterna i 193 § utsökningslagen. Vid förrättningen ha emellertid Brändfors och Thideman under åberopande av en av fru Stolt utfärdad fullmakt för dem att biträda henne vid avhysningen anhållit att få närvara vid densamma. Denna deras anhållan har av Fogelberg avslagits, varpå Brändfors och Thideman fått avlägsna sig från lägenheten. Till försvar för detta beslut har Fogelberg i sin förklaring gjort gällande, bland annat, att den av Brändfors och Thideman åberopade fullmakten saknade all betydelse för bedömande av frågan, om de ägde vara tillstädes vid förrättningen. Med anledning av vad Fogelberg i berörda hänseende anfört bör framhållas, att då fru Stolt, som delgivits fastighetsägarens ansökan om verkställighet, varit att betrakta såsom part vid avhysningsförrättningen och i sådan egenskap berättigad att anlita Brändfors och Thideman såsom biträden, dessa bort tillåtas att i sådan egenskap övervara förrättningen i den mån hinder därför icke mött på grund av andra förhållanden. Därest någon av dem under förrättningen vidtagit åtgärd av beskaffenhet att störa denna eller Fogelberg i tjänsteutövningen, kan det däremot icke ha varit Fogelberg betaget att, om rättelse icke skedde efter tillsägelse, avvisa den felande. Brändfors synes i förevarande fall näppeligen ha vidtagit någon sådan åtgärd, att hans avvisande på angivna grund varit påkallat.

Med dessa uttalanden, som jag upptog i en till Fogelberg avläten skrivelse, lät jag beträffande denna del av klagomålen bero vid vad i saken förevarit. Beträffande klagomålen i övrigt fann jag desamma icke föranleda någon min vidare åtgärd.

10. Fråga på vilken distriktsåklagare det ankommit att hos överåklagare inhämta erforderligt medgivande till åtal.

Vid en av mig den 20 juni 1946 verkställd inspektion av Norra Åsbo domsagas kansli fann jag, att landsfiskalen i Risoberga distrikt Einar Tydén i två fall anställt åtal utan att föreskriven överåklagarprövning ägt

rum. Sålunda hade svarvaren Sune Sunesson, född den 9 december 1927, åtalats för förargelseväckande beteende och misshandel den 13 oktober 1945 utan att frågan om åtalseftergift hänskjutits till landsfogden jämlikt 3 § lagen den 19 maj 1944 om eftergift av åtal mot vissa underåriga. Vidare hade Ernst Eric Emanuel Andersson åtalats för bland annat olovligt förfogande utan att Tydén visat behörighet att föra talan om ansvar jämlikt 22 kap. 4 § strafflagen.

Sedan jag med överlämnande av utdrag av det vid inspektionen förda protokollet anmodat Tydén att till mig inkomma med yttrande, anförde denne i avgiven förklaring, att beträffande åtalet mot Sunesson syntes åtalseftergift ha varit utesluten, då en förutsättning därför vore att vederbörande begått brott men detta i fråga om Sunesson, vilken mot sitt nekande dömts på grund av vittnesbevisning, icke kunnat bevisas på annat sätt än genom anställande av åtal. Beträffande åtalet mot Andersson hade denne, som i övrigt gjort sig skyldig till grova bedrägeri- och förskingringsbrott, i juli 1945 försålt en på avbetalning inköpt lättviktsmotorcykel till en person i Tyinge inom Brönnestads landsfiskalsdistrikt. Efter åtalsframställning från landsfiskalen i sagda distrikt hade Tydén yrkat ansvar å Andersson för sistnämnda brott jämlikt 22 kap. 4 § strafflagen. Enligt Tydéns mening hade det ålegat landsfiskalen i Brönnestads distrikt att innan åtalsframställning gjordes hos Tydén underställa ärendet landsfogdens prövning.

På anmodan avgav därefter landsfiskalen i sistnämnda distrikt Edgar Holm yttrande, däri han som anledning till att han icke införskaffat landsfogdens åtalsmedgivande beträffande det brott mot 22 kap. 4 § strafflagen, som Andersson begått inom hans distrikt, förklarade sig ha varit av den uppfattningen, att sådant medgivande komme att införskaffas av Tydén, vilken haft allt utredningsmaterialet beträffande Andersson samlat. Holm anförde vidare: För att erhålla ett åtalsmedgivande i förevarande fall hade utredningen i sin helhet bort föreläggas landsfogden, varigenom för landsfogden visats de olika fallen av olovligt förfogande samt dessutom de brott i övrigt av närbesläktad typ, till vilka Andersson gjort sig skyldig. Det vore Holms uppfattning, att ett enstaka fall av olovligt förfogande, exempelvis beträffande avbetalningsgods, ej skulle vara tillfyllest för ett åtalsmedgivande. Genom framläggande av hela utredningen hade det visats, att åtal för olovligt förfogande i detta fall kunde ur allmän synpunkt anses påkallat.

I avgivet utlåtande anförde slutligen landsfogden i Kristianstads län Sven Sandwall, att enligt hans mening skäl till anställande av åtal förelagat i såväl Sunessons som Anderssons fall. Beträffande sistnämnda fall

anförde Sandwall vidare: Det vore nog riktigt, att landsfogden bort ha tillgång till hela utredningen i målet, men Sandwall ansåge det dock icke böra råda någon tvekan om, att det ålåge den åklagare, inom vars distrikt ett brott inträffat, att i förekommande fall inhämta åtalsmedgivande. Innan landsfogden beslutat om åtal, kunde distriktsåklagare ej vara berättigad att hos annan åklagare göra framställning om väckande av åtal. I varje fall hade Holm ej utan vidare bort utgå ifrån, att åtalsmedgivande komme att begäras av Tydén, utan hade bort göra förfrågan om så vore fallet. Den mera allsidiga prövning, varom Holm talat, hade ändock kunnat komma till stånd, om Holm vid sin åtalsframställning uppgivit, att Andersson av Tydén komme att ställas under åtal för ett flertal andra brott, i vilket fall Sandwall från Tydén hade införskaffat närmare uppgifter angående omfattningen av åtalet. Holm måste således anses ha förfarit felaktigt vid handläggningen av ifrågavarande ärende. Även Tydén måste anses ha förfarit felaktigt. Då Tydén mottagit åtalsbegäran från Holm utan att denna åtföljts av vederbörligt medgivande från landsfogden, hade Tydén bort göra Holm uppmärksam därpå samt icke överlämna målet till rättens prövning förrän åtalsfrågan blivit prövad av landsfogden.

Vid ärendets avgörande lät tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman i fråga om åtalet mot Sunesson bero vid den av Tydén avgivna förklaringen. Beträffande åtalet mot Andersson gjorde J. O. därefter följande uttalanden.

Enligt 22 kap. 10 § strafflagen må olovligt förfogande ej åtalas av allmän åklagare med mindre landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. I lagen den 22 februari 1924 angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål stadgas att, om någon är vid allmän underrätt tilltalad för brott, skall vid denna rätt också upptagas talan, som mot den tilltalade föres på grund av brott, begånget inom annan allmän underrätts domvärjo, så vida det kan ske utan men för utredningens fullständighet och det eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter finnes lämpligt. Uppkommer fråga om upptagande av talan vid domstol på grund av brott, begånget inom annan domstols domvärjo, ankommer det på åklagaren vid den förra domstolen ej mindre att på framställning av åklagare vid den senare domstolen vidtaga erforderliga åtgärder för åtalets anhängiggörande än även att utföra åklagartalan. Till lagen ansluter sig ett kungl. cirkulär av den 20 juni 1924, vari bland annat betonas vikten av samverkan mellan den åklagare som har att utföra åtalet och åklagare å annan ort. Denna samverkan avser visserligen närmast den utredning, som ligger till grund för åtalet, men torde även gälla alla de åtgärder, som äro erforderliga för målets behöriga anhängiggörande.

På grund av nu återgivna lagbestämmelser borde i Anderssons fall Holm, inom vars åklagardistrikt Andersson gjort sig skyldig till olovligt förfogande, ha inhämtat landsfogdens medgivande till åtal, innan han hos Tydén, inom vars åklagardistrikt Andersson begått andra brott, gjorde framställning att åtala det nu ifrågavarande. Å andra sidan borde Tydén, innan han anställde åtalet, ha förvissat sig om, huruvida Holm inhämtat landsfogdens medgivande till åtal. Då så ej skett, kunde Tydén själv ha underställt landsfogden åtalsfrågans prövning. Behörighet att verkställa överåklagarprövning måste nämligen enligt min mening tillkomma såväl den överåklagare under vilken den åtalsframställande distriktsåklagaren lyder som den överåklagare under vilken den åtalande distriktsåklagaren lyder. Både Holm och Tydén ha alltså gjort sig skyldiga till försummelse.

Med hänsyn till omständigheterna i ärendet finner jag emellertid det samma icke föranleda annan min vidare åtgärd än en erinran till Tydén och Holm om vikten av att för framtiden ställa sig lagens föreskrifter om överåklagarprövning till noggrann efterrättelse.

De sålunda gjorda uttalandena upptog J.O. i två till Tydén och Holm avlätna skrivelser, och var ärendet därmed av J.O. slutbehandlat.

11. Fråga om möjligheten för häktad person att erhålla kännedom om innehållet i ett av hovrätt inhämtat läkarutlåtande eller yttrande från interneringsnämnden. — Tillämpningen av 9 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m.

I en den 10 juli 1946 till mig inkommen skrivelse lämnade styrelsen för Sveriges advokatsamfund en redogörelse för ett inträffat fall, där efter besvär av åklagare en häktad person, beträffande vilken Svea hovrätt efter muntligt förhör i målet inhämtat utlåtande rörande hans sinnesbeskaffenhet samt därpå yttrande från interneringsnämnden, av hovrätten dömts till ansvar i målet utan att den häktade dessförinnan beretts tillfälle att taga del av berörda läkarutlåtande och yttrande. Under hänvisning härtill hemställde styrelsen, att jag måtte taga under övervägande, huruvida icke särskilda bestämmelser måste anses påkallade i syfte att trygga häktad persons rätt att få del av resultatet av verkställd sinnesundersökning och yttrande av interneringsnämnden. Därjämte ifrågasatte styrelsen, om icke bestämmelser borde meddelas rörande möjligheterna för häktad person att under häktnings tiden få påbörja avtjänandet av frihetsstraff, som ådömts honom för annat brott.

I ärendet avgav Svea hovrätt, med överlämnande av yttrande från de hovrättsledamöter som deltagit i avgörandet av ovan åsyftade mål, utlåtande och anförde däri följande.

Hovrätten anslöte sig till en i nyssnämnda yttrande uttalad uppfattning att anordnande av muntligt förhör icke syntes vara erforderligt för att giva häktad person kännedom om innehållet i ett av hovrätt inhämtat läkarutlåtande eller yttrande från interneringsnämnden. I partens intresse vore det av vikt att de åtgärder, som för nämnda ändamål ansåges böra vidtagas, icke föranledde dröjsmål med målets avgörande. Det kunde anmärkas, att part eller hans ombud så gott som undantagslöst före målets avgörande torde hava varit underrättad om utlåtanden av förevarande art, som inforrats i målet. Att så icke varit förhållandet i förevarande fall syntes få tillskrivas tillfälliga omständigheter. För att tillgodose den åtalades intresse att få kännedom om här avsedda utlåtanden syntes det vara tillfyllest, att vederbörande fiskal omedelbart meddelade ombudet eller parten att utlåtande inkommit. Hovrätten hade i detta syfte meddelat föreskrift om skyldighet för fiskalerna att ombesörja sådana meddelanden.

I 8 § lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m., vilken lag trätt i kraft den 1 juli 1946, meddelas bestämmelser om förfarandet då häktad, för att få undergå honom ådömt straff, vill avgiva nöjdförklaring rörande den meddelade domen.

Enligt 9 § samma lag skall vad i 8 § stadgas om häktad äga motsvarande tillämpning med avseende å den, som undergår straff eller eljest är intagen å fängvårdsanstalt.

Sedan jag i anledning av den av styrelsen för advokatsamfundet berörda verkställighetsfrågan anhållit om fängvårdsstyrelsens yttrande rörande tillämpningen av ovannämnda bestämmelser, anförde fängvårdsstyrelsen i ett den 29 januari 1947 avgivet utlåtande följande.

Stadgandet i 9 § verkställighetslagen omfattade alla dem, som vore intagna i fängvårdsanstalt, och sålunda jämväl dem, som vore häktade för annat brott eller underginge ungdomsfängelse eller såsom straffriförklarade kvarhöles å sinnessjukavdelning vid fängvården för vård m. fl. Jämlikt detta stadgande hade fängvårdsstyrelsen hittills i sammanlagt sju fall meddelat verkställighetsresolutioner. Ett av dessa fall hade avsett häktad, som besvärat sig i överrätt, och återstående sex fall häktade, vilka stått under tilltal för brott och för sinnesundersökning varit intagna å någon av fängvårdens sinnessjukavdelningar. I samband med verkställighetsresolutionerna hade fängvårdsstyrelsen underrättat vederbörande domstol och åklagare om den beräknade strafftiden.

Vid prövning av förevarande ärende fann jag med hänsyn till vad i de avgivna yttrandena anförts detsamma icke föranleda någon min vidare åtgärd. Om innehållet i de ovan återgivna yttrandena och mitt i ärendet med-

delade beslut lämnade jag därefter styrelsen för Sveriges advokatsamfund underrättelse i en till styrelsen avlåten skrivelse, varav avskrift tillställdes presidenterna i Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge samt hovrätten för Övre Norrland för kännedom.

12. Fråga huruvida en person obehörigen intagits och kvarhållits å sinnessjukhus.

I en den 1 augusti 1947 hit inkommen klagoskrift anförde en å Birgittas sjukhus i Vadstena intagen patient följande.

Då klaganden, som haft anställning vid en bilverkstad i Linköping, den 12 januari 1947 efter lunchrasten återvänt till sitt arbete, hade han anhållits av några polismän och förts till polisstationen i staden. Av polismännen hade klaganden fått veta, att han anmälts av sin hustru för att han skulle ha varit vild och slagit sönder inredningen i hemmet samt misshandlat henne. På polisstationen hade en praktiserande läkare haft två minuters samtal med klaganden. Något förhör inför polisen hade icke hållits med klaganden. Påföljande dag hade klaganden överförs till Birgittas sjukhus. Vad som verkligen förefallit mellan klaganden och hans hustru vore följande, vilket sedermera blivit klarlagt i mål om hemskillnad mellan makarna. Makarna hade tio barn, varav nio underåriga. Förhållandena i hemmet hade varit goda, givetvis med tråtor och misshälligheter, som blivit följden av en stor barnskara och den därmed sammanhängande tidvis något presade ekonomien. Under kriget hade klaganden fullgjort beredskapstjänst. Efter klagandens hemkomst hade hustrun varit mycket förändrad i sitt sätt mot honom. Hon hade misstänkt klaganden för att ha varit otrogen under beredskapstiden, och en del misshälligheter och gräl hade föranletts därav. Då klaganden den 12 januari kom hem från sitt arbete för att äta lunch hade han varit trött och hungrig. Hustrun hade varit mycket retlig och pikat honom för allt möjligt. Maten hade icke varit färdig, och det hade gått "beräknande långsamt" med matlagningen. Till slut hade klaganden fullständigt förlorat tålmodet, krossat sin tallrik mot bordet och rest sig för att rusa ut. Även hustrun hade tappat besinningen och krossat sin tallrik mot bordet. När klaganden sedan tagit sin mössa från hatthyllan hade han i upphetsningen råkat riva ned hyllan, som endast varit fastsatt med svaga aluminiumkonsoler. Att polisen, som senare infunnit sig i våningen, funnit förödelsten stor vore givet, liksom ock att hustrun i sitt upphetsade tillstånd skildrat händelseförloppet fullständigt skevt och ensidigt. Hon hade beskyllt klaganden bland annat för misshandel både vid detta och tidigare tillfällen. Det förefölle klaganden synnerligen olämpligt att polisen upptagit berättelse av hustrun vid ett tillfälle, då hon på grund av upphetsning och ilska knappast kunnat anses vara vid sina sinnens fulla bruk, och det vore upprörande att icke även den andra parten hörts.

Klaganden anförde vidare: Vid hans intagning å sjukhuset hade överläkaren därstädes Einar Sellberg haft några minuters samtal med klaganden. Någon undersökning av klaganden hade icke företagits vare sig då eller senare. De få gånger klaganden fått sammanträffa med Sellberg hade klaganden enträget fått be därom. Sellberg hade alltid framhållit för klaganden, att denne icke vore något medicinskt fall. Till en början hade han endast hänvisat till att polisundersökningen icke vore avslutad, att klaganden vore intagen på remiss av polisen och att sjukhuset icke kunde göra något däråt. Vid ett flertal tillfällen hade klaganden utlovats att snarast bli utskrivnen och vid ett tillfälle hade klaganden redan utskrivits, då Sellberg ändrat mening och förklarat, att han icke ägde befogenhet att utskrivna klaganden utan sinnessjuknämndens hörande. Upprepade framställningar till sinnessjuknämnden hade icke lett till något resultat, vilket knappast vore ägnat att förvåna. På grund av ensidigheten i den utredning, som föregått klagandens intagande, hade ju nämnden knappast kunnat bilda sig en självständig uppfattning om klagandens fall. Klaganden hade fått den uppfattningen att grunden för hans vistelse å sjukhuset vore den, att han förmodades vara farlig för sin hustru. Läkarna hänvisade ideligen till det s. k. Göteborgsfallet¹, och ehuru i sig upprörande vore det kanske en begriplig och i någon mån försvarlig avvägning av den enskildes och det allmännas krav på rättssäkerhet om tveksamma fall remitterades till experter. Men man kunde då rimligen fordra, att dessa experter med intensitet och exceptionell snabbhet sökte komma till rätta med fallet. Klaganden hade icke stått under observation av andra än möjligen sköterskorna, i vilkas hand väl knappast frågor av denna för individen avgörande beskaffenhet borde ligga. I klagandens fall hade dessutom på grund av arten av hans sjukhusvistelse för länge sedan bort kunna utrönas, att klagandens farlighet för hustrun endast vore inbillad. Klaganden hade sedan länge åtnjutit en sådan frihet, att han endast sovit å sjukhuset. Han hade haft arbete i Vadstena och tillgång till stora penningssummor på arbetsplatsen och hade dagligen kunnat fara till Linköping för att uppsöka hustrun. Ingen människa kunde påstå annat, än att klaganden uppträtt monstergillt under sin sjukhusvistelse, trots den oerhörda orättvisa han ansåge begången. Han hade endast sakligt sökt komma till rätta med frågan men aldrig förlorat sin självbehärskning. Hans nerver vore emellertid snart så pressade och hans omgivning så dyster — han vistades tillsammans med höggradigt sinnessjuka individer — att han befarade att han snart verkligen skulle bliva i behov av vård å sinnessjukhus.

Klagandens fall syntes, anförde han slutligen, ha hamnat i ett fullständigt dödläge. Även sedan hans juridiska biträde tagit hand om fallet och

¹ Härmed avses en under våren 1947 inträffad händelse, då en man under permission från anstalt för öppen vård av psykiskt sjuka uppsökt sin i Göteborg boende hustru och stuckit ned henne med kniv.

sökt komma till rätta med anledningen till klagandens kvarhållande hade de olika myndigheterna — polisen, överläkaren och sinnessjuknämnden — endast hänvisat till varandra. Klaganden vore övertygad om att en serie felaktigheter begåtts, och hela förfarandet stode i skriande kontrast till de garantier för den enskildes rättssäkerhet, som i övrigt strängt upprätthölls i det svenska rättssamhället. Det syntes höra hemma i en diktaturstat. Klaganden avsåge icke i första hand att komma åt någon enskild person för begångna fel. Men klaganden hade vistats å sjukhuset i drygt sex månader och därvid visat ett lugn och en behärskning, som hans vänner sade vara enastående; då han trots detta och den omständigheten att han och hans hustru vunnit hemskillnad icke blivit utskreven, hade han, som intet hellre önskade än att återgå till ett normalt liv och ärligen försörja sina underåriga barn, förlorat allt hopp om att något kunde inträffa, som skulle kunna föranleda de ansvariga myndigheterna att ändra uppfattning om fallet.

Sedan Sellberg i anledning av klagoskriften anmodats att hit inkomma med yttrande, anförde Sellberg följande.

Klaganden vore född 1902 och till yrket bilmontör. Hereditärt vore intet av intresse känt. Han hade ansetts väl begåvad. Vid unga år hade han blivit stamanställd, skött sig bra och blivit befordrad. Under civilanställning hade han likaledes skött sig bra. Under militär beredskapstjänst åren 1940—1945, varunder han mestadels tjänstgjort som lärare vid skolor, hade han skött sig väl och befordrats till värnpliktig löjtnant. Efter hemkomsten hade han arbetat på en bilverkstad. Klaganden hade gift sig 1924 och hade tio barn. Äktenskapet hade från början varit mindre lyckligt och syntes ha försämrats efter 1929, då hustrun fått vetskap om att klaganden haft en utomäktenskaplig förbindelse. Sedan 1932 hade tidvis svårare misshälligheter med raseriutbrott och hotfullt uppträdande mot hustrun förekommit. Enligt vad hustrun uppgivit skulle klaganden vid denna tid även haft förbindelse med en annan kvinna och fört ett tämligen dyrbart uteliv, med påföljd att familjen under år 1935 vräkts från sin bostad. Vid sina mera sporadiska besök i hemmet under beredskapstiden hade han ställt till uppträden, i regel med handgripligheter. Efter återkomsten från militärtjänsten i maj 1945 hade han en tid gått arbetslös, varvid hans humör blivit allt sämre. Han skulle därefter ofta ha överfallit hustrun, hotat skjuta henne, barnen och sig själv samt slagit sönder inredningen i hemmet. Enligt hustrun hade han efter utbrotten "rasat" en stund och sedan gått till sängs och somnat, varvid han stönat och jämrat sig i sömnen. Ibland hade han tyckt sig höra personer komma genom ytterdörren, varvid han sett uppskrämd ut. Sedan hösten 1946 hade hustrun fruktat för sitt och barnens liv, varför de legat innanför låsta dörrar. Den 12 januari 1947 hade klaganden fått ett nytt raseriutbrott, varvid han slagit sönder porslän m. m. samt givit hustrun ett slag på hakan. En grannfru hade tillkallat polis, och kla-

ganden hade anhållits samma dag på sin arbetsplats samt undersökts av polisläkaren, som utfärdat vårdattest, varefter klaganden intagits å Birgittas sjukhus på ansökning av polismästaren i Linköping. Med ansökningshandlingarna hade följt en polisrapport av den 13 januari 1947. — Vid intagningen hade klaganden varit klar, ordnad och redig. Han hade verkat vaken och intelligent. Av allt att döma hade han rätt höga tankar om sig själv och hade visat en uttalad affektlabilitet. Han hade lätt brusat upp och förlorat självbehärskningen samt hade vid flera tillfällen syntts nära att brista i gråt. Han hade visat en oresonlighet, som gjort det svårt att genomföra även sådana åtgärder, som kunnat vara till hans fördel. Då han i väsentliga delar bestritt uppgifterna i polisrapporten, hade denna genomgått punkt för punkt för att klaganden skulle få precisera sina bemötanden. Med anledning av de uppgifter klaganden lämnat hade Sellberg i skrivelse till polisen i Linköping den 19 mars 1947 begärt, att klagandens hustru, hennes söner och andra som känt till förhållandena skulle höras närmare angående uppgifterna i polisrapporten. I en ny polisrapport, som inkommit den 16 maj 1947, hade de tidigare lämnade uppgifterna om att patienten uppträtt hotfullt i hemmet i huvudsak bekräftats. — Den 27 mars 1947 hade den över klaganden förda journalen översänts till överinspektören för sinnessjukvården med anhållan om direktiv i fråga om frigång och permission för klaganden. I svar den 1 april 1947 hade överinspektören meddelat, att han intet hade att erinra mot frigång, men att frågan om klagandens utskrivning skulle underställas sinnessjuknämnden. En av klaganden gjord framställning om utskrivning från sjukhuset hade avslagits av sinnessjuknämnden den 29 april 1947. I ny skrivelse till sinnessjuknämnden den 19 maj 1947 hade Sellberg föreslagit, att klaganden skulle erhålla s. k. utsträckt frigång, vilket innebure att klaganden, ehuru han var intagen på sjukhuset, medgäves antaga och fullgöra arbete utanför sjukhuset. Klaganden hade nämligen den 14 maj erbjudits arbete vid en bilskola i Vadstena. Då klaganden vore bilmontör, hade Sellberg fått den uppfattningen att klaganden skulle anställas som sådan. Sinnessjuknämnden hade bifallit framställningen om utsträckt frigång. På omvägar hade Sellberg emellertid sedan fått veta, att klaganden tjänstgjorde som bilinstruktör och meddelade undervisning i bilkörning. Sellberg hade då tillsagt klaganden, att Sellberg icke ansåge det lämpligt att klaganden tjänstgjorde som lärare i bilkörning, så länge han var intagen å sjukhuset, samt föreslagit, att klaganden skulle skaffa sig arbete som bilmontör. Då klaganden vägrat gå med på detta, hade Sellberg förklarat, att tillståndet om utsträckt frigång måste återkallas. Vid överinspektörens besök å sjukhuset den 5 juni 1947 hade klaganden fått tillfälle att framlägga sin sak för denne. Klaganden hade därvid bestritt, att han gjort sig skyldig till hustrumisshandel. Beträffande det aktuella arbetet hade han förklarat, att han icke kunde få detta, om han ej finge tjänstgöra som lärare. I en ny skrivelse till sinnessjuknämnden den

3 juni 1947 hade klaganden anhållit, att frågan om hans utskrivning måtte upptagas till förnyad prövning. Sinnessjuknämnden hade i skrivelse den 17 juni 1947 meddelat, att den icke funnit skäl bifalla framställningen. Klaganden hade därefter haft anställning vid en bensinstation i Vadstena och under denna tid haft utsträckt frigång. Klaganden och hans hustru hade numera erhållit hemskillnad.

Sellberg yttrade slutligen: Den i klagoskriften lämnade uppgiften att klaganden icke blivit undersökt vore icke överensstämmande med sanningen. Allt hade gjorts för att göra utredningen så fullständig som möjligt samt för att bereda klaganden största möjliga frihet och tillfälle till arbete. Hans förhöjda självkänsla, hans oresonlighet samt hans förnekande eller bagatelliserande av fakta gjorde, att han trots sitt ordnade uppträdande måste betraktas som en ganska besvärlig patient. På grund av sitt överlägsna uppträdande och sin påstridighet vore han illa omtyckt av medpatienterna. Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde Sellberg, att klagoskriften icke måtte föranleda någon J.O:s åtgärd.

Till utredning i ärendet införskaffade jag sinnessjuknämndens handlingar rörande klaganden, avskrift av klagandens journal vid Birgittas sjukhus, de av Sellberg omförmälda polisrapporterna samt Linköpings rådhusrätts protokoll i hemskillnadsmålet. Av sistnämnda protokoll inhämtades, att rådhusrätten den 27 maj 1947 på talan av klagandens hustru dömt till hemskillnad mellan henne och klaganden jämlikt 11 kap. 2 § andra stycket giftermålsbalken, därvid makarna vid vite av en månads fängelse för dem vardera förbjudits att under hemskillnadstiden besöka varandra.

I en till mig den 23 augusti 1947 inkommen skrift anförde klagandens i hemskillnadsmålet anlitate biträde juris kandidaten Hans Lindstedt följande.

Lindstedt hade kommit i förbindelse med klaganden i början av maj 1947. Trots att klaganden då på hustruns föranstaltande vistats å sjukhuset i fyra månader hade hans inställning i målet varit allt annat än hätsk. Han hade motsatt sig hemskillnad med tanke på de många underåriga barnen, som skulle bli utan riktigt hem, och menat att föräldrarna hade plikt att icke i första hand tänka på sig själva utan måste försöka att fortsätta sammanlevnaden. I fråga om underhåll till barnen hade klaganden varit mycket mån om att skäligen sådant skulle utgå, om hemskillnad beviljades. Klaganden hade också framhållit, att hemmets egendom såvitt möjligt icke skulle splittras; han hade gjort anspråk endast på viss personlig egendom samt en del annat nödvändigt såsom sängkläder m. m. Hans uppträdande hade hela tiden varit förvånande lugnt och behärskat, utan minsta hätskhet. Klaganden hade även anmodat Lindstedt att söka få rättelse i fråga om hans intagande å sjukhuset. Sellberg hade till en början hänvisat till

att polisutredningen icke vore avslutad, varför han icke kunde taga definitiv ställning till saken. Sedan Lindstedt anhöllit, att polisen snarast måtte slutföra undersökningen — vad som ansetts återstå hade tydligen varit hörande av klagandens föräldrar — hade på förfrågan från sjukhuset meddelats, att överläkaren i detta fall icke ägde befogenhet att verkställa utskrivning utan sinnessjuknämndens hörande, men att en ansökan till nämnden skulle tillstyrkas. Lindstedt hade även samtalat med överinspektören för sinnessjukvården Gunnar Lundquist, som personligen tagit del av fallet. Redan före detta samtal hade framställning till sinnessjuknämnden gjorts. Efter samtalet hade ny framställning gjorts med samma negativa resultat. Ärendet syntes nu, vad den medicinska sakkunskapen beträffade, ha slagit knut på sig självt, varvid enligt Lindstedts uppfattning prestigesympunkter måste spelat in. Överläkaren torde ha bedömt klagandens farlighet för hustrun endast på grund av hans handlingar, sådana dessa framstått enligt polisrapporten. Någon undersökning hade ju icke förekommit, kanske just därför att man insett vetenskapens begränsning; något belägg för vare sig det ena eller det andra kunde icke erhållas genom en sinnesundersökning. Sedan läkaren sålunda funnit bäst att "för säkerhets skull" intaga klaganden (kritiken efter det s. k. Göteborgsfallet torde enligt vad som framkommit vid Lindstedts samtal med flera läkare i sinnessjukvården ha åstadkommit en benägenhet att hellre fälla än fria), hade han senare helt ändrat mening. Han hade enligt klaganden vid ett flertal tillfällen yttrat, att han icke alls ville behålla klaganden och liknande uttryck. Enligt egen utsago skulle han även ha tillstyrkt framställningarna till sinnessjuknämnden. Nu hade han emellertid avhänt sig makten över saken. På grundval av samma handlingar, som föranlett överläkaren att intaga klaganden, funne nämnden att klaganden borde kvarhållas. Om nämnden icke litade på överläkarens uppfattning måste, innan den kunde komma till en annan uppfattning, antingen den ensidiga polisrapporten rättas eller nämnden personligen ha klaganden under uppsikt. Någon utsikt till vare sig det ena eller det andra syntes icke föreligga. Det syntes Lindstedt ganska klart, att överläkarens ändrade uppfattning innerst inne måste bero på att han senare insett, att han misstagit sig vid intagandet; att vistelsen å sjukhuset skulle ha medfört en förbättring i klagandens tillstånd kunde han väl knappast räkna med. Om i så fall detta med skärpa framhållits för nämnden, kunde väl denna knappast taga på sitt ansvar att på grundval av endast papper neka en utskrivning. Och om det underlåtits av prestigeskäl, vore det ytterligare en mörk punkt i denna bedrövliga historia. — Klagandens intagning å sjukhuset syntes helt vara en internering i säkerhetssyfte. Man bävade vid tanken att en sådan åtgärd skett utan dom för bevisade handlingar och utan att vederbörande genom sinnesundersökning befunnits vara i behov av vård å sinnessjukhus. Men saken bleve, om den icke vore så allvarlig för klaganden, närmast komisk, när man betänkte, att utformningen

av interneringen helt omintetgjort dess syfte; klaganden vore helt utan kontroll från klockan 7 på morgonen till 21 på kvällen. Läkarens uppfattning stämde icke längre med sinnessjuknämndens, och klaganden måste åtminstone formellt vara intagen. Det syntes Lindstedt vara på tiden att någon gång påtala och försöka sätta en gräns för läkarnas alltmera vittgående ingrepp i den medborgerliga friheten. Ett fall så extremt som detta syntes dessbättre än så länge vara sällsynt. Varje lekman, som kände klaganden, ställde sig fullständigt frågande inför hur något sådant som detta vore möjligt. Och läkarvetenskapen vore i sanning förmäten, om den ansåge sig vara på det klara med fallet utan närmare undersökning. Lindstedt ansåge, att en juridisk instans tyvärr hade små möjligheter att göra något åt läkarens medicinska uppfattning. Men han ansåge, att man borde kunna konstatera, att förfarandet i detta fall varit alltför ensidigt och att materialet för bedömande av klagandens farlighet varit alltför bristfälligt. En polisrapport, som icke ansåges kunna ligga till grund för ett åtal, borde icke komma i läkarnas händer, så att de på grundval av denna fastslog personens farlighet. Ingen garanti finnes för att utredningen då, såsom inför domstol, bleve fullständig. De två slag av intagning och internering som borde få förekomma vore antingen att vederbörande åtalades och på grund av bevisat begångna handlingar omhändertoges i straffanstalt eller, efter sinnesundersökning, å sinnessjukhus eller ock att han, utan att ha begått åtalbara handlingar, efter vanlig sinnesundersökning intoges å sinnessjukhus. I det rörande sådan sinnesundersökning avgivna utlåtandet borde då, liksom fallet vore i utlåtanden efter domstolsremiss, undersökningsläkaren på heder och samvete uttala, att den undersökte vore i behov av vård å sinnessjukhus. Den mellanform, som föreläge i detta fall, vore ett allvarligt hot mot rättssäkerheten. — I ett brev till Sellberg den 15 juli 1947 hade Lindstedt gjort ett sista försök att komma tillrätta med saken hos den medicinska sakkunskapen. På detta brev hade Sellberg svarat, bland annat, att klaganden finge försöka med ny ansökan om försöksutskrivning ”längre fram”. Därmed hade tydligen avsetts en ansökan efter den tid av fyra månader, inom vilken sinnessjuknämnden icke hade skyldighet att upptaga förnyad ansökan till prövning. Sellberg hade även framhållit, att han komme att tillstyrka framställningen ”om intet oförutsett inträffar”. Det ”oförutsedda” skulle kunna bestå däri, att klaganden bröte samman och förlorade sitt tålamod. För Lindstedt vore detta en möjlighet, som man allvarligt kunde räkna med.

I skrivelse till medicinalstyrelsen den 26 augusti 1947 anhöll jag, att styrelsen måtte så snart ske kunde avgiva utlåtande i ärendet och däri särskilt yttra sig rörande klagandens sinnesbeskaffenhet och frågan huruvida han vore i behov av vård å sinnessjukhus.

Sedan medicinalstyrelsen remitterat handlingarna i ärendet till överinspektören Lundquist, anförde denne följande.

På sjukhuset hade klaganden visat en uttalad affektlabilitet. Han hade lätt brusat upp, visat sig oresonlig och bagatelliserat alla graverande uppgifter om sitt beteende. Han hade dock erhållit frigång från början av april 1947, och från slutet av maj hade han haft s. k. utsträckt frigång med arbete i Vadstena. Vid Lundquists personliga undersökning av klaganden den 5 juni hade han varit spänd och något upphetsad, men han hade klart och öppet redogjort för sina förhållanden. Han hade dock visat en påtagligt förhöjd självkänsla med bristande insikt om vad som fört honom till sjukhuset. Han hade förefallit envist fixerad vid tanken att han vore offer för en "orättvis inspärning". Enligt Lundquists mening hade klaganden då fortfarande befunnit sig i ett insufficienstillstånd, som kanske snarast kunde betecknas som en psykoneurosis hos ixothym personlighet. Detta insufficiensstillstånd hade tydligen förelegat sedan flera år tillbaka och tagit sig allt svårare uttryck. Beträffande vårdbehovet då hade Lundquist — ehuru med viss tvekan — ansett, att sådant alltjämt förelegat, men Lundquist hade tillrätt hänvändelse till sinnessjuknämnden. Vid samtal med Sellberg den 19 september hade denne framhållit, att klaganden liksom förut vore skrytsam, skroderande och "högfärdig" på sjukhuset och ville bli titulerad löjtnant. Han bleve lätt upphetsad och arg vid motsägelser, men han skötte sitt arbete och hade även skött ett par permissioner utan anmärkning. Lundquist ville som sin mening framhålla, att klaganden ännu icke syntes ha kommit ur sitt psykiska insufficienstillstånd. Delvis torde detta dock vara reaktivt betingat (på grund av intagningen). Beträffande vårdbehovet syntes klaganden numera kunna medgivas försöksutskrivning under villkor att han under närmaste halvåret hade bostad och arbete i Vadstena och stode under tillsyn av hjälpverksamheten vid Birgittas sjukhus.

I ett till mig den 25 september 1947 avgivet utlåtande anförde medicinalstyrelsens rättspsykiatriska nämnd, att klaganden vore en höggradigt psykiskt abnorm individ (ixoid psykopat med starkt förhöjd självkänsla samt med benägenhet för paranoida reaktioner och för affektexplosioner med våldshandlingar) och sålunda tillhörde en abnormtyp, som kunde vara mycket farlig för annans säkerhet till person, att han vid tidpunkten för omhändertagandet befunnit sig i ett med sinnessjukdom jämförligt psykiskt abnormtillstånd av sådan art, att han var i trängande behov av vård å sinnessjukhus, att han tillhörde den grupp av på sinnessjukhus intagna, rörande vilka hinder för utskrivning föreläge enligt 18 § andra stycket sinnessjuklagen, varför beslutanderätten om hans utskrivning tillkomme sinnessjuknämnden, att han vid tidpunkten för sinnessjuknämndens prövning den 17 juni 1947 av frågan om hans utskrivning otvivelaktigt alltjämt var i behov av vård å sinnessjukhus samt att hans psykiska tillstånd för närvarande syntes vara sådant att det möjliggjorde hans utskrivning på försök under

villkor att han icke besökte den ort, där hans hustru vistades, samt att i övrigt tillfredsställande övervakning av honom anordnades.

I därefter infordrat yttrande anförde sinnessjuknämnden följande.

Nämnden hade vid tre olika tillfällen, nämligen den 29 april, den 28 maj och den 17 juni 1947, prövat frågan om klagandens utskrivning. Nämnden hade ansett, att för utskrivningen hinder mötte jämlikt 18 § sinnessjuklagen på grund av att klaganden "enligt vad känt är under inflytande av sinnessjukdom begått mot annans personliga säkerhet riktat brott, vilket icke blivit beivrat". Innehållet av den mera fullständiga utredning, som återfunnes i remissakten, hade icke kommit nämnden att ändra sin uppfattning om den ordning, i vilken klagandens utskrivningsfråga borde handläggas. Då sinnessjuknämnden endast i ett mycket ringa antal fall kunde konfronteras med de sjuka och få en på personligt sammanträffande med dem grundad uppfattning om deras psykiska tillstånd, vore det naturligt, att den ansvarige sjukvårdsläkarens åsikt tillmättes avsevärd vikt av nämnden. Nämnden skulle å andra sidan ej rätt fullgöra sina åligganden, om de föreliggande ärendena icke underkastades en självständig prövning. Då det vore en synnerligen vanskligen sak att avväga å ena sidan den enskilde individens intresse av att vistelsen å sinnessjukhuset icke utsträcktes längre än nödvändigt och å andra sidan intresset av att andras säkerhet icke äventyrades, låge det icke något egendomligt i att nämnden och sjukvårdsläkaren understundom vore av olika uppfattning antingen därutinnan att nämnden intoge en mindre försiktig ställning i utskrivningsfrågor än läkaren eller i motsatt riktning. Det vore ej sällan förenat med svårighet att i efterhand i detalj redovisa de olika synpunkter, som tillsammanantagna bestämt nämndens ställningstagande i utskrivningsfrågor, särskilt om, såsom i förevarande fall, några månader förflutit sedan beslutet meddelats. Det syntes i detta fall ej heller vara erforderligt att närmare belysa de synpunkter, som varit bestämmande för nämndens ställningstagande, med hänsyn till att överinspektören, som den 5 juni 1947 personligen undersökt klaganden, enligt vad den nu gjorda utredningen utvisade ansett vårdbehov då alltjämt föreligga samt medicinalstyrelsens rättspsykiatriska nämnd förklarat sig dela denna uppfattning. Sinnessjuknämnden begränsade sig därför till att framhålla, att den framställning, som var föremål för nämndens bedömande den 17 juni 1947, förutsatt, att klaganden skulle vara lärare vid bilskola, en syssla, som enligt nämndens mening icke vore lämplig för en person med klagandens psyke. Sinnessjuknämnden hade som bekant att pröva utskrivningsfrågor allenast efter anmälan eller framställning enligt 21, 22 eller 23 § sinnessjuklagen. Då nämnden på nytt finge taga ställning till en anmälan eller framställning om klagandens utskrivning, komme givetvis de synpunkter, som tillförts ärendet genom det i anledning av klagoskriften verkställda remissförfarandet, att av nämnden beaktas.

Sedan klagandens föräldrar gjort framställning om klagandens utskrivning från sjukhuset, beslöt sinessjuknämnden den 14 oktober 1947, att klaganden skulle på försök utskrivas från sjukhuset för tiden till och med den 30 april 1948, varvid skulle iakttagas, att han hade bostad och arbete hos viss namngiven person i Vadstena och stode under tillsyn av denne ävensom av den vid sjukhuset anordnade hjälpverksamheten.

Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anført och vad i övrigt i saken förevarit fann jag vid därefter företagen prövning av ärendet klagomålen icke föranleda någon min vidare åtgärd.

13. Intagning i fångvårdsanstalt på grund av notis i Polisunderrettelser, utvisande att dömd person efterlysts för undergående av straff eller skyddsåtgärd.

I en till mig inkommen skrift anförde Fritz Oscar Valdemar Adolfsson klagomål över att han, som genom polisdomstolens i Stockholm utslag den 7 januari 1946 ålagts elva dagars fängelse såsom förvandlingsstraff för böter, anhållits och överförts till kriminalpolisens station i Stockholm den 13 mars 1946 klockan 21.³⁰ men först påföljande dag förpassats till stadens rannsakningsfängelse, varigenom strafftiden kommit att räknas först från sistnämnda dag.

Sedan jag i anledning av klagoskriften anmodat Ö.Å. att efter verkställd utredning avgiva utlåtande, inkom Ö.Å. med utredning och eget yttrande.

Av utredningen framgick, bland annat, att Adolfsson icke kunnat anträffas för verkställighet vid den tidpunkt då utslaget vunnit laga kraft mot honom, att Ö.Å. därför låtit efterlysa honom i Polisunderrättelser, att de polismän, som på grund av efterlysningen anhållit Adolfsson den 13 mars 1946, icke varit i tillfälle att samma dag förete utslaget, att den anhållne vid detta förhållande enligt vid rannsakningsfängelset tillämpad praxis kunde intagas för verkställighet allenast, såfram fängelset hade möjlighet att kontrollera att han skulle undergå straffet, t. ex. genom en telefonringning till vederbörande myndighet — i detta fall Ö.Å. — samt att förpassningen fått anstå, emedan sistnämnda möjlighet ej förelegat vid den tid på dagen då anhållandet ägt rum.

I utlåtandet framhöll Ö.Å. såsom sin mening, att de polismän, som voro ansvariga för att Adolfsson ankommit till fängelset först dagen efter anhållandet, icke kunde anses ha genom sitt förfarande föranlett det men, som Adolfsson påtalat. Emellertid förklarade Ö.Å., som funnit ovannämnda vid rannsakningsfängelset tillämpade praxis naturlig men ägnad att i vissa

fall medföra en otillfredsställande förlängning av den ådömda frihetsförlusten, sig anse, att en efterlyst person, som av polismyndighet införpassades till fångvårdsanstalt för undergående av straff och ej själv gjorde invändning mot att straffverkställigheten påbörjades, borde, därest utslaget rörande bestraffningen ej vore tillgängligt, intagas i anstalten på grundval allenast av efterlysningensnotisen. Ö.Å. framhöll slutligen, att situationer liknande den ifrågavarande lätt kunde uppstå och att ett uttalande i ämnet från J. O:s sida därför skulle vara av synnerligt värde för åvägbringande av enhetlighet de olika fångvårdsanstalterna emellan.

Efter remiss avgav därefter fångvårdsstyrelsen den 11 mars 1947 utlåtande i ärendet och anförde däri följande.

Liksom Ö.Å. ansåge fångvårdsstyrelsen, att det med hänsyn till föreliggande omständigheter icke borde läggas någon befattningshavare till last att Adolfsson förpassats till verkställighet först dagen efter den då han anhållits. Till den principiellt viktiga frågan, huruvida personer, som efterlysts i Polisunderrättelser för undergående av straff, borde intagas för verkställighet allenast på grundval av efterlysningensnotisen, hade styrelsen ansett sig böra taga ställning först sedan någon erfarenhet vunnits under tillämpningen av de nya bestämmelser rörande verkställighetens inledande, som innefattades i lagstiftningen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m. jämte tillämpningsförfattningar, vilka bestämmelser trätt i kraft den 1 juli 1946. För att en straffdom skolat befordras till verkställighet hade enligt de före den 1 juli 1946 gällande reglerna erfordrats, att länsstyrelse eller tillsyningsman vid häkte meddelat ett särskilt förordnande om verkställighet, vilket jämväl innefattat ett fastställande av den dag då den dömde skolat frigivas. När en straffdom förekommit till verkställighet, hade det visserligen varit brukligt, att styresman vid fångvårdsanstalt omedelbart föranstaltat om verkställighetens inledande, men det hade ankommit på länsstyrelsen eller tillsyningsmannen att pröva förutsättningarna för verkställighet. Genom den nya lagstiftningen hade styresmannen erhållit ett mera direkt ansvar för vidtagna verkställighetsåtgärder, vilkas laglighet han måste självständigt pröva. Den efterföljande prövning, som fångvårdsstyrelsen verkställde i samband med fastställande av frigivningsdagen, fritoge icke styresmannen från ansvar för begångna fel. De nya verkställighetsreglerna hade vidare medfört, att prövningen huruvida intagning för verkställighet kunde äga rum blivit mera komplicerad. När en straffdom förekomme till verkställighet mot någon som icke hölles häktad i målet, finge den dömde nämligen icke såsom förut i regel intagas för verkställighet i närmast belägna fångvårdsanstalt, utan olika bestämmelser om intagningsanstalt gällde allt efter den ådömda påföljdens art och tidslängd m. m. En styresman kunde göra sig skyldig till tjänstefel genom att intaga någon för verkställighet, om anstalten enligt fångvårds-

styrelsens anvisningar icke vore avsedd för den kategori, som den dömde tillhörde. Fångvårdsstyrelsen hade meddelat föreskrifter och anvisningar beträffande verkställighetens inledande mot icke häktade dömda genom bland annat cirkulär den 30 juni 1946, nr 5, samt rundskrivelser den 15 juli 1946, nr 88 och nr 83 SD, och den 4 januari 1947, nr 1 SD.

I likhet med Ö. Å. — anförde fångvårdsstyrelsen vidare — funne styrelsen det angeläget, att till straffarbete, fängelse, ungdomsfängelse, förvaring och internering dömda som efterlysts för att förpassas till verkställighet — alltså personer som ej hölles häktade — kunde intagas för verkställighet omedelbart efter anhållandet, såframt omständigheterna ej vore sådana att den dömde utan fara för avvikande kunde lämnas på fri fot. Bortsett från sistnämnda fall erfordrades enhetliga bestämmelser rörande förfarandet vid intagning för verkställighet, när verkställbar dom ej kunde företes. För ett särskilt fall — när den dömde erhöle föreläggande att själv inställa sig för verkställighet — hade fångvårdsstyrelsen meddelat sådana bestämmelser i ovannämnda cirkulär nr 5. Den myndighet, som meddelade föreläggandet, borde tillstålla den dömde ett skriftligt bevis därom, vilket skulle innefatta uppgift om domstolens namn, dagen för domen och det ådömda straffet ävensom anteckning om att domen till följd av nöjdförklaring eller eljest vunnit laga kraft mot den dömde. När någon efterlystes för undergående av straff eller skyddsåtgärd som ovan sagts, måste man räkna med att den dömde kunde komma att förpassas till fångvårdsanstalt å sådan tid på dagen, att styresmannen saknade möjlighet att genom telefonsamtal eller på annat sätt kontrollera att verkställbar dom förelåge. För att en notis i Polisunderrättelser skulle kunna läggas till grund för intagningen — vilket fångvårdsstyrelsen funne lämpligt — erfordrades därför, att notisen innehölle samma uppgifter som ovannämnda föreläggande. När någon förelades att inställa sig för verkställighet, toge den myndighet, som meddelade föreläggandet, ställning till frågan om intagningsanstalt genom att den dömde förelades att inställa sig å viss angiven fångvårdsanstalt. Därvid hade myndigheten att följa de anvisningar, som fångvårdsstyrelsen meddelat vid utslagets översändande för verkställighet, eller, om den dömde avgivit nöjdförklaring och myndigheten ej hade kännedom om fångvårdsstyrelsens anvisning, vad i cirkuläret nr 5 för sådant fall föreskrivits. Då efterlysning för undergående av straff eller skyddsåtgärd icke kunde antagas förekomma beträffande någon som avgivit nöjdförklaring, vore det alltid den länsstyrelse, som från fångvårdsstyrelsen mottagit domen för verkställighet, eller myndighet, till vilken länsstyrelsen vidarebefordrat domen, som föranstaltade om efterlysning. Myndigheten ägde alltså tillgång till den resolution, varigenom fångvårdsstyrelsen anvisat intagningsanstalt. Upplysning därom kunde således utan olägenhet lämnas i efterlysningsnotisen. Då det icke vore känt å vilken ort den dömde komme att anträffas, borde även medtagas den alternativa hänvisning till i cirkuläret

angivna anstalter, som fångvårdsstyrelsens resolution i regel innehöle. I ovannämnda rundskrivelse den 15 juli 1946 nr 88 hade fångvårdsstyrelsen föreskrivit, bland annat, att styresman borde för verkställighet intaga den som inställde sig efter meddelat föreläggande, såframt beviset därom vore avfattat i enlighet med vad ovan sagts och förutsättningarna för verkställighet i övrigt föreläge. Styrelsen hade för avsikt att meddela motsvarande föreskrift för styresmännen beträffande intagning för verkställighet på grundval av efterlysningsnotis i Polisunderrättelser, som vore avfattad på sätt ovan angivits, ävensom att på lämpligt sätt bringa detta till vederbörande länsstyrelser och andra därav berörda myndigheters kännedom. Styrelsen ville erinra, att komplikationer kunde uppkomma i vissa fall. Ett sådant, fastän av mindre praktisk betydelse, vore att straffet blivit verkställt utan att efterlysningsnotisen avlysts. Ett annat fall vore det som inträdde, när mera än en straffdom föreläge mot den dömda och förening enligt 4 kap. 4 § strafflagen skulle äga rum. Vidare kunde det inträffa, att det straff, för vilket den efterlyste dömts, blivit konsumerat genom senare verkställighet av ungdomsfängelse eller frihetsberövande skyddsåtgärd, utan att efterlysningen blivit avlyst. I samtliga dessa fall syntes det böra ankomma på fångvårdsstyrelsen att återkalla sin hos vederbörande länsstyrelse framställda begäran om verkställighet och därigenom föranleda att efterlysningen avlystes. För detta ändamål måste vissa särskilda kontrollåtgärder vidtagas inom styrelsen. Däremot syntes vederbörande länsstyrelser på eget initiativ böra föranstalta om avlysning ur Polisunderrättelser, när ett ådömt straff blivit preskriberat. Styrelsen ville slutligen framhålla, att det även när efterlysning i Polisunderrättelser ej ägt rum kunde inträffa, att den dömda bleve anhållen utan att utslaget hunne anlända under dagen. I sådana fall syntes emellertid telegrafisk begäran om verkställighet kunna göras från vederbörande länsstyrelse. Styresmannen hade också möjlighet att telefonledes införskaffa upplysningar. Några särskilda regler för det fall, att införpassning ägde rum sent på dagen, syntes ej vara påkallade. Dock borde enligt styrelsens mening övervägas, huruvida det icke åtminstone i Stockholm borde finnas möjlighet att efter ordinarie tjänstgöringstid inhämta upplysningar angående sådana straffdomar, som av Ö. Ä. befordrades till verkställighet. Ett fall, i vilket det skulle ha inverkat på strafftidens längd om styresman vid fångvårdsanstalt kunnat erhålla svar på telefonförfrågan i ett verkställighetsärende, hade behandlats i J. O:s ämbetsberättelse 1947 sid. 97 o. f.

Genom cirkulär den 26 juni 1947, nr 8, förordnade sedermera fångvårdsstyrelsen, under hänvisning till cirkuläret den 30 juni 1946 nr 5 och rundskrivelsen den 15 juli 1946 nr 88, i hithörande avseende följande:

”Kan verkställbar dom icke företes, när någon som icke är häktad förpassas till fångvårdsanstalt för undergående av straff eller skyddsåtgärd,

bör den förpassade intagas för verkställighet, om styresmannen genom telefonsamtal med länsstyrelse eller på annat sätt kan kontrollera, att verkställbar dom föreligger och att övriga förutsättningar för intagning i anstalten föreligga. Intagning skall ske, om den som verkställer förpassningen företer bestyrkt avskrift av notis i tidningen Polisunderrättelser, utvisande att den dömda efterlysts för undergående av straff eller skyddsåtgärd, som kan verkställas i anstalten. Efterlysningsnotisen skall dels innehålla uppgift om domstolens namn, dagen för domen och straffet eller skyddsåtgärden ävensom upplysning om att domen vunnit laga kraft mot den dömda, dels angiva hos vilken myndighet verkställighetshandlingarna förvaras och vad de innehålla om intagningsanstalt för den dömda. När intagning skett, skall styresmannen ofördröjligen hos nämnda myndighet begära, att verkställighetshandlingarna översändas till anstalten, ävensom till fångvårdsstyrelsen sända meddelande om intagningen med angivande av domstolens namn, dagen för domen och straffet eller skyddsåtgärden.”

I rundskrivelse den 26 juni 1947, nr 429, varmed cirkuläret samma dag översändes till länsstyrelserna och kriminaltekniska anstalten, framhöll fångvårdsstyrelsen vidare, att styrelsen vid sitt ställningstagande till frågan om intagning i fångvårdsanstalt på grund av notis i Polisunderrättelser om den dömdes efterlysning för undergående av straff eller skyddsåtgärd förutsett, att sådan efterlysning genom vederbörande länsstyrelses försorg återkallades, när straffet eller skyddsåtgärden preskriberats.

Med hänsyn till de av fångvårdsstyrelsen vidtagna åtgärderna till förekommande av dröjsmål med utslags bringande till verkställighet i fall som det förevarande fann jag därefter ärendet icke föranleda någon min vidare åtgärd.

14. Kungörelser om lediga lärartjänster vid folk- och småskolor böra innehålla uppgift om att vid ansökan till tjänst skall fogas merit- och tjänsteförteckning, upprättad enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär.

Genom kungl. kungörelse den 14 juni 1946 (nr 567) om vissa ändringar i förnyade stadgan den 26 september 1921 angående folkundervisningen i riket erhöll § 19 mom. 3 i stadgan, som innehåller bestämmelser om ansökan till ordinarie lärartjänst vid folk- och småskolor, från och med den 1 oktober 1946 sådan lydelse, att ansökan till dylik tjänst skall åtföljas av ”behörigen styrkt merit- och tjänsteförteckning, upprättad enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär”.

Formulär till merit- och tjänsteförteckning fastställdes av skolöverstyrelsen den 28 september 1946.

I en hit ingiven skrift påtalade f. d. bankombudsmannen G. Undén det förhållandet att i ett fall en sökande till en lärartjänst förklarats obehörig att uppföras på förslag till den sökta tjänsten allenast på den grund, att den av sökanden återopade merit- och tjänsteförteckningen icke varit avfattad i överensstämmelse med angivna formulär.

I ärendet avgav skolöverstyrelsen, efter verkställd utredning, utlåtande, däri överstyrelsen anförde följande.

I det sannolikt åsyftade fallet hade vederbörande folkskolinspektör ansett, att en sökande, som av folkskolestyrelsen uppförts i andra förslagsrummet, borde förklaras obehörig på grund av att föreskrivet formulär ej använts vid upprättande av merit- och tjänsteförteckning. Enligt av folkskolinspektören avgivet yttrande hade denna princip tillämpats vid andra lärarval, som under år 1947 förrättats inom inspektionsområdet. Den sökande, som på grund av inspektörens yrkande därefter avförts från förslagsrum, hade sedermera erhållit ordinarie anställning i annat skoldistrikt. Till belysning av ifrågavarande spörsmål ville skolöverstyrelsen tillägga följande. Den 6 september 1946 hade överstyrelsen efter bemyndigande av Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse med anvisningar rörande meritvärdering vid tillsättande av folk- och småskollärartjänster (SFS 1946:593), vilken trätt i kraft den 1 oktober 1946. Samtidigt hade den i § 19 mom. 3 i folkskolestadgan intagna bestämmelsen om skyldighet att vid ansökan till lärartjänst foga merit- och tjänsteförteckning, upprättad enligt fastställt formulär, trätt i tillämpning. Före den 1 oktober 1946 hade ej funnits någon föreskrift om fastställt formulär för nämnda förteckning. I § 19 mom. 3 folkskolestadgan hade nämligen endast föreskrivits, att ansökan till lärartjänst skulle vara åtföljd av, bland annat, behörigen styrkt merit- och tjänsteförteckning. De av överstyrelsen utfärdade anvisningarna rörande meritvärdering vid tillsättande av folk- och småskollärartjänster hade tillkommit i syfte att åstadkomma en enhetlig värdering av de sökandes meriter. För att denna värdering skulle bli i möjligaste mån noggrant utförd vore det av största vikt, att de sökande lämnade fullständiga och klara uppgifter om sina meriter. Så länge merit- och tjänsteförteckningarna uppgjorts på olika sätt av sökandena, hade ofta värderingen av deras inbördes meriter försvårats. Det nu fastställda formuläret avsåg alltså icke blott att bereda de myndigheter, som skulle granska ansökningshandlingarna, ökade möjligheter att rättvist värdera de sökandes meriter utan ock att underlätta för de sökande att lämna tydliga och fullständiga uppgifter om olika slag av meriter. Folkskolinspektör eller folkskolestyrelse, som ansett sig böra såsom villkor för behörighet fordra, att merit- och tjänsteförteck-

ningen skulle vara upprättad enligt i gällande folkskolestadga fastställt formulär, kunde sålunda icke med fog anses ha handlat i strid mot gällande föreskrifter. Enligt vad överstyrelsen under hand inhämtat hade emellertid ett flertal folkskolinspektörer icke ifrågasatt, att en sökande skulle förklaras obehörig på grund av att han ej använt fastställt formulär för merit- och tjänsteförteckning. Så länge ifrågavarande bestämmelse vore jämförelsevis ny och det därför kunde förmodas, att den ännu icke vore allmänt känd av lärarna i folk- och småskolor, borde ett sådant förfaringsätt kunna anses försvarligt.

I en till skolöverstyrelsen den 21 augusti 1947 avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Vad till en början angår klagomålen, vilka såvitt de kunna anses riktade mot vederbörande kommunala skolstyrelse icke kunna komma under mitt bedömande, finner jag dessa i och för sig icke föranleda någon min vidare åtgärd.

Vid granskning av i Post- och Inrikes Tidningar under juli och augusti 1947 införda kungörelser angående ledigförklarade lärartjänster har jag iakttagit, att i många fall kungörelsen innehåller anvisning därom, att vid ansökan till tjänsten skall fogas merit- och tjänsteförteckning enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär. Jag har emellertid även funnit, att i ett stort antal fall någon dylik anvisning icke lämnats. I somliga fall har kungörelsen givits sådan formulering, att denna kunnat verka direkt vilseledande, t. ex. att "ansökan med noggrant uträknad tjänstetid" skall ställas till vederbörande skolstyrelse. Enligt min mening skulle det till undvikande av missförstånd vara lämpligt, att i kungörelser rörande ledigförklarade lärartjänster vid ifrågavarande skolor regelmässigt erinrades om att merit- och tjänsteförteckning skall vara upprättad enligt fastställt formulär. Jag vill därför ifrågasätta, om icke skolöverstyrelsen skulle finna det av omständigheterna påkallat att på lämpligt sätt bringa till skolstyrelsernas kännedom vikten därav, att i kungörelser av ifrågavarande slag städse intages en erinran av nyssberörda innehåll.

Med anledning av vad jag sålunda anført avlät skolöverstyrelsen den 30 augusti 1947 en cirkulärskrivelse till samtliga statens folkskolinspektörer, däri överstyrelsen, under hänvisning till en bifogad avskrift av min skrivelse i saken, anmodade folkskolinspektörerna att för skolstyrelserna i förekommande fall framhålla vikten av att kungörelser i Post- och Inrikes Tidningar och annorstädes angående lediga lärartjänster innehålla uppgift om att vid ansökan till tjänst skall fogas merit- och tjänsteförteckning, upprättad enligt av överstyrelsen den 28 september 1946 fastställt formulär.

15. Fråga huruvida den, som i egenskap av god man för ett barn har att föra dess talan i mål om äktenskaplig börd, må jämlikt lagen om fri rättegång förordnas till rättegångsbiträde åt barnet.

Den 11 juni 1947 verkställde jag inspektion av rådhusrätten och magistraten i Varberg. Vid inspektionen antecknades, bland annat, följande.

Den 28 januari 1946 hade advokaten C. Nyström i Varberg förordnats att såsom god man jämlikt 5 § lagen den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd bevaka omyndige Leif Kenneth Ekdahls rätt vid talan om dennes börd. Vidare hade rådhusrätten den 4 mars 1946 jämlikt 6 kap. 2 § och 11 kap. 2 § förmynderskapslagen förordnat juris kandidaten Anders Munckhammar att i egenskap av god man föra omyndige Erik Gregor Ekdahls talan i mål mellan Leif Kenneth Ekdahl och Erik Gregor Ekdahl. De omyndiga voro födda Erik Gregor den 15 oktober 1941 och Leif Kenneth den 17 december 1943 av Anna Gunborg Ekdahl i äktenskap med jordbruksarbetaren John Gregor Ekdahl, vilken avlidit den 6 augusti 1945.

Den 30 mars 1946 hade Leif Kenneth beviljats fri rättegång i mål mellan honom och Erik Gregor med Nyström såsom biträde vid anhängiggörandet av hans talan.

I stämning till rådhusrätten å Munckhammar i dennes egenskap av god man för Erik Gregor hade Nyström såsom god man för Leif Kenneth yrkat, att Leif Kenneth måtte förklaras sakna äktenskaplig börd.

Vid målets handläggning den 29 april 1946 hade Nyström och Munckhammar inställt sig personligen. På begäran hade Nyström förordnats att biträda Leif Kenneth jämväl vid utförandet av dennes talan i målet. Sedan Munckhammar företett vederbörlig uppgift rörande Erik Gregor för erhållande av fri rättegång, hade denne beviljats fri rättegång i målet med Munckhammar såsom biträde.

Efter det Nyström utvecklat käromålet, hade Munckhammar förklarat, att han medgåve bifall till detsamma.

Målet hade därefter överlämnats till rättens prövning, därvid Nyström och Munckhammar hemställt om ersättning av allmänna medel för sitt åt parterna lämnade biträde, Munckhammar med 25 kronor och Nyström enligt en kostnadsräkning, vari upptagits dels utlägg med 19 kronor, nämligen för förordnande av god man för Leif Kenneth 5 kronor, för förordnande av god man för Erik Gregor 2 kronor, för delgivning av stämning 2 kronor och för porto, maskinskrivning och övriga expeditionskostnader 10 kronor, dels ock arvode med 125 kronor för förberedande konferenser, uppsättande av två ansökningar om förordnande av god man samt anskaffande av handlingar, uppsättande av stämmingsansökan och inställelse den 29 april.

I utslag samma dag hade rådhusrätten bifallit käromålet ävensom

Munckhammars ersättningsanspråk samt tillerkänt Nyström ersättning av allmänna medel med 9 kronor såsom gottgörelse för utgifter och 65 kronor i arvode.

Jag anmärkte, att Nyström och Munckhammar förordnats till rättegångsbiträden i målet och tillerkänts ersättning av allmänna medel i denna deras egenskap, oaktat de varit på grund av sina godmansförordnanden pliktiga att utföra parternas talan.

Sedan jag på grund av vad sålunda förekommit anmodat rådhusrätten att inkomma med yttrande, anförde rådhusrätten i avgivet utlåtande följande.

Enligt rådhusrättens mening vore frågan, huruvida Nyström och Munckhammar bort förordnas till rättegångsbiträden i omförmälda mål och tillerkännas ersättning av allmänna medel i denna deras egenskap, oaktat de varit på grund av godmansförordnanden pliktiga att utföra parternas talan, av ganska intrikat beskaffenhet. Innan rådhusrätten beslutat förordna Nyström och Munckhammar till rättegångsbiträden, hade också frågan därom varit föremål för noggrant övervägande. Till grund för rådhusrättens beslut låge följande tankegång. Parter i målet hade varit två omyndiga. För den ene hade Nyström förordnats till god man jämlikt 5 § lagen om äktenskaplig börd, och för den andre hade Munckhammar förordnats till god man jämlikt 6 kap. 2 § och 11 kap. 2 § förmynderskapslagen. Då de omyndiga varit att betrakta som parter i målet (jfr artikel av justitierådet Nils von Steyern i Sv. J. T. 1942 s. 347 o. f.) och saknat medel, hade fri rättegång beviljats dem. Något hinder däremot hade uppenbarligen icke förelegat. Mera tveksamt förhölle det sig med frågan om rättegångsbiträde. Vad som här komplicerade saken vore bestämmelsen i 5 § lagen om fri rättegång, vari det hette, att rättegångsbiträde finge förordnas för part, som åtnjöte fri rättegång, om han funnes "icke kunna själv eller genom någon, som i tjänsteställning eller eljest lämnar honom bistånd, behörigen tillvarata sina intressen". Rådhusrätten hade ansett, att det före denna bestämmelses tillkomst — år 1929 — icke funnits något hinder mot att en legal ställföreträdare förordnades som rättegångsbiträde åt parten enligt lagen om fri rättegång. Någon sådan principiell skillnad mellan ett befullmäktigat ombud och en legal ställföreträdare hade nämligen i och för sig icke ansetts ha förelegat, att den ene kunde förordnas och den andre icke kunde förordnas till rättegångsbiträde. Vid nämnda bestämmelses tillkomst hade uttalats, att rättegångsbiträde icke skulle förordnas i sådana fall då t. ex. i ett mål om barnuppfostringsbidrag kärandetalan kunde utföras av barnavårdsmannen eller i ett brottmål målsäganden kunde få sina intressen behörigen tillgodosedda genom åklagarens försorg. (Jfr artikel av kommerserådet S. Matz i Sv. J. T. 1929 s. 451 o. f.) Huruvida avsikten varit att rättegångsbiträde ej skulle kunna förordnas i sådana fall,

då gode män varit utsedda för parterna, framginge ej av detta uttalande eller av de förarbeten till lagändringen som varit för rådhusrätten tillgängliga. Rådhusrätten hade emellertid ansett, att man icke rimligen kunde begära, att en person, som dreve advokatrörelse, skulle utan någon som helst ersättning föra en omyndigs talan i ett mål av förevarande art. Ty att någon ersättning icke kunnat uttagas av de omyndiga parterna hade från början stått klart. Uppenbart hade också varit, att en talan om äktenskaplig börd — åtminstone i vad anginge käromålet — icke kunde anförtros åt en lekman. Rådhusrätten hade funnit att 5 § lagen om fri rättegång borde ges den tolkningen, att gode mannens uppgift vore av mera formell art och att hans skyldighet icke skulle kunna sträcka sig så långt att han skulle biträda den omyndige även i rättegången. Rådhusrätten hade därför icke sett något hinder att förordna Nyström och Munckhammar till rättegångsbiträden åt de omyndiga parterna. Efter att ha tagit del av J. O:s synpunkter hade rådhusrätten vid närmare övervägande funnit, att detta beslut måhända icke formellt överensstämde med lagens mening. Beslutet innebure dock i varje fall den mest praktiska och rimliga anordningen.

I en till rådhusrätten i Varberg avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Enligt 2 § lagen den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd äger mannen i ett äktenskap genom talan vid domstol vinna förklarande att barn, som födes under äktenskap eller å sådan tid efter dess upplösning, att det kan vara avlat dessförinnan, icke har äktenskaplig börd. Om barnet ej har särskild förmyndare, har mannen att hos rätten söka förordnande av god man att bevaka dess rätt.

I 3 § samma lag stadgas, att om mannen är död och ej försuttit föreskriven tid för talan enligt 2 §, må envar, som jämte eller näst efter barnet är berättigad till arv efter honom, föra sådan talan.

I 5 § stadgas rätt för barnet att efter stämning å mannen eller, där han är död, å dem, som jämte eller näst efter barnet äro hans arvingar, föra talan om sin börd. Är barnet omyndigt på grund av sin ålder eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av förmyndaren, om särskild sådan är förordnad, och eljest av god man, som rätten på anmälan av barnavårdsnämnden förordnar att bevaka barnets rätt.

Det åligger enligt 6 § rätten att sörja för fullständig utredning.

Godmansförordnande, som avses i ovannämnda lagrum, torde vara att likställa med förordnande, som enligt 11 kap. 2 § lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap meddelas i fall, då fråga uppstår om rättegång mellan omyndig och hans förmyndare eller dennes make eller någon, som förmyndaren företräder. Gode mannens huvuduppgift är alltså att utföra den omyndiges talan i den rättegång, som föranlett förordnandet.

Även om gode mannen sålunda regelmässigt själv har att föra rättegången, uppkommer ofta spörsmålet, huruvida han bör vara berättigad att här för anlita biträde på statsverkets bekostnad.

I 1 § lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång stadgas, att vid allmän underrätt må på vissa villkor fri rättegång i visst mål beviljas den, som icke äger tillgång till gäldande av de med rättegången därstädes förenade kostnader. Omfattningen av den fria rättegången regleras närmare i 3 och 4 §§ i lagen.

I 5 § samma lag, sådant lagrummet lyder enligt lag den 12 maj 1944, heter det, att finnes part, som åtnjuter fri rättegång, icke kunna själv eller genom någon, som i tjänsteställning eller eljest lämnar honom bistånd, behörigen tillvarataga sina intressen vid talans anhängiggörande eller utförande, må på hans begäran lämplig person förordnas att därvid mot ersättning av allmänna medel biträda honom.

Ovannämnda innehåll har 5 § i huvudsak erhållit genom lag den 14 juni 1929. Dessförinnan gällde — enligt stadgande i 2 § andra stycket — att rättegångsbiträde finge förordnas, där så funnes ”erforderligt för behörigt anhängiggörande eller utförande av partens talan”. På många håll hade denna rätt att erhålla biträde i rättegång missbrukats, och statsverkets utgifter för ifrågavarande ändamål hade stegrats år från år. För att stävja detta missbruk föreslogs i proposition nr 191 till 1929 års riksdag, att i 5 § i lagen om fri rättegång skulle införas en bestämmelse att förordnande av rättegångsbiträde skulle kunna meddelas, om part funnes ”icke kunna själv eller genom någon, som i tjänsteställning eller eljest lämnar honom bistånd, behörigen tillvarataga sina intressen vid talans anhängiggörande eller utförande”. I propositionen anförde chefen för justitiedepartementet i denna del följande: I syfte att föranleda domstolarna att i allmänhet iakttaga önskvärd återhållsamhet i fråga om förordnande av rättegångsbiträde hade föreslagits en något strängare formulering i avseende å villkoren för att erhålla biträde överhuvudtaget. Därjämte hade i ett inom departementet upprättat utkast genom orden ”själv eller genom någon, som å tjänstens vägnar lämnar honom bistånd” avsetts att understryka, att i den mån exempelvis åklagare i fråga om utförande av målsägandetalan i brottmål, i vilka han å tjänstens vägnar förde ansvarstalan, samt vidare barnavårdsman i mål rörande barnuppfostringsbidrag m. m. kunde anses lämna parten erforderligt bistånd särskilt rättegångsbiträde icke borde förordnas. Vad barnavårdsmännens ställning i rättegångar om barnuppfostringsbidrag beträffade, kunde framhållas, att det bistånd, som från barnavårdsmännens sida torde kunna påräknas, närmast avsåge de barnavårdsmän, som i större utsträckning ägnade sig åt uppgiften och åtnjöte avlöning från vederbörande kommun. Att dessa barnavårdsmän i en hel del fall lämpligen torde kunna tagas i anspråk i berörda hänseende hade i ett stort antal av de avgivna utlåtandena framhållits. Det kunde också

erinras om, att det i här ifrågavarande mål i lagen ålagts domstolen att sörja för fullständig utredning. Att, såsom nu på sina håll skedde, barnavårdsmannen för ändamålet anlidade ett särskilt rättegångsombud, för- anledde en ofta onödig ökning av det allmännas kostnader. Därjämte kunde, vad såväl åklagarens som barnavårdsmannens ställning beträffade, erinras, att det helt lagts i domstolens hand att efter omständigheterna bedöma, huruvida den fattige partens talan vore av så invecklad beskaffen- het, att den ej kunde behörigen utredas med mindre ett särskilt rättegångs- biträde ställdes vid hans sida.

Första lagutskottet förklarade sig i avgivet utlåtande, nr 34, icke ha fun- nit anledning framställa någon erinran mot de i 5 § föreslagna ändringarna. Propositionen blev i denna del antagen av riksdagen. Lagrummet har seder- mera undergått vissa ändringar, men såvitt angår biträdes förordnande har det fortfarande samma innehåll som det erhöll genom 1929 års lag.

Av vad sålunda förekommit torde framgå, att biträde enligt lagen om fri rättegång icke bör förordnas i fall, där det är uppenbart att rättegångshjäl- p står den medellöse parten till buds även utan dylikt förordnande. Fall kunna tvivelsutan förekomma, då det är av vikt för exempelvis moder till barn utom äktenskap att äga särskilt biträde även om barnavårdsman för barnet för talan i målet. Det bör då ej förvägras modern att erhålla eget biträde. I fall, då till barnavårdsman utsetts person som ej regelmässigt anlitas för dylikt uppdrag inom kommunen, kan även för en barnavårdsman uppstå behov av biträde. Såsom av förarbetena till lagändringen 1929 framgår har man ej heller i dylikt fall ansett hinder böra föreligga för biträdes förord- nande. Men har till barnavårdsman förordnats i kommunen för sådana upp- drag anställd och avlönad person, som måste antagas äga tillräcklig erfaren- het för rättegångars utförande, torde behov av biträde enligt lagen om fri rättegång icke kunna anses erforderligt. Ännu mindre kan sådant behov anses föreligga, om till barnavårdsman utsetts juridiskt bildad person.

Vad nu sagts om barnavårdsman torde i princip äga tillämpning jämväl beträffande den, som i egenskap av god man förordnats att föra talan för barn i rättegång om äktenskaplig börd. Under alla omständigheter måste det anses oegentligt att förordna gode mannen till rättegångsbiträde åt bar- net. Ett sådant förordnande innebär i själva verket, att gode mannen utses till rättegångsbiträde åt sig själv. Att en dylik oformlighet överhuvud före- kommer kan endast förklaras av en önskan att tillförsäkra gode mannen en ersättning för godmanskapets utförande, om vilken han eljest skulle gå miste. Uppenbart är emellertid, att detta sätt att ordna ersättningsfrågan icke står i överensstämmelse med bestämmelserna i lagen om fri rättegång.

Ett underkännande av det anmärkta förfarandet innebär ingalunda, att barnet ställes utan rättshjälp. Vid meddelandet av godmansförordnandet åligger det rätten att tillse, att den som erhåller godmanskapet såvitt möj- ligt är kompetent att utföra den talan, varom fråga är. Rätten har därvid

att i varje särskilt fall bedöma vilka krav, som komma att ställas på gode mannen i den kommande rättegången. Ofta torde dessa krav ej vara större än att de kunna uppfyllas även av en person utan juridisk utbildning. Detta gäller i synnerhet då fråga är om utförande av svarandetalan. Bland dem, som omhänderhava den allmänna sociala omvårdnaden i orten, torde det i allmänhet kunna finnas personer, som äro både kompetenta och villiga att i enklare fall mottaga ett godmansförordnande. Härvid bör särskilt uppmärksammas den domstolen åliggande skyldigheten att i mål om äktenskaplig börd sörja för fullständig utredning. Lagstiftaren har härigenom tillsett, att målets utgång icke blir beroende av den större eller mindre erfarenheten i processuellt avseende hos parterna i rättegången.

Gäller det däremot mera invecklade rättsfrågor, kan det visa sig omöjligt att till god man för en medellös erhålla någon med tillräckliga kvalifikationer. I dylika fall kan det vara nödvändigt att jämlikt lagen om fri rättegång förordna en advokat att i rättegången biträda gode mannen. Ur kostnadssynpunkt blir detta icke alltid detsamma som om gode mannen själv förordnas till rättegångsbiträde åt barnet. Förhållandena kunna nämligen vara sådana, att advokatens arbete i större eller mindre grad underlättas genom att gode mannen ombesörjer en del uppgifter i rättegången och att advokatens arvode därför blir lägre än om allt vad till rättegången hörer skulle utföras av rättegångsbiträdet. Ej sällan torde det vara tillräckligt att gode mannen erhåller biträde vid väckandet av barnets talan, medan däremot talans utförande kan skötas av gode mannen utan anlitande av rättegångsbiträde. Är exempelvis målet av sådan beskaffenhet att huvudförhandling jämlikt 42 kap. 20 § nya rättegångsbalken kan hållas i omedelbart samband med förberedelsen, torde gode mannen mera sällan behöva hjälp annat än vid väckandet av talan.

Vad förevarande fall beträffar ha Nyström och Munckhammar på grund av dem enligt lagen om äktenskaplig börd och förmynderskapslagen meddelade förordnanden haft att bevaka respektive barns rätt samt utföra deras talan i rättegången. Barnens intressen hade således kunnat behörigen tillvaratagas av deras gode män. Någon anledning för rådhusrätten att enligt lagen om fri rättegång förordna biträden åt barnen hade således icke förelegat. Av rådhusrättens till mig avgivna förklaring framgår också, att Nyström och Munckhammar förordnats till rättegångsbiträden för att ersättning för godmanskapen därigenom skulle kunna beredas dem. I enlighet med vad jag i det föregående anført har rådhusrätten förfarit oriktigt genom meddelandet av förordnandena. Med hänsyn till omständigheterna låter jag emellertid bero vid mina nu gjorda uttalanden.

III. Framställningar till Konungen m. m.

1. Framställning angående åtgärder för undanröjande av sådana missförhållanden vid fångvårdens sinnessjukavdelningar, som medföra dröjsmål med avgivande av utlåtanden rörande häktade personers sinnesbeskaffenhet.

Den 12 maj 1947 avlät jag till Konungen följande framställning:

Den 13 och den 14 april 1944 verkställde jag inspektion av centralfängelset å Långholmen. I närvaro av t. f. sinnessjukläkaren G. E. R. Bejke inspekterade jag därvid kronohäktets sinnessjukavdelning, som var inrymd i en särskild, år 1935 uppförd byggnad, om vars inredning och användning upplysningar lämnas i det vid inspektionen förda protokollet. Å avdelningen voro intagna 72 män och 8 kvinnor.

Under inspektionen lämnade Bejke på frågor av mig vissa uppgifter angående arbetsförhållandena å sinnessjukavdelningen samt rörande den tid, som åtginge innan läkarutlåtande beträffande sinnesundersökningarna kunde avgivas.

På därom framställd begäran inkom sedermera ordinarie sinnessjukläkaren, docenten Gösta Rylander, med närmare redogörelse i angivna hänseenden. I denna redogörelse, vilken överensstämde med Bejkes uppgifter, anförde Rylander följande: Redan sommaren 1941 hade stockningar börjat uppstå, emedan tillströmningen överstigit intagningsmöjligheterna å kliniken. I en skrivelse till fångvårdsstyrelsen den 12 augusti 1941 hade Rylander påpekat detta förhållande. I skrivelsen hade framhållits, att undersökningsförfarandet vid kliniken rationaliserats och förenklats, att arbetstakten drivits upp till det yttersta, att antalet utförda undersökningar också stigit men att trots detta oroväckande förlängningar dels av väntetiden å kronohäktet och dels av undersökningstiderna å kliniken uppstått. Under hänvisning till de därav följande betänkliga konsekvenserna hade Rylander anhållit, att ännu en underläkare måtte anställas vid rättspsykiatriska kliniken. Denna anhållan hade bifallits såtillvida, att tillstånd erhållits att anställa en extra läkare, vilken skulle erhålla ett arvode av 70 kronor per utförd undersökning. Svårigheterna att finna en kompetent kraft, som för denna ersättning var villig att åtaga sig de ansvarsfyllda och synnerligen tidskrävande uppgifterna att verkställa rättspsykiatriska utredningar, hade medfört att åtgärden icke fått väntat resultat. I en ny skrivelse till fångvårdsstyrelsen hade Rylander därför i januari 1942 ansett sig nödsakad påpeka, att arbetsförhållandena vid kliniken hölle på att bli sådana, att han icke för någon längre tid kunde åtaga sig ansvaret för avdelningen, om ej läkarantalet utökades. De tidigare uttalade farhågorna om en växande stockning i strömmen av patienter, som väntade på undersökning, hade till fulla besan-

nats. Väntetiderna å kronohäktet, sammanlagda med de förlängningar av de egentliga undersökningstiderna, som måste begäras, hade tilltagit i sådan utsträckning, att häktningstiderna med anledning av domstolarnas undersökningsbeslut förlängts till 4 månader i stället för det i lagen avsedda maximala, nämligen 2 månader. Under påpekande att sinnessjukavdelningen vid Långholmen kunde betecknas som den mest svårskötta och ansvarskrävande vårdavdelningen för psykiskt abnorma i riket och att en ytterligare stegring av antalet undersökningsfall kunde mot ses hade Rylander anhållit, att ytterligare en underläkare omedelbart måtte anställas vid kliniken. Sedermera hade domstolarna börjat vägra förlängning av undersökningstiderna i den utsträckning, som begärts från kliniken för utredningarnas verkställande. Det säregna förhållandet hade alltså förelegat, att domstolarna föreskrivit, att ytterst svåra och ansvarsfyllda uppdrag skulle verkställas inom viss tid, samtidigt som erforderlig arbetskraft icke stått till förfogande för verkställande av dessa beslut. Läkarna vid rättspsykiatriska kliniken hade därför kommit så att säga mellan tvenne eldar och situationen hade varit olidlig. Genom raskt ingripande av chefen för fängvårdsstyrelsen, som hänvänt sig till justitieministern, hade tillstånd då utverkats om omedelbart anställande av en extra underläkare för en tid av 3 månader. Det kritiska läget hade därigenom kunnat bemästras. I samband med att förordnandet för denne läkare utgått i maj 1942 hade Rylander påpekat, att inom kort liknande svårigheter måste uppstå som i början av året, därest ej även i fortsättningen extra läkarhjälp kunde påräknas. Det förutsedda läget hade uppstått redan inom loppet av en månad. Den 1 juli 1942 hade därför ånyo en extra läkare anställts vid kliniken, och väntetiderna hade åter kunnat nedbringas. I början av hösten 1942 hade ytterligare en stark stegring av antalet undersökningsfall inträtt. Fängvårdsstyrelsen hade då begärt medel för utökande av undersökningsverksamheten annorstädes än å Långholmen, och Kungl. Maj:t hade beviljat anställandet av ytterligare läkare vid sinnessjukavdelningarna å Hall samt i Västervik, varjämte sinnessjukavdelningen i Jönköping förvandlats till undersökningsavdelning. Trots dessa åtgärder hade undersökningsorganisationen icke visat sig tillräcklig. Väntetiden å kronohäktet hade småningom stigit till 3 ½ månad och undersökningstiden å kliniken till omkring 2 ½ månad. Tiden mellan det en domstol fattat beslut om sinnessundersökning och till dess målet återupptagits, sedan läkarutlåtande inkommit, hade således uppgått till ett halvt år i stället för i lagen avsedda 2 månader. I januari 1943 hade kön av väntande uppgått till ett antal av över 60 stycken. Vid denna tid hade emellertid antalet undersökningsplatser blivit starkt reducerat. Straffriförklarade samt sinnessjuka och sinnesoroliga fångar hade stigit till den grad, att i april 1943 endast 19 av de 54 platserna för manliga patienter varit belagda med undersökningspatienter. Härav hade följt, att undersökningstiden kunnat efter hand nedbringas under tvåmånadersgränsen. Efter det Sidsjöns sjukhus i Sundsvall öppnats, hade expektant-

antalet nedgått till 12—14 men därefter återigen oavbrutet ökat. I början av januari 1944 hade väntetiden för de 25 häktade personer, som då förvarats å kronohäktet i avbidan på plats å kliniken, uppgått till 6 veckor, medan undersökningstiden å kliniken med 5—6 veckor överstigit den då ordinära maximitiden av 2 månader. Som resultat av ett flertal framställningar till fångvårdsstyrelsen hade i januari 1944 en ny avdelning om 21 sängplatser tillkommit. Men ingen ytterligare läkartjänst hade inrättats, trots att klinikens platsantal sålunda i ett slag ökats med över 20 procent och läkarnas arbetsförmåga redan dessförinnan varit utnyttjad till det yttersta.

Sedan den nya avdelningen öppnats, yttrade Rylander vidare, hade givetvis kön på kronohäktet nästan försvunnit, eftersom 21 patienter kunnat överföras till kliniken. Men för det dåvarande väntade återigen 27 män på plats å kliniken och deras väntetid vore redan uppe i 5 veckor, medan undersökningstiderna på kliniken, liksom förut, uppginge till omkring 3 månader. Fördelen med den nya avdelningen hade alltså endast varit tillfällig, vilket torde vara lätt förståeligt, eftersom någon ytterligare läkare icke blivit anställd. Undersökningsarbetet hade under de sista åren förenklats och rationaliserats. Ytterligare avkortningar kunde icke genomföras utan att värdet av de rättspsykiatriska utlåtandena äventyrades. Domstolarnas undersökningsuppdrag vore både svåra och ömtåliga. En förutsättning för att de skulle fylla sina funktioner vore, att materialet framlades i så fullständig och tydlig form att den juridiska sakkunskapen bereddes möjlighet till självständigt ställningstagande till sina medicinska experters slutsatser. Arbetstakten kunde därför icke ytterligare påskyndas. — För att i någon mån underlätta undersökningsarbetet hade fångvårdsstyrelsen begärt och erhållit tillstånd att inrätta 4 tjänster för socialassistenter vid kliniken. Alltsedan 1934 hade utvalda studerande från socialpolitiska institutet genom överenskommelse med institutet beretts tillfälle att biträda med de sociala utredningarna rörande patienterna. Dessa studerande hade kostnadsfritt utfört ett värdefullt arbete och därigenom själva erhållit för sin framtida verksamhet betydelsefulla erfarenheter. Dessa frivilliga socialassistenter hade dock i regel tjänstgjort endast i fyramånadersperioder vid kliniken och samtidigt haft andra arbetsuppgifter att fullgöra vid socialpolitiska institutet, vilket medfört tidsförluster. Svårare utredningsfall hade ej heller kunnat lämnas dem, och deras verksamhet hade självfallet ej kunnat läggas på så självständig basis, som varit önskvärt; detta på grund av deras relativa oerfarenhet. — Anställandet av 4 fasta socialassistenter innebure därför, att det sociala utredningsarbetet komme att gå snabbare än förut, varjämte tid även kunde sparas för läkarna därigenom att de fasta, mer erfarna assistenterna kunde arbeta självständigare än de studerande från socialpolitiska institutet. Men att dessa lättnader icke kunde kompensera den ökade arbetsbörda, som den nya avdelningen medfört, vore klart. — Om icke ytterligare en läkare anställdes vid

kliniken, bleve förhållandena inom kort ändå mer kritiska än vad fallet var vid årsskiftet 1942—1943. Redan nu krävde en sinnesundersökning vid Långholmen över 4 månader i stället för i lagen avsedda 2 månader, och denna tid komme obönhörligt att inom kort ytterligare förlängas. Följderna därav kunde icke låta vänta på sig, i form av berättigat missnöje bland undersökningspatienterna och klagomål till olika myndigheter. Domstolarna tvekade självfallet att ständigt bevilja allt längre uppskovstider. Redan hade en domstol med anledning av en begäran från kliniken om förlängd undersökningstid på 5 veckor, trots utförlig motivering, beslutat inhämta medicinalstyrelsens yttrande om denna anhållan. Fångvårdsstyrelsen torde visserligen ha för avsikt att inom kort göra en framställning till Kungl. Maj:t om anställande av ytterligare en biträdande läkare vid kliniken, men därmed skulle endast de värsta svårigheterna vara avhjälpta för ögonblicket. Om strömmen av undersökningsfall även i fortsättningen komme att tilltaga, bleve sannolikt behovet av ytterligare läkarkrafter återigen aktuellt.

Rylander fortsatte: I realiteten avtjänade de till sinnesundersökning hänvisade patienterna ett extra fängelsestraff under den tid de förvarades å kronohäktet. De behandlades såsom fängelsefångar. De sutte nämligen isolerade i cell, hade begränsade promenadtider i de muromgärdade fängelsegårdarna etc. Följderna av att behandla psykiskt abnorma människor på detta vis hade icke låtit vänta på sig. I samband med deras intagning på kronohäktet underkastade Rylander dem en primär, kort granskning för att kunna placera sådana i förtur för intagning, vilka vore i trängande behov av vård. De flesta av undersökningsfångarna visade sig vid denna granskning vara tillgängliga och tillmötesgående och hade i förvånande stor utsträckning förståelse för undersökningarnas syftemål. Under den långa väntetiden bleve de över lag irriterade och fientligt inställda mot myndigheter och läkare; de klagade ständigt och begärde intagning i förtid etc. Denna förklarliga sinnesändring försvårade sedan undersökningarna i hög grad. Ett flertal av de väntande undersökningsfångarna hade reagerat med psykiska sjukdomssymtom i form av depressionstillstånd och självmordsförsök. När sådant hände funnes ibland möjlighet att omedelbart intaga dem å kliniken med åsidosättande av andra, som väntat längre. Men andra gånger funnes inga platser på kliniken lediga, och då måste dessa akut sjuka människor antingen intagas på kroppssjukhuset eller också under den fortsatta förvaringen å kronohäktet dämpas så gott sig göra läte med lugnande medicin, sömnmedel och dylikt. Att svåra olyckstillbud i form av självmordsförsök icke inträffat mer än som skett under dessa väntetider finge tillskrivas det förhållandet, att expektanterna å kronohäktet ägnats en oavlätlig uppmärksamhet genom att läkarna dagligen haft samtal med dem för utronande av, huruvida anledning funnes att giva dem förtur vid intagandet på kliniken. Vid ett tillfälle i januari 1943 hade dock 4 undersökningsfångar, som begått självmordsförsök, samtidigt vårdats å kliniken. Förhållandena hade ytterligare försvårats

av att de straffriförklarade fått gå kvar långa tider — vid vissa tillfällen upp till ett halvt år — efter undersökningens avslutande.

Rylander upplyste slutligen, att de som erhöle förtur vid intagningen på kliniken utgjordes av sinnessjuka eller sinnesoroliga patienter, ungdomliga förbrytare samt rymmare ur militärtjänst och förstagångsförbrytare, vilka kunde vänta villkorlig dom eller kortvarigt fängelsestraff. Ur rättssynpunkt syntes det Rylander mycket betänkligt, att den i vårt land så strängt lagreglerade häktningstiden på angivet sätt utsträcktes månad efter månad. Även ur ekonomisk synpunkt vore det rådande förhållandet minst sagt otillfredsställande. År 1937 hade statsrevisorerna beräknat, att personalkostnaden för en sinnesundersökning å rättspsykiatriska kliniken uppginge till 740 kronor, om undersökningen utfördes på 2 månader. År 1944 komme antalet undersökningar att uppgå till minst 220 men tiden per fall till omkring 4 månader på grund av vänte- och uppskovstider. Även om väntetiden i kronohäktet ställde sig något mindre kostsam än vistelsen å kliniken, torde man med hänsyn till kristiden kunna kalkylera med att statsverket ådroges en utgiftsökning av minst 75 000 kronor. Anställande av ytterligare en läkare kostade ungefär en sjundedel därav.

Sedan jag med anledning av vad sålunda förekommit inhämtat yttrande i ärendet från fängvårdsstyrelsen, fann jag förhållandena icke påkalla vidare åtgärd från min sida men överlämnade med skrivelse den 24 oktober 1944 handlingarna i ärendet till chefen för justitiedepartementet för kännedom.

Den 13 februari 1947 företog jag ånyo inspektion av sinnessjukavdelningen vid fängvårdsanstalten å Långholmen. Vid inspektionen närvaro ordinarie överläkaren Rylander, vilken åtnjutit tjänstledighet sedan den 1 juli 1944 men skulle återinträda i tjänst den 1 april 1947, samt t. f. överläkaren Lars-Ingemar Lundström.

Läkarpersonalen utgjordes av, förutom överläkaren, 3 förste läkare och 2 andre läkare. Dessutom funnos 4 heltidsanställda socialassistenter samt 4 frivilliga halvtidsarbetande studerande från socialpolitiska institutet (praktikanter).

Å avdelningen funnos intagna 69 män och 3 kvinnor. Av dessa voro 51 män och 2 kvinnor föremål för sinnesundersökning. 4 män och 2 kvinnor voro expektanter, d. v. s. de avvaktade efter erhållen straffriförklaring intagning å sinnessjukhus. De övriga 13 männen, av vilka 4 förvarades å rannsakningsfängelset och 9 å kronohäktet, väntade på sinnesundersökning.

Rörande förhållandena å sinnessjukavdelningen lämnade Rylander vid samtal med mig följande i protokollet sålunda antecknade upplysningar:

”Vid J. O:s besök den 14 april 1944 hade vid kliniken tjänstgjort en sinnessjukläkare såsom chef, 2 biträdande sinnessjukläkare och en biträdande läkare. Från den 1 juli 1944 hade anställts ännu en biträdande läkare. Dessutom hade inrättats 4 befattningar såsom socialassistenter. Härigenom hade

en avsevärd lättnad i arbetsförhållandena åstadkommits, och på grund av den ökade arbetskapaciteten hade undersökningstiderna åter kunnat nedbringas. Under större delen av år 1945 hade personalen vid kliniken också kunnat utan större förlängningar av undersökningstiderna hinna utföra sina arbetsuppgifter. Några nämnvärda väntetider å kronohäktet hade ej förekommit. Under loppet av hösten 1945 hade emellertid antalet undersökningsfall ökat. Följden hade blivit, att då den nya rättspsykiatriska organisationen trätt i funktion den 1 januari 1946, åter avsevärda förlängningar av undersökningstiderna blivit nödvändiga. Uppskovstiderna hade uppgått till en månad. Enligt den nya organisationen skulle vid kliniken finnas en överläkare, 2 förste läkare och en andre läkare. På grund av den inträdda stockningen hade fängvårdsstyrelsen emellertid från den 1 januari 1946 vid kliniken placerat en av de extra och rörliga läkartjänsterna. Under våren 1946 hade en tydlig minskning i strömmen av undersökningsfall inträffat, av allt att döma såsom en följd av att de nya 'tillräknelighetsbestämmelserna' trätt i kraft. Undersökningstiderna hade åter kunnat nedbringas. Minskningen hade dock endast varit tillfällig och antalet undersökningsfall hade under hösten 1946 åter stigit.

Därtill komme, att från den 1 juli 1946 en ny arbetsuppgift lagts å läkarna vid kliniken, nämligen utförandet av undersökningar enligt 43 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. Några nya läkare hade icke ställts till förfogande för utförande av dessa undersökningar vid de sinnessjukavdelningar, där heltidsanställda läkare funnes. Statsmakterna hade nämligen i motsats till fängvårdsstyrelsen ansett, att undersökningarna enligt verkställighetslagen borde kunna utföras av dessa sinnessjukavdelningars ordinarie personal. Där sinnessjukavdelningar icke funnes, anlätades däremot särskilda läkare mot ett arvode av 30 kronor per undersökningsfall. Vid Långholmen — landets största fängelse med en beläggning av över 300 fångar — hade dessa undersökningar blivit ganska betydande. Under tiden juli—december 1946 hade utförts 95 dylika undersökningar vid kliniken. Undersökningarna omfattade dels en kort social utredning med huvuddragen av fångens here-ditet, uppväxtmiljö, skolförhållanden, yrkesutbildning, ådagalagd arbetsförmåga och speciella intressen, dels en skildring av det psykiska tillståndet, dels slutligen förslag till behandling under straffverkställigheten. Den tid dessa undersökningar jämte avfattandet av utlåtandena krävde varierade från några få timmar till i det närmaste en hel arbetsdag.

De rättspsykiatriska utlåtandena till domstolarna hade av nu angivna orsaker icke kunnat expedieras i samma takt som förut. Under augusti 1946 hade 10 och under september 11 utlåtanden avgivits från kliniken, medan tidigare under året 13—17 utlåtanden färdigstälts per månad. Medeltalet avgivna utlåtanden per månad hade belöpt sig under perioden januari—juli 1946 till 14,9 och under tiden augusti—december till 11,2. Såsom förut nämnts hade under senare delen av år 1946 antalet tilltalade, som hänvisades

till sinnesundersökning, börjat växa, oaktat hösten vore den årstid, som brukade uppvisa det i förhållande till övriga årstider minsta antalet undersökningsfall. En månad under senare halvåret 1946 hade till kliniken inkommit ända till 32 nya undersökningsfall. I hela riket hade avgivits 643 utlåtanden under första halvåret 1946 mot 741 under det andra. Sedan Rylander i flera skrivelser till fångvårdsstyrelsen under hösten 1946 framhållit den beklagliga utvecklingen mot allt längre uppskovstider, hade från den 1 januari 1947 ännu en läkare anställts vid rättspsykiatriska kliniken. Antalet läkare hade därigenom blivit detsamma som före omorganisationen.

Lundström hade icke haft någon akademisk undervisning att sköta utan hade helt kunnat ägna sin arbetsdag åt de ineliggande patienterna samt de administrativa göromål, som åtföljde överläkarbefattningen. Då Rylander den 1 april 1947 åter trädde i tjänst, ålåg det Rylander att under april och maj månader giva en kurs i rättspsykiatri för legitimerade läkare och medicine kandidater, att handleda deras praktiska övningar, att rätta och diskutera deras kursutlåtanden m. m. Dessutom bleve Rylander tvungen att under nämnda månader föreläsa ett 20-tal timmar för fångvårdstjänstemän. Undervisningsuppgifterna komme antagligen att taga i anspråk närmare hälften av Rylanders arbetstid, varför det bleve honom omöjligt att själv hinna avfatta utlåtanden i samma utsträckning, som det varit möjligt för Lundström att göra.

Härtill komme den rådande läkarbristen. Betydande svårigheter hade uppstått att erhålla kompetenta sökande till läkarbefattningarna vid kliniken. Samma svårigheter hade för övrigt förelegat även vid ett flertal andra av fångvårdens sinnessjukavdelningar. Förhållandet syntes sammanhänga dels med den allmänt rådande bristen på läkare och dels med anställnings- och arbetsförhållandena vid sinnessjukavdelningarna. I propositionen nr 240 till 1945 års riksdag hade chefen för justitiedepartementet framhållit, att läkartjänsterna inom de båda rättspsykiatriska undersökningsorganisationerna — vid sinnessjukhusen och vid fångelserna — borde göras fullt likartade såväl med avseende å tjänste- och löneställning som beträffande arbetsuppgifter. Någon likställighet i fråga om arbetsuppgifter förelåge emellertid icke och komme ej heller framdeles att kunna föreligga, något som med skärpa framhållits av docenten Torsten Sondén i en artikel i Svensk läkartidning 1945 (s. 538) och även påvisats i en av presidenten K. Schlyter m. fl. år 1945 i riksdagens första kammare väckt motion (nr 368). Överläkarna inom fångvården vore nämligen tillika chefer för en anstalt eller en avdelning och ansvarade för sjukvården i fråga om såväl undersökningsfångarna som straffrifyklarade samt sinnessjuka och sinnesoroliga fångar, vilka tarvade psykiatrisk vård. Även de övriga vid sinnessjukavdelningarna anställda läkarna hade självfallet ett flertal arbetsuppgifter utöver dem, som åvilade undersökningsläkarna vid sinnessjukhusens rättspsykiatriska stationer. De sistnämnda hade ju icke någon sjukavdelning att svara för, utan endast enstaka å sjukhusen

i samband med undersökningarna inlagda tilltalade. I nyssnämnda motion hade framhållits risken av att de rättspsykiatriska tjänsterna inom fångvården skulle avfolkas och att läkarna skulle komma att söka sig till sjuksjukhusen, varest arbetsförhållandena vore bättre och avanceringsmöjligheterna större. I motionen hade därför hemställts, bland annat, att 3 överläkartjänster vid fångvården skulle placeras i 29 lönegraden såsom överläkartjänster av första klass. Sondén hade understrukt, att läkarantalet enligt den nya organisationen vore alldeles otillräckligt, särskilt vid fångvårdens sjuksjukavdelningar. Samma synpunkter hade framkommit i yttranden av Svenska läkarförbundet och Svenska psykiatriska föreningen (Svensk läkartidning 1945 s. 983). Läkarorganisationerna hade dessutom framhållit det berättigade i att överläkartjänsterna vid fångvården med hänsyn till de synnerligen ansvarsfyllda och krävande arbetsuppgifterna placerades i högre lönegrad än som föreslagits samt hade uttalat allvarliga farhågor att rekryteringssvårigheter i annat fall snart skulle uppstå.

De förutsägelser, som sålunda gjorts, hade redan börjat gå i uppfyllelse. En tydlig tendens bland fångvårdens läkare att söka sig över till sjuksjukhusen hade framträtt. Det hade visat sig allt svårare att erhålla kompetenta läkarkrafter till fångvårdens psykiatriska avdelningar. Under 1946 hade en av de båda försteläkartjänsterna vid kliniken stått obesatt under två månaders tid på grund av svårigheten att erhålla kompetent kraft. Till den extra andreläkartjänst, som från den 1 januari 1947 inrättats vid kliniken, hade det varit svårt att få en stadigvarande innehavare. En läkare hade uppehållit tjänsten en månad, en annan tre veckor. Till två försteläkartjänster vid en annan sjuksjukavdelning hade endast två sökande anmält sig. Båda hade förklarats inkompetenta av medicinalstyrelsen. Trots detta hade de sedan näst förordnas att uppehålla de ifrågavarande befattningarna. Till det rådande tillståndet medverkade den ringa uppskattning ur meritsynpunkt, som en tjänstgöring på det rättspsykiatriska området ägde.

Om därtill komme — såsom fallet vore vid Långholmen — att arbetet ständigt måste utföras under jäktade och hetsande förhållanden, vore det självfallet att de nämnda tendenserna måste bli särskilt framträdande. En ständig arbetsbalans bleve i längden påfrestande. Veckor och månader i förväg vore de dagar bestämda, då utlåtandena måste vara färdigställda, sedan uppskov beviljats av domstolarna. För närvarande måste uppskov begäras två eller flera gånger i samtliga undersökningsfall. Om en läkare insjuknade eller om ett svårbedömt och omfattande undersökningsfall visade sig kräva längre tid än som beräknats vid uppgörandet av uppskovsschemat, ställde det sig svårt att en tredje, fjärde eller femte gång ånyo begära uppskov beträffande samma patient. Läkaren, som insjuknat, tvingades därför ofta att återgå i tjänst, innan han till fullo tillfrisknat. Besvärigheter hade också uppstått att på ett tillfredsställande sätt ordna semestrar åt läkarna. Det hade hänt, att semestern på grund av brådskande göromål måst uppskjutas

till påföljande år. Icke mindre än 6 av de tidigare vid kliniken utbildade läkarna hade också sökt och erhållit befattningar vid de rättspsykiatriska stationerna på sinnessjukhusen, och 2 vid kliniken för närvarande tjänstgörande läkare hade ävenledes sökt dylika tjänster utan att dock ha erhållit de önskade befattningarna.

Det vore Rylander bekant, att flera utlåtanden per läkare och år expedierades vid andra undersökningsavdelningar än vid rättspsykiatriska kliniken. Speciella förhållanden vore orsaken därtill. Arbetsuppgifterna vid kliniken vore mer mångskiftande och talrika vid sidan av det egentliga undersökningsarbetet än vid någon annan undersökningsavdelning, vartill komme den akademiska undervisningen såsom ett extra åliggande för överläkaren. För närvarande toge en sinnesundersökning vid rättspsykiatriska kliniken en tid av omkring 4 månader, varjämte de häktade tvingades att vänta 2 till 3 veckor på kronohäktet, innan plats kunde beredas dem å kliniken. Icke mindre än 44 s. k. långtidsfångar vore anmälda till summarisk rättspsykiatrisk undersökning enligt straffverkställighetslagen. Huruvida denna mycket betydande eftersläpning i arbetet småningom skulle kunna bemästras tack vare den från den 1 januari 1947 anställde läkaren, vore svårt att nu bedöma. Utvecklingen härvidlag bleve helt beroende på det antal häktade, som inom de närmaste månaderna komme att hänvisas till kliniken. Nedginge detta antal, funnes möjlighet att arbeta in vad som låge efter. Hölle sig antalet undersökningsfall däremot uppe, befarade Rylander, att undersökningstiderna, väntetiden å kronohäktet inräknad, komme att under försommaren 1947 uppgå till 5 månader. Även å övriga sinnessjukavdelningar vid fångvården syntes det vara överbelagt.

Rylander förklarade sig icke kunna underlåta att ännu en gång understryka vad han vid inspektionen den 14 april 1944 yttrat rörande de allvarliga konsekvenser, som det kroniska uppskovs- och väntesystemet förde med sig såväl för de abnorma brottslingarna själva som för möjligheten att utföra undersökningarna under så goda omständigheter som möjligt. Av J. O:s ämbetsberättelse år 1947 framginge, att en domare åtalats, enär han genom felaktigt förfaringssätt i fråga om inhämtande av medicinalstyrelsens yttrande sannolikt förlängt häktningstiden för en tilltalad med 2 veckor. Visserligen skedde icke förlängningarna av häktningstiderna med 3 månader eller mer för de vid rättspsykiatriska kliniken intagna på grund av något lagstridigt tillvägagångssätt. Men här gjordes likväl ett förfaringssätt till regel, som sinnessjuklagen ansåge skulle utgöra undantagsfall. Och lämnade man de formellt juridiska synpunkterna åt sidan, så måste det ur läkarsynpunkt konstateras, att individen bleve i lika hög grad lidande, vare sig de långa psykiskt påfrestande undersökningstiderna vore juridiskt försvarliga eller ej. Även patienter, som förut undergått rättspsykiatrisk eller annan psykiatrisk granskning och för vilka undersökningen därför kunde göras enkelt och snabbt, måste underkasta sig långvarig väntan. Det kunde framhållas, att

samma oro och olust börjat infinna sig hos de på undersökningarnas avslutande väntande brottslingarna, som uppstått under de kritiska perioderna 1942 och 1944. Undersökningspatienterna klagade nu åter över dålig sömn och allmän nervositet samt ängslan, och en del av dem hade på ett oroväckande sätt börjat tugga sömnmedel och lugnande medicin. De bleve mer och mer avogt inställda mot undersökningarnas ändamål och mot läkarna. Vaktpersonalen hade haft rikliga tillfällen att avlyssna mustiga uttryck om det existerande 'systemet', vilket ur de häktades synpunkt förklarligt nog betraktades såsom oefterrättligt. En vid kliniken intagen undersökningspatient, som under ett abnormt rustillstånd begått dråp men i övrigt syntes vara en relativt skötsam och duktig man, hade upplevat att 4 1/2 månad förflutit, sedan domstolen fattade beslut om att hans sinnesbeskaffenhet skulle undersökas, utan att beslutet ännu hunnit verkställas. Ingen torde förundra sig över att denne man mer och mer hölle på att förlora sin psykiska jämvikt, i grunden upprörd över skillnaden mellan den i lagen angivna tiden om 6 veckor för en sinnesundersökning och den i verkligheten behövlige. Undersökningspatienterna plågades i stor utsträckning av sysslolöshet under observationstiden. På senaste tiden hade man dock kunnat draga nytta av att beläggnigen av fångar å Långholmen nedgått, till följd varav väntande undersökningsfall kunnat erbjudas lämpligt arbete.

Rörande de möjligheter, som kunde förefinnas till avhjälpande av de rådande missförhållandena, anförde Rylander följande.

Närmast låge den tanken till hands att avkorta undersökningsförfarandet och utlåtandena. Emellertid hade undersökningarna redan avkortats och rationaliserats, och det syntes Rylander mycket tveksamt, om ytterligare åtgärder av denna art borde genomföras. Rylanders uppmärksamhet hade städse hållits inriktad på möjligheten av vidare förenklingar, och genom personliga förfrågningar då och då hos ledamöter av såväl under- som överdomstolar hade Rylander sökt utröna, om man från juristhåll ansett utlåtandena från rättspsykiatriska kliniken vara onödigt utförliga. Svaren hade blivit nekande. Senast hade Rylander väckt denna fråga till diskussion vid Stockholms rådhusrätts domarförenings höstmöte 1946 och då erhållit det beskedet, att utlåtandena icke borde avkortas. Från ett och annat håll hade likväl påpekats, att undersökningarna rörande klart sinnessjuka, sinnesslöa och tidigare undersökta brottslingar med bestående former av psykisk abnormitet borde kunna göras mera schematiska. Dessa synpunkter hade Rylander sökt iakttaga, men det vore möjligt, att man i vissa fall skulle kunna gå ännu längre i avkortning än som hittills skett. Här vore dock endast fråga om ett litet antal av undersökningsfallen. De flesta utgjorde svårbedömda gränsfall. Det kunde också erinras om de upprepade uttalanden, som gjorts under förarbetena till de nya 'tillräknelighetsbestämmelserna', att domstolarna borde företaga en så självständig prövning som möjligt av de medicinskt sakkunnigas uttalanden. Man hade från juristhåll påpekat,

att detta önskemål icke kunde förverkligas, om utlåtandena avfattades i summarisk form. Själv hade Rylander från sin verksamhet såsom ledamot av interneringsnämnden ett livligt intryck av hur betydelsefullt det vore, att undersökningsläkarna utförligt anförde sina primäriakttagelser, så att jurister och lekmän själva kunde bliva i stånd att pröva de därav dragna slutsatserna och påståendena. Ett kortfattat utlåtande gäve ej den, som saknade psykiatrisk utbildning, riktig uppfattning om brottslingens personlighet. Och inför sådana påståenden av undersökningsläkaren, som icke syntes vila på i utlåtandet återgivna iakttagelser, ställde han sig tvivlande. Psykiatern förstode vad som dolde sig bakom undersökningsläkarens uttryck och påståenden, men lekmannen gjorde det icke, och resultatet kunde bliva en olämplig rättsreaktion. Rättssäkerheten äventyrades med andra ord genom summariska undersökningar och utlåtanden. Rörande möjligheten att vinna tid genom avkortade undersökningsförfaranden kunde således sägas, att vissa ändringar måhända kunde göras men att dessa vore av sådan art, att någon egentlig inverkan på situationen icke vore att förvänta. En ytterligare ökning av läkarantalet vid kliniken syntes icke möjlig på grund av brist på lokaler. Socialassistenterna, som icke endast utförde de sociala utredningarna utan även tjänstgjorde som kuratorer vid kliniken, kunde ej medhinna mer arbete än de nu skötte. Om ännu en läkare skulle tillkomma, uppstode därför behov av att öka även socialassistenternas antal. Däremot kunde det tänkas, att en arvodestjänst inrättades för en läkare, som hade att utföra undersökningarna enligt 43 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. Denne läkare kunde då erhålla ett rum på kronohäktet, men då behövdes dessutom socialassistent, skrivbiträde m. m. för denna 'filial' till kliniken. Det vore emellertid tvivelaktigt, om det kunde lyckas att få någon läkare till detta arbete, och numera komme nog en sådan anordning att inverka mycket litet på arbetsbalansen vid kliniken.

Den enda möjlighet, som syntes stå till buds att inom rimlig tid åstadkomma förbättrade undersökningsförhållanden vid kliniken, vore att minska antalet dit hänvisade häktade genom att en tillräcklig del av dem överfördes till andra sinnessjukavdelningar inom fångvården. Tänkbart vore således, att en del fall kunde överflyttas från kliniken till den nya sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten i Härlanda eller att beläggningen å Håga avsevärt utökades. Skulle några organisatoriska förbättringar icke kunna för närvarande åstadkommas för nedskärande av de långa undersökningstiderna, syntes det — icke minst ur humanitär synpunkt — vara önskvärt med en minskning av antalet sinnesundersökningar i avvaktan på utvidgade undersökningsresurser. En dylik minskning skulle framför allt kunna ske genom att ett större antal tilltalade underkastades sådan läkarundersökning, som avses i lagen den 22 januari 1939 om särskild förundersökning i brottmål. Härigenom kunde en viss garanti erhållas, att svårt sjuka och abnorma människor icke dömdes till frihetsstraff utan föregående sinnesundersökning.”

Då jag av vad sålunda upplysts fann anledning föreligga till antagande att det i stor omfattning förekommit, att utlåtande rörande häktad persons sinnesbeskaffenhet icke kunnat av läkare vid sinnessjukavdelning inom fångvården avgivas inom den i sinnessjuklagen angivna tiden för utlåtandes avgivande samt att anstånd därmed måst medgivas i en utsträckning, som icke syntes tillfredsställande, anmodade jag omedelbart efter inspektionen å Långholmen överläkarna vid övriga fångvården tillhörande sinnessjukavdelningar att till mig inkomma med utredning i angivna hänseende i vad avsåge en var av dem anförtrodda sinnessjukavdelningar.

I anledning därav avgåvo överläkaren vid sinnessjukavdelningen å Håga Folke Kinnmark, t. f. överläkaren vid sinnessjukavdelningen i Västervik Arvid Werner, t. f. överläkaren vid sinnessjukavdelningen i Jönköping Olof Ögren, t. f. överläkaren vid sinnessjukavdelningen i Härnösand Elsa Skantze och överläkaren vid sinnessjukavdelningen i Malmö Torsten Sondén utlåtanden.

Av innehållet i de avgivna utlåtandena, vilka bifogas, må här återgivas följande uttalanden av Sondén rörande situationen vid sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten i Malmö den 13 februari 1947, då 12 intagna voro föremål för undersökning å avdelningen. I fråga om undersökningstiden anförde Sondén bland annat följande: Den officiella undersökningstiden hade från den 1 januari 1946 inskränkts till 6 veckor från det rättegångshandlingarna inkommit till sinnessjukavdelningen. Det hade emellertid visat sig svårt att få utlåtandena färdiga inom den förutsatta tiden. Dels hade detta berott på de svårigheter det alltid erbjöde under omorganisationstider att finna de arbetsformer, som gäve det effektivaste resultatet, dels hade orsaken varit särskilda förhållanden av det slag, som alltid måste motivera förlängd undersökningstid (t. ex. fallets säregna art, dess samhörighet med andra undersökningar etc.), dels åter hade dröjsmålen sammanhängt med missförhållanden, som vidlåde det nuvarande undersökningsväsendet och som måste avhjälpas, om undersökningsväsendet skulle kunna fungera tillfredsställande. Vid sinnessjukavdelningen i Malmö hade under år 1946 intagits 130 personer, därav 20 vård- och observationsfall och 110 undersökningsfall. Av undersökningsfångarna hade en avlidit, varför utlåtanden avgivits angående 109. I 49 av dessa fall hade tiden 6 veckor överskridits. I 11 fall hade tiden överskridits med 3 veckor eller mera. Frånräknades dessa fall, hade undersökningstiden för återstående 98 fall utgjort i medeltal 42,4 dagar, d. v. s. praktiskt taget den i lagen förutsatta tiden, vilket alltså innebure, att den kortare förlängning av undersökningstiden, som emellanåt förekommit, motsvarats av de forceringar av undersökningarna och förkortningar av tiderna, som i andra fall kunnat ske. — Angående utsikterna för framtiden att förkorta undersökningstiderna kunde framhållas, att dröjsmålen i någon mån berott på den ojämnhet, som kommit att prägla arbetet under detta de nya förhållandenas år, då den nya rättspsykiatriska organisationen

trätt i kraft den 1 januari 1946 och den nya fångvårdsreformen (lagen om verkställighet av frihetsstraff) den 1 juli 1946. Förhållandena torde därför komma att något förbättras, när arbetet kunde komma in i mera lugna och vanda former. Huvudsakligen berodde dock svårigheterna på missförhållanden, som sammanhängde med organisatoriska frågor.

Beträffande den rättspsykiatriska organisationen anförde Sondén därefter följande: Sedan tio år tillbaka hade Sondén ideligen i tal och skrift framhållit bristerna i det rättspsykiatriska undersökningsväsendet och därvid bland annat understrukit, hur den otillfredsställande organisationen medförde en förlängning av undersökningstiderna, som icke kunde anses försvarlig. Samma synpunkter hade Sondén understrukit, då han deltagit i det strafflagberedningens arbete, som resulterat i betänkande angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m., avgivet den 31 december 1942. Strafflagberedningens förslag hade emellertid icke blivit förverkligat, men omkring två år senare hade, under trycket av de alltmera stegrade svårigheterna, framlagts ett synnerligen otillfredsställande förslag till organisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet. Detta förslag hade accepterat strafflagberedningens ståndpunkt att för de rättspsykiatriska undersökningarna måste finnas heltidsanställda specialister, men i övrigt hade förslaget endast lappat en del för ögonblicket aktuella brister med bibehållande av missförhållandena i övrigt och med bortseende från utvecklingen på längre sikt. Beträffande orsakerna till att det rättspsykiatriska undersökningsväsendet icke vore funktionsdugligt, vore det omöjligt att bortse från att organisationen från början vore otillfredsställande, framför allt därför att man helt och hållet försummat rekryteringsfrågan. Konsekvenserna därav hade redan visat sig och komme alltmera att göra sig gällande på ett för undersökningsväsendet katastrofalt sätt. Vad anginge undersökningsväsendets produktionskapacitet och tiden för undersökningarna kunde till en början framhållas, att strafflagberedningen räknat med att fångvårdens rättspsykiatrer hade en uppgift även som psykiatriska rådgivare vid fångvården utöver de speciella rättspsykiatriska uppgifterna. Vid tiden för strafflagberedningens arbete hade man emellertid icke haft att räkna med de vidgade uppgifter för fångvårdens psykiatrer, som måste vara en naturlig följd av den omläggning inom fångvården, som sedermera föreslagits och som stadfästs genom den nya lagen om verkställighet av frihetsstraff, vilken trätt i kraft den 1 juli 1946. Denna väntade reform hade däremot icke varit obekant, när det betänkliga rättspsykiatriska organisationsförslaget framlagts i början av januari 1945, men trots detta hade förslaget icke tagit någon som helst hänsyn till psykiaternas allmänna läkaruppgifter inom fångvården utan låtsat som om fångvårdens psykiatrer vore helt att jämställa med undersökningsläkarna för icke häktade vid sinnessjukhusen, varvid man till och med bortsett från det faktum, att de senare icke hade någon som helst sjukavdelning, under det att fångvårdens psykiatrer vore i första hand läkare vid

sinnessjukavdelningar och ansvariga för vården av de där intagna. — Inom strafflagberedningen hade Sondén företrätt den uppfattningen, att rättspsykiatriskt utlåtande skulle som regel kunna avgivas inom en månad från det handlingarna i målet inkommit till anstalten, en bestämmelse som sedermera också ingått i strafflagberedningens förslag. Sondéns ståndpunkt hade emellertid byggts på förutsättningar, som sedan icke blivit förverkligade, nämligen att tillräcklig arbetskraft funnes för uppgifterna, att den obligatoriska granskningen genom medicinalstyrelsen skulle bortfalla samt att en närmare kontakt skulle etableras mellan domstolen och undersökningsläkaren, vilket skulle innebära, att det skriftliga utlåtandet skulle kunna göras kortare för att sedan vid behov kunna kompletteras, om domstolen önskade mera utförligt få höra undersökningsläkarens mening på vissa punkter. Som bekant vore de rättspsykiatriska utlåtandena i Danmark betydligt kortare än de svenska, men i Danmark förekomme icke någon obligatorisk eftergranskning. Då nu i Sverige medicinalstyrelsens obligatoriska granskning bibehållits, medförde detta, att utlåtandena och undersökningsjournalerna måste skrivas utförligt och detaljrikt, då ju medicinalstyrelsen gjorde anspråk på att kunna på grundval av dessa handlingar bedöma såväl den medicinskt diagnostiska som den rättspsykiatriska frågan. Detta gjorde, att utlåtandena måste kräva mycket mera tid än som skulle vara fallet, om förhållandena vore som i Danmark. En mera summarisk redogörelse innebure nämligen risk för felbedömning från medicinalstyrelsens sida eller medförde, att medicinalstyrelsen funne det nödvändigt att inhämta kompletterande uppgifter från undersökningsläkaren, i vilket senare fall ju häktningstiden också förlängdes. Sondéns uppfattning vore, att medicinalstyrelsens obligatoriska granskning mer och mer komme att te sig som överflödigt och med tiden komme att avskaffas, men då medicinalstyrelsen tillsvidare vore mycket angelägen om att få behålla denna granskning, måste man räkna med som ett oundvikligt faktum, att den koncentrerings av utlåtandet och därmed inbesparing av tid, som eljest varit möjlig, tillsvidare icke kunde ske.

Vidare anförde Sondén: Enligt 42 § sinnessjuklagen skulle domstol, som förordnat om sinnesundersökning, skyndsamt översända samtliga handlingar i målet till vederbörande sinnessjukavdelning, och tiden för undersökningen räknades från den dag handlingarna inkommit till avdelningen. Dessa bestämmelser utginge ju från den synpunkten, att undersökningsläkaren hade möjlighet att taga itu med undersökningen av en åtalad först när han hade tillgång till de handlingar, som innehölle de för undersökningen behövliga uppgifterna. I praktiken finge man emellertid vanligen tillgång till de erforderliga handlingarna först vid en senare tidpunkt. Domstolarna hade nämligen för sig, att "samtliga handlingar i målet" betydde "samtliga protokoll i målet" och att de icke behövde skicka övriga i målet förekommande handlingar, vilka ofta vore de för sinnesundersökningen viktigaste. Sålunda funne man ideligen, att sådana handlingar som straffregisterutdrag, förundersök-

ningsrapport, den åtalades egenhändiga skrivelser, läkarutlåtanden angående den åtalade m. m. vore uteslutna i protokollet och icke bleve översända till undersökningsläkaren. En eller annan domstol skickade samtliga hos rätten förvarade handlingar, men detta vore undantag. Sällsynt vore också, att domstolen eller åklagaren införskaffade de handlingar angående den åtalade, som funnes att tillgå hos offentliga myndigheter eller allmänna inrättningar, ehuru det redan vid polisutredningen måste stå klart, att dessa handlingar vore av intresse i målet samt av betydelse för undersökningsläkaren, t. ex. tidigare förundersökning, handlingar från Bona, från ungdomsfängelsenämnden, från säkerhetsanstalter, tidigare rättspsykiatriska utlåtanden etc. Alla dessa handlingar kunde anskaffas med ledning av straffregistret. Det skulle också vara önskvärt, att domstolarna i större utsträckning verkställde utredning angående den åtalades personliga förhållanden. En del domstolar inom Malmöområdet vore i detta avseende föredömliga, medan man från andra håll aldrig kunde få annat än protokoll av det torftigaste slag, skrivna efter en bestämd schablon oberoende av personens och brottets särart. Det förefölle, som om Svea hovrätts förträffliga, ännu gällande universal den 31 oktober 1820 angående fullständighet uti rannsakingar i grövre brottmål på sina håll råkat helt i glömska. Det vore givet, att en del av de upplysningar, som behövdes för en sinnesundersökning, vore av det slag att det vore naturligt, att undersökningsläkaren själv skaffade dem. Så vore fallet med t. ex. sjukjournaler, intima uppgifter från anhöriga etc. Däremot vore det väl naturligt, om vid polisutredningen inhämtades uppgifter från nykterhetsnämnden om en notorisk alkoholist, från barnavårdsnämnden om en redan som barn vanartig man etc. Sondén tillåte sig ifrågasätta, om icke onödigt förlängda undersökningstider skulle motverkas genom att den domstol, som beslutat om sinnesundersökning, också tillställde undersökningsläkaren samtliga handlingar i målet samt även de andra handlingar angående den tilltalade, som det vore enkelt och naturligt för domstol och åklagare att införskaffa, så att de funnes tillgängliga vid undersökningstidens början. — Före år 1946 hade sinnesundersökning varit obligatorisk, när tillämpning av 5 kap. 5 § eller 6 § strafflagen kunnat ifrågasättas. Detta hade inneburit bland annat, att de psykopater, som bedömts enligt 5 kap. 6 § nämnda lag, måst undersökas på nytt varje gång de återfallit i brott, och det hade förekommit, att samma person blivit rättspsykiatriskt undersökt flera gånger samma år. Dessa alldeles onödiga undersökningar behövde nu ej förekomma. Redan hade det i Malmöområdet varit mycket märkbart, att sinnesundersökningarna hölle på att ändra karaktär. De bleve färre men svårare, i det den nämnda gruppen och andra grupper av enklare fall fölle bort. Sondén hade dock en känsla av att domstolarna kanske icke på alla håll fått upp ögonen för att sinnesundersökning numera icke vore obligatorisk utan kunde ersättas med annan utredning. När t. ex. en psykopat redan blivit rättspsykiatriskt undersökt och i ett senare mål — kanske rätt kort därefter — förvaring i

säkerhetsanstalt ifrågasattes för honom, hade ibland domstolen ansett sig oförhindrad att besluta om förvaring utan ny sinnesundersökning, medan andra domstolar ansett ny sinnesundersökning ofrånkomlig. Sinnesundersökning i rättspsykiatrisk form vore ett omständligt förfarande, särskilt på grund av den utförliga redogörelse, som vore nödvändig bland annat på grund av bestämmelserna om medicinalstyrelsens granskning. Det vore angeläget, att sinnesundersökning skedde, när den vore nödvändig, men det syntes också vara av vikt, att denna mera omständliga procedur icke anlätades, när tidigare sinnesundersökning eller andra tillgängliga handlingar kunde giva tillräckliga upplysningar. Man vore nu på god väg att få en rätt god kännedom om det mera kroniska fängelseklimatelet (flertalet av de häktade undersökningsfallen) genom de redogörelser och läkarutlåtanden, som funnes från deras tidigare vistelser på uppfostringsanstalter och fångvårdsanstalter, och särskilt komme berättelserna över undersökningarna enligt 43 och 63 §§ verkställighetslagen att bidra därtill. I och med det komme rättspsykiatrisk undersökning av återfallsförbrytare att få minskad betydelse. Sondén ifrågasatte, om det icke skulle vara önskvärt med en bestämmelse, att domstol före beslut om sinnesundersökning skulle skaffa sig kännedom om dessa redan föreliggande läkarutlåtanden och redogörelser, och Sondén skulle tro, att domstolen då i flera fall skulle finna tillräcklig utredning angående den tilltalades person redan föreligga. Sondén underskattade icke den stora vikten av att rättspsykiatrisk undersökning skedde i erforderlig utsträckning, men det kunde icke anses vara en lycklig utveckling, om dessa undersökningar finge numerärt öka på bekostnad av de andra uppgifter, som måste vara fångvårdspsykiaterns. Hans uppgift vore icke i första hand det rättspsykiatriska undersökningsarbetet utan sjukvården på den sinnessjukavdelning, som han vore ansvarig för, samt den läkarvård och rådgivning inom fångvårdsanstalten i övrigt, som hörde till hans speciella fack. Det förefölle ibland, som om man gäve de rättspsykiatriska utlåtandena ett värde i och för sig med bortseende från det syfte de avsåge att tjäna. Vilket värde hade det, om en fånge vore rättspsykiatriskt undersökt före domen, om han sedan under fängelsetiden ändock icke kunde få den psykiatriska vård, som vore behöfvig? Vilket värde hade en straffriförklaring på grund av sinnessjukdom, om icke den terapi sattes in, som omedelbart — men sannolikt icke senare — kunde ha verkan? I detta sammanhang tilläte Sondén sig framhålla, att hur viktigt det än i de flesta fall vore, att icke häktningstiden bleve lång, hade dock häktningstiderna i viss mån givits en överdriven betydelse vid sinnesundersökningarna. Om det vid undersökning blivit klart, att en tilltalad vore sinnessjuk eller sinnesslö och i behov av vård på sinnessjukhus, vore det för hans del rätt likgiltigt, när det skriftliga utlåtandet avgåves, ty han finge ju på fängelsets sinnessjukavdelning den vård och eventuellt den specialbehandling han vore i behov av.

Slutligen anförde Sondén i fråga om undersökningarna jämlikt 43 § verk-

ställighetslagen, att dessa, med några undantag, utförts av Sondén, vid dessa liksom vid andra uppgifter givetvis biträdd av de båda underläkarna. Då det väsentliga syftet med dessa undersökningar icke vore en klinisk-diagnostisk bedömning utan en för de praktiska resultaten av fångvårdsbehandlingen synnerligen betydelsefull bedömning ur arbetsterapeutiska och allmänt psykologiska synpunkter, hade Sondén ansett sig böra i största utsträckning ta hand om dessa undersökningar och avgiva de förslag till behandling, vari undersökningen utmynnade. Den undersökning enligt 43 § verkställighetslagen, som skulle verkställas av styresmannen och läkaren, utgjorde grunden både för den intagnes behandling under fängelsetiden och för de försiktighets- och hjälpåtgärder, som skulle vidtagas då han lämnat fängelset, och hörde alltså oupplösligt tillsammans med det väsentliga i den nya fångvårdsreformen. Det skulle äventyra resultaten av denna reform, om verkställighetsundersökningarna bagatelliserades och skötes åsido som oväsentliga och mindre betydelsefulla än de rättspsykiatriska undersökningarna. Hur viktiga dessa senare än komme att vara i många fall även i fortsättningen, komme de dock i viss utsträckning att minska i betydelse i och med att de intagna under straffverkställigheten bleve föremål för psykiatrisk observation och vid behov vård, nota bene om denna observation och vård icke bleve endast en tom formalitet. — Enligt lagen vore tiden för undersökning enligt 43 § verkställighetslagen en månad, men denna tid hade under de gångna 8 månaderna ofta kommit att överskridas. Hela denna undersökningsverksamhet hade tillsvidare icke varit närmare reglerad och hade i viss mån befunnit sig på experimentstadiet. Sedan verkställighetslagen varit i kraft ett par år, komme skriftliga redogörelser för verkställda läkarundersökningar m. m. att föreligga beträffande det egentliga kriminella klientelet, varför vid recidiv de förnyade undersökningarna då komme att bli betydligt enklare och mindre tidskrävande. Under andra halvåret 1946 hade för undersökning i Malmö remitterats 69 verkställighetsfall, motsvarande 2—3 per vecka. Under tiden den 1 januari—den 13 mars 1947 hade motsvarande antal varit 39, motsvarande närmare 4 per vecka. — Det vore givet, att verkställighetsundersökningarna krävde tid och att hänsyn måste tagas till dessa undersökningar vid beräkning av antalet läkare och kanslipersonal vid sinnessjukavdelningarna. De skriftliga utlåtandena kunde visserligen göras betydligt kortare än vid de rättspsykiatriska undersökningarna och bleve därför mindre tidsödande för läkare och kanslipersonal, men det väsentliga vore dock att skaffa sig pålitlig kännedom om den undersökte och hans möjligheter, bland annat med ledning av testresultat och anamnestiska upplysningar, och undersökningarnas stora praktiska vikt gjorde, att de icke kunde utföras summariskt och ofullständigt, om de icke skulle bli alldeles värdelösa. Det hade ifrågasatts att låta utackordera verkställighetsundersökningarna till utomstående läkare, som vid tillfälliga besök på fängelset skulle skriva utlåtanden mot ett arvode av högst 30 kronor. Detta skulle vara att sabotera fång-

vårdsreformen. Det vore illa nog, att dylika summariska 30-kronorsutlåtanden blivit accepterade i andra sammanhang, t. ex. innan någon dömdes till tvångsuppfostran eller ungdomsfängelse.

Av de övriga till mig inkomna yttrandena framgick, att undersöknings-tiderna i allmänhet kunnat begränsas till 6 veckor utom i Jönköping och Härnösand, där undersökningstiderna uppgått till respektive 10 och 8—9 veckor.

Sedan jag därefter med överlämnande av inspektionsprotokoll och avgivna yttranden anmodat fångvårdsstyrelsen att avgiva utlåtande i ärendet, anförde fångvårdsstyrelsen i ett den 29 april 1947 hit inkommet utlåtande följande.

”Organisationen av undersökningsväsendet grundar sig på ett i proposition nr 240 till 1945 års riksdag framlagt förslag. Enligt detta skulle de dittillsvarande vid fångvården heltids- och deltidanställda arvodesläkarna ersättas med heltidsanställda läkare (6 överläkare, 6 förste läkare och 2 andre läkare) vid de fångvårdens sinnessjukavdelningar — tillhoppa sex — där ett större antal undersökningar verkställdes. Undersökning i Växjö av häktade kvinnor samt å S:t Olofs sjukhus i Visby av inom Gotlands län häktade skulle utföras av arvodesläkare mot ersättning av 125 kronor för varje undersökning. Vid hopning av undersökningsfall skulle en extra förste läkare kunna anställas med arvode motsvarande lön enligt 27 löneklassen ävensom i mån av behov ytterligare läkarpersonal i arvodestjänst.

Enligt regleringsbrevet för innevarande budgetår må vid fångvårdens sinnessjukavdelningar anställas 6 ordinarie överläkare, 6 ordinarie förste läkare samt 2 extra ordinarie andre läkare. Därjämte finnes sedan den 1 januari 1946 — alltså från och med den nya organisationens ikraftträdande — enligt Kungl. Maj:ts särskilda medgivande en extra förste läkare anställd vid avdelningen å Långholmen. Vidare är sedan den 1 januari 1947 en extra andre läkare knuten till Långholmen. Då emellertid en försteläkartjänst vid avdelningen i Västervik icke kunnat besättas med vare sig ordinarie innehavare eller vikarie, har den sålunda medgivna förstärkningen av läkarpersonalen i verkligheten stannat vid en andreläkartjänst.

Det må i detta sammanhang meddelas, att en ny sinnessjukavdelning med ett 30-tal platser den 1 april 1947 öppnats vid fångvårdsanstalten å Härlanda. Till denna avdelning ha överflyttats heltidstjänster från avdelningarna i Jönköping (en överläkartjänst) och å Håga (en försteläkartjänst).

För närvarande äro de heltidsanställda läkarna fördelade på sätt nedanstående tablå utvisar:

Anstalt	Överläkare	Förste läkare	Andre läkare
Långholmen	1	3	2
Håga	1	2	
Malmö	1	1	1
Härnösand	1		

Anstalt	Överläkare	Förste läkare	Andre läkare
Härlanda (från 1 april 1947)	1		
Västervik	1		
	6	6	3

I sitt betänkande den 31 december 1942 (SOU 1942: 59) angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m. beräknade strafflagberedningen att en överläkare med biträde av underläkare icke skulle kunna medhinna mer än omkring 100 utlåtanden om året och räknade följaktligen med en heltidsanställd läkare för varje 50-tal undersökningar. Här emot reserverade sig ledamoten av beredningen, docenten Torsten Sondén, som framhöll att man i genomsnitt icke kunde utgå från mer än ett 40-tal undersökningar om året per läkare.

Under första månaderna efter den nya organisationens ikraftträdande, alltså på våren och sommaren 1946, visade sig antalet läkare någorlunda räcka till för undersökningarna. Detta berodde bland annat på att tillströmningen av undersökningsfall under denna tid icke var så stor, under första kvartalet 1946 133 och under andra och tredje kvartalen 129 respektive 135. Därefter inträffade emellertid en häftig stegring, i det att antalet undersökningsfall under sista kvartalet uppgick till 194, det största antal nykomna undersökningsfall som någonsin registrerats vid fångvårdens sinnessjukavdelningar.

Under januari månad 1947 nedgick antalet undersökningsfall till 39 men steg under februari till 46 och under mars till 52. Sammanlagda antalet undersökningsfall under detta kvartal uppgick således till 137.

Beläggningen på sinnessjukavdelningarna återspeglar, i vad det gäller undersökningsfall, nu redovisade förhållanden.

Antalet undersökningsfall vid samtliga undersökningsstationer utgjorde sålunda

<i>år 1946</i>	1 januari	102
	1 april	102
	1 juli	84
	1 oktober	105
<i>år 1947</i>	1 januari	142
	1 april	140.

I det för den 1 januari och den 1 april 1947 uppgivna antalet — 142 respektive 140 — ingå 19 respektive 16 häktade, som till följd av platsbrist på sinnessjukavdelning ännu icke hade kunnat flyttas dit utan måste tillbringa väntetiden i de för vanligt fångförvar avsedda avdelningarna, i båda fallen gäller det anstalten å Långholmen.

Enbart den omständigheten att antalet undersökningsfall stegrats så häftigt under sista kvartalet 1946 ledde till att undersökningsorganisationen ålades uppgifter som vida översteg dess resurser. Men härtill kom ytter-

ligare, att undersökningsläkarna från och med den 1 juli 1946 ålagts att jämväl utföra de i 43 § verkställighetslagen anbefallda verkställighetsundersökningarna (observationerna) av straffångar och fängelsefångar. Antalet sådana undersökningar utgjorde under andra halvåret 1946 vid Långholmen 93, i Malmö 46 och i Härnösand 26, samtliga utförda av där stationerade heltidsanställda läkare utan ersättning. Vid uppgörandet i januari 1945 av planen för organisation av sinnesundersökningarna räknade man ej med dessa observationer; den nya verkställighetslagen antogs av riksdagen först i december samma år.

För att i möjligaste mån bespara sinnessjukavdelningarna arbetet med observationerna har styrelsen sökt att förlägga observationerna jämväl till andra fångvårdsanstalter, där observationerna kunde utföras mot arvode av utanför fångvården stående psykiatrer. Denna anordning har emellertid icke kunnat tillämpas i önskvärd omfattning, enär psykiatriskt utbildade läkare finnas att tillgå endast på ett begränsat antal orter. På grund härav ha sinnessjukavdelningarnas läkare måst anlitas i vidsträckt omfattning, med påföljd att observationerna kommit att svårt inkräkta på den tid, som läkarna disponera för sinnesundersökningarna.

Antalet under hela år 1946 utförda sinnesundersökningar vid avdelningar med heltidsanställda läkare framgår av nedanstående uppställning (inom parentes anges antalet observationer under andra halvåret 1946).

Långholmen	160	(+ 93)
Håga	88	(+ 1)
Malmö	102	(+ 46)
Härnösand	50	(+ 26)
Jönköping (numera utan heltidsanställd läkare)	59	(+ 1)
Västervik	65	

Tillhopa 524.

Härtill komma av icke-heltidsanställda läkare mot arvode utförda 17 sinnesundersökningar. Hela antalet undersökningar uppgick således under år 1946 till 541.

I nedanstående uppställning hava intagits antalet vid samma avdelningar verkställda sinnesundersökningar under år 1945.

Anstalt	Antal undersökningar under år 1945
Långholmen	192
Håga	155
Malmö	143
Härnösand	45
Jönköping	70
Västervik	84

Tillhopa 689.

Om man jämför antalet utförda undersökningar med de beräkningar, som på sin tid utfördes av strafflagberedningen, medicinalstyrelsen och fångvårdsstyrelsen, visar det sig, att den nuvarande organisationen är för snävt tilltagen. Jämförelsen av antalet undersökningar mellan år 1945 och 1946 blir vidare missvisande i olika avseenden. Förklaringen till nu nämnda omständigheter är att söka i en rad nytillkomna omständigheter. Sålunda är att märka, att, sedan läkare med heltidstjänst blivit anställda vid avdelningarna, de å sinnessjukavdelning intagna numera, där resultat kan förväntas, göras till föremål för specialbehandling (t. ex. chockbehandling vid schizofreni), en omständighet som starkt bidrager till att öka läkarnas arbetsbörda. Vidare är att beakta, att sinnesundersökningarna efter den 1 januari 1946 ändrat karaktär. Tidigare var sinnesundersökning obligatorisk när tillämpning av strafflagen 5:5 eller 5:6 kunde ifrågasättas. Detta kunde medföra att en person med korta mellanrum — ibland flera gånger samma år — underkastades sinnesundersökning. Dessa enkla och föga tidsödande undersökningsfall, där läkaren i mycket kunde inskränka sig till hänvisningar till föregående utredningar, hålla numera på att försvinna. De fall som nu hänvisas till undersökning äro genomgående svårare än förr, t. ex. mördare med komplicerade familjeförhållanden och därav följande stridigheter, egenartade sexualförbrytare samt bedragare med vidlyftig kriminalitet. Fallen kräva därför mycket mera tid och arbete. Härtill kommer den tilltagande bristen på psykiatrer. Det har icke lyckats styrelsen att erhålla sökande till försteläkartjänsterna vid avdelningarna i Västervik och Jönköping. Dessa tjänster ha i stället fått tillfälligt förläggas till andra anstalter (Långholmen, Håga o. s. v.) eller stå utan innehavare. Vidare har ofta vid semester och annan tjänstledighet för läkare vikarie icke kunnat anskaffas. Under den tid som förflutit sedan organisationen trätt i kraft har densamma under vissa tidsperioder fått fungera utan avsedd uppsättning av läkare. Särskilt bekymmersamt blir då läget, när tillströmningen av undersökningsfall tilltar häftigt, såsom fallet var under sista kvartalet 1946.

Det stora antalet undersökningsfall har lett till förlängning av undersökningstiderna utom vid avdelningarna å Håga och Västervik. Vid avdelningen i Malmö har i 11 av 109 undersökningsfall tiden mera avsevärt överskridits. Vid avdelningen i Härnösand ha undersökningarna i genomsnitt tagit 8 à 9 veckor, vid avdelningen i Jönköping 10 veckor. De längsta undersökningstiderna förekomma vid avdelningen å Långholmen. Under innevarande vår ha undersökningarna där ibland tagit en tid av 4 à 5 månader, vartill kommer en väntetid av 2 till 3 veckor, innan den häktade över huvud kan erhålla plats på avdelningen. För närvarande finnas å avdelningen 57 personer, som vänta på att undergå sinnesundersökning. Av dessa 57 kunna med nuvarande läkarpersonal 26 beräknas vara färdigundersökta den 1 juli 1947. Om Kungl. Maj:t — på sätt i det följande angives — bifaller fångvårdsstyrelsens förslag att undersökningar enligt verkställighetslagen få ut-

föras jämväl av utanför fångvården stående läkare, skulle antalet sinnesundersökningar fram till den 1 juli 1947 kunna ökas till omkring 31. Under återstoden av innevarande månad samt under maj och juni månader äro emellertid ytterligare 20—25 undersökningsfall att förvänta, varigenom antalet av dem som vid halvårsskiftet vänta på undersökning uppgår till mellan 51 och 56 eller nära nog samma antal som nu. Vad som här erfordras är att omkring 30 fall kunna avverkas genom särskilda åtgärder.

Med anledning av den stockning i undersökningsförfarandet som sålunda uppkommit har fångvårdsstyrelsen vidtagit följande åtgärder.

Styrelsen har, som förut nämnts, utverkat Kungl. Maj:ts medgivande att från den 1 januari 1946 en extra förste läkare samt från och med den 1 januari 1947 jämväl en extra andre läkare må vara anställda vid avdelningen å Långholmen. Antalet läkare vid denna undersökningsstation uppgår härigenom till 6 mot ursprungligen beräknade 4.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 februari 1947 har fångvårdsstyrelsen hemställt om bemyndigande att i den omfattning fångvårdsstyrelsen funne erforderlig vid fångvårdsanstalterna i Malmö, Härnösand och Härlanda anlita annan än där heltidsanställd läkare för medverkan vid undersökning enligt 43 § verkställighetslagen mot ersättning av 30 kronor för varje undersökning. I underdånig skrivelse den 21 april 1947 har fångvårdsstyrelsen, då skrivelsen den 10 februari 1947 ännu icke hade föranlett något Kungl. Maj:ts beslut, ingivit en ny skrivelse i samma ämne, vari styrelsen under utvecklande av skälen för att snara åtgärder måste vidtagas för att lätta arbetsbördan för läkarna på sinnessjukavdelningarna hemställt, att det i föregående skrivelse begärda bemyndigandet måtte utsträckas att gälla även anstalten å Långholmen.

Vidare är att anmäla, att den nya sinnessjukavdelningen å Härlanda, vars färdigställande fördröjts till följd av svårigheten att anskaffa material, delvis tagits i bruk innevarande månad och beräknas vara färdigställd under maj månad. Den har plats för ett 30-tal intagna. Sinnessjukavdelningen i Jönköping kommer att med reducerad beläggning bibehållas tillsvidare, varvid sinnesundersökningarna där komma att utföras av arvodesläkare.

Slutligen har styrelsen i underdånig skrivelse den 26 innevarande april hos Kungl. Maj:t hemställt om bemyndigande att vidtaga ytterligare åtgärder i följande avseenden.

Styrelsen har i sin skrivelse erinrat om att en försteläkartjänst i Västervik icke kunnat utnyttjas, enär några sökande icke anmält sig ens för vikariatet på befattningen. Skulle vikarie kunna erhållas, därest tjänsten tillfälligt förläggdes till sinnessjukavdelning på annan ort, har styrelsen för avsikt att vidtaga åtgärder härför. Att förstärka läkarkrafterna genom anställande av ytterligare förste läkare synes under sådana förhållanden nära nog omöjligt. Där emot torde det vara möjligt att finna läkare villiga att mottaga förordnande

såsom extra andre läkare. Styrelsen hemställer därför om medgivande att intill utgången av innevarande budgetår anställa *3 andre läkare*.

Vid sidan härav erfordras en annan åtgärd, nämligen anskaffande av läkare, villiga att vid sidan av annan tjänst verkställa sinnesundersökningar mot särskilt arvode för varje undersökning. Styrelsen hyser förhoppningar om att denna väg skall visa sig framkomlig under förutsättning att ersättningsbeloppet höjes. Den nuvarande ersättningen — 125 kronor för varje undersökning — anses nämligen vara för låg och styrelsen föreslår att *ersättningen höjes till 150 kronor*.

Vid bedömandet av frågan hur många undersökningar, som skulle verkställas på detta sätt har styrelsen ansett sig böra utgå från det ogynnsammaste fallet, nämligen att inga heltidsanställda läkare utöver de nuvarande kunna anskaffas och att det kan ställa sig svårt att erhålla vikarie för tjänstledig läkare. I detta läge synes antalet undersökningsfall, som böra vara färdiga före den 1 juli 1947, kunna beräknas till ett 50-tal. Kostnaden härför skulle då belöpa sig till 7 500 kronor. Härtill komma kostnaderna för renskrivning av utlåtanden m. m., beräknade till 2 500, eller *sammanlagt 10 000 kronor*.

Styrelsen har i denna del hemställt att Kungl. Maj:t måtte för tiden till och med den 30 juni 1947 medgiva, att för undersökning av sinnesbeskaffenheten hos för brott eller lösdriveri tilltalade personer m. fl. må vid de sinnessjukavdelningar fångvårdsstyrelsen bestämmer efter styrelsens beprövande anlitas annan än vid sinnessjukavdelningen heltidsanställd läkare mot ersättning av 150 kronor för varje undersökning.

Vad härefter angår den i vissa yttranden berörda frågan om bättre och utvidgade lokaler för sinnessjukavdelningarna — det gäller i huvudsak avdelningarna på Långholmen och i Malmö — har styrelsen denna fråga under utredning. Överläkaren vid avdelningen i Malmö har föreslagit vissa utvidgningar, som synas kunna giva rymliga och ändamålsenliga lokaler icke blott för läkarna och deras biträden utan jämväl för de intagnas sysselsättande. På Långholmen, där vissa av straffångar och fängelsefångar drivna yrkesgrenar komma att nedläggas omkring den 1 instundande juli, synas verkstadslokaler för sinnessjukavdelningens patienter kunna inredas i utrymmen, som därigenom bliva lediga.

Frågan om läkarnas löneställning, som beröres i vissa yttranden, förtjänar uppmärksamhet jämväl ur den synpunkten, att det efter hand torde bli allt svårare att förvärva erforderligt antal läkare för rättspsykiatrien. I jämförelse med överläkarna vid sinnessjukhusen äro överläkarna inom undersökningsväsendet mindre gynnsamt ställda. Härtill kommer att antalet läkare, som ägna sig åt psykiatri, i varje fall icke synes tilltaga, medan å andra sidan efterfrågan på psykiatrer nu torde vara större än någonsin. Härtill bidrager i särskild grad det förhållandet, att psykiatrer i växande utsträckning anlitas inom socialvården, inom barnavård, fattigvård och andra vård-

grenar. De löner, som därvid erbjudas av kommuner och landsting, synas vida överstiga lönesättningen vid statliga sjukhus och andra anstalter. Enligt styrelsens mening kan det bli nödvändigt att åvägbringa en löneförbättring för nu berörda läkare, en fråga som styrelsen vill upptaga till övervägande i samband med anslagsäskanden i höst. Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att det ofta förbises att fångvårdens sinnessjukavdelningar äro sjukhus, där läkarna ha att icke blott avgiva utlåtanden utan jämväl vårda patienterna. Såsom förut nämnts tillämpas härvid numera, sedan läkarna blivit heltidsanställda, moderna medicinska behandlingsmetoder. Det synes även med hänsyn härtill i alla avseenden befogat, att tjänstgöring vid någon av fångvårdens sinnessjukavdelningar i full utsträckning får tillgodoräknas som merit till tjänster vid sinnessjukhusen.

Enligt 42 § sinnessjuklagen skall häktad, som hänvisats till sinnesundersökning, överföras till den sinnessjukavdelning, som enligt fångvårdsstyrelsens bestämmande skall mottaga för sinnessjukdom misstänkta från det häkte, där han förvaras. I enlighet härmed har fångvårdsstyrelsen i cirkulär nr 2 år 1946 lämnat föreskrifter angående det område, varifrån varje särskild avdelning har att mottaga undersökningsfall. Då tillströmningen av undersökningsfall kan vara synnerligen varierande inom olika områden, har styrelsen understundom varit nödsakad att söka få till stånd en utjämning genom att flytta över undersökningsfall från en hårt belastad avdelning till avdelning med mindre antal intagna. Åtgärden, som vidtages i syfte att avkorta undersökningstidens längd, är en nödfallsutväg och såsom sådan behäftad med många och svåra olägenheter. En föreslagen omdisposition av den för sinnessjukavdelningarna nu gällande rayondelningen kan emellertid nedbringa antalet sådana överflyttningar. Om styrelsen därjämte får bemyndigande att anlita arvodesläkare, när antalet undersökningsfall vid en avdelning stiger över det normala, torde överflyttningar icke vidare behöva ifrågakomma annat än i undantagsfall.

Av synnerligt intresse äro vissa uttalanden i remisshandlingarna angående verkställighetsundersökningarna. Ehuru bestämmelserna om dessa undersökningar icke tillämpats längre än sedan den 1 juli 1946, har deras betydelse redan dokumenterats. Syftet med undersökningen är att giva vägledning angående den intagnes behandling under strafftiden. Fångvårdsstyrelsen, som avgör frågan om å vilken anstalt den intagne skall placeras, kan bestyrka att dessa undersökningar äro av utomordentligt värde både för anstaltsplaceringen och för andra åtgärder, t. ex. vid bedömandet av frågor om sysselsättning, yrkesutbildning, permission, frigång och eftervård. Härjämte torde emellertid dessa undersökningar kunna rätt snart komma att få en viktig uppgift jämväl under det rättsliga förfarandet inför domstol. Det förhåller sig nämligen så, att utlåtandena rörande verkställighetsundersökningarna ofta innehålla tillräckligt med uppgifter för bedömande av vederbörandes sinnesbeskaffenhet. Det förefaller sannolikt att härigenom frågan om behovet av

sinnesundersökningar snart nog kan komma i nytt läge. Intill den 1 juli 1946 var utlåtandet rörande häktads sinnesbeskaffenhet det enda dokument, i vilket psykiatern kunde ge konkreta anvisningar angående behandlingen av den häktade efter domfällandet. Så kommer det väl alltjämt att förbli beträffande vissa grupper av lagöverträdare, t. ex. när villkorlig dom kan ifrågasättas, men beträffande återfallsbrottslingar — och de utgöra flertalet bland till sinnesundersökning hänvisade häktade — komma sinnesundersökningarna att få minskad betydelse. Om nämligen verkställighetsundersökningarna göras noggrant, blir behovet av sinnesundersökning mindre, eftersom domstolen genom att skaffa sig tillgång till berättelserna rörande föregående verkställighetsundersökningar ofta har tillförlitligt material att bygga på för att misstanken om att den tilltalade är att hänföra under strafflagen 5: 5 skall kunna elimineras och därmed sinnesundersökning underlåtas. Även vad beträffar det andra i 41 § sinnessjuklagen omförmälda fallet där sinnesundersökning skall ske — där domstolen finner särskild utredning om den misstänktes sinnesbeskaffenhet vara av betydelse för bestämmande av påföljd för brottet eller eljest för målets avgörande — synas verkställighetsundersökningarna i vissa fall kunna lämna tillräcklig vägledning. Styrelsen är helt överens med överläkaren Sondén, när han i sitt utlåtande framhåller, att den mera omständliga proceduren med sinnesundersökning icke bör anlitas, när tidigare sinnesundersökning eller andra tillgängliga handlingar kunna ge tillräckliga upplysningar. Sondéns förslag om en bestämmelse av innehåll, att domstol före beslut om sinnesundersökning skall skaffa sig kännedom om redan föreliggande läkarutlåtanden och redogörelser, synes värt beaktande. Måhända kan man börja med att på lämpligt sätt rikta domstolarnas uppmärksamhet på de upplysningar rörande vissa tilltalade, som finnas i verkställighetsundersökningarna angående dem som efter den 1 juli 1946 ådömts ovillkorligt fängelse eller straffarbete på minst 6 månader. Utlåtandena rörande dessa undersökningar förvaras i fångvårdsstyrelsen. Hos styrelsen och hos de under styrelsen sorterande anstalterna och skyddskonsulenterna finnas jämväl uppgifter angående den dömdes förhållande under anstaltsvistelsen och efter frigivningen. Vad angår förstagångsbrottslingar torde behovet av sinnesundersökningar kunna minskas genom att den summariska läkarundersökningen kompletteras med psykologiska och psykiatriska uppgifter.

Styrelsen delar som nämnts Sondéns uppfattning att med ett utnyttjande av verkställighetsundersökningarna och annat liknande material behovet av sinnesundersökningar skall avtaga. Ett sådant läge inträder emellertid först så småningom. Den nu aktuella frågan är om, förutom de av fångvårdsstyrelsen föreslagna åtgärderna i syfte att anskaffa ytterligare psykiatrer inom fångvården, ytterligare något kan göras för att lätta arbetsbördan för läkarna vid sinnessjukavdelningarna.

Så långt styrelsens erfarenhet sträcker sig äro de i vårt land avgivna utlå-

tandena rörande sinnesbeskaffenheten hos häktade mycket vidlyftigare än i något annat europeiskt land. Detta beror bland annat på att utlåtandena innehålla redogörelse för det av den tilltalade begångna brottet och omständigheterna vid detsamma. Där flera brott begåtts kan denna redogörelse svälla ut ansenligt. Där brotten äro av ungefär samma typ, t. ex. en rad inbrott eller — för att taga ett nyligen aktuellt fall — en serie cykelstölder på olika orter i landet, kan redogörelsen, som i vissa fall endast är ett något förkortat återgivande av domstolsprotokollen, te sig rätt värdelös med hänsyn till huvudfrågorna, den tilltalades sinnesbeskaffenhet respektive den lämpligaste påföljden för brottet. Vissa undersökningsläkare söka sammanarbeta brottsredogörelsen, vilket gör utlåtandet mera koncentrerat och mera läsbart men å andra sidan kräver mera arbete. Även dessa koncentrerade redogörelser för brottet eller brotten synas emellertid alltför vidlyftiga, en omständighet som betingas av att utlåtandena i denna del skrivas utslutande för medicinalstyrelsen, vilken utan tillgång till rättegångsprotokoll har att granska varje utlåtande, avgivet i ärende rörande sinnesundersökning.

Av samma anledning innehålla utlåtandena i regel en fullständig redogörelse för undersökningens gång, med redovisning för samtliga verkställda prov och testningar m. m. För andra bedömare än de specialister som handha eftergranskningen äro dessa delar av utlåtandet betydelselösa i alla de fall, då vad därur framgår icke är på något sätt anmärkningsvärt. Det kunde härvid räcka med att läkaren i korthet angav resultatet.

Den nu påtalade omständigheten sammanhänger som nämnts med att samtliga utlåtanden bli föremål för eftergranskning, varigenom man velat skapa garantier för ett enhetligt rättspsykiatriskt bedömande. I strafflagberedningens betänkande år 1942 angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m. föreslogs bland annat, i syfte att minska utlåtandenas omfattning, att eftergranskningen skulle slopas. Departementschefen fann emellertid behov föreligga av kontroll av de enskilda undersökningsläkarnas verksamhet åtminstone under en övergångstid. Jämväl riksdagen förordade i enlighet med första lagutskottets utlåtande ett bibehållande tillsvidare av den centrala granskningen.

Åtminstone på det område där styrelsen har tillfälle att följa utvecklingen, nämligen beträffande häktade undersökningsfall, synes praxis vid bedömandet av sinnesbeskaffenheten nu vara på väg att stadgas. Det kan under sådana förhållanden med fog ifrågasättas om det längre finnes anledning att bibehålla den centrala kontrollen över utlåtandena beträffande häktade. Om kontrollen slopas, står möjligheten alltjämt öppen för domstol och för interneringsnämnden att i tveksamma fall remittera utlåtandet till medicinalstyrelsen. Med den efterfrågan på psykiatrer som nu råder synes det styrelsen synnerligen angeläget att undersökningsläkarna befrias från onödigt arbete och sparas för sina egentliga uppgifter. Avskaffandet av eftergranskningen skulle vara ett verksamt medel härtill. Undersökningstiderna skulle härige-

nom förkortas och därigenom, vilket är det i förevarande sammanhang viktigaste, också tiden för de häktades vistelse på sinnessjukavdelning.”

Utöver vad ovan omförmälts ha hos mig under den senaste tiden anhängigjorts två ärenden, som ytterligare belysa den situation, som föreligger beträffande sinnesundersökningarna vid sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen.

Med en den 22 april 1947 hit inkommen skrivelse överlämnade för min kännedom rådmännen Erik Wilhelmsson och Curt Nordström, assessorn Thure Hahn och t. f. assessorn Carl Sandblom i egenskap av ledamöter å Stockholms rådhusrätts femte avdelning avskrifter av två av dem till fångvårdsstyrelsen och medicinalstyrelsen den 17 april 1947 avlätna skrivelser, vilka innehöllo följande.

Genom beslut den 11 december 1946 hade rådhusrätten förklarat ett vid femte avdelningen anhängigt mål angående häktade grovarbetaren Sten Tage Hansson vilande i avbidan på utlåtande över sinnesundersökning beträffande Hansson. Rådhusrättens protokoll i målet hade inkommit till sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen den 27 i samma månad och utlåtandet hade således skolat avgivas senast den 7 februari 1947. Efter framställningar från vederbörande läkare hade rådhusrätten beviljat anstånd med avgivandet av utlåtandet, den 5 februari till den 27 februari, den 26 februari till den 20 mars och den 19 mars till den 14 april 1947. Den 10 april hade från Rylander till rådhusrätten inkommit en skrivelse med anhållan på anförda skäl om ytterligare anstånd till den 2 juni 1947. Genom beslut den 12 april hade rådhusrätten funnit den gjorda framställningen om anstånd icke kunna bifallas i vidare mån än att anstånd beviljades till den 7 maj 1947. — I ett annat vid rådhusrätten anhängigt och för sinnesundersökning vilandeförklarat mål angående häktade diversearbetaren Curt Ivar Pettersson, vari utlåtande skulle ha avgivits senast den 8 februari 1947 men efter därom gjorda framställningar anstånd med utlåtandet beviljats till den 14 april 1947, hade den 10 samma månad från vederbörande läkare inkommit en skrivelse av i tillämpliga delar enahanda innehåll som den ovan omnämnda och vari ytterligare anstånd begärts till den 7 juni. Genom beslut den 10 april hade rådhusrätten beviljat anstånd till den 7 maj 1947. — Å brottmålsrotlarna II och III å femte avdelningen vore för det dåvarande anhängiga 24 mål, vari sinnesundersökningar enligt bestämmelserna i sinnessjuklagen påginge, därav 13 mål angående häktade och 11 mål angående å fri fot varande tilltalade. I samtliga dessa fall — med undantag av ett — hade, där den i lagen föreskrivna tiden för utlåtandets avgivande av 6 veckor från handlingarnas mottagande tilländagått, på begäran beviljats anstånd med utlåtandenas avgivande i en eller flera omgångar. Enligt vid avdelningen tillämpad praxis hade å utdömda straff avräknats en del av häktningstiden. I sådana fall där sinnesundersökningen ej föranlett tillämpning av 5 kap.

5 eller 6 § strafflagen hade i allmänhet avräknats den del av häktningstiden, som överskjutit nyssnämnda tid av 6 veckor. Genom dröjsmålen med utlåtandenas avgivande hade i en del fall häktningstiden blivit så lång, att risk föreläge för att den enligt nyssnämnda princip avräkningsbara delen av häktningstiden kunde komma att överstiga det straff, som kunde beräknas ifrågakomma. Även om avräkning kunde ske, vore det uppenbarligen i högsta grad otillfredsställande, att straffverkställigheten till övervägande eller i varje fall till betydande del komme att ersättas med den dömdes hållande i häkte å sinnessjukavdelning. Det syntes jämväl ligga i öppen dag, att även dröjsmålen med utlåtandena i mål angående å fri fot varande tilltalade i flera hänseenden innebure allvarliga olägenheter. Med hänsyn till vad nu framhållits kunde rådhusrätten i fortsättningen icke taga på sitt ansvar att medgiva anstånd i den utsträckning, som av vederbörande läkare angivits vara erforderligt med nu rådande ordning. Rådhusrätten hade funnit angeläget att fästa vederbörande myndigheters uppmärksamhet på nu anmärkta förhållanden.

I det andra ärendet överlämnade Rylander med en den 25 april 1947 hit inkommen skrivelse en klagoskrift från å sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen för undersökning intagne John Hugo Henry Wahlström. I klagoskriften anförde Wahlström följande.

Wahlström ville uttrycka sin starkaste indignation över den långa tid, som åtginge för sinnesundersökning, 5—6 månader, kanske ännu längre tid om medicinalstyrelsen eller interneringsnämnden även skulle avgiva yttrande. Denna långsamhet samt den ovisshet, som vore rådande innan sista utslaget bleve fällt i samtliga intagnas mål, gjorde givetvis, att tiden på sinnessjukavdelningen bleve enerverande och psykiskt påfrestande i högsta grad. Detta hade, vilket Wahlström särskilt ville framhålla, gjort att många av de mindre nervstarka kamraterna just nu på avdelningen blivit så deprimerade av all väntan i olika avseenden, att dagligen förekomme raseriutbrott, vilket ginge ut över möbler, fönster samt annan materiel. Att se och höra dessa mer eller mindre medicinomtöcknade patienter samt på nätterna höra deras bultningar och skrån på den lyhörda och för sådana patienter dåligt isolerade avdelningen gjorde tillvaron på avdelningen odräglig. Därför värdjade Wahlström till J. O. att göra allt vad som i denna sak kunde göras för ett snabbare undersökningsförfarande. Wahlström ville till sist uttrycka en undran, om det vore nödvändigt, att frågan om en persons sinnessstillstånd skulle behöva penetreras i så många instanser, innan det slutliga utslaget kunde fällas.

Rylander anförde i sin skrivelse följande.

Wahlström, som vid Stockholms rådhusrätt åtalats för stöld och som tidigare lagförts 12 gånger, hade intagits å kronohäktet den 17 januari 1947 och vid rättspsykiatriska kliniken den 14 februari 1947. Med nuvarande tillgång till arbetskrafter vid kliniken kunde undersökningen av Wahlström

beräknas vara avslutad omkring den 2 juli 1947. Wahlström hade under vistelsen på kliniken uppträtt lugnt och sansat och skötte en syssla som städare på ett utmärkt sätt. Han tillhörde ej de kverulatoriska patienterna utan hade sökt ingripa och lugna vissa av kamraterna på avdelningen, då de "spelade över" på grund av ilska över de psykiskt påfrestande väntetiderna. Wahlströms klagoskrift syntes Rylander närmast vara att betrakta som ett relativt hovsamt uttryck för det växande missnöje och den stigande irritation och allmänna oro, som uppstått bland de intagna och som under senaste tiden tagit sig alltmer markerade uttryck i olikartade psykiska sjukdomssymtom med orosutbrott, hot om självmord och hot om våld mot omgivningen. Såväl undersöknings- som vårdförhållandena vid rättspsykiatriska kliniken hade en längre tid varit allt annat än tillfredsställande, såsom Rylander tidigare anfört vid J. O:s inspektion. Sedan dess hade läget ytterligare försämrats. I upprepade skrivelser till olika myndigheter hade Rylander påpekat rådande missförhållanden och sökt framhålla nödvändigheten av att avhjälpande åtgärder snarast vidtoges. Därjämte hade Rylander muntligen vid besök å fängvårdsstyrelsen upprepade gånger givit uttryck åt sin oro över läget, liksom Rylander även inför presidenten Schlyter, som vore ordförande i centralfängelsets anstaltsnämnd, framhållit nödvändigheten av att åtgärder vidtoges för förbättring av förhållandena. För det dåvarande väntade 57 häktade, vilka antingen vistades å kronohäktet eller vore intagna vid kliniken för sinnesundersökning. Med de läkarkrafter, som funnes tillgängliga, kunde man beräkna, att omkring 26 av dem skulle hinna undersökas till den 1 juli 1947. För att även medhinna återstoden (31 häktade) till den 1 juli skulle tre å fyra extra läkare vara behövliga, enär en läkare icke vore i stånd att slutföra mer än ungefär en undersökning per vecka. Observeras borde dessutom, att under tiden den 1 maj—den 1 juli 1947 kunde 20 å 25 ytterligare häktade beräknas bli hänvisade till kliniken för undersökning, var-till komme undersökningar av långtidsfångar enligt 43 § verkställighetslagen. 32 långtidsfångar väntade på undersökning och 15 nya kunde beräknas tillkomma per månad. Att hastigt inom den närmaste tiden finna fyra kompetenta läkare, som vore villiga att utföra rättspsykiatriska undersökningar vid kliniken, syntes knappast låta sig göra. För övrigt kunde heller icke arbetsplats och behövlig hjälp beredas dem. Möjligen skulle två läkare kunna anställas. I bästa fall skulle sålunda med tillhjälp av extra arbetskraft ytterligare 16 undersökningar kunna hinna slutföras vid rättspsykiatriska kliniken till den 1 juli 1947. Vad beträffade återstående häktade av den stora anhopningen, som tillåtits uppkomma, så syntes det bli nödvändigt att förflytta dem till andra sinnessjukavdelningar, varest möjligheterna att skaffa extra läkarhjälp vore större. Slutligen ville Rylander tillägga, att en av de mest oroliga patienterna på samma avdelning som Wahlström den 23 april överförts till sinnessjukavdelningen vid Håga, där plats kunnat beredas honom.

Med anledning av fångvårdsstyrelsens ovanberörda hemställan har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 maj 1947 medgivit, att undersökningar av sinnesbeskaffenheten hos för brott eller lösdriveri tilltalade personer m. fl. må för tiden till och med den 30 juni 1947 — i den omfattning som finnes nödvändig för att avarbeta uppkommen balans av undersökningsfall — verkställas av annan än vid fångvårdens sinnessjukavdelningar heltidsanställd läkare samt att ersättning för varje dylik undersökning må utgå med 125 kronor jämte gottgörelse för kostnad för renskrivning av utlåtandet över undersökningen.

I 6 kap. sinnessjuklagen den 19 september 1929, vilket kapitel erhållit sin nuvarande lydelse genom lag den 22 juni 1945, äro bestämmelser meddelade om sinnesundersökning i brottmål. Dessa bestämmelser, som bland annat innebära sådan ändring i tidigare gällande bestämmelser angående tiden för sinnesundersöknings verkställande att denna förkortats från 2 månader till 6 veckor, trädde med vissa undantag i kraft den 1 januari 1946.

I 41 § under nämnda kapitel heter det, att om anledning föreligger till antagande att den, som är misstänkt för brott, begått brottet under inflytande av sådan själslig abnormitet eller tillfälligt rubbad själsverksamhet som avses i 5 kap. 5 § strafflagen, skall domstolen förordna om sinnesundersökning enligt vad i lagen sägs, där ej av särskilda skäl sådan undersökning finnes obehövlig. Sinnesundersökning skall ock ske, där domstolen finner särskild utredning om den misstänktes sinnesbeskaffenhet vara av betydelse för bestämmande av påföljd för brottet eller eljest för målets avgörande.

Finnes brottet ej förskylla svårare straff än böter, må sinnesundersökning ske endast när särskilda skäl därtill äro.

I 42 § första stycket stadgas, att sinnesundersökning av den, som förvaras i häkte, skall verkställas å sinnessjukavdelning vid fångvården av där anställd läkare. För undersökningen skall den häktade överföras till den sinnessjukavdelning, som enligt fångvårdsstyrelsens bestämmande skall mottaga för sinnessjukdom misstänkta från det häkte, där han förvaras. Domstol, som förordnat om undersökningen, skall skyndsamt översända samtliga handlingar i målet till nämnda avdelning.

Enligt 42 § tredje stycket skall sinnesundersökning verkställas utan dröjsmål och utlåtande däröver avgivas sist inom 6 veckor från det handlingarna inkommo till sinnessjukavdelningen, i den mån ej domstolen i särskilt fall på framställning av undersökningsläkaren medgiver anstånd. Beslut om anstånd må meddelas utan parternas hörande.

I fjärde stycket samma paragraf äro bestämmelser meddelade om utlåtandes innehåll m. m.

Då utlåtande avgives, skall, enligt 42 § femte stycket, undersökningsläkaren samtidigt insända en avskrift därav till medicinalstyrelsen; finner sty-

relsen anledning föreligga till ytterligare psykiatrisk granskning, har styrelsen att ofördröjligen underrätta domstolen därom.

Bestämmelser om sinnesundersökning av den, som befinner sig på fri fot, äro meddelade i 43 § sinnessjuklagen. Undersökningen skall i sådant fall verkställas av läkare, som för dylikt ändamål är anställd vid statligt sinnessjukhus. Grunder för sådana undersökningars fördelning mellan vederbörande sjukhus fastställas av medicinalstyrelsen. Den, som skall undersökas, är pliktig att för undersökningen inställa sig å tid och ort, som av undersökningsläkaren bestämmas. Finnes det erforderligt för undersökningens verkställande, äger domstolen på framställning av undersökningsläkaren förordna, att den, som skall undersökas, skall intagas å det sinnessjukhus, där läkaren är anställd. Ej må domstolen utan medgivande av den, som skall undersökas, meddela dylikt förordnande, med mindre å brottet kan följa straffarbete, fängelse, avsättning eller mistning av ämbete på viss tid.

44 § innehåller bestämmelser om rätt för domstol att, därest efter utlåtandes avgivande så prövas erforderligt, inhämta medicinalstyrelsens utlåtande.

I lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m., vilken lag trätt i kraft den 1 juli 1946, äro vidare bestämmelser meddelade om undersökning i vissa hänseenden av å fångvårdsanstalterna intagna fångar.

I 43 § nämnda lag förordnas sålunda, att beträffande straff- eller fängelsefånge skall, om det ådömda straffet uppgår till minst 6 månader, till ledning för behandlingen så snart ske kan verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Fångvårdsstyrelsen äger jämväl i annat fall förordna om sådan undersökning. Undersökningen skall enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar utföras av styresmannen vid den anstalt, där fången intagits för straffets undergående, under medverkan av anstaltens läkare. Berättelse över undersökningen jämte styresmannens och läkarens förslag angående fångens placering och behandling skall så snart ske kan och senast inom en månad efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen. När särskilda omständigheter påkalla det, må styrelsen medgiva anstånd, högst en månad, med berättelsens avgivande.

Enligt 63 § skall, under medverkan av anstaltsläkare, enahanda undersökning verkställas beträffande för förvaring och internering intagnas levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Jämväl över sådan undersökning skall berättelse insändas till fångvårdsstyrelsen.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår ha under senare år förhållandena i fråga om undersökningarna av häktade personers sinnesbeskaffenhet varit sådana, att vid flera av fångvårdens sinnessjukavdelningar utlåtanden tid efter annan icke kunnat avgivas inom den tidsfrist, som bestämts i 42 § sinnessjuklagen. Vid sinnessjukavdelningen å Långhol-

men har den stora anhopningen av undersökningsfall medfört, att anstånd med utlåtandes avgivande måst utverkas icke blott en utan ett flertal gånger i fråga om varje å avdelningen intagen person. En sinnesundersökning vid denna landets största sinnessjukavdelning har sålunda under senaste tiden så gott som regelmässigt icke kunnat verkställas på kortare tid än 4—5 månader, och det finnes anledning befara, att undersökningstiden skall komma att förlängas än mera. Dessa oefterrättliga förhållanden, som icke bero på försummelse från läkarnas sida, kunna enligt min mening omöjligen få fortvara.

Genom det av Eders Kungl. Maj:t den 2 maj 1947 meddelade beslutet om medgivande att för undersökningar vid sinnessjukavdelningen å Långholmen anlita även andra än vid avdelningen fast anställda läkare torde måhända den nuvarande balansen i någon mån kunna nedbringas. Det synes emellertid vara uppenbart, att tillfredsställande förhållanden icke därmed kunna med önskvärd snabbhet åstadkommas. Ytterligare åtgärder för minskning av den nuvarande balansen torde därför vara erforderliga, vartill kommer att anstalter böra träffas för att förebygga liknande missförhållanden i framtiden.

Vad till en början angår de åtgärder, som kunna vidtagas för att fortast möjligt bemästra de nuvarande svårigheterna, synes mig vad fångvårdsstyrelsen därutinnan hemställt vara värt det största beaktande. Då ett snabbt nedbringande av balansen är ofrånkomligt, vill jag på det livligaste tillstyrka, att de av fångvårdsstyrelsen äskade åtgärderna för ökning av läkarkrafterna vidtagas, i den mån avgörande icke redan träffats genom beslutet den 2 maj 1947.

Härutöver vill jag ifrågasätta, om icke den befarade ökningen av antalet undersökningsfall möjligen skulle kunna motverkas genom vissa i cirkulär till domstolar och åklagare gjorda påpekanden. Frågan om den misstänktes sinnesbeskaffenhet torde, utan att särskild sinnesundersökning behöver företagas, i många fall kunna av domstolen avgöras redan på grund av uppgifter i tidigare läkarutlåtanden eller andra tillgängliga handlingar. Detta förhållande har, enligt vad jag funnit, icke i tillräcklig grad beaktats av domstolarna, tydligen beroende på bristande kännedom bland domarna om den enligt 41 § sinnessjuklagen förefintliga möjligheten att underlåta sinnesundersökning, om sådan av särskilda skäl finnes vara obehövlig. Ett åläggande för domstolarna eller åklagarna att till rätten eller vid förundersökningen införskaffa alla de handlingar, som stå att erhålla från offentlig myndighet och kunna tjäna till ledning för bedömandet av den misstänktes sinnesbeskaffenhet, skulle säkerligen medföra, att domstolarna i större utsträckning än som nu sker uppmärksammade nämnda möjlighet. Genom ett sådant åläggande skulle därjämte den fördelen vinnas att, om läkares utlåtande rörande den misstänktes sinnesbeskaffenhet finnes böra inhämtas, rätten är i stånd att omedelbart tillhandahålla läkaren material, som är nödvändigt för hans undersökning. Såsom Sondén påpekat är handlingarnas översändande

i fullständigt skick av vikt för undvikande av dröjsmål med utlåtandets avgivande. Därest handlingar, av vilka upplysningar kunna erhållas om den misstänktes sinnesbeskaffenhet, icke på grund av vad nu sagts införskaffats redan före beslutet om sinnesundersökning, synas de fördensfull böra omedelbart efter beslutet anskaffas och översändas till undersökningsläkaren.

En minskning av antalet till fångvårdens sinnessjukavdelningar hänskjutna undersökningsfall skulle möjligen kunna åstadkommas jämväl därigenom, att domstolarna erinrades om angelägenheten av att i samband med beslut om sinnesundersökning noggrant pröva frågan, huruvida den misstänkte nödvändigtvis måste hållas häktad under undersökningstiden. Enär beslut om sinnesundersökning ej får meddelas, med mindre den misstänkte erkänt gärningen eller övertygande bevisning förebragts att han begått densamma, torde vid tiden för beslutet någon kollusionsfara icke kunna föreligga. Enligt 24 kap. 1 § nya rättegångsbalken kvarstår därför såsom häktningsskäl att det kan befaras att den misstänkte avviker eller på annat sätt undandrager sig lagföring eller straff, eller ock att anledning förekommer, att han fortsätter sin brottsliga verksamhet. Anses den misstänkte kunna få vistas på fri fot i avvaktan på undersökningens verkställande, vinnes den fördelen att sinnesundersökningen enligt bestämmelserna i 43 § sinnessjuklagen får ske av därtill förordnad läkare vid sinnessjukhus. Visserligen torde, enligt vad jag inhämtat, en avsevärd balans föreligga jämväl i fråga om undersökningarna enligt denna paragraf, men den misstänkte är under sådan undersökning ej berövad sin frihet annat än i undantagsfall och under mycket kort tid.

För att för framtiden hindra uppkomsten av sådana missförhållanden vid undersökningsförfarandet som de nu rådande synas mig även åtgärder på längre sikt böra övervägas. Jag syftar härmed närmast på frågan, om icke i gällande bestämmelser om sinnesundersökning och utlåtande däröver skulle kunna vidtagas vissa ändringar, ägnade att bereda lättnad i fråga om utlåtandets utarbetande och att omöjliggöra en onödig förlängning av undersökningstiden.

Det synes mig således som om betydande fördelar i olika hänseenden skulle kunna ernås, om man inskränkte den eftergranskning av undersökningsläkarnas utlåtanden, som enligt 42 § femte stycket sinnessjuklagen skall ske i medicinalstyrelsen. Nödvändigheten av denna granskning har från flera håll ifrågasatts. Redan vid lagens tillkomst voro meningarna därom delade, men granskningen befanns önskvärd åtminstone intill dess den rättspsykiatriska organisationen vunnit tillräcklig stadga. En inskränkning av denna granskning torde emellertid numera utan större olägenhet kunna vidtagas. Såsom ovan berörts är det huvudsakligen av hänsyn till medicinalstyrelsens eftergranskning som de nu vanliga vidlyftiga redogörelserna ur rättegångshandlingarna intagas i utlåtandena. Därest undersökningsläkarnas utlåtanden icke behövde bedömas i medicinalstyrelsen, vore det tillfyllest om

allenast erforderliga hänvisningar till rättegångshandlingarna gjordes i utlåtandena. På grund härav kunde utlåtandena skrivas betydligt kortare och mycket arbete därigenom besparas läkarna. Eftergranskningen torde emellertid icke kunna helt undvaras. Men den bör enligt min mening kunna inskränkas till att avse allenast sådana utlåtanden, i vilka undersökningsläkaren funnit den undersökte vara i behov av vård å sinnessjukhus. Bibehålles den obligatoriska granskningen i fråga om sistnämnda utlåtanden, synes rätts säkerheten bliva på betryggande sätt tillgodosedd, i det att ingen undersökt kan efter straffriförklaring interneras å sinnessjukhus utan att frågan därom prövats av landets högsta medicinska myndighet. För domstolarna står det ju alltid öppet att efter prövning av läkarens utlåtande begära medicinalstyrelsens yttrande angående den undersöktes sinnesbeskaffenhet och vårdbehov. Även om inskränkningen av den obligatoriska eftergranskningen stannar vid vad jag nu ifrågasatt och den nuvarande vidlyftiga avfattningen av utlåtandena således kvarstår i fråga om dem, som finnas vara i behov av vård å sinnessjukhus, torde så mycket vara att vinna i besparing av arbetskraft, att läkarna böra kunna medhinna ett betydligt större antal undersökningar än nu är fallet.

Vidare synes det mig böra tagas under övervägande, huruvida icke en ändring bör göras i föreskriften i 42 § tredje stycket sinnessjuklagen om tiden för avgivande av utlåtande. Anstånd bör icke, såsom nu sker, kunna utverkas i anledning av svårighet för läkaren att på grund av arbetsbördan medhinna en undersökning. Godtagbart skäl för anstånd bör föreligga endast om undersökningstillfällets svårighetsgrad nödvändiggör en utsträckning av undersökningstiden eller denna tid måste förlängas på grund av något den undersöktes eget förhållande, t. ex. rymning, kroppslig sjukdom etc. För att säkerställa en sådan tillämpning av lagstadgandet synes erforderligt, att det i lagtexten uttryckligen angives i vilka särskilda fall, som domstolen äger att på framställning av undersökningsläkaren medgiva honom anstånd att inkomma med sitt utlåtande efter 6-veckorstidens utgång.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Kungl. Maj:t föreskrev därefter i brev till fångvårdsstyrelsen den 30 maj 1947, att för sinnesundersökning av den som vore intagen på sinnessjukavdelning vid fångvården finge — mot en ersättning av 150 kronor för varje undersökning jämte gottgörelse för utskrift av utlåtande över undersökningen — anlitas annan psykiater än vid avdelningen heltidsanställd läkare, samt att för medverkan vid s. k. observationsundersökningar enligt 43 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. finge vid

fångvårdsanstalt, där sinnessjukavdelning funnes eller inrättades, anlitas annan än vid anstalten heltidsanställd läkare mot en ersättning av 30 kronor för varje undersökningsfall, allt såvitt avsåge tiden till och med den 30 september 1947.

I brevet den 30 maj 1947, däri utöver vad ovan nämnts ett flertal föreskrifter meddelades för påskyndande av sinnesundersökningarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar, yttrade Kungl. Maj:t slutligen, att Kungl. Maj:t — som övervägde särskilda åtgärder för att förhindra upprepning av den inträdda förseningen av sinnesundersökningar — förväntade att alla av denna sak berörda myndigheter och befattningshavare gjorde allvarliga ansträngningar att snarast undanröja den föreliggande arbetsbalansen.

Den 6 juni 1947 bestämde Kungl. Maj:t, för tiden till och med den 30 september 1947, att till sinnessjukläkaren vid fångvårdsanstalten i Växjö och till läkare vid S:t Olofs sjukhus i Visby finge för sinnesundersökning av vissa tilltalade personer utgå ersättning för varje undersökning med ett från 125 kronor till 150 kronor förhöjt belopp jämte gottgörelse för utskrift av utlåtande över undersökningen.

I regleringsbrev den 30 juni 1947 bestämdes vidare, att s. k. observationsundersökningar skulle utan särskild ersättning verkställas av de vid fångvårdsanstalt heltidsanställda läkarna ävensom att ersättning, som avsåges i brevet den 6 juni 1947, skulle utgå med 125 kronor; dock att för tiden till och med den 30 september 1947 skulle gälla de särskilda föreskrifter som meddelats i breven den 30 maj och den 6 juni 1947.

Slutligen förklarade Kungl. Maj:t den 11 juli 1947, att vid sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen finge för tiden till och med den 30 september 1947 vara anställda en extra förste läkare och en extra andre läkare.

Genom beslut den 24 september 1947 har Kungl. Maj:t — med upphävande av tidigare meddelade, häremot stridande bestämmelser — funnit gott att för tiden från och med den 1 oktober 1947 föreskriva, bland annat, följande.

1. Därest antalet sinnesundersökningar, som ankomma på sinnessjukavdelning inom fångvården, ökas så att det kan förutses att undersökningarna icke komma att medhinnas inom den i lag stadgade tiden, åligger det vederbörande överläkare att snarast anmäla förhållandet till fångvårdsstyrelsen. Senast skall sådan anmälan göras, då överläkaren hos domstol gör framställning om anstånd med utlåtande över sinnesundersökning och skälet härtill huvudsakligen är avdelningens arbetsbelastning.

2. Då anmälan enligt 1. inkommer till fångvårdsstyrelsen, har styrelsen att ofördröjligen undersöka läget och, om överbelastningen icke är endast tillfällig, vidtaga erforderliga åtgärder för dess avhjälpande. Efter vad

som finnes lämpligast i olika fall bör styrelsen antingen bemyndiga överläkaren att för sinnesundersökning av den som är intagen på avdelningen anlita annan psykiater än vid avdelningen heltidsanställd läkare eller ock förordna om överflyttning av undersökningsklientel till andra, mindre arbetsbelastade avdelningar.

3. Bemyndigande som nyss sagts skall avse visst antal undersökningar och gälla begränsad tid. För varje sådan undersökning må utgå ersättning med 150 kronor jämte gottgörelse för kostnad för utskrift av utlåtandet. Om lämnat bemyndigande skall styrelsen underrätta justitiedepartementet.

4. Sedan fångvårdsstyrelsen vidtagit åtgärder enligt 2., åligger det styrelsen att med uppmärksamhet följa hur åtgärderna verka. Finner styrelsen åtgärder av detta slag omöjliga att genomföra eller otillräckliga för att snabbt avhjälpa uppkommen arbetsbalans, har styrelsen att ofördröjligen göra anmälan därom till justitiedepartementet.

5. Om vid månadsskifte det på sinnessjukavdelning inom fångvården finnes någon för sinnesundersökning intagen, i fråga om vilken utlåtande icke hunnit avgivas inom 6 veckor från det handlingarna i målet inkommit till avdelningen, åligger det överläkaren att snarast efter månadsskiftet meddela fångvårdsstyrelsen antalet personer, om vilka detta gäller. Inkommande sådana uppgifter skola av styrelsen ofördröjligen sammanställas och vidarebefordras till justitiedepartementet.

6. Erfordras för att undvika arbetsbalans i fråga om sinnesundersökningar vid viss sinnessjukavdelning inom fångvården, att avdelningens läkare befrias från att medverka vid undersökningar enligt 43 § lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m., må fångvårdsstyrelsen i behövlig omfattning härför anlita annan än vid anstalten heltidsanställd läkare. För sådan medverkan må utgå ersättning med 30 kronor.

7. För sinnesundersökningar, som enligt gällande ordning utföras av sinnessjukläkaren vid fångvårdsanstalten i Växjö eller av läkare vid S:t Olofs sjukhus i Visby, skall utgå ersättning enligt vad som sägs under 3.

8. Vid sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen må fortfarande från och med den 1 oktober 1947 tillsvidare till och med den 31 mars 1948 vara anställda en extra förste läkare och en extra andre läkare med arvoden, motsvarande de kontanta avlöningsförmånerna i lönegraden Ce 31 löneklassen 31 respektive lönegraden Ce 29 löneklassen 29.

Enligt vad jag inhämtat har situationen på ifrågavarande område nu i hög grad förbättrats. Den 1 december 1947 pågingo vid fångvårdens sinnessjukavdelningar 87 undersökningar. Beträffande dessa hade handlingarna inkommit till vederbörande undersökningsläkare i 1 fall i september, i 18 fall i oktober och i 49 fall i november. I fråga om återstående 19 undersökningsfall hade handlingarna sagda dag ännu icke kommit läkaren tillhanda.

2. Framställning angående åtgärder för undvikande av anhopning av undersökningsfall vid vissa av de till sinnessjukhusen förlagda rättspsykiatriska undersökningsavdelningarna.

Den 19 maj 1947 skrev jag till Konungen följande:

Den 30 mars 1947 verkställde jag i närvaro av sjukhuschefen överläkaren Einar Osterman och överläkaren vid rättspsykiatriska avdelningen Nils Ohlsson inspektion av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

Vid inspektionen av ovannämnda avdelning uppgav Ohlsson i fråga om den rättspsykiatriska verksamheten å sjukhuset följande: Det Ohlsson åvilande arbetet med de rättspsykiatriska undersökningarna vore betungande. Under år 1946 hade till undersökningsstationen hänvisats 77 undersökningsfall, av vilka 3 sedan översänts till annan station. Under året hade avgivits 55 utlåtanden. Av undersökningsfallen hade 11 vistats å sjukhuset som patienter. För närvarande avvaktade 21 patienter sinnesundersökning. Då Ohlsson beräknade en tid av omkring en vecka för varje patient, utgjorde väntetiden således mellan 4 och 5 månader. Av de nu väntande undersökningsfallen utgjordes 10 av patienter, som förövat brott under rymning. Ehuru inga säkra uttalanden kunde göras om dessa undersökningsfall, syntes det dock Ohlsson som om 5 skulle erhålla tidsbestämt straff, 2 förvaring å säkerhetsanstalt och endast 3 förklaras straffria.

Sedan jag med överlämnande av utdrag av det vid inspektionen förda protokollet anmodat medicinalstyrelsen att inkomma med yttrande, anförde medicinalstyrelsen i ett denna dag hit inkommet utlåtande följande.

Till rättspsykiatriska undersökningsavdelningen vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall hänvisades för sinnesundersökning å fri fot varande åtalade från Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län. Avdelningen hade därjämte belastats med ett 20-tal undersökningsfall, avseende på sjukhuset vårdade patienter, vilka dit återtagits i samband med brott begångna under avvikning eller försöksutskrivning och vilka hänvisats till ny sinnesundersökning. Dessa — huvudsakligen på sjukhusets specialavdelning vårdade, tidigare straffriförklarade psykopater — hade i många fall uppgivit, att de begått nya brott i förhoppning att efter ny sinnesundersökning bli ådömda frihetsstraff i enlighet med den ändring av 5 kap. strafflagen, som trätt i kraft den 1 januari 1946. Tillströmningen av undersökningsfall till Sidsjön hade varit stor och ett uppskovsförfarande med avgivandet av utlåtanden hade varit ofrånkomligt. I ett fåtal fall hade läkaren kunnat översända undersökningsfall till annan station, vilket förfaringssätt år 1946 begagnats i 3 fall och under den gångna delen av år 1947 i 2 fall. Hänvisning av undersökningsfall från ett sjukhus till ett annat hade skett, sedan den åtalade lämnat sitt medgivande därtill och undersökningsläkarna därom träffat överenskommelse eller medicinalstyrelsen förordnat om sådan överflyttning. De båda Sidsjöns sjukhus närmast liggande undersökningsstationerna, vid Ume-

dalens sjukhus vid Umeå och Mariebergs sjukhus i Kristinehamn, vardera liksom den vid Sidsjöns sjukhus med en läkare, skulle på detta sätt i viss mån kunna övertaga en del av balansen på Sidsjön, varom undersökningsläkaren vid Sidsjöns sjukhus vore underrättad.

Antalet vid de tre avdelningarna väntande undersökningsfall hade fördelat sig på följande sätt:

1947	Sidsjön	Umedalen	Marieberg
1 mars	15	2	5
15 »	20	6	7
1 april	19	4	9
15 »	19	5	7
1 maj	16	5	5

Väntande undersökningsfall på de övriga fem undersökningsavdelningarna vid sinnessjukhusen hade den 1 maj 1947 fördelat sig på följande sätt:

	Antal fall	Antal läkare	Beräknad tid för undersökning
Psykiatriska sjukhuset, Stockholm ..	33	5	6—7 veckor
Ulleråkers sjukhus, Uppsala	20	2	10 »
Ryhovs sjukhus, Jönköping	9	1 (2)	9 »
S:t Lars sjukhus, Lund	4	2	2 »
S:t Jörgens sjukhus, Göteborg	19	1 (2)	19 »

Till en ledig försteläkartjänst vid rättspsykiatriska avdelningen vid Ryhovs sjukhus, anförde medicinalstyrelsen vidare, hade vid ansökningstidens utgång den 25 februari 1947 ingen sökande anmält sig och vikarie hade ännu icke kunnat anskaffas. Försteläkartjänsten vid rättspsykiatriska avdelningen vid S:t Jörgens sjukhus vore ledigförklarad och någon vakansvikarie hade ej kunnat anskaffas. Medicinalstyrelsen övervägde att hos Kungl. Maj:t göra framställning att, för att avverka den förefintliga balansen av å fri fot varande undersökningsfall, erhålla bemyndigande att mot arvode per utlå-tande få anlita läkare utanför de rättspsykiatriska avdelningarna att utföra 20 sådana undersökningar, detta i överensstämmelse med en liknande fram-ställning från fängvårdsstyrelsen den 26 april 1947.

I en till Eders Kungl. Maj:t den 12 maj 1947 avlåten skrivelse har jag gjort framställning om åtgärder för undanröjande av sådana missförhållanden vid fängvårdens sinnessjukavdelningar, som medföra dröjsmål med avgivande av utlåtanden rörande häktade personers sinnesbeskaffenhet. Redan i denna framställning uttalade jag en förmodan, att i fråga om verkställandet av undersökningar enligt 43 § sinnessjuklagen balans skulle föreligga. Då vad medicinalstyrelsen i sitt nu avgivna utlåtande upplyst synes mig utvisa,

att denna balans är avsevärd och att extra åtgärder torde vara nödvändiga för undvikande av fortsatt anhopning av undersökningsfall vid vissa av de till sinnessjukhusen förlagda rättspsykiatriska undersökningsavdelningarna, finner jag mig böra i underdånighet bringa vad sålunda upplysts till Eders Kungl. Maj:ts kännedom för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna förhållandena påkalla.

Kungl. Maj:t har den 11 juli 1947 medgivit, att medicinalstyrelsen finge disponera ett belopp av högst 3 000 kronor för utgivande av ersättning med 150 kronor för varje undersökning åt annan psykiater än vid rättspsykiatrisk avdelning anställd läkare, vilken efter förordnande av medicinalstyrelsen avgivit utlåtande rörande sinnesbeskaffenheten hos tiltalad, som icke vore häktad.

Enligt vad jag inhämtat har undersökningsavdelningen vid Sidsjöns sjukhus, som under år 1947 haft den största överbeläggningen med mellan 15 och 20 undersökningsfall, den 1 december 1947 redovisat 9 fall, vilken siffra endast obetydligt överstiger den optimala, 6 undersökningsfall.

3. Framställning angående utfärdande av bestämmelser om tid för upptagande efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande av mål eller ärende, som utsatts till fullföljd å rättegångsdag bestämd enligt tidigare gällande tingsordning.

Den 2 juni 1947 avlät jag till Konungen följande framställning:

Jämlikt 6 och 8 §§ lagen den 20 december 1946 om domstolsärenden skall, då ärende om dödande av förkommen handling handlägges av häradsrätt, nämnd deltaga i häradsrätten, och skall handläggningen äga rum vid ting, försåvitt icke ärendet är brådiskande, i vilket fall handläggning må ske å särskilt sammanträde.

Enligt 1 kap. 7 § rättegångsbalken den 18 juli 1942 — vilken balk i likhet med ovannämnda lag skall träda i kraft den 1 januari 1948 — skola i tingslag för huvudförhandling med nämnd å tingsställe årligen å bestämda tider hållas allmänna ting. Allmänt ting skall med undantag för tiden under häradsrättens ferier hållas varje vecka, om ej annat föranledes av arbetet i domsagan, antalet tingslag eller andra omständigheter. Äro i tingslag flera tingsställen, fördelas tingen mellan dem. Om tingsordning förordnar Konungen.

Vid granskning av vissa i Post- och Inrikes Tidningar för den 1 april 1947 intagna kungörelser fann jag, att ärenden av ovannämnda slag i ett flertal fall blivit utsatta att under år 1948 fullföljas å rättegångsdagar angivna i överensstämmelse med den år 1947 för tingslaget gällande tingsordningen.

Sålunda hade Åkers och Selebo tingslags häradsrätt i anledning av en av Elon Bommelin gjord ansökan om dödande av ett förkommet skuldebrev förelagt sökanden att fullfölja ansökningen å åttonde allmänna sammanträdet under lagtima vårtinget 1948.

Under hänvisning till att enligt ovan omförmälda bestämmelser ändrad tingsordning komme att tillämpas efter den 1 januari 1948 anmodade jag domhavanden i Livgedingets domsaga att inkomma med yttrande rörande det förhållandet att tidpunkten för ärendets fullföljande icke bestämts med hänsyn till den tingsordning, som komme att gälla efter nämnda dag.

I avgivet yttrande vitsordade t. f. domhavanden Anders Litzén, som fört ordet i rätten vid ansökningsärendets handläggning, den gjorda anmärkningens riktighet och förklarade sig villig att medverka till rättelse av det begångna felet, vilket berott på förbiseende.

Enligt en annan i samma tidning införd kungörelse hade Oppunda tingslags häradsrätt i ett av Jacob Odell anhängiggjort ärende om dödande av förkommet skuldebrev förelagt sökanden att fullfölja ansökningen sist å tredje rättegångsdagen av femte allmänna sammanträdet under 1948 års lagtima vårting.

I ett med anledning därav infordrat yttrande anförde häradshövdingen i Oppunda och Villåttinge domsaga Albert Brycker följande: Kungörelsen hade beslutats den 19 december 1946 och alltså innan lagen den 20 december 1946 om införande av nya rättegångsbalken utfärdats. Tiden för ansökningens fullföljande hade därför ej kunnat fastställas på annat sätt än som skett. Enligt Bryckers förmenande borde såsom den fastställda tiden anses den dag, å vilken enligt nu gällande tingsordning tredje rättegångsdagen av femte allmänna sammanträdet skulle infalla under 1948, eller, om allmänt ting då ej hölles, första rättegångsdagen av nästa allmänna ting. Därom ämnade Brycker underrätta sökanden.

Enligt i samma tidning införda kungörelser hade vidare fullföljdsdag under år 1948 bestämts på liknande sätt i ärenden rörande dödande av förkommen handling, vilka handlagts vid häradsrätterna i Finspånge läns tingslag, Medelpads västra domsaga, Aspelands och Handbörds domsaga, Umeå domsaga, Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag, Jämtlands västra domsaga och Mora tingslag.

I infordrade yttranden ha de för de anmärkta felaktigheterna ansvariga domarna var för sig förklarat, att felet berott på förbiseende, samt i vissa fall uppgivit, att de vidtagit åtgärder för åstadkommande av rättelse på det sätt, att den redan gjorda ansökningen skulle återkallas och ny ansökan ingivas för erhållande — utan merkostnad för sökanden — av riktigt bestämd dag för fullföljd och nytt kungörelseförfarande.

Vad i ovanberörda ärenden förekommit visar, att man inom domarkåren icke städse har för ögonen, att i och med nya rättegångsbalkens ikraftträdande nya tingsordningar skola träda i tillämpning den 1 januari 1948. Då ärende uppskjutes för fullföljd under år 1948, bör givetvis dagen för ärendets fullföljande bestämmas så, att den kommer att stå i överensstämmelse med den efter 1948 års ingång i tingslaget gällande tingsordningen. Det torde emellertid kunna antagas, att såsom i ovannämnda fall å många håll ärenden uppskjutits till dag, som bestämts i överensstämmelse med den år 1947 gällande tingsordningen. Utöver vad ovan angivits har jag mig bekant ett 20-tal fall, där så skett. Sådana uppskovsbeslut kunna även ha meddelats i ärenden av andra slag än de närmast ifrågakomna dödningssärendena. Möjligt är ju också, att uppskovsbeslut i såväl mål som ärenden meddelats å tid så långt tillbaka, att i varje fall de följdförfattningar till nya rättegångsbalken, som utfärdats i december 1946, ännu icke kommit till domstolarnas kännedom.

Det kan sålunda förväntas, att efter den 1 januari 1948 ett flertal mål och ärenden vid häradsrätterna visa sig utsatta till återupptagande eller fullföljd å dag, som i uppskovsbeslutet bestämts enligt äldre tingsordning. I sådana fall torde i rättstillämpningen ofta uppstå tvekan, om vilken dag målet eller ärendet enligt en ny tingsordning skall upptagas till behandling av rätten. Till förhindrande härav synes det mig önskvärt, att bestämmelser utfärdas hur i dylikt fall skall förfaras.

Jag vill därför ifrågasätta, om icke i övergångsbestämmelser till den författning om nya tingsordningar, vilken torde komma att utfärdas att gälla från ingången av år 1948, kunde intagas bestämmelser i förevarande ämne. Enligt min mening borde därjämte innebörden av dessa bestämmelser genom särskilt kungörande bringas till den därav berörda rättssökande allmänhetens kännedom.

Det synes mig sålunda böra föreskrivas, att om mål av häradsrätt uppskjutits för fortsatt handläggning å viss efter den 1 januari 1948 infallande rättegångsdag, bestämd enligt tidigare gällande tingsordning, eller om häradsrätt föreskrivit, att åtgärd skall vidtagas sist å sålunda bestämd rättegångsdag, målet skall företagas till handläggning eller vad föreskrivet är sist fullgöras å den utsatta dagen, om allmänt ting då hålles i tingslaget, eller i annat fall å det allmänna ting, som efter nämnda dag först hålles i tingslaget. I domsaga, där tillämpning av dessa föreskrifter ifrågakommer, bör häradshövdingen vara skyldig att före den 1 november 1947 meddela hovrätten och länsstyrelsen uppgift om tid för de allmänna tingssammanträden, som under år 1948 skulle hava hållits i domsagan, därest den äldre tingsordningen fortfarande varit gällande, ävensom å vilka allmänna ting mål och ärenden, som utsatts till allmänt tingssammanträde enligt den äldre tingsordningen, komma att enligt ovan angivna grunder handläggas. I fråga om nämnda uppgifter torde föreskrifterna i 3 § samt 4 § första stycket och andra stycket

första punkten lagen den 8 mars 1935 om kungörande av häradsrätts sammanträden böra tillämpas.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Kungl. Maj:t har den 10 juli 1947 utfärdat kungörelse om tingsordningar m. m. (SFS nr 679) att träda i kraft den 1 januari 1948. I övergångsbestämmelser till denna kungörelse har förordnats, att om häradsrätt uppskjutit mål eller ärende till fortsatt handläggning å viss efter den 1 januari 1948 infallande rättegångsdag, bestämd enligt kungörelsen den 18 oktober 1935 om häradsrätternas tingsställen och tingsordningar, eller föreskrivit att i mål eller ärende åtgärd skall vidtagas å eller sist å sålunda bestämd rättegångsdag, skall målet eller ärendet företagas till handläggning eller vad föreskrivet är fullgöras å eller sist å den dag varå rättegångsdagen skulle hava infallit enligt nämnda kungörelse, därest allmänt ting då hålles i tingslaget eller fråga är om ärende, vid vars handläggning rätten är domför utan nämnd, samt, i annat fall, å närmast därefter inträffande allmänna ting. Häradshövding i domsaga, där tillämpning ifrågakommer av vad sålunda föreskrivits, har att i god tid underrätta parterna ävensom övriga kända sakägare, vilkas rätt kan vara därav beroende, om dagen då målet eller ärendet skall företagas till handläggning eller åtgärden skall vidtagas.

4. Utlåtande angående en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med utkast till militär rättegångslag.

Den 15 september 1947 skrev jag till Konungen följande:

I egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig har rådmannen Erik Wilhelmsen den 17 december 1946 till statsrådet och chefen för justitiedepartementet avgivit betänkande angående revision av det militära rättegångsväsendet (SOU 1946: 91). I betänkandet har bland annat föreslagits vissa ändringar i §§ 96 och 101 regeringsformen i vad dessa paragrafer avse gränsdragningen mellan J. O:s och M. O:s verksamhetsområden. Sålunda har föreslagits, att § 96 skall givas den avfattningen att M. O. angives skola hava tillsyn över lagars och författningars efterlevnad i mål, som enligt bestämmande på sätt i § 87 mom. 1 regeringsformen stadgas äro att hänföra till militära mål, samt att bestämmelsen i § 101 angående M. O:s åliggande att i vissa mål anställa åtal vid riks rätt skall omredigeras på motsvarande sätt.

Sedan yttranden över betänkandet inhämtats från myndigheter och sammanslutningar, har inom justitiedepartementet utarbetats en promemoria med utkast till militär rättegångslag. Enligt denna promemoria skall någon

ändring i § 96 regeringsformen icke ske utan den i detta lagrum angivna arbetsfördelningen mellan J. O. och M. O. bibehållas även efter ett genomförande av förslaget till militär rättegångslag, därvid dock förutsättes att auditörerna, som enligt förslaget skola erhålla en väsentligt annan ställning i organisationen, skola lyda under försvarsdepartementet och därmed falla under M. O:s tillsyn. I överensstämmelse härmed ifrågasättes i promemorian, huruvida det är anledning att bibehålla stadgandet i § 101 regeringsformen om M. O:s åliggande att väcka åtal inför riks rätt såvitt angår handläggning av mål, som från krigsdomstol kommit under högsta domstolens prövning.

Genom remiss den 16 juli 1947 har Eders Kungl. Maj:t berett J. O. tillfälle att avgiva utlåtande över omförmälda promemoria.

Med anledning härav får jag med instämmande i vad M. O. anført i ett denna dag, efter samråd med mig, avgivet utlåtande i förevarande ämne förordna, att i stället för de i promemorian i hithörande del framförda förslagen §§ 96 och 101 regeringsformen ändras i enlighet med vad av Wilhelmsson föreslagits i betänkandet den 17 december 1946.

5. Framställning angående åstadkommande av enhetligt förfarande vid bötesindrivning, då influtet belopp icke förslår till fulla gäldandet av samtliga den bötfällda genom flera domar ådömda böter.

I detta ämne avlät jag den 31 oktober 1947 till Konungen följande framställning:

I 1 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff stadgas, att om anledning är att antaga att bötfälld icke utan att oskäligt betungas förstår att strax gälda böterna, äger myndighet, som jämlikt lag eller författning har att ombesörja böternas indrivning, medgiva anstånd med deras erläggande eller avbetalning av dem i särskilda poster. Anstånd må beviljas under fyra månader från det beslut därom meddelas. Avbetalning skall ske med visst belopp minst en gång i månaden, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, och i övrigt så, att böterna äro till fullo guldna inom ett år från dagen för beslutet. Då särskilda skäl därtill äro, må tiden utsträckas, för anstånd till åtta månader och för avbetalning till två år.

Lagstadgandena om förvandling av böter återfinnas i 7—20 §§ samma lag. Såsom huvudregel gäller enligt 7 §, att om böter ej varda till fullo guldna, skall vad oguldet är förvandlas till fängelse. Om undantag från denna huvudregel, om det processuella förfarandet i bötesförvandlingsmål och om beräkningen av förvandlingsstraffets storlek meddelas bestämmelser i de därefter följande paragraferna.

Sålunda stadgas i 8 § att bötesstraff, som ådömts till belopp ej överstigande 5 dagsböter eller 25 kronor omedelbart i penningar, ej må förvandlas

annat än under vissa, i lagen närmare angivna förutsättningar. Har bötesstraff med tillämpning av 4 kap. 1 § strafflagen ådömts gemensamt för flera brott, gäller samma förbud mot förvandling, såframt straffet ej överstiger 10 dagsböter eller 50 kronor omedelbart i penningar. I 9 § föreskrives, att där någon enligt meddelat beslut intagits å allmän alkoholistanstalt eller tvångsarbetsanstalt eller för skyddsuppfostran i skyddshem eller allmän uppfostringsanstalt, skall beslut om förvandling som dessförinnan meddelats vara förfallet. Förvandling må ej ske av böter som ådömts före intagandet. Böter, som ådömts efter intagandet men före utskrivningen, må ej förvandlas med mindre anstaltens styrelse det påkallar.

Jämlikt 13 § bestämmes förvandlingsstraffets längd enligt vissa skalor efter antalet oguldna dagsböter, därvid dagsbot som endast delvis guldits anses som ogulden. Vid förvandling av böter som ådömts omedelbart i penningar skall varje påbörjat belopp av 5 kronor anses svara mot en dagsbot.

I 14 § första stycket föreskrives, att om förvandling skall ske av något bötesstraff och den bötfälde häftar jämväl för andra böter som enligt lagen må förvandlas, skola samtliga böter förvandlas och gemensamt förvandlingsstraff bestämmas efter sammanräknade antalet dagsböter. Har avbetalning skett och äro dagsböternas belopp olika, skall vid bestämmande av förvandlingsstraffet betalningen avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot. Därvid gäller enligt 13 § sista stycket, att vid förvandling av böter som ådömts omedelbart i penningar varje påbörjat belopp av 5 kronor skall anses svara mot en dagsbot.

I andra stycket av 14 § föreskrives vidare, att om någon avtjänat förvandlingsstraff för böter och därefter till förvandling förekomma andra böter, vilka ådömts innan förstnämnda straff till fullo verkställts, må för dessa böter ej åläggas högre förvandlingsstraff än som skolat återstå, därest gemensamt förvandlingsstraff på sätt i första stycket sägs beräknats för samtliga böter och därifrån avräknats det förut verkställda förvandlingsstraffet.

Är bötesbelopp beroende av värdet av viss egendom eller eljest bestämt efter särskild beräkningsgrund (normerade böter), kan enligt 15 § första stycket förvandlingsstraffet i vissa fall nedsättas, dock ej till mindre än sex dagar, eller ock den bötfälde befrias från förvandlingsstraff. Enligt andra stycket av samma paragraf må, om i fråga om andra böter med skäl kan antagas att den bötfälde gjort vad han förmått för att betala böterna, nedsättning av förvandlingsstraffet ske i enlighet med vad i första stycket stadgas, såframt synnerliga skäl därtill föreligga; ha böterna till huvudsaklig del guldits och är vad som återstår ringa, må den bötfälde befrias från förvandlingsstraff.

Om förfarandet vid uttagandet hos den bötfälde av ådömt bötesbelopp äro — med undantag för vissa speciella fall — bestämmelser meddelade i kungl. förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och red-

visning av böter, vari stadgas bland annat följande. Efter det saköreslängd eller expedition om bötesbeslut kommit utmätningsmannen till handa, åligger det denne att skyndsamt vidtaga alla för bötesbesluts verkställande erforderliga och på honom ankommande åtgärder, mot vilka laga hinder icke möter. I sådant avseende har utmätningsmannen att icke allenast hos vederbörande åklagare göra framställning om förvandling, där sådan lagligen äger rum, av böter, till vilkas gäldande den bötfälde vid undersökning inom utmätningsmannens distrikt befunnits sakna tillgångar, utan även i avseende å sådana bötfällda, som uppehålla sig inom riket å viss ort utom utmätningsmannens distrikt, begära handräckning för böternas indrivning och redovisning (§ 6 mom. 2). Sådan handräckning skall sökas hos utmätningsmannen i den ort, där den bötfälde vistas, och skall, då framställning om handräckning göres, för varje särskild person som framställningen avser överlämnas fullständigt utdrag ur saköreslängden eller bötesbeslutet (§ 9 mom. 1). Utmättningsman, hos vilken handräckning sålunda blivit begärd, åligger att, intill dess slutredovisning avgivits, i mitten av varje månad över postgiro till sökanden överlämna redovisning för dittills influtna bötesmedel samt i övrigt så skyndsamt ombesörja handräckningen, att slutredovisning, såvitt på honom beror, kommer den som påkallat åtgärden till handa senast inom två månader efter det utmätningsmannen mottagit framställningen om handräckning. Kan handräckningsärende icke inom sistnämnda tid slutligen redovisas, skall uppgift om anledningen därtill lämnas vid slutredovisningen samt därförut vid utgången av maj och november månader (§ 9 mom. 4). Utmättningsman må åt vederbörligen utsett exekutionsbiträde uppdraga att verkställa indrivning av böter samt att för sådant ändamål förrätta utmätning av lös egendom eller, i vissa fall, bevilja införsel (§ 7 mom. 1). Utmättningsman eller exekutionsbiträde skall å böter, som han enligt förordningen indriver, utfärda kvitto (indrivningskvitto), dock att sådant kvitto icke erfordras då böter erläggas genom insättning å hans tjänstepostgirokonto (§ 7 mom. 2). Sådana av utmätningsman uppburna bötesmedel, beträffande vilka efter nästföregående redovisning indrivningen slutförts till följd av verkställd inbetalning eller meddelat beslut om avkortning eller avskrivning och vilka ej böra redovisas till annan som begärt handräckning, skola, därest de tillfalla kronan eller eljest på grund av gällande föreskrifter böra ingå till K. B., gireras av utmätningsman i stad med egen uppbördsförvaltning den 15 i varje månad till kronokamrerarens postgirokonto och av annan utmätningsman å tredje söckendagen före varje månads utgång till K. B:s postgiro. Bötesmedel, vilka icke tillfalla kronan eller eljest på grund av gällande föreskrifter böra ingå till K. B., skola, därest de icke böra redovisas till annan som begärt handräckning, skyndsamt mot kvitto eller över postgiro tillställas dem, vilka medlen tillfalla (§ 11). Utmättningsman i stad med egen uppbördsförvaltning skall den 15 i varje månad till kronokam-

reraren och annan utmätningsman å tredje söckendagen före varje månads utgång till K. B. insända uppgift å sådana bötesmedel, beträffande vilka efter nästföregående redovisning indrivningen slutförts till följd av verkställd inbetalning eller meddelat beslut om avkortning eller avskrivning, dock endast i den mån böterna icke böra redovisas till annan som begärt handräckning. Denna uppgift skall upptaga den bötfälldes namn samt varje inbetalt bötesbelopp och dettas fördelning enligt saköreslängd eller bötesbeslut (§ 12).

Då en bötfälld, som häftar för flera bötesstraff, verkställer betalning, vilken ej förslår till gäldande av samtliga bötesposter, uppkommer spørsmålet å vilket av bötesbeloppen avbetalningen skall anses gjord. Denna fråga har i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta reglerats för det fall att betalningen gäldas genom införsel. Jämlikt 21 och 22 §§ nämnda lag skola nämligen lagens bestämmelser om införsel för underhållsbidrag i tillämpliga delar — med vissa närmare angivna undantag, vilka sakna betydelse i detta sammanhang — lända till efterrättelse i fråga om böter eller viten, som äro förfallna till betalning och ej erläggas. Och enligt 7 § andra stycket skall, då införsel beviljas till gäldande av bidrag å flera underhållsberättigade och det belopp som må innehållas ej förslår till bidragens gäldande, beloppet fördelas mellan de underhållsberättigade i förhållande till bidragens storlek. I övrigt saknas i lag eller författning bestämmelser om hur utmätningsmannen bör förfara, då avbetalning verkställs å flera bötesposter. Vid härstädes företagen granskning av fångförteckningar har det också uppmärksamrats, att utmätningsmännen tillämpat olika principer då de haft att avgöra, å vilken eller vilka bötesposter en verkställd avbetalning skall redovisas.

Då det syntes mig önskvärt att vinna utredning rörande den praxis, som råder i omförmälda hänseende, har jag i skrivelser till tjugo utmätningsmän i olika delar av landet anhållit, att de måtte till mig inkomma med upplysningar i denna fråga samt i övrigt avgiva det yttrande, vartill saken kunde giva anledning.

De med anledning därav till mig inkomna yttrandena ha bekräftat, att någon fast utbildad praxis icke förefinnes i angivna hänseende och att tveksamhet råder i fråga om vilket förfaringssätt, som bör anses vara det lämpligaste.

Det största antalet eller tolv av de tillfrågade utmätningsmännen (landsfiskalerna i Solna, Motala, Älmhults, Höganäs, Arvika, Karlskoga och Borlänge distrikt, poliskamreraren i Stockholm, förste stadsfogdarna i Norrköping och Hälsingborg samt stadsfogdarna i Örebro och Västerås) ha förklarar, att de alltid hänföra en gjord avbetalning till det tidigast ådömda bötesstraffet och därefter till övriga böter i tur och ordning, så att de sist ådömda bliva sist betalda. Till stöd för detta förfaringssätt har åberopats, att det hörde till god ordning att i första hand redovisa de längst öppet-

stående posterna eller att, då lång tid kunde åtgå för böternas fulla gäldande, det borde tillses, att de äldsta bötesstraffen icke bleve preskriberade inom den i 5 kap. 20 § strafflagen stadgade tiden av tre år. Några av dessa utmätningsmän ha också hänvisat till den praxis, som enligt deras mening råder vid indrivning av restförda utskylder, nämligen att den äldsta skatteposten blir föremål för indrivning i första hand. Förste stadsfogden i Hälsingborg har emellertid framhållit, att någon fast praxis rörande fördelningen av avbetalningar, då en skattskyldig samtidigt resterar för flera utskylder, icke synes förefinnas samt att han, då flera utskyldsbelopp hotats av preskription, ur praktisk synpunkt gjort en proportionell fördelning av avbetalningarna på de olika utskyldsbeloppen.

En motsvarande proportionell fördelning av gjord avbetalning på flera bötesposter synes icke användas av någon av de hörda utmätningsmännen. Stadsfogden i Karlskrona har emellertid uppgivit följande: Om bötesutslagen för verkställighet successivt ankommit till honom, hade han oftast lämnat den bötfälde rätt till avbetalning för det första bötesstraffet. Medan den bötfälde fullgjorde betalningen av detta bötesbelopp, kunde ytterligare bötesposter inkomma. Då ändrades ofta beslutet om rätt till avbetalning att avse samtliga bötesposterna. Men stundom meddelades nytt beslut om rätt till avbetalning att löpa parallellt med det första.

Landsfiskalen i Sköns distrikt har upplyst, att då samtliga böter icke på en gång betalats, han i första hand hänfört avbetalningen till det äldsta till utmätningsmannen inkomna ärendet. Samma förfarande har tillämpats av landsfiskalen i Tumba distrikt, vilken framhållit, att det vore synnerligen angeläget för utmätningsmannen eller exekutionsbiträdet att det äldsta ärendet, som oftast ehuru ej alltid avsåge de tidigast ådömda böterna, bleve i första hand avslutat och redovisat.

Den sistnämnde utmätningsmannen har emellertid förklarat sig göra undantag för det fall att stämning om böternas förvandling utfärdats, enär verkställd avbetalning då alltid borde avräknas på det sätt, som ur förvandlingssynpunkt tedde sig fördelaktigast för den bötfälde. Samma förfarande i fråga om böter, rörande vilka stämning om förvandling utfärdats, har iakttagits av landsfiskalen i Solna distrikt.

Andre stadsfogden i Malmö har förklarat sig tillämpa följande principer. Därest fara förefinnes att någon av bötesposterna inom den närmaste tiden skall preskriberas, gottskrives alltid verkställd betalning å det äldsta bötesutslaget. Om däremot någon sådan preskriptionsfara ej förefinnes, gottskrives avbetalningen i första hand å dagsböter, därest sådana föreligga, och därefter å penningböter, detta med hänsyn till att den bötfälde i händelse av framtida utebliven slutbetalning bör få tillgodoräkna sig bästa möjliga förmån vid en eventuell bötesförvandling. Utmätningsmannen avgör alltid i varje särskilt fall på nu angivna grunder vilken bötespost, som skall komma i åtnjutande av gjord avbetalning.

Den sålunda antydda principen att låta bestämmelsen i 14 § första stycket lagen om verkställighet av bötesstraff, att avbetalning vid förvandlingsstraffets bestämmande skall avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot, vara avgörande även vid bötesindrivningen har omfattats av ytterligare två av de hörda utmätningsmännen. Sålunda har landsfiskalen i Skellefteå norra distrikt uppgivit sig tillämpa den ordningen att det äldsta bötesbeloppet med hänsyn till preskriptionsfaran först indrivs men att dagsböter ha företrädesrätt oavsett bötesstraffets ålder. Landsfiskalen i Mölndals distrikt har upplyst, att han med anledning av bestämmelserna i nyssnämnda lagrum "i regel" låtit verkställda avbetalningar eller likvider först utgå på dagsbotsbelopp å eller under 5 kronor och att därefter "vanliga böter" godtagits för likvid. Vid ett tillfälle hade han dock låtit ett införselbeslut först läggas å ett bötesbelopp, vars preskriptionstid inom relativt kort tid utlöpte, medan den bötfällde ådömda dagsböter av yngre datum uttagits genom ett senare införselbeslut. Han ansåge det också önskvärt, att utmätningsman kunde få klar rätt att vid avbetalningar eller införsel först få tillgodoräkna dessa belopp å de äldsta böterna, under förutsättning att dessa kunde bli till fulla guldna. Inkomme vid sådant förhållande däremot allenast en mindre avbetalning, borde densamma i enlighet med gällande bestämmelser möjligtvis avföras å dagsbotsbeloppet. Härigenom skulle indrivningsverksamheten underlättas. Penningböter eller dagsböter med högre dagsbotsbelopp, utdömda t. ex. minst ett år före dagsböter med lägre dagsbot, syntes böra erhålla företräde före sistnämnda dagsböter.

Landsfiskalen i Älmhults distrikt har ifrågasatt, huruvida icke i anslutning till den i 14 § första stycket uttalade principen en avbetalning i första hand borde av utmätningsmannen avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot, ehuru han själv låtit avbetalning i första hand redovisas å den äldsta bötesposten.

Ett särskilt hänsynstagande till olika situationer utmärker det förfaringsätt, som användes av tredje stadsfogden i Göteborg, vilken upplyst följande: I sådana fall, då endast omedelbart i penningar utdömda böter förekomme, tillämpades av honom den principen att avbetalningar i första hand ginge till betalning av den äldsta bötesposten. Dock förfores ofta så, att om den äldsta bötesposten vore relativt stor och ungefär samtidigt men något senare mindre bötesbelopp å exempelvis 5 eller 10 kronor ådömdes den bötfällde, dessa senare toges i första hand för att på så sätt minska ärendenas antal, vilket hade en viss praktisk betydelse. Förekomme däremot såväl penningböter som dagsböter eller endast dagsböter och hade dagsbotsbeloppen satts olika, bleve förhållandet något annorlunda. I överensstämmelse med stadgandet i 14 § första stycket borde redan på ett tidigare stadium, alltså innan böterna vore föremål för förvandling, så förfaras, att en avbetalning i första hand borde avräknas å de böter, vilkas betalning ställde sig förmånligast för den bötfällde med tanke på en eventuell förvandling.

Detta förfarande tillämpades också i Göteborg, dock med viss modifikation, ty att strikt genomföra ett dylikt förfaringssätt torde nog icke låta sig göra. Så t. ex. måste ofta med hänsyn till preskriptionstiden äldre böter tagas i första hand, även om detta skulle ställa sig mindre förmånligt i förvandlingshänseende för den bötfällda. Även andra fall skulle kunna andragas.

Slutligen har stadsfogden i Borås anfört följande: Enligt därstädes tillämpat bruk vid verkställighetskonkurrens avräknades avbetalningslikviden i första hand i enlighet med den bötfälldes uttalade önskemål och eljest i regel å det äldsta bötesärendet. Undantagsvis kunde det förekomma, att ett jämförelsevis obetydligt bötesbelopp likviderades före avbetalning å ett bötesärende med avsevärt högre belopp. Det finge emellertid understrykas, att den bötfällda i övervägande antalet fall vore tämligen ointresserad av hur likviden disponerades. Men att en eventuell önskan från hans sida i fråga om fördelningen borde vara avgörande syntes obestriddigt, trots att åt den bötfällda därigenom inrymdes en möjlighet att inverka på strafftillämpningen. Frågan om vilken princip, som borde tillämpas i andra fall, vore svårare att avgöra. Den i straffrättskipningen gällande regeln till förmån för tilltalad torde ej ha allmängiltighet inom strafftillämpningen. I varje fall syntes motsatsen framgå av den i 13 § lagen om verkställighet av bötesstraff meddelade bestämmelsen att dagsbot, som endast delvis guldits, vore att anse som ogulden. Å andra sidan funnes intet direkt stöd för uppfattningen att statens straffanspråk skulle tillgodoses på bekostnad av grundsatsen om den för den dömda lindrigaste tolkningen. Genom att böter ådömdes i de olika formerna dagsbot och penningbot komplicerades konkurrensfrågan. Det syntes icke vara möjligt att finna någon framkomlig väg, som tillgodosåge alla synpunkter. Nyssnämnda komplikation syntes också lägga ett allvarligt hinder i vägen för en fördelning efter proportionella grunder. Den i Borås tillämpade grundsatsen syntes vara den under givna förhållanden mest förnuftiga.

Den av stadsfogden i Borås berörda frågan, huruvida den bötfälldes egen önskan om avbetalning å en viss av de honom ådömda bötesposterna bör villfaras, har besvarats jakande av ytterligare fem av de hörda utmätningmännen, nämligen landsfiskalerna i Tumba, Solna, Motala och Älmhults distrikt samt stadsfogden i Karlshamn. Landsfiskalen i Älmhults distrikt synes emellertid vilja reservera sig för det fall att hela den post, den bötfällda önskar gälda, icke betalas på en gång. Landsfiskalen i Motala distrikt har funnit, att den bötfällda i regel begär att få erlägga det äldsta bötesbeloppet först.

Övriga i ärendet hörda utmätningmän ha icke uttalat sig i denna fråga.

Av särskild betydelse vid den gjorda utredningen är jämväl utmätningmännens förfarande vid överlämnandet av bötesärendena till åklagaren för anhängiggörande av talan om förvandlingsstraff. I regel synes till åklagaren icke hänskjutas andra böter än sådana, som icke blivit till fullo guldna. Tredje stadsfogden i Göteborg har i detta hänseende framhållit, att om en

bötfälld verkställde avbetalning med små belopp å ett flertal bötesposter, kunde samtliga bötesposter icke få ligga oredovisade kanske i årtal i avvaktan på en eventuell förvandling. Med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åvilade indrivningsmyndigheten, skulle detta förfarande visa sig synnerligen opraktiskt för att icke säga ohållbart. Ärendena måste undan för undan redovisas, allteftersom de uppdebiterade bötesposterna bleve fullbetalda. — Landsfiskalen i Motala distrikt har erinrat om de svårigheter, som, därest alla för verkställighet inkomna bötesbelopp behandlas som ett komplex, uppstå då fråga är om bötfällda, som med korta mellanrum ådraga sig böter.

Detta allmänt vedertagna förfarande är dock icke utan undantag. Sålunda har förste stadsfogden i Norrköping upplyst, att samtliga saköreslängdsutdrag av honom kvarhållas, tills alla bötesposterna blivit till fullo guldna, och att samtliga böteshandlingar med därå gjorda anteckningar om verkställda avbetalningar överlämnas till åklagarmyndigheten, därest förvandlingstalan påkallas beträffande några av böterna.

Poliskamreraren i Stockholm har i fråga om vilka bötesbeslut, som böra överlämnas till åklagaren vid begäran om förvandling, anfört följande: Då bötesskyldig, som hade flera oguldna poster, efter framställning erhållit avbetalningsrätt, sammanfördes samtliga saköreslängdsutdragen jämte ett exemplar av avbetalningsbeslutet till en akt. På samma sätt förefores när någon, utan att ha erhållit avbetalningsrätt, insände avbetalning. Tillkomme ytterligare bötespost, införlivades den med akten. Givet vore, att avbetalningarna emellanåt droge så långt ut på tiden, att någon eller några av de äldsta bötesposterna hunne bliva mer än tre år gamla, innan samtliga böter bleve guldna. När ärende på grund av utebliven avbetalning skickats med redogörelse till åklagaren, hade åtminstone tidigare regelmässigt förfarits så, att ärendet överlämnats i befintligt skick, d. v. s. alla saköreslängdsutdragen hade medsänts, även om avbetalning skett i sådan omfattning, att full betalning för en eller flera av de äldre posterna förelegat. Skälet härtill hade varit, att man utgått från att domstolen måste äga tillgång till samtliga utdrag för att kunna bedöma, till vilken eller vilka poster avbetalningarna skulle hänföras för att de skulle verka så förmånligt som möjligt vid bestämmandet av förvandlingsstraffets längd. Till en början hade man också räknat med att med ledning av domstolens å utdragen tecknade bevis kunna vid avbetalningarnas slutliga redovisande hänföra dem till de poster, till vilka de hänförts av domstolen. Det hade emellertid visat sig, att domstolarna ej lämnat tillräckligt tydliga bevis för sådant ändamål. Trots detta hade i regel vid bötesärendenas slutliga redovisning avbetalningarna hänförts till de böter, som haft lägsta dagsboten. På senare tid hade ett annat förfarande kommit att i viss utsträckning tillämpas, nämligen att avbetalningarna hänfördes till den äldsta bötesposten och därefter i tur och ordning till de övriga efter deras ålder. Vid avgivande av redogörelser till åklagaren hade därför numera börjat förfaras så, att när en bötespost blivit till fullo betald, densamma redo-

visades såsom gulden och allenast övriga bötesposter upptoges i redogörelsen till åklagaren. Med hänsyn till domstolens skyldighet att vid förvandlingsstraff avräkna erlagda avbetalningar å böter med lägre dagsbot måste emellertid i dylika fall i redogörelsen upplysning lämnas av indrivningsmyndigheten om dels avbetalningarnas hänförande till ifrågavarande bötespost, dels tidpunkten för densammas ådömande, dels storleken av bötesbeloppet eller dagsböternas antal och belopp. Såsom exempel kunde nämnas ett fall, där förhållandena varit följande. Den böteskyldige hade haft flera bötesposter. Den äldsta av dem hade utgjort ett handräckningsärende, avseende 20 kronors böter. De verkställda avbetalningarna hade uppgått till detta belopp. Handräckningsärendet hade redovisats till handräckningssökanden med de influtna avbetalningarna. De övriga bötesärendena hade därefter överlämnats till åklagaren, varvid upplysningar angående de redovisade böterna å 20 kronor lämnats i redogörelse av den omfattning, som nyss angivits. Härigenom hade vunnits bland annat, att handräckningsärendet omedelbart kunnat redovisas till handräckningssökanden. Ett annat exempel vore följande. En person hade haft fyra bötesstraff, ådömda ett 1942 å 20 kronor, ett i januari 1943 å 50 kronor, ett i februari 1943 å 100 kronor och ett i mars 1943 å 120 kronor. Samtliga böter hade ådömts omedelbart i penningar utom de sistnämnda, vilka utgjorts av 30 dagsböter å 4 kronor. Sedan beslut om införsel meddelats, hade arbetsgivaren redovisat 85 kronor. Den bötfälldes hade därefter icke kunnat anträffas. Närmast till hands syntes ligga att redovisa de två äldsta bötesposterna å tillhoppa 70 kronor såsom fullbetalda och få de två övriga avskrivna med det resterande beloppet, 205 kronor, på grund av bristande kännedom om den bötfälldes vistelseort. Därest den bötfälldes sedermera skulle anträffas och ärendet, exempelvis i början av 1946, överlämnades till åklagaren, syntes det, med hänsyn till bestämmelsen om avbetalningars avräknande å böter med lägre dagsbot, vara nödvändigt att i redogörelsen till åklagaren lämna uppgift om de två äldsta bötesposterna, som redovisats såsom guldna.

Stadsfogden i Örebro har i sitt yttrande berört de situationer, som kunna uppkomma vid indrivning av böter hos en och samme bötfälld å skilda orter. Han har framhållit, att hos åklagaren ibland föreläge äldre bötesposter, som vore oguldna, medan en avbetalning gjorts å en yngre bötespost. Detta vore fallet, då böter redovisats från Örebro, varefter från annan ort inkommit begäran om handräckning för uttagande av äldre böter. Dessa senare redovisades då till åklagaren. Det ålåg ju också denne att, därest det utröntes att den bötfälldes häftade för andra böter, infordra vederbörliga böteshandlingar från indrivningsmyndigheten, innan talan om böternas förvandling anhängiggjordes. Det kunde då givetvis inträffa, att de bötesärenden, han därvid erhöle, vore äldre än de, rörande vilka förvandling tidigare begärts, ävensom att avbetalningar verkställdes å flera av dessa. Hade en person bott på flera orter och bötfällts på envar av dem, vore det ju ganska vanligt, att genom

införsel eller frivilliga betalningar avbetalning verkstälts å ett flertal bötesposter. Då förvandling sedermera begärdes, föreläge sålunda ett flertal bötesposter, beträffande vilka avbetalningar gjorts. Även om indrivningsmyndigheterna konsekvent tillämpade den principen, att avbetalning i första hand skulle avse den äldsta bötesposten, syntes man emellertid vid förvandling av böter, ådömda å skilda orter, få räkna med att avbetalningar vore gjorda å ett flertal bötesposter. Vid rådhusrätten i Örebro förekomme mycket ofta, att förvandling ägde rum av böter, ådömda samma person av domstolar å skilda orter.

Liknande synpunkter ha framförts av tredje stadsfogden i Göteborg.

Åtskilliga av de i ärendet hörda utmätningsmännen ha förklarat sig anse uttryckliga bestämmelser i de ifrågavarande hänseendena böra meddelas till ledning för indrivningsmyndigheterna.

Landsfiskalen i Skellefteå norra distrikt har sålunda anfört följande: Det måste vara av stor betydelse om tydliga och utförliga riktlinjer kunde utarbetas, efter vilka indrivningsförrättarna hade att gå. För dem vore det eljest icke lätt att komma ihåg eller överhuvudtaget räkna ut, hur det rätteligen borde förfaras för att bliva till den bötfälldes fördel. Då ett eller flera bötesbelopp föreläge för indrivning, finge man ju alltid utgå ifrån, att förvandling till sist kunde ifrågakomma. Därför borde i riktlinjerna klarläggas icke endast, huru av- eller helbetalning skulle inverka på de just vid betalningstillfället aktuella, för förvandling kvarstående böterna, utan även, därest betalningar av äldre böter, som förut funnits för indrivning men ej längre vore aktuella, skulle ha sin inverkan, huru långt bakåt man i så fall skulle gå, huru vittomfattande undersökningarna härom skulle vara, huru det skulle styrkas att dylika undersökningar gjorts, innan åtal för förvandling anhängiggjordes, samt huruvida, i vilken omfattning och på vad sätt avskrivna ännu ej preskriberade böter borde upptagas till förvandling.

I motsats till dem, som efterlyst uttryckliga lagbestämmelser hur avräkning skall verkställas vid gjorda bötesavbetalningar, har tredje stadsfogden i Göteborg framhållit, att ett likartat förfarande visserligen borde tillämpas av indrivningsmyndigheterna samt att för uppnående därav vissa generella anvisningar borde lämnas, men att några exakta regler näppeligen syntes kunna givas med hänsyn till de olikartade situationer, inför vilka en bötesindrivare kunde ställas.

Då ett vid bötesindrivning influtet belopp icke förslår till fulla gäldandet av samtliga den bötfällda genom flera domar ådömda böter, torde utmätningsmannen ha att omedelbart bestämma, å vilket bötesbelopp avbetalningen skall anses gjord. Detta följer såväl av skyldigheten att utfärda indrivningskvitto som av bötesbeloppens redovisning i kassajournal och bötesliggare. Att icke hänföra den gjorda avbetalningen till viss eller vissa bötespos-

ter utan dröja därmed, till dess samtliga böter äro guldna eller böterna hänskjutas till förvandling, synes stå i strid mot de i bötesindrivningsförordningen givna föreskrifterna om redovisning av bötesmedel. Ett sådant förfarande torde för övrigt redan av praktiska skäl icke gärna böra ifrågakomma.

Av den verkställda utredningen synes också framgå, att utmätningmännen i stort sett äro ense härom. Då det däremot gäller att avgöra den inbördes ordning, i vilken bötesposterna böra likvideras, gå meningarna helt isär. De flesta bötesindrivare synas låta tiden för bötesposternas ådömande vara avgörande, medan andra verkställa avräkningen med hänsyn till storleken av de dagsbotsbelopp, som ingå i bötesstraffen. Några utmätningmän tillämpa icke någon bestämd princip utan förfara efter vad i varje särskilt fall synes dem lämpligast.

Bötesindrivarens förfarande i angivna hänseende blir emellertid ej sällan avgörande för längden av det förvandlingsstraff, som kan komma att ådömas den bötfällde. Häftar den bötfällde för dagsböter i flera poster med olika dagsbotsbelopp eller för penningböter jämte dagsböter med annat dagsbotsbelopp än 5 kronor, kan avbetalningens hänförande till den ena eller den andra bötesposten bliva helt bestämmande för det antal dagsböter, som kvarstå oguldna vid förvandlingen, och således för förvandlingsstraffets storlek. Om exempelvis en person dömts att böta dels 60 kronor omedelbart i penningar och dels 60 dagsböter å en krona samt han å dessa böter avbetalat 60 kronor, erhåller han, därest dagsbotsbeloppet anses guldet genom avbetalningen samt fördenskull endast penningböterna gå till förvandling, ett förvandlingsstraff å 17 dagars fängelse. Avräknas däremot avbetalningen å penningböterna och dagsbotsstraffet hänskjutes till förvandling, blir förvandlingsstraffet 45 dagar.

Har den bötfällde ådömts ett flertal bötesstraff och har han därå gjort upprepade avbetalningar, kunna de olika sätt, på vilka avbetalningarna redovisas, medföra ett flertal variationer i fråga om förvandlingsstraffets storlek. Följande exempel kan anföras till belysande av förhållandet.

Det antages, att en person dömts att böta genom ett utslag 30 kronor omedelbart i penningar (a) samt genom ett senare utslag 30 dagsböter å en krona (b). Sedan dessa böter blivit föremål för indrivning och den bötfällde till utmätningssmannen erlagt 30 kronor, bliva böterna förvandlade. Härefter dömes han ytterligare dels innan förvandlingsstraffet verkställts att böta 40 kronor omedelbart i penningar (c) och dels efter förvandlingsstraffets avtjänande att utgiva 40 dagsböter å en krona (d). Vid indrivning av sistnämnda två bötesposter inflyta 40 kronor, varefter jämväl dessa böter förvandlas. Härvid är att märka, att om bötesstraffet c ingår i sistnämnda förvandling, 14 § andra stycket lagen om verkställighet av bötesstraff kommer i tillämpning.

Har utmätningssmannen vid indrivningen av bötesbeloppen a och b hänfört de influtna 30 kronorna till straffet a, återstå vid den första förvand-

lingen 30 dagsböter oguldna, vilket medför ett förvandlingsstraff om 30 dagars fängelse. Användes sedan samma avräkningsprincip beträffande avbetalningen å 40 kronor, motsvara vid den senare förvandlingen resterande 40 dagsböter 35 dagars fängelse. Sammanlagda förvandlingsstraffet för samtliga böter uppgår i sådant fall till 65 dagar. Om åter avbetalningen å 40 kronor avräknas å dagsbotsstraffet d, förvandlas straffen b och c, motsvarande sammanlagt 38 dagsböter, till fängelse i 34 dagar, varå förut avtjänats 30 dagar.

Antages att utmätningssmannen vid indrivningen av bötesposterna a och b hänför avbetalade 30 kronor till straffet b, blir förvandlingsstraffet å resterande 30 kronor endast 11 dagars fängelse. Anses därefter, då bötesposterna c och d indrivs, avbetalningen å 40 kronor ha gjorts å dagsbotsbeloppet d, blir straffet vid den senare skedda förvandlingen av a och c, tillhoppa 70 kronor, bestämt till 19 dagar, varå redan avtjänats 11 dagar. Om däremot avbetalningen å 40 kronor avräknats å straffet c och följaktligen dagsbotsstraffet d återstår oguldet, erhåller den bötfälde vid sistnämnda förvandling 35 dagars fängelse utan avdrag av vad han tidigare avtjänat. De sammanlagda förvandlingsstraffen uppgå då till fängelse i 46 dagar.

Exemplet visar således, att bötesstraff å tillhoppa 140 kronor, varå hälften avbetalats, kunna medföra ett förvandlingsstraff av fängelse i 19, 34, 46 eller 65 dagar, beroende på hur utmätningssmännen förfara vid bötesindrivningen. En än större differens mellan de möjliga förvandlingsstraffen uppkommer, om ettvarvt av bötesstraffen a och c ådömts såsom gemensamt straff för flera brott. Jämlikt 8 § lagen om verkställighet av bötesstraff skola dessa böter då i regel icke förvandlas. Ha de gjorda avbetalningarna hänförts till dagsbotsstraffen b och d, kan följaktligen den bötfälde undgå varje förvandlingsstraff. Detsamma kan inträffa eller också kan förvandlingsstraffet ned sättas, om bötesstraffen a och c utgöras av normerade böter, beträffande vilka förvandlingsskalan kan frångås. Skulle några av bötesstraffen vara av sådan beskaffenhet, att 9 § i lagen är tillämplig å dem, kan också frågan huruvida talan om bötesförvandling överhuvud skall föras vara beroende av den ordning, i vilken böterna indrivs.

Förfarandet vid bötesindrivningen kan emellertid inverka icke blott på förvandlingsstraffets längd och på frågan huruvida någon talan om bötesförvandling skall föras eller icke, utan även på avgörandet huruvida en bötfälld skall jämlikt 11 § i lagen, i stället för att erhålla förvandlingsstraff, underkastas behandling enligt alkoholistlagen. Skulle utmätningssmannen, när fylleriböter föreligga, i första hand avräkna gjord avbetalning å dessa böter, så att de såsom till fullo guldna icke hänskjutas till förvandling, kommer någon tillämpning av nämnda lagrum icke ifråga, medan motsatsen blir fallet om utmätningssmannen verkställer indrivningen så, att fylleriböterna återstå oguldna.

Vad i det föregående anförts förutsätter, att helt guldna böter icke jämte

de oguldna överlämnas till åklagaren för förvandling och således icke heller medräknas av domstolen vid bestämmandet av förvandlingsstraffet. Lagen om verkställighet av bötesstraff utgår uppenbarligen från att förvandlingsstraffet beräknas endast å bötesposter, som helt eller till viss del återstå oguldna. I lagens 7 § föreskrives, att "vad oguldet är" skall förvandlas, och i 14 § första stycket stadgas, att förvandling skall ske av samtliga de böter, för vilka den bötfällde "häftar". Att endast böter, som ej äro till fullo betalda, kunna bliva föremål för förvandling framgår också av bötesindrivningsförordningens bestämmelser om redovisning. Så snart en bötespost blivit till fullo gulden, har utmätningsmannen att redovisa densamma, och därmed avhänder han sig saköreslängdsutdrag och andra handlingar rörande denna bötespost. Utredningen i ärendet visar, att en tämligen fast praxis i detta hänseende råder bland utmätningsmännen, i det att endast en av de hörda utmätningsmännen vid begäran om förvandling till åklagaren överlämnar handlingarna jämväl rörande helt guldna böter. Skulle också i detta hänseende praxis vara vacklande, tillkomme ett nytt osäkerhetsmoment av beskaffenhet att kunna medföra variationer i förvandlingsstraffen.

I detta sammanhang må beröras frågan om det rätta förfarandet i det fall att avbetalning sker medan den bötfällde häftar för flera bötesposter samt någon av dessa är preskriberad, då talan om böternas förvandling anhängiggöres. Detta spörsmål har prövats av Svea hovrätt i ett den 17 november 1944 avgjort mål, vari förekom följande. En person hade dömts dels den 14 februari 1941 att böta 50 kronor, dels den 3 februari 1943 att utgiva 30 dagsböter å 4 kronor, dels den 29 april 1943 att böta 60 kronor, dels den 28 juli 1943 att böta 70 kronor, dels den 28 januari 1944 att böta 70 kronor och dels den 15 februari 1944 att böta 80 kronor. I oktober och november 1943 hade han avbetalat tillhoppa 20 kronor, vilket belopp av indrivningsmyndigheten bokförts såsom avseende det år 1941 ådömda bötesstraffet. Sedan sistnämnda straff på grund av preskription förfallit, anhängiggjordes vid polisdomstolen i Stockholm talan om förvandling av de övriga böterna. Polisdomstolen förvandlade sistnämnda böter, vilka icke ansågos vara till någon del guldna, till fängelse i 58 dagar. Hovrätten, där den bötfällde besvarade sig, fann genom sitt utslag ej skäl göra ändring i polisdomstolens beslut.

Enligt detta rättsfall har således hänsyn icke tagits därtill, att avbetalningen skett medan den bötfällde jämväl häftade för dagsböter å 4 kronor. Avgörande har i stället varit hur avbetalningen bokförts. Att märka är, att en bötfälld vid en konsekvent tillämpning av de principer, som kommit till uttryck i rättsfallet, under vissa förhållanden kan erhålla ett strängare förvandlingsstraff, om de äldsta böterna bliva preskriberade än om de icke bliva det. Om exempelvis till förvandling hänskjutits ett bötesstraff å 30 kronor omedelbart i penningar, varå avbetalats 20 kronor, och ett bötesstraff om 30 dagsböter å 2 kronor, skall avbetalningen, oberoende av hur den-

samma bokförts, avräknas å dagsbotsbeloppet, och den bötfälde erhåller då ett förvandlingsstraff på 24 dagar, under det att, om bötesstraffet å 30 kronor blivit preskriberat, dagsbotsstraffet i sin helhet kvarstår oguldet med påföljd att förvandlingsstraffet blir bestämt till 30 dagar.

Av det anförda framgår enligt min mening vikten av att bötesindrivarna erhålla bestämda direktiv rörande vilket av flera den bötfälde ådömda bötesstraff, som i första hand skall gäldas genom en gjord avbetalning. Att i detta hänseende överlåta åt utmätningsmännen själva att bestämma de principer, efter vilka de skola handla, eller giva dem möjlighet att förfara efter vad i varje särskilt fall synes dem lämpligast kan medföra olika förvandlingsstraff i likartade fall och kan till och med innebära en fara för rättssäkerheten. Sålunda synes det för närvarande icke möta något hinder för en utmätningsman att t. ex. i första hand indriva sådana böter, i vilka annan än kronan äger bötesandel, eller att vid indrivningen så förfara, att en bötfälld blir särskilt gynnad eller missgynnad. De som handhava bötesindrivningen synas också vara väl medvetna om behovet av bestämmelser i detta hänseende för åstadkommande av en enhetlig tillämpning av gällande lag.

Rörande frågan om utformningen av de bestämmelser, som således kunna anses erforderliga, må i anslutning till vad vid utredningen framkommit några synpunkter här beröras.

För bötesindrivaren måste det framstå såsom naturligt, att den tidigast ådömda bötesposten i första hand indrives, detta med hänsyn såväl till angelägenheten av att de äldsta ärendena bliva först avslutade och redovisade som till undvikande av att böter, vilka synas kunna gäldas av den bötfälde, måste hänskjutas till förvandling på grund av att den äldsta bötesposten hotar att bliva preskriberad. Därtill kommer, att anstånd med bötesbetalning kan medgivas endast under åtta månader och avbetalning beviljas under högst två år, såframt indrivningen ej sker genom införsel, vilken kan utsträckas till hela preskriptionstiden. Även för den bötfälde bör det vara till fördel, att indrivningsmyndigheten icke tvingas att begära förvandling av böter, som den bötfälde har möjlighet att betala. Den bötfälde kan icke heller sägas vara utsatt för någon orättvisa, om han nödgas betala de äldsta böterna i första hand. Förhållandet blir ju då detsamma för honom som för den ordentlige bötesbetalaren, vilken omedelbart erlägger honom ådömda böter allt efter som bötesutslagen bliva meddelade. En omständighet, som även synes mig värd ett visst beaktande, är den praktiska fördelen av att med en sådan ordning en tillämpning av 14 § andra stycket lagen om verkställighet av bötesstraff mera sällan kommer ifråga.

För en bötfälld, som ej förmår att med sina avbetalningar gälda samtliga böter, kan det emellertid stundom bliva synnerligen ofördelaktigt, att avbetalningarna avräknas å den äldsta bötesposten. Detta inträffar, om sistnämnda bötespost har högre dagsbot än de senare ådömda böterna och bötesstraffen gå till förvandling. Det ligger då i den bötfälldes intresse, att den äldsta

bötesposten icke blir tillfullo gulden och att de gjorda avbetalningarna till följd därav medtagas vid bestämmandet av förvandlingsstraffet.

Det är denna omständighet, som föranlett åtskilliga utmätningmän att vid bötesindrivningen tillämpa samma principer, som i 14 § första stycket lagen om verkställighet av bötesstraff ligga till grund för förvandlingen av flera bötesstraff. Nämnda stadgande gäller emellertid uttryckligen endast "vid bestämmande av förvandlingsstraffet" och avser icke att materiellt reglera, å vilket bötesstraff betalningen skall redovisas. Det har också visat sig, att de utmätningmän, som sökt använda detta förfarande, mött svårigheter av praktisk art. Faran för att det äldsta bötesstraffet blir preskriberat har således ofta hindrat en konsekvent tillämpning av regeln. Härtill kommer, att regeln i vissa fall omöjligen kan tillämpas. Vid bötesförvandlingen kunna nämligen gjorda avbetalningar avräknas å ett bötesbelopp, som ej ens var ådömt då avbetalningen skedde, en möjlighet som ju är utesluten vid bötesindrivningen.

De övriga förfaringssätt i fråga om redovisningen av gjorda avbetalningar, som berörts i de hit avgivna yttrandena, torde knappast vara lämpliga eller ens riktiga. Det synes således få anses oriktigt att i första hand verkställa avräkning å böter, som ej kunna förvandlas, framför äldre böter eller böter med lägre dagsbot. Detsamma gäller fylleriböter, i anledning av vilka den bötfälde kan underkastas alkoholistbehandling, samt normerade böter, rörande vilka förvandlingsskalan kan frångås. En sådan proportionell fördelning av influtet belopp, som stadgas vid införsel, skall iakttagas även då genom en och samma förrättning verkställts utmätning för flera bötesposter och kunde därför tänkas bära analogivis tillämpas även vid annan bötesbetalning. Anordningen synes emellertid vara ur praktisk synpunkt olämplig. Att döma av den härstädes verkställda utredningen förefaller det också som om utmätningmännen undvika att tillämpa införsellagens bestämmelser i angivna hänseende genom att vid införsel för flera bötesposter meddela särskilda införselbeslut beträffande varje bötespost för sig att löpa antingen jämsides med eller i tur efter varandra.

Har avbetalning skett efter det talan om böternas förvandling anhängigjorts, torde sättet för redovisningen av dessa avbetalningar icke kunna inverka vid en sedermera företagen förvandling. Även de bötesposter, som efter anhängiggörandet blivit till fullo guldna, bära nämligen i detta fall hänskjutas till förvandling, enär den bötfälde i annat fall kan erhålla ett längre förvandlingsstraff än han skulle fått, om avbetalningarna icke alls gjorts. Vad nu sagts bör särskilt beaktas, då avbetalning verkställs efter det domstolen jämlikt 12 § lagen om verkställighet av bötesstraff hänskjutit saken till ny behandling av indrivningsmyndigheten; en därefter väckt talan om förvandling bör då avse samtliga de bötesposter, som omfattades av den ursprungliga stämningen i målet.

Enligt allmänna rättsprinciper står det en gäldenär öppet att själv avgöra

vilken av flera skuldposter, som skall likvideras genom en gjord avbetalning. Den gängse uppfattningen torde vara, att en bötfälld har en motsvarande rätt att bestämma ordningen för böternas gäldande, oaktat det här gäller verkställighet av straff. I de flesta fall torde nog en sådan rätt vara tämligen illusorisk, när den bötfälldes på grund av sin ovetskap om verkningarna av bötesindrivningen oftast ställer sig fullständigt likgiltig till hur bötesbetalningarna redovisas. Med hänsyn härtill har också bötesindrivaren stora möjligheter att inverka på den bötfälldes beslut i för bötesindrivaren önskvärd riktning. Stundom kan dock bötesbetalaren ha ett påtagligt intresse av att genom en gjord avbetalning likvidera en bestämd bötespost. Detta kan vara fallet exempelvis då någon önskar gälda ett visst, en annan person ådömt bötesbelopp eller då den bötfälldes önskar att före böter, som ej kunna förvandlas, likvidera förvandlingsbara böter. Skulle emellertid för utmätningsmännen stadgas skyldighet att indriva böterna i viss ordning, synes det vara mest följdriktigt, att den sålunda stadgade ordningen för böternas gäldande skall iakttagas utan hinder av den bötfälldes egna önskemål i annan riktning.

Även om bötesindrivarna åläggas att iakttaga en viss ordningsföljd vid indrivningen av flera en bötfälld ådömda bötesposter, bliva icke samtliga nu ifrågavarande spørsmål därmed lösta. En bestämd ordningsföljd kan nämligen icke alltid iakttagas vid indrivningen. Ha bötesutslagen successivt inkommit till utmätningsmannen eller har indrivning mot en bötfälld verkställts av utmätningsmän å skilda orter, måste det inträffa, att betalning i första hand verkställs å ett bötesbelopp, medan en annan bötespost, som rätteligen först bort likvideras, utestår ogulden. Genom inrättandet av ett för hela riket gemensamt centralt bötesregister skulle denna olägenhet kunna undanröjas. Vid tillkomsten av lagen om verkställighet av bötesstraff framhölls emellertid med rätta, att det av praktiska skäl vore hart när omöjligt att införa registrering av alla ådömda böter.

För åstadkommande av större enhetlighet vid straffbestämningen i nu berörda fall skulle möjligen en utsträckt tillämpning av stadgandet i 15 § andra stycket lagen om verkställighet av bötesstraff kunna ifrågakomma. Med stöd av nämnda stadgande har domstolen möjlighet att frångå förvandlings-skalan. Förutsättningarna för lagrummets tillämpning torde ofta vara för handen i fall, varom nu är fråga. Redan den omständigheten att avbetalning å böterna skett bör väl i allmänhet föranleda till antagande, att den bötfälldes gjort vad han förmått för att gälda böterna. Synnerliga skäl för lagrummets tillämpning synas mig alltid förefinnas, när den bötfälldes med en annan redovisning av gjorda inbetalningar än den som skett skulle erhålla ett lägre förvandlingsstraff. Ett villkor för stadgandets begagnande i nu ifrågavarande hänseende är — förutom att domstolarna få sin uppmärksamhet riktad på saken — att indrivningsmyndigheterna och åklagarna erhålla direktiv, som tillförsäkra domstolarna erforderlig utredning för en sådan tillämpning. Detta

kan ske genom att, på sätt numera förfares i Stockholm, i den redogörelse utmätningssmannen skall tillställa åklagaren lämnas uppgifter jämväl om helt guldna böter i sådan omfattning, att därav framgår i vilken mån den böt-fälde missgynnats genom det sätt, på vilket de gjorda avbetalningarna redovisats vid bötesindrivningen.

Att förvandlingsstraffets storlek göres helt oberoende av förfarandet vid bötesindrivningen kan emellertid icke åstadkommas ens med en sådan användning av 15 § andra stycket, som nu antytts. Dels kan lagrummet icke tillämpas vare sig till höjning av förvandlingsstraffet eller i alla fall för nedsättning av detsamma och dels är lagrummets tillämpning beroende av domarens fria skön. Därtill kommer, att de förut omförmälda osäkerhetsmomenten i fråga om preskriberade böter och beträffande behandlingen av dem, vilka ådömts ansvar för fylleri under omständigheter som i 11 § sägs, icke därmed avlägsnas. Ett fullständigt undanröjande av de rådande missförhållandena synes därför endast kunna ske genom lagbestämmelser i ämnet.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål till den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

6. Utlåtande angående upprättad promemoria med förslag till ny förordning om straff för olovlig varuutförsel.

Den 29 juni 1944 avlät jag till Konungen en framställning angående bestämmelser om försäljning av egendom, som enligt kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. dömts förbruten. I framställningen anförde jag, att hos de myndigheter, vilka hade att ombesörja försäljningen av gods och forslingsredskap, som enligt ifrågavarande förordning förklarats förbrutna, kunde råda tvekan om huru sådan försäljning rätteligen borde ske. Med hänsyn därtill syntes det mig kunna ifrågasättas, om icke i förordningen borde införas uttrycklig bestämmelse, att sådan egendom städse skulle försälas å offentlig kungjord auktion.

Sedan med anledning av nämnda och från andra håll gjorda framställningar angående revision av ifrågavarande förordning tullfiskalen Herbert Alexandersson enligt uppdrag upprättat ett utkast till ny förordning om straff för olovlig varuutförsel, utarbetades på grundval av detta utkast inom justitiedepartementet en promemoria med förslag till ny förordning i ämnet. I 8 § i departementsförslaget voro bestämmelser meddelade om försäljning av förverkad egendom å offentlig auktion.

Genom remiss den 27 november 1947 beredde Kungl. Maj:t mig tillfälle att avgiva utlåtande över ovanberörda promemoria och förslag till ny förordning om straff för olovlig varuutförsel.

Med anledning därav meddelade jag i utlåtande den 10 december 1947, att mot det remitterade förslaget, i vilket hänsyn tagits till vad från min sida anförts i framställningen den 29 juni 1944, icke något torde vara att erinra ur de synpunkter jag hade att företräda.

7. Framställning angående förtydligande bestämmelser i 3 § lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt för beredande av ökat skydd mot kränkning av föreningsrätten.

Den 16 december 1947 avlät jag till Konungen en så lydande framställning:

Lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt äger tillämpning å förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, dock icke beträffande sådana arbetstagare i statens eller kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsmannansvar. Med förening av arbetstagare förstås förening, som består av arbetstagare och enligt stadgarna har till uppgift att tillvarata arbetstagarnas intressen rörande anställningsvillkor och förhållandet i övrigt till arbetsgivaren. Med förening av arbetsgivare avses en motsvarande sammanslutning å arbetsgivarsidan.

Med förhandlingsrätt förstås enligt 4 § i lagen rätt att påkalla förhandling rörande reglering av anställningsvillkoren ävensom rörande förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Förhandlingsrätt tillkommer å ena sidan arbetsgivaren eller förening av arbetsgivare, vari han är medlem, samt å andra sidan förening av arbetstagare, vari de ifrågavarande arbetstagarna äro medlemmar. Förhandlingsrätt för en part medför skyldighet för andra parten att träda i förhandling. Nämda skyldighet innebär åliggande att, själv eller genom ombud, inställa sig vid förhandlingssammanträde samt att, där så erfordras, med angivande av skäl framlägga förslag till lösning av fråga, varom förhandling påkallats.

Bestämmelserna om föreningsrätt äro givna i lagens 3 §. Första stycket i denna paragraf stadgade enligt lagrummets ursprungliga lydelse, att föreningsrätten skulle lämnas okränkta samt att, om kränkning av föreningsrätten skedde genom avtalsuppsägning eller annan dylik rättshandling eller genom bestämmelse i kollektivavtal eller annat avtal, rättshandlingen eller bestämmelsen vore ogill.

Innebörden av begreppet föreningsrätt angavs icke i lagen, som ej heller eljest lämnade någon ledning för ett fastställande av vad som skulle anses innefatta en kränkning av föreningsrätten. Under förarbetena till lagen gjorde sig huvudsakligen två meningar gällande angående föreningsrättens begrepp och den omfattning, vari skydd borde beredas för föreningsrätten. Enligt den ena borde genom lagstiftningen föreningsrätten på arbetsmarknadens område erhålla en fullständig lösning. Detta innebure, att till reglering i lagen om förenings- och förhandlingsrätt borde upptagas såväl frågan

om skydd för rätt att tillhöra förening av arbetsgivare eller arbetstagare (föreningsrättens positiva sida) som ock frågan om skydd för rätt att stå utanför dylik förening (föreningsrättens negativa sida). Enligt den andra meningen borde föreningsrätten i förevarande sammanhang ej regleras i vidare mån än som vore nödvändigt för tryggande av förhandlingsrätten. För detta ändamål ansågs tillfyllest, att skydd tillskapades för rätt att tillhöra förening. Sådan lagen framgick ur riksdagsbehandlingen blev denna meningsskiljaktighet ej löst, i det att huvudstadgandet endast kom att innehålla föreskriften att föreningsrätten skulle lämnas okränk. Som motivering till detta stadgande angavs, att den föreningsrätt, vilken enligt allmänna rättsgrundsatser redan förefunnes, borde komma till uttryck i lagen. Vad dessa rättsgrundsatser skulle innebära antydes däremot ej.

På grund av att innebörden av begreppet föreningsrätt icke med klarhet och fullständighet angivits i lagtexten överläts åt arbetsdomstolen, vilken har att upptaga och avgöra mål, som avse tillämpningen av ifrågavarande lag, att vara i egentlig mening rättsbildande på området. Genom en rad av arbetsdomstolen under åren efter lagens tillkomst meddelade domar blevo också de rättsverkningar, som åtföljde den i lagen åsyftade föreningsrätten, närmare bestämda. Sålunda fastslogs, att endast föreningsrättens positiva sida var föremål för lagens skydd. En arbetsgivare ansågs exempelvis icke vara berättigad att avskeda en organiserad arbetstagare på grund av dennes anslutning till sin organisation, medan han däremot var oförhindrad att avskeda en oorganiserad arbetare för att denne vägrade ansluta sig till viss organisation.

I detta sammanhang uppkom jämväl spørsmålet om den verkan i föreningsrättsavseende, som en organisations- eller monopolklausul — d. v. s. en bestämmelse i kollektivavtal vilken syftar till att bereda den avtalslutande arbetstagarorganisationens medlemmar företrädes- eller ensamrätt till anställning hos den eller de arbetsgivare avtalet avser — medför för arbetstagare, vilka icke tillhöra den organisation, till vars förmån klausulen gäller. Ej sällan konkurrera två olika arbetstagarorganisationer med varandra om arbetstillfällena på en arbetsplats, därvid den ena organisationen förmår arbetsgivaren att i kollektivavtalet inrycka organisationsklausul av innehåll att arbetsgivaren skall använda uteslutande medlemmar av denna organisation. Ofta sker detta trots att arbetsgivaren redan har kollektivavtal med den andra organisationen, eventuellt innehållande organisationsklausul till förmån för dennas medlemmar. Eftersom organisationsklausulen innebär förbud för arbetsgivaren att använda arbetare, som tillhöra den andra organisationen, är arbetsgivaren enligt klausulen pliktig avskeda dylika arbetare. Frågan blev då, huruvida icke ett fullgörande av klausulen i detta hänseende komme i strid med de berörda arbetarnas lagenliga föreningsrätt.

I arbetsdomstolens domar nr 73/1937 och 24/1939 löstes denna fråga på

följande sätt: Krav att en klausul om företrädesrätt till arbete för en viss arbetstagarorganisations medlemmar skulle intagas i kollektivavtal förklarade arbetsdomstolen icke i och för sig kunna anses vara stridande mot 3 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Men om en arbetare, tillhörande annan organisation än den avtalsslutande, var anställd hos arbetsgivaren redan vid organisationsklausulens tillkomst, skulle en tillämpning av klausulen strida mot denne arbetares föreningsrätt. Han finge därför icke avskedas, och klausulen vore ogiltig i vad honom anginge. I fall däremot då en arbetare, tillhörande annan organisation, anställts efter klausulens tillkomst och arbetsgivaren alltså genom anställandet gjort sig skyldig till ett avtalsbrott, ansåg domstolens pluralitet i den senare av de båda nyssnämnda domarna, att lagens föreningsrättsbestämmelser icke gällde; hinder kunde icke antagas föreligga mot att arbetsgivaren genom att åter avskeda arbetaren gottgjorde detta avtalsbrott. Domstolens vice ordförande var skiljaktig och ansåg, att lagen även i detta senare fall medförde skydd mot avskedande.

Sistberörda dom behandlade jämväl det fall, att arbetsgivaren gentemot olika arbetstagarorganisationer gjort utfästelser, som icke voro förenliga med varandra. Arbetsdomstolen ansåg, att båda utfästelserna i och för sig voro giltiga, men att blott den ena kunde fullgöras efter sitt innehåll. I anslutning till allmänna rättsgrundsatser borde då — enligt domstolens mening — i princip gälla, att den utfästelse, som först blivit gjord, skulle fullgöras utan hänsyn till den andra, vilket icke uteslöte, att den som vore berättigad enligt den senare utfästelsen kunde tillerkännas skadestånd därför att arbetsgivaren icke uppfyllt sitt löfte enligt denna.

I skrivelse den 22 april 1939, nr 197, hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående ändring av lagen om förenings- och förhandlingsrätt i syfte att närmare bestämma begreppet föreningsrätt ävensom att för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda. I anledning härav uppdrogs åt en inom socialdepartementet tillkallad sakkunnig att verkställa utredning i ämnet. Enligt ett av denne den 30 december 1939 avgivet betänkande (SOU 1939:49) föreslogs, att 3 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt skulle i vad nu är i fråga erhålla följande ändrade lydelse:

”Med föreningsrätt förstås i denna lag rätt för arbetsgivare och arbetstagarare att tillhöra förening, varom i 2 § sägs, utnyttja medlemskap i förening samt verka för förening eller för bildandet av sådan.

Föreningsrätten skall lämnas okränkta; och vare förening icke skyldig tåla sådan kränkning av föreningsrätten, som innebär intrång i dess verksamhet.

Kränkning av föreningsrätten föreligger, om å arbetsgivar- eller arbetstagar sidan åtgärd vidtages mot någon å andra sidan för att förmå honom att icke inträda i eller att utträda ur förening eller att icke utnyttja med-

lemskap i förening eller att icke verka för förening eller för bildandet av sådan, så ock om å ena sidan, till nackdel för någon å andra sidan, åtgärd vidtages på grund av hans medlemskap i förening eller utnyttjande av detta eller hans verksamhet för förening eller för bildandet av sådan.

Sker kränkning av föreningsrätten genom avtalsuppsägning eller annan dylik rättshandling eller genom bestämmelse i kollektivavtal eller annat avtal, vare rättshandlingen eller bestämmelsen ogill.”

I betänkandet anförde den sakkunnige, att vid en sådan partiell reglering av föreningsrätten, som avsåges med det honom lämnade utredningsuppdraget, begränsades området för lagstiftningen genom dess syftemål att trygga förhandlingsrätten vad arbetsmarknaden beträffade. Därigenom komme lagstiftningen, framhöll den sakkunnige vidare, att avse blott sådana förhållanden, som kunde uppkomma *mellan* arbetsgivare och arbetstagare, under det att förhållandet mellan arbetstagare eller arbetsgivare *inbördes* fölle utanför lagstiftningen.

Rörande föreningsrättens positiva och negativa sida samt beträffande frågan om organisationstvång anförde den sakkunnige följande:

”Vad beträffar arbetsgivare och arbetstagare har av undersökningen framgått, att föreningsrätten för dem i första hand bör innefatta rätt att tillhöra förening. En dylik rätt måste även anses följa av det ändamål, som i detta sammanhang tillagts föreningsrätten, nämligen att säkerställa förhandlingsrätten. Däremot har förhandlingsrättens säkerställande icke synts kräva en föreningsrätt, som tillika innefattar rätt för arbetsgivare och arbetstagare att icke tillhöra förening, d. v. s. skydd mot organisations- tvång. Följande må tjäna till belysning härav. Den i lagen stadgade förhandlingsrätten gäller i förhållandet mellan å ena sidan arbetsgivare eller förening av arbetsgivare samt å andra sidan förening av arbetstagare. En åtgärd från ena sidan, som innebär organisationstvång mot någon å andra sidan, kan i första hand rikta sig mot *oorganiserad* arbetsgivare eller arbetstagare, och åtgärdens syfte är då att förmå arbetsgivaren eller arbetstagaren att inträda i viss organisation. I dylikt fall kan icke gärna någons förhandlingsrätt bli lidande, såvida icke den mot vilken åtgärden riktar sig skulle ha för avsikt att ansluta sig till annan organisation. För denna sistnämnda organisations del kan värdet av förhandlingsrätten visserligen förringas genom minskad medlemsanslutning, men den påverkan för vilken vederbörande utsättes berör härvid dennes rätt att tillhöra en organisation d. v. s. föreningsrättens positiva sida. Åtgärden kan emellertid även rikta sig mot *organiserad* arbetsgivare eller arbetstagare, och den avser då att antingen hindra denne från att utgå ur den organisation han tillhör eller ock förmå honom att övergå till annan organisation. Tydligt är att en åtgärd, som avser att hindra någon från att lämna en organisation, icke kan för denna organisations del minska värdet av förhandlingsrätten. Ej heller kan en åtgärd, som går ut på att förmå någon att övergå från en organisation till

en annan, förringa värdet av förhandlingsrätten för den senare organisationen. Skulle en arbetsgivare eller arbetstagare, som utsättes för påverkan att mot sin vilja kvarstanna i en organisation, ha för avsikt att övergå till annan organisation, kan däremot för denna senare organisations del förhandlingsrätten mista i värde. Likaså kan, då arbetsgivare eller arbetstagare utsättes för påverkan att övergå från en organisation till en annan, förhandlingsrätten för den förra organisationen minska i betydelse. Emellertid beröres i båda dessa fall arbetsgivarens eller arbetstagarens rätt att tillhöra förening; därest föreningsrätten här skulle anses kränkt, föreläge sålunda en kränkning av dess positiva sida. I detta sammanhang är att uppmärksamma arbetsdomstolens dom nr 73/1937. Häri uttalade arbetsdomstolen, att föreningsrätten enligt 1936 års lag endast omfattade den positiva sidan av denna rätt; och enligt den uppfattning, som kom till uttryck i domen, skulle en arbetsgivare — vilken, efter att ha träffat avtal med en arbetstagarorganisation om företrädesrätt för dess medlemmar till arbete hos honom, till uppfyllande av avtalet avskedar tidigare anställda arbetstagare tillhörande annan organisation — göra sig skyldig till kränkning av dessa arbetstagarers lagenliga föreningsrätt. — — — — —

Föreningsrätten för arbetsgivare och arbetstagare bör vara absolut. Den bör sålunda icke kunna med laga verkan efterges. Ej heller böra de rättsverkningar, som knutits till rätten, kunna upphävas eller inskränkas genom kollektiva eller andra avtal. I detta sammanhang må uppmärksammas de stundom i kollektivavtal förekommande s. k. organisationsklausulerna, vilka vanligen innebära företrädesrätt till arbete för medlemmarna i den arbetstagarorganisation som slutit avtalet. En dylik organisationsklausul bör väl i och för sig vara giltig. Men verkningarna av densamma böra icke kunna sträcka sig därhän, att en åtgärd från en arbetsgivares sida, som eljest skolat vara föreningsrättskränkande, icke blir att anse som sådan, därför att den sker med stöd av klausulen. Skydd för en organiserad arbetstagarers föreningsrätt bör alltså med hänsyn till föreningsrättens absoluta natur föreligga, oavsett huruvida den arbetsgivare, hos vilken arbetstagaren är anställd, före eller efter arbetstagarens anställande med annan organisation än den arbetstagaren tillhör slutit kollektivavtal innehållande organisationsklausul. Anmärkas må, att denna ståndpunkt överensstämmer med den skiljaktiga mening, som i arbetsdomstolens dom nr 24/1939 omfattades av domstolens vice ordförande.

Av föreningsrättens absoluta natur torde vidare följa, att en organisationsklausul icke kan göras gällande till den del densamma skulle ålägga en arbetsgivare något som strider mot hans förpliktelse att hålla föreningsrätten i helgd. Följande fall torde härutinnan vara belysande. Situationen tänkes vara den, att två arbetstagarorganisationer, kallade A och B, konkurrera om arbetstillfällena hos en och samme arbetsgivare och att organisationen B med arbetsgivaren överenskommit om organisationsklausul. Har ar-

betsgivaren inga A-medlemmar anställda, och anställer han ej heller sådana, erbjuder situationen tydligen intet av intresse i detta sammanhang. Har arbetsgivaren A-medlemmar anställda, kan däremot en motsättning uppstå mellan arbetsgivarens i lag stadgade skyldighet att respektera dessas föreningsrätt samt de åtaganden, arbetsgivaren genom organisationsklausulen gjort. Ett dylikt åtagande kan vara att avskeda redan vid klausulens tillkomst anställda A-medlemmar för att i deras ställe intaga B-medlemmar. Föreningsrätten måste emellertid lägga hinder i vägen för arbetsgivaren att fullgöra detta åtagande, och vid sådant förhållande kan arbetsgivaren ej bli skadeståndsskyldig till B, om han underlåter att avskeda A-medlemmarna. Verkställer han dylikt avskedande för att fullgöra sitt ifrågavarande åtagande, kränker han A-medlemmarnas föreningsrätt, och för denna kränkning kan han åläggas skadestånd. Anställer arbetsgivaren i strid mot organisationsklausulen A-medlemmar, utgör dessas föreningsrätt väl hinder mot åläggande för honom att på grund av organisationsklausulen avskeda de anställda A-medlemmarna för att i deras ställe intaga B-medlemmar, men genom anställandet av A-medlemmarna bryter arbetsgivaren mot organisationsklausulen och för avtalsbrottet härutinnan kan han förpliktas att till B utge skadestånd.

Det anförda torde innebära, att den lagstadgade föreningsrätten städse utgör hinder för en arbetsgivare att till uppfyllande av en organisationsklausul, som han träffat med en organisation, avskeda arbetstagare tillhörande annan organisation samt att underlåtenhet av en arbetsgivare att till efterkommande av en organisationsklausul verkställa avskedanden icke medför skadeståndsskyldighet för honom gentemot den organisation, till vars förmån klausulen ingåtts.”

Vad den sakkunnige sålunda yttrat gäller den föreningsrätt, som skulle tillkomma enskilda arbetsgivare och arbetstagare. Beträffande förening av arbetsgivare eller arbetstagare framhöll den sakkunnige, att i samtliga de fall, däri föreningsmedlems föreningsrätt kränktes, jämväl föreningen kunde lida intrång i sin verksamhet, och detta på sådant sätt, att verklig skada för föreningen kunde uppkomma. Med hänsyn därtill och då dylikt intrång vore ägnat att förringa värdet av förhandlingsrätten för föreningens vidkommande borde förening som sådan tilläggas rätt att icke behöva tåla kränkning av medlems föreningsrätt. Emellertid kunde förening lida intrång i sin verksamhet ej blott då någon dess medlem utsattes för föreningsrättskränkning utan jämväl då arbetsgivare eller arbetstagare utanför föreningen påverkades att icke ansluta sig till föreningen. Förening borde därför äga rätt att icke behöva tåla kränkning av arbetsgivares eller arbetstagares föreningsrätt, oavsett om den kränkte vore föreningsmedlem eller ej, allt dock under förutsättning att den föreningsrättskränkande åtgärden innebure intrång i föreningens verksamhet. Att utöver vad som följde av det nu sagda medge en materiell rätt på förevarande område för förening som

sådan, vore däremot enligt den sakkunniges mening ej tillrådligt. Förening kunde visserligen tillfogas intrång i sin verksamhet utan att någon arbetsgivares eller arbetstagares föreningsrätt kränktes. Men de fall där så kunde ske syntes icke böra föranleda till ett fristående skydd för förening. Uppmärksamheten riktades här främst å det fall, då en arbetsgivare systematiskt undveke att anställa arbetstagare tillhörande viss förening, vilket kunde leda till minskad medlemsanslutning. Ett skydd för förening mot dylikt intrång i sin verksamhet skulle emellertid — eftersom skillnad uppenbarligen icke kunde göras mellan det fall arbetsgivaren till stöd för sitt berörda handlingssätt kunde åberopa en organisationsklausul och då så ej vore händelsen — medföra, att organisationsklausuler bleve ogiltiga i vad de avsåge åläggande för arbetsgivare att vid anställning av arbetstagare hålla sig till viss organisation, och vad detta skulle betyda för förhållandena på arbetsmarknaden kunde blott bedömas i ett vidare sammanhang.

Den sakkunnige kom således till det resultatet, att förening icke borde tillerkännas en självständig föreningsrätt utan skulle sådan rätt endast tillkomma enskild arbetsgivare och arbetstagare. Förening skulle emellertid icke vara skyldig tåla sådan kränkning av arbetsgivares och arbetstagares föreningsrätt, som innebure intrång i föreningens verksamhet. Den sakkunnige föreslog i överensstämmelse härmed ett tillägg till 29 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt av innehåll att förening, varom i 2 § sägs, skulle äga vid arbetsdomstolen väcka och utföra talan i mål rörande föreningsrätt för medlem i föreningen samt att denne själv ej finge kära i sådant mål, med mindre han visade, att föreningen undandroge sig att tala å hans vägnar.

I proposition nr 106 framlades lagstiftningsfrågan till prövning av 1940 års riksdag. Chefen för socialdepartementet anslöt sig därvid helt till de synpunkter, som framförts av den sakkunnige. Dennes förslag till lag om ändrad lydelse av 3 och 29 §§ lagen om förenings- och förhandlingsrätt upptogs därför — med allenast en mindre redaktionell jämkning — i propositionen. Därjämte föreslogs i propositionen dels att till 3 § tredje stycket skulle göras det tillägg att kränkning av föreningsrätten skulle anses föreligga, änskönt åtgärden vidtagits till uppfyllande av bestämmelse i kollektivavtal eller annat avtal, dels ock att till 3 § andra stycket samt 29 § skulle läggas den bestämmelsen att, om huvudorganisation funnes, skulle vad i nämnda lagrum sades om förening gälla beträffande huvudorganisationen.

Sedan propositionen i oförändrat skick på hemställan av andra lagutskottet bifallits av riksdagen, utfärdades lag i ämnet den 17 maj 1940.

Även efter denna lagändring har arbetsdomstolen avgjort ett stort antal mål rörande föreningsrättsskyddet och frågan om lagens verkan i förhål-

lande till organisationsklausulerna i kollektivavtalen. I sistnämnda hänseende må särskilt hänvisas till domarna nr 50/1944 och 96/1944.

I det mål, som avgjordes genom domen nr 50/1944 hade en arbetsgivare — efter att med en fackförbundsavdelning ha träffat ett kollektivavtal innehållande en monopolklausul — avskedat tre arbetare, vilka voro medlemmar av en syndikalistisk lokal samorganisation. Vid arbetsdomstolen yrkade samorganisationen, att enär avskedandena haft sin grund utslutande i arbetarnas medlemskap i samorganisationen och arbetsgivarens förfarande mot arbetarna följaktligen utgjorde en klar föreningsrättskränkning, arbetsgivaren måtte förpliktas dels att till arbetarna utgiva ersättning för förlorad arbetsförtjänst, dels ock att till såväl arbetarna själva som samorganisationen gälda allmänt skadestånd. Arbetsgivaren invände bland annat, att avskedandena icke varit riktade mot arbetarna i deras egenskap av just syndikalister utan hade endast föranletts därav, att arbetsgivaren med hänsyn till innehållet i organisationsklausulen varit gentemot fackförbundsavdelningen avtalsenligt förhindrad att anlita andra arbetare än medlemmar av avdelningen. Arbetsdomstolen fann av utredningen i målet framgå, att avskedandena av arbetarna haft sin grund allenast i deras medlemskap i lokala samorganisationen. Arbetsdomstolen ansåg därför, att avskedandena — änskönt de företagits till uppfyllande av arbetsgivarens i förhållande till förbundsavdelningen åtagna förpliktelse att icke anlita andra arbetare än medlemmar av avdelningen — stått i uppenbar strid med bestämmelserna i 3 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Arbetsgivaren prövades på grund av föreningsrättskränkningen ha ådragit sig ersättningsskyldighet till arbetarna och skadeståndsskyldighet till dessa och samorganisationen.

I det fall, som avgjordes genom domen nr 96/1944, gällde det likaledes en av en lokal samorganisation väckt talan för det arbetare, tillhörande samorganisationen, ej återanställts hos en arbetsgivare, som med en fackförbundsavdelning slutit kollektivavtal med monopolklausul. Arbetsdomstolen fann det ställt utom tvivel, att arbetsgivaren för att bereda arbete åt de i målet ifrågakomna arbetarna uppställt såsom villkor, att de skulle utträda ur samorganisationen och ingå som medlemmar i avdelningen, ävensom att detta skett till fullgörande av en i arbetsgivarens avtal med avdelningen inryckt bestämmelse att arbetarna vid företaget skulle vara organiserade i förbundet och att förbundets medlemmar ägde företrädesrätt till arbete. Fråga vore nu, huruvida arbetsgivaren genom sitt handlings sätt gjort sig skyldig till kränkning av föreningsrätten. Arbetsdomstolen yttrade härutinnan: ”Om en arbetsgivare, som med viss arbetarorganisation träffat överenskommelse om en sådan organisationsklausul som den ovan nämnda, på grund av klausulen avskedar en hos honom anställd arbetare, som är medlem av annan organisation, eller såsom villkor för fortsatt anställning uppställer, att arbetstagaren skall utträda ur sin organisation, innebär

detta otvivelaktigt en kränkning av föreningsrätten. Var dylik arbetstagare anställd redan vid organisationsklausulens tillkomst, måste vidare klausulen anses ogiltig, såvitt angår denne arbetstagare. På den grund att arbetsgivaren utan villkor i sin tjänst behåller arbetstagaren även efter klausulens tillkomst kan arbetsgivaren alltså icke bliva skadeståndsskyldig i förhållande till den organisation, med vilken klausulen avtalats. Denna uppfattning har kommit till uttryck såväl i arbetsdomstolens domar nr 73/1937 och 24/1939 som även under förarbetena till lagen den 17 maj 1940 angående ändrad lydelse av 3 och 29 §§ lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt. Enligt vad som uttalats under nämnda förarbeten är däremot organisationsklausulen giltig, om arbetstagaren blivit anställd efter organisationsklausulens tillkomst, ehuru arbetsgivaren även i detta fall gör sig skyldig till kränkning av föreningsrätten genom förfarande, varom nu är fråga. Detta sammanhänger med att arbetsgivaren i det senare fallet handlat i strid med organisationsklausulen redan genom arbetstagarens anställande." Jämväl i detta mål bifölls käromålet.

De nu nämnda domarna voro enhälliga.

I en till mig inkommen klagoskrift har redaktören Frid Nordin i Stockholm på uppdrag av och såsom ombud för Filipstads lokala samorganisation, hotellägaren Eric Östlund i Ludvika, Ludvika lokala samorganisation, åkeriägaren Otto Granqvist i Växjö, åkeriägaren Evald Samuelsson i Persberg samt Persbergs lokala samorganisation och dess förutvarande medlemmar Karl Arne Holmkvist, Fritz Olof Henriksson och John Helge Andersson anført, att genom arbetsdomstolens domar nr 35 och 36 för år 1945 samt nr 41 och 59 för år 1946 införts en ny tolkning av lagen om förenings- och förhandlingsrätt, vilken tolkning icke syntes stå i överensstämmelse med lagens anda och mening och som på ett allvarligt sätt beredde osäkerhet i fråga om medborgares rättigheter samt i fråga om arbetsgivares och arbetstagares skyldigheter enligt lagen.

I de mål, som avgjordes genom de sålunda påtalade domarna, voro omständigheterna följande.

Domen nr 35/1945. Aktiebolaget Wasa spisbrödsfabrik i Filipstad hade sedan gammalt kollektivavtal med Svenska livsmedelsarbetareförbundets avdelning nr 56 Filipstad, innehållande bestämmelse att samtliga arbetare skulle vara medlemmar av förbundet. Den 15 mars 1943 anställdes hos bolaget en medlem av Filipstads lokala samorganisation vid namn Elov Olsson utan att det därvid var tal om Olssons organisationsförhållanden. Sedan Olsson av en funktionär i avdelningen förmåtts att ingå som medlem av avdelningen, blev han, enär han underlåtit att erlægga föreskrivna avgifter till avdelningen, från och med den 1 juli 1944 utesluten ur densamma. I augusti 1944 erhöll han av bolaget en skrivelse, vari bolaget — under hänvisning till organisationsklausulen i avtalet med avdelningen och under

åberopande att Olsson icke fullgjort sina skyldigheter mot avdelningen — uppsade Olsson från hans anställning.

Samorganisationen yrkade vid arbetsdomstolen, att enär avskedandet av Olsson inneburit kränkning av dennes föreningsrätt och medfört intrång i samorganisationens verksamhet, bolaget måtte förpliktas att återanställa Olsson och till honom utgiva ersättning för förlorad arbetsförtjänst ävensom att till Olsson och samorganisationen utgiva skadestånd.

Bolaget invände bland annat: Avskedandet hade icke föranletts av att Olsson vore syndikalist utan hade uteslutande berott på Olssons vägran att fullfölja sin ansökan om inträde i avdelningen. Härigenom hade icke skett någon kränkning av Olssons föreningsrätt. Medlemskap i förbundet och i lokala samorganisationen uteslöte nämligen icke varandra, vare sig enligt förbundets eller enligt samorganisationens stadgar. Det förekomme i ej obetydlig utsträckning, att arbetare vid fabriken tillhörde båda organisationerna. Genom lagen om förenings- och förhandlingsrätt hade väl rätten att tillhöra viss organisation skyddats, men däremot hade ej lagfästs någon rätt att stå utanför en organisation.

Arbetsdomstolen yttrade i domen följande:

”När arbetstagarorganisationer inbördes konkurrera om arbetstillfällena, uppkommer ofta problemet om motsättningen mellan den lagstadgade föreningsrätten och den i lag icke förbjudna möjligheten att i kollektivavtal föreskriva tvång för arbetsgivaren att endast sysselsätta medlemmar av den ena av de konkurrerande organisationerna. I förevarande mål har en ny fråga uppkommit, som hänför sig till detta problemkomplex. En arbetsgivare har under hänvisning till organisationsklausul i avtal mellan honom och viss arbetarorganisation avskedat en till annan arbetarorganisation hörande arbetare, vilken vägrat att ansluta sig till förstnämnda organisation. Gentemot påstående att avskedandet inneburit föreningsrättskränkning åberopar arbetsgivaren, att hinder icke förelegat för den avskedade arbetaren att samtidigt vara medlem av båda organisationerna. Avskedandet skulle följaktligen icke riktat sig mot arbetarens rätt att tillhöra den organisation han själv önskade utan uteslutande varit en följd av arbetarens vägran att ansluta sig till den av arbetsgivaren anvisade organisationen.

I de flesta mål av liknande art, som domstolen tidigare avgjort till arbetarpartens förmån, har läget varit det, att enligt vad som blivit utrett avskedandet föranletts av arbetarens vägran att lämna den ena arbetarorganisationen för att inträda i den andra. Dessa mål sakna uppenbarligen intresse i förevarande sammanhang. Emellertid finnas i domstolens praxis även andra mål — bland andra de som avgjorts genom de av samorganisationen åberopade domarna nr 73/1937 och 24/1939 — där liksom i det nu till bedömande föreliggande fallet arbetsgivaren icke krävt mera av arbetaren än att denne skulle inträda i viss av arbetsgivaren anvisad organisation och där det sålunda icke varit tal om utträde ur annan organisation

men där domstolen likväl, när den vägrande arbetaren avskedats, antagit att härigenom skett en kränkning av föreningsrätten. Den stora olikheten föreligger dock mellan dessa mål och det nu förevarande, att i de tidigare avgjorda målen från arbetsgivarsidan icke åberopats och ej heller på annat sätt i målet framkommit, att en arbetare ägde möjlighet att samtidigt tillhöra båda de konkurrerande organisationerna. Denna omständighet i förening med uppläggningsen i övrigt av de tidigare målen och den skarpa motställningen mellan organisationerna har i själva verket medfört, att möjligheten av dylik dubbelorganisation ej stått för domstolen klar. Domstolen har med andra ord utgått från att arbetsgivarens krav på inträde i den ena organisationen innefattade krav på utträde ur den andra.

Från domstolens tidigare praxis kan följaktligen ingen ledning hämtas för avgörande av den nu föreliggande tvistefrågan.

Huvudfrågan i detta mål är, huruvida bolagets åtgärd att avskeda Olsson med anledning av att han icke efterkommit bolagets fordran, att han skulle ansluta sig till livsmedelsarbetareförbundets avdelning nr 56, kan anses samtidigt rikta sig mot Olssons rätt att tillhöra samorganisationen samt utnyttja sitt medlemskap i och verka för densamma. Onekligen äro, såsom från samorganisationens sida i målet framhållits, för en arbetare vissa olägenheter förenade med ett samtidigt medlemskap i samorganisationen och avdelningen. Då emellertid, enligt vad som i målet är ostridigt, ett samtidigt medlemskap i båda organisationerna är stadgeenligt tillåtet, hava tydligen icke dessa olägenheter för samorganisationen och dess medlemmar framstått såsom särskilt betydelsefulla. I praktiken förekommer också, enligt vad numera är för domstolen känt, att arbetare samtidigt äro medlemmar i sådana konkurrerande organisationer, varom här är fråga. Möjligt är väl, att Olsson icke haft kännedom om att han kunde samtidigt vara medlem i båda organisationerna och därför uppfattat bolagets krav, att han skulle inträda i avdelningen, såsom innefattande ett krav på utträde ur samorganisationen. Det har dock närmast ålegat Olsson att själv förskaffa sig kännedom om möjligheten att vara medlem i båda organisationerna och icke bolaget att upplysa honom därom. Bolagets underlåtenhet att vid Olssons anställande undersöka dennes organisationstillhörighet liksom det förhållandet, att man veterligen icke haft något att erinra emot att en del av de övriga arbetarna vid företaget varit organiserade även i samorganisationen, utvisar att Olssons medlemskap i samorganisationen i och för sig varit bolaget likgiltigt. Med hänsyn till vad nu anförts, kan bolagets åtgärd att söka påverka Olsson att inträda i avdelningen och det sedermera vidtagna avskedandet av Olsson icke med fog anses hava företagits i sådant syfte eller av sådan anledning, som i 3 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt förutsättes för att föreningsrättskränkning skall föreligga.

På grund härav prövar arbetsdomstolen rättvist ogilla käromålet.”

Domen var icke enhällig. Vid omröstningen förenade sig domstolens arbetsgivar- och arbetarrepresentanter om den mening, domen innehåller. Ordföranden, vice ordföranden och den tredje utan förslag utsedde ledamoten voro av skiljaktig mening och yttrade:

”På de av pluraliteten anförda skälen finna även vi, att ledning för avgörande av den nu föreliggande tvistefrågan icke kan hämtas från domstolens tidigare praxis.

Om en arbetare, som tillhör viss organisation men genom hot om avsked av arbetsgivaren tvingas att ingå i annan organisation med motsatsställning till den förra, likväl tillåtes kvarstå i sin gamla organisation, måste dock hans intresse för den senare och för dess verksamhet bliva i hög grad minskat. Den praktiska nyttan av fortsatt medlemskap i den gamla organisationen blir ganska obetydlig; i alla angelägenheter, som röra hans anställning, har han att söka stöd hos sin nya organisation. Möjligheten för honom att utöva verksamhet för den gamla organisationen måste också bliva högst begränsad. På grund av motsatsförhållandet mellan organisationerna och de krav på solidaritet och lojalitet, som uppställas av vardera organisationen, kommer arbetaren lätteligen i en brydsam situation, och han utsättes för risken att bliva misstrodd och trakasserad av båda organisationerna och deras medlemmar. Slutligen betungas han av dubbla medlemsavgifter. På grund av dessa omständigheter föreligger stor sannolikhet för att arbetaren i längden icke kan uthärda sin mellanställning utan nödgas utträda ur sin gamla organisation.

Vidare märkes, att arbetaren med hänsyn till omständigheterna har all anledning att uppfatta arbetsgivarens under avskedshot framställda krav på inträde i den andra organisationen såsom samtidigt avseende en fordran på utträde ur den gamla. Om någon hänsyn över huvud skulle kunna tagas till möjligheten av dubbelorganisation, skulle därför i varje fall först och främst krävas, att arbetsgivaren i samband med sin uppmaning till arbetaren att inträda i den andra organisationen samtidigt för arbetaren gjorde klart, att utträde ur den gamla organisationen icke begärdes. Icke ens en sådan åtgärd skulle dock vara till fyllest. Det för arbetaren otillfredsställande i att tillhöra båda organisationerna beror på motsatsförhållandet mellan dessa, och i denna del kan arbetsgivaren icke utöva någon inverkan. Även om han skulle kunna uppvisa, att den organisation, i vilken han fordrar att arbetaren skall inträda, icke har något att invända mot att arbetaren är dubbelorganiserad, kan han aldrig lämna någon garanti mot trakasserier av organisationens enskilda medlemmar och än mindre kan han giva någon garanti i fråga om vad den gamla organisationen och dess medlemmar kunna komma att företaga sig.

På grund av vad sålunda anförts finna vi det böra antagas, att en arbetsgivare, som till fullgörande av organisationsklausul med en organisation under hot om avsked kräver, att medlem i annan organisation med

motsatsställning till den förra skall inträda i denna organisation, gör sig skyldig till kränkning av föreningsrätten, även om arbetsgivaren medger, att utträde ur den gamla organisationen icke fordras.

I förevarande fall har bolaget, som lämnat obestritt att bolaget ägt kännedom om att Olsson tillhört en syndikalistisk organisation, entledigat Olsson därför att denne vägrat inträda i livsmedelsarbetareförbundets avdelning nr 56. Oavsett huruvida bolaget åsyftat, att Olsson i händelse av inträde i avdelningen kunnat kvarstå i den syndikalistiska organisationen, finna vi i enlighet med vår angivna ståndpunkt, att bolaget genom sin åtgärd gjort sig skyldig till kränkning av Olssons föreningsrätt, vilken kränkning samtidigt inneburit intrång i samorganisationens verksamhet.”

På grund härav biföllo dessa ledamöter samorganisationens talan med vissa jämkningar av fordrade ersättnings- och skadeståndsbelopp.

Domen nr 36/1945. Sedan Östlund såsom innehavare av Hotell Malmen i Ludvika den 14 mars 1945 träffat överenskommelse med Sveriges hotell- och restaurangpersonals förbund, varigenom han dels förpliktat sig att från och med den 15 mars 1945 vid hotellet tillämpa visst kollektivavtal, dels ock förklarat att samtliga vid företaget redan anställda skulle omedelbart efter överenskommelsens undertecknande ingå som medlemmar i förbundet och nyanställd personal senast fjorton dagar efter anställningens tillträdande, yrkade förbundet vid arbetsdomstolen, att enär åtminstone fyra vid hotellet anställda personer icke kunnat förmås att ansluta sig till förbundet och Östlund det oaktat vägrat avskeda dem, Östlund måtte förpliktas att omedelbart avskeda dem av de anställda, som ej voro medlemmar i förbundet, ävensom att till förbundet gälda allmänt skadestånd. I målet upplystes, att Östlund den 7 november 1944 slutit kollektivavtal med Ludvika lokala samorganisation och att de fyra arbetarna i anledning därav utträtt ur förbundet och i stället ingått såsom medlemmar i samorganisationen.

På i huvudsak samma skäl, som av arbetsdomstolen anförts i nästföregående dom, förpliktade domstolens majoritet Östlund dels att från sin tjänst skilja dem av arbetarna, som stodo utanför förbundet, för såvitt de icke redan sökt eller inom fjorton dagar från dagen för arbetsdomstolens dom sökte inträde i detsamma, dels ock att till förbundet såsom allmänt skadestånd utgiva 100 kronor. Majoriteten utgjordes jämväl i detta mål av domstolens arbetsgivar- och arbetarrepresentanter. Domstolens övriga ledamöter gjorde enahanda uttalande som de skiljaktiga ledamöterna i domen nr 35/1945 och ogillade därför förbundets talan i nu ifrågavarande avseende.

Domen nr 41/1946. Den 27 maj 1941 träffades mellan åtskilliga åkeriägare i Växjö, däribland Granqvist, samt Svenska transportarbetareförbundets avdelning nr 96 (Växjö transportarbetares fackförening) ett kollektivavtal, enligt vilket arbetsgivaren skulle vid behov av arbetskraft i första hand

anlita den avtalsslutande organisationens medlemmar i den mån lämpliga sådana finnes. Arbetare, som varit anställd hos arbetsgivaren längre tid än fjorton dagar, var enligt avtalet skyldig tillhöra den avtalsslutande organisationen utan skyldighet för arbetsgivaren att kontrollera detsamma. Granqvist sysselsatte fyra arbetare, vilka genom Växjö lokala samorganisation inträdde såsom medlemmar i Sveriges arbetares centralorganisation, tre den 12 december 1944 och den fjärde den 3 april 1945. Den 6 juni 1945 träffade Granqvist kollektivavtal med samorganisationen, innehållande bland annat att anställda arbetare skulle vara fackligt organiserade och att vid varje tillfälle minst hälften av de anställda skulle vara medlemmar i samorganisationen.

Fackföreningen yrkade vid arbetsdomstolen, att Granqvist måtte förpliktas avskeda de fyra arbetarna, vilka stodo utanför fackföreningen, samt att till fackföreningen gälda allmänt skadestånd. Fackföreningen åberopade därvid domarna nr 35 och 36 för år 1945 samt uppgav, att det varken enligt transportarbetareförbundets eller centralorganisationens stadgar föreläge hinder mot att en arbetstagare tillhörde såväl förbundet som centralorganisationen.

Granqvist gemälde bland annat: Med bestämmelsen i lagen att kränkning av föreningsrätten skulle anses föreligga, änskönt åtgärden vidtagits till uppfyllande av bestämmelse i kollektivavtal eller annat avtal, syftades främst på det fall att i kollektivavtal upptagits organisationsklausul. Ett "uppfyllande" av organisationsklausulens innehåll behövde allenast bestå däri, att arbetsgivaren vidtog åtgärd mot sina arbetare för att förmå dem att ingå i den organisation, till vilkens förmån klausulen avtalats. Såsom lagen vore utformad, vore ett dylikt uppfyllande av organisationsklausulen i och för sig att uppfatta såsom kränkning av föreningsrätten. Denna uppfattning om lagens innebörd stöddes av det sätt, varpå den återgivna lagbestämmelsen historiskt tillkommit. Bestämmelsen hade vid lagändringen 1940 införts i lagen ytterst med anledning av vad arbetsdomstolens vice ordförande uttalat i sin skiljaktiga mening till domen nr 24/1939. Däri hade klart och tydligt sagts ifrån, att åtgärden att genom avsked eller avskedshot söka tvinga en arbetare att ansluta sig till en viss organisation vore lagstridig, såframt arbetaren tillhörde en annan organisation, och detta alldeles oavsett om åtgärden vore anlagd på att arbetaren också skulle lämna denna organisation eller icke. Den invändningen kunde kanske tänkas, att den ifrågavarande lagbestämmelsen stode i relation till vad förut sagts i lagens 3 § därom, att kränkning av föreningsrätten föreläge, om åtgärd vidtoges för att förmå någon att icke inträda i eller att utträda ur förening. Det vore emellertid tydligt, att det för den lagfästa föreningsrättens syfte att trygga förhandlingsrätten vore tillräckligt, att den anställde vore ansluten till *en* organisation, samt att det för samma ändamål vore helt enkelt nödvändigt, att den anställde

själv finge fritt välja organisation utan påtryckning eller tvång från arbetsgivarens sida. Förhandlingsrätten kunde annars lätt bliva en chimär. Dessutom vore det uppenbart, att en tvångsorganisering i en annan organisation med nödvändighet i regel komme att medföra utträde ur den tidigare organisationen. Resultatet av domen nr 36/1945 hade också blivit, att de arbetstagare, om vilka i målet varit fråga, nödgats lämna sin förutvarande organisation. Visserligen förekomme i undantagsfall att arbetare vore ansluten till två olika organisationer, men det vore då i regel fråga om ett frivilligt åtagande, som icke kunde för andra fall rättfärdiga ett tvångsförfarande. Ej heller kunde det anses riktigt, att lagligheten av ett dylikt tvångsförfarande gjordes beroende av frånvaron av ett "mot-tvång" i form av ett stadgeförbud mot dubbelorganisering. Domarna nr 35 och 36 ledde till aldeles orimliga konsekvenser, bland annat då det gällde det inbördes förhållandet mellan flera organisationsklausuler. I domen nr 24/1939 hade arbetsdomstolen tydligt utgått från att endast den ena klausulen, nämligen den först tillkomna, kunde fullgöras efter sitt innehåll. Enligt domarna från år 1945 skulle däremot båda klausulerna kunna göras gällande efter sitt innehåll.

Arbetsdomstolens dom avfattades enligt följande av arbetarrepresentanterna och en av arbetsgivarrepresentanterna yttrade mening:

"Principiellt föreligger kränkning av föreningsrätt, om en arbetstagare, som tillhör viss arbetstagarorganisation, av sin arbetsgivare avskedas eller hotas med avsked på den grund att han icke vill utträda ur denna organisation för att i stället ansluta sig till annan arbetstagarorganisation. I de från fackföreningens sida åberopade båda domarna nr 35 och 36 för 1945 liksom i en senare dom nr 77 för 1945 har arbetsdomstolen uttalat, att kränkning av föreningsrätten däremot icke föreligger, när åtgärden väl går ut på att förmå arbetstagaren att inträda i den andra organisationen, men krav icke framställles på att arbetstagaren skall utträda ur sin gamla organisation och han också stadgeenligt har möjlighet att kvarstå i denna.

I det nu föreliggande fallet har Otto Granqvist — sedan han blivit under rättad om att hans arbetare icke till efterkommande av organisationsklausulen i kollektivavtalet med fackföreningen inträtt i denna samt arbetarna därefter genom samorganisationen anslutit sig till centralorganisationen — vägrat att avskeda arbetarna. Från fackföreningens sida har medgivits, att arbetarna må kvarstå i centralorganisationen, och fackföreningens uppgift, att hinder däremot icke föreligger i transportarbetareförbundets och centralorganisationens stadgar, har icke blivit bestridd. Under sådana omständigheter finner arbetsdomstolen, att Otto Granqvist genom att till fullgörande av organisationsklausulen avskeda sina arbetare icke skulle göra sig skyldig till kränkning av föreningsrätten."

På dessa och i övrigt anförda skäl förpliktades Granqvist att avskeda de fyra arbetarna, därest de icke inträdde i fackföreningen, samt att såsom

skadestånd för avtalsbrottet till fackföreningen utgiva 500 kronor. Granqvist ålades tillika att ersätta fackföreningen dess rättegångskostnader med 400 kronor.

Domstolens andre arbetsgivarrepresentant anförde i särskilt votum bland annat, att om arbetarna, med bibehållande av sitt medlemskap i den syndikalistiska organisationen, på grund av besked om att de i annat fall måste erhålla avsked skulle förmås att inträda i fackföreningen, kunde det visserligen enligt denne ledamots mening starkt ifrågasättas, huruvida icke deras intresse för den förstnämnda organisationen och deras möjlighet att utnyttja denna skulle så minskas, att arbetsgivarens åtgärd enligt lagens anda vore att betrakta såsom en föreningsrättskränkning. Med hänsyn till ordalagen i lagbestämmelserna, vilka enligt motiven borde anses uttömmande, och då den ifrågasatta åtgärden från Granqvists sida icke med strängt restriktiv tolkning av lagtexten kunde rubriceras såsom ett försök att förmå arbetarna att icke inträda i organisation eller att utträda ur eller att icke utnyttja medlemskapet i sådan, ansåge sig ledamoten likväl böra biträda det slut, vartill de övriga partsrepresentanterna kommit.

Domstolens övriga ledamöter ogillade däremot fackföreningens talan, därvid de i huvudsak åberopade de av de skiljaktiga ledamöterna i domarna nr 35 och 36 för år 1945 anförda skälen med följande tillägg: "Härtill komma vissa omständigheter, som äro ägnade att medföra ett slumpartat avgörande, därest hänsyn skall tagas till möjligheten av en anslutning till båda organisationerna. Om en arbetare, som tillhör viss organisation, av arbetsgivaren hotas med avsked, därest arbetaren icke vill inträda i en annan organisation, skall arbetaren oftast ha anledning att fatta detta såsom samtidigt innebärande krav på att han skall lämna sin gamla organisation, därest icke arbetsgivaren uttryckligen betonar, att ett sådant steg ej är nödvändigt, något som i det praktiska livet sällan torde komma i fråga. Utgången blir också helt beroende av det uttryckssätt, som arbetsgivaren använder. Om han knyter sitt hot om avsked till ett krav på att arbetaren skall inträda i den andra organisationen, skulle kränkning av föreningsrätten ej föreligga. Skulle han däremot hota med avsked, därest arbetaren icke vill 'gå över' till den andra organisationen, skulle han däremot ej kunna undgå att dömas för föreningsrättskränkning. Tydligt kan det icke väntas, att arbetsgivare i gemen skola ha klart för sig de motsatta rättsliga följderna av att han råkar uttrycka sig på det ena eller andra sättet."

Dom nr 59/1946. I slutet av november 1944 upprättades mellan Samuelsson och Svenska transportarbetareförbundets avdelning nr 100 Karlstad ett kollektivavtal, vari bestämdes att arbetsgivaren vid behov av arbetskraft skulle i första hand anlita den avtalsslutande organisationens medlemmar i den mån lämpliga sådana finnes samt att arbetare, som varit anställd hos arbetsgivaren längre tid än en månad, vore skyldig tillhöra

den avtalslutande organisationen, utan skyldighet för arbetsgivaren att kontrollera detsamma. Holmkvist, Henriksson och Andersson samt ytterligare en arbetare voro då anställda hos Samuelsson och de tillhörde samtliga Persbergs lokala samorganisation, ansluten till Sverges arbetares centralorganisation. Vid ordinarie möte den 3 september 1945 beslöt samorganisationen, att dess medlemmar icke tillika finge tillhöra annan facklig organisation.

Avdelningen yrkade vid arbetsdomstolen, att Samuelsson måtte förpliktas att avskeda sina fyra arbetare samt att till avdelningen utgiva allmänt skadestånd, enär han med förbigående av avdelningens arbetslösa medlemmar anlitat utom avdelningen stående arbetare. Avdelningen anförde i målet bland annat: Samuelsson skulle icke genom att uppfylla kollektivavtalets monopolklausul kränka sina arbetares föreningsrätt, sådan denna i överensstämmelse med domarna nr 35 och 36 för år 1945 finge uppfattas. I detta hänseende hade nämligen samorganisationens beslut den 3 september 1945 intet att betyda, även om det skulle utgöra ett i och för sig giltigt beslut. Avgörande i ett sådant fall som det förevarande vore, att det från avdelningens sida icke uppställdes något hinder för dess medlemmar att tillhöra samorganisationen. Emellertid måste nyssnämnda beslut anses stå i strid mot de för samorganisationen gällande föreningsreglerna och följaktligen vara ogillt.

Arbetsdomstolen yttrade efter ett principuttalande av samma innebörd som i domen nr 41/1946 följande: I detta fall hade Samuelsson blivit av avdelningen underrättad om att hans arbetare icke velat ansluta sig till avdelningen. Avdelningen hade tillika medgivit, att arbetarna finge stå kvar såsom medlemmar i Persbergs lokala samorganisation. Något hinder därför föreläge icke vare sig i transportarbetareförbundets eller centralorganisationens stadgar. Visserligen hade i målet åberopats, att samorganisationen genom beslut den 3 september 1945 uppställt förbud för sina medlemmar att tillika tillhöra annan facklig organisation. Vid samorganisationens ifrågavarande beslut kunde dock något avseende icke fästas. Ett i grundstadgarna för de lokala samorganisationerna gjort medgivande att göra tillägg till stadgarna med hänsyn till olika platsers förhållanden kunde icke tänkas vara avsett att gälla för ett principbeslut av denna räckvidd, som icke vore på något sätt föranlett av ortsförhållandena. I själva verket stode beslutet i strid med ett vid centralorganisationens kongress år 1912 gjort uttalande, vilket inrymde rätt till dubbelorganisation just för sådana situationer som den föreliggande. Beslutet måste därför betraktas såsom ogiltigt och tillkommet allenast för att kunna åberopas i denna rättegång.

På dessa och i övrigt i domen anförda skäl förpliktade arbetsdomstolen Samuelsson att avskeda sina fyra arbetare, därest de icke inträdde i avdelningen, samt att i skadestånd för avtalsbrottet till avdelningen utgiva

500 kronor. Samuelsson förpliktades tillika att ersätta avdelningen dess rättegångskostnader med 270 kronor.

Jämväl denna dom fattades i enlighet med arbetsgivar- och arbetarrepresentanternas votum. Med hänvisning till de skiljaktiga yttrandena i domarna nr 35 och 36 för år 1945 samt i domen nr 41 för år 1946 ogillade däremot domstolens övriga ledamöter avdelningens talan, därvid de framhöllo, att något skadestånd till avdelningen så mycket mindre kunde ifrågakomma som samtliga arbetarna varit anställda hos Samuelsson och anslutna till samorganisationen redan vid tidpunkten för organisationsklausulens tillkomst.

I ytterligare ett mål, som avgjordes av arbetsdomstolen genom *dom nr 77/1945*, voro förhållandena likartade med dem i de nu refererade domarna. En arbetsgivare, som i avtal med ett fackförbund utfäst, att alla hos honom anställda skulle ansluta sig till förbundet, blev instämd av förbundet med yrkande att han måtte förpliktas avskeda bland annat en person, som utträtt ur förbundet. Sedan arbetsgivaren invänt, att den åsyftade personen ämnat och alltjämt ämnade inträda i en syndikalistisk organisation och att ett avskedande därför skulle kränka föreningsrätten, gjorde förbundet gällande, att hinder icke föreläge att tillhöra båda organisationerna.

Arbetsdomstolen biföll förbundets talan, därvid domstolen yttrade: Vad domstolen uttalat i domarna nr 35 och 36 för år 1945 ägde motsvarande tillämpning för fall, där arbetare, som stode i begrepp att inträda i en arbetarorganisation, avskedades, emedan han icke ville tillhöra jämväl en annan. I förevarande mål syntes visserligen möjligheten av dubbelorganisation icke ha stått fullt klar. Sålunda hade man från samorganisationens sida enligt uppgift krävt, att arbetaren skulle utträda ur förbundet, innan han kunde vinna inträde i samorganisationen. Arbetsdomstolen hade emellertid anledning antaga, att samorganisationens stadgar icke gäve stöd för ett sådant krav, och kunde därför icke tillmäta denna omständighet någon avgörande betydelse.

Från denna dom, som innefattade partsrepresentanternas mening, voro domstolens övriga ledamöter skiljaktiga på samma grunder, som uttalats i domarna nr 35 och 36 för år 1945.

Sammanlagt deltog i arbetsdomstolen vid avgörandet av de här omfördämda fem domarna domstolens samtliga ordinarie ledamöter samt en ersättare för vice ordföranden, två ersättare för den tredje utan förslag utsedde ledamoten, tre ersättare för ledamöterna å arbetsgivarsidan och två ersättare för ledamöterna å arbetarsidan.

I den till mig ingivna klagoskriften anförde Nordin följande.

Det säregna förhållandet hade uppstått, att arbetsdomstolen i en så viktig och betydelsefull rättsfråga, som det här gällde, blivit delad i två

läger, vilka hävdade principiellt motstående uppfattningar om lagens innebörd och tillämpning. Domarna hade dikterats av en knapp majoritet, bestående av domstolens fyra s. k. partsledamöter, av vilka dessutom åtminstone de två representanterna för landsorganisationen måste anses ha ett eget organisationsintresse av den utgång målen fått. Å andra sidan stode domstolens tre opartiska och juridiskt skolade ledamöter, vilka till var och en av domarna samstämmigt uttalat avvikande mening, innebärande en helt annan och motsatt tolkning av lagen än den partsledamöterna kommit till. Att på detta sätt ett ensidigt organisationsintresse haft möjlighet att göra sig gällande vid domsluten, medan å andra sidan den opartiska juridiska sakkunskapens uppfattning icke annat än reservationsvis kunnat komma till uttryck, kunde icke vara tillfredsställande ur allmän rättssäkerhetssynpunkt. Den uppkomna situationen måste dessutom vara juridiskt ohållbar därigenom, att domsluten och därmed lagtolkningen och rättstillämpningen bleve beroende av rena tillfälligheter. Det behövdes ju endast att i ett kommande liknande mål en av partsledamöterna anslöte sig till de opartiska ledamöternas mening, så bleve domslutet ett annat och principiellt motsatt det som de nu ifrågavarande domarna innehölle. Till problemet, huruvida en redan organiserad arbetare skulle — trots föreningsrättslagen — kunna av sin arbetsgivare tvingas att ansluta sig till ytterligare en eller flera organisationer, hade arbetsdomstolen före domen nr 35/1945 intagit den ståndpunkten att en arbetsgivare efter tillkomsten av lagen om förenings- och förhandlingsrätt icke ägde rätt att till uppfyllande av innehållet i en monopolklausul avskeda eller på annat sätt vidtaga åtgärd mot en hos honom anställd arbetare, som vore ansluten till annan organisation än den, med vilken monopolavtalet träffats. Denna princip hade uttalats redan i domen nr 73 för år 1937 och hade sedan vidhållits av arbetsdomstolen i domarna nr 150 och 151 för år 1937 samt nr 24—27 och 32 för år 1939. Vid den utredning, som föregått lagändringen 1940, syntes den sakkunnige ha helt och hållet accepterat domstolens sålunda antagna slutsats men ansett, att lagens stadganden borde vara ovillkorliga och gälla, oavsett om anställningen vunnits före eller efter monopolklausulens tillkomst. Av den sakkunniges uttalanden framginge också, att det lagliga föreningsrättsskyddet i vissa fall även måste innefatta skydd mot organisationstvång för att kunna tillfullo säkerställa förhandlingsrätten. Enligt den sakkunniges mening skulle tvång eller påtryckning från en arbetsgivare mot en hos honom anställd organiserad arbetare att ansluta sig till annan organisation betraktas som kränkning av den positiva föreningsrätten och därmed falla under lagen om förenings- och förhandlingsrätt. I visst fall skulle t. o. m. sådant tvång mot en oorganiserad arbetare vara lagstridigt, nämligen då arbetaren ifråga haft för avsikt att ansluta sig till annan organisation. Slutsatsen grundade sig följdriktigt på vad som angivits vara lagens huvudsyfte, nämligen

förhandlingsrättens säkerställande. Huruvida den angripne arbetaren teoretiskt sett hade möjligheter att tillhöra bägge organisationerna kunde under sådana förhållanden icke ha någon betydelse. Det avgörande vore hur arbetaren ifråga faktiskt ställde sig, hur han gjorde. Lämnade han på grund av tvångsanslutningen sin gamla organisation, så hade denna obestridligen lidit en skada, som inkräktat på dess förhandlingsrätt och förhandlingsmöjligheter. Och det vore ju detta, som lagen skulle förhindra och som organisationen icke skulle behöva tåla. På samma sätt också när tvånget riktade sig mot en oorganiserad arbetare, som tänkt ansluta sig till annan organisation än den han bleve intvingad i. Avstode han på grund av tvångsanslutningen från att ingå i den organisation han själv från början ämnat ansluta sig till, så minskades denna organisations möjligheter att göra sin förhandlingsrätt gällande. Förhandlingsrättens effektiva säkerställande förutsatte således att arbetstagarna (resp. arbetsgivarna) fritt finge välja organisation utan tvång eller påtryckning från motparten i anställningsförhållandet. Detta hade också varit såväl den sakkunniges som lagstiftarens mening. Föredragande departementschefen, statsrådet Gustav Möller, hade på alla väsentliga punkter understrukt vad den sakkunnige yttrat men hade gått ännu ett steg längre än denne i fråga om lagens rättsverkan gentemot monopolklausulerna, då han framhållit att det i lagtexten borde tydligt utsägas, att kränkning av föreningsrätten skulle anses föreligga även om den föreningsrättskränkande åtgärden vidtagits till uppfyllande av bestämmelse i kollektivavtal eller annat avtal. Även efter ikraftträdandet av 1940 års lagändring hade arbetsdomstolen i ett flertal domar fastslagit, att kränkning av föreningsrätten föreläge, om en arbetsgivare, som hade kollektivavtal med monopolklausul med viss organisation, avskedade en hos honom anställd och till annan organisation ansluten arbetare, som icke ville ingå i den organisation med vilken monopolavtalet slutits. Likaså hade arbetsdomstolen fastslagit, att föreningsrättskränkning föreläge, om arbetsgivaren under liknande förhållanden genom hot om avsked tvingade en redan organiserad arbetare att ingå i den monopolutrustade organisationen. Efter lagändringen hade någon skillnad härvidlag icke gjorts mellan arbetare som varit anställda före och arbetare som blivit anställda efter monopolavtalets tillkomst, varjämte även organisationerna i flera fall tilldömts skadestånd för genom föreningsrättskränkning åstadkommet intrång i deras verksamhet.

Nordin hänvisade i detta sammanhang till arbetsdomstolens domar nr 16, 57, 75 och 83 för år 1943, nr 50 och 96 för år 1944, nr 67 för år 1945 och nr 50 för år 1946.

Mot bakgrunden av dessa tidigare domar och uttalanden — yttrade Nordin vidare — framstode det slut, vartill domstolens av enbart partsledamöterna bestående majoritet kommit i domarna nr 35 och 36 för år 1945 samt nr 41 och 59 för år 1946, såsom i högsta grad anmärkningsvärt

och förbluffande. Det vore Nordins bestämda övertygelse att dessa domslut icke stode i överensstämmelse med lagens anda och mening. **Beträffande domen nr 36/1945** ville Nordin särskilt framhålla, att denna dom lett till att de i målet omförmälda medlemmarna av Ludvika lokala samorganisation lämnat samorganisationen, enär de ansett det vara för ekonomiskt betungande och även ur andra synpunkter olämpligt och meningslöst att samtidigt tillhöra två organisationer. Härigenom hade samorganisationen lidit avbräck i sin organisationsverksamhet, vilket medfört att dess möjligheter att göra sin förhandlingsrätt gällande på det ifrågavarande arbetsområdet avsevärt försämrats och kanske helt omintetgjorts. Då huvudsyftet med lagen om förenings- och förhandlingsrätt vore att trygga förhandlingsrätten, hade således domen i detta mål direkt motverkat lagens syfte. I det fall som berördes av domen nr 59/1946 hade förelegat förbud från ena sidan mot dubbelorganisering. Domstolsmajoritetens uppfattning att detta förbud tillkommit "allenast för att kunna återopas i denna rättegång" vore felaktig och byggd på lösa, ogrundade antaganden. Uppfattningen vore dessutom uppenbart orimlig, enär någon rättegång icke varit i fråga, då beslutet fattades. **Beslutet** hade i stället tillkommit därför att det kommit till samorganisationens kännedom, att vissa medlemmar av lokala samorganisationer på andra platser även anslutit sig till under landsorganisationen sorterande fackförbund, vilka så gott som genomgående bedreve en monopolistisk organisations- och avtalspolitik och som i vissa fall tillämpade rent terroristiska metoder. Dessa företeelser hade för övrigt under senare åren kommit särskilt starkt till uttryck just i Persberg. Persbergs lokala samorganisation hade därför ansett det vara oförenligt med medlemskap i den syndikalistiska rörelsen att samtidigt uppehålla medlemskap i fackförbunden, vilka så klart och tydligt ådagalagt sig hysa en till den syndikalistiska rörelsens "frihetliga" uppfattning och strävanden helt motsatt inställning. På grund därav hade samorganisationen efter moget övervägande beslutat att för sin del icke tillåta dylikt dubbelmedlemskap. Oavsett av vilken anledning beslutet tillkommit hade det emellertid obestriddigen fattats i fullt stadgeenlig och organisationsmässig ordning. Med hänsyn till de lokala samorganisationernas organisatoriska ställning och självständiga talerätt enligt bestämmelserna i föreningsrättslagen borde beslutet därför ha tillerkänts laga verkan, även om det tilläventyrs skulle ha stått i strid med uppfattningen inom och stadgarna för Sverges arbetares centralorganisation. Centralorganisationens stadgar och beslut måste vara i detta sammanhang ovidkommande, eftersom centralorganisationen icke vore huvudorganisation i lagens mening i förhållande till de lokala samorganisationerna. Innan målet avgjorts hade dock arbetsdomstolens ordförande låtit genom skrivelse till Sverges arbetares centralorganisation efterhöra, huruvida enligt dess mening det av Persbergs lokala samorganisation fattade beslutet kunde jämlikt centralorganisationens stadgar anses giltigt

och medföra bindande verkan för framtiden. Härpå hade centralorganisationen svarat, att någon bestämmelse om dubbelmedlemskap icke funnes i de för hela centralorganisationen gällande stadgarna, att samorganisationens beslut visserligen gått längre än ett vid centralorganisationens kongress år 1912 antaget uttalande i samma fråga, men att det av samorganisationen fattade beslutet icke stode i strid med centralorganisationens stadgar och principer, utan att de lokala samorganisationerna tvärtom enligt grundstadgarna hade rätt att till dessa grundstadgar göra de tillägg, som betingades av förhållandena på de lokala platserna. Slutligen hade centralorganisationen också förklarat, att Persbergs lokala samorganisations beslut hade bindande verkan för samorganisationens medlemmar. Trots detta hade domstolens majoritet förklarat det av samorganisationen fattade beslutet ogiltigt. Nordin ifrågasatte, huruvida icke vederbörande domstolsledamöter därigenom hade överträtt sina befogenheter. Under alla förhållanden hade domstolen icke möjlighet — och uppenbarligen icke heller befogenhet — att hindra samorganisationen från att tillämpa det sålunda införda förbudet för dess medlemmar att samtidigt vara medlemmar i andra fackliga organisationer. Holmkvist, Henriksson och Andersson hade på grund av arbetsdomstolens dom nödgats ansluta sig till Svenska transportarbetareförbundet. I anledning därav hade de enligt det av samorganisationen fattade beslutet om förbud mot dubbelorganisering blivit uteslutna ur samorganisationen. Dessa arbetare hade alltså till följd av domen och tvångsanslutningen till transportarbetareförbundet förlorat medlemskapet i sin förutvarande organisation. Även denna dom hade således haft en verkan, som stått i strid mot lagens ändamål och syften.

Slutligen anförde Nordin: Den rättspraxis, som vunnit tillämpning genom de påtalade domarna, måste vidare medföra, att även flera jämsides med varandra förefintliga organisationsklausuler bleve var för sig lika giltiga i föreningsrättshänseende. Arbetsdomstolens i motsatt riktning gående uttalande därutinnan i domen nr 24/1939 skulle sålunda även det vara "ogiltigförklarat". Domstolen hade dock icke gjort något nytt uttalande i denna för lagens efterlevnad mycket betydelsefulla fråga, trots att frågan dragits upp vid handläggningen av målet nr 41/1946. Med denna nya rättstillämpning skulle alltså en arbetsgivare, som råkat sluta kollektivavtal med organisationsklausul med flera organisationer, bli skyldig att tvinga in sina arbetare i samtliga dessa organisationer. Han skulle t. o. m. kunna bli av arbetsdomstolen ålagd att göra detta. Att en sådan rättspraxis kränkte det allmänna rättsmedvetandet och att den icke stode i överensstämmelse med lagens anda och mening syntes Nordin vara alldeles uppenbart. Men icke nog med de nyssnämnda konsekvenserna, vilka hänförde sig till fall där kollektivavtal med organisationsklausul förelåge. Den angivna och genom domarna nr 35/1945 och 36/1945 inaugurerade rättspraxis måste också medföra, att vilken arbetsgivare som helst finge utan hinder av lagen om

förenings- och förhandlingsrätt utöva organisationstvång mot sina anställda, blott han aktade sig för att kräva att de skulle utträda ur någon organisation. Såväl i lagtexten som under förberedelserna till lagändringen 1940 hade ju uttryckligen sagts ifrån, att en organisationsklausul (bestämmelse i kollektivavtal) icke skulle inverka på den föreningsrätt, som annars gällde enligt lagen. Omvänt måste detta betyda att, om det vore lagligen tillåtet för en arbetsgivare, som hade kollektivavtal med organisationsklausul, att tvinga in sina anställda i viss organisation, så måste detta också vara lagligen tillåtet för en arbetsgivare, som icke hade organisationsklausul i avtalet eller som icke hade något avtal alls. T. o. m. om arbetsgivaren hade avtal med organisationsklausul med en eller flera organisationer, måste han ha laglig rätt att tvinga in de anställda i helt andra organisationer, allt givetvis under förutsättning att arbetsgivaren icke krävde att de anställda skulle utträda ur någon av de organisationer, som de redan tillhörde. Att tillämpa lagen på ett sätt, som ledde till dylika groteska situationer, kunde icke vara förenligt med god rättsvård.

På grund av vad sålunda anförts hemställde Nordin å sina uppdragsgivares vägnar, att J.O. måtte vidtaga de åtgärder, som befunnas påkallade för att åstadkomma rättelse av de påtalade missförhållandena samt garantier för att tillämpningen av lagen om förenings- och förhandlingsrätt i fortsättningen bringades i bättre överensstämmelse med lagens anda och mening.

Sedan jag, med överlämnande av handlingarna i ärendet, hos Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Sveriges arbetares centralorganisation anhållit, att de ville till mig inkomma med yttrande, huruvida enligt deras mening ändring i gällande lagstiftning i ämnet borde komma till stånd och, om så vore fallet, i vilket eller vilka avseenden ändring borde ske, avgåvo arbetsgivareföreningen, landsorganisationen och centralorganisationens arbetsutskott yttranden i saken.

Arbetsgivareföreningen anförde: De ifrågasvarande avgörandena av arbetsdomstolen utgjorde en konsekvens av den ståndpunkt beträffande föreningsrättsskyddets omfattning, som statsmakterna intagit vid tillkomsten av lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Genom denna lag hade man, såsom arbetsdomstolen framhållit i domen nr 73/1937, endast avsett att lösa frågan om rätten att tillhöra en förening (den positiva föreningsrätten) men icke rätten att stå utanför förening (den negativa föreningsrätten). I de nu aktuella fallen hade arbetarnas rätt att tillhöra en syndikalistisk organisation icke ifrågasatts. Däremot hade deras intresse att få stå utanför de till landsorganisationen anslutna fackföreningarna icke kunnat tillgodoses, vilket alltså berott på att lagen icke gäve något skydd i detta hänseende. Det vore förståeligt, att detta kunde verka stötande för rättskänslan. Den frågan uppställdes sig då, om statsmakterna nu vore beredda att i

lag reglera även rätten att stå utanför förening. Arbetsgivareföreningen motsatte sig icke för sin del en utredning i denna fråga.

Landsorganisationen yttrade: Såvitt landsorganisationen kunde finna, kunde åtgärd, som till fullgörande av organisationsklausul vidtoges mot medlem av förening i syfte att förmå honom att inträda även i annan förening, icke jämlikt gällande lag betraktas såsom föreningsrättskränkning, därest vederbörande vore stadgeenligt oförhindrad att tillhöra båda organisationerna och åtgärden eljest icke förbundnes med krav på utträde ur den organisation han tillhörde. Att till föreningsrättskränkning hänföra en sådan åtgärd syntes innebära en utvidgning av det positiva föreningsrättsbegreppet, vilken förutsatte lagändring. Med hänsyn till möjligheten att genom behörigt stadgemässigt förbud mot dubbelorganisering åvägabringa den gällande lagens tillämpning å åtgärder av här ifrågavarande slag kunde emellertid något behov av lagändring icke anses föreligga.

Arbetsutskottet yttrade å centralföreningens vägnar följande: Den syndikalistiska rörelsen vore och hade alltid varit utpräglat "frihetlig". Dess grundåskådning kunde sammanfattas i kravet om största möjliga frihet — ekonomisk, politisk, social och kulturell — för de enskilda individerna såväl som för grupper och sammanslutningar. Med utgångspunkt från denna grundåskådning bekämpade syndikalismen konsekvent varje tvång, som icke syftade till att häva eller hindra ett ännu värre tvång. I förlitande på att arbetarrörelsen och i all synnerhet arbetarnas fackligt-ekonomiska sammanslutningar skulle även i sin praktiska gärning hävda och tillämpa den frihet, för vars förverkligande de ursprungligen tillkommit, hade den syndikalistiska rörelsen ständigt motsatt sig lagstiftning mot arbetarorganisationerna och yrkat på att största möjliga rörelsefrihet skulle beredas dem och att de skulle lämnas att så att säga stifta sina egna lagar. Visade det sig emellertid att organisationer, som formellt representerade vissa arbetargrupper, sveke sin ursprungliga frihetsvårdande uppgift genom att för egen vinning tillgripa frihetsfientliga medel och metoder, vände dock icke den syndikalistiska rörelsen för de därav föranledda konsekvenserna. Ett frihetsövergrepp bleve nämligen icke mera tilltalande eller acceptabelt därigenom att det utövades av en arbetarorganisation. I sådant fall måste det sålunda vara samhällets skyldighet att ingripa genom att ställa frihetsförttryckarna till rätta och söka förhindra ytterligare liknande övergrepp. Föreningsrätten hade alltid betraktats som en av de mest oförytterliga fri- och rättigheterna. Utan rätt att fritt sammansluta sig med andra och verka för sina intressen och uppfattningar vore den enskilda människan i nutidens komplicerade samhälle i många fall helt rätts- och skyddslös. Utan fria sammanslutningar kunde den enskilde i allmänhet icke heller verka för de idéer och den samhällsåskådning han eller hon tilläventyrs omfattade. Föreningsrätten vore således en integrerande del av den rätt och frihet, som måste tillkomma varje enskild individ i ett fritt samhälle. Någon verklig

föreningsrätt existerade emellertid icke, om den enskilde individen kunde på ett eller annat sätt tvingas att mot sin vilja ansluta sig till viss organisation, exempelvis genom att rätten till arbete och utkomst ställdes i beroende av sådan anslutning. Det bleve då icke längre den enskildes fria vilja, som avgjorde för vilka intressen och åsikter eller uppfattningar han skulle verka, utan arten och inriktningen av det tvång för vilket han utsattes. Genom sådant tvång bleve den enskilde tvärtom nödsakad att mot sin vilja verka för åskådningar, uppfattningar eller intressen, som vore honom främmande eller till vilka han kanske rent av vore motståndare. Även om han avhölle sig från varje aktiv verksamhet för och inom den organisation, till vilken han tvångsanslutits, komme han ändock att med sina medlemsavgifter och sitt namn i medlemsförteckningen bidra till främjandet av denna organisations syften och uppgifter. Föreningsrätten borde även innefatta skydd mot tvångsanslutning till organisationerna, oavsett i vilken form och i vilka sammanhang sådant tvång utövades. För denna ståndpunkt kunde även anföras väsentliga och bärande samhälleliga synpunkter. Fria folkliga organisationer vore utan tvivel en värdefull tillgång i ett demokratiskt samhälle. Genom dessa organisationer registrerades folkmeningen — ofta på ett bättre sätt än genom de allmänna valen — och skilda uppfattningar och åsikter kunde komma till uttryck till ledning för dem, som hade att ombesörja samhällets angelägenheter. Förutsättningen därför vore emellertid, att anslutningen till organisationerna vore helt fri, icke endast såtillvida att rätt till anslutning föreläge, utan även så att tvångsanslutning icke kunde förekomma. Skedde detta senare, bleve organisationernas numerär och styrka icke någon riktig mätare av medlemmarnas uppfattning och inställning; den gäve tvärtom en falsk bild av folkmeningen och bleve sålunda som vägledning för de samhälleliga avgörandena mera till skada än nytta. Skydd mot tvångsanslutning till organisationer av vad slag de vara månne vore följaktligen också ett obestriddigt samhällsintresse. Genom tillkomsten av 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt hade föreningsrätten reglerats, när det gällde förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare. Detta vore ett steg på vägen, även om frågan om den verkliga föreningsrätten därmed icke kunde sägas vara fullt tillfredsställande eller slutgiltigt löst. Det rådde heller intet tvivel om att syftet med 1936 års lag varit att hindra även sådana tvångsåtgärder eller påtryckningar från arbetsgivares sida, som avsåge att förmå hos vederbörande arbetsgivare anställd organiserad arbetare att ansluta sig till annan organisation. Genom lagändringen 1940 måste denna tolkning av lagen anses vara stadfäst av lagstiftarna.

I förevarande fall, fortsatte arbetsutskottet, rörde det sig ytterst om ett av olika, till landsorganisationen anslutna fackorganisationer via arbetsgivare utövat organisationstvång gentemot medlemmar av den syndikalistiska organisationen. I kraft av sin maktställning och med tillgripande

delvis av rent terroristiska metoder hade dessa fackorganisationer lyckats förmå vederbörande arbetsgivare att underteckna kollektivavtal, enligt vilka arbetsgivarna ifråga förbunde sig att i sin tjänst sysselsätta allenast medlemmar av de avtalsslutande organisationerna. Redan detta att dylika avtal ännu kunde med någon laglig verkan slutas i ett demokratiskt land som Sverige vore minst sagt en oformlighet. Än mer stötande bleve det, då avtalens ifrågavarande, mot andra arbetare riktade tvångsbestämmelser gäves rättslig sanktion, och detta icke endast när det gällde oorganiserade arbetare, utan även när det gällde medlemmar av andra arbetarorganisationer. Vore det ifrågavarande tvånget utövat direkt mellan organisationerna eller av den ena organisationen gentemot den andra organisationens medlemmar, skulle förvisso icke bestämmelserna i 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt vara tillämpliga. Detta vore måhända en brist i lagstiftningen, som borde upptagas till behandling i annat sammanhang. I de förevarande fallen rörde det sig emellertid om ett genom arbetsgivaren utövat tvång, d. v. s. om förhållandet mellan arbetsgivaren och hans anställda. I dessa fall vore sålunda bestämmelserna i 1936 års lag otvivelaktigt tillämpliga. Såsom arbetsdomstolen enhälligt uttalat i ett flertal tidigare domar och såsom domstolens juridiskt utbildade opartiska ledamöter även framhållit i sina skiljaktiga yttranden till domarna nr 35 och 36 för år 1945 m. fl. vore det jämlikt dessa bestämmelser icke tillåtet för en arbetsgivare att under hot om avsked förmå hos honom anställda organiserade arbetare att ansluta sig till annan organisation. Skedde likväl detta, gjorde sig arbetsgivaren skyldig till kränkning av föreningsrätten. De strängt formalistiska skäl som åberopats för den tolkning i annan riktning, vilken kommit till uttryck i de påtalade domarna, vore uppenbarligen icke hållbara. Även om direkt stadgeförbud mot dubbelorganisering icke funnes, låge det nämligen i öppen dag, att en sålunda tvångsansluten arbetare icke i längden kunde uppehålla medlemskap i båda organisationerna och att han i varje fall måste förlora den tidigare samhörigheten med den organisation han förut tillhört. Under alla förhållanden tvingades han genom tvångsanslutningen att — om ock mera passivt — främja intressen och verka för ändamål, som vore honom främmande eller som han kanske vore avgjord motståndare till. Därigenom komme han in i en situation, där kränkningen av den personliga integriteten vore ett påtagligt faktum.

Sammanfattningsvis anförde arbetsutskottet slutligen: Riktigt tolkade och tillämpade borde föreskrifterna i 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt med de ändringar som företagits 1940 vara tillräckliga för att bereda erforderligt skydd mot ett genom arbetsgivare utövat organisationstvång, när det gällde redan organiserade arbetare, d. v. s. i sådana fall som berördes i Nordins klagoskrift till J.O. Skulle det visa sig, att de rättskipande och rättsvårdande instanserna icke ville eller förmådde tillämpa eller hävda lagens föreskrifter enligt lagens anda och mening,

borde emellertid lagstiftarna taga ställning till den uppkomna situationen och därvid lämna så tydliga föreskrifter och uttalanden, att dessa icke kunde förvrängas eller vantolkas. Ur andra synpunkter, exempelvis för att åstadkomma vidgat skydd för föreningsrätten jämte skydd mot organisationstvång även i andra hänseenden än de nu ifrågavarande, kunde det också vara befogat med en utredning jämte ny översyn av lagen om förenings- och förhandlingsrätt samt andra därmed sammanhängande spörsmål.

I därefter till mig avgivna påminnelser framhöll Nordin, att syftet med hans framställning till mig icke i första hand vore att åstadkomma en lagändring utan att om möjligt vinna rättelse i de oriktiga domslut, som han ansåge ha förekommit, och därmed även få till stånd en riktig tillämpning av lagen i framdeles förekommande fall. Nordin yttrade vidare: En arbetare i Filipstad hade upprätthållit medlemskap såväl i Svenska murareförbundets avdelning nr 117 som i Filipstads lokala samorganisation. I skrivelse till avdelningen den 16 november 1946 hade förbundet framhållit, att ett sådant dubbelt medlemskap icke kunde tillåtas och att arbetaren alltså måste utträda ur samorganisationen och offentligen i pressen tillkännagiva detta sitt utträde; i motsatt fall riskerade han sitt medlemskap i förbundet. Murareförbundets stadgar innehölle icke något förbud mot dubbelt medlemskap. Om det i något av de av Nordin i klagoskriften omförmälda målen gällt tvångsanslutning till murareförbundet, skulle alltså domslutet ha blivit detsamma som det nu vore i dessa mål, d. v. s. domstolens majoritet skulle icke ha ansett att tvångsanslutningen inneburit kränkning av föreningsrätten, eftersom stadgarna icke förbjudit dubbelmedlemskap. Kortare eller längre tid därefter skulle emellertid murareförbundets styrelse ha kunnat dekretera, att samme arbetare — eller någon annan dubbelmedlem — måste utträda ur den andra organisationen, enär sådant dubbelt medlemskap icke kunde tillåtas. Förbundsstyrelsen vore ju enligt de inom landsorganisationen gällande reglerna högsta beslutande myndighet även i sådana angelägenheter. Gällde dekretet om utträde samme arbetare, som berördes av domen, vore ju föreningsrättskränkningen direkt påtagbar, lagligt sett dock icke på grund av dekretet utan genom den arbetsgivaråtgärd, som åstadkommit tvångsanslutningen. Och gällde dekretet om utträde någon annan arbetare, som mer eller mindre frivilligt uppehållit medlemskap både i murareförbundet och i annan organisation, kunde man väl icke tala om kränkning av föreningsrätten i den nu gällande lagens mening, eftersom det då icke vore fråga om någon åtgärd från arbetsgivarens sida. Men man måste ju då också fråga sig, om det möjligen kunde vara så, att dubbelorganiseringen vore "stadgeenlig" när den skedde tvångsmässigt men förbjuden när den skedde frivilligt. Situationen bleve i så fall onekligen något tilltrasslad. Det borde bemärkas, att liknande dekret om utträde ur den andra organisationen när som helst kunde utfärdas även

av andra till landsorganisationen anslutna fackförbund. Att stadgarna icke innehölle något direkt förbud mot dubbelmedlemskap utgjorde således icke någon garanti för att dubbelmedlemskap vore tillåtet. På obefintligheten av sådant stadgeförbud kunde man följaktligen icke grunda någon rättsregel för tillämpning av lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Försökte man konstruera fram en sådan rättsregel, hamnade man ohjälpligt i rena rättslösheten.

I de mål, som avgjorts genom de påtalade domarna, har det spørsmålet uppkommit, huruvida en arbetsgivare gör sig skyldig till föreningsrättskränkning genom att till uppfyllande av ett med en arbetstagarförening ingånget kollektivavtal, innehållande monopolklausul till förmån för dess medlemmar, under hot om avsked förmå en arbetare, tillhörande en annan sådan förening, att ingå som medlem i den förstnämnda föreningen. Denna fråga har av arbetsdomstolen besvarats nekande, såframt möjlighet finnes för arbetaren att kvarstå i sin gamla förening även sedan han blivit medlem i den nya. Saknas däremot möjlighet till en sådan dubbelorganisering på grund av att någondera föreningen förvägrar sina medlemmar att tillhöra jämväl den andra föreningen, har enligt domstolens mening arbetsgivaren gjort sig skyldig till en föreningsrättskränkning. För att kunna uppfylla arbetsgivarens krav måste ju i sådant fall arbetaren utgå ur den förening han redan tillhör. Arbetsgivarens förfarande innebär då indirekt en uppmaning till arbetaren att utträda ur den förening han tillhör och står därför i strid mot lagen om förenings- och förhandlingsrätt.

Det synes mig med fog kunna ifrågasättas, om den avgörande betydelse, som arbetsdomstolen sålunda tillmätt möjligheten av en dubbelorganisering, står i överensstämmelse med de principer, vilka ligga till grund för lagen om förenings- och förhandlingsrätt och vilka kommit till uttryck under förarbetena till lagen. Vid bestämmandet i rättstillämpningen av föreningsrättens innebörd har ej heller — oaktat möjligheten till dubbelt medlemskap uppenbarligen förefunnits redan vid tiden för lagens tillkomst — frågan om dubbelorganiseringens betydelse förts på tal i något av de många mål rörande föreningsrättskränkning, vilka hänskjutits till prövning av arbetsdomstolen före de mål som avgjorts genom domarna nr 35 och 36 för år 1945. Detta synes mig icke ha berott på ett förbiseende av en för föreningsrätten betydelsefull omständighet; snarast synes det antagligt, att vissa arbetstagarföreningar sedermera genom begreppet dubbelorganisering funnit ett medel att med utnyttjande av lagens ordalydelse söka genomdriva tillämpningen av en monopolklausul även gentemot arbetare, som redan tillhöra annan organisation.

Att en arbetare är medlem av flera arbetstagarföreningar förefaller naturligt endast för det fall, att dessa föreningar ha skilda verksamhetsområden

och således sträva för tillgodoseende av intressen, som äro av varandra oberoende. Om föreningarna däremot konkurrera inbördes och således verka för intressen, som strida mot varandra, framstår det dubbla medlemskapet såsom en anomali. Så torde också det dubbla medlemskapet uppfattas av arbetstagarföreningarna i gemen, och det torde vara tvivelaktigt om ett sådant medlemskap faktiskt tolereras, när föreningarna intaga en verklig motsatsställning till varandra. Att låta ett förhållande av detta slag, vilket närmast kan betraktas som en osund företeelse på arbetsmarknaden, verka avgörande vid bestämmandet av begreppet föreningsrättskränkning synes mig icke vara överensstämmande med de synpunkter, som varit vägledande för lagstiftningen.

Vad en arbetsgivares åtgärd att förmå en arbetare att vara medlem av två konkurrerande föreningar innebär för arbetaren har närmare utvecklats av de utan förslag utsedda ledamöterna av arbetsdomstolen, vilka stannat i minoritet. Ej heller domstolens majoritet har kunnat bortse från de olägenheter för arbetaren, som äro förbundna med ett dubbelt medlemskap, men den har i de åsyftade fallen funnit dessa olägenheter vara mindre betydelsefulla. Det torde emellertid näppeligen kunna bestridas, att en arbetare, som tvungits att vara medlem av flera föreningar, i längden måste finna detta dubbla medlemskap så olidligt eller meningslöst, att han inom längre eller kortare tid utgår ur den förening, som han ej är nödsakad tillhöra för att få behålla sitt arbete. Under sådana omständigheter måste en arbetsgivares åtgärd att under hot om avsked förmå en organiserad arbetare att ansluta sig till annan förening framstå som ett ingrepp i arbetarens föreningsstillhörighet och i de enskildas frihet att organisera sig på sätt de för främjande av gemensamma intressen finna lämpligt. Till sina verkningar innebär åtgärden också ett faktiskt hinder för arbetaren att utnyttja medlemskapet i den organisation han redan tillhör, och åtgärden måste följaktligen även på denna grund anses utgöra en kränkning av föreningsrättens positiva sida. För sistnämnda organisations del kan arbetsgivarens åtgärd uppenbarligen lända till betydande olägenheter, även om arbetaren kvarstår i organisationen. Om hos arbetsgivaren anställda medlemmar av organisationen tvingas ansluta sig till en konkurrerande förening, försvåras eller omöjliggöres organisationens strävan att hävda sina intressen mot arbetsgivaren. Åtgärden medför följaktligen, att förhandlingsrätten väsentligen mister i värde för denna organisations vidkommande.

På grund av vad sålunda anförts synes mig arbetsdomstolens avgöranden i de påtalade domarna icke stå i överensstämmelse med grunderna för gällande bestämmelser om föreningsrätt och föreningsrättskränkning. Domarna synas mig också vara byggda på förhållanden och antaganden, som äro av så verklighetsfrämmande natur, att de icke böra vinna beaktande vid avgörandet av huruvida en viss åtgärd är att anse såsom en kränkning av föreningsrätten. Emellertid kunna domarna icke anses stå i uppenbar

strid mot ordalydelsen av de lagstadganden, på vilka de grundats. Jag har fördenskull icke funnit skäl föreligga till något mitt ingripande mot de ledamöter av arbetsdomstolen, som äro för domarna ansvariga.

Det synes mig emellertid önskvärt, att lagstiftningen i förevarande hänseende förtydligas och att den därvid erhåller sådan utformning, att rättstillämpningen återföres till den ståndpunkt, som den före domarna nr 35 och 36 för år 1945 intog till frågan. Behovet av ett förtydligande av lagen i denna riktning vinner enligt min mening i styrka vid ett närmare beaktande av de konsekvenser, som arbetsdomstolens nuvarande praxis medför eller kan befaras komma att medföra för parterna på arbetsmarknaden. Härutinnan må framhållas följande.

Föreningsrätten är absolut och således oberoende av innehållet i kollektivavtal eller annat avtal. Att arbetsgivarna, i de fall som avgjorts genom de påtalade domarna, kunnat på en avtalad monopolklausul stödja ett krav att arbetare, som tillhör en förening, skall inträda i annan förening, måste därför sakna principiell betydelse. Domarna innebära följaktligen, att en arbetsgivare, evad han har kollektivavtal eller icke, kan — utan att göra sig skyldig till föreningsrättskränkning — under hot om avsked tvinga en redan organiserad arbetare att ingå i vilken förening arbetsgivaren önskar. Det synes betänkligt, att en arbetsgivare — exempelvis på den grund att han föredrager att förhandla med en viss förening, vars politiska eller ekonomiska syften tilltala honom — skall kunna nödga sina arbetare att ansluta sig till en förening, företrädande intressen i strid mot dem som förmått arbetarna att organisera sig.

Det måste visserligen antagas, att ett tvång, som här sagts, skall även enligt arbetsdomstolens mening anses innefatta kränkning av föreningsrätten för den händelse arbetsgivaren med sin åtgärd främst åsyftar att förmå arbetaren att lämna den organisation han tillhör. Om emellertid arbetsgivarens åtgärd står i överensstämmelse med en avtalad monopolklausul, lär, enligt den uppfattning som kommit till uttryck i de påtalade domarna, hans åtgärd i regel icke anses förestavad av det nyss angivna syftet; och någon föreningsrättskränkning torde då ej anses föreligga. Frånsett vad förut anförts därom att arbetsgivaren kan, i strid mot en organiserad arbetares önskan och intressen, nödga denne att ingå i annan förening, måste det vara i hög grad otillfredsställande, att lagligheten av en mot arbetaren riktad åtgärd, berörande dennes föreningsrätt, kan bliva beroende av förefintligheten av ett avtal, med vilket arbetaren icke har något att skaffa.

I detta sammanhang må ock beröras ett annat förhållande. När en arbetsgivare under hot om avsked söker förmå en redan organiserad arbetare att ingå i annan förening, är det ingalunda säkert, att åtgärden förestavas av något arbetsgivarens omedelbara intresse för arbetarens organisationshemvist. Fastmera lär det — såsom av de påtalade fallen även framgår — ofta förhålla sig så, att arbetsgivaren å sin sida är utsatt för press från

en av två konkurrerande arbetstagarföreningar. I detta läge blir arbetsgivarens mellanhandsställning än svårare med hänsyn till de mångahanda spörsmål, som — på sätt nedan närmare beröres — uppkomma, om han tillika har att taga ställning till frågan huruvida dubbelorganisering är möjlig eller icke.

Om en arbetsgivare slutit kollektivavtal, innehållande monopolklausul, med två arbetstagarföreningar, har man enligt arbetsdomstolens tidigare praxis ansett, att den utfästelse att antaga vissa arbetare, som först blivit gjord, skulle fullgöras utan hänsyn till den andra, men att den förening, som vore berättigad enligt den senare utfästelsen, kunde tillerkännas skadestånd, enär arbetsgivaren icke kunde uppfylla sitt åtagande om monopol för denna förenings medlemmar. Även i denna praxis torde de ifrågavarande domarna medföra ändring. Om dubbelorganisering är möjlig, kan ju arbetsgivaren fullgöra bägge utfästelserna genom att kräva, att hans arbetare skola förskaffa sig medlemskap i båda föreningarna. Det torde icke råda något tvivel om, att ett sådant förhållande är ägnat att i högsta grad bringa oreda och oordning på arbetsmarknaden.

Den betydelse arbetsdomstolen fäst vid möjligheten av dubbelorganisering måste vidare i praktiken ställa de därav berörda parterna inför betydande vanskligheter, då de ha att avgöra, huruvida dylik möjlighet föreligger eller om olägenheterna av en dubbelorganisering framstå såsom så betydelsefulla för föreningsmedlemmarna, att ett krav på inträde jämväl i annan förening är att anse som en kränkning av föreningsrätten. De måste således taga del av de båda föreningarnas stadgar ävensom av eventuellt förefintliga föreningsbeslut, som förbjuda medlemmarna att tillhöra annan förening. Därvid skall — såsom framgår av domen nr 59/1946 — jämväl prövas, om ett sådant beslut är stadgeenligt. Olägenheterna av en dubbelorganisering kunna emellertid framstå såsom särskilt betydelsefulla för föreningsmedlemmarna, utan att detta kommit till uttryck genom något i föreningens stadgar intaget eller eljest meddelat förbud mot dubbelorganisering. Så t. ex. kan i föreningen råda en fast praxis att såsom illojala utesluta de medlemmar, som samtidigt tillhöra annan förening. Betecknande härvidlag är Svenska murareförbundets av Nordin omtalade ingripande mot en medlem i Filipstad. En ytterligare omständighet, som synes böra beaktas vid bedömandet av möjligheten till dubbelorganisering, är skärpan i ett mellan föreningarna rådande motsatsförhållande. Huruvida och i vilken omfattning omständigheter av dessa slag kunna inverka på den här omhandlade frågan har ännu icke prövats av arbetsdomstolen. Men redan de påtalade domarna, särskilt domen nr 59/1946, visa vilka stora fordringar som ställas på insikter och omdömesförmåga hos de personer, vilka ha att taga ställning till spörsmålet om en åtgärd är föreningsrättskränkande eller icke, fordringar som de i allmänhet torde sakna möjlighet att uppfylla. Det oaktat kan en felbedömning av dessa frågor

medföra skyldighet att gälda betydande skadestånd för avtalsbrott eller föreningsrättskränkning.

Arbetsdomstolens minoritet i det mål, som avgjordes genom domen nr 41/1946, har påpekat vissa omständigheter, vilka vid en tillämpning i enlighet med den av majoriteten hävdade meningen äro ägnade att medföra ett slumpartat avgörande. Helt naturligt betrakta också arbetsgivarna och arbetarna ett krav mot en organiserad arbetare på inträde i annan förening från rent reella synpunkter och fästa således avgörande vikt vid huruvida arbetaren skall komma att kvarstå i sin gamla förening eller icke, sedan han tvingats ingå i den nya. För dem är det därför ofta betydelselöst, om arbetsgivaren fordrar att arbetaren skall ingå i en annan förening eller om han påyrkar att arbetaren skall övergå till föreningen. Att just de ordalag, som väljas vid framställandet av arbetsgivarens krav, kunna bli avgörande för arbetsdomstolens ståndpunkt i frågan, huruvida föreningsrättskränkning skett eller icke, synes mig klart ådagalägga att den nuvarande rättstillämpningen är otillfredsställande.

Ett förtydligande av lagen om förenings- och förhandlingsrätt i nu ifrågakvarande avseende synes påkallat jämväl i anledning av den oenighet, som yppats i arbetsdomstolen vid meddelandet av de påtalade domarna. Redan den omständigheten att arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanterna, å ena, samt domstolens övriga ledamöter, å andra sidan, intaga olika ståndpunkter i saken är ägnad att bekymra, desto mer som här är fråga om en för föreningsrättens innebörd grundläggande princip. Härtill kommer, att domstolsledamöterna ofta växla och att det därför med hänsyn till den knappa majoriteten icke är uteslutet, att exempelvis en tillfälligt inkallad ersättare å arbetsgivar- eller arbetstagersidan skulle kunna i ett mål bryta domstolens praxis genom att biträda den mening, som omfattas av ordföranden och de med honom eniga ledamöterna. Fara föreligger således för att domstolens ställningstagande kan komma att bli olika alltefter domstolens tillfälliga sammansättning.

I sitt till mig avgivna yttrande har landsorganisationen hävdadt, att behov av lagändring i den av mig antydda riktningen icke förefunnes, därvid landsorganisationen hänvisat till möjligheten att förening genom behörigt stadgemässigt förbud mot dubbelorganisering kunde åvägabringa tillämpning av gällande lags bestämmelser om föreningsrättskränkning. Föreningsrätten bör emellertid lika litet vara beroende av föreningarnas stadgar som den är beroende av innehållet i kollektivavtalen. Avgörande för behovet av en lagändring bör vara hur medlemmarnas dubbelorganisering i verkligheten uppfattas av föreningsmedlemmarna. I själva verket torde det vara ganska betydelselöst om en förening stadgar förbud mot dubbelorganisering eller ej. Även om stadgeenligt förbud meddelats, är det icke därmed sagt, att förbudet kommer att tillämpas eller ens är avsett att tillämpas; och avsaknaden av förbud innebär, såsom förut framhållits, icke

att föreningens medlemmar tillåta dubbelorganisering. Det står ju föreningsmedlemmarna öppet att inom vissa gränser tillämpa sina stadgar så som de finna lämpligheten i varje särskilt fall påkalla. De kunna också, när de så önska, ändra sina stadgar och beslut och därmed undanröja de förutsättningar, som i ett visst läge varit bestämmande för arbetsgivarens eller arbetarnas handlande. Hos både arbetsgivare och arbetare torde hittills den uppfattningen ha varit allmänt rådande, att en arbetsgivare icke äger någon som helst bestämmanderätt över en organiserad arbetares föreningstillhörighet, och denna uppfattning synes mig böra erhålla tydligt stöd av lag.

I det föregående har — i anslutning till de hos mig påtalade domarna — varit tal endast om den föreningsrätt, som tillkommer arbetstagare. Tydligt är emellertid, att motsvarande spörsmål kunna uppkomma i fråga om arbetsgivares föreningsrätt.

Med hänsyn till vad sålunda anförts bör enligt min mening 3 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt erhålla sådan avfattning, att skydd i nu ifrågasvarande hänseende beredes mot kränkning av de fackligt organiserade arbetsgivarnas och arbetstagarnas föreningsrätt. Jag vill härvid särskilt understryka, att en sådan lagstiftningsåtgärd, vilken ju endast skulle gå ut på att trygga föreningsmedlems rätt att tillhöra sin förening och utnyttja medlemskapet i densamma, icke komme att innebära någon reglering av föreningsrättens negativa sida.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan anmärkta förhållanden och synpunkter till den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

IV. Inspektionsresor under år 1947.

Under mina ämbetsresor år 1947 har jag inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Stockholms, Kronobergs, Malmöhus, Hallands och Västernorrlands län. Därjämte har jag förrättat inspektion av ett flertal myndigheter i Stockholm.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman har företagit inspektionsresa i Skaraborgs län.

Redogörelse för vad under inspektionerna förekommit lämnas i de därunder förda protokollen, som jämte justitieombudsmannens diarium och registratur komma att för granskning överlämnas till vederbörande lagutskott.

V. Under år 1947 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes under år 1947 diarieförda ärenden har uppgått till 810.

Vid 1947 års början voro — fränsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 49

Under år 1947 hava anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:
genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diarieförts — ett antal av 447
samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av . . 204

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 700

Av berörda 700 ärenden hava under år 1947:

1) såsom återkallade avskrivits	3
2) till annan myndighet överlämnats	10
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla	250
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits	87
5) utan åtgärd avskrivits	146
6) till åtal hänvisats	4
7) föranlett annan åtgärd än åtal	131
8) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	14
och äro vid 1947 års slut:	
9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande	40
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	3
11) på prövning beroende	12

Summa 700

Under år 1947 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 4 ärenden beslutits anställande av åtal, nämligen

på grund av förd klagan i	2
av annan anledning i	2

Summa 4

För nedan angivna fel eller försummelser i tjänsten har förordnats om åtal mot:

- 1) polismästare för olaga kvarhållande (s. 14 o. f.);
- 2) kommunalborgmästare för införande i ortstidning av kungörelse om

att vissa personer av honom anmälts till åtal för ordningsföreseelse (s. 36 o. f.);

3) stadsfiskal för återkallande vid domstol av anhängiggjorda åtal m. m.; samt

4) stadsfiskal för felaktigt förfarande vid utfärdande av intyg enligt 20 § 1 mom c) motorfordonsförordningen.

Ordföranden i nedre justitierevisionen har på förfrågan uppgivit, att sedan början av senaste lagtima riksdag någon förklaring av lag, i den ordning § 19 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 14 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskriften om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar hava från statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder, som blivit vidtagna i anledning av 1947 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdags skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden som vid 1947 års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder under nästlidna år blivit vidtagna.

Uppgifterna, som angiva ärendenas ställning vid utgången av år 1947, innefattas i tre såsom bilagor II, III och IV till denna berättelse fogade förteckningar. Såsom bilagor äro även intagna en tabell över de skrivelser 1947 års riksdag avlätit till Kungl. Maj:t (bil. I) och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1947 och vari under år 1947 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen den 10 januari 1948.

FOLKE RUDEWALL.

Gösta Stenlund.

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE**AVGIVEN ÅR 1948.****TILL RIKSDAGEN.**

Under den tid, som förflutit efter avgivandet av tryckfrihetskommitténs senaste berättelse, har kommittén icke haft att behandla något ärende, vilket kommittén härmed får för riksdagen anmäla.

Stockholm i januari 1948.

FOLKE RUDEWALL.**K. SCHLYTER.****HENNING LEO.****N. GÄRDE.****ERIK WELLANDER.****DAVID OLLÉN.****NILS AHLNUND.***Gösta Stenlund.*

BILAGOR.

Bilaga I.

Tabell

över de av 1947 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.

Det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna för varje särskilt departement upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	Fi	1	34	Ju	2	66	S	4	100	K	10	135	Fo	2	166	Fi	39
2	Ju	11		U	2	67	S	5	101	K	11	136	S	13	167	Jo	21
3	U	7	35	E	2	68	I	2	102	S	8	137	S	14	168	E	12
4	Fö	10	36	Ju	3	69	S	6	103	Jo	13	138	U	11	169	E	13
5	S	16	37	K	3	70	Ju	10	104	Fi	24	139	Fö	8	170	E	14
5a	S	36	38	K	4	71	H	7	105	S	10	140	H	13	171	Fo	3
6	K	24	39	U	3	72	Jo	10	106	S	11	141	Fi	32	172	Ju	21
7	Fi	21	40	Jo	7	73	Fi	11	107	S	12	142	Fi	33	173	Ju	22
8	E	11	41	H	4	74	Fi	12	108	K	12		H	10	174	Jo	22
9	Jo	12	42	Fi	7	75	Fi	13	109	Ju	16	143	K	14	175	Jo	23
10	H	16	43	S	2	76	Fi	14	110	H	9	144	Fi	34	176	K	27
11	Fo	6	44	S	3	77	K	6	111	Fi	25	145	Fi	35	177	Jo	24
12	Fö	3	45	Ju	4	78	K	7	112	Jo	14	146	Fi	36	178	S	17
	Fi	17	46	Ju	5	79	Fi	15	113	Jo	15	147	H	11	179	S	18
13	U	1	47	Ju	6	80	Fi	16	114	E	7	148	U	9	180	Fö	9
14	S	1	48	Ju	7	81	Fö	4	115	Fi	26		H	12	181	Fi	41
15	Jo	1	49	Ju	8	82	K	8	116	Fi	27	149	U	10	182	Fi	42
16	Jo	2	50	Ju	9	83	Fi	18	117	K	13		S	15	183	U	12
17	Jo	3	51	Jo	8	84	E	3	118	Fö	6	150	Jo	17		H	14
18	Jo	4	52	Fi	8	85	Fö	5	119	Fö	7	151	Jo	18	184	Fi	40
19	Jo	5	53	U	4	86	Jo	11	120	Ju	17	152	K	15	185	Fo	4
20	Fö	1		H	5		H	8	121	Fi	28	153	Jo	19	186	Fö	11
21	H	1	54	U	5	87	S	7	122	Fi	29	154	K	16	187	Fö	12
22	E	1		H	6	88	Fi	19	123	Fi	30		Jo	20	188	Fö	13
23	K	1	55	U	6	89	Fi	20	124	Fi	31	155	K	17	189	U	13
24	Fi	2	56	Fi	9	90	Ju	12	125		¹⁾	156	K	18		H	15
25	Jo	6	57	Fö	2	91	E	4	126		²⁾	157	K	19	190	E	15
26	Fi	3	58	K	9	92		⁴⁾	127		³⁾	158	K	20	191	Fö	14
27	Fi	4	59	S	9	93	Ju	13	128	E	8	159	Fi	37	192	Fö	15
28	Fi	5	60	I	1	94	Ju	14	129	E	9	160	K	21	193	Fö	16
29	Ju	1	61	Fo	1	95	Ju	15	130	Ju	18	161	K	22	194	Ju	24
30	Fi	6	62	Jo	9	96	E	5	131	Ju	19	162	Fi	38	195	Ju	25
31	K	2	63	U	8	97	E	6	132	Ju	20	163	K	23	196	S	19
32	H	2	64	Fi	10	98	Fi	22	133	E	10	164	K	25	197	K	30
33	H	3	65	K	5	99	Fi	23	134	Jo	16	165	K	26	198	E	23

¹⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — ²⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. —

³⁾ Skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket. — ⁴⁾ Utfärdade förordnanden.

199	Fö	22	256	Fö	20	308	E	24	355	H	34	407	S	69	456	E	39
200	E	25	257	H	19	309	K	38	356	S	57	408	E	38	457	S	79
201	Fi	43	258	H	20	310	Fö	24	357	Ju	46	409	Ju	51	458	H	43
202	K	28	259	Fö	19	311	S	48		S	58	410	S	67	459	Ju	54
203	Fi	45	260	Fö	21	312	S	49	358	Ju	47	411	Fö	30	460	U	24
204	K	29	261	Ju	33	313	Ju	36	359	S	61		Fi	76	461	Fi	98
205	E	16	262	E	21	314	S	50	360	S	62	412	Fö	31		Jo	50
206	Ju	23	263	E	22	315	Fi	63	361	S	63	413	S	68		I	7
207	Fi	44	264	Fö	7	316	Ju	38	362	I	5	414	S	70	462	Jo	45
208	H	17	265	S	37		S	51	363	Jo	33	415	Fi	79	463	Jo	51
209	H	18	266	S	38	317	Ju	39	364	Jo	34	416	S	71	464	Fö	35
210	Jo	25	267	Fi	55	318	K	39	365	Jo	35	417	S	72	465	Ju	58
211	Jo	26	268	U	14	319	Ju	40	366	Jo	36	418	S	73	466	Fi	100
212	Fö	17		H	21		S	52	367	Jo	37	419	Fö	10	467	E	40
213	S	20	269	S	39		Fi	64	368	Jo	38	420	E	37	468	Fi	101
214	S	21		H	22	320	S	53	369	S	64	421	E	33	469	H	45
215	Ju	26	270	Fi	57		Fi	65	370	Ju	48	422	E	34	470	Jo	52
216	Ju	27	271	Fi	56	321	Ju	41		S	65	423	E	35	471	Fi	99
217	Ju	28	272	Fi	58	322	I	4		Fi	69	424	Jo	40	472	I	9
218	Ju	29	273	H	23	323	E	26	371	E	27	425	Jo	41	473	Fi	103
219	Ju	30	274	S	41	324	Jo	29	372	E	28	426	Jo	42	474	Ju	60
	I	3	275	S	42	325	Jo	30	373	E	29	427	Jo	43	475	Ju	61
220	S	22	276	U	15	326	E	30	374	Fi	97	428	Fi	95		S	85
221	S	23		S	43	327	Fö	28		Jo	46	429	Fi	70	476	Ju	59
222	Fö	5	277	Ju	34	328	Fi	77	375	Jo	47	430	Fi	80	477	U	25
223	E	17	278	S	40	329	Fö	34	376	Jo	48	431	Fi	81		H	46
224	E	18	279	Ju	35		S	80	377	Jo	49	432	Fi	82	478	Fö	36
225	E	19		Fi	59		Fi	96	378	H	35	433	Fi	83		S	81
226	E	20		H	24		H	44	379	U	18	434	Fi	84	479	S	82
227	S	24	280	Fi	60		I	6	380	H	36	435	Fi	85	480	S	83
228	Fi	48	281	Fi	61	330	E	36	381	H	37	436	Fi	86	481	S	84
229	Fö	18	282)		331	Jo	31	382	E	31	437	Fö	11		Fi	102
230	Fi	49	283)		332	H	29	383	Fi	71	438	Fi	87		E	41
231	S	25	284)		333	H	30	384	Fö	8	439	Fi	88		I	8
232	S	26	285)		334	S	54	385	E	32	440	Fi	89	482	Fi	104
233	S	27	286)		335	K	40	386	Fö	9	441	S	74		E	42
234	S	28	287)		336	Fö	25	387	S	66	442	Ju	52	483	E	43
235	Fi	46	288)		337	Fö	26	388	Jo	39		U	23	484	E	45
236	Ju	31	289)		338	Fö	27	389	K	46		Fö	32		Jo	53
237	S	29	290)		339	Ju	37		Fi	94		S	75	485	Fi	105
238	S	30	291)		340	Ju	42	390	H	38		K	45	486	Fi	106
239	Fi	47	292)			U	17	391	Fi	72		Fi	90	487	Ju	62
240	Ju	32	293	S	44	341	Ju	43	392	K	47		Jo	44		Fi	107
241	S	31	294	Jo	27	342	Ju	49	393	K	42		H	42	488	Fi	108
242	K	31	295	K	36		U	22	394	Fi	73		Fö	12	489	Fi	109
243	K	32	296	H	25	343	Ju	44	395	Fi	74	443	Fi	91	490	Fi	110
244	K	33	297	S	45	344	S	55	396	U	19	444	Fi	92	491	Fi	111
245	S	32	298	S	46	345	Fi	66	397	U	20	445	E	44	492	U	26
246	K	34	299	S	47	346	K	41	398	U	21	446	E	46		Fi	112
247	S	33	300	H	26	347	Ju	45	399	Fö	29	447	Fi	93	493	S	86
248	S	34	301	H	27		Fi	67	400	Fi	75	448	S	76	494	Fi	113
249	S	35	302	Fi	62	348	H	32	401	H	39	449	Ju	53	495	Fi	114
250	Fi	50	303	Fö	23	349	S	56	402	H	40	450	S	77	496	Ju	63
251	Fi	51	304	K	37	350	Jo	32	403	H	41	451	S	78		S	87
252	Fi	52	305	Jo	28	351	Fi	68	404	K	43	452	Ju	55	497	S	88
253	K	35	306	U	16	352	S	59	405	Fi	78	453	Ju	56	498	S	89
254	K	35		H	31	353	S	60	406	K	44	454	Ju	57	499	S	90
255	Fi	54	307	H	28	354	H	33	407	Ju	50	455	Fö	33	500	I	10

*Bilaga II.***Förteckning**

över de av 1947 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 15 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (29.)

Den 7 mars 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till fångvårdsstyrelsens förfogande.

2. samma dag, i anledning av väckta motioner om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i konferens i Kairo. (34.)
Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet.

3. den 22 februari, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående utsträckt tillämpning av den s. k. ensittarlagen. (36.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fullföljd av talan från domkapitel m. m. (45.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 634).

5. den 8 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. (46.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 632).

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i strafflagen. (47.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 627).

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. (48.)
Lag i ämnet utfärdad den 14 mars 1947 (SFS nr 112).

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger, m. m. (49.)
Lagar i ämnet utfärdade den 14 mars 1947 (SFS nr 115 och 116).

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 december 1940 (nr 995) om straff för sabotage. (50.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 mars 1947 (SFS nr 113).

10. den 15 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 29 juni 1945 (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m. (70.)

Lagar i ämnet utfärdade den 21 mars 1947 (SFS nr 110 och 111).

11. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (2.)

Den 6, den 13, den 27 och den 30 juni 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande.

12. den 26 mars, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående gift kvinnas medborgarrättsliga ställning. (90.)

Skrivelsen har överlämnats till sakkunniga för nordiskt samarbete på medborgarskapsrättens område för att tagas i övervägande vid fullgörandet av de sakkunnigas arbete.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement. (93.)

Lag i ämnet utfärdad den 11 april 1947 (SFS nr 152).

14. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ordnande av tillfällig postanstalt för poströstning vid sjukhus och andra vårdanstalter m. m. (94.)

Ärendet är föremål för utredning inom justitiedepartementet.

15. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tingshusbyggnadsskyldigheten i vissa fall. (95.)

Lag i ämnet utfärdad den 18 april 1947 (SFS nr 153).

16. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av äldre rättegångsbalken å rättegången vid krigsdomstol m. m. (109.)

Lagar i ämnet utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 635 och 636).

17. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 57 och 64 §§ lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m. (120.)

Lag i ämnet utfärdad den 2 maj 1947 (SFS nr 160).

18. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion. (130.)

Lagar i ämnet utfärdade den 25 april 1947 (SFS nr 142 och 143).

19. samma dag, angående ökad delaktighet för danska, finländska, isländska och norska medborgare i rättigheter och förmåner, som tillkomma svenska medborgare. (131.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. samma dag, angående vidsträcktare publicering av Kungl. Maj:ts beslut i statsrådet. (132.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
21. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång. (172.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 633).
22. samma dag, i anledning av väckt motion med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § giftermålsbalken m. m. (173.)
Lagar i ämnet samt administrativa författningar därtill utfärdade den 16 maj 1947 (SFS nr 187—192).
23. den 13 maj, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för kungörande av tid och ställe för röstlängds framläggande till granskning. (206.)
Lag angående ändrad lydelse av 40 och 41 §§ lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen utfärdad den 23 maj 1947 (SFS nr 202).
24. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m. (194.)
Den 13 juni 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t delgivit statskontoret riksdagens beslut.
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (195.)
Den 23 maj 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t *dels* meddelat justitiedepartementet riksdagens beslut beträffande anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal under budgetåret 1946/47, *dels* meddelat medicinalstyrelsen riksdagens beslut beträffande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal vid statens rättsläkarstation i Stockholm, *dels ock* ställt av riksdagen anvisat anslag till flyttning av Göta hovrätts arkiv till hovrättens förfogande.
26. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 26 maj 1933 (nr 229) angående blodundersökning i mål om barn utom äktenskap. (215.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 626).
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 6 §§ lagen den 14 juni 1917 (nr 377) om äktenskaplig börd, m. m. (216.)
Lagar i ämnet utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 621—625).
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 215) om eftergift av åtal mot vissa underåriga. (217.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 628).
29. samma dag, i anledning av väckt motion om upphävande av den på interneringsnämnden enligt 6 § första stycket lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt ankommande förhandsprövningen. (218.)
Lag angående ändrad lydelse av 6 och 15 §§ lagen den 18 juni 1937 (nr 461) om förvaring och internering i säkerhetsanstalt utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 646).

30. samma dag, i anledning av väckta motioner om inrättande av lokala utskrivningsnämnder vid sinnessjukhusen. (219.)
Skrivelsen har överlämnats till inrikesdepartementet.
31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 å kapitalbudgeten, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (236.)
Den 30 juni 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t meddelat fångvårdsstyrelsen och domänstyrelsen föreskrifter i fråga om dispositionen av de av riksdagen anvisade anslagen.
32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om inköp av inventarier m. m. för fångkolonier. (240.)
Den 30 juni 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt det av riksdagen anvisade anslaget till fångvårdsstyrelsens förfogande att disponeras enligt föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall.
33. den 30 maj, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen den 20 oktober 1939 med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering. (261.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
34. den 3 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation. (277.)
Lag i ämnet utfärdad den 6 juni 1947 (SFS nr 233).
35. den 4 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m. (279.)
Lagar samt förordning utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 647—651).
36. den 13 juni, i anledning av väckt motion om utredning av frågan om full ersättning till kringliggande bygd för skador i anledning av vattenkraftanläggningar och vattenregleringar m. m. (313.)
Skrivelsen har överlämnats till 1945 års sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen för att tagas under övervägande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag.
37. den 14 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till byggnadslag m. m., i vad den hänvisats till konstitutionsutskottet. (339.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 389). (Jfr ärendet under punkten 38.)
38. den 17 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till byggnadslag m. m., i vad propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner. (316.)
Lagar i ämnet utfärdade den 30 juni 1947 (SFS nr 385—388).
39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till byggnadsstadga. (317.)
Kungl. Maj:ts byggnadsstadga utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 390).
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1—3 §§ förordningen den 20 november 1845 (nr 50 s. 1) i avseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, m. m. (319.)
Lagar i ämnet utfärdade den 30 juni 1947 (SFS nr 470—472).

41. samma dag, i anledning av väckta motioner om ändring i 14 kap. 15 § och 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen. (321.)

Den 26 september 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt strafflagberedningen och straffrättskommittén att i samråd skyndsamt verkställa av riksdagen begärd utredning av frågan om beredande av tillfredsställande skydd mot personer, som genom hot om grova brott visa sig farliga för annans säkerhet.

42. den 18 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m., dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en den 8 februari 1947 avslutad internationell överenskommelse rörande bibehållande och återställande av rättigheter på den industriella äganderättens område, m. m. (340.)

Kungl. Maj:t har den 20 juni 1947 för Sveriges del godkänt ifrågavarande överenskommelse jämte slutprotokoll ävensom utfärdat lag i ämnet (SFS nr 261).

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag. (341.)

Lag i ämnet utfärdad den 20 juni 1947 (SFS nr 312).

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (343.)

Den 27 juni 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t meddelat justitiekanslersämbetet och hovrätten för Övre Norrland riksdagens beslut beträffande anslagsposterna avlöningar till icke-ordinarie personal under budgetåret 1946/47.

45. samma dag, angående effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning. (347.)

Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet.

46. den 19 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol, m. m. (357.)

Lagar i ämnet utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 637—639).

47. den 20 juni, i anledning av väckta motioner om skärpt lagstiftning rörande uthyrning av bostäder. (358.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal, m. m. (370.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 467).

49. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer, m. m. (342.)

Lagar i ämnet utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 511 och 512).

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av 5 kap. 3 § strafflagen samt lagen den 13 mars 1937 (nr 75) om tvångsuppfostran, m. m. (407.)

Lagar i ämnet utfärdade den 30 juni 1947 (SFS nr 299 och 300).

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, m. m., såvitt propositionen avser förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom. (409.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 318). (Jfr ärendet under punkten 57 här nedan.)
52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner, i vad skrivelsen avser barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1947/48 under andra huvudtiteln. (442.)
Den 30 juni 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt det av riksdagen beviljade anslaget till vederbörandes förfogande.
53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till domstolarna m. m. (449.)
Den 30 juni, den 17 oktober och den 14 november 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande.
54. samma dag, angående decentralisering av statsförvaltningen. (459.)
Den av riksdagen begärda åtgärden har vidtagits i det att den 6 juni 1947 tillkallats särskilda sakkunniga med uppgift att utreda möjligheten av en ytterligare decentralisering inom statsförvaltningen jämte därmed sammanhängande frågor.
55. den 2 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 (nr 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. (452.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 444).
56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken den 18 juli 1942 (nr 740), m. m. (453.)
Lagar i ämnet utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 616—620).
57. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, m. m., utom såvitt avser förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom. (454.)
Lag i ämnet utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 486). (Jfr ärendet under punkten 51 här ovan.)
58. den 9 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar m. m. ävensom en i ämnet väckt motion. (465.)
Lagar i ämnet samt kungörelse utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 629—631).
59. den 10 juli, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)
Lagar i ämnet utfärdade den 19 september 1947 (SFS nr 700—704). Beträffande den av riksdagen begärda utredningen angående upphävande av länsstyrelses befogenhet enligt 21 kap. 68 § jorddelningslagen har Kungl. Maj:t uppdragit åt fastighetsbildnings-sakkunniga att verkställa denna utredning.

60. den 11 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelse beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m. (474.)

Den 18 juli 1947 anmäld, därvid Kungl. Maj:t delgivit statskontoret riksdagens beslut.

61. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ersättning för skada, åstadkommen av person, som avvikit från anstalt m. m. (475.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. den 16 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., i vad propositionen avser förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. (487.)

Lag utfärdad den 26 juli 1947 (SFS nr 580).

63. den 17 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o, 5:o, 8:o, 14:o och 17:o lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (496.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 september 1947 (SFS nr 671). I fråga om riksdagens anhållan angående inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans har ärendet överlämnats till socialdepartementet för handläggning.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 17 januari 1947, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och utrikesnämnden. (13.)

Anmäld den 24 januari 1947.

2. den 15 februari, i anledning av väckta motioner om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i konferens i Kairo. (34.)

Anmäld den 28 februari 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (39.)

Anmäld den 21 mars 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

4. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Nederländerna träffad handelsöverenskommelse. (53.)

Anmäld den 11 mars 1947, varvid Kungl. Maj:t bemyndigade sändebudet i Haag att verkställa noteväxling om den nämnda överenskommelsens slutgiltiga ikraftträdande.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och den Belgisk-Luxemburgiska ekonomiska unionen träffad handelsöverenskommelse. (54.)

Anmäld den 11 mars 1947, varvid ministern för utrikes ärendena bemyndigades att verkställa noteväxling om överenskommelsens slutgiltiga ikraftträdande.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avgivande av förklaring i enlighet med bestämmelserna i art. 36, mom. 2, i stadgan för den internationella domstolen. (55.)

Anmäld den 21 mars 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt att uppdraga åt Sveriges ständiga ombud vid Förenta Nationerna att avgiva ifrågavarande förklaring.

7. den 11 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under riksstatens III huvudtitel, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. (3.)

Sedan punkten 4 i vad avser indragning av generalkonsulsbefattningen i Sydney och upprättande av en sändebudsbefattning i Canberra föredragits den 6 juni 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt indragning av nämnda generalkonsulsbefattning fr. o. m. den 1 juli 1947 och upprättande av en sändebudsbefattning i Canberra fr. o. m. samma dag, anmäldes skrivelsen den 30 juni 1947; nödiga föreskrifter meddelades den 30 juni, den 18 juli samt den 3 och den 24 oktober 1947.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Förenta Nationerna m. m. (63.)

Anmäld den 21 mars 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

9. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsprotokoll till de mellan Sverige och Italien den 24 november 1945 träffade handels- och betalningsöverenskommelserna. (148.)

Anmäld den 9 maj 1947, varvid ministern för utrikes ärendena bemyndigades att verkställa noteväxling rörande överenskommelsens slutgiltiga ikraftträdande.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ratificering av ändringar i stadgan för Internationella arbetsorganisationen m. m. (149.)

Anmäld den 9 maj 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande akt och i skrivelsen omnämnd konvention.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (138.)

Anmäld den 27 juni 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

12. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Finland träffad överenskommelse rörande det svensk-finska varuutbytet. (183.)

Anmäld den 16 maj 1947, varvid ministern för utrikes ärendena bemyndigades verkställa noteväxling om överenskommelsens slutgiltiga ikraftträdande.

13. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Polen träffat avtal rörande regleringen av varuutbytet mellan Sverige och Polen m. m. (189.)

Anmäld den 16 maj 1947, varvid ministern för utrikes ärendena bemyndigades verkställa noteväxling om avtalens ikraftträdande.

14. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Danmark träffad överenskommelse rörande det svensk-danska varuutbytet. (268.)

Anmäld den 6 juni 1947, varvid ministern för utrikes ärendena bemyndigades att verkställa noteväxling om överenskommelsens slutgiltiga ikraftträdande.

15. den 4 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till världshälsovärdsorganisationen. (276.)
Anmäld den 20 juni 1947, varvid beslut fattades om Sveriges anslutning till i skrivelsen omförmälda stadga och protokoll.

16. den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Jugoslaviska Federativa Folkrepubliken träffad handelsöverenskommelse m. m. (306.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid ministern för utrikes ärendena eller vid förfall för honom t. f. chefen för utrikesdepartementet bemyndigades att verkställa noteväxling om överenskommelsens ikraftträdande.

17. samma dag, i anledning av, bland annat, Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en den 8 februari 1947 avslutad internationell överenskommelse rörande bibehållande och återställande av rättigheter på den industriella äganderättens område, m. m. (340.)
Anmäld den 20 juni 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera i skrivelsen omförmälda överenskommelse och slutprotokoll.

18. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. (379.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av beskickningshus i Canberra. (396.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av fastighet i New York. (397.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare medel till inköp av fastighet för beskickningen i Dublin. (398.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

22. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förslag till lag om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer, m. m. (342.)
Anmäld den 10 juli 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt Sveriges anslutning till konventionen rörande Förenta Nationernas privilegier och immuniteter.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

24. den 2 juli, i anledning av väckt motion om intensifiering av utrikesnämndens verksamhet. (460.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den Internationella arbetsorganisationens sjätte sjöfartskonferens år 1946 fattade beslut, såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (477.)
Anmäld den 19 september 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera i skrivelsen omnämnd konvention (nr 75) angående besätningens bostäder å fartyg.

26. den 16 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Norge för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. (492.)
Anmäld den 25 augusti 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande avtal.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (20.)
Anmäld den 14 februari samt den 14 och den 28 mars 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
2. den 21 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag under försvarets fonder för budgetåret 1947/48. (57.)
Anmäld den 2 och den 16 maj samt den 12 september 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
3. den 26 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande regleringen för budgetåret 1947/48 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten. (12.)
Skrivelsen har såvitt angår förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa överlämnats till försvarsdepartementet. Skrivelsen är i denna del anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta åt Inga Elisabeth Karlsson m. m. (81.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
5. samma dag, i anledning av väckt motion angående viss ändring av 16 § militärsättningsförordningen. (85.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947.
6. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader. (118.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.
7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet. (119.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.
8. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (139.)
Anmäld den 9 och den 16 maj 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
9. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader från anslaget till oförutsedda utgifter. (180.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.

10. den 10 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (4.)
Anmäld den 16 maj samt den 13 och den 30 juni 1947, därvid riksdagens beslut rörande anvisande av anslag m. m. expedierades. Ärendet är därmed slutbehandlat.
11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående redovisning av tillgångar och skulder m. m. vid örlogsvarvens marinverkstäder. (186.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1947/48. (187.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.
13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under försvarets fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen. (188.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.
14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten för försvaret m. m. (191.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.
15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta åt E. L. Ceder m. m. (192.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.
16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från ersättningskyldighet för konteramiralen C. G. Wahlström. (193.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.
17. den 16 maj, i anledning av väckta motioner om viss ändring i 10 § uttagningsförordningen. (212.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.
18. den 21 maj, i anledning av väckt motion om ersättning till arbetaren K. E. F. Eriksson för sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring. (229.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.
19. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning rörande förkortning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (259.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 228).
20. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av fastigheter, som förvaltas av försvarets bostadsanskaffningsnämnd, m. m. (256.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 juni 1947.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § 2 och 3 mom. familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99) m. m. (260.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 juni 1947, varvid två förordningar i ämnet utfärdades (SFS nr 237 och 238).

22. den 3 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. (199.)
Anmäld den 30 juni 1947. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
23. den 10 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser angående värnpliktslån. (303.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947, varvid två kungörelser i ämnet utfärdades (SFS nr 258 och 259).
24. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m. (310.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under försvarets fabriksfond gjorda framställning om anslag för budgetåret 1947/48 till viss ersättningsanskaffning av maskiner m. m. för krigsmaterielverket. (336.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under försvarets fabriksfond gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1947/48 till uppförande av central beklädnadsverkstad m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (337.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning rörande förkortning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga m. m., såvitt avser frågan om bestridande av kostnader för effektivisering av de värnpliktigas utbildning. (338.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
28. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag för budgetåret 1947/48 under fjärde huvudtiteln jämte i ämnet väckta motioner. (327.)
Anmäld den 30 juni och den 26 september 1947, varvid meddelades bestämmelser beträffande av riksdagen anvisade anslag. Ärendet är därmed slutbehandlat.
29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avveckling av beredskapen m. m. (399.)
Anmäld den 30 juni och den 12 september 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss tjänsteförteckningsrevision för försvarsväsendet m. m. (411.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, såvitt på försvarsdepartementet ankommer.
31. samma dag, i anledning av väckt motion angående ersättning till marin-direktören A. Grünberg för vissa rättegångskostnader. (412.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
32. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Anmäld den 30 juni 1947, varvid en förordning (SFS nr 603) och åtta kungörelser (SFS nr 454—456, 560, 561 och 604—606) utfärdades. Skrivelsen är därmed, såvitt på försvarsdepartementet ankommer, slutbehandlad.

33. samma dag, rörande den lägre tygpersonalen vid armén. (455.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Skrivelsen har såvitt angår punkterna 2 (redovisningen av vissa militära ämbetsverks personalkostnader; krigsmaterielverkets kontrollkostnader), 3 (den centrala materielbokföringen inom försvaret; de militära förrådskontrollkontoren), 4 (betalningsförfarandet vid av värnpliktiga företagna resor) och 5 (avskrivning av brist i statens förråd av proviant och fodervaror) överlämnats till försvarsdepartementet. I punkterna 2 och 3 begärda utredningar hava uppdragits åt 1946 års militära förvaltningsutredning. I fråga om punkterna 4 och 5 hava vissa utredningsuppdrag lämnats försvarets civilförvaltning. Skrivelsen är därmed, såvitt på försvarsdepartementet ankommer, slutbehandlad.

35. den 9 juli, i fråga om antalet hemvärnsofficers- och hemvärnsunderofficersbefattningar. (464.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947.

36. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, m. m. (478.)

Skrivelsen har såvitt angår ändrad lydelse av 16 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, överlämnats till försvarsdepartementet. Skrivelsen är i denna del anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 484).

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 5 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (14.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 februari 1947.

2. den 22 februari, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd, anslag till bidrag till provisoriska förstärkningar av tilläggs pensioner och invalidunderstöd, anslag till provisorisk förstärkning av ersättning åt blinda samt anslag till dyrtidstillägg å ersättning åt blinda, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg under senare halvåret 1947 å folkpensioner och invalidunderstöd, m. m. (43.)

Anmäld den 28 februari 1947. Författningar utfärdade samma dag (SFS nr 64—72).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (44.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 februari 1947.

4. den 15 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol. (66.)
Lag utfärdad den 21 mars 1947 (SFS nr 90).

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstväng för byggnadsarbete. (67.)
Lag utfärdad den 21 mars 1947 (SFS nr 91).

6. samma dag, i anledning av väckt motion om höjt dagtraktamente för landstingsman. (69.)
Lag utfärdad den 28 mars 1947 (SFS nr 103).

7. den 26 mars, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, anslag till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. samt anslag till bidrag till fiskares försäkring, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. (87.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947. Författningar utfärdade samma dag (SFS nr 108 och 109).

8. den 12 april, i anledning av väckt motion om förbättring av semesterförmånerna för arbetstagare enligt lagen om semester. (102.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för de två departement, vari socialdepartementet föreslås uppdelat, m. m. (59.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom. (105.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för sysslomannen vid Sundby sjukhus A. Nordfeldt från viss skadeståndsskyldighet till kronan. (106.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.

12. samma dag, i anledning av väckta motioner om laglig reglering av arbetstiden i flottningsarbete. (107.)
Anmäld den 25 april 1947, varvid skrivelsen överlämnades till sakkunniga för utredning rörande en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen (arbetstidsutredningen) för att tagas under övervägande vid fullgörandet av utredningens uppdrag.

13. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot politiska uniformer. (136.)
Lag utfärdad den 9 maj 1947 (SFS nr 164).

14. samma dag, i anledning av väckt motion angående viss ändring av gällande lagstiftning rörande vårdnadsbefogenheten i fråga om barn i och utom äktenskap. (137.)
Anmäld den 19 december 1947, varvid uppdrogs åt socialstyrelsen att verkställa utredning i frågan. Utredningsarbetet pågår.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ratificering av ändringar i stadgan för Internationella arbetsorganisationen m. m. (149.) Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.

16. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48, såvitt avser anslagen inom det nya socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)

Anmäld den 30 maj samt den 20 och den 30 juni 1947. Författning utfärdad den 30 maj 1947 (SFS nr 263). Ärendet är därmed slutbehandlat.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetsrådet för budgetåret 1947/48. (178.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till C. H. Magnusson m. fl. i anledning av olycksfall i arbete. (179.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.

19. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (196.)

Anmäld den 23 maj och den 30 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

20. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer, m. m. (213.)

Lagar utfärdade den 23 maj 1947 (SFS nr 216 och 217).

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering. (214.)

Författningar utfärdade den 23 maj 1947 (SFS nr 221) och den 13 juni 1947 (SFS nr 248).

22. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens institut för folkhälsan för budgetåret 1947/48. (220.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till centrala sjukvårdsberedningen: avlöningar m. m. (221.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens bakteriologiska, rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. (227.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande eller inrättande av barnhem. (231.)

Anmäld den 30 maj 1947. Författning utfärdad samma dag (SFS nr 246). Ärendet är därmed slutbehandlat.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till barnmorskeläroanstalterna. (232.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt. (233.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av två fastigheter i Fjällbacka municipalsamhälle. (234.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48, i vad avser det nya socialdepartementets verksamhetsområde. (237.)
Anmäld den 30 maj och den 20 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (238.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till den sociala hemhjälpverksamheten jämte i ämnet väckta motioner. (241.)
Anmäld den 13 juni och den 26 september 1947. Författning utfärdad förstnämnda dag (SFS nr 361). Den 26 september 1947 uppdrogs åt socialstyrelsen att med beaktande av vad riksdagen anfört utreda frågorna om dels tillämpning av bruttoeller nettolönesystem vid avlönande av heltidsanställda hemvårdarinnor, dels avlöningsförmånerna för deltidsanställda hemvårdarinnor, dels behovet av särskilda förmåner för hemvårdarinnor i landets norra delar ävensom med angivna frågor sammanhängande spörsmål. Detta uppdrag har icke fullgjorts.
32. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av medicinalstyrelsen. (245.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
33. samma dag, i anledning av väckt motion om förlängd semester för arbetstagare, som utför arbete, där silikosfara föreligger. (247.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
34. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i syfte att bereda vissa utländska läkare möjlighet att utöva läkarkonsten inom riket. (248.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område. (249.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
36. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48, såvitt avser anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5 a.)
Författningar utfärdade den 13 juni 1947 (SFS nr 279—281 och 393) och den 30 juni 1947 (SFS nr 435 och 487). Ärendet är därmed slutbehandlat.
37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande att ytterligare överskrida viss anslagspost i pensionsstyrelsens avlöningsstat för budgetåret 1946/47. (265.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till social upplysningsfilm. (266.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (251) om kommunalstyrelse på landet, m. m. (269.)

Lagar utfärdade den 13 juni 1947 (SFS nr 242—244).

40. den 3 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (278.)

Författning utfärdad den 13 juni 1947 (SFS nr 239).

41. den 4 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till yrkesinspektionen. (274.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m. (275.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947. Författning utfärdad samma dag (SFS nr 547).

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till världshälsovärdsorganisationen. (276.)

Anmäld, såvitt angår anslagsfrågan, den 13 juni 1947. Skrivelsen överlämnad till utrikesdepartementet för behandling i återstående del. Ärendet är slutbehandlat i vad på socialdepartementet beror.

44. den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor. (293.)

Författning utfärdad den 13 juni 1947 (SFS nr 245).

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsstyrelsens organisation m. m. jämte i ämnet väckt motion. (297.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1947/48 till riks försäkringsanstalten jämte i ämnet väckta motioner. (298.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor m. m. (299.)

Anmäld den 13 och den 30 juni 1947. Författningar utfärdade förstnämnda dag (SFS nr 277) och sistnämnda dag (SFS nr 428—434). Ärendet är därmed slutbehandlat.

48. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1946 vid dess tjugonionde sammanträde fattade beslut. (311.)

Kungl. Maj:t har genom beslut den 24 oktober 1947 funnit det slutliga ställningstagandet till frågan om ratificering av förevarande konventioner böra anstå, till dess nu pågående revidering av arbetarskyddslagstiftningen fullbordats.

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor. (312.)

Författning utfärdad den 20 juni 1947 (SFS nr 268).

50. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461), dels ock i ämnet väckta motioner. (314.)
Lag utfärdad den 20 juni 1947 (SFS nr 264). Frågan om utredning om införande av arbetstidsreglering i hembiträdeslagen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
51. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till byggnadslag m. m., i vad propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner. (316.)
Lag utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 388). Ärendet är slutbehandlat i vad på socialdepartementet beror.
52. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1—3 §§ förordningen den 20 november 1845 (nr 50 s. 1) i avseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, m. m. (319.)
Lagar utfärdade den 30 juni 1947 (SFS nr 474—476).
53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker. (320.)
Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet för handläggning.
54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av överståthållarämbetet m. m. (334.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
55. den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (344.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947.
56. samma dag, angående effektivisering av arbetsmarknads- och sysselsättningsstatistiken. (349.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
57. den 19 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av 61 § 2 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården. (356.)
Lag utfärdad den 27 juni 1947 (SFS nr 555).
58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol, m. m. (357.)
Författningar utfärdade den 10 juli 1947 (SFS nr 637 och 639).
59. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (352.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.
60. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till jordbrukets byggnadsstudiekommitté. (353.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.

61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kristillägg till erkända arbetslöshetskassor. (359.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.
62. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet rörande arbetarskydd. (360.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.
63. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för ålderdomshemsvårdens ordnande och utbyggnad, m. m. (361.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
64. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen. (369.)
Lag utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 398).
65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal, m. m. (370.)
Skrivelsen överlämnad till justitie- och finansdepartementen för handläggning.
66. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1947/48 till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. (387.)
Anmäld den 30 juni och den 19 september 1947. Ärendet är slutbehandlat.
67. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till civilförsvaret. (410.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
68. samma dag, i anledning av väckt motion angående skadestånd och livränta till arbetaren A. Paulsson i anledning av honom genom olycksfall åsamkad kroppsskada. (413.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
69. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av 5 kap. 3 § strafflagen samt lagen den 13 mars 1937 (nr 75) om tvångsuppfostran, m. m. (407.)
Lag utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 300). Ärendet är slutbehandlat i vad på socialdepartementet beror.
70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens utlänningskommission m. m. (414.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
71. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1947/48 till statens byggnadslånebyrå. (416.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
72. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1947/48 till socialstyrelsen. (417.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
73. samma dag, i anledning av väckt motion angående anslag till stadsmissionen i Stockholm för dess förebyggande alkoholistvårdsverksamhet. (418.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

74. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en arbetsmarknadsstyrelse samt förstatligande av den offentliga arbetsförmedlingen m. m. (441.)
Anmäld den 30 juni och den 24 oktober 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
75. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, i vad på social- och inrikesdepartementen beror.
76. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. (448.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
77. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 67 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361). (450.)
Lag utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 322).
78. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m. (451.)
Lag utfärdad den 30 juni 1947 (SFS nr 364).
79. samma dag, angående vissa befolknings- och näringspolitiska problem. (457.)
Anmäld den 25 juli 1947, varvid ärendet överlämnades till utredningen rörande näringslivets lokalisering för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag.
80. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorerers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)
Beträffande punkten 6 (kontrollen över barnavårdsnämndernas handhavande av mödrahjälpsmedel) har Kungl. Maj:t den 17 oktober 1947 uppdragit åt socialstyrelsen att utreda frågan om provisoriska åtgärder till åstadkommande av bättre kontroll över barnavårdsnämndernas handhavande av mödrahjälpsmedel. Punkten 7 (allmänna arvsfonden) är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Punkten 8 (kommunernas ersättningsskyldighet i visst fall enligt fattigvårdslagen och barnavårdslagen) har den 17 oktober 1947 överlämnats till socialvårdskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs utredningsarbete rörande revision av gällande fattigvårdslagstiftning. Beträffande punkten 9 (fattigvårds- och barnavårdskonsulenternas verksamhet) är ärendet anmält genom statsverkspropositionen 1948/49 (V. ht, punkten statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: avlöningar). Ärendet är beträffande punkterna 8 och 9 slutbehandlat.
81. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, m. m. (478.)
Lag utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 483). (Jfr ovan under försvarsdepartementet, punkten 36.)
82. samma dag, i anledning av väckt motion angående viss ändring av bestämmelserna om änkepension i lagen om folkpensionering. (479.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

83. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande. (480.)
Lag utfärdad den 10 juli 1947 (nr 523).

84. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m. (481.)
Författning utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 517). Ärendet är slutbehandlat i vad på socialdepartementet beror.

85. den 11 juli, i anledning av väckta motioner angående ersättning för skada, åstadkommen av person, som avvikit från anstalt m. m. (475.)
Skrivelsen har överlämnats till justitiedepartementet för handläggning.

86. den 17 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen jämte i ämnet väckta motioner. (493.)
Anmäld den 30 juni och den 26 juli 1947. Författningar utfärdade sistnämnda dag (SFS nr 551 och 552).

87. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o, 5:o, 8:o, 14:o och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (496.)
Beträffande frågan om utredning om inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ovan under justitiedepartementet, punkten 63.)

88. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 3 mom. barnvårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361), m. m. (497.)
Lagar utfärdade den 26 juli 1947 (SFS nr 524—528).

89. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (498.)
Lag utfärdad den 26 juli 1947 (SFS nr 529). I övrigt är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

90. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (499.)
Anmäld den 26 juli 1947. Lagar utfärdade samma dag (SFS nr 530—532). Frågan om av riksdagen begärd utredning angående möjligheterna att bereda andra ensamstående kvinnor med barn än änkor samma stöd som lämnas änkor enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 12 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (23.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

2. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (31.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 februari 1947.

3. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. (37.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

4. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för G. V. Löthner och F. H. Jonsson från ersättningsskyldighet. (38.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 februari 1947.

5. den 12 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livräntor åt vissa befattningshavare och f. d. befattningshavare vid statens järnvägar. (65.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 mars 1947.

6. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under luftfartsfonden gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 jämte i ämnet väckt motion. (77.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 april 1947.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa investeringar i telegrafverkets fond för budgetåret 1947/48. (78.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 april 1947.

8. den 26 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa fastigheter. (82.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947.

9. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1947/48 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk jämte i ämnet väckta motioner. (58.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 april 1947.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande diverse kapitalfonder gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48, i vad propositionen avser väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. (100.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 april 1947.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan kronan och Stockholms stad rörande vissa marknadsfrågor i Stockholm m. m. (101.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 april 1947.

12. den 19 april, i anledning av väckt motion om revision av förordningen om yrkesmässig automobiltrafik i syfte att åstadkomma ett rationellare ordnande av godstransporterna på landsbygden. (108.)

Genom beslut den 25 april 1947 har skrivelsen överlämnats till 1944 års trafikutredning.

13. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rundradion i Sverige jämte i ämnet väckta motioner. (117.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.
14. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m. (143.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
15. samma dag, i anledning av väckta motioner om inrättande av vägombudsstämma inom varje vägnämndsområde. (152.)
Genom beslut den 2 maj 1947 har skrivelsen överlämnats till 1947 års utredning rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket.
16. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i grunderna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten- och avloppsledning m. m. (154.)
Genom beslut den 9 maj 1947 har skrivelsen överlämnats till 1946 års vatten- och avloppsakkunniga.
17. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (155.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa investeringar i statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1947/48. (156.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa investeringar i postverkets fond för budgetåret 1947/48 m. m. (157.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa äldre anslag. (158.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m. (160.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av viss vattenrätt i Ume älv m. m. (161.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande. (163.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
24. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (6.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsförvärv av Halmstad—Bolmens m. fl. järnvägar. (164.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning stående fastigheter vid Falsterbokanalén. (165.)

Anmäld den 16 maj och den 18 juli 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar. (176.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947, varvid en författning utfärdades (SFS nr 183).

28. den 20 maj, angående fria järnvägsresor för barn under sex år. (202.)

Anmäld den 23 maj och den 20 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

29. samma dag, om utredning angående järnvägsnämnder. (204.)

Genom beslut den 6 juni 1947 har skrivelsen överlämnats till utredningen rörande statens järnvägars organisation.

30. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av bilbesiktningsmannainstitutionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (197.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport jämte i ämnet väckta motioner. (242.)

Anmäld och slutbehandlad den 23 maj 1947.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till luftfartslånefonden. (243.)

Anmäld och slutbehandlad den 23 maj 1947.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 till luftfartslånefonden. (244.)

Anmäld och slutbehandlad den 23 maj 1947.

34. samma dag, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till ett vattenförsörjnings- och avloppsföretag inom Öckerö kommun. (246.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.

35. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad redovisning av luftfartsfonden m. m. (254.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

36. den 10 juni, i anledning av väckta motioner om utfärdande av vissa föreskrifter att av länsstyrelserna beaktas vid fastställande av brandordningar och om ändring av viss bestämmelse i normalbrandordningen för landskommuner. (295.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln till brandväsendet. (304.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

38. den 11 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av aktier i Bergslagernas m. fl. järnvägsaktiebolag. (309.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.

39. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring av vissa vägväsendet berörande författningar. (318.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid två författningar utfärdades (SFS nr 391 och 392).
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ägo-
utbyten och fastighetsförsäljningar. (335.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947.
41. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisa-
tion av djurgårdskommissionen m. m. (346.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
42. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till
bidrag till vissa plankostnader m. m. (393.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
43. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättning
till statens automobilskattemedelsfond. (404.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring
i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar
vid kommunikationsverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (406.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till
statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Anmäld och slutbehandlad den 18 juli 1947.
46. den 2 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att
i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten för vilka anslag uppförts
å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, m. m. (389.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juli 1947.
47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående förvärv av viss
del av tomten nr 2 i kv. Lejonet i Stockholm. (392.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juli 1947.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen
gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret
1947/48 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov-
och slottsstaterna. (1.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
2. den 12 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen
gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för
budgetåret 1947/48. (24.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 februari 1947.
3. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
förordning med ytterligare bestämmelser angående taxering för inkomst

under vissa år av ersättning på grund av försäkring för förlust av fartyg, m. m. (26.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 februari 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 33).

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker. (27.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 februari 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 34).

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. (28.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 februari 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 35).

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (30.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 februari 1947.

7. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitution. (42.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 februari 1947.

8. den 5 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tolfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1947/48 till allmänna indragningsstaten. (52.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner. (56.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 401, 436, 458—460 och 541).

10. den 12 mars, i anledning av framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående förlängning av bemyndigande för fullmäktige att till riksbanken överlämna skattkamarväxlar m. m. (64.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947.

11. den 15 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom. (73.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet för Svenska röda korset för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel. (74.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 mars 1947.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet i vissa fall för Föreningen rädda barnen för kläder, beklädnadsmateriel och livsförnödenheter. (75.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 mars 1947.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit. (76.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 mars 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 107).

15. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphävande av andra stycket lagen den 11 april 1924 (nr 68) angående upphävande av danska och norska skiljemynts giltighet som lagligt betalningsmedel i Sverige. (79.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 april 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 124 och 125).

16. samma dag, angående användande av riksbankens vinst för år 1946. (80.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947.

17. den 26 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande regleringen för budgetåret 1947/48 av utgifterna under riksstatsens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten. (12.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 492).

18. samma dag, angående ändrad lydelse av § 10 första stycket instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken. (83.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från nöjesskatt. (88.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 april 1947.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet. (89.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 april 1947, varvid avläts brev till generaltullstyrelsen (SFS nr 145).

21. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (7.)

Anmäld den 30 juni samt den 3 och den 17 oktober 1947. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 12 april, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (98.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.

23. samma dag, i anledning av väckta motioner om beredande av tjänste- och familjepension för föreståndare för icke förenade poststationer. (99.)

Anmäld den 13 juni 1947, varvid generalpoststyrelsen anbefallts att verkställa utredning i ämnet.

24. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv. (104.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (111.)
Anmäld den 25 april 1947. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
26. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för kontrollen över sparbankerna. (115.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstilllägg å vissa livräntor m. m. i anledning av olycksfall eller yrkessjukdom. (116.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
28. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt vissa biträden å häradskrivarkontor. (121.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.
29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för tillsyningsmannen E. H. Hansson m. m., jämte en i ämnet väckt motion. (122.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.
30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350). (123.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 158).
31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 15 december 1939 (nr 850) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv. (124.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 159).
32. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsfonder jämte i ärendet väckta motioner. (141.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 174).
33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar. (142.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 168 och 169).
34. samma dag, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (144.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
35. samma dag, i anledning av framställningar angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (145.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.
36. samma dag, i anledning av väckt motion om pension åt f. d. lokmästaren vid Varberg—Åtrons järnväg A. Larsson. (146.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.

37. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till avtal mellan staten, å ena sidan, samt Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan. (159.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 september 1947.

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående överskridande av anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. under karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond. (162.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.

39. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående redovisning av vissa kronan tillhöriga markområden i Stockholm m. m. (166.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1947. (184.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 201).

41. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (181.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 194).

42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 5 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända. (182.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 195).

43. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (201.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skattefrihet i vissa fall för realisationsvinst vid expropriation m. m., jämte en i ämnet väckt motion. (207.)

Anmäld den 23 maj 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 210). Ärendet har i viss del (såvitt angår frågan om skattefrihet för expropriationsersättning till arrendator m. m.) överlämnats till 1944 års allmänna skattekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av åt kommittén lämnat utredningsuppdrag.

45. den 20 maj, om vidgat nordiskt samarbete inom utredningsväsendet och den offentliga förvaltningen. (203.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m. för budgetåret 1947/48. (235.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 å kapitalbudgeten, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (239.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.
48. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m. (228.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 september 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 754—759).
49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tjänstepensionsunderlag för vissa befattningshavare vid polisväsendet. (230.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 399).
50. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens avtalsnämnd. (250.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att träffa avtal med Malmö stad angående villkoren för överföring å Malmö stad av det tryckande registret för staden. (251.)
Anmäld den 11 juli och den 3 oktober 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till riksräkenskapsverket. (252.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
53. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten. (253.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 till förvärv av aktier i aktiebolaget Göteborgs handelsbank m. m. (255.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till anskaffning av motorbåtar för tullverket. (267.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
56. samma dag, i anledning av väckt motion om revidering av gällande tullförfattningar med hänsyn till trafikflygets utveckling. (271.)
Anmäld den 13 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 240). Änyo anmäld den 3 oktober 1947, därvid åt generaltullstyrelsen uppdrogs att i samråd med luftfartsstyrelsen verkställa av riksdagen begärd utredning.
57. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade pensionsbestämmelser för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten. (270.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 399).
58. den 4 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg och tillfälligt lönetillägg till viss militär personal. (272.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.

59. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m. (279.)

Anmäld den 10 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 647, 650 och 651). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning beror.

60. den 7 juni, angående val av fullmäktige i riksbanken och suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank. (280.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.

61. samma dag, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret samt suppleanter för fullmäktige i samma kontor. (281.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.

62. den 10 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrad lönestatistik. (302.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

63. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt vissa förutvarande bilbesiktningsmän m. fl. (315.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.

64. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1—3 §§ förordningen den 20 november 1845 (nr 50 s. 1) i avseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, m. m. (319.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 473 och 477—481). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning beror.

65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker. (320.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 482). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning beror.

66. den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (345.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

67. samma dag, angående effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning. (347.)

Ärendet har överlämnats till 1945 års bankkommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt kommittén lämnade utredningsuppdraget.

68. den 19 juni, i anledning av ifrågasatta åtgärder för rationalisering av riksdagstrycket m. m. (351.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 juli 1947.

69. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal, m. m. (370.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 468). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning beror.

70. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om avveckling av den allmänna omsättningskatten för vissa motorfordon. (429.)

Anmäld och slutbehandlad den 4 juli 1947.

71. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriska avlöningsbestämmelser för övningslärare vid de högre kommunala skolorna m. m. (383.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 446 och 447).

72. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda förslag om anslag för budgetåret 1947/48 till oförutsedda utgifter. (391.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

73. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1947/48. (394.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

74. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (395.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

75. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1947/48. (400.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss tjänsteförteckningsrevision för försvarsväsendet m. m. (411.)

Anmäld och slutbehandlad, såvitt på finansdepartementets föredragning beror, den 30 juni 1947.

77. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1947/48 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (328.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

78. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1947/48 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (405.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

79. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete. (415.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

80. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till prisregleringslag. (430.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid beslöts remiss till lagrådet. Änyo anmäld samma dag, varvid författningar utfärdades (SFS nr 303—305). Ärendet är därmed slutbehandlat.

81. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (431.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 416—423, 490, 491, 609, 683—695 och 768). Änyo anmäld den 28 november 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

82. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (432.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 657).

83. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa från statens pensionsanstalt och lärarinnornas pensionsanstalt utgående pensioner m. m. jämte en i ämnet väckt motion. (433.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 658).

84. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (434.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 308). Ånyo anmäld den 19 september 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

85. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1947/48 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. (435.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

86. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 26 och 27 §§ lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker, m. m. (436.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 320 och 321).

87. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till vissa stiftelser, m. m. (438.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 339).

88. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om preliminärt uttagande av värnskatt för förra hälften av budgetåret 1947/48. (439.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 340).

89. samma dag, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1947/48, m. m. (440.)

Anmäld den 30 juni 1947. Ånyo anmäld den 26 juli 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 594). Ärendet är därmed slutbehandlat.

90. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 376, 411, 413—415, 424, 463, 501, 543 och 553). Ånyo anmäld den 31 oktober och den 14 november 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

91. samma dag, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47. (443.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

92. samma dag, angående statsregleringen för budgetåret 1947/48. (444.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

93. samma dag, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1947/48. (447.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

94. den 2 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, m. m. (389.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

95. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, m. m. (428.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 409 och 410).

96. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 juli 1947 hava tryckta exemplar av skrivelsen för vidare behandling i angivna delar överlämnats till försvarsdepartementet (punkterna 2—5, redovisningen av vissa militära ämbetsverks personalkostnader, krigsmaterielverkets kontrollkostnader; den centrala materielbokföringen inom försvaret, de militära förrådskontrollkontoren; betalningsförfarandet vid av värnpliktiga företagna resor; avskrivning av brist i statens förråd av proviant och fodervaror), socialdepartementet (punkterna 6—9, kontrollen över barnavårdsnämndernas handhavande av mödrahjälpsmedel; allmänna arvsfonden; kommunernas ersättningskyldighet i visst fall enligt fattigvårdslagen och barnavårdslagen; fattigvårds och barnavårdskonsulenternas verksamhet) och inrikesdepartementet (punkten 10, fonden för reglering av läkemedelspriser m. m.).

Vad angår ärendet under punkten 13 (översyn av vissa statliga taxor) har Kungl. Maj:t den 17 oktober 1947 uppdragit åt statens sakrevision att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet.

I fråga om ärendet under punkten 14 (revisorernas granskningsrätt beträffande statskontrollerade aktiebolag) har chefen för finansdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1947 tillkallat två utredningsmän för att inom departementet biträda med utredning av frågan om riksdagens revisorers samt statens sakrevisions granskningsrätt beträffande aktiebolag, som helt eller delvis ägas av staten.

Beträffande ärendet under punkten 15 (tullavdelningen i Stockholms frihamn) har generaltullstyrelsen genom beslut av Kungl. Maj:t den 26 juli 1947 erhållit i uppdrag att inkomma med yttrande angående de åtgärder, vartill i ärendet omförmälda förhållanden kunna ge anledning.

Ärendet under punkten 17 (iakttagelser beträffande lotspenningar m. m.) har för vidare behandling överlämnats till handelsdepartementet.

Ärendena under punkten 1 (önskemål beträffande riksdagens revisorers arbete, det statliga revisionsväsendet), punkten 11 (anställningsregistret), punkten 12 (anslagsformer vid anvisande av statsbidrag till byggnadsändamål), punkten 16 (tullbehandlingen av spritdrycker och viner vid införsel genom Aktiebolaget Vin- och spritcentralen) och punkten 18 (utnyttjande av äldre arbetskraft inom förvaltningen) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

97. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förvärv för kronans räkning av nu återstående bruksåbohemman. (374.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

98. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

99. den 9 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande, ävensom i ämnet väckta motioner. (471.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 464).

100. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsförhållandena för vissa befattningshavare vid universiteten. (466.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 november 1947.

101. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för vissa befattningshavare vid hushållningssällskapen jämte i ämnet väckta motioner. (468.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

102. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m. (481.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 513, 514 och 518—522).

103. den 11 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löneklassplacering av viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg m. m. (473.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 november 1947.

104. den 14 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresavdrag för folk- och småskolläraernas tjänstebostäder. (482.)
Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1947 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän för utredning rörande utfallet av den allmänna klassificeringen av tjänstebostäderna för folkskolans lärare.

105. den 16 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften. (485.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 538 och 539).

106. samma dag, i anledning av väckt motion om rätt för kommun att anvisa medel till förstärkning av taxeringsnämndsordförandes arvode. (486.)
Anmäld den 3 oktober 1947, varvid åt särskild sakkunnig uppdrogs att verkställa utredning av den i skrivelsen berörda frågan.

107. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (487.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 575—579, 581 och 582).

108. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om begränsning i vissa fall av skatt till staten på grund av 1948 års taxering, m. m. (488.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 583 och 584).
109. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896), m. m. (489.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 585—588).
110. samma dag, i anledning av väckta motioner angående upphävande av lagen om skogsaccis och höjning av repartitionstalet för skogsvärde. (490.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 589—593).
111. samma dag, angående det procenttal med vilket statlig inkomstskatt skall ingå i preliminär skatt för senare hälften av budgetåret 1947/48. (491.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 595).
112. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Norge för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. (492.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 oktober 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 791).
113. den 17 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1947/48 till avskrivning av vissa kapitalinvesteringar. (494.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947.
114. samma dag, angående tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48. (495.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

- den 8 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (22.)
Punkterna 1 och 3—10 anmälda den 14 februari 1947. Punkten 2 efter remissbehandling anmäld den 30 juni 1947, därvid en kungörelse utfärdades (SFS nr 381). Ärendet är därmed slutbehandlat.
- den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster. (35.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 februari 1947, därvid tre kungörelser utfärdades (SFS nr 60—62).
- den 26 mars, angående ändrad lydelse av tredje stycket kungörelsen den 27 november 1942 (nr 951) angående ersättning åt ledamot av allmänt kyrkomöte. (84.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 november 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 877).

4. samma dag, i anledning av väckta motioner om upphävande av bestämmelserna i 1823 års cirkulär angående kyrkovaktares utväljande. (91.)
Ärendet är efter remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vidgad rätt till resekostnadsersättning för kontraktsprost vid tjänsteresor m. m. (96.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 273).

6. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond, m. m., och dels en i ämnet väckt motion. (97.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947, därvid två kungörelser utfärdades (SFS nr 272 och 274).

7. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (114.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 juni 1947.

8. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bidrag till avlöning åt landsantikvarier jämte i ämnet väckta motioner. (128.)

Anmäld den 6 juni 1947, därvid riksantikvarieämbetet anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, som kunde föranledas av vad riksdagen i skrivelsen anført. Svar har ännu icke inkommit.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avlöningar vid läroanstalterna för blinda m. m. (129.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

10. samma dag, angående adoptiv- och utomäktenskapliga barns kyrkobokföring. (133.)

Anmäld den 5 december 1947, därvid samtliga domkapitel anbefalldes att inkomma med utlåtande i ärendet. Svar hava ännu icke inkommit.

11. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 6, den 13, den 27 och den 30 juni samt den 31 oktober 1947. Den 30 juni 1947 utfärdades nitton kungörelser (SFS nr 346—352, 358—359, 381—383, 426, 488, 502, 504—506 och 558). Ärendet är därmed slutbehandlat.

12. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av vissa till församlingskyrkor utgående ersättningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (168.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 426).

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 till vissa om- och nybyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. (169.)

Anmäld den 30 maj och den 30 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter m. m. (170.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
15. den 10 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till främjande av humanistisk forskning jämte en i ämnet väckt motion. (190.)
Anmäld den 30 juni 1947, därvid reglemente för humanistiska fonden och humanistiska fondens nämnd fastställdes att gälla tillsvidare från och med den 1 juli 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
16. den 20 maj, angående avgiftsfri konfirmationsundervisning genom skolornas försorg. (205.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (223.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 maj 1947.
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppdelning av professuren i radioteknik vid Chalmers tekniska högskola. (224.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till de tekniska högskolorna. (225.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid utfärdades dels stadgar för de tekniska högskolorna (SFS nr 488), dels ock en kungörelse (SFS nr 506).
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till konstfackskolan m. m. (226.)
Anmäld den 30 juni 1947 (punkterna 1—7), därvid beträffande punkten 4 utfärdades en kungörelse (SFS nr 485). Ånyo anmäld den 29 augusti 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
21. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning m. m. (262.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statsbidrag till undervisningsmateriel vid folk- och småskolor. (263.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 400).
23. den 3 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (198.)
Anmäld den 30 juni 1947, därvid två kungörelser utfärdades (SFS nr 504 och 505). Ånyo anmäld den 18 juli 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
24. den 10 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till skolöverstyrelsen. (308.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

25. den 11 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet m. m. (200.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid två kungörelser utfärdades (SFS nr 507 och 508).

26. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kyrkomusiker m. m. (323.) Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947, därvid två kungörelser utfärdades (SFS nr 275 och 276).

27. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till överstyrelsen för yrkesutbildning. (371.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till domkapitlen och stiftsnämnderna m. m. (372.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 426).

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående närmast erforderliga åtgärder för tillgodoseende av Sveriges behov av matematikmaskiner. (373.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till folkskoleseminarierna m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (326.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 509).

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (382.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

32. samma dag, i anledning av väckt motion om anslag till Samfundet De Nio. (385.) Anmäld och slutbehandlad den 6 juli 1947.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor m. m. (421.) Anmäld den 30 juni 1947. Ånyo anmäld den 26 juli 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m., i vad propositionen avser anslag under statens allmänna fastighetsfond. (422.) Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m., i vad propositionen avser anslag till inredningsarbeten för röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset. (423.) Anmäld och slutbehandlad den 26 juli 1947.

36. den 30 juni, angående upptagande av vissa anslag under åttonde huvudtiteln till universiteten m. m. i riksstaten för budgetåret 1947/48. (330.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till utbildning av tandläkare m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (420.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- och pensionsförbättringar för präster m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (408.)
Anmäld den 10 juli 1947, därvid tre kungörelser utfärdades (SFS nr 498, 499 och 510). Ånyo anmäld den 18 juli 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.
39. samma dag, angående bokförlagsverksamheten och bokdistributionen. (456.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
40. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- och pensionsförbättringar för präster m. m., såvitt angår under punkterna 3 och 4 gjorda framställningar. (467.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 augusti 1947, därvid tre kungörelser utfärdades (SFS nr 663—665).
41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m. (481.)
Anmäld den 10 juli 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 516). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på ecklesiastikdepartementets föredragning beror.
42. den 14 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresavdrag för folk- och småskolläraernas tjänstebostäder. (482.)
Anmäld den 26 juli 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 545). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på ecklesiastikdepartementets föredragning beror.
43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av lärare vid folk- och småskolor. (483.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m., i vad propositionen avser anslag å driftbudgeten, jämte i ämnet väckta motioner. (445.)
Anmäld den 26 juli 1947, därvid kungörelse utfärdades (SFS nr 13). Ånyo anmäld den 19 september 1947. Ärendet är alltså i vissa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
45. samma dag, i anledning av väckta motioner angående anvisande av medel för inlösen av den s. k. Fjärås Bräcka i Halland m. m. (484.)
Skrivelsen har den 29 november 1947 överlämnats från jordbruksdepartementet. (Jfr punkten 53 här nedan under jordbruksdepartementet.) I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer, nämligen det i motionen II: 287 berörda spörsmålet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
46. den 17 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (446.)
Anmäld den 26 juli 1947, därvid tre kungörelser utfärdades (SFS nr 502, 503 och 613). Ånyo anmäld den 19 september, den 14 november och den 5 december 1947. Ärendet är i vissa delar alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (15.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av visst område till Dorotea kommun i Västerbottens län. (16.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. (17.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp. (18.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp. (19.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

6. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsbidrag för undersökning rörande visst torrläggningsföretag, m. m. (25.)

Anmäld den 21 februari och den 28 mars 1947, varmed skrivelsen slutbehandlats.

7. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar. (40.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 april 1947 utom vad angår dels punkten 10 beträffande vilken beslut meddelats i skrivelsen nr 364, redovisad under punkt 34 här nedan, dels ock punkten 17 angående vilken beslut meddelats i skrivelsen nr 151, redovisad under punkt 18 här nedan. Två beslut den 11 april innefattade bland annat utfärdande av kungörelser (SFS nr 126 och 127).

8. den 8 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket. (51.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 mars 1947.

9. den 15 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av grunderna för bekämpande av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur jämte i ämnet väckta motioner. (62.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947, därvid en kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 102).

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för hästavelns främjande m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (72.)

Anmäld den 2 och den 23 maj samt den 30 juni 1947, varmed ärendet slutbehandlats. Beslutet den 2 maj och ett beslut den 30 juni innefattade utfärdande av två kungörelser (SFS nr 167 och 395).

11. den 26 mars, i anledning av väckta motioner angående lagstadgad kontroll över handeln med s. k. bekämpningsmedel. (86.)

Skrivelsen har överlämnats till handelsdepartementet för handläggning.

12. den 12 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner. (9.)

Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit. Beslut i fråga om punkterna 48—51 har meddelats i skrivelsen nr 72 redovisad under punkt 10 här ovan, i fråga om punkten 85 i skrivelsen nr 134 redovisad under punkt 16 här nedan, i fråga om punkterna 106—108 i skrivelsen nr 470 redovisad under punkt 52 här nedan, i fråga om punkten 146 i skrivelsen nr 175 redovisad under punkt 23 här nedan, i fråga om punkten 159 i skrivelsen nr 103 redovisad under punkt 13 här nedan, i fråga om punkterna 209 och 210 i skrivelsen nr 305 redovisad under punkt 28 här nedan, i fråga om punkterna 214—221 i skrivelsen nr 388 redovisad under punkt 39 här nedan, i fråga om punkten 250 i skrivelsen nr 442 redovisad under punkt 44 här nedan. I utlåtandet härutöver behandlade punkter ha anmälts och slutbehandlats den 18 och 25 april, den 2, 16, 23 och 30 maj samt den 6, 13, 20, 27 och 30 juni 1947. Besluten den 30 maj och den 30 juni innefattade bland annat utfärdande av nio författningar (SFS nr 229—231 och 282—287).

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden. (103.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 april 1947.

14. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. (112.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att iordningställa vissa åbolägenheter. (113.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.

16. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av oljeväxt- samt lin- och hampodlingen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (134.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 april 1947.

17. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, såvitt angår jordbruksärenden. (150.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fiskprisreglering samt främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. (151.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947, varvid bland annat två kungörelser i ämnet utfärdades (SFS nr 172 och 173).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till täckdikningsförsök m. m. (153.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.

20. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i grunderna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten och avloppsledningar m. m. (154.)

Skrivelsen har överlämnats till kommunikationsdepartementet för handläggning.

21. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa författningar berörande veterinärväsendet samt angående inrättande av en veterinärstyrelse. (167.)

Anmäld den 2 maj och den 30 juni 1947, varmed skrivelsen slutbehandlats. Beslutet den 2 maj innefattade utfärdande av en förordning och en kungörelse i ämnet (SFS nr 206 och 207).

22. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 15 §§ förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (174.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947, därvid två förordningar i ämnet utfärdades (SFS nr 208 och 209).

23. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 56 § lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, m. m., såvitt propositionen hänvisats till jordbruksutskottet, dels ock en i ämnet väckt motion. (175.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947, därvid bland annat en kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 267).

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 56 § lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (177.)

Anmäld och slutbehandlad den 23 maj 1947, därvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 225).

25. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10 § lagen den 13 maj 1932 (nr 107) om häradsallmänningar. (210.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947, därvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 177).

26. den 21 maj, i anledning av väckt motion om statsbidrag till gäldande av vissa kostnader för en laga skiftesförrättning å fastigheten Kuivakangas 26⁴ i Övertorneå socken. (211.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 juni 1947.

27. den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott. (294.)

Anmäld den 13 och den 20 juni 1947, varmed skrivelsen slutbehandlats. Beslutet den 20 juni innefattade bland annat utfärdande av två författningar i ämnet (SFS nr 270 och 271).

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning, m. m., såvitt angår anslagsfrågor. (305.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947.

29. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av Källstorps södergård i Ljunghy och Dörby socknar, Kalmar län. (324.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Grundförbättringar: Lyckebyäns regleringsföretag. (325.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av vissa för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under diverse kapitalfonder anvisade investeringsanslag. (331.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 juni 1947.
32. den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket m. m. (350.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947, därvid bland annat en förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 327).
33. den 19 juni, i anledning av väckt motion angående obligatorisk ansvarsförsäkring för jägare. (363.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen: bil. 30: kapitalbudgeten: jordbruksdepartementet under punkten 10, Egnahems-länefonden, gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner. (364.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., såvitt angår nionde huvudtiteln. (365.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
36. samma dag, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till Rånebygdens kalkbruksförening u. p. a. för uppförande av en kalkbruksanläggning. (366.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
37. samma dag, i anledning av väckta motioner om anslag till fraktlindring för frukt till Norrbottens och Västerbottens län. (367.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
38. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av kungörelserna angående lån från frukt- och potatislagerhusfonden samt angående statsbidrag för uppförande av frukt- och potatislagerhus. (368.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
39. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lantmäteripersonalens organisation och avlöningsförhållanden m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (388.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
40. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (424.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid bland annat tre lagar i ämnet utfärdades (SFS nr 324—326).
41. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om uppsikt å jordbruk m. m. (425.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid åtta lagar i ämnet utfärdades (SFS nr 288—295).
42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 43 § förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom. (426.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, därvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 298).

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till skydd mot sand- och jordflykt. (427.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Anmäld och slutbehandlad i vad på jordbruksdepartementet ankommer den 30 juni 1947.

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om bedrivande av industrirörelse vid Laxå bruks aktiebolag med Aktiebolaget Statens skogsindustrier som ägare. (462.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

46. den 5 juli, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förvärv för kronans räkning av nu återstående bruksåbohemman. (374.)
Skrivelsen har den 10 juli 1947 överlämnats till finansdepartementet för handläggning.

47. samma dag, i anledning av väckt motion om utredning och förslag rörande erforderliga åtgärder på den skogliga statistikens område. (375.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. samma dag, i anledning av väckt motion om översyn av gällande bestämmelser angående högre skoglig utbildning som kompetensvillkor för förvaltning av skogar i allmän ägo. (376.)
Anmäld den 18 juli 1947, därvid uppdrogs åt domänstyrelsen och skogsstyrelsen att gemensamt verkställa översyn av gällande bestämmelser angående kompetensvillkoren för handhavandet av förvaltningen av skogar i allmän ägo. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

49. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande kolonisationen på kronomark, m. m. (377.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juli 1947.

50. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)
Skrivelsen har den 10 juli 1947 överlämnats till finansdepartementet för handläggning.

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av hushållningssällskapen m. m. jämte i ärendet väckta motioner. (463.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947, därvid bland annat en kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 394).

52. den 9 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner. (470.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juli 1947, därvid bland annat en förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 378).

53. den 14 juli, i anledning av väckta motioner angående anvisande av medel för inlösen av den s. k. Fjärås Bräcka i Halland m. m. (484.)
Ärendet har i vad på jordbruksdepartementet ankommer anmälts dels den 18 juli 1947, därvid uppdrogs åt naturskyddsutredningen att vid fullgörandet av dess uppdrag taga under övervägande spörsmålet om på vad sätt samhällsintresset bäst

skall kunna tillvaratagas i våra grustäkter, dels ock den 17 oktober 1947, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla tre sakkunniga för att verkställa utredning rörande frågan om samhällsintressets bevarande i samband med exploateringen av Fjärås Bräcka. Sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningarna avvaktas. (Jfr punkten 44 här ovan under ecklesiastikdepartementet.)

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 februari 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (21.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

2. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1947/48 till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (32.)

Anmäld den 21 februari, den 25 juli och den 30 december 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (33.)

Anmäld den 21 februari, den 25 juli och den 30 december 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

4. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift. (41.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 mars 1947, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 80).

5. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Nederländerna träffad handelsöverenskommelse. (53.)

Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och den belgisk-luxemburgska ekonomiska unionen träffad handelsöverenskommelse. (54.)

Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.

7. den 15 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m. (71.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 mars 1947, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 121).

8. den 26 mars, i anledning av väckta motioner angående lagstadgad kontroll över handeln med s. k. bekämpningsmedel. (86.)

Anmäld den 25 april 1947, varvid beslöts att skrivelsen skulle överlämnas till 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning för att tagas under övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande. Utredningsarbetet pågår.

9. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 845) om vissa inskränkningar i rätten att driva försäkringsrörelse. (110.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 166).
10. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar. (142.)
Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet för handläggning.
11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt jämte en i ämnet väckt motion. (147.)
Skrivelsen har den 9 maj 1947 anmälts och slutbehandlats beträffande av riksdagen anvisat anslag för ändamålet. Vad angår av riksdagen i skrivelsen begärd utredning bemyndigade Kungl. Maj:t den 10 juli 1947 chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande möjligheterna att ernå en förbättring av pensioneringen hos handelsflottans pensionsanstalt för sjöfolk av manskapsklass och därmed sammanhängande frågor. Sedan utredningsmän tillkallats samma dag, avvaktas utredningsarbetets resultat.
12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsprotokoll till de mellan Sverige och Italien den 24 november 1945 träffade handels- och betalningsöverenskommelserna. (148.)
Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.
13. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (140.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.
14. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Finland träffad överenskommelse rörande det svensk-finska varuutbytet. (183.)
Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.
15. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Polen träffat avtal rörande regleringen av varuutbytet mellan Sverige och Polen m. m. (189.)
Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.
16. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
Anmäld den 30 juni och den 25 juli 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad utom beträffande punkterna 26, 37, 67, 76 och 78, punkten 76 i vad densamma avser av riksdagen begärd utredning rörande frågan om inrättande av en statens kulturfond.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till svenska uppfinnarkontoret. (208.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av statens isbrytarverksamhet jämte i ämnet väckt motion. (209.) Anmäld den 20 juni och den 7 november 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
19. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (257.) Anmäld och slutbehandlad den 13 juni 1947.
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avsättning till försäkringsinspektionens fond. (258.) Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Danmark träffad överenskommelse rörande det svensk-danska varuutbytet. (268.) Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (251) om kommunalstyrelse på landet, m. m. (269.) Skrivelsen har överlämnats till socialdepartementet för handläggning.
23. den 4 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation m. m. (273.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m. (279.) Kungl. Maj:t har den 10 juli 1947 utfärdat lag angående ändring i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse. Ärendet är därmed slutbehandlat i vad på handelsdepartementets föredragning beror.
25. den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till kostnader för ritningar m. m. till en ny statsisbrytare. (296.) Anmäld och slutbehandlad den 19 september 1947.
26. den 10 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning. (300.) Anmäld den 10 oktober 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till lotsverkets båtlånefond. (301.) Anmäld den 25 juli 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens hantverksinstitut. (307.) Anmäld den 30 juni och den 25 juli 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till Navigationsskolorna: Skolhälsovård. (332.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.
30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statsgaranti för exportkredit. (333.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 338).
31. den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Jugoslaviska Federativa Folkrepubliken träffad handelsöverenskommelse m. m. (306.)
Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.
32. samma dag, angående textil- och beklädnadsindustriens organisation m. m. (348.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
33. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till täckning av vissa vid skifferoljeverket vid Kinne-Kleva uppkomna driftsförluster och avvecklingskostnader. (354.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juli 1947.
34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens provningsanstalt. (355.)
Anmäld den 30 juni och den 25 juli 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
35. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1946/47 m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (378.)
Anmäld den 30 juni och den 25 juli 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m. (380.)
Anmäld den 25 juli och den 14 november 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till teckning av ytterligare aktier i Svenska skifferoljeaktiebolaget. (381.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av ytterligare aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag m. m. (390.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till djupborrning efter salt och olja m. m. i Skåne. (401.)
Anmäld den 25 juli och den 7 november 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till planläggning av torvforskning. (402.)
Anmäld den 29 augusti och den 10 oktober 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till teckning av aktier i Aktiebolaget Atomenergi m. m. (403.)

Anmäld den 19 september 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Skrivelsen är i vad densamma avser anslag för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln till barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst anmäld på handelsdepartementets föredragning den 30 juni 1947. Skrivelsen är därmed slutbehandlad för departementets vidkommande.

43. samma dag, angående den elektriska industrien. (458.)

Den 30 juni 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t statsrådet Kock att tillkalla högst tio utredningsmän att verkställa undersökning och avgiva förslag i frågan om elbranschens utbyggnad, konkurrens- och strukturförhållanden. Sedan utredningsmän tillkallats den 15 augusti 1947, har utredningsarbetet påbörjats.

44. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Vad angår i skrivelsen under punkten 17 gjord anhållan om utredning rörande gällande lotstaxessystem och lotspersonalens avlöningsförhållanden m. m., i vilken del skrivelsen överlämnats från finansdepartementet för handläggning, har Kungl. Maj:t den 30 december 1947 bemyndigat chefen för handelsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet.

45. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den Internationella arbetsorganisationens sjätte sjöfartskonferens år 1946 fattade beslut, såvitt propositionen hänvisats till bankoutskottet. (469.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 september 1947.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den Internationella arbetsorganisationens sjätte sjöfartskonferens år 1946 fattade beslut, såvitt propositionen hänvisats till lagutskottet. (477.)

Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning i viss del. Anmäld den 19 september 1947 på handelsdepartementets föredragning. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 mars 1947, i anledning av väckt motion om skärpning av bestämmelserna i 63 § alkoholistlagen. (60.)

Anmäld den 14 mars 1947, varvid skrivelsen överlämnades till 1946 års alkoholistvårdsutredning för att tagas under övervägande vid fullgörandet av utredningens uppdrag.

2. den 15 mars, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till ökning av antalet ledamöter i kommunernas fullmäktigerepresentationer. (68.)

Anmäld den 28 mars 1947, varvid skrivelsen överlämnades till 1946 års kommunal-lagskommitté för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag.

3. den 20 maj, i anledning av väckta motioner om inrättande av lokala utskrivningsnämnder vid sinnessjukhusen. (219.)

Anmäld den 30 december 1947, därvid uppdrogs åt statens sinnessjukvårdsberedning att verkställa ytterligare utredning i ärendet. Utredningsarbetet pågår.

4. den 17 juni, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna i 7 § sinnessjuklagen. (322.)

Anmäld den 30 juni 1947, varvid statsrådet Mossberg bemyndigades tillkalla sakkunniga för fortsatt utredning rörande psykopatvårdens organisation samt därmed sammanhängande lagstiftningsfrågor.

5. den 20 juni, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till bekostande av hörapparater för döva och lomhörda m. m. (362.)

Anslagsfrågan anmäld den 27 juni 1947. Chefen för inrikesdepartementet har den 18 oktober 1947 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1947 tillkallat sakkunniga för utredning rörande de hörseldefektas problem.

6. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Ärendet är, i vad rör inrikesdepartementet (punkten 10), beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m. (481.)

Lag utfärdad den 10 juli 1947 (SFS nr 515). Ärendet är slutbehandlat i vad på inrikesdepartementet beror.

9. den 11 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till nybyggnad för statens rättsläkarstation i Stockholm. (472.)

Anmäld den 17 oktober 1947, varvid chefen för inrikesdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning rörande frågan om lokaler för statens rättsläkarstation i Stockholm. Sakkunniga tillkallades samma dag. De sakkunniga ha den 30 december 1947 avgivit förslag i ämnet, vilket är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 17 juli, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskilda åtgärder för polisverksamhetens upprätthållande i vissa fall, dels ock i ämnet väckta motioner. (500.)

Lag i ämnet utfärdad den 26 juli 1947 (SFS nr 536).

11. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 mars 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna föfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293). (61.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 mars 1947, varvid lag och förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 98 och 99).

2. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 493) om avverknings skyldighet. (135.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 157).

3. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från skyldighet att erlägga överuttagningsavgift för gas. (171.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 maj 1947.

4. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 12 december 1941 (nr 925) om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft och gas. (185.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 199).

5. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (222.)

Anmäld och slutbehandlad den 23 maj 1947.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen under folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (11.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 maj och den 30 juni 1947.

7. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels fortsatt tillverkning av syntetiskt gummi m. m., dels ock täckande av vissa förluster på statens reservförrådsnämnds verksamhet. (264.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 och den 27 juni 1947.

8. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till kristidsnämndernas verksamhet. (384.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statliga åtgärder för tryggnad av vedförsörjningen m. m. (386.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

10. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt subventionering av införseln av vissa varor m. m. (419.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgifter m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (437.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 310).

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947 i vad på folkhushållningsdepartementets föredragning ankommer.

Särskild förteckning

över sådana i förteckningen under bilaga II här ovan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1947 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta sifbertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

3. den 22 februari 1947, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående utsträckt tillämpning av den s. k. ensittarlagen. (36.)
12. den 26 mars, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående gift kvinnas medborgarrättsliga ställning. (90.)
14. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ordnande av tillfällig postanstalt för poströstning vid sjukhus och andra vårdanstalter m. m. (94.)
19. den 23 april, angående ökad delaktighet för danska, finländska, isländska och norska medborgare i rättigheter och förmåner, som tillkomma svenska medborgare. (131.)
20. samma dag, angående vidsträcktare publicering av Kungl. Maj:ts beslut i statsrådet. (132.)
33. den 30 maj, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen den 20 oktober 1939 med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering. (261.)
36. den 13 juni, i anledning av väckt motion om utredning av frågan om full ersättning till kringliggande bygd för skador i anledning av vattenkraftanläggningar och vattenregleringar m. m. (313.)
41. den 17 juni, i anledning av väckta motioner om ändring i 14 kap. 15 § och 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen. (321.)
47. den 20 juni, i anledning av väckta motioner om skärpt lagstiftning rörande uthyrning av bostäder. (358.)
54. den 30 juni, angående decentralisering av statsförvaltningen. (459.)
59. den 10 juli, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)
61. den 11 juli, i anledning av väckta motioner angående ersättning för skada, åstadkommen av person, som avvikit från anstalt m. m. (475.)

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

24. den 2 juli 1947, i anledning av väckt motion om intensifiering av utrikesnämndens verksamhet. (460.)

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

22. den 3 juni 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. (199.)
33. den 30 juni, rörande den lägre tygpersonalen vid armén. (455.)

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

8. den 12 april 1947, i anledning av väckt motion om förbättring av semesterförmånerna för arbetstagare enligt lagen om semester. (102.)
12. den 19 april, i anledning av väckta motioner om laglig reglering av arbetstiden i flottningsarbete. (107.)
14. den 26 april, i anledning av väckt motion angående viss ändring av gällande lagstiftning rörande vårdnadsbefogenheten i fråga om barn i och utom äktenskap. (137.)
31. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till den sociala hemhjälpverksamheten jämte i ämnet väckta motioner. (241.)
33. den 23 maj, i anledning av väckt motion om förlängd semester för arbetstagare, som utför arbete, där silikofara föreligger. (247.)
48. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1946 vid dess tjugonionde sammanträde fattade beslut. (311.)
50. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461), dels ock i ämnet väckta motioner. (314.)
56. den 18 juni, angående effektivisering av arbetsmarknads- och sysselsättningsstatistiken. (349.)
79. den 30 juni, angående vissa befolknings- och näringspolitiska problem. (457.)
80. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)
82. den 10 juli, i anledning av väckt motion angående viss ändring av bestämmelserna om änkepension i lagen om folkpensionering. (479.)

87. den 17 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o, 5:o, 8:o, 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (496.)
89. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (498.)
90. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (499.)

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

12. den 19 april 1947, i anledning av väckt motion om revision av förordningen om yrkesmässig automobiltrafik i syfte att åstadkomma ett rationellare ordnande av godstransporterna på landsbygden. (108.)
15. den 26 april, i anledning av väckta motioner om inrättande av vägom-budsstämma inom varje vägnämndsområde. (152.)
16. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i grunderna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten- och avloppsledningar m. m. (154.)
29. den 20 maj, om utredning angående järnvägsnämnder. (204.)

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

21. den 10 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (7.)
23. den 12 april, i anledning av väckta motioner om beredande av tjänste- och familjepension för föreståndare för icke förenade poststationer. (99.)
25. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (111.)
44. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skattefrihet i vissa fall för realisationsvinst vid expropriation m. m., jämte en i ämnet väckt motion. (207.)
45. den 20 maj, om vidgat nordiskt samarbete inom utredningsväsendet och den offentliga förvaltningen. (203.)
56. den 30 maj, i anledning av väckt motion om revidering av gällande tullförfattningar med hänsyn till trafikflygets utveckling. (271.)
67. den 18 juni, angående effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning. (347.)
75. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1947/48. (400.)

94. den 2 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, m. m. (389.)
96. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)
97. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förvärv för kronans räkning av nu återstående bruksåbohemman. (374.)
98. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)
101. den 10 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för vissa befattningshavare vid hushållningssällskapen jämte i ämnet väckta motioner. (468.)
104. den 14 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresavdrag för folk- och småskollärarnas tjänstebostäder. (482.)
106. den 16 juli, i anledning av väckt motion om rätt för kommun att anvisa medel till förstärkning av taxeringsnämndsordförandes arvode. (486.)

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

4. den 26 mars 1947, i anledning av väckta motioner om upphävande av bestämmelserna i 1823 års cirkulär angående kyrkovaktares utväljande. (91.)
8. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till avlöning åt landsantikvarier jämte i ämnet väckta motioner. (128.)
10. samma dag, angående adoptiv- och utomäktenskapliga barns kyrkobokföring. (133.)
29. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående närmast erforderliga åtgärder för tillgodoseende av Sveriges behov av matematikmaskiner. (373.)
39. den 30 juni, angående bokförlagsverksamheten och bokdistributionen. (456.)
43. den 14 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av lärare vid folk- och småskolor. (483.)
44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m., i vad propositionen avser anslag å driftbudgeten, jämte i ämnet väckta motioner. (445.)
45. samma dag, i anledning av väckta motioner angående anvisande av medel för inlösen av den s. k. Fjärås Bräcka i Halland m. m. (484.)

46. den 17 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (446.)

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

33. den 19 juni 1947, i anledning av väckt motion angående obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare. (363.)
38. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av kungörelserna angående lån från frukt- och potatislagerhusfonden samt angående statsbidrag för uppförande av frukt- och potatislagerhus. (368.)
47. den 5 juli, i anledning av väckt motion om utredning och förslag rörande erforderliga åtgärder på den skogliga statistikens område. (375.)
53. den 14 juli, i anledning av väckta motioner angående anvisande av medel för inlösen av den s. k. Fjärås Bräcka i Halland m. m. (484.)

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

8. den 26 mars 1947, i anledning av väckta motioner angående lagstadgad kontroll över handeln med s. k. bekämpningsmedel. (86.)
11. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt jämte en i ämnet väckt motion. (147.)
16. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
23. den 4 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation m. m. (273.)
26. den 10 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning. (300.)
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till lotsverkets båtlånefond. (301.)
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens hantverksinstitut. (307.)
32. den 18 juni, angående textil- och beklädnadsindustriens organisation m. m. (348.)

37. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till teckning av ytterligare aktier i Svenska skifferoljeaktiebolaget. (381.)
38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av ytterligare aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag m. m. (390.)
39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till djupborrning efter salt och olja m. m. i Skåne. (401.)
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till planläggning av torvforskning. (402.)
41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till teckning av aktier i Aktiebolaget Atomenergi m. m. (403.)
43. den 30 juni, angående den elektriska industrien. (458.)
44. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 mars 1947, i anledning av väckt motion om skärpning av bestämmelserna i 63 § alkoholistlagen. (60.)
 2. den 15 mars, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till ökning av antalet ledamöter i kommunernas fullmäktigerepresentationer. (68.)
 3. den 20 maj, i anledning av väckta motioner om inrättande av lokala utskrivningsnämnder vid sinnessjukhusen. (219.)
 4. den 17 juni, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna i 7 § sinnessjuklagen. (322.)
 5. den 20 juni, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till bekostande av hörapparater för döva och lomhörda m. m. (362.)
 6. den 5 juli, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)
 7. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)
 9. den 11 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till nybyggnad för statens rättsläkarstation i Stockholm. (472.)
-

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1947 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1947.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffrorna utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egnahemsbildningen. (201.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 274 och 1940 s. 301. Ärendet är, efter beredning inom justitiedepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 19 april 1929, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (94.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 275, 1938 s. 281, 1939 s. 279 och 1940 s. 302. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 12 här nedan.)

3. den 2 juni 1930, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (330.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1936 s. 335, 1939 s. 280 och 291, 1945 s. 290, 1946 s. 335 samt 1947 s. 304. Ärendet är, i avvaktan på lagrådets utlåtande, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 11 mars 1931, i anledning av väckt motion om beredande åt omnibus-trafiken av visst straffrättsligt skydd mot uppsåtlig skadegörelse m. m. (53.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 251, 1946 s. 336 och 1947 s. 304. Ärendet är, i avvaktan på lagrådets utlåtande, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 13 mars 1931, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser. (71.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 277 och 1945 s. 291. Skrivelsen har den 10 december 1947 överlämnats till utredningen rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. för att tagas under övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget. (Jfr ärendet under punkten 40 här nedan.)

6. den 20 maj 1931, i anledning av väckt motion angående införande av ett dagordningsinstitut i vår författning. (246.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1938 s. 281. Den 10 januari 1947 förordnade Kungl. Maj:t, att skrivelsen icke skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

7. den 8 mars 1932, i anledning av väckta motioner om avskaffande av krigsdomstolarna och strafflagen för krigsmakten. (68.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 276, 1939 s. 280, 1940 s. 302, 1941 s. 226, 1942 s. 251, 1943 s. 222, 1946 s. 336 samt 1947 s. 305. Den 3 oktober 1947 har Kungl. Maj:t beslutat inhämta lagrådets yttrande över vissa inom departementet utarbetade förslag till ändrad strafflagstiftning för krigsmakten. Sedan jämväl 1945 års krigsdomstolsutredning avgivit betänkande (SOU 1946: 91) angående revision av det militära rättegångsväsendet samt däröver infordrade utlåtanden inkommit, är ärendet i denna del föremål för vidare beredning inom justitiedepartementet.

8. den 12 maj 1932, i anledning av väckt motion angående upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen m. m. (209.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 291. Ärendet är föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet.

9. den 11 juni 1932, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. (348.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 281 och 1940 s. 303. Fastighetsbildningsakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m., omfattande bl. a. spørsmålet om möjlighet att tilllåta sammanläggning av makar tillhöriga fastigheter, är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 33 här nedan.)

10. den 20 april 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen. (195.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder beträffande den i skrivelsen väckta frågan om förnyad utredning rörande verkningarna av avbetalningshandeln, se ämbetsberättelserna 1935 s. 370, 1939 s. 282, 1946 s. 336 och 1947 s. 305. Den 31 januari 1947 bemyndigades chefen för justitiedepartementet att tillkalla utredningsmän för att verkställa utredning om ny lagstiftning rörande avbetalningsköp och därmed sammanhängande spørsmål. Det på grund härav påbörjade utredningsarbetet fortgår.

11. den 5 april 1935, i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m. (141.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 279, 1938 s. 284, 1939 s. 282 och 1940 s. 304. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 9 april 1935, i anledning av väckta motioner om vägfred m. m. (158.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 284, 1939 s. 282 och 1940 s. 304. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 2 här ovan.)

13. den 5 juni 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31 med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder. (287.)
Rörande tidigare vidtagna åtgärder i fråga om den i skrivelsen begärda utredningen angående möjligheterna att tillskapa en rättsordning, som bereder arbetare vid byggnadsföretag ökat skydd för lönefordringar, se ämbetsberättelserna 1938 s. 285, 1939 s. 282, 1946 s. 337 och 1947 s. 306. Sedan infordrade utlåtanden över förslaget till lag om tryggande av byggnadsarbetares lönefordran m. m. (SOU 1946: 62) inkommit, är ärendet föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 30 här nedan.)
14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 33 med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen. (289.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 280, 1941 s. 228, 1942 s. 253, 1946 s. 337 och 1947 s. 306. Ärendet är, i avvaktan på lagrådets utlåtande, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
15. den 7 juni 1935, angående ordnande av kommissionärsverksamhet vid rikets överdomstolar och städernas rättsväsen. (308.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1938 s. 285. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
16. den 18 februari 1936, i anledning av väckta motioner angående inskränkning i fråga om uppläsandet av världsliga kungörelser vid svenska kyrkans gudstjänster. (28.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 253, 1943 s. 223 och 1947 s. 306. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 41 här nedan.)
17. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om utomäktenskapligt barns arvsrätt m. m. (29.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 285, 1942 s. 254 och 1947 s. 306. Ärvdabalkssakkunnigas utredningsarbete för framläggande av ett andra betänkande med förslag till ärvdabalk har ännu icke slutförts.
18. den 21 april 1936, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg. (172.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 286 och 1939 s. 283. Ärendet är föremål för vidare utredning av fastighetsbildnings-sakkunniga.
19. den 9 maj 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till uppdelning av avdikningslån vid jorddelning. (218.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 305. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 33 här nedan.)
20. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)
Angående vidtagna åtgärder i vad angår den av riksdagen begärda utredningen om föreningsväsendets normering genom lagstiftning, se ämbetsberättelserna 1939 s. 284 och 298 samt 1940 s. 306. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
21. den 13 mars 1937, i anledning av väckta motioner angående ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (98.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 306. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m. är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 33 här nedan.)

22. den 6 april 1937, i anledning av väckt motion angående bestridandet av kostnaderna för hemtransport av avliden sjöman, som varit anställd å svenskt fartyg. (128.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 285, 1940 s. 306 och 1943 s. 224. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 24 april 1937, i anledning av väckt motion angående upphävande eller revision av lagen om straff för ämbetsbrott av präst m. m. (196.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 254, 1946 s. 338 och 1947 s. 307. Den 24 januari 1947 har lagrådet avgivit utlåtande över av 1946 års kyrkomöte godkända förslag till lag om tillägg till kyrkolagen samt lag angående ändring i lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel. Ärendet, som har samband med de till lagrådet remitterade förslagen till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten, är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående ändring i strafflagens bestämmelser om sabbatsbrott. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 255, 1946 s. 338 och 1947 s. 307. Ärendet är i avvaktan på lagrådets utlåtande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 25 maj 1937, i anledning av väckta motioner om åtgärder för stärkande av justitiekanslerns samt justitieombudsmannens och militieombudsmannens ställning. (313.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 226, 1939 s. 286, 1940 s. 307, 1941 s. 230, 1942 s. 255 och 1946 s. 338. Den 19 december 1946 avlämnade sakkunniga, tillkallade för utredning av frågan angående omorganisation av justitiekanslersämbetet i anledning av processreformen, betänkande med förslag till omorganisation av justitiekanslersämbetet och inrättande av ett riksåklagarämbete (SOU 1946:92). Efter det infordrade utlåtanden avgivits över de i betänkandet framlagda förslagen, hemställde Kungl. Maj:t i proposition nr 268 till 1947 års riksdag om beviljande av anslag till ifrågavarande omorganisation. Riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag samt anvisade de begärda anslagen. (Jfr ärendet under punkten 53 i bilaga II.) Därefter har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 oktober 1947 förordnat, att skrivelsen icke skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Ärendet är därmed slutbehandlat.

26. den 29 maj 1937, i anledning av väckt motion om revision av lagen angående utlämning av förbrytare m. m. (356.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 2 juni 1937, angående utredning om orsakerna till den ökade ungdomsbrottsligheten m. m. (387.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 227, 1940 s. 307, 1941 s. 230, 1942 s. 256, 1945 s. 294 och 1946 s. 339. Den 22 februari 1947 avlämnade ungdomsvårdskommittén betänkande del IV om ungdomens fritidsverksamhet (SOU 1947:12), vilket betänkande överlämnats till socialdepartementet. Ungdomsvårdskommitténs arbete fortsätter.

28. den 5 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om ersättning av statsverket till den, som lidit skada till följd av felskrivning i fastighetsbok m. m. (425.)
Se ämbetsberättelserna 1940 s. 308 och 1947 s. 308. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
29. den 8 juni 1937, i anledning av väckt motion om inrättande av ett centralt organ för planmässig organisation av de statliga och statsunderstödda anstalterna för asociala individer. (434.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 302 punkt 71 och 1940 s. 308.
30. den 12 mars 1938, i anledning av väckta motioner angående ändringar av 17 kap. 4 § handelsbalken m. m. (96.)
Se ämbetsberättelserna 1946 s. 339 och 1947 s. 308. Sedan infordrade utlåtanden över förslaget till lag om tryggande av byggnadsarbetares lönefordran m. m. inkommit, är ärendet föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 13 här ovan.)
31. den 18 mars 1938, med hemställan om utredning angående en departementalreform. (112.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 308, 1941 s. 231 och 1942 s. 256. I en den 31 januari 1947 dagtecknad proposition, nr 32, framlade Kungl. Maj:t förslag om en uppdelning av socialdepartementets arbetsuppgifter och överförande av lantregerings- och kommunalärenden samt hälso- och sjukvårdsärenden till ett nytt statsdepartement, benämnt inrikesdepartementet, till följd varav Kungl. Maj:t genom nämnda proposition förelade riksdagen till antagande förslag till ny lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, har Kungl. Maj:t den 11 april 1947 låtit utfärda lag i ämnet (SFS nr 152). (Jfr ärendet under punkten 13 i bilaga II.)
32. den 5 april 1938, i anledning av väckt motion om ändring av 55 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (167.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1939 s. 223. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
33. den 6 maj 1938, i anledning av väckt motion angående revision av lagstiftningen om delning av jord å landet. (234.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 309, 1941 s. 231, 1945 s. 295 och 1947 s. 308. I en den 11 april 1947 dagtecknad proposition, nr 232, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till lag angående ändring i jorddelningslagen m. fl. lagar, utarbetade på grundval av den i fastighetsbildnings-sakkunnigas betänkande (SOU 1944:46) föreslagna revisionen av reglerna om avstyckning och sammanläggning. Sedan riksdagen antagit de i nämnda proposition framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med vad andra lagutskottet i utlåtande nr 47 anfört, har Kungl. Maj:t — efter det lagrådet avgivit utlåtande över de av riksdagen för dess del antagna lagarna — den 19 september 1947 låtit utfärda lagar i ämnet (SFS nr 700—704). (Jfr ärendet under punkten 59 i bilaga II.) Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendena under punkterna 9, 19 och 21 här ovan.)

34. den 20 maj 1938, i anledning av väckt motion angående de inom statskyrkans ram existerande fria evangeliska samfundens rättsliga ställning m. m. (300.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 224 och 1944 s. 256. Dissenterlagskommitténs utredningsarbete har ännu icke slutförts.
35. den 25 maj 1938, angående beredande av möjlighet för svenska medborgare av judisk börd att utträda ur mosaisk församling utan att inträda i svenska kyrkan. (323.)
 Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 256. Dissenterlagskommitténs utredningsarbete har ännu icke slutförts.
36. den 1 juni 1938, i anledning av väckta motioner om förstärkt grundlagskydd för vissa fundamentala principer för det nuvarande samhället. (362.)
 Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 309. Efter det tillkallade sakkunniga avgivit betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen (SOU 1941:20), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
37. den 1 mars 1939, i anledning av väckta motioner angående revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag. (68.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 233, 1944 s. 256, 1945 s. 296 och 1946 s. 340. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i samband med fastställande, i grundlagsenlig ordning, av de av 1945 års riksdag såsom vilande antagna ändringar av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen. (Jfr ärendet under punkten 68 här nedan.)
38. den 13 maj 1939, i anledning av väckt motion angående införande av möjlighet att inskriva gruvrätt i protokoll, fört av inskrivningsdomare, och därefter inteckna samma rätt. (262.)
 Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 234. Den 12 juni 1947 har lagberedningen avlämnat delbetänkande med förslag till vissa kapitel i den tillämnade jordabalken, behandlande frågorna om fastighet och dess gränser samt om tillbehör till fastighet m. m. (SOU 1947:38). Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.
39. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av effektivare skydd för svensk konstslöjd. (263.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
40. den 23 maj 1939, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av 36 § i 1934 års lag om allmänna vägar. (299.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 s. 278. Sedan skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet från kommunikationsdepartementet, har skrivelsen den 10 december 1947 överlämnats till utredningen rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. för att tagas under övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget. (Jfr ärendet under punkten 5 här ovan.)
41. den 3 juni 1939, i anledning av väckt motion om uteslutande ur vissa kommunallagar m. fl. författningar av bestämmelserna om obligatorisk uppläsning av kungörelse om stämma och sammanträde m. m. (341.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 s. 258. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 16 här ovan.)
42. den 9 juni 1939, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig dom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 235. Såvitt angår riksdagens hemställan om en omläggning eller utvidgning efter vissa riktlinjer av rättsstatistiken rörande villkorligt dömda och andra grupper av brottslingar, är ärendet, efter det statistiska centralbyrån avgivit utlåtande i frågan, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. den 15 maj 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. samt 9 kap. 7 § och 10 kap. 14 § strafflagen m. m. (248.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1941 s. 167 och 168 samt 1942 s. 259. Den 16 november 1946 avlämnades betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten (SOU 1943:83), varöver utlåtanden, på grund av remiss, avgivits. Den 3 oktober 1947 har Kungl. Maj:t beslutat inhämta lagrådets yttrande över vissa inom departementet utarbetade förslag till ändrad lagstiftning för krigsmakten. (Jfr ärendet under punkten 7 här ovan.)

44. den 24 maj 1940, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående servitutsrättens förhållande till stadsplanlagstiftningen. (269.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 259 och 1943 s. 228. Den 12 juni 1947 har lagberedningen avlämnat delbetänkande med förslag till vissa kapitel i den tillämnade jordabalken, behandlande frågorna om fastighet och dess gränser samt om tillbehör till fastighet m. m. (SOU 1947:38). Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

45. den 16 maj 1942, i anledning av väckt motion om revision av lagstiftningen angående förfarandet hos förvaltningsdomstolar och hos övriga förvaltningsmyndigheter vid behandlingen av frågor, som röra enskild rätt. (236.)

Se ämbetsberättelserna 1945 s. 298 och 1947 s. 310. Sedan infordrade utlåtanden avgivits över den i betänkande (SOU 1946:69) framlagda förberedande utredningen, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. den 6 juni 1942, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i 4 kapitlet vattenlagen m. m. (312.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 258 och 259, 1945 s. 298 samt 1947 s. 310. De inom handelsdepartementet tillkallade sakkunniga — Elkraftutredningen av år 1943 — ha i en i maj 1947 avlämnad promemoria framlagt sina synpunkter på frågan om bygdekraftsinstitutets betydelse för kraftförsörjningen och om dess framtida utformning samt hemställt, att frågor om ett förenklat förfarande för tillgodogörande av bygdekraft måtte överlämnas till 1945 års sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen. Ärendet har därefter för handläggning i denna del överlämnats till nämnda sakkunniga, vilkas utredningsarbete ännu icke avslutats.

47. den 8 juli 1942, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning av frågan om ändrad lydelse av §§ 35 och 36 regeringsformen. (475.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående offentliga insamlingar, dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 15 maj 1943, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående åtgärder mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar m. m. (205.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 299. Ärendet är i vad angår den i riksdagens skrivelse begärda omarbetningen i skärpande riktning av 18 kap. 13 § strafflagen föremål för utredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 57 här nedan.)

50. samma dag, i anledning av väckta motioner om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. (206.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 197. Den förberedande utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen och därmed sammanhängande spörsmål, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande uppdragits åt särskilt tillkallad sakkunnig, har ännu icke slutförts.

51. den 5 juni 1943, i anledning av väckt motion angående viss ändring av stadsplanelagen. (268.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 198, 1946 s. 343 och 1947 s. 310. Sedan lagrådet den 15 februari 1947 avgivit utlåtande över upprättat förslag till byggnadslag m. m., har Kungl. Maj:t genom en den 28 februari 1947 dagtecknad proposition, nr 131, förelagt riksdagen till antagande förslag till ny byggnadslagstiftning. Riksdagen antog de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen med vissa ändringar i enlighet med vad första lagutskottet i utlåtande nr 45 föreslagit. Sedan lagrådet hörts över de av riksdagen antagna ändringarna, har Kungl. Maj:t den 30 juni 1947 låtit utfärda lagar i ämnet (SFS nr 385—388). (Jfr ärendet under punkten 38 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

52. den 15 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Nedre Norrland. (293.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 300. Genom proposition, nr 268, till 1947 års riksdag angående vissa anslag till domstolarna m. m. har Kungl. Maj:t begärt anslag till, bland annat, hovrätten för Nedre Norrland. Sedan riksdagen antagit de av Kungl. Maj:t i nämnda proposition framlagda förslagen samt anvisat de begärda anslagen, har Kungl. Maj:t den 30 juni och den 14 november 1947 ställt de sålunda anvisade anslagen till vederbörandes förfogande. (Jfr ärendet under punkten 53 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

53. den 16 juni 1943, i anledning av väckt motion angående revision av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen m. m. (322.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 22 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar. (348.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 199. I fråga om riksdagens hemställan om utredning, huruvida och på vad sätt obligatorisk ansvarsförsäkring för hundägare må kunna införas, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

55. den 11 december 1943, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer. (516.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 201 och 1945 s. 301. Den genom Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1946 tillsatta utredningen för revision av riksdagens arbetsformer har den 20 december 1947 avgivit betänkande med förslag angående riksdagens arbetsformer och därmed

sammanhängande frågor (SOU 1947:79). (Jfr ärendet under punkten 84 här nedan.)

56. den 4 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val. (61.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 233, 1946 s. 343 och 1947 s. 311. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 14 i bilaga II.)

57. den 18 mars 1944, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (102.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 233. I vad angår riksdagens anhållan om en omarbetning i skärpande riktning av 18 kap. 13 § strafflagen, är ärendet föremål för utredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 49 här ovan.)

58. den 17 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående revision av 8 kap. strafflagen m. m. (284.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 236. Utredningsarbetet rörande tillämpningen av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet har ännu icke slutförts.

59. den 20 maj 1944, i anledning av väckta motioner om revision av tryckfrihetslagstiftningen m. m. (291.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 237. Efter det 1944 års tryckfrihetssakkunniga den 30 oktober 1947 avlämnat betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning m. m. (SOU 1947:60) och utlåtanden däröver infordrats, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. den 3 juni 1944, i anledning av väckt motion angående utredning rörande lagstiftning om företagarpension. (325.)

Skrivelsen har den 11 november 1947 överlämnats till handelsdepartementet för handläggning.

61. den 28 juni 1944, i anledning av väckta motioner om beredande av ökade möjligheter för kommun att inlösa mark för bostadsbebyggelse eller industriändamål. (415.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 344 och 345 samt 1947 s. 312. Markutredningens arbete för utformningen av en rationell markpolitik pågår. (Jfr ärendet under punkten 76 här nedan.)

62. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. (419.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 345 och 1947 s. 312. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

63. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 239. Vad angår den av riksdagen i skrivelsen under punkten 3 påvisade önskvärldheten av utredning beträffande frågorna om införsel i sjukpenning samt om rätt för riks försäkringsanstalten och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen att utan införsel utbetala sjukpenning till annan än den skadade, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

64. den 10 april 1945, i anledning av väckta motioner om viss ändring i § 7 riksdagsordningen m. m. (124.)

Skrivelsen är med avseende å den av riksdagen under angiven förutsättning antagna lagen angående ändrad lydelse av 26 och 27 §§ lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen beroende på Kungl. Maj:ts prövning i samband med fastställande, i grundlagsenlig ordning, av de av 1945 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av § 6 mom. 5 och § 28 mom. 2 riksdagsordningen.

65. den 14 april 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om krigsdomstolarnas avskaffande i fredstid. (134.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 269. 1945 års krigsdomstolsutredning avlämnade den 17 december 1946 betänkande angående revision av det militära rättegångsväsendet (SOU 1946:91). Sedan infordrade utlåtanden över de i nämnda betänkande framlagda förslagen avgivits, är ärendet föremål för vidare beredning inom justitiedepartementet.

66. den 2 maj 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om ökad offentlig redovisningsskyldighet av driftföretags ekonomiska förhållanden. (169.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 270 och 1947 s. 312. I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1947 har en särskild kommitté utsetts för att verkställa utredning, huru en ur samhällelig synpunkt önskvärd förbättrad insyn i företagets ekonomiska förhållanden må kunna vinnas. Arbetet inom kommittén pågår.

67. den 30 maj 1945, i anledning av väckt motion angående åläggande för dammägare att underrätta ortsbefolkningen om förestående avtappning av vatten ur dammar. (315.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 271. Skrivelsen har i juli 1947 överlämnats till 1945 års sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen för att tagas under övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande.

68. den 9 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen, m. m. (363.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 272. Skrivelsen är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning i samband med fastställande, i grundlagsenlig ordning, av de av 1945 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av regeringsformen.

69. den 12 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående revision av utsokningslagen och i samband därmed stående lagstiftning. (365.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

70. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)

Vad angår riksdagens i skrivelsen under punkten 1 gjorda anhållan angående omprövning av frågan om indrivning och redovisning av kronans vederlagsfordringar, i vilken del skrivelsen överlämnats från finansdepartementet för handläggning, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

71. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse, m. m. (403.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 272. Beträffande den av riksdagen begärda utredningen angående vissa ändringar i lagen om ungdomsfängelse m. fl. lagar har skrivelsen den 15 oktober 1947 överlämnats till strafflagberedningen för att tagas i övervägande vid utförandet av dess uppdrag att verkställa en allmän översyn av det straffrättsliga reaktionssystemet.

72. samma dag, i anledning av väckta motioner angående förbättring av tomt-rättsförfarandet såsom upplåtelseform beträffande kommunernas och statens markområden. (405.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 272. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk pågår.

73. den 20 juni 1945, i anledning av väckta motioner om skyldighet för utgivare av periodisk skrift att redovisa hur skriften finansieras. (448.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

74. den 29 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om rätt i vissa fall för innehavare av en jordbrukets å ofri mark belägen förädlingsindustri att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (525.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 273. Ärendet är föremål för ytterligare beredning inom justitiedepartementet.

75. den 30 juni 1945, i anledning av väckt motion angående förenklat förfarande vid dödande av förkommet livförsäkringsbrev. (531.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. samma dag, angående samhällsplanering och beskattning av jordvärdestegring m. m. (538.)

Se ämbetsberättelsen 1947 s. 314. Markutredningens arbete för utformningen av en rationell markpolitik pågår. (Jfr ärendet under punkten 61 här ovan.)

77. den 18 december 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 gjorda framställningar om anslag till fångvården m. m. (599.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 314. Ärendet är härmed att anse som slutbehandlat.

78. den 19 mars 1946, i anledning av väckta motioner angående utredning om ändrade bestämmelser rörande avstyckning i städer och vissa andra samhällen. (62.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 238. Sedan förslag till lagstiftning i ämnet upprättats inom justitiedepartementet, har Kungl. Maj:t den 3 oktober 1947 beslutat inhämta lagrådets utlåtande över förslaget.

79. den 21 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående ändrad lydelse av § 36 regeringsformen m. m. (261.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

80. den 25 maj 1946, i anledning av väckt motion angående revision av bestämmelserna i 6 kap. strafflagen om skadestånd m. m. (270.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

81. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944 —den 30 juni 1945. (212.)

Vad angår riksdagens i skrivelse under punkten 1 gjorda anhållan angående vidtagande av åtgärder för åstadkommande av den ur ekonomisk synpunkt lämpligaste organisationen och ledningen av fångvårdens jordbruksdrift, i vilken del skrivelsen överlämnats från finansdepartementet för handläggning, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 uppdragit åt statens organisationsnämnd att verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet.

82. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsaksningsfängelse. (316.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 241. Kungl. Maj:t har den 28 februari 1947 fastställt nya avtal i ämnet med Stockholms stad.

83. den 14 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m., såvitt propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (339.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 241. Skrivelsen är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning i samband med fastställande, i grundlagsenlig ordning, av de av 1946 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av §§ 11 och 12 riksdagsordningen.

84. den 29 juni 1946, i anledning av väckta motioner om revision av riksdagens arbetsformer m. m. (457.)

Se ämbetsberättelsen 1947 s. 242. Den genom Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1946 tillsatta utredningen för revision av riksdagens arbetsformer har den 20 december 1947 avgivit betänkande med förslag angående riksdagens arbetsformer och därmed sammanhängande frågor (SOU 1947: 79).

85. den 19 november 1946, i anledning av väckta motioner angående översyn av de i lagar och författningar förekommande räntebestämmelserna. (476.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 6, 25, 51, 52, 60, 77 och 82 omförmälda av Kungl. Maj:t inom justitiedepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 13 november 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffad handelsöverenskommelse m. m. samt angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffat kreditavtal. (492.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 246. I vad avser ersättning för förluster i Estland, Lettland och Litauen anmäld den 24 januari 1947, varvid Kungl. Maj:t meddelade nödiga föreskrifter.

2. den 13 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av vissa ändringar i konventionen angående internationella utställningar. (540.)

Anmäld den 17 januari 1947, varvid ministern för utrikes ärendena bemyndigades notifiera franska utrikesministeriet om att nämnda ändringar av konventionen för Sveriges del godkänts.

3. den 17 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige, å ena, samt Amerikas Förenta Stater, Frankrike, Storbritannien och Norra Irland, å andra sidan, verkställd skriftväxling rörande tyska tillgångar i Sverige m. m. (555.)

Anmäld den 28 mars 1947, varvid Kungl. Maj:t beslöt sätta den genom nämnda skriftväxling träffade uppgörelsen i kraft.

Samtliga ovan omförmälda ärenden äro av Kungl. Maj:t slutbehandlade.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1943—den 30 juni 1944. (352.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 315. Ärendet under punkten 2 (krigssjukvården på Gotland) anmält och slutbehandlat den 31 januari 1947. Skrivelsen är därmed, såvitt på försvarsdepartementet ankommer, slutbehandlad.

2. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om statens övertagande av verksamheten vid Gustavsviks docka i Högsjö socken. (520.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 315. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 20 mars 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1946/47 m. m. (66.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 mars 1947.

4. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 249. Ärendet under punkten 4 (förening av statstjänst med visst uppdrag) anmält och slutbehandlat den 3 januari 1947. Skrivelsen är därmed, såvitt på försvarsdepartementet ankommer, slutbehandlad.

5. den 30 november 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (516.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 251. Anmäld den 30 december 1946 samt den 28 februari och den 26 september 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

6. den 7 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av premierna till vissa värnpliktiga m. m. (526.)
Anmäld den 30 december 1946 och den 17 januari 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 3, 4, 5 och 6 omförmälda av Kungl. Maj:t inom försvarsdepartementet slutligen behandlade samt det under 2 omförmälda på prövning beroende.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 17 april 1923, i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. (67.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 316. Kommittén för partiellt arbetsföra har den 21 februari 1947 avgivit betänkande (SOU 1947:18) med förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m., vilket efter sedvanlig remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 14 och 28.)

2. den 16 maj 1928, i anledning av väckta motioner om avvägbringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (205.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1936 s. 333 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 2 maj 1930, i anledning av riksdagens år 1929 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929. (175.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 313—314. Sedan skatteuppbörden reglerats genom uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896), är ärendet slutbehandlat.

4. den 20 maj 1931, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd, dels ock i ämnet väckta motioner. (238.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 317 med hänvisning. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 9 februari 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut. (19.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder se ämbetsberättelsen 1947 s. 317. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 21 juni 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 211, 212 och 216 gjorda framställningar angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten samt till bekämpande av arbetslösheten jämte i dessa ämnen väckta motioner. (356.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 315 med hänvisning. I skrivelsen ej slutbehandlade spörsmål äro föremål för socialvårdskommitténs överväganden. (Jfr ärendet under punkten 7.)

7. den 4 maj 1934, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården. (224.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 348 med hänvisning. Ärendet är föremål för socialvårdskommitténs övervägande. (Jfr ärendena under punkterna 6, 10, 17, 22, 23, 24, 25, 31 och 40.)

8. den 5 juni 1934, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 316. Sedan skatteuppbörden reglerats genom uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896), är ärendet slutbehandlat.

9. den 30 april 1935, i anledning av väckta motioner angående undersökning av vårt lands befolkningsfråga m. m. (181.)

Sedan 1941 års befolkningsutrednings arbete numera fullgjorts, är ärendet att anse såsom slutbehandlat.

10. den 25 april 1936, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagen m. m. (185.)

Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendet under punkten 7.)

11. den 23 maj 1936, angående underlättande och tryggande av möjligheten för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv. (246.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 319 med hänvisning. Fritidsutredningens betänkanden den 28 november 1938 med förslag angående regleringen av strandbebyggelsen m. m. och den 31 maj 1940 med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tätbebyggda samhällenas befolkning äro föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

12. den 27 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om arbetsavtal m. m. (421.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 320. Vidkommande den fortsatta utredningen rörande frågan om lagstiftning om arbetsavtal är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 9 mars 1937, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (65.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 352. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 28 april 1937, angående yrkesutbildning av tuberkuloskonvalescenter i vissa fall. (230.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 352. Kommittén för partiellt arbetsföra har den 21 februari 1947 avgivit betänkande, del II, med förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. (SOU 1947: 18), vilket efter sedvanlig remiss är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 1, 27 och 28.)

15. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (261.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 353. Utredningsarbetet inom socialvårdskommittén pågår.

16. den 2 juni 1937, i anledning av väckt motion om anslag till bidrag för ordnande av semestermöjligheter åt vissa folkgrupper m. m. (385.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 353—354. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 4 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående översyn av bestämnelserna rörande samhällets hjälpverksamhet m. m. (403.)
 I skrivelsen avhandlade spørsmål äro föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendet under punkten 7.)

18. den 5 juni 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till skyddsuffostran m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (400.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 323. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 18 mars 1938, i anledning av väckt motion angående rätten till uttagande av övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (108.)
 Ärendet är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 februari 1947 tillkallade sakkunniga för utredning rörande en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen (arbetstidsutredningen). (Jfr ärendena under punkterna 39 och 55.)

20. den 5 april 1938, i anledning av väckta motioner om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m. m. (166.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 321 med hänvisning. Kungl. Maj:t har i proposition nr 45 förelagt 1947 års riksdag förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol. Riksdagen har bifallit propositionen. Lag i ämnet utfärdad den 21 mars 1947 (SFS nr 90). Beträffande arbetsrådet och försäkringsrådet är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 33.)

21. den 25 maj 1938, angående utredning om utlandssvenskarnas rättigheter och skyldigheter. (328.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 312. Ärendet är i vissa delar fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 25 februari 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m. (57.)
 Lagar i ämnet utfärdade den 17 mars 1939 (SFS 65—67); och beslöts därvid tillika, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörande av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendena under punkterna 6 och 7.)

23. den 12 mars 1939, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete. (95.)
 Anmäld den 13 april 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 7.)

24. samma dag, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (96.)

Den 17 mars 1944 har socialvårdskommittén anbefallts att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med förslag i ämnet. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts. (Jfr ärendena under punkterna 7 och 15.)

25. den 15 mars 1939, angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattning med vissa ärenden. (116.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 7.)

26. den 6 maj 1939, angående utredning om pension eller statsbidrag åt vissa kvinnor med två eller flera minderåriga barn. (236.)

Ärendet, som överlämnats till socialvårdskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag, har behandlats i kommitténs betänkande med utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. (SOU 1947: 21). Lagar i ämnet utfärdade den 26 juli 1947 (SFS nr 530—532). Ärendet är slutbehandlat.

27. den 12 juni 1940, angående skyndsamma åtgärder i syfte att underlätta för vanföra personer att vinna arbetsanställning. (386.)

Kommittén för partiellt arbetsföra har den 21 februari 1947 avgivit betänkande med förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. (SOU 1947: 18), vilket efter sedvanlig remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 1, 14 och 28.)

28. samma dag, angående utredning om de praktiska åtgärder, som äro ägnade att tillgodoföra samhället och det produktiva livet de partiellt arbetsföras arbetskraft. (387.)

Kommittén för partiellt arbetsföra har den 21 februari 1947 avgivit betänkande med förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. (SOU 1947: 18), vilket efter sedvanlig remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 1, 14 och 27.)

29. den 26 juni 1941, i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m. (405.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 324 med hänvisning. Medicinalstyrelseutredningens betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet (SOU 1946: 20) har behandlats i proposition nr 67 till 1947 års riksdag. Ärendet är därmed slutbehandlat.

30. den 1 juli 1941, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (444.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 360. Där omnämnda uppdrag har numera överlämnats till särskilda sakkunniga, som den 1 november 1946 tillkallats för att biträda med fortsatt utredning rörande anläggnings- och bidragsverksamheten i fråga om vattenförsörjningen och avlopp.

31. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående sociala hjälpåtgärder för de arbetslösa inom säsongyrkena. (464.)
Anmäld den 6 november 1942, därvid socialvårdskommittén anbefalldes verkställa den begärda utredningen. Detta uppdrag är ännu icke fullgjort. (Jfr ärendet under punkten 7.)

32. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Punkten 2 angående samordnande av civila och militära intressen i fråga om sjukhusvården på Gotland torde få anses avgjord med proposition nr 266/1942. Frågan under punkten 9 angående statens lån och bidrag för egnahems- och bostadsförbättringsändamål har behandlats i bostadssociala utredningens betänkande, del I (SOU 1945: 63). Propositioner i ämnet ha förelagts 1946 och 1947 års riksdagar (nr 279/1946 och 235/1947). Ärendet är därmed slutbehandlat i vad på socialdepartementet beror.

33. den 10 april 1943, i anledning av väckta motioner om rätt för tjänstemannaorganisationerna att i vissa mål representeras i arbetsdomstolen, arbetsrådet och försäkringsrådet. (126.)

Ärendet behandlat i proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol. Lag utfärdad den 21 mars 1947 (SFS nr 90). Beträffande arbetsrådet och försäkringsrådet är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 20.)

34. den 4 mars 1944, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om barnbidrag. (57.)

Socialvårdskommittén har i mars 1947 avgivit betänkande med utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. (SOU 1947: 21). Proposition i ämnet (nr 220/1947) har förelagts 1947 års riksdag. Lagar utfärdade den 26 juli 1947 (SFS nr 530—532). Ärendet är slutbehandlat.

35. den 22 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 363. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 29 april 1944, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn. (223.)

Socialvårdskommittén har i mars 1947 avgivit betänkande med utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. (SOU 1947: 21). Proposition i ämnet (nr 220/1947) har förelagts 1947 års riksdag. Lagar utfärdade den 26 juli 1947 (SFS nr 530—532). Ärendet är slutbehandlat.

37. den 16 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 327. 1945 års skogshärbärgesutredning har den 22 februari 1947 avgivit betänkande del I, Utredning rörande bostads- och levnadsförhållandena på hemmansskogarna med förslag till åtgärder för bostadsbeståndets komplettering och förbättrande (SOU 1947: 37), vilket efter sedvanlig remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. I övrigt fortskrider utredningsarbetet.

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 till förbättrande av bostadsförhållandena m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (281.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 327. Kungl. Maj:t har den 18 april 1947 avlåtit proposition till riksdagen angående grunder för ålderdomshemsvårdens ordnande och utbyggnad m. m. (nr 243). Ärendet är slutbehandlat.
39. den 26 maj 1944, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning. (317.)
 Ärendet är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 februari 1947 tillkallade sakkunniga för utredning rörande en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen (arbetstidsutredningen). (Jfr ärendena under punkterna 19 och 55.)
40. den 17 juni 1944, i anledning av väckt motion om undantagande från preskription av rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. (385.)
 Anmäld den 7 juli 1944, därvid Kungl. Maj:t anmodade socialvårdskommittén att till övervägande upptaga frågan om ändrade regler för preskription av fordran på ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen samt på ersättning enligt militärersättningsförordningen för skada till följd av olycksfall. Detta uppdrag är ännu icke slutfört. (Jfr ärendet under punkten 7.)
41. samma dag, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg å ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (391.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
42. den 28 juni 1944, angående landsbygdens avfolkning. (437.)
 Ärendet är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1947 tillkallade sakkunniga rörande näringslivets lokalisering.
43. den 29 juni 1944, angående byggnadskostnadernas förbilligande. (439.)
 Ärendet är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1947 tillkallade sakkunniga för utredning i frågan om prissättning på och distribution av byggnadsmaterial m. m.
44. samma dag, angående bad- och w.c.-attiraljs förbilligande m. m. (461.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
45. den 12 juli 1944, i anledning av väckta motioner angående åtgärder i syfte att befordra en förläggning av industriell verksamhet och hantverk till andra platser i landet än storstäderna. (450.)
 Anmäld den 18 april 1947, varvid skrivelsen överlämnades till de sakkunniga rörande näringslivets lokalisering för att beaktas vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Utredningsarbetet pågår.
46. den 25 april 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av räntan å tertiärlån m. m. jämte i ämnet väckt motion. (164.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 328. I skrivelse den 3 december 1947 har statens byggnadslånebyrå anført, att sagda fråga måste anses ha vunnit sin lösning genom de vid 1947 års riksdag fattade besluten om lån och bidrag till enfamiljshus, samt anmält, att anledning numera saknades för byrån att verkställa den ifrågavarande utredningen. Byggnadslånebyråns skrivelse anmäld den 19 december 1947, varvid Kungl. Maj:t låtit vid den gjorda anmälan bero. Ärendet är därmed slutbehandlat.

47. den 2 maj 1945, i anledning av väckt motion angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. (150.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 12 maj 1945, i anledning av väckt motion angående översyn av lagen om medling i arbetstvister. (240.) Kungl. Maj:t har den 12 juli 1946 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen rörande förstärkningen av förlikningsväsendet. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

49. den 30 maj 1945, i anledning av väckt motion om viss begränsning av försäkringsinrättnings regressrätt gentemot arbetsledare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (314.) Anmäld den 8 juni 1945, därvid Kungl. Maj:t förordnade, att skrivelsen jämte däri omförmälda motion och utskottsutlåtande skulle överlämnas till socialvårds-kommittén för att tagas under övervägande i samband med arbetet på revision av lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Kommitténs arbete i denna del pågår.

50. den 20 juni 1945, angående planläggning av det fortsatta utredningsarbetet på socialpolitikens och socialvårdens områden. (389.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. den 21 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om statligt stöd till lokaler för fritidsverksamhet m. m. (418.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1945/46 till skyddshemsvården, jämte i ärendet väckta motioner. (432.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 329. Sedan organisationsnämnden och de sakkunniga för utredning rörande personalorganisation vid de statliga ungdomsvårdsskolorna den 31 januari resp. den 5 mars 1947 inkommit med utredning och förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 9 mars 1947 avlåtit proposition till riksdagen (nr 269). Ärendet är slutbehandlat.

53. den 29 juni 1945, angående anordnande av hygieniska inrättningar på arbetsplatserna. (469.) Den 12 juli 1946 har Kungl. Maj:t anbefallt riksförsäkringsanstalten att i samråd med 1938 års arbetarskyddskommitté verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kan föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

54. samma dag, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av 5 § lagen om barnbidrag. (524.) Med anledning av givet uppdrag har socialvårdskommittén med skrivelse den 18 februari 1946 avlämnat utredning i ämnet. Kungl. Maj:t har den 12 april 1946 avlåtit proposition i ämnet (nr 248). Lag utfärdad den 7 juni 1946 (SFS nr 241). Ärendet är slutbehandlat.

55. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning om förkortning av arbetstiden vid skift- och nattarbete samt vid arbete under jord m. m. (528.) Anmäld den 28 februari 1947, varvid statsrådet Mossberg bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning rörande en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendena under punkterna 19 och 39.)

56. den 30 juni 1945, angående arbetsstudier. (509.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. samma dag, i anledning av väckta motioner om anslag till Svenska slöjdföreningen för anordnande av en utbildningskurs för bosättningskonsulenter m. m. (522.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 330. Chefen för socialdepartementet har den 17 januari 1947 bemyndigats tillkalla sakkunniga för att fullfölja inom 1941 års befolkningsutredning påbörjat utredningsarbete angående hem- och familjefrågor (utredningen för hem- och familjefrågor). Utredningen har den 25 augusti 1947 avgivit betänkande angående familjeliv och hemarbete (SOU 1947: 46), vilket efter sedvanlig remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

58. samma dag, angående landsbygdens bostadsförhållanden. (535.)
Ärendet har den 11 juli 1946 överlämnats till socialstyrelsen för att av styrelsen beaktas vid de inom styrelsen pågående bostadsundersökningarna. Ärendet är därmed slutbehandlat.

59. samma dag, angående befolknings- och näringsförhållanden i Sverige. (536.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. samma dag, angående industrihem eller omskolnings- och träningsanstalter. (539.)

Anmäld den 12 juli 1946, varvid Kungl. Maj:t anbefallt kommittén för partiellt arbetsföra att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kan föranleda. Utredningsuppdraget har ännu icke slutförts.

61. den 19 februari 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion. (21.)

Anmäld den 1, 15 och 29 mars 1946. Författning utfärdad den 15 mars 1946 (SFS nr 83). Vad angår punkten 15, lån till uppförande i Stockholm av en byggnad för blinda, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. den 9 april 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående från återkrav av vissa ersättningar för vård av krigsskadade. (141.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 252. Sedan medicinalstyrelsen inkommit med förslag i ämnet, har ärendet anmälts den 7 juni 1946. Ärendet är därmed slutbehandlat.

63. den 29 maj 1946, angående bättre försörjningsmöjligheter åt änkor. (282.)
Anmäld den 28 juni 1946, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt socialvårdskommittén att i samråd med kommittén för partiellt arbetsföra verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

64. samma dag, angående upplysningsfilmer rörande samhällets sociala hjälpsverksamhet. (284.)
Anmäld den 28 juni 1946, därvid sakkunniga för frågans utredning tillkallades (kommittén för social upplysning). Utredningsarbetet pågår.

65. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill

hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 255. Beträffande punkten 7 har utredningen rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan den 16 januari 1947 överlämnat betänkande i ämnet (SOU 1947:24). Proposition i ämnet har den 25 april 1947 (nr 239) avlåtits till riksdagen. Ärendet är i denna del slutbehandlat. Punkten 8 (jordbruks- och verkstadsdriften vid statliga skyddshem och alkoholistanstalter) är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr punkten 54 under inrikesdepartementet här nedan.)

66. den 26 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m. (425.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 257. Kungl. Maj:t har den 11 april 1947 avlåtit proposition (nr 222) till riksdagen med förslag till lag om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen. Ärendet är slutbehandlat.

67. den 19 december 1946, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (559.)

Lag utfärdad den 3 januari 1947 (SFS nr 1). Beträffande av riksdagen begärda utredningar är ärendet föremål för övervägande inom socialdepartementet. (Jfr ärendet under punkten 58 under inrikesdepartementet här nedan.)

Av dessa ärenden äro alltså de under 3, 8, 9, 26, 29, 32, 34, 36, 38, 46, 52, 54, 58, 62 och 66 omförmälda av Kungl. Maj:t inom socialdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 30 april 1938, angående utredning av skärgårdarnas trafikproblem. (210.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 331.

2. den 18 april 1939, i anledning av väckt motion om övergång till högertrafik. (170.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 12 maj 1942, i anledning av väckta motioner om landets tillgodoseende med elektrisk energi m. m. (199.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 394. Ärendet har den 2 januari 1947 överlämnats från handelsdepartementet. Utredningsarbetet pågår.

4. den 18 maj 1943, i anledning av väckta motioner angående utredning rörande rundradiorörelsen. (209.)

Anmäld den 30 juni 1943. Åter anmäld och slutbehandlad den 16 maj 1947.

5. den 21 juni 1943, angående större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken. (375.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332.

6. den 1 juli 1943, angående järnvägs ansvar för skada å gods. (440.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332.

7. den 21 juni 1944, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning rörande tvångsinlösen av enskild järnväg. (413.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 26 maj 1945, i anledning av väckta motioner om anläggning av ett järnvägsspår mellan Haparandahamn och Haparanda. (290.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 29 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående upprättande av passbåtsförbindelser mellan öarna i Öckerö socken och Hjuvik i Torslanda kommun samt öarna i Styrö socken och Saltholmen å Göteborgs stads område. (422.)

Anmäld den 27 juli 1946, varvid beslöts, att skrivelsen skulle överlämnas till 1945 års skärgårdsutredning.

10. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner om anskaffning av två kortvägssändare. (440.)

Genom beslut den 5 april 1946 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag om uppförande av anslag å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 till rundradiosändare för kortväg i Hörby. Riksdagen har i skrivelse den 26 juni 1946, nr 408, meddelat sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förslag. Härmed får riksdagens skrivelse den 30 juni 1945, nr 440, anses slutbehandlad. Riksdagens skrivelse den 26 juni 1946, nr 408, redovisas under punkten 19 nedan.

11. samma dag, i anledning av väckta motioner angående upprättande av sjöfartsförbindelser mellan Gotland och fastlandet i statlig regi. (441.)
Anmäld den 27 september 1945, därvid departementschefen bemyndigades tillkalla utredningsmän för att inom departementet biträda med utredning rörande sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och det övriga Sverige (1945 års Gotlandskommitté). Utredningsarbetet pågår.

12. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående byggande av en järnvägslinje mellan Örnsköldsvik och Umeå. (517.)
Anmäld den 6 juli 1945, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt norrlandskommittén och järnvägsstyrelsen att gemensamt verkställa den i skrivelsen avsedda utredningen rörande ostkustbanans förlängning norrut till Umeå. Sedan kommittén och styrelsen den 23 januari 1947 till Kungl. Maj:t överlämnat den begärda utredningen, har ärendet den 18 mars 1947 remitterats till järnvägsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för viss ytterligare utredning.

13. samma dag, angående reguljär landsvägstrafik i glest befolkade landsdelar. (537.)
Anmäld den 20 juli 1945, varvid beslöts, att skrivelsen skulle överlämnas till 1944 års trafikutredning.

14. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944 —den 30 juni 1945. (212.)

Punkten 9 angående landsstatshuset i Halmstad. Kungl. Maj:t har den 1 november 1946 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att under hänsynstagande till vad i riksdagens skrivelse anförts verkställa viss utredning samt inkomma med de förslag, som därav kunna föranledas.

15. den 14 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (213.)
Skrivelsen, som den 25 september 1946 överlämnats till finansdepartementet, har den 14 februari 1947 anmälts och slutbehandlats.

16. den 18 juni 1946, i anledning av väckta motioner om rätt för landskommuner att övertaga byggande och underhåll av enskilda vägar och broar. (347.)
Genom beslut den 12 juli 1946 har skrivelsen överlämnats till 1946 års kommunallagskommitté, som den 9 juli 1947 avgivit betänkande (SOU 1947: 53). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 19 juni 1946, i anledning av väckt motion om utredning angående utbyggnad av kommunikationsnätet i norra Värmland. (344.)
Anmäld den 14 februari 1947, varvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Med stöd av nämnda bemyndigande ha särskilda sakkunniga samma dag tillkallats. Utredningsarbetet pågår.

18. den 20 juni 1946, angående bebyggelsen i Bohusläns fiskelägen. (397.)
Genom beslut den 1 november 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utarbeta allmänna anvisningar för behandlingen av de bohuslänska fiskelägenas stadsplane- och byggnadsplaneproblem.

19. den 26 juni 1946, angående anslag för budgetåret 1946/47 till rundradio-sändare för kortvåg i Hörby jämte i ämnet väckta motioner. (408.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 juni 1946 i vad avser det å riksstaten uppförda anslaget av 1 200 000 kronor till rundradiosändare för kortvåg i Hörby. Dispositionen av det å allmän beredskapsstat uppförda anslaget av 4 070 000 kronor är beroende på särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

20. den 19 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående byggande av en storflygplats m. m. (529.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 januari 1947.

Av dessa ärenden äro alltså de under 4, 10, 15 och 20 omförmälda av Kungl. Maj:t inom kommunikationsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 27 april 1906, i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)
Ärendet är, i vad angår frågan om reglering av den till vissa stapelstäder utgående tolagsersättningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 3 maj 1913, angående kungl. Djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. (69.)
I vad rör Ladugårdsgårde har denna fråga underställts 1946 års riksdag (prop. nr 378; skr. nr 569). Beträffande övriga delar av kungl. Djurgården är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 17 maj 1913, angående utfärdande av enhetliga bestämmelser för kommunernas bokföring. (116.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 334.

4. den 26 maj 1915, angående minskning av utgifterna för Sveriges officiella statistik i samband med omläggning av grunderna för densamma. (173.)

Ärendet har behandlats dels i statistiksakkunnigas den 1 juni 1922 avgivna betänkande med utredning och förslag till åtgärder för minskning av kostnaderna för den officiella statistiken samt åstadkommande av permanent kontroll över det statistiska arbetet m. m., dels ock i ett betänkande med förslag angående den statliga statistikens organisation m. m. (SOU 1943:28), avgivet av besparingsberedningens statistikkommitté. Kungl. Maj:t har den 17 december 1943 uppdragit åt överdirektören E. J. Höijer att såsom sakkunnig inom finansdepartementet biträda med fortsatt utredning angående rationalisering av den statliga statistiken.

5. den 12 juni 1918, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag. (368.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 254.

6. den 24 mars 1920, angående av postverket ifrågasatt övertagande av stämpeltrycket. (95.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 20 mars 1923, i anledning av väckt motion om förhindrande, att vissa av statsfinansiella skäl genomförda tullförhöjningar utnyttjas av inhemska tillverkare. (58.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 6 juni 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 5 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. (284.)

Sedan socialstyrelsen den 14 mars 1930 inkommit med anbefalld utredning, är ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 15 maj 1925, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommandörer av ordnar, att lösa utnämningens brev och erlagga härför stadgad stämpelavgift. (194.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 28 maj 1927, i anledning av riksdagens år 1926 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926. (225.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 255. (Jfr ärendet under punkten 36 här nedan.)

11. den 27 mars 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förlängning av förordningen den 26 juli 1926 (nr 382) angående utförselbevis för råg och vete m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (93.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad rör beräkningen av städernas tolagsersättning med avseende å de tullavgifter, som skolat utgå för importerad spannmål men från vilka avgifters erläggande vederbörande befriats på grund av avlämnade utförselbevis.

12. den 15 maj 1928, i anledning av riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927. (190.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 5 (inteckningar i kronans fastigheter). I denna del har ärendet överlämnats till f. d. generaldirektören L. Berglöf för att av honom tagas i övervägande vid fullgörandet av honom lämnat uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan om den rättsliga vården och förvaltningen av kronans fasta egendom.

13. den 1 juni 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m. jämte i ärendet väckta motioner. (344.)

Skrivelsen har för utredning överlämnats till kommunalskatteberedningen, såvitt angår dels punkten a) (frågan om en rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna), dels punkten b) (frågan i vad mån och på vad sätt tryggandet åt kommunerna av tillgång till fasta beskattningsunderlag må kunna komma att utöver fastighet vila å även andra beskattningsföremål såsom näringsföretag och penningkapital, samt hur vid en sådan beskattning hänsyn skall kunna tagas till de skattskyldigas olika skatteförmåga), dels ock punkten c) (frågan om förvärvskällornas omfattning vid beskattning av inkomst av jordbruksfastighet, vilken fråga berörts i propositionen nr 220 till 1932 års riksdag, s. 127 och 128). Till kommunalskatteberedningen har därjämte den 27 november 1936 överlämnats ärendet under punkten e) (frågan i vad mån avdrag för gäldranta må äga rum vid statens taxering till kommunal inkomstskatt) för att tagas under övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag.

Kommunalskatteberedningen har den 18 juli 1942 avgivit betänkanden med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m., Del I (den kommunala beskattningen) och Del II (inkomstbeskattningen av skogsbruk). I betänkandet Del I har frågan under punkt b) behandlats, och i samma betänkande har förslag framlagts, som i vissa hänseenden berör frågan under punkt c). I beredningens den 19 augusti 1943 angivna betänkande, Del III, har den under punkt a) upptagna frågan behandlats. Kommunalskatteberedningens förslag har under år 1944 varit föremål för remissbehandling. Förevarande ärende är i nu angivna delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Sedan försäkringsinspektionen den 18 november 1933 inkommit med infordrad utredning av frågan under punkten d) om ändring i lagstiftningen rörande försäkringsrörelse, i den mån denna avser bestämmande av räntefoten för beräkning av premieåterbäringsreserv, har Ö.Å. den 20 januari 1934 avgivit infordrat utlåtande i frågan. Det under punkten d) upptagna ärendet, som därefter överlämnats till försäkringsutredningen, har behandlats i utredningens betänkande den 1 april 1946. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Frågan under punkten e) har behandlats av 1944 års skattesakkunniga i betänkande den 31 maj 1945 med förslag angående vissa spörsmål på den allmänna kommunalbeskattningens område. Sedan yttrande över förslaget inhämtats från vissa myndigheter och sammanslutningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 16 maj 1929, i anledning av riksdagens år 1928 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928. (175.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 6 (stämpelavgifter för vissa

nya fondpapper). I denna del har på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 utredning igångsatts rörande ändrade bestämmelser i fråga om stämpelavgifter, som avses i 8 § stämpelförordningen. Resultaten av vissa förberedande undersökningar hava överlämnats till finansdepartementet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 5 juni 1929, i anledning av väckt motion om upphävande av stämpelplikten beträffande växlar och räntebesked från bankinrättningar. (314.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 256. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 29 mars 1930, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om skogsaccis. (103.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 336. Genom lag den 26 juli 1947, nr 589, har lagen om skogsaccis upphävts. Ärendet är därmed slutbehandlat.

17. den 3 juni 1930, i anledning av väckta motioner om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet. (340.)
Frågan om fördelning på olika kommuner av inkomst av rörelse, vilken fråga varit föremål för övervägande av 1930 års kommunalskatteberedning, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 oktober 1932 för fortsatt utredning överlämnats till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Beträffande övriga i skrivelsen berörda, ännu ej avgjorda frågor hänvisas till vad som under punkten 13 härövan anmärkts rörande punkterna a) och b) i riksdagens skrivelse den 1 juni 1928, nr 344.

18. den 28 maj 1931, i anledning av väckt motion angående beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn. (291.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 371. Jfr nedan punkt 69.

19. den 10 maj 1932, i anledning av väckt motion angående ytterligare begränsning av rätten för skattskyldig att sammanföra inkomster från olika verksamhetsgrenar till en och samma förvärvskälla. (191.)
Anmäld den 16 september 1932 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Den i skrivelsen berörda frågan har ur vissa synpunkter behandlats i kap. IX i kommunalskatteberedningens betänkande Del I den 18 juli 1942 (jfr punkt 13). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)
Frågan om utredning hur prästerna skola befrias från skyldighet att erlægga kommunal fastighetsskatt för prästgårdar som upplåtas åt dem har behandlats av 1944 års skattesakkunniga i betänkande den 31 maj 1945 med förslag angående vissa spörsmål på den allmänna kommunalbeskattningens område. Över betänkandet hava infordrats yttranden från vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 24 maj 1933, i anledning av väckt motion angående avlösning enligt bestämmelserna för frälseskatteränta av vissa avgifter till Lunds domkyrka samt s. k. hospitalsränta. (240.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 258. Frågan om upphörande av den s. k. erkänslan vid försäljning utom börd av skattesålda domkyrkoherman har den 6 december 1946 anmälts, varvid uppdragits åt kammarkollegiet att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till åtgärder för erkänslans upphörande. Kammarkollegiet har inkommit med utlåtande den 3 juli 1947, varefter yttrande i ärendet inhämtats från statskontoret. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Jfr nedan punkt 91.

22. den 22 mars 1934, i anledning av väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande tillverkning, beskattning och försäljning av malt-drycker. (121.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 258.

23. den 2 juni 1934, angående förbättrande av landskommunernas räkenskaps-väsen. (298.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 334 under punkt 3.

24. den 5 juni 1934, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 3 (utanordnandet av stats-medel m. m.), som är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 9 juni 1934, angående åtgärder för begränsning av bisyssleväsendet m. m. (358.)

Ärendet har varit föremål för utredning av kvinnoarbetskommittén, som den 23 november 1938 avgivit betänkande angående gift kvinnas förvärvsarbete m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 4 juni 1935, i anledning av väckt motion angående ändrade grunder för sättande av markegång. (270.)

Ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juni 1933—30 juni 1934. (279.)

Ärendet under punkten 5 (provision för stämpelförsäljning), vilket behandlats i propositionen nr 208 år 1939, är såvitt angår stämpelförsäljare med oreglerad avlöning beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr SFS 1939 nr 330 och 334.)

28. samma dag, i anledning av vissa motioner avseende ändringar i gällande kommunalskattelag m. m. (282.)

Ärendet, som överlämnats till kommunalskatteberedningen, har behandlats i beredningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden (se ovan under punkt 13). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 7 juni 1935, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (298.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 260. Den i skrivelsen berörda frågan (om understöd av skatteutjämningsmedel) har behandlats i kommunalskatteberedningens betänkande Del III den 19 augusti 1943 (jfr punkt 13). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 14 juni 1935, angående åtgärder för ökad malmutskeppning över Luleå. (309.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1941 s. 260 och 1947 s. 338.
31. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935. (339.)
 Ärendena under punkterna 5 (kassarabatter m. m.) och 6 (anmärkningsarvode till advokatfiskalerna vid hovrätterna) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
32. den 22 juni 1936, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. (387.)
 Anmäld och slutbehandlad utom i fråga om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
33. den 25 maj 1937, i anledning av riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936. (311.)
 I ärendena under punkterna 5 (vissa avskrivningsfrågor) och 7 (indrivningen av kronans fordringar i balans- och därmed jämställda mål) har riksräkenskapsverket med skrivelse den 8 augusti 1942 ingivit anbefalld utredning. Sedan statskontoret och kammarrätten däröver avgivit utlåtanden, äro dessa ärenden beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
34. den 4 juni 1937, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelser rörande restitution av arvsskatt. (408.)
 Anmäld den 9 april 1941 och därvid slutbehandlad utom i vad rör frågan om ändring i taxeringsförordningen, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 8 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, ävensom vissa motioner angående stämpelavgiften. (416.)
 Anmäld den 18 juni 1937 och den 20 januari 1939 och därvid slutbehandlad utom i vad angår åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
36. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)
 Beträffande ärendet under punkten 3 (vissa entreprenadförfaranden) har efter Kungl. Maj:ts bemyndigande chefen för finansdepartementet den 21 september 1946 tillkallat särskilda sakkunniga för utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande det statliga upphandlingsväsendet.
 Ärendet under punkten 6 (brandförsäkring av statsverket tillhörande byggnader m. m.) har varit föremål för utredning av de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1941 av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga angående försäkring av statens egendom, vilka avgivit förslag i ämnet den 27 februari 1942. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Anmäld beträffande punkten 8 (vissa fondmedel m. m.) den 17 juni 1938, därvid Kungl. Maj:t anbefalldes statskontoret dels att i vissa hänseenden verkställa utredning angående behandlingen av de statskontorets förvaltning underställda, räntebärande fonderna, dels ock att framlägga förslag till regler för statskontorets fondförvaltning. Utredningsuppdraget har genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 november 1940 utvidgats till att omfatta jämväl frågan om förutsättningarna för viss decentralisering av ifrågavarande fondförvaltning. Utredningen har numera verkställts av statskontoret, som den 2 juni 1943 avgivit utlåtande i ämnet. Sedan yttranden inhämtats från ett antal myndigheter m. fl., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. samma dag, i anledning av väckta motioner om nedsättning av tullsatserna på industrimaskiner, som ej tillverkas inom landet. (331.)

Ärendet, som behandlats i ett av 1938 års tulltaxerevision den 8 mars 1939 avgivet betänkande, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 13 maj 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark m. m. (246.)

Anmäld den 9 juni 1939, därvid Kungl. Maj:t anbefalldes domänstyrelsen att avgiva förslag till föreskrifter rörande redovisningen av vissa fastigheter, samt den 28 juni 1940. Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 mars 1943 överlämnat den anbefallda utredningen. Sedan riksräkenskapsverket och byggnadsstyrelsen däröver avgivit utlåtanden, har ärendet återremitterats till riksräkenskapsverket för ytterligare utredning.

39. den 3 juni 1939, i anledning av väckta motioner angående formerna för riksdagens budgetbehandling. (343.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

40. den 9 juni 1939, i anledning av väckta motioner om utsträckning av riksdagens revisorers granskningsrätt att omfatta vissa monopolföretag m. m. (376.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1947 tillkallat två utredningsmän med uppdrag att inom departementet biträda med utredning av frågan om riksdagens revisorers samt statens sakrevisions granskningsrätt beträffande aktiebolag, som helt eller delvis ägas av staten. (Jfr även proposition nr 164 år 1943.)

41. den 28 maj 1940, i anledning av väckta motioner angående slopande av markegångsersättningen. (287.)

Ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. samma dag, i anledning av väckta motioner om utökning av arbetstiden för befattningshavare i statens tjänst. (293.)

Sedan skrivelsen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1940 överlämnats till besparingsberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörandet av beredningens uppdrag, har beredningen den 1 december 1942 avgivit en promemoria med yttrande och förslag angående arbetstiden för viss personal inom statsförvaltningen.

43. den 13 juni 1940, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande avdrag för förlust vid beräkning av skattepliktig inkomst av fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet. (403.)

Anmäld den 19 september 1941 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Därefter har ärendet den 9 september 1944 överlämnats till 1944 års allmänna skattekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det kommittén lämnade uppdraget.

44. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Skrivelsen har slutbehandlats utom såvitt angår ärendet under punkten 1 (vissa upphandlingsärenden, utom i vad angår upphandling vid statens arbetsmarknads-kommission). Genom beslut den 21 september 1946 ha särskilda sakkunniga tillkallats med uppdrag att verkställa utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande det statliga upphandlingsväsendet.

45. den 18 juni 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa av krisläget föranledda lönespörsmål jämte i ämnet väckta motioner. (437.) Anmäld i viss del den 21 juni 1940, varvid kungörelser utfärdades (SFS nr 611, 700—702 och 704). Åter anmäld den 28 mars 1941, den 6 mars 1942, den 5 mars 1943, den 10 mars 1944 och den 2 mars 1945, varvid kungörelser utfärdades (SFS nr 180/1941, 79/1942, 94/1943, 66/1944 och 46/1945). Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 411).

46. den 11 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt. (79.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 341. — Varubeskattningskommittén har den 29 mars 1947 avgivit betänkande med förslag till bl. a. slutlig avveckling av den allmänna omsättningsskatten. Detta förslag, som varit föremål för remissbehandling, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 18 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva eftergift beträffande krigskonjunkturskatt m. m. (103.)

Anmäld den 20 december 1940, varvid tillsattes en särskild nämnd för beredning av hithörande frågor. Med stöd av fullmakten har eftergift i ett flertal fall medgivits. Sedan krigskonjunkturbeskattningen numera avvecklats, är ärendet slutbehandlat.

48. den 19 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lärares avlönings- och anställningsförhållanden under tid, då undervisningen inställes eller begränsas på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar eller till följd av bränslebrist eller av annan dylik orsak, m. m. (92.)

Anmäld den 14 februari 1941, varvid kungörelse utfärdades (SFS nr 71). Skrivelsen, som även anmälts på ecklesiastikdepartementets föredragning, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 19 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. (286.)

Skrivelsen är, såvitt angår frågan om skyldighet för vid försvarsväsendet anställd civil personal att underkasta sig läkarundersökning m. m., beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

50. den 21 juni 1941, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för vidmakthållande av industriens produktionsförmåga och för främjande av nyinvesteringar för industriella ändamål. (350.)

Anmäld den 19 september 1941 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Ärendet har den 7 oktober 1944, med visst undantag, överlämnats till 1944 års allmänna skattekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åtkommittén lämnade uppdraget.

51. den 26 juni 1941, i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m. (405.)

Ärendet under punkten 5 (vissa arvodestjänster i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen) anmäld och slutbehandlat den 12 december 1947.

52. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående revision av gällande bestämmelser rörande beivran av upprepade förseelser mot alkohollagstiftningen. (237.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet. Yttranden över promemorian hava avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 19 maj 1942, i anledning av väckt motion om tillerkännande av viss förmån åt ordinarie tjänstemän i statens tjänst, vilka avgått från tjänsten utan rätt att komma i åtnjutande av pension. (228.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 juni 1947.

54. den 17 juni 1942, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. (353.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

55. samma dag, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffet för överlåtelse av motbokssprit till ungdom under 21 år. (354.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Sedan ärendet överlämnats till särskilda sakkunniga för utredning rörande orsakerna till försämringen i nykterhetstillståndet, hava de sakkunniga den 29 januari 1944 framlagt förslag till vissa åtgärder för höjande av folknykterheten. Yttranden över förslaget hava avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. den 20 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m. (388.)

Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (SFS nr 612 och 615). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser i visst fall om vad som är skattepliktiga intäkter. (435.)

Sedan chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 9 oktober 1942 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda översynen av gällande bestämmelser angående

ende beskattning av vissa militära löneförmåner m. m., hava de sakkunniga den 19 december 1942 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Beträffande ärendet under punkten 6 (borttagande av öretalen från kronodebetsedlarna) har detta ärende slutbehandlats såvitt angår borttagande av öretalen å slutsumman å kronodebetsedlarna. Ärendet i övrigt har av Kungl. Maj:t den 24 september 1943 överlämnats för utredning till riksräkenskapsverket.

Ärendet under punkten 7 (avlöningsförmåner för icke-ordinarie personal) har, såvitt angår kontors- och amanuenspersonal, anmälts och slutbehandlats den 30 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 436). I fråga om vissa andra personalgrupper har ärendet behandlats i 1944 års personalutrednings betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen, Del II (SOU 1947:58). Betänkandet har under år 1947 varit föremål för remissbehandling. Ärendet är i nu angivna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. den 14 april 1943, i anledning av väckta motioner om viss ändring i grunderna för taxering av inkomst av jordbruksfastighet, m. m. (185.)

Sedan chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om införande av uttryckliga bestämmelser om rätt för jordbrukare att taxeras enligt bokföringsmässiga grunder jämte vissa andra därmed sammanhängande frågor, hava de sakkunniga den 19 februari 1946 avgivit betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. Betänkandet har under år 1946 varit föremål för remissbehandling. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss skattefrihet för jordbrukskassor m. fl. (186.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 31 december 1943 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan, huruvida jordbrukets kreditkassor borde medgivas rätt att vid beskattningen erhålla avdrag för viss avsättning till reservfond. De sakkunniga hava den 12 december 1944 avgivit betänkande i ämnet. Över betänkandet hava yttranden avgivits av vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. den 25 maj 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna. (228.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (SFS nr 509, 524, 525, 527—529, 613 och 619). Änjo anmäld den 7 mars 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

62. den 9 juni 1943, angående åtgärder för införande av deltidstjänst. (297.)

Anmäld i proposition nr 281 till 1947 års riksdag. Ärendet är därmed slutbehandlat.

63. den 22 juni 1943, i anledning av väckta motioner om åtgärder för åstadkommande av kontroll över självdeklarationsplikens riktiga fullgörande. (434.)

Viss utredning verkställd. Ärendets fortsatta behandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

64. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Ärendena under punkterna 5 och 6 (särskild lönedomstol; sjukledighet och sjukvårdskostnader inom civila statsförvaltningen) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

65. den 15 december 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (525.)

Anmäld och slutbehandlad utom såvitt angår riksdagens anhållan, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag om inrättande av en central nämnd med uppgift att verka för enhetlighet i taxeringen. Kungl. Maj:t har den 28 november 1947 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för utredning av frågan om inrättande av en riksskatte-nämnd.

66. den 8 mars 1944, i anledning av vissa framställningar av Kungl. Maj:t angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (72.)

Anmäld den 17 mars 1944. Ärendet är delvis beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

67. den 29 mars 1944, i anledning av väckt motion om avdrag vid taxering av inkomst för flyttningkostnader vid tillträdan av annan anställning. (145.)

Skrivelsen har överlämnats till 1944 års skattesakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget.

68. den 29 april 1944, i anledning av väckt motion angående utredning om ändring i gällande bestämmelser om statliga befattningshavares familjepension för fränskild och efterlevande make m. m. (211.)

Sedan statskontoret den 2 mars 1945 inkommit med utredning och förslag i ämnet, hava yttranden häröver inhämtats från vissa myndigheter och sammanlutningar. Ärendet är härefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

69. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av familjebeskattningen, m. m. (236.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 14 juni 1946 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar. Jfr ovan punkt 18 och nedan punkt 79.

70. den 6 maj 1944, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock väckta motioner angående utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående. (251.)

Anmäld den 19 maj 1944, varvid författning utfärdades (SFS nr 208). Ärendet är såvitt angår frågan om grunderna för lagfartsstämpelns utgörande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

71. den 6 juni 1944, i anledning av väckt motion om utvidgad granskningsrätt för riksdagens revisorer beträffande statskontrollerade aktiebolag. (331.)
Jfr ovan punkt 40.

72. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Ärendet under punkten 10 (befattningshavare vid vissa av staten övertagna familjepensionskassor) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

73. den 12 juli 1944, i anledning av väckta motioner angående löne- och anställningsförhållandena för statsanställda sjuksköterskor m. fl. (451.)

Förslag i ämnet har framlagts i statsverkspropositionen till 1947 års riksdag under För flera huvudtitlar gemensamma frågor. Ärendet är därmed slutbehandlat.

74. den 11 april 1945, i anledning av väckta motioner angående ändring av gällande bestämmelser om val av huvudmän i sparbänk. (123.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

75. den 2 maj 1945, i anledning av väckta motioner om beredande av pensionsrätt åt underläkare vid vissa sjukhus. (174.)

Anmäld den 31 augusti 1945 och överlämnad till 1944 års pensionsutredning för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt utredningen lämnade uppdraget.

76. den 2 juni 1945, i anledning av väckt motion angående utredning om pensionsförmånerna för innehavare av arvodesbefattningar för pensionerad personal vid försvarsväsendet. (321.)

Kungl. Maj:t har i proposition den 9 maj 1947, nr 282, framlagt förslag i ämnet. Ärendet är därmed slutbehandlat.

77. den 12 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag. (367.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

78. den 13 juni 1945, i anledning av väckta motioner om tillämpning i full utsträckning inom det statliga pensionsväsendet av grundsatsen om pensionernas oantastbarhet. (348.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

79. den 15 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående ändrade grunder för beskattning av äkta makar m. m. (413.)

Jfr ovan punkterna 18 och 69.

80. samma dag, i anledning av väckt motion angående beskattningen av expropriationsersättning i vissa fall. (414.)

Efter verkställd utredning och i överensstämmelse med av 1947 års riksdag fattat beslut har Kungl. Maj:t den 23 maj 1947 utfärdat förordning om skattefrihet i vissa fall för realisationsvinst vid expropriation. Ärendet är därmed slutbehandlat.

81. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)

Ärendena under punkten 4 (föreningen Svenska blå stjärnan), punkten 6 (innehållande av tolagsersättning till städer vid bristande fullgörande av tullhusbygg-

nadsskyldighet), punkten 7 (stämpelbeläggning av myndigheternas expeditioner) och punkten 8 (indrivning av vissa kronans fordringar) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

82. den 21 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående statens kreditgivning till utlandet m. m. (431.)

Anmäld den 29 juni och den 21 december 1945. Ärendet är delvis beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

83. den 27 juni 1945, i anledning av väckt motion om uttagande av en engångsskatt på förmögenhet. (506.)

Sedan skrivelsen överlämnats till 1945 års statsskatteberedning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av beredningens uppdrag, har frågan behandlats i beredningens den 19 november 1946 avgivna betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt angående kvarlåtenskapsskatt m. m. Sedan för 1947 års riksdag framlagts förslag till ändring i den direkta statsbeskattningen och införande av kvarlåtenskapsskatt och förslagen antagits av riksdagen hava författningar i ämnet utfärdats den 26 juli 1947 (SFS nr 576—581). Ärendet är därmed slutbehandlat.

84. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utsträckning av statens sakrevisions granskningsrätt. (516.)

Anmäld den 20 juni 1947. Jfr ovan punkten 40.

85. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen. (532.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

86. den 20 december 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till uppbördsförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (609.)

Anmäld den 31 december 1945, varvid författningar utfärdades. Härefter har Kungl. Maj:t i proposition den 3 maj 1946, nr 261, framlagt förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen, m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat utom såvitt angår frågan om beskattning och utskyldsbetalning för sjömän. I denna del är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

87. den 10 april 1946, i anledning av väckta motioner om hävande eller begränsning av den för staten gällande skattefriheten i fråga om kommunal fastighetsskatt. (163.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

88. den 8 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om omläggning av riksdagens budgetarbete. (218.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

89. den 11 maj 1946, i anledning av väckta motioner om viss ändring i och en allmän översyn av förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. (219.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

90. den 14 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående en omprövning av röntan å vissa ur statens pensionsfonder beviljade äldre lån. (223.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

91. samma dag, i anledning av väckta motioner angående upphörande av den "erkänsla", som vid försäljning av vissa fastigheter betalas till Lunds domkyrka. (231.)

Anmäld den 6 december 1946, varvid uppdragits åt kammarkollegiet att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till åtgärder för erkänslans upphörande. Kammarkollegiet har inkommit med utlåtande den 3 juli 1947, varefter yttrande i ärendet inhämtats från statskontoret. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Jfr ovan punkten 21.

92. den 21 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående likalönsprincipens tillämpning inom det statliga avlöningssystemet. (255.)
Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1947 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän för utredning angående likalönsprincipens genomförande i statsförvaltningen.

93. den 25 maj 1946, i anledning av väckta motioner om utredning angående jordbrukets fastighetskredit m. m. (267.)
Skrivelsen har överlämnats till jordbruksdepartementet.

94. den 5 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke, m. m. (301.)
Anmäld den 7 juni 1946, varvid författningar utfärdades (SFS nr 263—266). Änyo anmäld den 28 februari 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

95. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Vad angår ärendet under punkten 2 (försvarets tjänstebostäder) hade besparingsberedningen den 8 oktober 1941 tillkallat fastighetskamreraren hos byggnadsstyrelsen B. A. H. Löhr att såsom expert biträda vid undersökning rörande hyressättningen i staten tillhöriga fastigheter. Den sakkunniges verksamhet blev efter beslut av chefen för finansdepartementet i april 1943 inställd. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 juni 1946 har förordnats, att den sakkunnige skulle återupptaga ifrågakvarande utredningsarbete, varefter förberedande utredningar utförts.

Beträffande ärendet under punkten 10 (kontrollen över medel, som av statliga myndigheter utbetalas till kommunala samfälligheter) har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 april 1947 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet.

Ärendena under punkten 11 (vissa befattningshavares anlitande för taxeringsuppdrag) och punkten 15 (iakttagelser beträffande kaninavelslånefonden med flera fonder; redogörelse för jordförmedlingsfonden med flera fonder; vissa iakttagelser beträffande allmänna och norrländska nyodlingsfonderna; rederilånefonden; statlig långivning för industriell verksamhet; iakttagelse beträffande vissa kristidsfonder m. m.; iakttagelser beträffande statens utlåningsverksamhet och fondförvaltning m. m.) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

96. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (306.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

97. samma dag, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 behandlade allmänna principfrågor. (311.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

98. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (312.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

99. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (313.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

100. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (314.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

101. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (319.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

102. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (320.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

103. den 14 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (213.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

104. den 18 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, såvitt angår jordbruksärenden. (348.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

105. den 19 juni 1946, angående de statliga publikationerna. (324.)
Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1947 tillkallat tre sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning rörande modernisering, större spridning och eventuellt förbilligande av det statliga utredningstrycket.

106. samma dag, angående medaljutdelningen till statstjänare. (325.)
Anmäld och slutbehandlad den 23 maj 1947.

107. den 26 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående avvecklingen av den allmänna omsättningskatten. (431.)

Kungl. Maj:t har i proposition den 29 november 1946 (nr 386) för riksdagen framlagt förslag till förordning om avveckling av den allmänna omsättningskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent. Sedan propositionen antagits av riksdagen, har författning i ämnet utfärdats den 20 december 1946 (SFS nr 767). Angående senare vidtagna åtgärder se punkt 46 här ovan. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

108. den 29 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, m. m. (430.)
Anmäld den 29 juni 1946, varvid författningar utfärdades (SFS nr 436—438, 447

och 513). Änjo anmäld och slutbehandlad den 10 januari 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 18).

109. samma dag, i anledning av väckta motioner angående sambandet mellan socialpolitik och beskattning. (436.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

110. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1946/47. (446.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947.

111. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1945/46 m. m., i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (464.)

Anmäld den 29 juni 1946 och den 30 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

112. samma dag, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47. (470.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 februari 1947.

113. den 13 november 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffad handelsöverenskommelse m. m. samt angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffat kreditavtal. (492.)

Skrivelsen överlämnad till utrikesdepartementet.

114. den 19 november 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (501.)

Anmäld den 29 november 1946 samt den 3 januari och den 20 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

115. den 10 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner. (528.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1947, varvid författningar utfärdades (SFS nr 376 och 424).

116. den 18 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående bidrag till den internationella flyktingskommittén m. m. (561.)

Anmäld den 23 maj 1947. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 16, 45, 47, 51, 53, 61, 62, 73, 76, 80, 83, 93, 94, 96—104, 106, 108 samt 110—115 omförmälda av Kungl. Maj:t inom finansdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen slutbehandlad utom beträffande framställningen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning,

huru prästerna skola befrias från skyldighet att erlägga kommunal fastighetsskatt för prästgårdar, som upplåtas åt dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, som utredningen kan föranleda. I denna del anmäldes ärendet den 18 april 1941, därvid kommunalskatteberedningen anbefalldes att till Kungl. Maj:ts inkomma med utredning i angivna hänseende. Sedan nämnda uppdrag överlämnats till 1944 års skattesakkunniga, hava dessa i ett den 31 maj 1945 avgivet betänkande (SOU 1945: 35) avgivit förslag i ämnet. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 15 maj 1935, angående obligatorisk undervisning i folk- och småskolor i hälsovård m. m. (220.)

Angående tidigare vittagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 384. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 1 juni 1935, angående införande av gemensamma måltidstimmar. (267.)

Yttrande i ärendet har den 28 oktober 1942 inkommit från skolöverstyrelsen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 26 mars 1936, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande förening av folkskolläraryrke med organist- eller klockarsyssla. (114.)

Yttrande i ärendet har den 9 januari 1941 inkommit från folkskolans besparings-sakkunniga. Skrivelsen har den 4 december 1942 överlämnats till 1942 års kyrkomusikerutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget. De sakkunniga hava den 13 april 1945 avgivit del I av betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. (SOU 1945: 16) och den 27 juni 1946 del II av samma betänkande (SOU 1946: 50). Ärendet har anmälts den 8 november 1946, därvid beslöts skrivelse till kyrkomötet (nr 11), varefter kyrkomötet inkommit med underdånig skrivelse i ämnet (nr 27). Ånyo anmäld den 20 december 1946, därvid uppdrogs åt 1941 års lärarlönesakkunniga att i vissa avseenden verkställa överarbetning av de med sistnämnda betänkande avgivna förslagen till kyrkomusikerstadga, avlöningsreglemente för kyrkomusiker m. fl. författningar. Den 9 april 1947 hava 1941 års lärarlönesakkunniga inkommit med förslag till omarbetning av vissa delar av förslaget till kyrkomusikerstadga. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 29 maj 1936, angående upprättande av ett statens filmarkiv. (273.)

Anmäld den 18 september 1936, därvid statens biografbyrå anbefalldes att till Kungl. Maj:ts inkomma med utredning i ärendet. Statens biografbyrå har den 19 februari 1946 inkommit med yttrande. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 4 maj 1938, angående skolkökslärarinnornas vid fortsättningskolorna anställnings-, bostads-, löne- och pensionsförhållanden. (231.)

Anmäld den 31 december 1942, därvid skrivelsen överlämnades till 1941 års lärarlönesakkunniga. Sedan de sakkunniga avgivit en promemoria i ämnet, anmäldes ärendet den 11 februari 1944, därvid beslöts att proposition (nr 90) skulle avlåtas till riksdagen med bland annat förslag till provisorisk reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för i skrivelsen avsedda lärarinnor. De sakkunniga hava den 23 januari 1947 avgivet betänkande (SOU 1947: 15). Ärendet är nu slutbehandlat, såvitt på ecklesiastikdepartementets föredragning beror.

7. den 6 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till karolinska sjukhuset och scrafimerlasarettet samt till avlöningar vid

karolinska mediko-kirurgiska institutet jämte vissa i ämnet väckta motioner. (352.)

Anmäld den 22 juni och den 7 juli 1939. Förstnämnda dag utfärdades därvid ett reglemente (SFS nr 416). I vad avser utredning rörande evalvering av vissa läkare tillkommande ersättningar är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 9 juni 1939, angående utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (382.)

Skrivelsen, som överlämnats från socialdepartementet, är, sedan i ämnet avgivet betänkande varit föremål för remissbehandling, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr Kungl. Maj:ts proposition 1941 nr 176, s. 98.)

10. den 18 juni 1941, angående inrättande av ett nordiskt institut med uppgift att fördjupa och stärka den nordiska samhörigheten. (348.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 339. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 10 juni 1942, angående åstadkommande av en undervisnings- och upplysningsfilm, belysande regeringens och riksdagens arbetsförhållanden. (326.)

Anmäld den 18 september 1942, därvid statens informationsstyrelse anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och yttrande i ärendet. Sedan nämnda utredning den 4 maj 1943 inkommit och skolöverstyrelsen den 16 juni 1943 avgivit yttrande däröver, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Punkten 8 angående tryckeriernas leveranser till kungl. biblioteket samt universitetsbiblioteken. Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 340. Ärendet är efter remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 8 maj 1943, i anledning av väckt motion angående utredning om ändrade grunder för kommunernas befogenhet att anslå medel till bestridande av skolbarns inackorderingskostnader. (192.)

Sedan skrivelsen den 31 december 1943 överlämnats till 1940 års skolutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av skolutredningens uppdrag, har skolutredningen den 26 april 1944 avgivit betänkande med utredning och förslag angående vidgade möjligheter till högre undervisning för landsbygdens ungdom (SOU 1944: 22). Ärendet har anmälts den 31 juli 1945, därvid uppdrogs åt avdelningschefen i skolöverstyrelsen, kanslirådet G. Wejle att verkställa utredning beträffande kommuns rätt att anslå medel för underlättande av studier. Wejle har den 13 maj 1947 inkommit med utredning i ämnet, vilken utredning överlämnats till 1946 års kommunallagskommitté. (Jfr ärendet under punkten 23.)

14. den 18 maj 1943, angående förbättrad lägre handelsundervisning m. m. (200.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 351. Ånyo

anmäld den 14 februari 1947. Ärendet är i vissa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. samma dag, angående utredning om en förstärkning av akademisk forskning och undervisning rörande samtida svenska samhällsförhållanden. (201.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 351. Anmäld och slutbehandlad den 2 maj 1947.

16. den 9 juni 1943, angående effektiviserad yrkesvägledning för ungdom. (295.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 233 och 1945 s. 341. Skrivelsen har den 14 februari 1947 remitterats till 1946 års skolkommission.

17. den 13 april 1944, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för allmänna kyrkomötets sammansättning. (179.)

Anmäld den 8 december 1944, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga för utredning av den i riksdagens skrivelse avsedda frågan jämte vad därmed sammanhänger. De sakkunniga hava den 22 mars 1946 avgivit betänkande (SOU 1946: 32). Ärendet är efter remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 15 april 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 352. Anmäld och slutbehandlad den 7 mars 1947.

19. den 9 maj 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag jämte i ämnet väckt motion. (258.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 352. Anmäld och slutbehandlad den 7 mars 1947.

20. den 25 maj 1944, angående åtgärder för förbättrad simkunnighet. (297.)

Skrivelsen har den 3 december 1946 överlämnats till 1946 års skolkommission för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

21. den 13 juni 1944, i anledning av väckt motion angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp. (374.)

Anmäld den 31 juli 1945, därvid tillkallades särskilda sakkunniga. De sakkunniga hava den 10 maj 1947 avgivit betänkande (SOU 1947: 27). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 14 juni 1944, angående modernisering av almanackans namnlängd. (376.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. samma dag, angående kommunala studiebidrag. (377.)

Anmäld den 31 juli 1945, därvid uppdrogs åt avdelningschefen i skolöverstyrelsen, kanslirådet G. Wejle att verkställa utredning beträffande kommuns rätt att anslå medel för underlättande av studier. Wejle har den 13 maj 1947 inkommit med utredning i ämnet, vilken utredning överlämnats till 1946 års kommunallagskommitté. (Jfr ärendet under punkten 13.)

24. den 20 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (368.)
I vad skrivelsen rör den av riksdagen begärda utredningen i fråga om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m. anmäld den 12 augusti 1944, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga för ifrågavarande utredning. I denna del är ärendet allttjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
25. den 28 juni 1944, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för främjande av matematisk-naturvetenskaplig forskning. (441.)
Anmäld den 12 augusti 1944, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga. De sakkunniga hava numera fullgjort sitt uppdrag. Anmäld den 3 maj 1946, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 273). Ånyo anmäld den 2 maj 1947, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 272). Ärendet är därmed slutbehandlat.
26. den 15 maj 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)
Anmäld den 12 april 1946 beträffande punkten 215. Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 353. Överstyrelsen för yrkesutbildning har den 8 oktober 1947 avgivit betänkande (SOU 1947:55). Detta betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling, varjämte skrivelsen i vissa delar allttjämt icke är slutbehandlad.
27. den 19 maj 1945, angående det kyrkliga kollektivväsendet. (235.)
Anmäld den 5 oktober 1945, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa utredning av den i riksdagens skrivelse avsedda frågan.
28. den 29 juni 1945, angående avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m. (470.)
Anmäld den 13 juli 1945, därvid kammarrådet E. H. Schalling förordnades att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen. Den sakkunnige har den 14 oktober 1947 avgivit betänkande (SOU 1947:56). Detta betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling.
29. den 30 juni 1945, angående åtgärder för förbättring av läroböcker m. m. (508.)
Anmäld den 19 oktober 1945, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning i ämnet. De sakkunniga hava den 11 september 1947 avgivit betänkande (SOU 1947:51). Detta betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling.
30. samma dag, i anledning av väckt motion om ändring i gällande kyrkolagstiftning rörande kyrkas upplåtande för annat ändamål än gudstjänst. (529.)
Efter remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
31. samma dag, angående drunksningsolyckornas bekämpande. (533.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
32. den 6 februari 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (15.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 278. Ärendet är i viss del allttjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 20 mars 1946, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om kvinnas behörighet till prästämbete m. m. (67.)

Anmäld den 28 juni 1946, därvid statsrådet Quensel bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning av frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster.

34. den 10 april 1946, angående en översyn av riksheraldikerämbetet. (179.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. samma dag, angående räntan å byggnadsförskott ur kyrkofonden. (180.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 29 maj 1946, angående kontroll av den privata kursverksamheten för yrkesutbildning. (283.)

Anmäld den 20 december 1946, därvid skrivelsen överlämnades till 1946 års skolkommision för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommissionens uppdrag.

37. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Punkten 12 angående utbetalningen av vissa anslag till undervisningsväsendet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 29 juni 1946, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av gällande bestämmelser om försäljning av kyrklig jord. (378.)

Anmäld den 20 december 1946, därvid kammarkollegiet anbefalldes att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

39. samma dag, i anledning av väckta motioner angående inrättande av en medicinsk undervisningsanstalt i Göteborg. (463.)

Anmäld den 20 september 1946, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning om en eventuell medicinsk undervisningsanstalt i Göteborg. De sakkunniga hava den 27 februari 1947 inkommit med utredning i ämnet. Efter remissbehandling anmäldes den samma delvis den 13 juni 1947, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för fortsatt beredning av frågan om inrättande av en medicinsk högskola i Göteborg. Den 9 juli 1947 överlämnades ovanberörda utredning till sistnämnda sakkunniga.

40. den 26 november 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets driftbudget. (507.)

Anmäld den 6 december 1946. Änyo anmäld den 17 januari 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 6, 15, 18, 19, 25 och 40 omförmälda av Kungl. Maj:t inom ecklesiastikdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 28 april 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till fraktlindring för kalk jämte i ämnet väckta motioner. (171.)

Sedan lantbruksstyrelsen den 24 oktober 1946 avgivit utredning rörande statsbidrag till kalkanvändning inom jordbruket, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 22 februari 1935, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser beträffande understöd till förbättringsarbeten inom jordbruket. (46.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 355. Skrivelsen har behandlats i propositionerna nr 75 och 76 till 1947 års riksdag och är därmed slutbehandlad.

3. den 15 mars 1935, angående ett rationellt och vinstgivande tillgodogörande av svenska frukter och bär. (75.)

En i anledning av förevarande riksdagsskrivelse från lantbruksstyrelsen infordrad utredning i ämnet har den 25 februari 1938 överlämnats till livsmedelslagstiftningssakkunniga för att — i avseende å införande av lagstadgad märkning av vissa läskedrycker — tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Sedan livsmedelslagstiftningssakkunniga den 4 juli 1941 avgivit betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (SOU 1941: 22), i vilket nämnda fråga upptagits till behandling, har Kungl. Maj:t den 23 november 1945 förordnat en särskild sakkunnig att inom socialdepartementet biträda med överarbetning av förslaget. Utredningsarbetet pågår.

4. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

I vad skrivelsen avsetts till handläggning på jordbruksdepartementets föredragning och ej slutbehandlats, nämligen beträffande punkten 9, utnyttjande av kronans fiskevatten, föreligger ett av fiskevattensutredningen den 1 september 1939 avgivet betänkande (SOU 1939: 28) jämte yttranden däröver av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Kungl. Maj:t har i brev den 21 mars 1941 till de myndigheter, vilka förvalta kronans fiskevatten, i anslutning till nämnda betänkande framlagt vissa synpunkter i avseende å nämnda förvaltning, som borde vinna beaktande i skrivelsens syfte. Sedan fiskerättskommittén den 31 juli 1947 avgivit förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 7 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till höjande av skogsbrukets ekonomiska bärkraft m. m. (274.)

1936 års skogsutredning har den 11 februari 1943 avgivit betänkande med förslag berörande skogsbrukets transportfrågor (vägar och järnvägar) (SOU 1943: 4). I den del skrivelsen icke slutbehandlats, nämligen beträffande frågan om det oförädlade virkets avsättning m. m., upptages skrivelsen till behandling av skogsstyrelsen i samband med styrelsens övertagande av de 1936 års skogsutredning åvilande arbetsuppgifterna.

6. den 22 maj 1936, angående utredning av smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse m. m. (255.)
Ärendet är alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
7. den 29 maj 1936, i anledning av väckta motioner om åtgärder till främjande av det svenska fisket. (288.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 356. Sedan 1946 års utredning angående central fiskeristyreelse den 30 december 1946 avgivit betänkande med förslag angående inrättande av central fiskeristyreelse, är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
8. samma dag, i anledning av väckt motion angående den industriella rationaliseringens och koncentrationens inverkan på den jordbrukande befolkningens förvärvsmöjligheter. (290.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 356. Sedan Kungl. Maj:t till 1947 års riksdag framlagt proposition angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m., vari frågan om förstärkning av s. k. ofullständiga jordbruk upptagits till behandling, är skrivelsen slutbehandlad.
9. den 10 april 1937, i anledning av väckta motioner angående anordnande av småbrukarkurser m. m. (133.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 356. Spörsmålet har upptagits till behandling av de sakkunniga för yrkesutbildningen inom jordbruket och skogshanteringen. Utredningen avvaktas.
10. den 24 april 1937, i anledning av väckta motioner angående omorganisation av kontrollen över tillverkning av och handel med margarin m. m. (207.)
Sedan livsmedelslagstiftningssakkunniga i ett den 4 juli 1941 avgivet betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (SOU 1941:22) upptagit ämnet till behandling, har Kungl. Maj:t den 23 november 1945 förordnat en särskild sakkunnig att inom socialdepartementet biträda med överarbetning av förslaget. Utredningsarbetet pågår.
11. den 17 maj 1938, i anledning av väckt motion angående skäligen administrationsbidrag till hushållningssällskapen för deras verksamhet i samband med vissa stödåtgärder. (276.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 356. Ärendet har behandlats i proposition nr 76 till 1947 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
12. den 1 juni 1938, i anledning av väckt motion angående utredning av lantbrukets lärlingsfråga. (371.)
Sedan lantbruksstyrelsen den 1 juli 1940 avgivit betänkande angående lantbrukets lärlingsfråga samt yttranden däröver avgivits av åtskilliga myndigheter och samslutningar, har skrivelsen ånyo anmälts den 7 december 1945, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla sex utredningsmän att verkställa utredning rörande yrkesutbildningen inom jordbruket och skogshanteringen. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.
13. den 6 maj 1939, i anledning av väckta motioner om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1932 angående ytterligare utsträckning av lagen den 22 juni 1928 om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt. (228.)
Anmäld den 30 juni 1939, därvid uppdrogs åt kammarkollegiet att i samverkan med vederbörande strandägare verkställa av riksdagen begärd utredning. Denna har ännu ej slutförts.

14. den 17 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark m. m. (246.)
Efter remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande ordnandet av kontrollen över handeln med utsäde. (265.)
Sedan lantbruksstyrelsen den 4 juli 1941 erhållit uppdrag att verkställa utredning i ämnet, ha statens centrala frökontrollanstalt och statens skogsforskningsinstitut i gemensamt utlåtande den 28 maj 1946 över en av norrlandskommittén gjord framställning om revidering av lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror i samråd med lantbruksstyrelsen avgivit förslag till ny lag angående handel med utsädesvaror. En särskilt tillkallad utredningsman har inkommit med en promemoria i ämnet angående kontroll över handeln med skogsfrö och skogsplantor. Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 11 juni 1941, angående åtgärder till bevarande och skydd av sådana områden i vårt land, som böra bibehållas för framtiden som ursprungliga landskapstyper. (317.)
Anmäld den 27 september 1946, därvid föredragande statsrådet bemyndigades tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas. (Jfr ärendet under punkten 23.)

17. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående expropriation och förköpsrätt av jord för komplettering av ofullständiga jordbruk. (232.)
Sedan 1942 års jordbrukskommitté den 1 juni 1946 avgivit betänkande angående riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken, har ärendet behandlats i proposition nr 75 till 1947 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad. (Jfr ärendet under punkten 24.)

18. den 22 maj 1942, i anledning av väckt motion om åtgärder till främjande av den svenska ullproduktionen. (261.)
Ärendet har behandlats i propositionen nr 253/1944. 1942 års jordbrukskommitté den 14 februari 1945 givet uppdrag att verkställa utredning i ämnet har ännu icke slutförts.

19. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 356. Sedan den tillkallade utredningsmannen den 17 oktober 1947 avgivit betänkande i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 6 maj 1944, i anledning av väckta motioner om anordnande av utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner. (255.)
Sedan lantbruksstyrelsen den 4 oktober 1946 avgivit utredning jämte förslag rörande utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner, har ärendet anmälts och behandlats i 1947 års statsverksproposition punkt 47. Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 13 maj 1944, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för fördelning av kostnad för byggande och underhåll av skogsvägar. (271.)
Anmäld den 2 juni 1944, därvid uppdrogs åt skogsstyrelsen att i samråd med lantmäteristyrelsen verkställa utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.

22. den 26 maj 1944, i anledning av väckt motion angående förbättrade bestämmelser om utmärkning av och skydd för fiskredskap mot översegling, m. m. (308.)

Skrivelsen har överlämnats till fiskerättskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén lämnade uppdraget. Kommittén, som den 31 juli 1947 avgivit betänkande med förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar, har därvid förklarat, att ifrågasvarande spörsmål återstode till behandling. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 5 december 1947 förordnat, att kommitténs arbete skall upphöra, är skrivelsen alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 25 juni 1909 (nr 56, s. 1) angående naturminnesmärkens fredande, m. m. (316.)

Sedan vetenskapsakademien, som anbefallts att genom sin naturskyddskommitté verkställa den genom ifrågasvarande skrivelse begärda utredningen, den 14 september 1946 inkommit med utredning i ämnet, har skrivelsen ånyo anmälts den 27 september 1946, därvid föredragande statsrådet bemyndigades tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.

24. den 9 juni 1944, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för åstadkommande av ekonomiskt bärkraftiga jordbruk. (357.)

Sedan 1942 års jordbrukskommitté den 1 juni 1946 avgivit betänkande angående riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken, har ärendet behandlats i proposition nr 75 till 1947 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

25. den 20 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet jämte i ämnet väckta motioner. (398.)

Sedan lantbruksstyrelsen den 28 juni 1945 avgivit utredning med förslag angående genomförande av den i förevarande proposition och riksdagsskrivelse behandlade omorganisationen av hushållningssällskapen och deras verksamhet, har ärendet behandlats i proposition nr 76 till 1947 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

26. den 28 juni 1944, i anledning av väckt motion angående revision av åbo-rättslagen. (414.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 sid. 358. Sedan de tillkallade utredningsmännen den 5 juni 1947 avgivit betänkande i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 19 maj 1945, i anledning av väckt motion angående utredning om förekommande älgskador å växande skog m. m. (265.)

Sedan domänstyrelsen och skogsstyrelsen, vilka erhållit i uppdrag att gemensamt verkställa utredning i ärendet, fullgjort sitt uppdrag samt därvid föreslagit ändringar i vissa paragrafer av jaktstadgan, har ärendet anmälts och slutbehandlats den 27 juni 1947, därvid en kungörelse i ämnet utfärdats (SFS nr 402).

29. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning av fiskerinäringens efterkrigsproblem m. m. (266.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 359. Sedan de tillkallade utredningsmännen den 2 januari 1947 avgivit betänkande i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1943 —den 30 juni 1944. (352.)

Ärendet är i vad på jordbruksdepartementet ankommer (punkten 9, G. E. Broms' egnahemsstiftelses kolonisationsverksamhet i Karl Gustavs socken; vissa iakttagelser rörande Salt- och Fetmyrans jordförmedlingsföretag) beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 27 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den framtida organisationen av den av Svenska vall- och mosskulturforeningen bedrivna verksamheten m. m. (447.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 359. Sedan de sakkunniga den 5 juni 1947 avgivit betänkande i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 11 maj 1946, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen om rätt till jakt. (225.)

Anmäld den 24 maj 1946, därvid uppdrogs åt domänstyrelsen och skogsstyrelsen gemensamt att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan. Utredningen avvaktas.

33. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning om effektivisering och utvidgning av kontrollföreningsverksamheten. (226.)

Anmäld den 29 juni 1946, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla sex utredningsmän för att verkställa utredning rörande kontrollföreningsverksamheten m. m. Utredningsmän tillkallades den 5 juli 1946. Utredningen avvaktas.

34. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande bidrag till byggnadsarbeten vid anstalter för lägre lantbruksundervisning. (227.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 286. Skrivelsen har behandlats i 1947 års statsverksproposition punkt 44 och är därmed slutbehandlad.

35. den 22 maj 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 243, angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner. (259.)

Anmäld den 24 maj 1946, därvid en förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 226). Skrivelsen är härigenom slutbehandlad utom i vad avser utredning rörande möjligheten att åstadkomma ett enhetligt detaljhandelspris å socker, beträffande vilken fråga nämnda dag uppdrogs åt statens sockernämnd att i samråd med statens priskontrollnämnd verkställa utredning. Utredningen avvaktas.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar. (263.)

Anmäld den 24 och den 31 maj 1946, varmed ärendet slutbehandlats utom i vad avser utredning om införande av rörlig egnahemslåneränta, vilken fråga är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Två beslut den 31 maj innefattade bland annat utfärdande av fyra kungörelser (SFS nr 237—240).

37. den 25 maj 1946, i anledning av väckta motioner om utredning angående jordbrukets fastighetskredit m. m. (267.)

Skrivelsen har överlämnats till de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 februari 1947 tillkallade utredningsmännen för verkställande av omarbetning av bestämmelser för egnahemsverksamheten m. m. för att tagas i övervägande vid det dem lämnade uppdraget. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

38. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944 —den 30 juni 1945. (212.)

Sedan Kungl. Maj:t till 1947 års riksdag framlagt proposition nr 210 angående lantmäteri-personalens organisation och avlöningsförhållanden m. m., är ärendet såvitt på jordbruksdepartementet ankommer slutbehandlat med undantag av punkten 15 i vad den avser iakttagelser beträffande kaninavelslånefonden med flera fonder, redogörelse för jordförmedlingsfonden med flera fonder och vissa iakttagelser beträffande allmänna och norrländska nyodlingsfonderna.

Av dessa ärenden äro alltså de under 2, 8, 11, 17, 24, 25, 28, 34 och 37 omnämnda av Kungl. Maj:t inom jordbruksdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 3 juni 1924, angående åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. (242.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 360. De tillkallade sakkunniga att verkställa utredning rörande frågan om revision av förordningen angående handel med vissa begagnade föremål m. m. ha den 10 mars 1947 avgivit betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods (SOU 1947: 22). I betänkandet framlägges jämväl förslag till ändringar i det av socialstyrelsen den 8 mars 1943 avgivna förslaget till förordning angående idkande av pantlånerörelse. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 18 maj 1934, angående den praktiska utbildningen av maskinistelever. (257.)

Sedan kommerskollegium den 12 och den 25 november 1941 inkommit med utredning och förslag i ärendet, har detsamma överlämnats till de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildningen av befäl för handelsflottan och vissa därmed sammanhängande frågor (1943 års sjöbefälssakkunniga). De sakkunniga ha den 30 april 1947 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1947: 31). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 6 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till ernående av ökad säkerhet till sjöss. (291.)

Sedan Kungl. Maj:t den 22 maj 1936 anbefallt kommerskollegium att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen begärda utredningen ävensom med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har kommerskollegium i betänkande den 28 oktober 1937 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet. Förslaget har därefter för övervägande överlämnats till de med stöd av Kungl. Maj:ts den 18 januari och den 1 februari 1946 givna bemyndiganden tillkallade utredningsmännen för verkställande av utredning rörande sjöfolkets levnads- och arbetsförhållanden (1946 års sjömanskommitté). Utredningsarbetet pågår.

4. den 5 juni 1936, angående reformering av pantlånerörelsen. (275.)
Se ärendet under punkten 1 här ovan.

5. den 12 maj 1942, i anledning av väckta motioner om landets tillgodoseende med elektrisk energi m. m. (199.)
Skrivelsen har överlämnats till kommunikationsdepartementet.

6. den 1 juli 1943, i anledning av väckta motioner om bemanningsbestämmelser för handelsfartyg. (462.)
Skrivelsen anmäld den 18 januari 1946. Frågan om bemanningsbestämmelserna för handelsfartyg ingår i 1946 års sjömanskommittés uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 3 här ovan.)

7. den 3 juni 1944, i anledning av väckt motion angående utredning rörande lagstiftning om företagarpension. (325.)
Den 24 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst. Utredningsmän tillkallades den 28 januari 1947. Utredningsarbetet pågår. (Jfr punkten 60 under justitiedepartementet här ovan.)

8. den 7 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 280 och 1946 s. 395. Beträffande punkten 44, i vad densamma avser vissa av riksdagen begärda utredningar, har chefen för handelsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1945 tillkallat sakkunniga att verkställa utredning rörande möjligheterna att främja hantverkets och småindustriens utveckling (småföretagsutredningen). De sakkunniga ha den 4 februari och den 27 maj 1946 avgivit betänkanden i ämnet (SOU 1946:22 och 40). Ärendet är därefter i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 27 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (429.)
Anmäld den 22 september och den 24 november 1944, den 2 november 1945 samt den 17 maj och den 15 november 1946. Beslutet den 22 september 1944 innefattade bland annat uppdrag åt norrlandskommittén att verkställa av riksdagen begärd utredning av frågan om sättet för isbrytningens ordnande utefter norrlandskusten. Utredningen avvaktas. Beslutet den 15 november 1946 avsåg uppdrag åt marinförvaltningen att uppgöra och inkomma med förnyat förslag till ifrågavarande isbrytare.

10. den 12 juli 1944, i anledning av väckta motioner om överflyttning till yrkesinspektionen av frågor rörande arbetarskyddet ombord å fartyg. (452.)
Genom beslut den 14 september 1944 har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1938 års arbetarskyddskommitté att verkställa utredning av frågan om arbetarskyddet ombord å fartyg. Utredningen avvaktas.

11. den 10 april 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 321 och 1947 s. 362. Punkten 58 har i återstående del ånyo anmälts den 17 maj och den 15 november 1946. I sistnämnda del är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 9 här ovan.)

12. den 19 maj 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av bergsstatsboställena i Filipstad och Kopparberg. (253.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 362. Anmälld beträffande bergsstatsbostället i Kopparberg den 10 oktober 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

13. den 26 maj 1945, i anledning av väckta motioner om utredning rörande möjligheterna för en metallurgisk storindustri i Norrbotten. (291.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 362. Styrelsen för Norrbottens järnverk aktiebolag har den 11 mars 1947 framlagt förslag rörande den fortsatta utbyggnaden av järnverket. Ärendet anmält den 25 april 1947, därvid beslöts att proposition (nr 267) skulle avlätas till riksdagen. Ärendet är därmed slutbehandlat.

14. den 7 juni 1945, i anledning av väckta motioner om förstatisering av de svenska gat- och kantstensindustrierna. (326.)
Den 4 januari 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande rationalisering av gat- och kantstensindustrierna. Sakkunniga tillkallades den 16 januari 1946. Utredningsarbetet pågår.

15. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)
Anmälld den 26 oktober 1945 i vad på handelsdepartementet ankommer (punkten 10, statens provningsanstalt). Nämnda dag bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla en utredningsman att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om den statliga provningsverksamhetens organisation. Utredningsmannen, som tillkallades den 3 november 1945, har i betänkande den 28 augusti 1946 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 20 juni 1945, angående marknadsförhållandena inom jordbruksmaskinbranschen. (390.)
Den 31 januari 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium att verkställa av riksdagen i skrivelsen begärd utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.

17. den 29 juni 1945, angående ålderspension åt fiskare m. m. (468.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 30 juni 1945, angående skoindustriens organisation m. m. (510.)
Den 26 oktober 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande sko- och garveriindustriernas samt sko- och läderhandelns sysselsättnings- och effektivitetsproblem. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår.

19. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning om centralisering och rationalisering av försäkringsverksamheten m. m. (530.)
Den 26 oktober 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om en rationalisering och eventuell centralisering av försäkringsväsendet. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår.

20. den 4 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till om- och tillbyggnadsarbeten vid statens skeppsprovvningsanstalt m. m. (287.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944 —den 30 juni 1945. (212.)
I anledning av riksdagens i skrivelsen under punkten 14 gjorda anhållan angående statskontrollen å krigsmaterieltillverkningen har inom handelsdepartementet verkställts viss utredning. Resultatet, som redovisats i en den 1 december 1946 dagtecknad promemoria, har anmälts i 1947 års statsverksproposition, bilaga 12, punkten 3. Ärendet är därmed slutbehandlat.

22. den 26 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till uppförande av byggnader för konserveringsforskning m. m. (406.)
Anmäld den 30 augusti och den 25 oktober 1946 samt den 10 oktober 1947. Ärendet är i viss del allttjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. samma dag, i anledning av väckt motion om obligatorisk läkarundersökning av navigationsskolornas elever. (407.)
Den 5 juli 1946 anbefalldes Kungl. Maj:t kommerskollegium och medicinalstyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande frågan om anordnande av obligatorisk läkarundersökning av navigationsskolornas elever samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Ämbetsverken inkommo den 10 december 1946 med förslag i ämnet. Förslaget anmälde i proposition nr 84 till 1947 års riksdag. Ärendet är därmed slutbehandlat.

24. den 27 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av behållningen å till anläggningar för oljelagring ovan jord anvisade reservationsanslag. (416.)
Anmäld den 5 juli 1946 och den 11 april 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1945/46 m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (417.)
Anmäld den 28 juni och den 4 oktober 1946. Änyo anmäld den 11 april och den 20 juni 1947. Ärendet är därmed slutbehandlat.

26. den 28 juni 1946, angående kvalitetskontroll av vissa varor. (473.)

Den 28 juni 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst åtta utredningsmän att undersöka och avgiva förslag i frågan, hur en intensifierad forsknings- och upplysningsverksamhet avseende förhållandet mellan konsumtionsvarornas pris och kvalitet lämpligen bör organiseras, ävensom i den utsträckning, som kan finnas erforderlig, särskilda sakkunniga för att deltaga i överläggningar med utredningsmännen. Utredningsmän tillkallades den 29 juni 1946. Utredningsarbetet pågår.

27. samma dag, angående samhällets kontroll över landets malm- och mineraltillgångar. (474.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. samma dag, angående det statliga inflytandet inom sockerindustrien. (475.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 1 juli 1946, i anledning av väckta motioner om förläggande till Västerbottens län av ett statligt eller under statlig medverkan tillkommet pappersbruk. (453.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 13 november 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffad handelsöverenskommelse m. m. samt angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffat kreditavtal. (492.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 293. Änjo anmäld den 24 januari 1947, på utrikesdepartementets föredragning, angående ersättning för förluster i Estland, Lettland och Litauen. Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 5, 12, 13, 21, 23—25 och 30 omförmälda av Kungl. Maj:t inom handelsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 316 med hänvisning. Ärendet är föremål för övervägande inom 1946 års läkemedelsutredning.

2. den 8 juni 1927, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande statsbidrag till bestridande av kostnaderna för den allmänna sjukvården i riket. (318.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 313 med hänvisning. I den mån ärendet icke är att anse såsom slutbehandlat, äro däri framförda spörsmål föremål för övervägande av 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården.

3. den 1 juni 1935, angående åtgärder för anläggning av badinrättningar på landsbygden. (268.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 350. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 317—318. Det i skrivelsen behandlade spörsmålet om indragning av nu utgående ersättning till tulltjänstemän för deras bestyr med gränskontrollen är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 28 februari 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av rätt för municipalsamhälle att upprätta högre folkskola. (62.)

Ärendet är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1946 tillkallade sakkunniga för översyn av den kommunala lagstiftningen (1946 års kommunallagskommitté).

6. den 2 maj 1936, i anledning av väckt motion om utvidgning av rätten att erhålla lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. (202.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 318. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 5 maj 1936, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av vissa befattningshavare vid polisväsendet. (209.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 350—351 med hänvisning. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 18 och 19.)

8. den 20 maj 1936, i anledning av väckta motioner angående en utvidgad livsmedelslagstiftning. (243.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 318—319 med hänvisning. Utredningsarbetet pågår.

9. den 23 maj 1936, angående åtgärder för utrotande av vägghyran i hela landet. (264.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 308. Ärendet är i vissa delar fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 18 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående offentliga nöjes-tillställningar m. m. (353.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 351. Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkterna 20 och 22.)

11. den 28 april 1937, angående sättet för erläggande av vårdavgifter vid statens sinnessjukhus. (229.)

Den 2 juli 1937 anbefalldes socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att i anledning av skrivelsen verkställa erforderlig utredning samt däröver avgiva utlåtande. Sedan utlåtanden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om det kommunala revisionsväsendet. (266.)

Ärendet är föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

13. den 26 maj 1937, angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadliksnande samhällen. (339.)

Anmäld den 19 maj 1939, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att utse sakkunniga för verkställande av ytterligare utredning rörande frågan om

de civila tjänsteläkarnas ställning i städer med över 5 000 invånare. Utredningsarbetet vilar tillsvidare.

14. den 2 juni 1937, angående central bearbetning av de vid inskrivningsförrättningarna inhämtade hygieniska uppgifterna. (340.)

Anmäld den 18 juni 1937, därvid statistiska centralbyrån anbefalldes att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Statistiska centralbyrån har den 5 december 1947 avlämnat en promemoria i ämnet, varefter ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 5 mars 1938, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bestämmelserna om sättet för val av förstakammarledamöter i stad, som utgör egen valkrets. (83.)

I skrivelsen avhandlade spörsmål äro föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

16. den 18 maj 1938, angående yngre sjukhusläkares avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. (282.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 321. Utredningsarbetet pågår.

17. den 25 maj 1938, angående vissa ändringar i gällande vapenkungörelse. (326.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. samma dag, i anledning av väckta motioner angående polisväsendets förstatligande m. m. (330.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 7 och 19.)

19. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 7 och 18.)

20. den 1 juni 1938, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckt motion. (364.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 356. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 10 och 22.)

21. den 6 maj 1939, angående utredning rörande åtgärder i syfte att minska utbredningen av tandsjukdomar. (235.)

Anmäld den 30 juni 1939, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att i samråd med tandläkarinstitutets lärarråd verkställa allsidig utredning rörande de åtgärder, som böra vidtagas för att dels minska de vanligast förekommande tandsjukdomarnas utbredning i landet, dels ock åstadkomma erforderlig prövning och kontroll av tandvårdsmateriel. Viss försöksverksamhet rörande sambandet mellan kost och tandsjukdomarna pågår för närvarande med anlitande av särskilda medel, som anvisats av riksdagen. Medicinalstyrelsen har vidare den 9 juni 1944 överlämnat preliminärt förslag till ett statens odontologiska laboratorium. Ärendet är efter avslutad remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 8 juni 1940, angående åtgärder mot nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet. (358.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 358. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 10 och 20.)
23. den 29 april 1941, i anledning av väckta motioner om åtgärder för bekämpande av de reumatiska sjukdomarna i riket. (190.)
 Kungl. Maj:t har den 29 mars och den 3 maj 1946 framlagt propositioner (nr 224 och 273) angående viss utbyggnad av reumatikervården. Propositionerna ha bifal-lits av riksdagen. Ärendet är i övrigt föremål för fortsatt övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1946 tillkallade sakkunniga för utredning angående ortoped- och vanförevårdens organisation (ortoped- och vanföre-vårdssakkunniga) samt av 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjuk-vården.
24. den 10 maj 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående för-säljning av ett till förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken hörande område. (222.)
 Ärendet är efter avslutad remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
25. den 6 juni 1941, i anledning av väckt motion angående ordnandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa. (277.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 323—324. Utredningsarbetet pågår.
26. samma dag, i anledning av väckt motion angående vården av sinnesslöa med smittosam tuberkulos. (278.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 324. Utrednings-arbetet pågår.
27. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner om rätt för kommun att anslå medel till hemvärnets verksamhet. (233.)
 1946 års kommunallagskommitté har behandlat spörsmålet i sitt den 9 juni 1947 avgivna betänkande med förslag angående ändringar i kommunallagarnas bestä-melser om borgerlig primärkommuns kompetens och om kvalificerad majoritet (SOU 1947: 53), vilket är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
28. den 20 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i epidemilagen. (246.)
 Anmäld den 10 juli 1942, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den begärda utredningen. Styrelsen har den 9 november 1945 avgivit förslag i ämnet, vilket har överlämnats till 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjuk-vården för att tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Utredningsarbetet pågår.
29. den 8 maj 1943, i anledning av väckta motioner om viss ändring i tuber-kulosförordningen. (190.)
 Anmäld den 20 oktober 1944, varvid handlingarna i ärendet överlämnades till medicinalstyrelsen för vidare utredning. Sedan styrelsen den 21 juni 1945 inkommit med förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
30. den 19 maj 1943, angående utredning om åtgärder för att förbättra för-hållandena för de sockersjuka. (223.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom 1943 års sockersjukutredning.

31. den 22 juni 1943, i anledning av väckt motion om magistrats skiljande från rådstuvurätt. (351.)

Ärendet är i viss del föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

32. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 363. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 4 mars 1944, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång. (41.)

Anmäld den 14 april 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sedan medicinalstyrelsen med skrivelse den 25 november 1947 inkommit med utredning i ämnet, är ärendet föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 11 mars 1944, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser. (81.)

I skrivelsen omförmälda spörsmål äro föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

35. den 18 mars 1944, i anledning av väckt motion angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige. (96.)

I skrivelsen omförmälda spörsmål äro föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

36. den 13 april 1944, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet m. m. (181.)

1946 års kommunallagskommitté har den 9 juni 1947 avgivit betänkande med förslag angående ändringar i kommunallagarnas bestämmelser om borgerlig primärkommuns kompetens och om kvalificerad majoritet (SOU 1947: 53), vilket efter sedvanlig remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

37. den 6 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkställande av sterilisering enligt lagen den 23 maj 1941. (241.)

Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag är ännu icke slutfört.

38. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om avgiftsfri anstaltsvård för lungtuberkulösa. (242.)

Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Styrelsen har den 7 april 1945 avgivit förslag i ämnet, varefter ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 13 maj 1944, angående alkoholistvårdsproblemen. (246.)
Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1946 har statsrådet Mossberg den 12 oktober 1946 tillkallat sakkunniga för utredning rörande alkoholistvården. Utredningsarbetet pågår.

40. den 16 maj 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet. (277.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

41. den 13 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till nykterhetsvården jämte i ämnet väckt motion. (362.)
Anmäld den 30 juni 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (SFS nr 566—570). I vad angår den av riksdagen begärda utredningen angående understöd åt hemmavarande anhöriga till den, som internerats å alkoholistanstalt, är ärendet alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 14 juni 1944, angående eventuellt förstatligande av apoteksväsendet m. m. (375.)
Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 har statsrådet Mossberg samma dag tillkallat sakkunniga för verkställande av utredning angående apoteksväsendet, droghandeln och läkemedelsindustrin (1946 års läkemedelsutredning). Utredningsarbetet pågår.

43. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
Ärendet är, såvitt detsamma berör inrikesdepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad angår punkten 4 (avgifter för specialitetskontrollen).

44. den 5 maj 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 328. Vad angår under punkten 87 begärd utredning rörande ny plan för rikets indelning i provinssiäläkar-distrikt har medicinalstyrelsen den 27 november 1946 ingivit förslag till sådan plan, vilken är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

45. den 19 maj 1945, angående sysselsättningsterapi på sjukvårdsanstalter. (236.)
Statens sjukhusutredning av år 1943 har, med anledning av givet utredningsuppdrag, tillsammans med kommittén för partiellt arbetsföra avgivit betänkande med utredning och förslag angående sysselsättnings- och arbetsterapi vid vissa sjukhus och vårdanstalter m. m. (SOU 1947: 44), vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, angående penicillinframställning. (237.)
Skrivelsen har den 5 juli 1946 remitterats till medicinalstyrelsen för utlåtande. Svar har ännu icke inkommit.

47. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser om ersättning till kommunala förtroendemän. (278.)
I skrivelsen omförmälda spörsmål äro föremål för överbägende inom 1946 års kommunallagskommitté.

48. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)

Ärendet är, såvitt inrikesdepartementet angår, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 29 juni 1945, angående upplysningsverksamhet för kommunalmän m. m. (471.)

Den 28 juni 1946 tillkallade sakkunniga för utredning om handböcker och korrespondenskurser i sociala ämnen (kommittén för kommunal upplysningsverksamhet) har i december 1947 avgivit betänkande i ämnet, vilket är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

50. samma dag, i anledning av väckt motion angående reformering av lösdriverilagstiftningen. (527.)

Kungl. Maj:t har den 31 augusti 1945 tillkallat en sakkunnig för att inom socialdepartementet biträda med utredning rörande reformering av lösdriverilagstiftningen. Utredningsarbetet pågår.

51. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående sjukvårdspersonalens utbildning och befordringsmöjligheter. (519.)

Ärendet är föremål för övervägande av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen.

52. den 22 maj 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av sinnessjukvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (209.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 254. Medicinalstyrelsen har dels i skrivelse den 14 december 1946 uppdragit vissa riktlinjer för omhändertagande av psykopater på särskilda anstalter, dels ock den 25 februari 1947 med eget yttrande överlämnat en av vederbörande medlemmar av styrelsens vetenskapliga råd och överinspektören för sinnessjukvården upprättad promemoria angående den statliga sinnessjukvårdens utbyggnad. Berörda skrivelser äro anmälda den 30 juni 1947, varvid statsrådet Mossberg bemyndigades tillkalla sakkunniga för fortsatt utredning rörande psykopatvårdens organisation och därmed sammanhängande lagstiftningsfrågor, samt den 13 juni 1947, varvid statsrådet Mossberg bemyndigades tillkalla sakkunniga för att såsom särskild beredning inom departementet biträda vid fortsatt handläggning av frågorna om sinnessjukvårdens effektivisering och utbyggnad (statens sinnessjukvårdsberedning). Utredningsarbetet pågår.

53. den 25 maj 1946, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet för vissa köpingar samt mindre städer att bilda polisdistrikt tillsammans med omkringliggande socknar. (269.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Punkten 8 (jordbruks- och verkstadsdriften vid statliga skyddshem och alkoholistanstalter) är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr punkten 65 under socialdepartementet här ovan.)

55. den 20 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av reumatikervården. (388.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 256. Utredningsarbetet pågår.

56. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser angående överinseendet över anstalter för bildbara sinnesslöa. (392.)
 Anmäld den 28 juni 1946, därvid sakkunniga för frågans utredning tillkallades (1946 års sinnesslövårdsutredning). Utredningsarbetet pågår.

57. den 29 juni 1946, i anledning av väckt motion angående viss ändring av 1 § lagen om behandling av alkoholister. (386.)
 Anmäld den 27 september 1946, därvid sakkunniga för frågans utredning tillkallades (1946 års alkoholistvårdsutredning). Utredningsarbetet pågår.

58. den 19 december 1946, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (559.)
 I vad angår av riksdagen begärda utredningar är ärendet föremål för övervägande inom inrikesdepartementet. (Jfr punkten 67 under socialdepartementet här ovan.)

Samtliga ovan omförmälda ärenden äro alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 29 juni 1944, angående begravningskostnadernas förbilligande. (438.)
 Skrivelsen, som överlämnats från socialdepartementet, har anmälts den 12 januari 1946, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt statens priskontrollnämnd att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.

2. den 30 juni 1945, angående handeln med brännolja m. m. (534.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 326. De jämlikt bemyndigande den 31 augusti 1945 tillkallade utredningsmännen hava med skrivelse den 18 februari 1947 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1947:14). Ärendet är efter avslutad remissbehandling i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I vad skrivelsen avser utredning på vad sätt handeln med kol och koks bör framdeles organiseras är densamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 28 juni 1946, angående utjämning av priserna på motorbränslen. (472.)
 Anmäld den 19 juli 1946, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt de under punkten 2 här ovan omförmälda utredningsmännen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Utredningsmännen hava i ovannämnda betänkande fullgjort sitt uppdrag. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Samtliga ovan omförmälda ärenden äro alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1947 och vari under år 1947 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1. 1934 den 22 mars (nr 240), angående ändring i lagstiftningen om trafikförsäkring å motorfordon.
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 335, 1939 s. 335 och 1940 s. 355. Ärendet är, till den del det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)
2. 1936 den 16 september (nr 566), angående skärpning av straffet för spridande av efterbildning av penningssedel m. m.
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 302, 1946 s. 397 och 1947 s. 364. Genom remiss den 10 maj 1946 har Kungl. Maj:t infortrat lagrådets utlåtande över vissa, på grundval av straffrättskommitténs betänkande med förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten utarbetade lagförslag. (Justitiedepartementet.)
3. 1937 den 28 december (nr 769), angående förtydligande bestämmelser om lösen- och stämpelavgifter för vissa bevis m. m.
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)
4. 1938 den 30 december (nr 740), angående skyldighet för utmätningsman att i dagboken i utskökningsmål införa specificerad uppgift rörande förrätningskostnad m. m.
Över framställningen hava utlåtanden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Inrikesdepartementet.)
5. 1939 den 30 december (nr 744), angående skyldighet i vissa fall för konkursförvaltare att lämna överexekutor uppgift å borgenärer, som äga fordran med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken.
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 398 och 1947 s. 365. Efter det utlåtanden över de av byggnadsborgenärsutredningen i dess betänkande (SOU 1946:62) framlagda förslagen inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)
6. 1940 den 27 december (nr 740), angående upprättande av ett centralt register över avhandlingar rörande lösöre köp.
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 350. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

7. 1941 den 30 december (nr 537), angående rätt för part, som till hovrätt ingivit underrättens protokoll, att kostnadsfritt erhålla nytt protokoll i händelse av muntligt förhör i hovrätten.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 s. 306. (Justitiedepartementet.)

8. 1942 den 30 november (nr 688/1941), angående omfattningen och innebörden av den prioritetsrätt, som vid införsel tillkommer underhållsbidrag i förhållande till utskylder och avgifter.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

9. 1942 den 30 december (nr 466/1941), angående åtgärder för åstadkommande av enhetlig rättstillämpning i fråga om avsöndrad lägenhets ansvar för i stamfastigheten meddelade inteckningar.

Se ämbetsberättelsen 1944 s. 307. Den 12 juni 1947 har lagberedningen avlämnat delbetänkande med förslag till vissa kapitel i den tillämnade jordabalken, behandlande frågorna om fastighet och dess gränser samt om tillhörighet till fastighet m. m. (SOU 1947:38). Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter. (Justitiedepartementet.)

10. 1942 den 31 december (nr 229), angående ändring av 6 § lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

11. 1943 den 30 november (nr 782), angående rätt för kommunala ämbets- och tjänstemän att liksom statens avgiftsfritt erhålla expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hör, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten.

Över framställningen hava, efter remiss, statskontoret, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund avgivit utlåtanden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

12. 1943 den 31 december (nr 464), angående vissa ändringar i stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter.

Skrivelsen har den 15 april 1947 överlämnats till 1946 års alkoholistvårdsutredning för att tagas i övervägande vid fullgörande av utredningens uppdrag. (Inrikesdepartementet.)

13. 1944 den 29 februari (nr 177 och 189/1942), angående ändrade bestämmelser om sättet för anförande av besvär i brottmål rörande vissa straffriförklarade m. m.

Sedan ett av Kungl. Maj:t genom proposition nr 188 framlagt förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 20 december 1946 (nr 804) om införande av nya rättegångsbalken av riksdagen antagits, har den 10 juli 1947 lag i ämnet utfärdats (SFS nr 617). (Justitiedepartementet.)

14. 1944 den 15 juni (nr 357/1943), angående bestämmelser om intagande i gravationsbevis av upplysningar rörande dels Danviks hospital tillkommande rekognitionsavgifter och dels Lunds domkyrka tillkommande s. k. erkänsla vid försäljning av vissa hospitalet eller domkyrkan förut tillhöriga fastigheter.

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 399. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

15. 1944 den 29 juni (nr 359/1943), angående bestämmelser om försäljning av egendom, som enligt kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. dömts förbruten.

Se ämbetsberättelsen 1946 s. 399. Förslag till ny förordning om straff för olovlig varuutförsel har upprättats och remitterats till vissa myndigheter. (Jfr ovan s. 184.) Ärendet är, i avvaktan på infortrade utlåtanden, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

16. 1945 den 20 juni (nr 359), angående skyldighet för domstol m. fl. att till kontrollstyrelsen meddela uppgift om åläggande för den, som dömts villkorligt, att avhålla sig från bruk av rusdrycker.

Över framställningen har, efter remiss, fängvårdsstyrelsen avgivit utlåtande och i samband därmed överlämnat en skrivelse angående inskränkning av styrelsens skyldighet att till kontrollstyrelsen sända uppgifter om intagning och frigivning av vissa dömda personer. Handlingarna i ärendet hava därefter remitterats till socialstyrelsen. (Finansdepartementet.)

17. 1945 den 22 juni (nr 244), angående åtgärder för vinnande av bättre kommunikation mellan överdomstolarna och den rättssökande allmänheten.

Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

18. 1945 den 18 oktober (nr 666), angående ändring av bestämmelserna om förverkande av anstånd, som enligt lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom medgivits i fråga om vissa frihetsstraff, m. m.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

19. 1946 den 31 oktober (nr 471), angående förtydligande av bestämmelserna om skyldighet att vid ansökningar enligt vissa lagar om tillstånd att förvärva fast egendom bifoga fängeshandlingen i huvudskrift, m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

20. 1946 den 2 december (nr 340/1944 och 559/1945), angående spørsmålet huruvida utskrivning eller permission från sinnessjukhus eller annan anstalt må förbindas med villkor om sterilisering, m. m.

Genom remiss den 7 januari 1947 har Kungl. Maj:t infortrat utlåtanden över framställningen från åtskilliga myndigheter och organisationer. Sedan de infortrade utlåtandena inkommit, är ärendet föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

21. 1946 den 9 december (nr 551 och 592), angående tillämpningen av bestämmelserna om åtalseftergift i 49 a § alkoholistlagen.

I en den 7 mars 1947 dagtecknad proposition, nr 171, har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 215) om eftergift av åtal mot vissa underåriga. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget med vissa ändringar i enlighet med vad första lagutskottet i utlåtande nr 33 anfört, har Kungl. Maj:t den 10 juli 1947 låtit utfärda lag i ämnet i överensstämmelse med riksdagens beslut (SFS nr 628). (Justitiedepartementet.)

22. 1946 den 27 december (nr 623/1945 och 494/1946), angående allmän åklagares åtalsplikt då brott blivit begånget av person, som försöksutskrivits eller avvikit från sinnessjukhus.

Genom remiss den 29 mars 1947 har Kungl. Maj:t infortrat utlåtanden över framställningen från åtskilliga myndigheter och organisationer. Sedan de infortrade utlåtandena inkommit, är ärendet föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)
